This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

+ *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.

+ *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.

+ *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.

+ *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via `http://books.google.com`

BUHR B
a39015 00027346

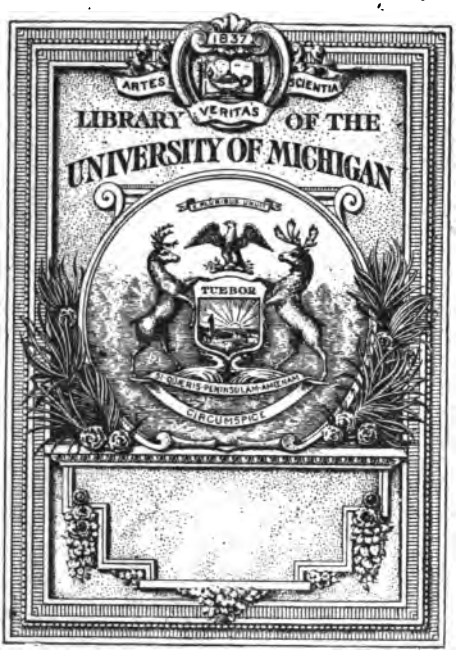
1837
ARTES
SCIENTIA
VERITAS
LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF MICHIGAN
TUEBOR
CIRCUMSPICE

II-J
202
A13

DERDE DEEL.

GESCHIEDENIS

VAN HET

LEVEN, CHARACTER, EN LOTGEVALLEN

VAN WIJLEN

WILLEM DEN VIJFDEN,

PRINSE VAN ORANJE EN NASSAU.

UIT ECHTE BRONNEN EN BESCHEIDEN BIJEENGEBRAGT, EN IN EENE VOEGZAME ORDE OPGESTELD

DOOR

C. VAN DER AA, 1744-1816

DERDE DEEL.

*

TE AMSTERDAM, BIJ
JOHANNES ALLART.
MDCCCVII.

(*Voor Rekening van den Schrijver.*)

INTEEKENAREN

NA DE UITGAVE VAN HET

TWEEDE DEEL

OPGEGEVEN.

BOLDERMAN, (J.) V. D. M. te Bieſelingen in Zuidbeveland.

LEWE VAN NYENSTEIJN. (Mr. E. W.)

SCHALKWIJK A VELDE, (H. N. VAN) Notaris en Makelaar te Utrecht.

J. B. te Utrecht.

A. K. te Haarlem.

Deze navolgende Namen in de vorige Lijsten niet accuraat opgegeven zijnde, moeten dus gelezen worden:

HUURMAN, (Mevrouw MARIA) Wed. A. LE JEUNE, te Amſterdam.

NEPVEU, (Mr. L. J.) te Utrecht.

QUESNE, (Mr. G. DU) Heere van Bruchem en Cillershoek, voormaals Schepen der Stad Amſterdam. Thans woonachtig te Cleef.

GESCHIEDENIS

VAN HET

LEVEN, CHARACTER, EN LOTGEVALLEN

VAN WIJLEN

WILLEM DEN VIJFDEN,

PRINSE VAN ORANJE EN NASSAU.

*

ZEVENDE AFDEELING.

Wanneer men zich herinnert het geene wij reeds in het voorgaande Deel dezer Levensgeſchiedenis aangevoert hebben, ten betoge dat WILLEM DE VIJFDE volkomen vrij was, van de Hem zoo vaak aangetijgde *Engelschgezindheid ten nadeele van Zijn Vaderland;* en wanneer men zich daar bij voor den geest brengt, dat alles wat wij met aanvoering van duchtige bewijzen beweerd hebben; namelijk, dat niemand meerder dan dien Vorst naar het tijdſtip haakte, waar in 's Lands Zeemacht in ſtaat kon geoordeeld worden, om de op Convooy wachtende Koopvaarders tegen allen aanval der *Engelſchen* te be-

ſchermen, en dezelven naar de plaats hunner beſtemming te geleiden, dan laat het zich zonder onze nadere aanwijzing ligtelijk vatten, dat het *'s Lands* ERFSTADHOUDER, in het einde van de maand *Julij* des jaars 1781, een aangenaam uitzicht opleverde, zijne ijverige wenſchen in zoo verre vervuld te mogen zien, dat eerlang een Esquader zou kunnen uitloopen, en daar door een einde gemaakt aan het morrend ongenoegen, dat over het aanhoudend vertoeven der Koopvaarders en Oorlogſchepen van alle kanten tegen Z. H. werdt aangeheven. Thans eischt de orde en het oogmerk van deze Geſchiedenis, dat wij kortelijk opgeven, eene en andere bijzonderheden die plaats hadden, zoo *voor het uitlopen van het gewapend Convooy onder bevel van den* SCHOUT BIJ NACHT ZOUTMAN; *als bij gelegenheid van het roemvol Zeegevecht van den* 5 *Augustus* 1781 *op de* DOGGERSBANK: om daar na meer uitvoeriger aan onze Lezeren aan te toonen, het bijzonder loffelijk en vaderlan lievend gedrag dat Z. D. H., voor en na deze eerſte vernieuwde proeve van den ouden Nederlandſchen Heldenmoed op dien gedenkwaardigen dag ten toon ſpreidde, ten einde door dien weg te logenſtraffen, de ſchandelijke aantijgingen van plichtverzuim, of verdenkingen van laf hartigheid, zoo ten nadeele van

den

den ADMIRAAL-GENERAAL, als van voorname SCHEEPS-BEVELHEBBEREN, door sommige *Ondermijners van de Conſtitutie*, en verfoeijelijke *Paskwillanten*, aan de in beweging gebragte Natie opgedischt. (*)

„ Niet

(*) Om van de laatstgenoemde Clasſe niet te gewagen, maar ons alleen tot de eerstgenoemde te bepalen, zal het tot ſtaving van ons gezegde in den Text toereikende zijn, hier op te geven, *het geene door een zoogenaamd* GENOOTSCHAP VAN LIEFHEBBERS DER VRIJHEID, *ten jare* 1793, (en dus ſtaande des Prinſen Bewind) *is uitgeſtoten, in het befaamde* VADERLANDSCH HUISBOEK. Een Werk, *beſtaande uit V Deelen, opgevuld met de gruwelijkſte lasteringen en de tastbaarſte leugens, ten nadeele van den besten Vorst*, toen zij in het I. DEEL *Bladz.* 86, na een valsch bericht aangaande de *oorzaken van het uitbarsten des Engelſchen Oorlogs* gegeven, en het *verval van de Marine* alleen aan WILLEM DE VIJFDE toegeſchreven te hebben; op deze wijze hunne gal loosden. „ *Hij*, (te weten den STADHOUDER) *is de* „ *Man, die toen, wanneer deze zaken voorvielen, het hoogst* „ *en onbepaaldst gezag hadt in den Staat. Die toen het* „ *volledigst genot hadt van alle Zijne Rechten, Digniteiten,* „ *Prærogativen, en Præëminentien. Die toen bij de groote* „ *meerderheid der Bondgenooten, ja zelfs bij die der on-* „ *derſcheidene Staatsleden van elk Gewest, dien zoogenaam-* „ *den Conſtitutioneelen invloed, gezag, en vermogen aan* „ *Zijne Hooge Waardigheden verbonden had, die Hij zel-* „ *ve, en velen Zijner Vleijers zoo hoog opvijzelen, en van* „ *wien niemand ter goeder trouwe ontkennen durft, dat*

„ Niet zoo zeer, *het herhaald verzoek der Koop-*
„ *lieden, en de pogingen der Regenten van Koop-*
„ *ſte-*

„ *toen de Raadsbeſluiten genoegzaam geheel afhingen.*" — Wie hoorde immer op zulk eene wijze de tastbaarſte onwaarheden daar heenen ſchrijven? En niet alleen dit, maar wat moet men denken van menſchen, die onbeſchaamd genoeg waren om 'er nog bij te voegen: „ *Wij durven hier* „ *den* STADHOUDER, *en Zijnen* GEHEELEN AANHANG *aanzeg-* „ *gen, dat zoo Hij alléén het waarlijk begeerd had, ja,* „ *zoo Hij 'er zich maar geheel onverſchillig en lijdelijk* „ *omtrent getoond had, 'er als dan eene genoegzame be-* „ *ſcherming aan den Koophandel, zonder eenige uitzonde-* „ *ring, dan alleen wezenlijke Contrabanden, door alle de* „ *VII Bondgenooten gegeven; dat de Zeemacht op eenen ge-* „ *duchten voet gebragt; en dat den Staat oogenblikkelijk* „ *tot de Gewapende Onzijdigheid toegetreden zoude zijn.*" Op die gtonden vertrouwden zij te kunnen betogen: „ *Dat* „ *Z. H. alleen de eenige oorzaak geweest was van den En-* „ *gelſchen Oorlog, en van alle de rampzaligheden waar* „ *onder het Vaderland toen* (in 1792) *zuchtte.*" Op de onbeſchaamdſte wijze vragende: „ *Was deze de Vrijheid,* „ *Vrede, Onafhangelijkheid en Welvaren? Was dit de* „ *hoogſte top van luister en voorſpoed, die het zoo lief en* „ *dierbaar Vaderland van Hem ontving? Was deze Zijne* „ *waakzaamheid en getrouwheid voor de Hoogheden, Eer,* „ *Rechten, &c. van het Vaderland? Was deze de betoo-* „ *ning van Zijne, door heilige Eeden, en duure Verplich-* „ *ting geſtaafde gehoudenheid, tot handhaving van 's Lands* „ *Vrijheid en Gerechtigheid?*" Lasteringen, die deze VORSTENHATERS niet alleen als bewezene waarheden voorpredik-

ten,

„ *ſteden om Convooy, baarde eindelijk het beſluit*
„ *om het Convooy te verleenen, en den Zeildag*
„ *te bepalen,*" (zoo als den VERVOLGER *op* WAGENAAR zijne Lezers diets wil maken); maar veel meer de onvermoeide werkzaamheden van WILLEM DE VIJFDE, ondanks de vele beletſelen die Hij ontmoette om de Zeemacht te verſterken, en der kwijnende Zeevaardij en Koophandel het hangend hoofd te doen opbeuren, waren de voornaame oorzaken, dat de Collegien ter Admiraliteit oor-

ten, maar ook nader waanden te bevestigen, door, even als den Schrijver van het godloos Libel AAN HET VOLK VAN NEDERLAND! den braven en goeden Vorst toe te duwen: „ *Ontſchuldig U niet! Uwe daden zijn te bekend, en de* „ *ſtrekking derzelver is te zichtbaar. — Hij, die in eenig* „ *Land* ALLES *kan,* ALLES *vermag,* ALLES *deed; en* DOED „ DOEN *naar Zijnen* EIGEN WIL, *naar Zijn* EIGEN *welbe-* „ *hagen en goedvinden, is ook voor* ALLES *aanſpraaklijk,* „ *moèt* ALLES *verantwoorden, en kan de ſchuld* NOOIT *op* „ *anderen werpen.*" — Wij willen in dien drek niet woeten, alleen voeren wij dit eene ſtaal uit velen aan, om te doen zien, hoe eerloos men den Vorst durfde mishandelen en ſchenden. — Men herleze hier alles wat wij in het vorige Deel, aangaande de oorzaken van 's Lands weerlozen toeſtand gezegd hebben, en geve gehoor aan de ſtem des geweetens, die zich op het lezen van deze ſchenderijen, oogenblikkelijk ten voordeele van WILLEM DE VIJFDE zal doen hooren.

oordeelden, zoo vele Schepen in gereedheid te hebben, dat dezelve *gezamentlijk*, de op Convooy wagtende Koopvaarders, beſtemd naar de *Oostzee* en de *Zond*, tot op eene zekere hoogte zouden geleiden, die zich als dan in twee ſmaldeelen van één moesten ſcheiden: het ééne onder Commando van den *Schout bij Nacht* ZOUTMAN, en het ander onder bevel van den *Capitein* RIDDER VAN KINSBERGEN, om met het eene deel de Koopvaarders te blijven vergezellen tot de plaatſen hunner destinatie; terwijl het andere deel, de in de Noordſche Havens liggende Oost-Indiſchen Koopvaarders, naar *Texel* geleiden, en vervolgens een kruistocht in de Noordzee, ter beveiliging van de Vaderlandſche Kusten en Havens ondernemen moest. — *Gezamentlijk tot op eene zekere hoogte naar de* OOSTZEE *en de* ZOND *zouden geleiden*, zeiden wij zoo even: en dat niet zonder gewichtige redenen. Want het was juist deze ſchikking, die 's Vorsten bittere vijanden tot een bewijs hebben aangevoerd, „ *dat Z. H. oog-* „ *merk zou gehad hebben, om door deze ſplitzing* „ *van het Esquader, het ſmaldeel onder* ZOUT- „ MAN, *benevens de Koopvaarders, den Britten in* „ *handen te ſpelen.*" Eene beſchuldiging van de zwartſte ſoort, blotelijk aangeklemd door twee *Inſtructien*, die door den *Admiraal* HARTZINCK,

aan

aan de Heeren ZOUTMAN en KINSBERGEN op den 6 *Julij* gegeven waren, en in 1786 door den zwartgalligen Schrijver van de *Schets van een groot Tafereel*, als ware het een Euangelie is opgedischt geworden, dezelve noemende eene *zinnelooze ſchikking:* doch welke aantijging bij de uitkomst, door de ondervinding van het tegendeel, completelijk is gelogenſtraft geworden, daar de DOGGERSBANK niet alleen getuigt, dat 'er geen ſcheiding in twee ſmaldeelen BIJ, *en* VIJF DAGEN NA HET UITZEILEN DES ESQUADERS hebbe plaats gehad; maar wij ook bovendien op de duchtigſte gronden verzekeren kunnen, *dat den Heere* VAN KINSBERGEN, *in de maand tijds, die verliep tuſſchen den 6 Julij en den 5 Augustus, en wel op den 19 Julij,* (zekerlijk om verandering van omſtandigheden,) *eene nadere order heeft ontvangen om zich niet van* ZOUTMAN *te ſcheiden, maar bij dezen voor als nog te blijven, tot dekking van de Koopvaardijvloot, en wel tot zoo lange,* DAT ZOUTMAN MET DEZELVE HET KATTEGAT WAS INGEZEILD. Buiten alle bedenking eene order tot ſcheiding en verdeeling in twee ſmaldeelen, maar die hier als geen punt van beſchuldiging vermag opgegeven te worden, *dewijl* KINSBERGEN *zich met zijne Schepen eerst dan verwijderen mogt, wanneer de Koopvaarders buiten gevaar waren van in*

's Vijands handen te vallen: en die derhalven als hoogst nuttig en voorzichtig moest beſchouwd worden, *dewijl dien* KUNDIGEN HELD *tevens in last kreeg, om drie repatrieerende Oost-Indiſche Compagnieſchepen, die te Oxholm in Noorwegen zich geborgen hadden, af te halen, en naar het Vaderland te geleiden, door welke nadere order de eerſte verviel.* Dit het ware geval zijnde, wie ziet dan niet, dat het de oneerlijkſte en tevens hatelijkſte trek was, toen de *Kladſchilder van dat valsch en bedrieglijk Tafereel*, de door HARTZINCK *op den 6 Julij uitgevaardigde Inſtructien* te lezen gaf, en geene melding maakte van zijne *nadere order aan* KINSBERGEN, zoo even *hoofdzaaklijk* en *in ſubſtantie* door ons opgegegeven, en aan welke nadere order, de voor de Hollanders glorievolle uitſlag van het *gevecht op de* DOGGERSBANK grootdeels moet toegeſchreven worden (*). Is men niet

(*) Dat wij de in den Text genoemde NADERE ORDER, *aangaande het verdeelen des Esquaders in twee ſmaldeelen, aan den tegenwoordigen* RIJKSMAARSCHALK *van* KINSBERGEN *gegeven*, hier niet in *zijn geheel* opgeven, is alleen veroorzaakt, doordien dat ſtuk, even gelijk alle 's Mans Papieren, aan Hem, of liever aan Zijnen *Secretaris* HOEUFFT, in de maand *Februarij* 1795 is ontvreemd geworden, op order van het *Hollandsch Committé van Welzijn* of *dat van Waakzaamheid*, welks Leden, *op aanhitſing van het Am-*

niet verplicht hier te moeten geloven, dat dien openbaren aanrander van des ERFSTADHOUDERS Eer,

Amſterdamsch Committé Revolutionair, het onzinnig en gewelddadig bevel gaven, *om dien* BRAVEN HELD, *even als een Kwaaddoener, op den klaren dag, door gewapende Burgers te doen wegleiden en gevangen te zetten:* zekerlijk in den waan verkerende, dat men in die Papieren het aangetijgde Verraad ontdekken zou: doch dat naderhand geheel fout liep, dewijl men den RIDDER na eenigen tijd wederom op vrije voeten ſtelde, zoo als wij in ons DERDE DEEL *van de* GESCHIEDENIS *van den* OORLOG *Bladz.* 130–148, omſtandig verhaald hebben. Te bejammeren is het ondertusſchen, dat de GRIJZE HELD, tot op dezen dag nog rede heeft, om zich over de ontvreemding van Zijne Papieren te beklagen, daar Hij als nog van dien ſchat verſtoken blijft, dewijl dezelven in onderſcheidene handen geraakt, en deels verſtrooid, deels vernietigd zijn geworden. Eene omſtandigheid, die te recht als een onherſtelbaar verlies voor alle Liefhebbers van de *Vaderlandſche Geſchiedenis* moet beſchouwd worden, gemerkt in die Papieren, een ſchat van nutte voorſtellen tot *herſtel van de Marine*, zoo aan den SOUVERAIN, als aan den ADMIRAAL GENERAAL, en de ADMIRALITEITEN gedaan, was opgeſloten, tot welkers belangrijkheid wij veilig beſluiten kunnen, uit de *dubbelde ſtukken* die den algemeenen roof ontſnapt zijn, en welken, (*hoe zeer dezelven in vergelijking van het geheel, ſlechts als Fragmenten zijn aan te merken,*) echter VOOR ONS nog zeer veel lichts verſpreiden, niet alleen over vele gebeurenisſen van dien tijd, maar die ook bijzonder dienstbaar zijn, om de *Eer* van Z. H., en de *ongekreukte Trouwe* van den EDELEN KINS-

Eer, Perſoon, en Amptsverrichtingen, met een boosaartig opzet, deze *nadere order door* HARTZINCK, *dertien dagen daar na aan* KINSBERGEN *gegeven*, opzettelijk verzweeg, alleen om Z. H. (*tot wien hij in den eerſten Perſoon zijn rede richtte*) dies te gereder als een belager van zijn Vaderland aan de Natie ten toon te ſtellen? Want te denken dat Hij van dezelve geene kennis had, kan men van hem niet vooronderſtellen, die in geenen deele tot de clasſe der *onkundige Schotſchrijvers* behoorde. Eene bijzonderheid, die *voor hem* zijn geſchrijf dies te ſchandelijker, en *voor den* MISHANDELDEN VORST dies te nadeeliger maakte, om dat het Werk in 1785 openlijk gedrukt, verkocht, en als een model van *echt Patriottisme* door duizenden van Nederlanders tot de wolken verheven, en, even of het een Euangelie behelsde, gretiglijk geloofd werdt, terwijl de ſtrenge maatregulen bijzonder in Holland, te dien tijde tegen de vrienden van WILLEM DE VIJFDE genomen, veroorzaakten, dat niemand hunner ondernemen durfde, om het ſchendig ſtuk te logenſtraffen.

Hoe

KINSBERGEN, tegen de onbetamelijke en valſche beſchuldigingen van Libellisten, Schandſchrijvers, en Courantiers in hellen dag te plaatzen.

Hoe dit zij, zoo als wij ſtraks reeds begonden te zeggen, de Raden ter Admiraliteit, den ADMIRAAL-GENERAAL, en de kundigſte Bevelhebberen van 's Lands Schepen, omtrent de helfte van de maand *Julij*, het Esquader ſterk genoeg oordeelende, om met de Koopvaarders de Haven van *Texel* te verlaten en Zee te kiezen, ten einde aan deszelfs onderſcheidene beſtemmingen ten nutte van het Vaderland te kunnen beantwoorden, zoo liep hetzelve, na eenige dagen op eenen gu stigen wind gewagt te hebben, onder het opp rbevel van den *Schout bij Nacht* ZOUTMAN, op den 1 *Augustus* omtrent den middag in Zee, toen dezelve Z. O., Z. W., tot N. N. W., en dus zeer varieerende opblies met eene bramzeils en mindere koelte, vergezeld met eene ſoms heldere, ſoms betrokk ne Lucht in Zee. Even die zelfde winden, die ZOUTMAN beletteden om eerder uit *Texel* te zeilen, beletteden ook aan de Bevelhebberen van verſcheidene Bodems, te *Helle-voetſluis* en in de *Maze* liggende, ingevolge de ſtellige orders van Z. D. H., die Havenen uit te loopen en zich bij het Esquader te voegen. Ongelukkig toeval in de daad voor de algemeene belangen des Vaderlands, maar niet minder voor WILLEM DE VIJFDE, daar Zijne Vijanden het agterblijven dier Schepen, *aan zekere geheime*

or-

orders, aan HARTZINCK of anderen gegeven, toekenden, doch zonder eenige de minſte ſchaduw van bewijs, ſchoon, volgens het oordeel van den *Heere* VAN KINSBERGEN, *dit ophouden dier Schepen door tegenwinden, in het vervolg de oorzaak opleverde, dat het treffen op de* DOGGERSBANK (hoe roemrijk dat ook wezen mogt) *geene volkomene vernieling des Vijands aan de Hollanders bezorgde, het welk zeker zou gebeurd zijn, wanneer de Schepen de* PRINS WILLEM *van* 74, *de* ZUIDBEVELAND *van* 60, *en* SCHIEDAM *van* 54 *ſtukken Kanon*, (om van eenige ligtere Vaartuigen niet te gewagen) *zich bij het treffen op den* 5 *Augustus in de Linie van Bataille bevonden hadden.* Bekend is het aan velen, dat het Esquader dat werkelijk uitliep, beſtond uit 7 *Linieſchepen*, 7 *Fregatten*, 1 *Kotter, en* 5 *Advisjachten* en *Uitleggers*, en dat het getal der Koopvaarders 71 beliep: zoo ook, aan welke Bevelhebberen het Commando was opgedragen, en dat het uitzeilen dier Vloote eene algemeene vreugde in den Lande verwekte, waarom wij dit alles voorbij ſtappende, het met ons tegenwoordig Plan meer ſtrokende oordeelen, hier op te geven, met welk eene zielsgeſteldheid Z. D. H. de eerſte mare van het dadelijk uitloopen der Vloote vernam, en te gelijk kundſchap verkreeg, dat de Schepen uit de

Ma-

Maze en *Zeeland* zich op dat tijdſtip nóg niet met dezelve verëénigd hadden. Een thans voor ons liggende Anecdote, zegt ons: „ *dat de Prins* „ *dat bericht met de zichtbaarſte teekenen van* „ *genoegen en blijdſchap, vernam, zeggende:* „ *o God! verleen hen allen eene gelukkige en voor-* „ *ſpoedige reize! En is het, dat zij door de ver-* „ *ſchijning eener Vijandelijke Vloote daar in be-* „ *lemmering ondervinden mogten, beziel dan on-* „ *ze Commandanten en alle de Vlotelingen met* „ *den onverſchrokken moed van hunne Voorvade-* „ *ren! Voer Gij hen dan zelve ten ſtrijde, en* „ *ſchenk hen de overwinning!*" Een zeker Hoveling, Z. H. (als 't ware) een compliment willende maken, door te zeggen: „ *dat het uitgezeild* „ *Esquader, boven en behalven den bekenden moed* „ *der Equipagien op hetzelve geplaatst, in ge-* „ *tal van Schepen rijkelijk kon opwegen tegen de* „ *vermoedelijke macht der Engelſchen; en dat* „ *men daarom zich met eene gelukkige uitkomst,* „ *zelfs in geval het tot een treffen kwam, vleijen* „ *mogt:*" zoo gaf de Prins echter zijne bekommering, wanneer het laatſte plaats mogt hebben, dus nadrukkelijk te kennen: „ *Ik zou Uw ge-* „ *voelen volkomen kunnen overnemen, en mij van* „ *eene gelukkige en roemvolle uitkomst verzekerd* „ *houden, wanneer alle de tot dezen tocht gereed* „ *zijn-*

„ *zijnde Bodems zich bij het Esquader bevon-*
„ *den, mij verzekerd houdende van de goede in-*
„ *tentie, het goed beleid, en den moed der Equi-*
„ *pagien; maar daar de Maasſche en Zeeuwſche*
„ *Schepen door een beletſel, het welk te voorko-*
„ *men buiten den kring van het menſchelijk ver-*
„ *mogen is, verhinderd zijn geworden zich alvo-*
„ *rens met het Esquader te vereenigen, zoo bevin-*
„ *de ik mij deswegens niet zonder vreze, wanneer*
„ *het tot een Zeegevecht komen moet. Want zoo*
„ *eens onverhoopelijk (het welk God verhoede!)*
„ *den uitſlag niet beantwoord aan Uwer en veler*
„ *verwachting; zoo eens de pas ontluikende*
„ *Zeemacht eenigen ramp beliep, dan voorzie ik*
„ *uit alle omſtandigheden, dat het niet ontbre-*
„ *ken zal aan de zoodanigen, die dit alles zul-*
„ *len ſtellen op mijne rekening, mij beſchuldi-*
„ *gende de oorzaak te zijn, dat de combinatie*
„ *vóór het uitloopen niet is geëffectueerd gewor-*
„ *den, met geen ander desſein, dan om mij bij de*
„ *Natie langs hoe meer in den haat te brengen,*
„ *en mij van derzelver liefde en vertrouwen te ont-*
„ *zetten.*" En waarlijk de uitkomst bevestigde volkomen, dat Z. H. dus ſprekende, een bewijs gaf, aangaande de denkwijze van zijne *Antagonisten* ten vollen onderricht te zijn! Want, hoe dapper zich alle de Vlootelingen, zoo *Officieren* als

Ge-

Gemeenen, in den gedenkwaardigen Zeeſlag, die weldra na het uitloopen gelevert wiert, zich gedragen hadden; aan den ADMIRAAL-GENERAAL, moest echter naar hunne gedachten, in de *eerſte plaats*; en aan *ſommige Scheeps-Kapiteinen* (en daar onder bijzonder aan den *Heere* VAN KINSBERGEN,) in de *tweede plaats*, voornamelijk worden dank geweten, dat 'er van de *Vijandelijke Vloot* een ſplinter overig gebleven ware, en dat het ontredderd Esquader, benevens de Capiteinen der Koopvaardijvloot, met hunne onderhebbende Bodems, na het gevecht genoodzaakt waren geworden om de Havenen dezer Landen ten ſpoedigſten op te zoeken, waar door de verſchuldigde dankzegging aan de Goddelijke gunste, en de erkentenis van verplichting aan zoo vele uitſtekende Helden, zoo niet geheel uit het oog verloren, ten minſten bij velen op eene onverantwoordelijke wijze ondankbaar is beantwoord geworden. Om dit laatſte gezegde, bijzonderlijk ten opzichte van den RIDDER VAN KINSBERGEN, op de duchtigſte wijze te bevestigen, en door de zekerſte berichten nader te ſtaven, zal het zijne nuttigheid hebben, hier eenige bijzonderheden op te geven, waar uit men duidelijk ontwaren zal, dat aan de ongemeene kunde van den zoo evengenoemden Zeeheld, en aan zijnen betoonden Heldenmoed,

zelfs in de grootſte gevaren, naast den Zegen des Hemels, het roemvol begin en eindigen des bloedigen gevechts voornamelijk moet worden toegekent. Omſtandigheden, die hier bijzonder verdienen gemeld te worden, *eensdeels:* om dat wij dezelve nergens met vereischte naauwkeurigheid bij de *Jaarboekſchrijveren*, en hen die dezen uitgeſchreven hebben, vermeld vonden: en *anderdeels:* om dat uit dezelve de valschheid en kwaadaartigheid der aantijgingen, zoo ten lasten van Z. D. H. als van den dapperen KINSBERGEN, door beider Vijanden uitgeſtrooit, ten vollen blijken zal (*).

„ Im-

(*) Die aantijgingen kwamen voornamelijk hier op neêr: „ *De* STADHOUDER *verſlaafd aan het Engelsch Cabinet,* „ *poogde de voorhanden zijnde Zeemacht den Engelſchen* „ *in handen te ſpelen, en gebruikte daartoe bijzonderlijk* „ *den Admiraal* HARTZINCK *en den Kapitein* VAN KINSBER- „ GEN. *Terwijl de eerstgenoemde aan den Wal alles in de* „ *war ſtuurde, moest den ander zulks op Zee doen, want* „ *die was t'onvrede dat* NIET HIJ, *maar* ZOUTMAN, *het* „ *opperbevel uitoeffende.*" Deze tastbare onwaarheden ſtaafde men met deze navolgende ellendige voorwendſels. Als: 1. „ *Dat* KINSBERGEN *met* ZOUTMAN *in vijandſchap leefde,* „ *en niets liever zou gezien hebben, dan dat de Vloot naar* „ *Engeland opgezonden of vernield was geworden.* 2. *Dat* „ *dien Held het gevecht zoo veel mogelijk ontweken had,* „ *en dat daar aan was toe te ſchrijven, dat op het Schip*

„ *van*

„ Immers, de Vloot op den 1. *Augustus* de
„ *Rhede van Texel* verlaten hebbende, en met
„ eenen goeden wind de reize, zoo veel moge-
„ lijk in elkanders gezelſchap, geduurende den
„ volgenden dag voortzettende, terwijl men van
„ rondsomme geen Vijand beſpeurde, zoo oor-
„ deelde ZOUTMAN op den 3 *Augustus* zich die
„ omſtandigheid ten nutte te moeten maken, om
„ zijne Vloot eenige Manœuvres te laten verrich-
„ ten, die bij het verſchijnen van den Vijand zou-
„ den moeten in acht genomen werden, door des
„ morgens ten half 9 uur het ſein te geven, *om*
„ *zich agter elkanderen in Linie van Bataille te*
„ *rangeeren*, waar-mede men tot in den namid-
„ dag om 2 uur zich onledig hieldt. Hier na
„ de cours vervolgende, zag men tegen den
„ avond, tuſſchen het Zuiden en Westen een
„ Schip, dat algemeen voor een Vijandelijk Vaar-
„ tuig werdt aangezien, waarom de Kapiteinen
„ MULDER en BRAAK, beiden behorende onder
„ het

„ *van* ZOUTMAN *zoo vele, en op dat van* KINSBERGEN *zoo*
„ *weinige Dooden en Gekwetſten gevonden waren.*" — Men leze na deze herinnering het geene wij in den Text op dit respect nog zullen aanvoeren, en men zal verſtommen en verbazen, over deze genoemde en meer andere ſchandelijke lasteringen, uitgeworpen tegen den BRAAFSTEN VORST, en den GROOTSTEN ZEEHELD Zijner eeuwe.

„ het verordende ſmaldeel van KINSBERGEN, door
„ dezen gelast werden, om op hetzelve jagt te
„ maken, doch daar het Schip door de duister-
„ heid onzichtbaar werdt, *en zij zich volgens ge-*
„ *gevene order niet van de Vloot verwijderen mog-*
„ *ten*, zoo keerden zij weldra terug, en zetteden
„ geduurende den nacht met de geheele Vloot de
„ reize voort tot den volgenden dag, zijnde den
„ 4 *Augustus*, toen het geheele Esquader eene
„ wending om de N. W. ten Noorden nam, bij
„ welke gelegenheid KINSBERGEN aan de Kapi-
„ teinen onder zijn ſmaldeel behorende, de order
„ gaf, *om ingevalle zij door ſtorm als anderzints*
„ *mogten verſtrooid of van de Vlag verwijderd*
„ *raken, als dan te Drontheim binnen te loopen,*
„ *en aldaar het gros der Vloote te blijven afwach-*
„ *ten.* — Na deze prijzenswaardige order, die dui-
„ delijk te zien geeft, dat KINSBERGEN om geen
„ ſcheiden van het Esquader dacht, liep de dag
„ ongehinderd ten avond, toen de RIDDER in
„ het Noorden en Oosten twee Vaartuigen ont-
„ dekte, die Hij vermoedde Vijandelijken te zijn,
„ om de Vloot te beſpieden. Oogenblikkelijk
„ gaf hij order aan de Kapiteinen MULDER, DEC-
„ KER en STARINGH, (al mede tot zijn Veror-
„ dend ſmaldeel behorende) om jacht op dezelven
„ te maken, die daar aan ook dadelijk voldeden,

„ in

„ in zoo verre, dat MULDER dezelven zoo van
„ nabij agterhaalde, dat Hij hen door een ſchot
„ poogde te doen bijdraaijen: doch daar zij bei-
„ den al wendende de vlucht namen, ontkwa-
„ men zij onder begunſtiging van de opkomende
„ nacht, het gevaar, en keerden de drie Kapitei-
„ nen wederom naar de Vloot terug, daar KINS-
„ BERGEN het ſein gaf, *om de Vijandelijke Kotters*
„ *niet verder te vervolgen, maar zich met allen*
„ *ſpoed wederom onder de Vlag te vervoegen*, (*)
„ waar

(*) Onze Lezeren houden ons ten goede, dat wij bij de vermelding *van deze niet zeer bekende Bijzonderheden aangaande den gedenkwaardigen Zeeſlag op de* DOGGERSBANK, hen doen opmerken, dat ZOUTMAN, even als den vermaarden DE RUITER, hoogstnuttig en noodzaaklijk keurde, 1. „ *Dat*
„ *de Vloot zich in de ruimte bevindende, de belangrijke*
„ *Manœuvre van het formeeren der Linie van Batailje*
„ *verrichtte, ten einde bij de verſchijning des Vijands,*
„ *ieder Scheepsbevelhebber zijne regte plaats in de Li-*
„ *nie dies te beter zou leeren kennen.* 2. *Dat de Rid-*
„ *der* VAN KINSBERGEN, *al mede op het voetſpoor van den*
„ *onſterffelijken* DE RUITER, *bij het ontdekken van een of*
„ *meer onbekende Vaartuigen, wel jacht op dezelven liet*
„ *maken, om te weten of het Vriend of Vijand was; maar*
„ *dat Hij echter altoos bezorgd was, om de uitgezondene*
„ *Schepen voor den nacht wederom bij de Vloot te hebben,*
„ *om altoos zoo veel mogelijk zijne macht te conçentreeren*
„ *en geſloten te houden, vooral*, (gelijk op de DOGGERSBANK

 „ het

„ waar na de geheele Vloot geduurende den „ nacht, met eene labbere bramzeilskoelte en „ ſtil aangenaam weêr zijnen cours vervolgde, „ tot den volgenden morgen, zijnde den gedenk- „ waardigen 5 *Augustus*."

Bloedige, maar niet te min *voor onze zoo vaak geſchonden en gelasterde Zeehelden* glorievollen dag! op welken niet alleen de *Engelſchen* bij de proeve en tot hunne verbazing ondervonden, dat den ouden Nederlandſchen Heldenmoed nog niet zoo geheel en al was uitgeſtorven, als ſommigen *bedil-allen* zich in geval van een Zeegevecht hadden voorgeſteld, daar de Hollanders met *minder macht*, en *onder de wind van den Vijand* moetende ſtrijden, den overmachtigen Brit, ondanks „ zij-

„ het geval was) *wanneer men vermoed dat den Vijand op* „ *Zee, en in hetzelfde Vaarwater is.*" — Beiden de zoo evengenoemde Bevelhebberen bevalen derhalven geene *Generale jacht*, waardoor hunne macht verſtrooid zoude zijn geraakt, en zij bij eene ſpoedige aankomst des Vijands de geheele Vloot niet bij één zouden hebben kunnen brengen, maar zij hielden dezelve zoo veel mogelijk bij een. Aan deze *wijze en voorzichtige Manœuvre*, hebbe men het behoud van *Esquader* en *Koopvaardijvloot* grootdeels te danken. Want zoo PARKER hen in eenen verſtrooiden toeſtand op het lijf gevallen ware, het zou den 5 *Augustus* 1781 niet beter met de Hollandſche Vloot zijn afgelopen, dan op den 11 *October* 1797,

zijne avantages van *ſterker macht* en *wind*, de overmeestering van de Koopvaarders en het Esquader betwisten, door eenen bloedigen Zeeſtrijd van ruim vier uuren duurens, die buiten alle tegenſpraak *voor eene van de roemrijkſte en gewichtigſte Zeeſlagen van de 18de Eeuwe* behoord aangemerkt te worden, en die ook bij Vriend en Vijand als zoodanig is beſchouwd geworden. Het is hier, zoo als elk onzer Lezeren zelve begrijpen zal, de plaats niet, om ons op te houden met het leveren van een verhaal van vele *algemeen bekende omſtandigheden*, plaats gehad hebbende bij dit bloedig en heldhaftig Zeegevecht: dit toch zou in eene *Levensbeſchrijving van* WILLEM DE VIJFDE (die daar in geen *dadelijk aandeel* gehad heeft) vreemd inkomen, en daarom zullen wij ons daar van onthouden, de *bovenſtaande algemeene loffpraak* genoegzaam achtende. Dan, daar de *Held dezer Geſchiedenis*, ondanks de gelukkige en triumphante afloop dier gebeurenis, de naſpraak, (wat zeggen wij?) de openlijkſte lasteringen van Zijne bittere Vijanden over dezelve heeft moeten ondervinden en verdulden; daar zij openlijk hebben durven beweren, *dat* 's LANDS ERFSTADHOUDER *het gelukkig ontkomen der Vloot met hartzeer en ongenoegen vernam; en dat Hij, even als een ſnoode Veinsaart, dat hartzeer te ver-*

bergen wist, toen Hij de DOGGERBANKSCHE HELDEN, *om hunnen betoonden moed, eenige weken na den ſlag, grootdeels* BUITEN BEZWAAR VAN DEN LANDE, *en* UIT ZIJNE EIGENE SCHATKIST, *op eene regt Vorſtelijke wijze met goudene* EEREPENNINGEN, *kostbare* ZIJDGEWEREN, *en andere* EERETEEKENEN *decoreerde, en tot* HOGERE RANGEN *in 's Lands dienst bevoorderde;* zoo vinden wij ons verplicht en gedrongen, om hier bij deze gebeurenis nog eenige oogenblikken ſtil te ſtaan. En dit oordeelen wij hier nog dies te meer noodzaaklijk, om dat de zoo even bedoelde *verachtelijke* en *hatelijke bedillers* van WILLEMS handelingen en bedrijven, zich niet ontzien hebben, om de lof van den *dapperen* ZOUTMAN, ten koste van de eer van den *verdienstvollen* KINSBERGEN ten hoogſten toppunte op te voeren, daar zij dezen de verëérende belooning van den Vorst, om zijne dapperheid niet alleen onwaardig keurden; maar ook onbeſchaamd genoeg waren te verſpreiden, *dat de beloonigen en bevoorderingen in den dienst, door Z. H. aan* AAN ALLE DE DOGGERBANKSCHE HELDEN *geoffereerd, alleen geſchiedden, om* KINSBERGEN *ter bereiking van zijne ſlinkſche oogmerken, tot hooger rang bevoorderd te krijgen, en door dien weg te meerder aan zich te verplichten, het welk gevoeglijkheidshalve niet wel geſchie-*

den

den kon, tenzij Hij ook ZOUTMAN *en de* OVERIGE KAPITEINEN, *te gelijk met foortgelijke geſchenken begiftigde.* Eene aantijging en lastervolle beſchuldiging, zoo ten opzichte van Z. D. H. als van den zoo evengenoemden KINSBERGEN, die de kennelijkſte bewijzen oplevert, tot welke daden menſchen in ſtaat zijn, die zich ter bekoeling van eenen ingekankerden haat, niet alleen veroorloven de loffelijkſte daden van de grootſte Mannen te verdonkeren, en in een misdadig hulſel voor te ſtellen; maar die zelfs de zichtbare zegen van den ALLESBESTUURENDEN GOD aan een zijde ſchuiven, door de gelukkige uitkomst dier zake toe te kennen aan *tweede oorzaken*, en dan nog op eene wijze die duidelijk te zien geeft, dat zij omtrent dezelve completelijk in de war zijn, door te veel gehoor te geven aan de ſtem van hunne opgeruide hartstochten (*). Laten wij

(*) Niemand denke, dat wij dus ſprekende, een te ſterk coloriet gebruiken, om de onbetamelijke denk- en handelwijze van velen in die dagen af te ſchilderen. De in den Text medegedeelde vuilaartige beſchuldigingen tegen Z. D. H., hoorden wij te dien tijde, met onze ooren uit den mond van een toenmalig *Hollandsch Regent*, die, niettegenſtaande Hij door de gunst des ERFSTADHOUDERS vele weldaden genooten had, zich op die wijze over des Vorsten vereerende handelwijze, jegens de dappere Handhavers van den ouden

wij ter nadere ontwikkeling van dit gezegde, en ter handhaving van de eer des GOEDEN STAD-

HOU-

Vaderlandſchen Heldenmoed expliçeerde, zich omtrent KINSBERGEN de hatelijkſte gezegden veroorloovende, en den grievendſten argwaan verſpreidende. — Welligt verbleekt hier een of ander onzer goedhartige Lezeren, die onbekend bleef met de gruwelen van dien tijd, en vraagt als in verbazing opgetoogen: — *Heeft zoo iets in die dagen reeds plaats gehad?* Laten wij de zoodanigen hier op mogen antwoorden, *dat wij hun ſlechts een ſtuksken der zake van die hatelijke gezegden mededeelden!* Wie daar aan echter nog twijffelen moge, leze het geene ten jare 1793 in openbaren druk over dit zelfde onderwerp, door lieden van dien ſtempel aan den goedhartigen WILLEM DE VIJFDE is toegeduwd geworden, in het befaamde VADERLANDSCH HUISBOEK, *I. Deel Bladz.* 161. Daar wij dit volgende, aangaande de gedragingen des STADHOUDERS met afgrijzen gelezen hebben: „ *De Actie op de* DOGGERSBANK, *was, tegen alle heillooze* „ *maatregelen aan, niet volgens de afſpraak, ten voordeele* „ *van de Engelſchen uitgevallen, en Hij*, (te weten Z. D. H.) „ *moest derhalven vooral zorgen dat dit voorſtel van Vrank-* „ *rijk* (de EXPEDITIE NAAR BREST) *niet ten nadeele van En-* „ *geland uitviel.*" Zulks nader detailleerende in deze hatelijke Noot. „ *Wij zijn bevoegd, om uit echte bronnen te* „ *verzekeren, dat* PARKER, *met welke ons Esquader op de* „ DOGGERSBANK *geſtreden heeft, bij zijne terugkomst in En-* „ *geland, zich zeer verſtoord heeft getoond op de Lords der* „ *Admiraliteit en de Ministers*, OM DAT DE BELOFTEN NIET „ VERVULD WAREN DIE MEN HEM GEDAAN HAD, DAT DE HOL- „ LANDSCHE OORLOGSCHEPEN ZICH ZOUDEN LATEN OMCINGE-

LEN

HOUDERS, waar mede die van den *edelen* KINSBERGEN in dit geval zoo zeer gecompromitteerd was, nu opgeven, in de EERSTE PLAATS, *eenige niet zeer algemeen bekende bijzonderheden, betrekkelijk het roemvol Zeegevecht op de* DOGGERSBANK, *waar uit voor elken onpartijdigen en waarheidlievenden Lezer middagklaar blijken zal, dat aan de kunde en het beleid van den* RIDDER VAN KINSBERGEN, *naast den Goddelijken Zegen, en onverminderd de Trouwe en Eerlijkheid van den Schout*

„ LEN EN OPBRENGEN. — *Daar dit nu mislukt was, werdt*
„ *zijn ſpijt te grooter &c. — Men had gepoogd hem op alle*
„ *mooglijke wijzen tot bedaren en tot zwijgen te krijgen:*
„ *doch dit niet gelukkende, had men hem een Uria's Com-*
„ *miſſie gegeven, om met de* CATO *naar de Oost-Indien te*
„ *zeilen, op hoop dat hij vergaan zoude.*" Na deze tastbare oudwijfspraatjes verteld te hebben, beſluiten die Schandſchrijvers aldus: *zoo onbeſchaamd en openlijk werden wij door*
„ *dien ellendigen* ADMIRAAL-GENERAAL (Z. H.) *aan onze*
„ *Vijanden ten prooije gegeven, dat deze laatſten onder*
„ *elkanderen moeijelijk werden, als alles niet letterlijk vol-*
„ *gens de gemaakte afſpraak ging.*" Wie hoorde immer zulke onbewezene beſchuldigingen? — Zoo deze Lasteraars zich bevoegd rekenden, en waarlijk in ſtaat geweest waren *om uit echte bronnen zulke misdrijven bekend te maken, waarom noemden zij die bronnen niet op?* Dan, dit was een lompe leugen, alleen verzonnen om hunne helſche desſeinen aan de misnoegde Natie ſmaaklijk te maken.

Schout bij Nacht ZOUTMAN *en de overige Helden, den gelukkigen uitſlag dier gebeurenis grootdeels moet toegeſchreven worden:* om dan in de TWEEDE PLAATS daar uit te betoogen, *dat* WILLEM DE VIJFDE *de beste en edelſte bedoelingen had, en aan den dag leide, toen Hij alle de* DOGGERBANKSCHE HELDEN *op eene Vorſtelijke wijze, en met eene erkentelijke ziel, vervuld met gevoelens van hoogachting voor aller betoonden moed en trouwe, en dankbaarheid aan God voor den behaalden Triumph, in bijzijn van Zijne* KONINGLIJKE GEMAALINNE *en alle Zijne* VORSTELIJKE KINDEREN, *met onderſcheidene Eereteekenen eigenhandig decoreerde. En dat Hij, in het ſchenken van Zijn bijzonder vertrouwen, ook in later dagen, aan onzen tegenwoordigen* RIJKSMAARSCHALK, *een ſprekend bewijs gaf, dat Hij 's Mans uitmantende Talenten op den regten prijs te ſchatten wist.* Een taak, die wij met een zeker genoegen, over de wijze waar op wij dit kunnen volvoeren, op ons nemen, ondanks de bedenking die in den eerſten opſlag ons beliep, of ſommigen zoo iets als eene vleijerij ten opzichte van wijlen Z. D. H. en van den nog in leven zijnden GRIJZEN HELD, aanmerken zouden. Dan, wat zwarigheid, het zoo zeer *beledigd Character* des eenen, en de door dat bedrijf als toen *bezwalk-*

zwalkte Talenten des anderen, deden ons beſluiten ook dit gedeelte van onzen weg rustig te bewandelen, zonder ons aan deze of ſoortgelijke bedenkingen eenigzints te bekreunen, daar aan het einde deszelven blijken zal, dat wij de waarheid beſtendig tot onze gezellinne verkozen hebben, en wij bovendien ons overreed houden van onze verplichting, om bij alle voegzame gelegenheden, de lage en verfoeijlijke kunstgrepen te doen opmerken, die ſommige *Vorstenhaters* te dien tijde reeds in het werk ſtelden, om WILLEM DE VIJFDE, *geheel Zijn Doorluchtig Huis en Geſlacht*, zoo ook *de braafſte Mannen die Hij met Zijn vertrouwen vereerde, in ongeluk te ſtorten.* En nu, na dit weinige vooraf gezonden te hebben, ter zake.

Onder alle de gewichtige zwarigheden, die aan het Ampt eenes Bevelhebbers over een Leger, Vloot, of Esquader, onafſcheidelijk verbonden zijn, is geene van de geringſte, deze: dat bij een onkundig Publiek zijnen moed en bekwaamheid veelal berekend wordt naar den gunstigen of ongunstigen uitſlag van de door Hem geleverde Veld- of Zeeſlagen. Heeft hij het ongeluk, om bij de naauwkeurigſte plichtsbetrachting, bij het in acht nemen van de beste voorzorgen, en het ten toon ſpreiden van den uitmuntendſten Hel-

den-

denmoed de nederlaag te krijgen, de onkundige of hem wangunſtige menigte is ſpoedig gereed, om dezelve aan gebrek van moed en beleid, of aan opzettelijk plichtverzuim toe te ſchrijven, en hij moet, bij het verdriet dat hem de mislukking zijner pogingen veroorzaakt, nog bovendien de ongunſtige beoordeeling van een veelal onkundige menigte verdulden. Een ander daar en tegen, die even dezelfde groote, of zelfs veel mindere bekwaamheden bezit; die met oneindig minder zorg en inſpanning zijnen post te roere ſtaat, en door een van buiten komende of toevallige omſtandigheid eene heerlijke overwinning behaald, geniet de uitbundigſte toejuiching: het is alleen aan zijn beleid, dat de menigte den behaalden zege toekent, en hem den grootſten lof waardig keurt, niettegenſtaande zijn eigen hart hem zegt: *zonder deze of die toevallige omſtandigheid van een gelukkig oogenblik, gelegen buiten den kring uwer bepaalde vermogens*; of, *zonder het volgen van eenen gegevenen wijzen raad, zou U die eere niet zijn te beurte gevallen.* Deze algemeene waarheid, zoo vaak door de ondervinding van alle tijden bevestigd, kan, en moet naar ons oordeel, ook op den roemvollen Zeeſlag van den 5 *Auguſtus* 1781, in het generaal, en op de bij die gelegenheid aan den dag gelegde bravoure van den

Schout

Schout bij Nacht ZOUTMAN, in het bijzonder worden toegepast. De rede waarom wij dus denken, is eenvouwig daar in gelegen: dat hoezeer in die dagen welken op den ſlag volgden, de eer dier luistervolle affaire, door de Natie *alleen*, ten minſten *grootdeels*, aan het beleid van den Heere ZOUTMAN werdt toegekent, en 'er van de bravoures der overige Bevelhebbers of zeer weinig, of geheel geene vermelding gemaakt werdt; (terwijl den Bevelhebber ter eere, alles *a la Zoutman* geheten werdt,) ons echter op de duidelijkſte wijze gebleken is, dat de beſlisſende zege van dien dag, in geene mindere mate aan den moed en het beleid van den toenmaligen *Kapitein* VAN KINSBERGEN, dan aan dien van den *Schout bij Nacht* ZOUTMAN verdiende toegekent te worden, en dus oordeelen wij, dat die hatelijke onderſcheiding het gevolg was, van de hier boven opgegevene onwaarachtige uitſtrooiſels, ten nadeele van den eerstgenoemden Zeeheld, en ter belaging van den *goedhartigen* ERFSTADHOUDER. Want uit een thans voor ons liggend *Authentiecq Dagverhaal*, van het gebeurde op dien altoos gedenkwaardigen dag, zijn ons de navolgende bijzonderheden bekend geworden, die wij noch bij de *Jaarboekſchrijveren*, noch bij eenige anderen hebben aangetroffen, doch die echter van dien aart

en

en dat belang zijn, dat wij dezelven tot ſtaving van ons gezegde hier eene plaatſing dubbel waardig keuren.

Na een bericht, dat ZOUTMAN (ziende het voornemen van PARKER om ſlag te leveren) des morgens om 6 uuren het ſein voor de Koopvaarders deedt om te wenden, en voor de Oorlogſchepen om insgelijks te wenden over Stuurboord met Bakboordshalzen toe, zoo ook, dat deze Manœuvre verricht zijnde, de *Schout bij Nacht* ZOUTMAN het ſein deedt, dat het geheele Esquader zich moest rangeeren in Linie van Bataille met Stuurboordshalzen, en aan welke beide orders ook door KINSBERGEN voor zijne Diviſie voldaan werdt. Zoo lezen wij: „ Dat op deze wijze de Linie van Bataille naauw„ lijks geformeerd zijnde, de zoo evengenoemde „ Chef, wederom een ſein gaf om te wenden, „ namelijk met de achterſte of leiwaardſte Sche„ pen het eerst." Dan, wat gebeurt 'er? „ KINS„ BERGEN niet zonder de grootſte verwondering „ dit ſein ziende, oordeelde die order in dat mo„ ment *hoogst gevaarlijk voor de geheele Vloot*, „ wijl men den Vijand reeds voor zich had, en „ vrezende, dat zoo wanneer men in dat oogen„ blik de reeds geformeerde Linie van Bataille, „ volgens het ſein veranderde, dat als dan de Vij-

„ Vijand op een tijdſtip dat het Esquader tot
„ een gevecht ongereed was, den aanval onder-
„ nemen zou, in welk geval men zich aan het
„ grootſte gevaar van een totaal verlies zou vin-
„ den blootgeſteld." — Was 'er (naar ons in-
zien) een tijdſtip dat gunstig kon geheten wor-
den, ter bereiking van de aan den STADHOUDER
en aan KINSBERGEN te laste gelegde verderffelijke desſeinen, het was buiten alle bedenking het toenmalige, want de order door ZOUTMAN gegeven, gaf 'er de ſchoonſte gelegenheid toe, in welk geval dan ook, de daar door veroorzaakte onheilen ter Zijner verantwoording komen moesten. Dan, dit oordeelde KINSBERGEN te moeten voorkomen, en wel door een cordaat beſluit, dat door Hem zoo ſpoedig bedacht en goedgekeurt, als werkelijk ten uitvoer werdt gebragt, ondanks de zwarigheid die 'er mede vergezeld ging, te weten: *de mooglijkheid, dat* ZOUTMAN *hem zou kunnen beſchuldigen tegen de Militaire Subordinatie gezondigd te hebben, door het niet lijdelijk opvolgen van Zijne gegevene bevelen, tot het geheel veranderen van de pas geformeerde Linie van Bataille.* Want in plaatze van dat,
„ oordeelde KINSBERGEN, uit hoofde van het
„ gevaar dat hij daar in voorzag, het gegeven
„ ſein des Schout bij Nachts, voor Zijne Divi-

„ ſie niet te kunnen of te mogen opvolgen; en
„ daar 'er naar Zijn begrip, geen één oogenblik
„ in dat hagchelijk tijdſtip met raadplegen kon of
„ vermogt geſpild te worden, maar *een korter en*
„ *voordeeliger Manœuvre*, dadelijk werkſtellig ge-
„ maakt moest worden; ZOO DEEDT HIJ EEN SEIN
„ OPHEISSCHEN, GESCHIKT NAAR DE OMSTAN-
„ DIGHEDEN (*). *Men wendde* (zegt ons bericht)
„ *ten*

(*) DIT ALLES (men vergunne ons deze aanmerking) WAS DAN (naar ons inzien) bij KINSBERGEN HET WERK VAN ÉÉN OOGENBLIK, en dus *het echte en ware kenmerk van een Dapper en Ondernemend Held, die niet ſlechts om* LOON, *maar om* ROEM EN EER, *voor Zijn Vaderland ſtrijdt!!* Geen langwijlig delibereeren, of angſtvallig vragen: *Wat zal ik doen? Wat eischt hier mijn plicht? Wat vorderd hier mijn belang? Wat ben ik aan mijn Vaderland verſchuldigd?* Had hier plaats, 'en kon ook geen plaats hebben! Hier was geen tweeſtrijd tuſſchen *Belang en Plicht*, die wel eens den wel eerlijken, maar echter al te zwaar tillenden *Vloot-* of *Legerhoofd* beloopt, dat ſoms de ſchromelijkſte gevolgen naar zich ſleept. — *Belang en Plicht*, liepen in één punt ſamen, en dit deedt hier een beſluit vormen en uitvoeren, *aan het welk de geheele Natie het behoud van de geheele Vloot, en de Glorie van dien altoos gedenkwaardigen dag, naast het* GODDELIJK ALBESTUUR *te danken had!* — Dit het geval op dat tijdſtip geweest zijnde, mogen wij dan (om dit alles nader op ons oogmerk toe te paſſen) hier niet vragen: *of dit Heldhaftig en Lofwaardig gedrag, niet een onwederlegbaar bewijs oplevert, voor de valſchheid der door*
on

„ *ten dien einde direct op elkanderen, en formeer-*
„ *de zich aanſtonds weder op het voorſte Schip in*
„ *deszelfs Kielwater: beginnende met het achter-*
„ *ſte Schip, zoodanig, dat hetzelve in plaats*
„ *van* ARRIERE; *als nu de* AVANTGUARDE *be-*
„ *kwam.*" Eene Manœuvre die in weinig tijds bewerkſtelligd werdt, en pas verricht was, toen de *Engelſchen* met eene fi re houding, en eenen *voor de wind*, mede in Linie van Bataille, op de

ons bevorens bijgebragte beſchuldigingen, zoo wel tegen den ERFSTADHOUDER, *als tegen den nu* GRIJZEN ZEEHELD *uitgeſloten?* Gezwegen van het valsch voorwendſel, *dat* Hij *met den* SCHOUT BIJ NACHT *zoude zijn gebrouilleert geweest*, een fabel, die genoegzaam gelogenſtraft is, dewijl wij in den Text zoo aanſtonds zien zullen, *dat* ZOUTMAN, *het bedrijf van* KINSBERGEN *ten vollen approbeerde, en zelfs naarkwam.*) Want, zoo 'er ſchijn van waarheid aanwezig geweest was, dat Z. H. gewenscht had, om de Vloot in 's Vijands handen te leveren: zoo 'er ſchijn van waarheid beſtaan had, dat dien Vorst zulks door medewerking van den Ridder zou getracht hebben uitgevoerd te krijgen, zou dat dan kunnen gebeurd hebben, wat wij tot hier toe verhaald hebben? — Eigener gezag een maatregel te nemen, *waar door men met een completelijk geſlotene Linie den Vijand opwacht, en ſtaande het gevecht denzelven het doorbreken derzelver te beletten wist*, dit was de weg niet om de Vloot aan de Engelſchen prijs te geven, maar alleen de eenige en ware weg, om de overwinning voor zich te verzekeren, en 's Vijands oogmerken te verijdelen.

de hen nu in ſlagorde geſchaarde en inwachtende Hollandſche Vloot, kwamen afzeilen, hetwelk ten gevolge had, dat het gevecht omtrent 8 uuren dadelijk eenen aanvang nam, en na vier uuren ſtrijdens, op eene voor de Hollanders triumpheerende wijze eindigde, daar alle Scheepsvoogden hunne tegenſtanders op de onverſchrokkendſte wijze te keer gingen, en ſteeds bedacht waren, om zoodanigen hunner ſtrijdgenooten, als door Vijandelijke overmacht in gevaar waren, dadelijk ter hulp te ſnellen. *Alle Scheepsvoogden* (zeggen wij,) en niet zonder rede, want dit was ook bijzonder het bedrijf van KINSBERGEN, „ die „ (volgens het bericht) bij den aanvang des ge„ vechts, met Zijn Schip de *Admiraal Generaal*, „ voerende 74 ſtukken, in een woedend gevecht „ geraakte met het Engelſche Schip *de Berwick*, „ insgelijks 74 Vuurmonden voerende. Spoedig „ werdt dit Schip door den RIDDER derwijze „ deerlijk geteisterd en van zijn kruisſteng be„ roofd, dat deszelfs Bevelhebber, Capitein FER„ GUSON, genoodzaakt was van den *Admiraal*„ *Generaal* af te houden. Nu dacht KINSBER„ GEN, dit ziende, *de Berwick* te agtervolgen en „ te enteren: dan, daar FERGUSON naast de ERF„ PRINS (voerende 54 ſtukken, en gecommandeerd door Kapitein BRAAK,) was gaan liggen,

„ en

„ en deze in eenen hevigen ſtrijd met FERGUSON
„ ingewikkeld werdt, zoo ſnelde Hij op dat mo-
„ ment den dapperen STARINGH, die DE ARGO
„ van 40 ſtukken geboodt, onverwijld ter hulpe,
„ dewijl deze zijnen hoogen nood te kennen gaf,
„ in zoo verre zelfs, dat Hij, ingeval van nog
„ langer hulpeloos te moeten vechten, de Vlag
„ zou dienen te ſtrijken: waarom KINSBERGEN
„ hem geboodt uit de Linie te gaan, waarna hij
„ zelve de plaats van DE ARGO verving, en
„ op die wijze dat Schip ſauveerde. Eene
„ Manœuvre, die buiten alle bedenking, kun-
„ de en tegenwoordigheid van geest ten grond-
„ ſlag hadt, ondanks dat DE BERWICK hier door
„ gelegenheid verkreeg, om het gevreesd on-
„ heil, van door KINSBERGEN geënterd te wor-
„ den, te ontſlippen. — PARKER ziende, dat
„ het den Hollanderen recht ernst ware, en dat
„ zij ondanks alle Zijne pogingen, alomme eenen
„ duchtigen tegenſtand boden, beſloot als toen te
„ beproeven, of Hij met overmacht door de Linie
„ konde breken, en wel tusſchen de *Batavier* en
„ den *Admiraal-Generaal*, dringende de *Bata-*
„ *vier* uit de Linie, ten einde dus doende, KINS-
„ BERGEN tusſchen twee vuuren te brengen. Dan
„ deze liet in dat tijdſtip Zijn Schip digt aan den
„ wind ſchieten, met oogmerk om met de ach-

„ terſte ſtukken zijner Batterijën, den Admiraal „ PARKER te kunnen beſtrijken, met dat geluk- „ kig gevolg, dat Hij genooddrongen werdt de „ wijk te nemen, en aan het gevecht een ein- „ de te maken."

Genoeg gezegd naar ons inzien, om elk onpartijdig en waarheidlievend Lezer te doen zien, welke waarde men te hechten hebbe, aan de zoo hatelijke als onwaarachtige beſchuldigingen wegens het gebeurde op de DOGGERSBANK, door velen in die dagen, zoo aan Z. D. H. als aan den Heere VAN KINSBERGEN te laste gelegd: zoo ook wat men te denken hebbe, van het voorwendzel, dat den laatstgenoemden met ZOUTMAN zou zijn gebrouilleerd geweest, daar het uit diens gereedlijk goedkeuren, van de door KINSBERGEN veranderde ſeinen, duidelijk bleek, dat hij dezelve (vertrouwende op 's Mans kunde,) volkomen approbeerde, niettegenſtaande hem de ware rede nog onbekend was (*). Laten wij nu, na de vermelding van

(*) Dat de Schout bij Nacht ZOUTMAN, alzoo, en niet anders over het in acht nemen van het door Hem gegeven ſein, en het volgen van een ander, door KINSBERGEN gegeven, moet gedacht hebben, is onbetwistbaar zeker. Want ZOUTMAN werdt van de ware rede niet eerder onderricht, dan na het einde van de Battailje. — Uit het meergemelde aan

deze *Echte Bijzonderheden*, die door anderen of geheel verzwegen, of zeer verminkt zijn voorgedragen geworden, ons beſchouwend oog van de deerlijk gehavende Vloot afwenden, en ons begeven naar het Vorſtelijk verblijf van den *Doorluchtigen* ADMIRAAL-GENERAAL, om naar aanleiding van eene en andere aan ons medegedeelde Anecdote, kortelijk te bezien, met welke gemoedsaandoeningen Hij de mare ontving van den roemvollen uitſlag des geleverden gevechts! Want zoo 'er ooit (des reen) ten aanziene van het onderhavige geval, eene van de Hem aangetijgde wandaden, in zijne grootmoedige deugdzame Ziele ware opgerezen, het zou in die oogenblikken zijn ontdekt geworden. Oogenblikken,

aan ons geſuppediteerde bericht blijkt, „ *dat* KINSBERGEN, „ *zich met niemand anders beraadde, dan met den Heer* „ ABERSON *zijnen eerſten Luitenant, aan wien Hij de gevaren welken Hij uit het volgen van* ZOUTMANS *order voorzag, te kennen gaf, en tevens kortelijk expliçeerde, de voordeelen die 'er van zijn Plan te wagten waren, waar na het ſein dadelijk opgeheist, en zoo wel door* ZOUTMAN, „ *als door de overige Scheepsbevelhebberen gerespecteerd* „ *en gevolgd werdt, en na de Actie ook ten vollen is geapprobeert geworden.*" Zoo dit geen ſprekend bewijs van de *beste Harmonie*, en een *doelmatig ſtreven naar het Algemeene Welzijn* mag geheten worden, dan verſtaan wij niets!!

ken, welke te kennen, bijzonder belangrijk zijn, gewijl WILLEM DE VIJFDE in dezelve, op de duidelijkſte wijze blijken deedt, dat Hij van dat alles verre verwijderd was, en veel edeler begrippen, aangaande de *ware belangen van het dierbaar Vaderland* en *deszelfs Onafhangelijkheid* vormde, dan zij, die door ſprekende daden aan den dag legden, dat zij de onwaardeerbaarſte voorrechten van Land en Volk, ter bereiking van hunne ſlinkſche oogmerken, afhangelijk maakten aan *vreemde Staatsministers*, die in de *Gewapende Neutraliteit*, en in het bekuipen van eenen *voor de Republiek ſchandelijken Vrede*, door proeven toonden, dat eigenbelang de eenige drijfveer van hunne daden was.

Daar de voorloopige tijding van het Zeegevecht, uit hoofde dat het in de nabijheid van de Vaderlandſche Kust geleverd was, wel ſpoedig bekend werdt, en derhalven ook niet voor *'s Lands* ERFSTADHOUDER verholen blijven kon, hoorde Hij dezelve met de zichtbaarſte aandoeningen van blijdſchap en dankbaarheid, terwijl Hij met ongeduld het zeker en eenigzints omſtandig Rapport te gemoete wenschte. Volgens eenige aan ons medegedeelde berichten, hoorde men de Vorst de gevoelens van Zijn hart, op deze of diergelijke wijze te kennen geven: „ *Zoo heeft*

„ *dan*

„ *dan God mijne wenſchen en gebeden, ter af-*
„ *wending van den ſmaad des Vaderlands, gena-*
„ *dig verhoord! Zoo heeft zich dan den ouden*
„ *Heldenmoed wederom doen blijken!*" — Dan nu en dan bedenkende, welke treffende onheilen aan een Zeegevecht onafſcheidelijk verbonden zijn,
„ *zag men het deelnemend medelijden op zijn ge-*
„ *laat geſchilderd, zich beklagende over het ge-*
„ *ſtorte menſchenbloed! Dikwijls hoorde men Hem*
„ *naar de ſtreek van den Wind onderzoek doen,*
„ *om te kunnen berekenen, de meer of min ſpoe-*
„ *dige overtocht van het Adviſjacht, waar mede*
„ *Hij een detail van de voornaamſte omſtandig-*
„ *heden te gemoete zag. En niet zelden gaf Hij*
„ *Zijne hope te kennen, dat de vermoedelijke Ze-*
„ *gepraal, niet alleen zou dienſtbaar worden om*
„ *de van Hem verwijderde harten van vele Inge-*
„ *zetenen, wederom tot Hem te doen overhellen;*
„ *maar bovenal, dat dezelve eensgezindheid en*
„ *ſpoed in de te nemene beſluiten van 's Lands*
„ *Hooge Machten, ten nutte van het Vaderland*
„ *ten gevolge zoude hebben! Kortom,*" (om ons van de eigene woorden eenes naauwkeurigen Waarnemers van 's Vorsten beſtaan te bedienen)
„ *Zijne gantſche Ziel was tot vreugde geſtemd!*
„ *Alle leed en hoon Hem aangedaan, ſcheen*
„ *zelfs tot de gedagten toe, bij den goedhartigen*

„ WILLEM *vergeten, en zeer zeker vergeven te* „ *zijn.*" — Zich ter ruste begevende, liet Hij de order achter, „ *dat ingevalle 'er tijding uit* „ *Texel kwam, men Hem, zelfs in het midden* „ *van den nacht zoude opwekken.*" &c. &c. Eene voorzorg, die bij de uitkomst bleek niet nutteloos geweest te zijn, want het zoo ijverig begeerde bericht van den dapperen ZOUTMAN, werdt in den vroegen morgen van den 10 *Augustus*, omstreeks half vier uuren, door den GRAVE VAN WELDEREN, gecommandeerd hebbende op den Kotter DE AJAX, ten Stadhouderlijken Hove aangebragt. IJlings verliet de Prins het bedde, en het Rapport gelezen hebbende, waar bij Hij van de waarheid der voorloopig gemelde voordeelen volledige verzekering bekwam, gaf Hij Zijne vreugde en dankbaarheid over het gebeurde op eene duidelijke en tegelijk Vorstelijke wijze te kennen, niet alleen door 'er MEVROUWE DE PRINCESSE *Zijne Gemaalinne* direct kennis van te geven; maar ook oogenblikkelijk het besluit te nemen, om Zijn genoegen over het gebeurde, zoo door eenen zeer verplichtenden brief aan den *Schout bij Nacht* ZOUTMAN, als door milde gunstbewijzen, zelfs ten Zijnen kosten, aan *alle de Doggersbankſche Helden* aan den dag te leggen, tevens niet verzuimende, om de dankbare hul-

hulde Zijnes harten aan het OPPERWEZEN op de treffendſte wijze te doen blijken. Schrijvende op deze wijze aan alle de dappere Vloot- en Scheeps-Bevelhebberen.

EDELE, GESTRENGE, VROME, ONZE LIEVE GETROUWE!

„ Wij hebben met het uiterſte genoegen ver-
„ nomen, dat 's Lands Esquader onder bevel van
„ den *Schout bij Nacht* ZOUTMAN, op den 5. de-
„ zer, ofſchoon veel zwakker in Schepen, Ka-
„ non en Manſchappen, dan het Engelſche van
„ den Admiraal PARKER, deszelfs aanval zoo
„ manmoedig heeft wederſtaan, dat het Engel-
„ ſche Esquader, na een allerhardnekkigst ge-
„ vecht, dat van 's Morgens ten acht tot twaalf
„ uuren heeft geduurd, verplicht is geweest af
„ te houden, en zich te retireren. — De Helden-
„ moed van *gemelde Schout bij Nacht* ZOUT-
„ MAN, de *Kapiteinen*, *Officieren*, *Dek- of On-*
„ *der-Officieren*, en *gemeene Matrozen en Solda-*
„ *ten*, die deel aan de Actie gehad, en onder
„ den Zegen van GOD ALMACHTIG, zich in de-
„ zen Zeeſlag *zoo wel gekweten hebben van hun-*
„ *nen plicht;* verdiend allen *lof*, *en onze bijzon-*
„ *dere goedkeuring:* waarom wij bij dezen goed-

„ ge-

„ gevonden hebben U aan te ſchrijven, om uit
„ onzen name *de gemelde Schout bij Nacht*, *Ka-*
„ *piteinen*, *Officieren*, *Dek- of Onder-Officieren*,
„ *en gemeene Matrozen en Soldaten*, met voor-
„ lezing van dezen op ieder Schip, dat deel aan
„ de Actie heeft gehad, en wiens Kapiteinen en
„ Equipagien, daar in met zoo veel moeds en
„ dapperheids geſtreden hebben, opentlijk daar
„ voor te bedanken, en eene door den Secreta-
„ ris van 's Lands Vloot geautentiſeerde Copie
„ ter hand te doen ſtellen, zoo aan den voorn.
„ *Schout bij Nacht* ZOUTMAN, als aan de Com-
„ mandanten van deszelfs onderhebbende Sche-
„ pen, over wier gedrag, de gemelde *Schout bij*
„ *Nacht* reden heeft gehad om vergenoegd te
„ zijn: met verdere betuiging, dat wij niet twijf-
„ felen, óf Zij, en alle verdere 's Lands Offi-
„ cieren en Gemeenen, zullen bij voorkomende
„ gelegenheden blijken geven, dat het den Lan-
„ de aan geene Verdedigers van het lieve Va-
„ derland en deszelfs Vrijheid ontbreekt, en dat
„ de oude Bataafſche Heldenmoed wederom her-
„ leeft en niet uitgedoofd zal worden. — Waar
„ mede &c."

Op deze wijze gaf de verblijdde Vorst, *door woorden*, de ware gevoelens van zijn hart te kennen,

nen, en ſtaafde die weldra door de onloochenbaarſte daadzaken. Vereérde Hij aan den *Kapitein* GRAVE VAN WELDEREN, (de overbrenger van het Rapport des dapperen ZOUTMANS,) een kostbaren Ring, Hij oordeelde het niet minder billijk, dat behalven eene Promotie van alle de Scheepsbevelhebberen tot aanzienelijke Rangen in den dienst, ook Zij, en alle de verdere Vlootelingen, op eene buitengewoone wijze voor hunne dapperheid en trouwe beloond werden, ten dien einde het advis inneemende van den *Heere* VAN KINSBERGEN, het welk men volledig leerde kennen, uit 's Prinſen voorſtel op *den* 21 *Augustus* ter Vergadering van H. H. Mog. gedaan, waarin Z. H., na gezegd te hebben, *dat Hij als een recompens voor de betoonde dapperheid, den Vlootvoogd* ZOUTMAN *tot* VICE-ADMIRAAL, *en de drie Kapiteinen* DEDEL, VAN BRAAM, *en* KINSBERGEN, *tot* SCHOUTEN BIJ NACHT EXTRAORDINAIR *bevoorderd hadt;* zich dus horen liet: — „ *Het is met dat zelfde oogmerk, dat* „ *ik gemeend hebbe aan U Hoog Mog. in beden-* „ *king te moeten geven, of Hoogstdezelven niet* „ *zouden kunnen goedvinden, om ten bewijze van* „ *de goedkeuring en het genoegen van U Hoog* „ *Mog. over den ijver en kloekmoedigheid, waar* „ *mede de Eer van de Natie is gehandhaafd,*

„ *door*

„ *door alle die geenen, welken deel hebben gehad*
„ *aan de voorſchreven Actie, van de Vice-Admi-*
„ *raal* ZOUTMAN, *te vereeren een Gouden Gedenk-*
„ *penning, hangende aan een ketting van hetzelf-*
„ *de metaal: aan de zes Kapiteinen,* DEDEL,
„ VAN BRAAM, KINSBERGEN, BENTINCK,
„ BRAAK, *en* STARINGH, *welken gecommandeert hebben de Schepen die in de Linie van*
„ *Bataille zijn geweest, ieder een diergelijke*
„ *Gouden Eerpenning, hangende aan een Lint:*
„ *en aan ieder van de Officieren, Onder-Officie-*
„ *ren, Matrozen, en Soldaten van dezelve Sche-*
„ *pen, zoo van de voornoemde Schout bij Nacht,*
„ *als van de gezegde zes Kapiteinen, die in het*
„ *gevecht zijn geëngageert geweest, een preſent te*
„ *doen van twee Maanden Gagie. — Ik vertrou-*
„ *we* (voegde de Vorst 'er bij) *dat wanneer het*
„ *U Hoog Mog. behagen mogte deze propoſitie te*
„ *aggreëeren, zulks zeer veel zal kunnen contri-*
„ *bueeren om den Zeedienst van U Hoog Mog.*
„ *op te beuren, de amulatie onder alle de Officie-*
„ *ren en andere Zeevarenden meer en meer aan*
„ *te wakkeren, op dat het dierbaar Vaderland*
„ *daar door in ſtaat gerake, om onder Gods guns-*
„ *tige en krachtige bijſtand, eerlange het hoofd*
„ *te kunnen bieden aan den onverdienden aan-*
„ *val van deszelfs Vijand, en zich daar tegens*
„ *man-*

„ *manmoedig te defendeeren.*" Voorts bij die gelegenheid kennis gevende, *dat Hij de noodige orders gegeven had, om zoo vele Schepen als doenlijk ware, zoo uit de Maze als uit Zeeland, met die van Amſterdam, het Noorderkwartier, en Vriesland te doen conjungeeren, en zich bij het Convooy te voegen, ten einde de Koopvaardijvloot in ſtaat werde gebragt, om zonder uitſtel, onder geleide van een behoorlijk aantal Oorlogſchepen en Fregatten te kunnen uitloopen.* Eene propoſitie en verſlag, die beiden met ongemeen genoegen ter welgemelde Vergadering werden aangehoord, en voor zoo verre de eerſte betrof, dadelijk in een *Beſluit* werdt geconverteerd, het welk zoo lang het in de Staats-Registers van dien tijd te lezen ſtaat, ten duidelijken betoge ſtrekken zal van de valschheid der beſchuldigingen aangaande het gebeurde op de DOGGERSBANK, den braafſten Vorst te laste gelegd.

Intusſchen, bij het tot hier toe bijgebragte bepaalde zich des ERFSTADHOUDERS edelmoedige denkwijze niet! Integendeel, het loffelijk gedrag der waardige Herſtellers van den ouden Nationalen Heldenmoed, oordeelde Hij boven dien, *ten kosten van zijne eigene Schatkist*, nog de volgende erkentenisſen waardig, die wij hier ſlechts zullen opnoemen.

1. *Dat aan de Kapiteinen in de Linie geſlagen hebbende, het uitſtekend eerbewijs werde toegeſtaan, om in onderſcheiding van alle andere Scheepsvoogden, te mogen dragen eenen Witten Pluim op den hoed.*

2. *Dat aan alle de overige Kapiteinen tot het Esquader behoord hebbende, een kleine ovaalronde Gouden Eerpenning; en aan de andere Offiçieren, Adelborsten, en onder-Offçieren, een dito Penning in het Zilver, allen op Hoogstdeszelfs kosten gemaakt, gegeven werde, met vrijheid om dezelve ten allen tijde te mogen dragen.*

3. *Aan den Chef* ZOUTMAN *een kostbaren Gouden Degen; en aan de Kapiteinen van de Linieſchepen, boven de Medaille, ieder een fraaije Sabel te vereeren, en aan de overigen die het Convooy, ſtaande het gevecht gedekt hadden, dito Sabels, doch zonder de Medaille.* Eindelijk

4. *Aan de Kapiteinen* MULDER, DEKKER, *en den* GRAVE VAN WELDEREN, *behoord hebbende onder de Diviſie van den* RIDDER VAN KINSBERGEN, *als mede deel in het gevecht gehad hebbende, de kleine Goude Medaille en een dito Sabel.* Alles ten koste van Z. H., die de vervaardiging van dit alles opdroeg, aan Zijnen Kamerheer den GRAVE VAN HEIDEN, en met bepaling, dat voornoemde Eereteekenen ten zelfden da-

dage met die van H. H. Mog., op eene ſtatelijke wijze door Z. H. aan de DOGGERSBANKSCHE HELDEN zouden ter hand geſteld worden, en welke plechtigheid op den 30 *November* daaraanvolgende, ten Stadhouderlijken Hove is verricht geworden, in tegenwoordigheid van H. K. H. MEVROUWE DE PRINÇESSE, de DRIE VORSTELIJKE KINDEREN, de *Gecommitteerden van* H. H. Mog. *tot de Zeezaken; de Gecommitteerden, van de reſpective Collegien ter Admiraliteit; de aanwezende Zee-Officieren, voorts het geheele Hof*, en vele andere voorname Perſoonen.

Treffend, en bijzonder ter zake dienende was, volgens het aan ons medegedeelde bericht van een oog- en oorgetuige, de Aanſpraak welke de goede Vorst bij die gelegenheid deedt, *daar Hij niet alleen aan de verdienſten van de Doggersbankſche Helden openlijke hulde bewees, door hen te erkennen als de Herſtellers van de Eer der zoo vaak geſchondene Nederlandſche Vlag; maar ook tevens hun gedrag in onderſcheidene betrekkingen ter navolging aanprijzende, aan allen die bij deze plechtigheid tegenwoordig waren. — Dit laatſte deedt Hij na het afloopen dier plechtigheid*, (volgens eene andere Anecdote) *bijzonderlijk aan Zijne beide Zoonen, de jonge Prinſen van Oranje, met eene Vaderlijke tederheid, die Zijn hart en*

verſtand tot eer ſtrekte, en eenen zichtbaar diepen indruk op hunne jeugdige zielen maakte, daar Hij hun de liefde voor het Vaderland op de hartelijkſte wijze aanbeval, en tevens hunne verplichting herinnerde, om bij den aanwas hunner jaren door het ſtreven naar ware Heldenroem, te toonen uit welk bloed Zij afkomſtig waren, Hen tevens wijzende op de navolgenswaardige voorbeelden, zoo van den jongen DEDEL, *die, ſchoon maar* 8 *jaren oud zijnde, echter aan de zijde zijnes dapperen Vaders een werkelijk aandeel in het gevecht genomen had; als van den jeugdigen Student* VAN DE POLL, *die bij toeval zich ten dage des ſtrijds bij het Esquader bevondt, en op hetzelve geen bloot aanſchouwer bleef, door in het midden der gevaren aan een Zeegevecht onafſcheidelijk verbonden, bewijzen van moed en dapperheid aan den dag te leggen* (*).

Wij

(*) Het loffelijk gedrag van de beiden in den Text genoemde brave Amſterdamſche Jongelingen, geſproten uit aanzienelijke Geſlachten, vondt zoo veel goedkeuring bij Z. D. H., dat Hij hen beiden ter beloning van hunnen betoonden moed, den *Gouden Eerpenning* aanboodt. —— Een geloofwaardig bericht ſtelt ons in ſtaat hier te kunnen vermelden, dat PRINS FREDRIK, die toen bijna van denzelfden ouderdom was als de jonge DEDEL, *zijnen aandacht bijzonder op dezen vestigde, toen Hij Hem, verçiert met de Medaille, in het*

Wij zwijgen van nog een aantal andere bewijzen, aangaande des Vorsten bijzondere deelneming in den bevochten zege, zoo zichtbaar ten toon gespreid aan de Vorstelijke Maaltijd, waar mede dien altoos gedenkwaardigen dag besloten werdt, *eensdeels*, om dat wij die allen willende vermelden, te uitvoerig zouden worden: en *anderdeels*, om dat als nog verscheidene van de toen aanzittende Gasten, geheugenis dragen, zoo van de

het oog kreeg, vragende: „ *Wanneer ik bij* DEDEL *geweest* „ *was, zou ik immers ook een Medaille gekregen hebben?*" Toen men Hem zeide: „ *Ongetwijffeld, wanneer gij even* „ *als* DEDEL *voor Uw Vaderland gevochten had:*" antwoordde Hij: „ *Als ik op het Schip geweest was, zou ik daar bewijs van gegeven hebben.*" Eene Anecdote, die onzes inziens een bewijs oplevert, dat als PRINS FREDRIK, *volgens het Plan van den Admiraal* VAN KINSBERGEN, *tot den Zeedienst ware gevormd geworden, het Vaderland in dat opzicht veel nuts zou zijn te beurte gevallen.* Uit het geene wij des aangaande in ons I. DEEL Bladz. 226 gezegd hebben, is reeds gebleken, dat Z. D. H., zoo ook MEVROUWE DE PRINCESSE, het plan des Ridders volkomen approbeerden; doch ook te gelijk, om welke oorzaken en inzichten hetzelve verijdeld werdt. Wie bedroefd zich niet met ons, bij de herdenking van het nadeel dat daar door oogenschijnlijk aan het Vaderland berokkend is? Want zoo de JONGE HELD bij de Marine was geplaatst, zou Hij ten minsten niet in *Oostenrijkschen Dienst*, als KEIZERLIJK-VELDMAARSCHALK, te *Pavia* gestorven zijn.

de vereerende zinnebeelden waar mede den disch verçiert was, als van de verplichtende betuigingen en conditien, die den Doorluchtigen Gastheer voerde, of ter eere van de Handhavers van 's Lands ouden Roem inſtelde. Een gedrag waar in WILLEM DE VIJFDE, (aan wien het veinzen onbekend was) de kennelijkſte bewijzen te zien gaf, dat Hij 's Lands belangen met de Zijnen en die van Zijn Geſlacht, als ten naauwſten verbonden rekende, en op die wijze door de onlogchenbaarſte daadzaken logenſtrafte, de hatelijke aantijgingen, die Zijne hateren zoo openlijk als ongeſtraft der Natie hadden voorgedragen. Hoe wenſchelijk zou het voor de Vorst, voor de Natie, en voor de ware belangen des Vaderlands niet geweest zijn, wanneer dat alles bij de zoodanigen had mogen dienstbaar bevonden worden, om door ſtreven naar eene gewenschte Eendracht in het beleiden der Regeering, een einde aan de twisten te maken, en des Prinſen goede oogmerken zoo veel mogelijk te bevoorderen! Dan, de ondervinding leerde weldra, dat zijn voorbeeldig gedrag bij deze gebeurenis, zelfs met opoffering van Zijne eigene Schatten ten toon geſpreid, niet toereikende was, om veeler denkbeelden ten Zijnen aanziene te veranderen. Wat zeggen wij? dat even dit, veel eer als een middel

te

te bate genomen werdt, om 's Vorſten Eer en Waardigheden, met verdubbelde woede en nieuwe wapenen te beſtrijden, zoo als wij nu, onzen weg vervolgende, nader ſtaven zullen.

Niets laat zich gereder bevatten, dan, dat hoe roemvol de affaire van den 5 *Augustus* voor de Hollanders, en nadeelig voor de Engelſchen ook mogt uitgevallen zijn, de terugkomst van de zoo zeer ontredderde Schepen, benevens de Fregatten en Koopvaarders, (die den 13de dier maand, in *Texel* binnen vielen) veroorzaakte niet alleen, dat alle de aangewende kosten en moeitens om het uitloopen en in behouden Haven brengen van de Koopvaardijvloot te effectueeren, op dat tijdſtip verijdeld werden; maar bovendien, opende het niet oogenblikkelijk uitloopen van een nieuw Esquader, bronnen van klachten en beſchuldigingen, *zoo tegen de Hoofdbeſtuurders van het Zeewezen*, en *vele Scheepsbevelhebberen* in het generaal; als *tegen Z. H.* in het bijzonder. Toen zulks achter wege bleef, meenden velen van des ERFSTADHOUDERS dodelijke Vijanden, daar in wederom een nieuw bewijs voor de aan allen aangerijgde wandaden van *Engelschgezindheid*, een *heimelijk heulen met, en in de hand werken van den Vijand*, en *een opzettelijk plichtverzuim ten aanziene van 's Lands dierbaarſte belangen* te ontdekken, voor-

al, toen in de eerſte helfte der maand *September*, niet zonder het aanhoudend aanſporen van *'s Lands* ERFSTADHOUDER, en ondanks het niet arriveren van meer andere Schepen uit *Zeeland* en de *Maaze*, (die door tegenwinden en andere beletzelen opgehouden werden,) een Esquader van 2 *Oorlogſchepen*, 9 *Fregatten en* 1 *Advisjacht*, werkelijk bijéén gebracht was, en tevens bepaald, dat hetzelve onder Commando van den *Schout bij Nacht* VAN BRAAM, op den 10 *September* met de Koopvaarders uitloopen zou, dewijl een langer wagten op de *Zeeuwſche* en *Maaſſche* Schepen, uit hoofde van het verre gevorderde jaargetijde, als hoogstnadeelig bij alle deskundigen beſchouwd werdt. Eene order en bepaling van den Zeildag, voor het zoo even opgegeven zwak Convooy, die op den 15 dier maand door VAN BRAAM wel volvoerd werdt, maar die met dat alles op geenen anderen grond genomen werdt, „ *dan in* „ *de zékere verwachting, dat de gecombineerde* „ *Spaanſche en Franſche Vloot, die eenigen tijd* „ *eene diverſie in het Canaal gemaakt had, zich* „ *als nog aldaar onthield*," doch welke verwachting wel ſpoedig ongegrond bevonden wierdt, toen de tijding even na het vertrek der Vloote binnen liep, *dat die gecombineerde Spaanſche en Franſche Vloot zich van daar verwijderd hadt*, door

door welk toeval de *Schout bij Nacht* VAN BRAAM, toen Hij met zijne geringe macht was onder zeil gegaan, zich in het grootſte gevaar gebragt zag, om met het geheele Convooy in 's Vijands handen te vallen, daar Z. H. op den 16 *September* door Zijne berichten, en die van de Kapiteinen BRUNET en ROCHEBRUNE, uit *Hellevoetſluis* in het zekere geinformeert wordt; *dat de Engelſchen met eene formidabele macht van Elf groote Oorlogſchepen, en Vier Kotters op Zee, en zelfs in de nabijheid door eenige binnengekomen Koopvaarders gezien waren*, waarom dien Vlootvoogd na vier dagen op Zee geweest te zijn, het raadzaam oordeelde, om ten ſpoedigſten naar *Texel* terug te keren. Eene gebeurenis, die ondanks alle aangewende vlijt en zorgen, eene nieuwe onzalige bron van verdrieten voor WILLEM DE VIJFDE opende, dewijl men dit alles, zonder eenig bewijs, aan *verzonnene berichten*, aan *verraad* en *plichtverzuim* toekende (*).

In-

(*) Zij allen die eenigermate met de gebeurenisſen van dien tijd bekend geworden zijn, weten, welke hatelijke aantijgingen over de *terugkomst van* VAN BRAAM; over *het niet verſchijnen van de* ZEEUWSCHE *en* MAASSCHE *Schepen*; over *het verzeilen van het Schip de* PRINS WILLEM *op de Haax, door de verwarde en desattente directie van Capitein* A. DE BRUIN; zoo ook *over het ſchrijven van zekeren brief door*

Intusſchen was dit hoogst onredelijk, en het was de ondankbaarheid zelve, dat de eerſte Toongevers over de vooronderſtelde *inäctiviteit* en het *opzettelijk plichtverzuim*, niet alleen den ADMIRAAL-GENERAAL, maar ook de voornaamſte van de DOGGERSBANSCHE HELDEN van dat alles beſchuldigden! Vervlogen was nu bij de zoodanigen den uitbundigen Lof, die in de maand *Augustus* (aan velen die voor 's Lands roem geſtreden hadden) zoo rijkelijk was toegezwaaid, ſchoon het hen niet onbekend bleef, dat het opſchorten van

den Luitenant COELBERG *over dat verzeilen*, ten nadeele van Z. H. *en de zoo onlangs nog* VERGOODDE DOGGERSBANKSCHE HELDEN gezegd, en in elks handen geſpeeld werden, welke hier op te geven niet te paſſe komt, waarom wij ons daar van onthouden, en zulken onzer Lezeren die daar begerig naar zijn, naar den VERVOLGER *op* WAGENAAR verwijzen, die op het voetſpoor van den Schrijver van de SCHETS VAN EEN GROOT TAFEREEL, van de POST VAN DEN NEDERRHIJN, JACOBUS KOK, en anderen van dien ſtempel, de zaden van argwaan met volle handen in de zielen zijner Lezeren ſtrooide, en ondertuſſchen geen één enkel woord rept van de ware rede *waarom* VAN BRAAM *order tot uitzeilen ontving*; zoo min als van de ware oorzaak *waarom Hij na vier dagen tijdverloop wederom binnen viel.* Is de kwade trouw hier in niet zichtbaar op te merken? Want dat de oorzaak hem zou onbekend gebleven zijn is volſtrekt onmoogelijk. Dat de waarheid hier vonnis velle,

van de Expeditie tot een volgend jaar, niet geſchiedde, dan na het ingenomen Advis, niet ſlechts *van de Admiraliteiten*, maar ook *van verſcheidene der toen bewierookte Zeehelden, welken door Z. H. daar over waren geraadpleegd geworden.* Het geval dat wij thans met betrekking tot WILLEM DE VIJFDE behandelen, is te gewichtig, en Z. H. heeft zich ten dezen aanziene te volledig gezuiverd van den Hem aangetijgden blaam, dan dat wij de eigene woorden van dien Vorst hier niet een plaats inruimen zouden, te meer, daar niemand van Zijne hateren heeft durven onderwinden, om Zijne verdediging door bewijzen van het tegendeel te logenſtraffen. Dus ſprak de goede Vorst, in Zijne zoo zeer gewraakte en voor de Natie zoo veel mogelijk verdonkerde MEMORIE van den *7 October* 1782.

„ De *Schout bij Nacht* VAN BRAAM zijn „ onderhebbend Esquader niet willende expo- „ neren aan een zoo ſuperieure macht van den „ Vijand; *boven dien niet kunnende de reize ver- „ voorderen, door dien de Wind Westelijk was „ geworden, en zijne onderhebbende Schepen, bij „ een opkomende ſtorm die men voorzag, ter „ plaatſe alwaar Hij geankerd was* (bij de der- „ de Ton) *niet buiten gevaar oordeelende, zoo „ meende Hij wederom naar binnen te moeten*

„ *zeilen*: (*) en deedt ons daar van Rapport:
„ zoo ook deedt de *Vice-Admiraal* HARTZINCK,
„ met bijvoeging dat Hij, benevens de *Schouten bij*
„ *Nacht* VAN BRAAM *en* KINSBERGEN, en de mees-
„ te ZEE-KAPITEINEN van gedachten waren, *dat*
„ *de tijd te verre verloopen was, om dit jaar een*
„ *Convooy in de Zond te brengen, te meer, daar*
„ *de Wind nu wederom Westwaard was gewor-*
„ *den.*" — Wanneer de Prins zich nu blotelijk op dit Rapport verlaten, en zich aan een nader onderzoek niets had laten gelegen liggen, (des neen), men zou Hem onzes inziens, zoo niet van *plichtverzuim*, althans van een *te onbepaald vertrouwen op het gerapporteerde der zoo evengenoemde drie Vlootvoogden*, met eenigen schijn hebben kunnen beschuldigen. Dan, dit was hier het geval niet, zoo als uit het vervolg van des Vorsten gezegde blijkt. — „ Tegen het Advis der
„ Zeelieden (zegt Hij) konden wij niet op ons
„ nemen de gevolgen van het uitzeilen van 't Con-
„ vooy, met een Esquader, 't welk genoegsaam
„ uit

(*) Ook deze allergewichtigste omstandigheden, die het besluit van VAN BRAAM billijken, heeft men opzettelijk verzwegen. — Welk een laaghartig en onëdelmoedig bedrijf ontdekt hier den onpartijdigen Lezer en Beoordeelaar van 's Vorsten verdedigiug, ten aanziene van dit onderwerp!!

„ uit alle 's Lands gereede Schepen beſtond, en
„ wiens verlies voor de nog zoo zwakke Marine
„ onherſtelbaar worden konde: en aan den ande-
„ ren kant door de *Kooplieden*, in ſpecie oqk,
„ door de *Geintereſſeerdens in de Vaart op Su-*
„ *rinamen* gepreſſeert, en overtuigt van de
„ noodzaaklijkheid; wilden wij gaarne onze ei-
„ gene begeerte voldoen, en defereeren aan het
„ algemeen verlangen om het Convooy naar de
„ Oostzee nog dat najaar te doen. — De *Heeren*
„ *Gecommitteerden van de Vijf Collegien ter Ad-*
„ *miraliteit*, door ons daar over onderhouden,
„ verzochten om alvorens daar op te adviſeren,
„ te mogen hebben de Conſideratien van den
„ Commanderenden Vice-Admiraal en de verdere
„ Vlag-Officieren: weshalven wij dezelven aan-
„ ſchreven, om aan ons te doen toekomen des-
„ zelfs ſchriftelijk, en met redenen van Ad-
„ ſtructie bekleed Advis, en dat van de ver-
„ dere bij zich hebbende Vlag-Officieren, ieder
„ apart. En wel over deze navolgende twee
„ punten. A. *Of het raadzaam ware het Con-*
„ *vooy thans te laten uitzeilen? Dan of het ſai-*
„ *zoen te verre verloopen ware, om, al was het*
„ *dat 'er geen Vijand te vrezen was, te wagen*
„ *om met een Convooy naar de Oost-Zee te gaan,*
„ *en van daar herwaarts te revertaren?* B. *Of*
„ *het*

„ *het doenlijk ware, Esquadersgewijze om de*
„ *Noord om, na den* 1 *October te zeilen? En of*
„ *te dier tijd het verzochte Convooy met gerust-*
„ *heid kon worden verleent?*" (*)

En welk gevolg had het requireeren van een beſtemd antwoord op deze twee gewichtige vraagpunten, aan *Mannen van beproefde Kunde, Trouwe en Dapperheid?* „ Alle de Advizen (zegt Z.
„ H.) zoo van den *Schout bij Nacht* VAN BRAAM
„ en de 10 COMMANDANTEN der Schepen die tot
„ het Convooy gedestineert waren; als van de
„ *Vice Admiralen* REYNST en ZOUTMAN, en de
„ *Schouten bij Nacht* DEDEL en VAN KINSBER-
„ GEN: en op fundament van dezelven, ook dat
„ van *Heeren Gecommitteerden uit de respective*
„ *Admiraliteits-Collegien*, waren EENPARIG: *dat*
„ *het ſaizoen te verre verloopen was, om aan de*
„ *executie van eene van de beide Projecten te*
„ *kunnen denken.*" Dit de ware toedracht der zake, aangaande dit veel geruchts en kwaad bloed gezet hebbende gval geweest zijnde, wat hebbe men dan te denken, van den Schrijver van de meergemelde *Schets van een Groot Tafereel*, die op

(*) Dit laatſte ziet op het project dat ſommige hadden, *om de Vloot om de Noord te doen zeilen*, en dus den Vijand te ontwijken.

op dit Respect in 1784, in navolging van vroegere Libellisten, aan Z. H. openlijk durfde toeduwen: „ *Indien* DOORL. VORST, *die beletzelen* „ *zoodanig waren, als die Officieren geliefden te* „ *zeggen, kon men op geene andere wijze beant-* „ *woorden de* EXCUSEN *die 'er uit getrokken wier-* „ *den, dan met op nieuws daar tegen aan te* „ *voeren die aanéénvolging van* ACHTELOOSHEID, „ VALSCHE MAATREGELEN, en VOORTGAANDE BE- „ DRIJVELOOSHEID, *van welken ik zoo dikwijls* „ *geſproken heb?*" — Een taal, waar bij dien *Vorstenhater*, met eene Penneſtreek, *een respectabel Corps van de kundigſte en dapperſte Officieren als opzettelijke Verzakers van hunnen duuren plicht, zonder eenig bewijs aan de kaak ſtelde*, met geene andere bedoeling, dan om door zijnen vertrouwelijken voordragt aan Z. H., dien Vorst des te dieper te grieven, om dat Hij in dat Advis berust, en daar mede (zijnes ondanks) genoegen genomen had. Een gedrag van dien Schrijver dat nog onverſchoonlijker word, wanneer wij hier aan onze Lezeren, als eene niet zeer bekende bijzonderheid verzekeren kunnen, *dat Z. D. H. zich niet alleen vergenoegde met de zoo even opgegevene Advizen*, maar dat Hij, in dit belangrijk geval, *nog bovendien een meer gemotiveerde Memorie van den toenmaligen Schout bij Nacht* VAN KINS-

BER-

BERGEN *over die zaak verlangde*, waar aan dien kundigen Held dan ook op eene wijze voldeedt, die bijzonder geſchikt was, niet alleen om Z. H. van de juistheid der gegevene Advizen volkomen te overreden; maar ook, om onkundige en ergdenkende *Betweters*, die gewoon zijn in hun ſchrijfvertrek Vlooten en Legers te gebieden, of een Land te regeeren, van hunne dwaasheid en hatelijke bedilzucht te overtuigen. Het ſtuk dat wij dus ſprekende bedoelen, is de navolgende MEMORIE door den genoemden Zeeheld, diestijds zoo aan Z. D. H. als aan den *Raadpenſionaris* VAN BLEISWIJK overhandigd, dus luidende. (*)

„ De

(*) Tot beter verſtand van dit ſtuk, dient geweten, dat de RIDDER VAN KINSBERGEN zich bijzonder verledigde tot de beſtrijding van de beſchuldiging die velen in het midden bragten, *dat men de Campagne te vroeg eindigde.* Zij wezen de onkundige Natie op de *Engelſchen*, zeggende: „ *die* „ *durven in October en later wel met een Vloot in Zee loo-* „ *pen, en waarom kan men dat ook hier te Lande niet* „ *doen?*" Concluderende, *dat het geadviſeerde niets anders dan een voorwendſel was, om den Vijand de handen ruim te laten, en hem in de hand te werken.* — Dit in het oog houdende, ziet men hoe mannelijk dat wangevoelen hier werdt weggeredeneert, door een Man die een grondige kennis van de Havens en Gronden had.

„ De locale ſituatie van ons Land, veroor-
„ zaakt niet alleen, dat men vroeger de winter-
„ kwartieren betrekken moet, dan onze Vijan-
„ den; maar daar en boven hebben die de voor-
„ deelen, van verſcheidene goede Havens op hun-
„ ne Kusten te hebben, daar zij hunne Schepen
„ kunnen doen overwinteren, zonder de minſte
„ ongemakken te doen vrezen. Voegt men bij
„ dit alles hunne Dokken, Werken, en andere
„ zoo door de Natuur van hun Land, als door
„ de Kunst gemaakte Eigenſchappen, ter verbe-
„ tering van hunne Marine; zoo behoeft men
„ zich geenſints te verwonderen, dat zij in ſtaat
„ zijn, om niet alleen hunne Campagnes langer
„ dan wij te kunnen maken, maar zelfs Winter-
„ campagnes te kunnen doen. — De Republiek
„ is tot nog toe geheel ontbloot van alle deze
„ voordeelen, ja zelfs het IJs verhindert des win-
„ ters het binnenkomen der Schepen. Ook zijn
„ onze Gaten door de ondiepten der gronden zeer
„ ongemakkelijk voor zware Schepen om binnen
„ te komen. Daarentegen hebben de Vijanden
„ op hunne kusten exellente goede Havens, zoo
„ in *Engeland* als in *Schotland* en *Ierland*,
„ daar men voor geene ijsgangen te vrezen heeft,
„ en in welken men met de zwaarſte Schepen
„ kan binnen zeilen." Zie daar een aantal bon-

di-

dige redenen die den eenvoudigſten mensch vatten kan, en het heesch geſchreeuw van velen verdoven moest. Intusſchen nam *de* RIDDER deze gelegenheid, tevens waar, om door de aanwijzing van wezentlijke gebreken, op verbetering van dezelven op nieuw aan te dringen, aldus vervolgende:

„ De groote Schepen dienen bij tijds in het „ Veer gebragt te zijn, voor dat men met eenige „ mogelijkheid vrees voor het IJs kan hebben: „ en de differente Winden die men daar toe noo„ dig heeft, vorderen tijd en gelegenheid om „ zulks te kunnen uitvoeren. Zonder order ver„ liest men niet alleen tijd tot uitvoering der za„ ken, maar daar en boven raakt alles in de war. „ Het is daarom, dat ik bevorens reeds de vrij„ heid genomen hebbe, aan UWE HOOGHEID eene „ Memorie over te geven, vervattende den voet „ en de wijze, waarop men alles zou kunnen en „ behoren in te richten, en tevens zoo lang moog„ lijk eenige Schepen tot Kruisſers in Zee te hou„ den."

„ In dien tijd dat men zich præpareert om de „ Schepen in het Veer te doen komen, zoo dien„ de van wegen de Admiraliteit alle aanſtalte „ gemaakt te worden, dat men in het Veer alles „ heeft wat noodig is, tot het repareren der Sche-

„ pen

„ pen, ook om ze te kielen en te koperen. Wagt
„ men hier te lange mede, zoo verliest men we-
„ der in het voorjaar de tijd om de Vloot ſpoe-
„ dig bij een te krijgen, en tevens de momen-
„ ten, waar in men ſomtijds met zeer veel vrucht
„ zoude kunnen ageeren. — En om dat het Col-
„ legie ter Admiraliteit van alles in tijds zoude
„ kunnen onderricht zijn, wat 'er noodzaaklijk
„ zij voor alle de arrangementen, zoo ſtelle ik
„ voor, om het Plan van alle de generale ſchik-
„ kingen aan Hun Ed. Mog toe te zenden, op
„ dat zij in tijds daar naar hunne orders kunnen
„ inrichten, en dezelven ook aan UWE HOOG-
„ HEID overzenden, ten einde Hoogstdeszelfs or-
„ ders daar na te kunnen geven. — UWE HOOG-
„ HEID *kan niets anders dan de geſchiktſte or-*
„ *ders geven. — De uitvoering van de Details,*
„ *is het werk van de Admiraliteiten* (*)."

„ Voorts

(*) Dat dit gezegde des RIDDERS eene onwederſprekelijke, en op de Conſtitutie gebazeerde waarheid was, lijdt geene de minſte bedenking. Intuſſchen ſtuurden des Vorſten Vijanden die order geheel in de wat, EENSDEELS: *door ſtout en ferm te logchenen, dat de Prins gedurige en goede orders gaf:* en ANDERDEELS: *door de misleidde Natie voor te prediken, dat Hij, als de Uitvoerende Macht bezittende, de oorzaak van alle, ja zelfs van de geringſte en toevalligſte verzuimen was.* — Aan Hem, was volgens hun voor-

„ Voorts ben ik van begrip, dat het ten uiter-
„ ſten noodig zij, dat men een Magazijn heeft
„ in het Veer: zonder dat, word men (zoo als
„ de ondervinding reeds geleerd heeft) in het
„ werk opgehouden, wanneer 'er ſlechts het min-
„ ſte mankeert, dat dan van *Amſterdam* moet
„ ontboden worden, dat vele kosten voor het
„ Land veroorzaakt, en daar en boven een on-
„ eindige tijd doet verloren gaan: iets, dat gee-
„ ne van de minſte ſchaden in onze tegenwoor-
„ dige ſituatie is. Dit, als een waarheid ééns
„ vastgeſteld en aangenomen zijnde, zou UWE
„ HOOGHEID dan niet kunnen goedvinden om
„ aan den Raad, daar toe het gebruik van een
„ Schip voor te ſlaan? — Eindelijk, om alle
„ disputen te voorkomen, die de Scheepstimmer-
„ lieden veroorzaken, omtrent de plaats waar zij
„ moeten Logeeren, zoo dunkt mij, dat dezelven
„ eenvouwig zouden kunnen vermijd worden,
„ wanneer men een Vaartuig nam, dat hun tot
„ een Logement zou kunnen dienen: dan bleef
„ men

geven, toe te kennen, wanneer de Schepen geen genoegzaam Volk, of gebrek aan Victualie of andere noodwendigheden hadden. Konden zij door Tegenwinden niet zeilen, ook dat was zijn ſchuld. &c. Kan en moet men, dit alles inziende, niet tot het beſluit komen, dat men dus doende, tegen de inſpraak van het geweten handelde.

„ men altoos meester om hun door Chaloupen,
„ tot het verrichten van hun werk te doen af-
„ halen: terwijl men zoodanig Vaartuig of Schip,
„ altoos nabij de Schepen die Timmerlieden be-
„ hoeven, zou kunnen doen leggen. &c. —

Voortreffelijk Advis in de daad, dat den belageren van den besten Vorst, zoo wel als de knabbelaars aan de verdienſten van den grooten KINSBERGEN en andere Zeehelden had behoren te verſtommen! Was het wonder, dat WILLEM DE VIJFDE, ſchoon op dit Compas veilig zeilende, zich echter ſoms tot in de ziel getroffen voelde, wanneer Hij ondanks dat alles, om Zijne werkzaamheden, daaglijksch in openbare Nieuwspapieren en naamlooze Libellen, zich op de ſchandelijkſte wijze aan de Natie zag voorgeſteld, als de eenige oorzaak van alle de onheilen die het Vaderland troffen? Verſcheidene thans voor ons liggende Anecdoten geven ons deswegens de zekerſte berichten, en ſchoon uit eenige derzelver ons gebleken is, *dat Hem, ja wel, nu en dan, een kortſtondige vlaag van drift beliep, over de aanhoudende en ſteeds vermeerderende woelingen, ter ondermijning van Zijne Waardigheden, en tot bewerking van den ondergang van Zijn Huis*; zoo leeren ons echter de meeſten, dat Hij die beledi-

gingen doorgaans met een grootmoedigheid van ziel verduldde, die Zijne beste Vrienden dikwerf verbazen deedt. Eenen derzelver, over dit voorbeeldeloos lijdzaam Character van Z. H. ſprekende, *mogt* (volgens een bericht aan ons ter hand gekomen) *op zekeren tijd zijne verwondering deswegens aan den Vorst te kennen geven, en Hem onder den aandacht brengen, „ dat Zijne zachtmoedige Zielsgeſteldheid, onder alle beledigingen en verguizingen, voor Hem zelven zeer naadeelig ware, dewijl Zijne Vijanden daar uit een bewijs afleiden, dat Hij zich zelven aan de Hem aangetijgde misdrijven in de daad ſchuldig vondt, wijzende zij als dan de onkundige menigte op 's Prinſen ſtilzwijgend en onderwerpelijk gedrag: dien getrouwen Vriend mogt bij die gelegenheid aan Z. H. betoogen hoe noodzaaklijk het ware, om door een gepast gebruik van Zijn gezach, opzichtelijk eenige openlijk bekende Hoofdbeleiders des werks; eenmaal een einde aan dien euvelmoed te maken,*" dan, de lijdzame en geduldige Vorst, leende 'er geene ooren na. „ *Het zijn de Hartstochten die U thans alzoo doen denken en ſpreken* (zeide Hij): *en wanneer ik in de tegenwoordige bedenkelijke omſtandigheden van zaken, aan dezelven gehoor gaf, zou ik* (naar mij-

„ mijne gedachten) *de kwaal niet verbeteren maar*
„ *wel verergeren. De gisting is in veler gemoe-*
„ *deren (dit wete ik) groot, en de animoſiteit te-*
„ *gen Mij en Mijn Huis wordt dag op dag nog*
„ *hoger gedreven, dewijl het niet belet wordt;*
„ *maar ik zal mij onder al dat leed wel wach-*
„ *ten, om mij zelve door gezachbetoon recht te*
„ *verſchaffen, en door dien weg mooglijk gevaar*
„ *loopen, dat ik 'er mijne kalme zielsgeſteldheid,*
„ *die mij meer dan alle aardſche ſchatten waar-*
„ *dig is, aan zoude kunnen opofferen, en had ik*
„ *dan die ſatisfactie niet tot veel te duuren prijs?*
„ *Neen!* (vervolgde Hij) *dat kan, dat zal ik*
„ *nimmer doen, al ware het, dat mijne Vijanden*
„ *zich nog erger ſtappen tegen mij veroorloven*
„ *wilden. Daar ik de Hemel met een gerust ge-*
„ *weten tot getuige over de zuiverheid mijner be-*
„ *doelingen en handelingen durve ſtellen, voede ik*
„ *de ſtille hope, dat eenmaal bij het misleide*
„ *deel der Natie, de verblinding plaats maken*
„ *zal voor de overtuiging, dat ik in alle mijne*
„ *onaangenaamheden niets dan den welvaart van*
„ *mijn dierbaar Vaderland op het oog hebbe! Ja*
„ *ik vleije mij, dat de wijze waarop ik aanhou-*
„ *dend aangevallen worde, nog eenmaal dienſt-*
„ *baar zal zijn, om zoo velen mijner misleide en*
„ *verdwaasde Landgenooten tot betere gezinnin-*

„ *gen ten mijnen opzichte te brengen, om mij*
„ *hunne vorige liefde en vertrouwen weder te ſchen-*
„ *ken. De tijd zal alles ontdekken, en het ma-*
„ *ge vroeg of laat zijn, de waarheid zal einde-*
„ *lijk zegevieren over de logen!*"

Uitmuntend Character, dat wij uit deze veelzeggende woorden van den geduldigen Vorst; middagklaar ontdekken kunnen! Het is wel zoo, *dat eindelijk Zijne verwachting en hope is vervuld geworden;* maar het is niet minder zeker, dat zulks niet eerder geſchiedde, dan na dat Hij de eeuwigheid was ingegaan! Want de Geſchiedenis van dien tijd levert overvloedige ſtalen op, dat toen Z. H. dus christelijk en vertrouwelijk de gevoelens van Zijn edel hart openbaarde, Zijne Vijanden zwanger gingen met de ſchandelijkſte oogmerken, om Hem al verder te kwellen en bij de Natie in den grootſten haat te brengen. Men verwachtte hier van ons niet, dat alles hier op te geven, wat wij daar van zouden kunnen aanvoeren, daar ieder dag bijna van dat bedrijf getuigenis gaf! Het is daarom dat wij ons, volgens den aart van dit ons tegenwoordig werk thans alleen bepalen zullen bij de vermelding van de voornaamſte, en het meest eclat verwekkende ſtappen, in die dagen, ter belaging van 's LANDS ERFSTADHOUDER gedaan, niet ſlechts van *parti-*

cu-

euliere Perſonen, of een legioen van ellendige, en geprotecteerd wordende *Journaliſten* en *Libelſchrijveren*; maar van notabele Leden in de Hooge Staatsvergaderingen, door welke bedrijven geduurig nieuw voedzel gegeven werdt, aan de allengs toenemende verdeeldheden, onder alle ſtanden des Volks. En dan bepaalt zich onze beſchouwing al aanſtonds op den bedenkelijken, en na alles wat 'er dagelijks in den Lande omging, zeer gevaarlijken ſtap, welke de *Gedeputeerden der Stad Leyden*, op den 31 *Julij* 1782 ter Vergadering *van Holland* deden, door het mondelijk en ſchriftelijk voorſtel, tendeerende: *om Staatsgewijze aan* WILLEM DE VIJFDE *opening te vragen, aangaande de ware oorzaken van de ſteeds aanhoudende werkeloosheid.* Een voorſtel, dat met volle recht bij alle deskundigen, als *een vragen naar eenen bekenden weg* werdt aangemerkt, en derhalven met geen ander oogmerk ondernomen werdt, dan om het in het geheim gevormde plan, ter ondermijning van den *vastgeſtelden Regeeringsvorm*, en ter belaging van den STADHOUDER, al verder en verder te ontwikkelen.

Immers was het op den zoo evengemelden dag, dat de Afgevaardigden van *Leyden*, uit naam van hunne Prinçipalen in ſubſtantie te kennen gaven: „ dat dezen al eenen geruimen tijd zeer kom-

„ merlijk waren aangedaan, over den deerniswaar-
„ digen ſtaat waar in zij deze voorheen zoo ge-
„ duchte Republiek thans moesten vervallen zien,
„ Dat het gevoel daar van, hun meer en meer had
„ ter harte gegaan, naar mate zij dat verval hadden
„ moeten zien toenemen, en daarom ook al me-
„ nigmalen vermeent hadden pogingen te moe-
„ ten aanwenden, om den ſpot en de verachting
„ waar aan de Republiek geëxponeert was af te ke-
„ ren, doch dat zij zich gevleid hadden, dat gunſti-
„ ger tijden hun van dezelve zouden bevrijd heb-
„ ben. — Dat niettegenſtaande dit alles, zij ech-
„ ter met aandoening waren ontwaar geworden,
„ dat de Republiek tot die laagte vervallen was,
„ dat zelfs Mogendheden, van wien men zulks
„ niet zoude hebben kunnen verwachten, zich
„ niet ontzagen ongemeſureerde demarches te
„ doen, welken de vernederendſte blijken ople-
„ verden, waarom zij geoordeeld hadden, te moe-
„ ten onderzoeken de ware ſourçes waar uit al-
„ les was voortgeſproten, het welk hun had doen
„ ontwaar worden, dat het gedrag, het welk in
„ de Republiek ſints het uitbarsten van den Oor-
„ log met Engeland gehouden was, daar van de
„ eenige en ware oorzaak moest genoemd wor-
„ den."

„ Want, dat onaangezien de Bondgenooten niet

„ al-

„ leen de vigoureuste besluiten met alle spoed en
„ eendracht hadden genomen; maar ook immense
„ sommen hadden toegestaan, om de Marine van
„ den Staat in een vereischt postuur te stellen, (*)
„ die cordate maatregulen echter tot dus verre
„ noch de Commerçie hadden doen beschermen,
„ noch de Colonien beveiligen, noch den Vijand
„ gevoelige slagen toebrengen. Integendeel, na
„ verloop van achttien maanden was niets anders
„ uitgewerkt, dan dat een klein getal Vijandelij-
„ ke Schepen, de geheele macht van den Staat
„ in de Zeegaten had kunnen opgesloten houden,
„ en de Navigatie zoodanig stremmen, dat door
„ gantsch Europa, geen Hollandsche Vlag meer
„ in

(*) Wanneer men deze Periode met opmerking leest, en dan daar bij in aanmerking neemt, dat alles, wat wij in ons vorig II. DEEL bijgebragt hebben, aangaande de onverantwoordelijke nalatigheid, in gehoor te geven aan de jaarlijksche gebeden en waarschouwingen, door den braven ERFSTADHOUDER gedaan; zoo ook zich herinnert, welke tegenkantingen het heilzaam herstel van de *Marine*, door de Stad Amsterdam ondervinden moest, wie verbaasd zich dan niet zulk eene taal te hooren voeren, van Staatsleden, die van dat alles volkomen kennis droegen? Moet men hier uit niet besluiten dat deze zorgvolle voordragt een loutere bedriegerij was, om de gemoederen tegen Z. D. H. en Zijn Bestuur al meer en meer op te zetten en te verbitteren?

„ in Zee te zien was. Dit was eene gebeurenis
„ waar van, ſints de Natie een Volk geworden
„ was, geen voorbeeld kon worden aangevoerd,
„ en eene laagheid, waar toe de vereenigde mach-
„ ten van Vrankrijk en Engeland in de vorige
„ eeuw dezelve nimmer hadden kunnen brengen,
„ en zulks niettegenſtaande de Republiek zulke
„ goede Zeelieden opleverde, als elders konden
„ gezocht worden, niettegenſtaande zij brandden
„ van verlangen om den Vijand het hoofd te
„ bieden en zich aan hun te wreken."

„ Dat dit zoo zijnde, gelijk maar al te zeker
„ was, het niet dan tot het hoogſte misnoegen
„ aan het grootſte en beste deel der Ingezetenen
„ (die nimmer weigerig waren, al was het een
„ verdubbelde last te dragen, intuſſchen de eene
„ ramp voor, de andere na hadden moeten uit-
„ ſtaan, en nog dagelijks hun beſtaan en wel-
„ vaart zien te gronde gaan,) ſtrekken moest,
„ eene zoo onverſchoonlijke werkeloosheid en
„ (moet men niet zeggen) verkeerde directie van
„ zaken, die elk weldenkend liefhebber van zijn
„ Vaderland moet in de oogen ſteken, bij aan-
„ houdendheid te moeten blijven beſchouwen."

„ Dit had de Heeren hunne Prinçipalen (die
„ aan Eed en Plicht gebonden, oordeelden, dat
„ zulks met ſtilzwijgen niet langer zonder zich

„ ver-

„ verantwoordelijk te ſtellen, was toe te laten,)
„ gedrongen, om te denken op zoodanige ge-
„ paste en Conſtitutioneele middelen, als best ge-
„ ſchikt geoordeeld moeten worden, tot het effec-
„ tueeren van zoodanige veranderingen, als daar
„ in te recht geacht mogen worden, te werden
„ vereischt. — En dat dit hun had gepermoveert,
„ om vermits de Bondgenooten, en bijzonder
„ Hun Ed. Gr. Mog. op generlei wijze konden
„ gezegd worden, achterlijk te zijn gebleven in het
„ nemen der noodige maatregelen, van 's Lands
„ Navale Macht in zoodanig een ſtaat te bren-
„ gen, als vereischt werd om met ſucçes tegen
„ den Vijand te ageren, aan Hun Ed. Gr. Mog.
„ voor te dragen, of dezelve niet ten ſpoedigſten
„ zouden gelieven goed te vinden, te bepalen,
„ een naauwkeurig onderzoek na de ware eigent-
„ lijke redenen van deze zoo zeer in het oog
„ loopende werkeloosheid, en ten dien einde vol-
„ gens Hoogstderzelver Souveraine Macht en Aut-
„ horiteit, van Z. D. H. den Heere Prinſe Erf-
„ ſtadhouder in qualiteit als Admiraal-Generaal
„ dezer Provincie, proviſioneel te requireeren:

„ 1. Copie van alle de orders welke door Z.
„ H. in voorſchreven qualiteit, zedert den aan-
„ vang van den tegenwoordigen Oorlog, van tijd
„ tot tijd, en wel tot aan het tegenwoordig uit-

„ loo-

„ loopen van de Vloot toe, gegeven waren, aan
„ de Offiçieren, welken zoo in als buiten Europa
„ eenig Commando hadden gehad over de Es-
„ quaders van den Staat, het zij dezelve Esqua-
„ ders zich bevonden hadden op de Rheën of in
„ de Havens van de Republiek in of buiten Eu-
„ ropa, het zij in de Havens of op de Rheën
„ van andere Mogendheden; het zij dezelve or-
„ ders gehad hadden om uit te loopen, of zich
„ op hunne ſtandplaatſen te houden. Mitsgaders
„ Copie van al het voorgevallene in de Zee-
„ Krijgsraden, geduurende den voorſchr. tijd,
„ aan Boord van voornoemde Esquaders in Eu-
„ ropa gehouden, met de Reſolutien daar in geno-
„ men, alles voor zoo verre dezelve orders in die
„ Zee-Krijgsraden mogten hebben gerouleert over
„ het protegeren van de Commerçie, het verdedi-
„ gen van 's Lands Bezittingen, en het doen
„ van afbreuk aan den Vijand, onder de ze-
„ kere verwachting, dat dadelijk bij het eindigen
„ der tegenwoordige Campagne, gelijke Copien
„ door Z. H. in voornoemde qualiteit zullen
„ worden overhandigd, van alle de ordres door
„ Hoogstdezelve gegeven, en van al het in
„ voegen voorſchreven verhandelde in de Zee-
„ Krijgsraden. En voorts in een vast vertrou-
„ wen, dat bereids nu, door Hoogstdezelve ge-

„ noeg-

„ noegzame blijken zullen kunnen worden gege-
„ ven, dat, gelijk men alleſints billijk verwach-
„ ten mag, aan het in Zee zijnde Esquader zoo-
„ danige orders zullen gegeven zijn, dat de al-
„ daar Commanderende Officieren hun volledig
„ gelast vinden, om den Vijand allen mogelij-
„ ken afbreuk te doen, zoo door het interçep-
„ teeren van hare Retourvloot uit de West-In-
„ dien, welke waarſchijnlijk voor de gecombi-
„ neerde Vloten gewaarſchouwd zijnde, benoor-
„ den Engeland om, hunne Havens zullen zoe-
„ ken te bereiken."

„ 2. *Wijders* te vragen opening, of, en hoe-
„ danig onderzoek 'er heeft plaats gehad, om te
„ ontdekken aan wien het te attribueeren zij,
„ dat, na dat het vertrek van de Heer YORK
„ kennelijk was, de Schepen gecommandeert door
„ de Heeren SATINK en VOLBERGEN, met het
„ O. I. C. Schip, gecommandeert door Kapitein
„ VAN PROOYEN, niet promptelijk zijn gewaar-
„ ſchouwd, ten einde te prævenieeren dat dezel-
„ ve niet, gelijk nu geſchied is, dadelijk in han-
„ den van den Vijand vervielen?"

„ 3. En Voorts te vorderen Communicatie van
„ de redenen:

„ A. Waarom in het jaar 1781 de toen voor
„ handen zijnde Oorlogſchepen en Fregatten,

„ niet

„ niet tijdig zijn geconjungeert en in Zee geſto-
„ ken, om zoo de O. en W. I. als alle de an-
„ dere Schepen van den Staat te protegeeren, en
„ den Vijand in de Noordzee afbreuk te doen,
„ zoo door het belemmeren van zijnen handel in
„ de Oostzee, als het onderſcheppen van zijne
„ Groenlandsvaarders; als mede van de Trans-
„ portſchepen die met Troupen uit Duitschland
„ kwamen: bijzonder toen het bekend was, dat
„ een aantal derzelver, ſlechts onder het geleide
„ van eenige weinige Fregatten, langs de Kusten
„ van dezen Staat naar Engeland pasſeeren zou-
„ den? — En waarom ten tijde, dat het Esqua-
„ der in de maand Augustus 1781 naar de Oost-
„ zee ſtevenende, hetzelve niet is verſterkt ge-
„ worden door de Schepen gecommandeert door
„ de Kapiteinen DE BRUIN, VAN KINKEL, en
„ RAAUWS."

„ B. Waar aan het moet worden toegekent,
„ dat, daar men eene volledige toezegging ge-
„ had heeft, dat de Schepen welke op de Dog-
„ gersbank waren ſlaags geweest, zoo ſpoedig
„ mogelijk zouden worden gerepareert, ten ein-
„ de daar van met andere Schepen die voor han-
„ den waren, de Convooijen na de O. en W. I.,
„ als mede na de Oostzee te geleiden, men niets
„ van die toezegging heeft zien bevestigen, maar

„ de

„ de Koopvaardijſchepen, op die toezegging zich
„ hebbende gereed gemaakt, den gehelen winter
„ door, uit hoofde van het niet præsteeren van
„ het voorn. toegezegde, tot ruineuſe ſchadens
„ voor de Geintresſeerdens, op gevaarlijke Rheën
„ hebben moeten blijven leggen? En of, zoo
„ men de rede daar van mogt zijn ontwaar ge-
„ worden, daar tegen voor het vervolg wel wa-
„ ren aangewend die gepaste middelen, waar door
„ men dergelijke fataliteiten zoude kunnen præ-
„ venieren, en zeker zijn, dat men of, zoo ſpoe-
„ dig als den Vijand, of gelijk in vorige tijden,
„ met de ſlaags geweest zijnde Schepen weder
„ Zee kon kiezen? En of 'er dan als nu, daar
„ de Schepen zich thans weder in Zee bevinden,
„ behoorlijk gezorgt is, dat 'er voorraad van
„ Scheeps-materialen in de respective Havenen
„ van de Republiek gevonden word, en de no-
„ dige Magazijnen in derzelver nabuurſchap zijn
„ aangelegt, om op het exempel van het gebeur-
„ de in den Oorlog van 1665 en 1666, de oor-
„ logſchepen van den Staat, bij het binnenvallen
„ ſpoedig en prompt te kunnen repareren, van
„ het noodige te voorzien, en naar Zee te zen-
„ den, ter voorkoming van een langduriger op-
„ ontbod den dienst van den Lande komen te
„ præjudiçieeren?"

„ C.

„ C. Waarom de Oorlogſchepen en Fregatten, „ die den gehelen Zomer in de Middenlandſche „ Zee hadden doorgebragt, zonder den Vijand „ eenig hoegenaamd nadeel te hebben toegebragt, „ vooral na dat de aan haar gegevene orders niet „ meer konden werken, niet zijn opgezonden „ naar de Posſesſien van den Staat in de O. of „ W. Indien, ter zoo hoognoodige verſterking „ van den weerlozen Staat van zaken aldaar? Of, „ waarom dezelve geen orders gekregen hebben „ om eerst de *zes* O. I. C. Retourſchepen, die „ zich nu nog, uit gebrek aan Convooy, in de „ Haven van *Cadix* bevinden, van daar proviſi- „ oneel naar eenen der Franſche Havens, en bij- „ zonder naar *L'Orient* te geleiden, en daar na „ de *drie* te *Droutheim* liggende Schepen, bij hun „ retour naar het Vaderland binnen de Havenen „ dezer Landen te brengen? Of waarom dezelve „ de Manſchappen van het Schip, gecomman- „ deert geweest zijnde door Kapitein BERGHUIS, „ nutteloos en zeer kostbaar verdeelt, op de „ voorn. O. J. Schepen, bij hun retour niet heb- „ ben medegebragt, ten einde op een of ander „ van 's Lands Schepen te kunnen worden ge- „ plaatst?"

„ D. Waarom alle de in gereedheid zijnde Oor- „ logſchepen en Fregatten uit de respective Ha-

„ ve-

„ vens en Zeegaten van de Republiek, niet vroeg
„ in dit voorjaar, eer en alvorens zich eenig Vij-
„ andelijk Schip op de Kust vertoonde, op eene
„ bekwame plaats, zoo als daar toe voorheen ge-
„ diend heeft en nog nuttig gehouden wordt,
„ het bekende *Schoneveld*, waren geconjugeerd ge-
„ worden, om met vereenigde Macht den Vijand
„ van onze Kusten en uit de Noordzee te hou-
„ den; de O. en W. I. Schepen, voor zoo verre
„ die bereids tot zulke drukkende kosten van de-
„ ze voor den Lande onmisbare, en ten onder-
„ gang dreigende Compagnien, zoo lang gewa-
„ pend gereed gelegen hadden, tot op zekere
„ hoogte te geleiden, en onder behoorlijk Con-
„ vooy, vroegtijdig naar de plaats hunner desti-
„ natie te doen vertrekken? En vervolgens op de
„ Engelsche Koopvaardijvloten, die naar de Oost-
„ zee zoo aanhoudend stevenen, of van daar te-
„ rug komen, gelijk mede op de Transportsche-
„ pen tot het afhalen van de Duitsche Troupen
„ bestemd, te kruisen; de in zoo klein getal ge-
„ vonden wordende Oorlogschepen, welken de-
„ zelven hebben geconvoyeert aan te tasten,
„ immers zoo wanneer zulks, gelijk daar toe ge-
„ noegzame gelegenheden voor handen zijn ge-
„ weest, met hoop van succes geschieden kon:
„ ja zelfs met weinig disapparentie van reusite

„ te ondernemen ware geweest, wanneer de
„ hier voren genoemde combinatie van de Zee-
„ macht der Republiek vroegtijdig geſchied wa-
„ re, als wanneer dezelve ook genoegzaam be-
„ ſtand zoude zijn bevonden geweest, tegen eene
„ ſlecht bemande, met zieken opgepropte, en
„ daar bij niet talrijke Vijandelijke Vloot, zoo
„ als die zich voor onze Kusten vertoont heeft?"

„ E. Waarom ten minſten de in Texel en het
„ Vlie gereed liggende Oorlogſchepen en Fregat-
„ ten niet aanſtonds uitgezeild waren, en den
„ Vijand ſlag gelevert hadden, zoo ras als een
„ groot gedeelte van deszelfs Schepen wederom
„ van voor onze Zeegaten vertrokken was, om
„ tegen de vereenigde Franſche en Spaanſche
„ Vlooten gebruikt te worden?"

„ F. Waarom eindelijk geduurende dezen Oor-
„ log niet een goed aantal Fregatten en Kotters,
„ waar van de Republiek genoegzaam voorzien
„ is, in Zee was gehouden, om de ter Kaap uit-
„ geruste Schepen van particuliere Ingezetenen
„ te dekken; de Vijandelijke Commerçie afbreuk
„ te doen; en onze Kusten tegens de inſultes en
„ ſtroperijen van den Vijand te beveiligen, en
„ dus voorgekomen en belet, dat dezelve in het
„ gezicht, en maar even buiten het bereik der
„ Schepen van Oorlog van den Staat, een zoo-

„ da-

„ danig Schip komen te nemen?" Eindelijk hadden zij Gedeputeerden in last:

„ 4. Dat voorts van de in deze genomene Re„ ſolutie, door Hun Ed. Gr. Mog. den overigen „ Bondgenooten bij Misſive werde kennisſe ge„ geven, en dezelve verzogt en geëxhorteert, „ om met H. Ed. Gr. Mog. te willen concurre„ ren tot het nemen van zoodanige gepaste en „ nuttige maatregulen, als ter wegneming der „ ſchandelijke en ſchadelijke werkeloosheid, meest „ geſchikt zullen bevonden worden, ten einde de „ goede Ingezetenen dezer Landen op hunne al„ ſints bittere klachten zoo veel mogelijk voldoe„ ning te doen erlangen, de Krijgs-operatien tot „ herſtel van de zoo zeer vervallene ſtaat der Re„ publiek een nieuw leven te geven; den trot„ ſchen Vijand, die nog onbeſchaamd ſchijnt te „ willen voortgaan, tot reden te brengen, en langs „ dien allerbetamelijkſten weg, eenen honorabe„ len en beſtendigen Vrede te erlangen!"

Op zulk eene leest was dit zoo veel onheils geſticht hebbend voorſtel van *de meerderheid der Regeering van Leyden* geſchoeit! Op zulk eene wijze ſtrooiden zij de zaden van morrend ongenoegen, met volle handen in de zielen van duizenden der Ingezetenen, die op het hooren of lezen van dat ſtuk, in der daad moesten ge-

loven: 1. *Dat 'er een verderffelijke conſpiratie tegen den Staat met den Vijand werkelijk aanwezig was;* en 2, *Dat* WILLEM DE VIJFDE *als het hoofd van dezelve moest beſchouwd worden, dewijl een voornaam integreerend Lid van Staat, zonder dat, zoodanige eiſchen van verantwoording Zijnes gedrags, niet zou durven ondernemen:* het welk natuurlijker wijze de reeds zoo algemene haat tegen Z. H. nog algemeener en van een boozer natuur maken moest, vooral, toen bijna alle de Leden van Holland, hun genoegen over dat voorſtel blijken deden, en die van *Leyden* op het hartelijkst bedankten, voor den cordaten ſtap die zij tot heil van het Land wel hadden willen ondernemen, en dus was het niet te verwonderen, dat overeenkomſtig het ſlot van dat voorſtel, volledige ouverture van de zaak aan alle de Bondgenooten gegeven werdt, door welke Canalen het ſtuk bij *H. H. Mog.* tot een punt van Deliberatie geſteld werdt, en ook op eene legale wijze ter kennisſe van *Z.* H. kwam, die daar omtrent zoo zeer geïnteresſeerd was. Het behoort tot onzen tegenwoordigen taak niet, om hier verſlag te doen, op welk eene wijze dat ſtuk in de *Provinçiale Vergaderingen* beſchouwd en beoordeeld is geworden, zulken onzer Lezeren die daar begerig naar zijn, kunnen hunnen weet-

lust

lust bevredigen, bij den VERVOLGER *op* WAGENAAR, die zich bevlijtigd heeft, om dezelven te doen kennen *voor zoo verre die Advyzen met den uitbundigſten lof vervuld waren*, terwijl men de gewichtige zwarigheden van anderen, *die over dat werk geheel anders dachten*, bij hem te vergeefsch volledig zoeken zal: iets dat van dien Schrijver niet wel anders te verwachten was, daar hij met de Fabriekeurs van het voorſtel eenſtemmig dacht, en hetzelve op voorgang van zijne gewone Gidſen tot de wolken verhief, ſchoon het, wel ingezien, aan elken opmerkzamen Lezer van hetzelve, voorzien van een eerlijk hart en een tamelijk goed gezond menſchenverſtand dadelijk moet voorkomen, als een ſamenſtelſel van ongerijmdheden, ſtrijdig met de Conſtitutie, en opgevuld met bedrieglijke en volksverleidende gezegden, waar uit men duidelijk ontdekken kan, dat niet zoo zeer het belang des Vaderlands, maar veel meer het ſchandelijk oogmerk, om Z. H. als de oorzaak van 's Lands onheilen aan de Natie voor te ſtellen, de ware rede was, waarom men het ſtuk in de wereld bragt. Deze rede moge in ſommiger ooren hart klinken, doch het beneemd niets aan deszelfs waarheid, om het welke te ſtaven, wij de moeite namen om het in zijn geheel mede te deelen. *Eensdeels*, om onze

Lezeren uit de vergelijking van het gezegde der Voorſtellers, *aangaande het gaaf daarſtellen van verdedigingsmiddelen*, met dat alles wat wij in ons *vorig Deel* dieswegens bijgebragt hebben te doen zien, dat men zig met tastbare leugens behielp: (*) en *anderdeels*, dat WILLEM DE VIJFDE, het hoogſte recht had, om zich over die onderneming zeer gevoelig te toonen, en volſtandig weigerig te blijven, om aan de eisſchen in dat voorſtel vervat, *aan de Staten van Holland* te voldoen, dewijl zulks *tegen de Conſtitutie*, en *te-*

(*) TASTBARE LEUGENS zeggen wij: en zoo wij menen met het hoogſte recht. Om dit te bewijzen, zal het genoeg zijn hier aan te ſtippen: 1. *Het ſnoeven op de Spoed en Eendragt, waarmede de Bondgenooten in de behoeften van de Marine dadelijk zouden voorzien hebben.* — 2. *De vergrootende voordracht van de genoegzaamheid der toen voor handen zijnde Scheepsmacht, even of men met dezelve, den Vijand uit Zee jagen of vernielen; de Koopvaardij, en de Kusten beveiligen; en alle de Colonien in de beide Indien voor alle geweld beſchermen kon, wanneer men zulks maar begeerde.* Lomper en opzettelijker onwaarheden konden niet wel gezegd worden door *integrerende Leden van Staat.* Onwaarheden, die tegen hun gevoel ſtreden, en geenen anderen grond hadden, dan de leugenachtige gezegden van bekende en onbekende openbare Schotſchrift-Schrijvers, die niet alleen geduld, maar aangemoedigd en geſalarieerd werden, om de zaken in de war te brengen.

tegen Zijne Erfſtadhouderlijke Waardigheden over alle de Gewesten, ſtrijdende was, ſchoon de laster daar in een bewijs meende te ontdekken, dat DE PRINS, als zijnde bij zich zelven van plichtverzuim overreed, beangst zoude geweest zijn, om rekenſchap van Zijn gedrag en handelwijze te geven. Eene aantijging, die in het vervolg door den goeden VORST op eene duchtige wijze werdt gelogenſtraft, zoo als ons nu te verhalen ſtaat.

Uit een thans voor ons liggend bericht aangaande het gedrag des ERFSTADHOUDERS, ten tijde, *dat Hij* dezen nieuwen hatelijken aanval op Zijn Perſoon en Waardigheden vernam, is duidelijk kenbaar, dat Hij aan de *eene zijde*, wel een ſmertelijk gevoel had, van het onrecht dat Hem door die van *Leyden* in dat voorſtel werdt aangedaan, daar zij Hem deden voorkomen als de voorname oorzaak van 's Lands onheilen en rampen; maar dat Hij aan den *anderen kant*, eene fermiteit van ziel betoonde, om zich directelijk tegen hetzelve te verklaren. Niet, om dat Hij van Zijn Beſtuur eenig geheim maken wilde, maar alleen, om dat Hij verſtondt ongehouden te zijn, om aan de Staten van eenen der Gewesten, en nog veel minder aan de Leden van eenige Stad, verantwoording van Zijn gedrag als *Stad-*

houder van de Unie, te geven. Dus drukte Hij zich uit: „ *In weerwil van alle de ingewikkelde beſchul-* „ *digingen, als ware ik de oorzaak van 's Lands* „ *ongelukken, die mij daaglijks in allerhande* „ *Nieuwspapieren en Periodieke Geſchriften, op de* „ *ongehoordſte wijze worden te lasten gelegd, en die* „ *in de propoſitie van Leyden als bewezen waarhe-* „ *den zijn overgenomen, zal ik mij wel wachten,* „ *om aan Hun Ed. Gr. Mog. de begeerde ouver-* „ *tures te geven! Als Erfſtadhouder van de Unie,* „ *ben ik wegens de opgegevene Objecten, hoege-* „ *naamd geene bijzondere verantwoording aan* „ *Holland ſchuldig, maar wel aan de Heeren* „ *Staaten van alle de Gewesten, die even Souve-* „ *rain als die van Holland zijn. En dat zal* „ *ik doen, niet ſleckts aan de Staten dier Gewes-* „ *ten, maar te gelijk aan de geheele Natie,* „ *doch op eene wijze, die duidelijk zal te zien* „ *geven, aan wien het voortduurend verval der* „ *Marine* AL, *of* NIET *te wijten is.*" En het was in dat tijdſtip, dat Z. H. het vast beſluit nam, om Zijne op den 7 *October daar aan volgende* ingeleverde Memorie, te doen opſtellen en ter Vergadering van de *Algemeene Staten* ter beoordeeling over te geven, ten einde zich niet alleen op de punten, vervat in de Propoſitie van de *Gedeputeerden van Leyden* te expliceeren, maar

ook

ook op ſoortgelijke bezwaren als door de *Staten van Zeeland* in circulaire Misſives aan de Gewesten, en aan Z. H. in deçente termen waren voorgedragen, doch die echter genoegzame bewijzen aan den dag legden, OF, dat de *Zeeuwen* al mede de plaatshebbende gebreken aan zeer verkeerde oorzaken toekenden; OF, dat zij die meenden te zullen kunnen herſteld krijgen door een ontoereikend middel, te weten den STADHOUDER, daar alle Zijne ijverige pogingen tot herſtel van de vervallene zaken des Vaderlands, gedwarsboomd werden. Dan, eer de zoo evengenoemde *Memorie* van Z. D. H. in *October* 1782 in de wereld kwam, gaf Hij op den 14 *Augustus* bevorens, aan de *Leden van het Secreet Beſoigne van H. H. Mog.*, legale kennis van de aanſtaande verſchijning van dat ſtuk, bij gelegenheid, dat de Vorst zich beklaagde over de verregaande lasteringen waarmede Hij dagelijksch voor het oog van de Natie overladen werdt, doende deze navolgende Propoſitie:

EDELE MOGENDE HEEREN!

„ Sedert eenigen tijd tot mijn leedwezen on-
„ dervonden hebbende, dat door kwalijk gein-
„ tentioneerde Lieden, allerhande inſimulatien

„ worden geſpargeert, omtrent de geprætendeerde
„ kwade Directie, onbegrijpelijke traagheid aan
„ deze zijde aan de operatien van den Oorlog,
„ welke zonder wettige oorzaken door de Kroon
„ van Groot-Brittannien aan dit Gemeenebest is
„ aangedaan, en bijzonder over de inactiviteit
„ van 's Lands Schepen, daar bij inſinueerende,
„ als of zulks te attribueeren was aan manque-
„ ment van de noodige orders, met intentie om
„ mij voor het oog van geheel Europa te decri-
„ ëeren, en in het bijzonder bij de goede Inge-
„ zetenen dezer Landen gehaat te maken, en ver-
„ dagt, als of ik door een onbehoorlijk attache-
„ ment voor den Koning of het Rijk van Groot-
„ Brittannien aangeſpoort, niet met eenen genoeg-
„ zamen ijver hadde gedaan wat in mijn vermo-
„ gen was, zoo tot afbreuk van den Vijand,
„ als tot Protectie van de Commerçie: zoude
„ ik niet getwijffeld hebben (ten einde den mond
„ te ſtoppen aan alle die Calumnieuſe Gezeg-
„ dens. of Geſchriften, en mijn gedrag voor het
„ oog van geheel Europa, en bijzonder van de
„ goede Ingezetenen dezer Landen te juſtificeren)
„ reeds voor lange van alle de door mij geſtelde
„ ordres aan *Uw Ed. Mog.* opening te geven;
„ met verzoek, om daar van aan de Heeren Sta-
„ ten derzelver Committenten communicatie te

„ ge-

„ geven; was het niet, dat ik begreep, dat
„ zulks ſomwijlen gevaarlijk konde zijn, inge-
„ valle de Secretesſe niet wel bewaard werde, en
„ dat de Vijand informatie daar van verkreeg,
„ bijzonder van het Plan der Operatien van deze
„ Campagne, waar van een gedeelte is verrigt,
„ en een gedeelte nog gedurende deze Campagne
„ zoude moeten geſchieden, en het welk door
„ mij aan het Hof van Vrankrijk gecommuniçeert
„ zijnde, door hetzelve Hof is goedgekeurt: doch
„ ziende, uit de Misſive van de Heeren Staten
„ van Zeeland, de Requiſitie die Hun Ed. Mog.
„ daar bij van mij gelieven te doen; en verne-
„ mende, dat zulks wel door meer Provinçien
„ zoude kunnen worden gedaan, hebbe ik ge-
„ meent, dat deze Conſideratie mij niet langer
„ konde weêrhouden, om de gemelde Communi-
„ catie te doen, en dat ik aan mijne Eer en
„ Reputatie verſchuldigd ben, om aan te toonen,
„ en te demonſtreren, met ontegenſpreeklijke be-
„ wijzen, de manier waarop ik geduurende de-
„ zen tegenwoordigen Oorlog gehandeld hebbe,
„ en dat het niet aan mij te wijten is, zoo de-
„ zelve met geen meerder vrucht is gevoert. —
„ Ik zal evenwel voor als nog geene openingen
„ kunnen geven van het gene nog geſchieden
„ moet,

„ moet geduurende deze Campagne, doch ben
„ bereid, om, na dat dezelve getermineert zal
„ zijn, mede de door mij gegevene ordres te
„ openbaren. Ik zal nog eenigen tijd noodig
„ hebben, om de ſtukken die ik tot mijne juſti-
„ ficatie zal produçeren, in order te brengen, en
„ te doen copieëeren, en verzoeke *Uw Ed. Mog.*
„ om ieder in den haren, aan de Heeren Staten
„ derzelver Prinçipalen opening te geven van de-
„ ze mijne intentie, mij vleijende, dat zij dezel-
„ ve met Hoogstderzelver goedkeuring zullen ver-
„ eeren."

Het is zoo, dat de *Leden van het Secreet Beſoigne van H. H. Mog.* in dit bericht des ERFSTADHOUDERS genoegen namen, en hetzelve aan hunne Prinçipalen overbragten, maar het is niet minder zeker, dat de *Staten van Holland*, ten minſten de grootſte meerderheid, met hetzelve niet te vreden waren. Ook leerde de ondervinding, dat het onvergenoegde en in beweging geſtelde deel der Natie, de hatelijkſte gevolgen uit dit voorſtel des Prinſen afleide, daar Hij alleen ſprak van het *voorſtel der Staten van Zeeland*, en *van het Leydſche* geen gewag maakte, het welk dan ook de oorzaak opleverde, dat na verloop van drie weken, geduurende

wel-

welke *Hun Ed. Gr. Mog.* niet bij elkander kwamen, (*) dat laatstgenoemde ſtuk met vernieuwden ernst aldaar in deliberatie werdt gelegd, toen het bleek, dat men de vacantie gebruikt had, om het voorſtel van *Leyden*, hoe uitvoerig het ook zijn mogte, nog aanmerkelijk te extendeeren, door hetzelve op voorſtel van *Dordrecht*, *Delft*, en *Schoonhoven*, met nog 4 *Artijkels* te vermeerderen, uit welken duidelijk bleek, welke verderſtrekkende lij-

(*) Het Orakel van dien tijd, DE POST VAN DEN NEDERRHIJN, vondt in deze drieweekſche ſcheiding der Vergadering van Holland, zulk een geheimzinnig verraad, dat Hij zich niet ſchaamde daar over dit volgende aan zijne Lezers op te diſchen: „ 'Er zal misſchien binnen weinig dagen eene *Ju-*
„ *ſtificatie* voor Z. H. in het licht verſchijnen, die, vol-
„ gens de regelen der kunst opgeſteld, een oppervlakkig
„ verhaal zal bevatten, en misſchien niets behelzen, dat een
„ antwoord op de voorgeſtelde vragen zal kunnen genaamd
„ worden, om dus niet alleen de Natie te paaijen, maar
„ ook om een gedeelte der *Hollandſche Steden* daar mede
„ genoegen te doen nemen, waar toe men ligtelijk den ove-
„ rigen tijd van drie weken dat de Vergadering ſtil zit, zal
„ gebruiken. Hier door zal men ligtelijk de Steden trach-
„ ten over te halen, om tegen den voorſlag van *Leyden* te
„ ſtemmen, als zijnde Z. H. genoegzaam gerechtvaardigd
„ door zoodanig eene zoogenaamde *Juſtificatie*." — Op deze wijze wist men de Natie tegen des Prinſen Memorie op te ruijen, eer dezelve in de wereld was. — Wie hoorde immer van zulk eene opzettelijke boosaartigheid??

lijke zaden dat ſtuk in *Holland* verſpreid had, door *losſe vertellingen van ingekomen Schippers*, of de *hatelijke en onwaarachtige aantijgingen van Libellisten*, grootdeels tot grondſlagen van hunne Reſolutien en Beſluiten te ſtellen, even of het volkomene bewezene waarheden waren. Dat wij dus ſprekende, niets anders dan de zuivere waarheid zeggen, zal uit de *vier ſuppletoire voorſtellen* aan 's Lands ERFSTADHOUDER ingericht, blijken, die dus luidden: „ 1. *Of het eene waarheid was,* „ *dat, gelijk vele binnengekomene Schippers ver-* „ *haalden, dezelve in het gezicht van de Vloot* „ *zouden hebben gezeild, zonder door eenige Sche-* „ *pen gepraaid te zijn?* 2. *Waarom 's Lands* „ *Vloot of Esquader onder bevel van den Admi-* „ *raal* HARTZINCK, *in de Noordzee gekruist,* „ *en de uitgaande O. en W. I. Schepen gecon-* „ *vooyeerd hebbende, bij haar wederkeren de O. I.* „ *Schepen van Drontheim niet hadt medegebragt?* „ 3 *Waarom gemelde Vloot, zonder, buiten het* „ *voornoemde Convooy te geleiden, iets verricht te* „ *hebben, midden in het ſaizoen binnen de Ha-* „ *vens van de Republiek was wedergekeerd?* En „ eindelijk, 4. *Waar aan het was toe te kennen,* „ *dat Heeren Burgemeesteren van Amſterdam in* „ *het voorleden jaar, (overeenkomſtig met den in-* „ *houd van het voorſtel van wegens die Stad den*

„ 18

„ 18 *van Bloeimaand diens jaars gedaan,*) *on-*
„ *derricht geworden zijnde, dat een tamelijk aan-*
„ *tal Oorlogſchepen van al het noodige voorzien,*
„ *gereed was om in Zee te ſteken, en dat daar*
„ *toe ſtellige orders gegeven waren; deze Heeren*
„ *tot hunne uiterſte verwondering eenigen tijd*
„ *daar na hadden verſtaan, dat de Officieren,*
„ *het bevel over de bovengemelde Oorlogſchepen*
„ *voerende, op het oogenblik dat zij die orders*
„ *hadden behoren te volbrengen, kennis hadden*
„ *doen geven, dat zij door gebrek aan Ammu-*
„ *nitie, Proviſie, en Victualie, voor eerst nog*
„ *buiten ſtaat waren, om aan die orders te ge-*
„ *hoorzamen?*" — Voorſtellen, die bij de meerderheid der *Staten van Holland* van dat gewicht geoordeeld werden, dat zij beſloten, om over den inhoud derzelven, en tevens over dien van het *Leydſche voorſtel*, met Z. D. H. in onderhandeling te moeten treden, daar zij de *Dordrechtſche*, *Leydſche*, en *Amſterdamſche Penſionariſſen*, DE GIJZELAAR, VAN STAVEREN, en VISSCHER, de *Rotterdamſche* en *Hoornſche Secretariſſen* ZUYLEN VAN NYEVELD en MERENS, benevens den *Raadpenſionaris* VAN BLEISWIJK benoemden, en in last gaven, *om zich van alles te doen onderrichten, en van hunne bevinding Rapport te doen.* Spoedig vernamen deze Perſonen, wanneer het Z. D.

H.

H. zoude convenieeren om hun op te wachten, en daar de Prins zulks bepaalde op den 3 *October*, zoo reden zij ter beſtemder uure, niet zonder groote ſtatie in drie koetſen gezeten, en vergezeld met *twaalf Staten Bodens*, naar de Oranjezaal, alwaar zij hunnen last aan den Vorst openden, *zekerlijk* (zegt een thans voor ons liggend bericht) *in den waan verkerende, dat Hij bereid en genegen zoude zijn, om, even als een Schoolkind, de les aan deze Souveraine Schoolmeesters op te zeggen*: doch het welk echter geheel anders bleek, daar WILLEM DE VIJFDE aan de Commisſie te kennen gaf: „ *Dat hij binnen weinig dagen* „ *voornemens was aan H. H. Mog. over te leve-* „ *ren, eene breedvoerige opening van Zijne gehou-* „ *dene gedragingen, ter voldoening aan het door* „ *hun genomene beſluit van den 27 September,* „ *zullende dienen ter volkomene opheldering en* „ *gerustſtelling aangaande het voorſtel van Ley-* „ *den*," met ernſtige verklaring tevens: „ *Dat* „ *Hij altoos in het begrip geſtaan had, en als* „ *nog oordeelde daar bij te moeten blijven, dat* „ *in alles wat Hij, als* ADMIRAAL-GENERAAL „ VAN DE UNIE, *uit krachte, en overeenkomſtig* „ *met de Orders, Goedvindingen, en Beſluiten* „ *van H. H. Mog., mitsgaders met derzelver me-* „ *deweten gedaan hadt, ook* ALLEEN *aan H. H.* „ *Mog.*

„ *Mog. en geenſints aan de Staten van Holland*
„ *in het bijzonder verſchuldigd was; maar dat*
„ *Hij tevens, hoe zeer die verantwoording in*
„ *kracht, en daar door ook aan de Staten van Hol-*
„ *land, zoo wel als aan die der overige Gewesten*
„ *geſchieden zoude, zich echter bereid toonde, om,*
„ *ingevalle onverhooptelijk, na dat die openin-*
„ *gen ter Vergadering van Holland ingebragt*
„ *waren, deswegens nog iets naders mogt worden*
„ *verlangd, als dan zulks te geven.*" Met welk antwoord Z. D. H. de bezending vertrekken liet.

Gepast, en regt ter zake dienend antwoord, (zegt een aan ons medegedeelde Anecdote,) *dat de Prins hier hooren liet, en waar van Zijne Vrienden zich voorſtelden, dat Hij zich ook in het vervolg aan hetzelve ſtiptelijk zoude gehouden hebben.* Dan, het bleek dat die verwagting na verloop van acht dagen geheel in rook verdwenen was, daar de goede Vorst de Commisſie niet alleen wederom gehoor verleende; maar zich ook met dezelve, op den 11 *October* in een min of meer breedvoerig geding inliet. „ *Had de Vorst* (zegt ons bericht) „ *op dien dag hen niet opgewacht,*
„ *Hij zou zich ontheven gezien hebben, om met*
„ *den Penſionaris* DE GIJZELAAR *in eenen woor-*
„ *denſtrijd te komen, die duidelijk te zien gaf,*
„ *dat dien Minister zich aan het hoofd van* WIL-

„ LEMS *verklaarde Vijanden geſteld had, en 'er*
„ *als toen geen geheim meer van maakte: daar*
„ *Hij en de overige Leden der Commisſie, het*
„ *Deydſche voorſtel verbindende, met de zaak van*
„ *het niet zenden der Schepen naar Brest; de*
„ *ſtoutheid begingen, om 'er Z. H. uit naam*
„ *van Hun Ed. Gr. Mog. over te komen onder-*
„ *houden, zich verontſchuldigende met te zeggen:*
„ DAT ZIJ UIT HOOFDE VAN HUNNEN ALGEMEE-
„ NEN LAST, DAAR TOE GEHOUDEN EN VER-
„ PLICHT WAREN." Een voorwendſel, dat door Z. H. zoo valsch als ongegrond beſchouwd werdt, toen Hij aan GIJZELAAR en die zich bij hem bevonden, toevoegde: „ *Gaarne te willen*
„ *weten, alvorens Hij zich met hun inliet, waar*
„ *door zij Heeren meenden, door Hun Ed. Gr.*
„ *Mog. gequalificeerd te zijn, over iets* DAT
„ NOOIT EEN POINT VAN DELIBERATIE TER
„ VERGADERING VAN HUN ED. GR. MOG. WAS
„ GEWEEST?" Het welk door DE GIJZELAAR beantwoord werdt met te zeggen: „ *dat de Reſo-*
„ *lutie eene generale en particuliere qualificatie*
„ *was: en dat zij het Z. H. uit hoofde van de*
„ *algemeene qualificatie vroegen.*" Laffe uitvlucht in de daad, die wij ſtraks door een *nader beſluit van de Staten* zullen zien logenſtraffen, en die ook niet toereikend was, om Z. H. van beſluit te doen ver-

veranderen, daar Hij tegen DE GIJZELAAR zeide: „ *Ik kan niet denken dat de Reſolutie zaken* „ *ſpecteerd, die nog niet gebeurt waren, ten tijde* „ *dat dezelve genomen werdt, en dus achtte ik* „ *mij zelven niet verplicht, eenige de minſte ver-* „ *antwoording aan deze Commisſie verſchuldigd* „ *te zijn, nog eenig verder antwoord op dezelve* „ *te moeten geven.*" DE GIJZELAAR zeide: „ *dat* „ *hem dit gezegde leed deedt: Hij en de verdere* „ *Heeren zouden van alles rapport doen, betui-* „ *gende niet te willen inſtaan voor de onaange-* „ *name gevolgen, die hier uit zouden kunnen re-* „ *ſulteeren.*" Een gezegde, dat Z. H. zichtbaar moeijelijk maakte, en met eene zekere drift zeggen deedt: „ *Ik zal mij niet verder met U* „ *inlaten!*" Waarna de Bezending onverrichter zake vertrok, en van den afloop hunner verrichting rapport aan de Vergadering deedt, derwijze, dat wij geen oogenblik in twijffel ſtaan, om als zeker te ſtellen, dat zulks op eenen zeer hatelijken toon moet geſchied zijn, dewijl de meerderheid der Vergadering, niet alleen het verrichtte met dankzegging en goedkeuring aanhoorde, maar daarenboven het beſluit nam, „ *om ter* „ *wegneming van alle twijffeling in het vervolg,* „ *den last der Commisſie te verbreden, door in* „ *dezelve te voegen, dat zij uitdrukkelijk gequa-*

„ *lificeert werden, om met Z. H. in onderhande-*
„ *ling te treden, over alle zoodanige onderwer-*
„ *pen, als zij voordeelden dat opheldering noodig*
„ *hadden, zonder onderſcheid, of dezelve* VOOR *of*
„ NA *het nemen van de Reſolutie van 27 Sep-*
„ *tember ontſtaan waren.*" Een beſluit, dat duidelijk doet zien, tot welke hoogte de verregaande haat tegen den ERFSTADHOUDER geſtegen, en tot welke *inconſtitutioneele ſtappen*, zich het grootſte deel der Hollandſche Staatsleden tegen dien Vorst, op den voorgang van DE GIJZELAAR, VISSCHER, VAN STAVEREN, en meer andere Hoofden van dat werk, zich te dien tijde bevoegd en gerechtigd keurden. Was het wonder, dat toen ZIJN HOOGHEID hier van kennis kreeg, *Hij zich* (volgens een aan ons geſüppediteerd bericht) *ten uiterſten gevoelig toonde, over zulk een voorbeeldeloos onrechtvaardig gedrag, waar uit duidelijk bleek, dat men Hem niet als het* EMINENT HOOFD VAN DE CONSTITUTIE, *maar als eenen gebrooddden Dienaar van de Hollandſche Leden beſchouwde en behandelde, willende, dat Hij aan hun, zoo dikwijls zij zulks goedvonden, verantwoording deedt, wegens Zijne Amptsverrichtingen als* STADHOUDER VAN DE UNIE, *van welken Hij uit dien hoofde, alleen aan de* ALGEMEENE STATEN *verplicht was opening te geven, en waar toe Hij zich*

zich ten allen tijde volkomen bereid en genegen toonde. „ *Dat men mij* (dus hoorde men de Prins bij die gelegenheid zeggen) „ *op allerhande wij-* „ *ze miskent en mishandeld, kan ik niet anders* „ *verwachten, daar men zich daaglijksch in alle* „ *Couranten en Geſchriften, alles tegen mij ver-* „ *oorloofd; en dat wil ik ook geduldig verdragen,* „ *mij verzekerd houdende, dat het bedrog een-* „ *maal aan het daglicht komen zal: maar dat* „ *mén op die manier de Conſtitutie ondermijnd* „ *en omverre werpt, en mij noodzaken wil, daar* „ *aan de hand te willen leenen, dit grieft mij* „ *tot in de ziel, want ik zou zulks nimmer voor* „ *God en mijn geweten kunnen verantwoorden.*"

Uitmuntend Character van WILLEM DE VIJFDE dat wij in deze woorden ontdekken! Welk een Contrast maakt hetzelve niet, wanneer wij dit Zijn beſtaan vergelijken, met dat van hun, die niettegenſtaande zij verplicht waren om zich naar de voorſchriften der UNIE te gedragen, dag op dag bewijzen gaven, dat zij zich aan dezelve niet houden wilden! En welk een verdriet moet het den braven Vorst niet veroorzaakt hebben, te moeten zien, dat het niet ſlechts het bedrijf was van eenen DE GIJZELAAR, en andere *Stedelijke Miniſters* en *Regenten*, die gewoonlijk aan alles den toon gaven; maar dat zich den *Raadpenſionaris*

VAN BLEISWIJK ook heimelijk bij de zoodanigen rangſchikte, en alles ſtilzwijgende aanzag en goedkeurde? Van hier, dat de Prins aan dien Minister, na het aflopen van Zijn geſprek met GIJZELAAR, op eenen veelzeggenden toon aanbeval, „ *van wel te willen onthouden alles wat Hij* „ *gezegd hadde, en zorg te dragen, dat ook Hij,* „ *als Erfſtadhouder en Admiraal Generaal zijn* „ *zeggen zou mogen hebben, wanneer de Leden* „ *van de Commisſie Rapport van hunne bevinding* „ *inbragten, dewijl Hij begreep, dat dezen de* „ *palen van hunnen last waren te buiten ge-* „ *gaan.*" Eene voordering van Z. H., die duidelijk deedt zien, hoe zeer Hij VAN BLEISWIJK ſuſpect beſchouwde, als behorende tot die partij welke het eerst op de beſnoeijing van Zijne Waardigheden, en vervolgens op den ondergang van Zijn Huis hadt toegelegd, nog dagelijks daar toe alles wat mogelijk ware in het werk ſtellende, en waar van het voorſtel der Leydſche Vroedſchap, een onwederlegbaar bewijs opleverde.

Het is niet alleen uit een menigte van te dien tijde uitgegevene ſtukken, maar zelfs uit de originéele Registers van den Staat bekend, dat de alſints billijke en gegronde weigering van WILLEM DE VIJFDE, om opening van Zijn gedrag aan de *Staten van Holland* te geven, door vele Vorſten-

tenhaters is voorgedragen geworden, als een bewijs, dat Hij zich aan plichtverzuim ſchuldig kende, en dat Zijne ongehoudenheid daar toe, alleen te beſchouwen was, als een uitvlucht, om het onderzoek te ontduiken; en niet minder is uit het geene dat wij hier boven reeds gezegd hebben, bewezen, dat toen des Vorsten bittere Tegenſtanders vernamen, dat Z. H. zich werkelijk onledig hieldt, om een compleet en uitvoerig verſlag van Zijne verrichtingen op te ſtellen, ten einde hetzelve aan de *Algemeene Staten* te overhandigen, zij zich alle moeite des werelds gaven, om de Natie reeds vooraf daar tegen op te ruijen, ja zelfs aan minkundigen diets te maken, „ *dat Z. H. zich wel bedenken zou, om de han-* „ *den op het papier te zetten, en dat alles wat* „ *men vertelde van eene op de pers zijnde Me-* „ *morie, tot openlegging van Zijne gehoudene* „ *Directie ingericht, een louter valsch verdichtſel* „ *ware.*" Dan, het is niet minder bekend, dat het niet langer dan vier dagen na de overlevering van het Leydſche voorſtel, ter *Staatsvergadering van Holland*, duurde, of Z. D. H. was reeds met hetzelve gereed, daar Hij op den 7 *October*, dat uitgebreid en gewichtig ſtuk aan *de Vergadering van H. H. Mog.* overhandigde, en bij die gelegenheid een algemeen verſlag van deszelfs

hoofdinhoud aan de Bondgenooten deedt, waar door het beantwoorden van de *Leydſche Vraagers* verviel, zeggende ten aanhoren van geheel de Natie: „ *Wij hebben doen zien, dat wij van het* „ *begin onzer Adminiſtratie af, alle onze pogin-* „ *gen hebben aangewend, en al ons gezach be-* „ *ſteed, om het Vaderland te brengen in die ſitu-* „ *atie, dat het in den volſten nadruk kon blij-* „ *ven, in het geruste en ongeſtoorde genot van die* „ *Vrijheid, waar van de verkrijging aan onze* „ *Voorvaderen ſtroomen bloeds heeft gekost. —* „ *Wij hebben met onwraakbare bewijzen geſtaafd,* „ *dat 'er geen inactiviteit in het Publiek Beſtuur* „ *plaats heeft, indien men daar door verſtaat* „ WERK- *en* IJVERLOOSHEID, *en dat het niet aan* „ *ons te wijten is, dat 's Lands Navale Macht,* „ *die ſedert bijna eene halve eeuw vóór Onze Ge-* „ *boorte in het diepst verval geraakt was, niet* „ *allengskens wederom is opgebeurd geworden, en* „ *nevens de Landmacht, toen het tijd was, ge-* „ *bragt tot die hoogte, dat men met rede kon ver-* „ *wachten, niet alleen van alle de Mogendheden* „ *ontzien en geëerd te worden, maar zelfs een* „ *veel hoger toppunt van glorie te bereiken, dan* „ *nog immer aan de Republiek heeft mogen ge-* „ *beuren. — Wij hebben met onlochenbare Facta* „ *aangewezen, dat die macht, die bij het uit-*

„ *bars-*

„ *barsten van den Oorlog voor handen was, zoo*
„ *ver is uitgebreid en vermeerderd, als de zamen-*
„ *loopende omſtandigheden het hebben toegela-*
„ *ten. — Wij hebben aangetoond, dat zoo de*
„ *uitſlag der pogingen, die wij telkens, daar het*
„ *nuttig of noodig was geſecondeert door den raad*
„ *van zulke Perſoonen, die door hunne* RADICA-
„ LE QUALITEIT, *of door den* AART HUNNER
„ AMPTSBEDIENINGEN *onze* NATUURLIJKE *en*
„ CONSTITUTIONEELE RAADSLIEDEN *zijn, met*
„ *den uiterſten ernst hebben aangewend, om van*
„ *die macht die wij hebben een nuttig, voor den*
„ *Lande gezegend, en voor den Vijand nadeelig*
„ *gebruik te maken, niet beantwoord heeft aan*
„ *ons verlangen, en aan de algemeene verwach-*
„ *ting der Natie; de redenen daar van moeten*
„ *gezogt, en ook alleen kunnen gevonden worden*
„ *in oorzaken en omſtandigheden, die geheel buiten*
„ *ons zijn; en na de verzuimde waarſchouwin-*
„ *gen, en ernſtige, tijdige, en dikwijls herhaalde*
„ *voorſtellingen, zoo door ons alleen, als met de*
„ *Raad van Staten bij alle gelegenheden gedaan,*
„ *boven het bereik van ons, en van alle menſche-*
„ *lijke vermogens geſteld waren. En heeft dan*
„ *de droevige ervaring ons, met Relatie tot de*
„ *Navale Macht doen zien, hoe gevaarlijk het*
„ *zij, het gebruik der noodige middelen tot het*

„ *beramen van defenſie uit te ſtellen, tot op het*
„ *oogenblik op welke men dezelve noodig heeft;*
„ *zeker is het, dat wij ook ten dien opzichte*
„ *bij ons zelven van niets bewust zijn, het gee-*
„ *ne ons met eenige reproches zou kunnen bezwa-*
„ *ren.*" &c. &c.

Dus ſprak de brave Vorst, bij het overhandreiken van dat gewichtig en belangrijk Staatsſtuk, dat door alles, wat ten aanziene van *Vorst* en *Conſtitutie* in den Lande eerlijk dacht, als een meesterſtuk is beſchouwd en toegejuicht geworden, ondanks, dat zij die aan beiden een kwaad hart toedroegen, hetzelve miskenden, verguisden, en vervloekten, niets onbeproefd latende, om hetzelve aan het oog der Ingezetenen te onttrekken, als zich wel bewust houdende, dat elk mensch, voorzien van een middenmatig gezond menſchenverſtand en een eerlijk hart, uit de lecture van hetzelve, en de menigte van onwraakbare origineele ſtukken daar bij overgelegd, ten duidelijkſten ontdekken zoude, het boos en ſchandelijk oogmerk van zoo vele bekende en onbekende Schandſchrijvers, als hunne pennen ſtomp, en hunne handen bijna lam ſchreven, om de waarde van dat ſtuk te verminken en te verdonkeren. Onverantwoordelijk gedrag van de zoodanigen, maar nog onverantwoordelijker dat, van zoo vele Stedelijke

Re-

Regeringen in Holland, toen zij niet alleen dien vuigen hoop van *Vorstenhaters* ongehinderd hunnen gang lieten gaan, maar 'er bovendien ook eenigen waren, die al hun gezag en macht gebruikten, om het debiet van 's Prinſen Memorie te ſtremmen, daar zij de Drukkers en Uitgevers van een beknopt uittrekſel van hetzelve, wel duchtig over den hekel haalden, en door bedreiging van boeten en ſtraffen, de lust benamen, om hetzelve aan mingegoedde Ingezetenen (voor wien dat uittrekſel voornamelijk dienen moest) te verkopen, of te laten lezen. Een bedrijf, waar aan men zich te *Haarlem*, *Rotterdam*, en *Gouda* wel het meeste ſchuldig maakte, en dat aan de eene zijde den goeden STADHOUDER wel een onbeſchrijffelijk verdriet veroorzaakte, dewijl Hij zulks niet te beletten wist, en zijne klachten deswegens bij ſommige Regenten, die Hij voor Zijne Vrienden hieldt, geene verandering te weeg brengen kon, *daar dezelven met het optrekken der ſchouderen beantwoord werden*; maar dat ook aan den *anderen kant* voor alle eerlijkdenkenden in den Lande, tot een onbetwistbaar bewijs verſtrekte, dat Z. H. de waarheid en het recht aan Zijne zijde had, ondanks de ſtoutſte verzekeringen, die Zijne Hateren van het tegendeel aan de in beweging gebragte Natie opdischten, daar niemand

mand hunner, na de uitgave van die *Memorie* heeft kunnen of durven beſtaan, om dat ſtuk door duchtige bewijzen van het tegendeel te logenſtraffen. Iets, dat niet zou achtergebleven hebben, wanneer zich daartoe de geringſte gelegenheid had opgedaan.

Uit alles wat wij tot hier toe aangaande het zoo veel geruchts gemaakt hebbend *voorſtel der Leydſche Vroedſchap*, en de op den 7 *October* ingeleverde *Memorie* van Z. H. ter openlegging van Zijn gedrag, gezegd hebben, zal naar ons inzien, elk opmerkzaam Lezer zeer gemakkelijk vatten, dat 'er ten dezen aanziene voor de ſtraks genoemde Commisſie niet veel te rapporteeren viel. Alle de gevraagde ophelderingen werden in 's Prinſen *Memorie* volledig opgelost, waar uit tevens bleek, op welke losſe gronden het geheele werk berustte, en dat de ware oorzaak alleen daarin moest gezocht worden, dat men door al dat geheimzinnig vragen naar den bekenden weg, het wantrouwen en den haat jegens den goeden ERFSTADHOUDER te vermeerderen en aan te vuren zogt, en dat men zich van gronden bediende die de ongerijmdheid zelve waren, als ſteunende alles op de leugenachtige gezegden van Paskwillanten, en losgelatene Dagbladſchrijvers, die niets ontzagen om den goeden STADHOUDER niet al-

alleen, maar ook elken Man van Eer, hoe hoog van rang hij ook wezen mogt, als een Landverrader aan de kaak te ſtellen: iets, dat in die dagen bijzonder te beurte viel aan de voornaamſte Bevelhebberen over 's Lands Zeemacht, die zich daarom ook over de verregaande Liçentie der Drukpers, wel ernſtig hooren lieten, in een Adres dat zij in de maand *October* aan Z. D. H., als ADMIRAAL-GENERAAL overleverden, waar in zij hoofdzaaklijk te kennen gaven: (*) „ Dat zij tot „ hun Leedwezen, geduurende de geheele Cam„ pagne hadden moeten ondervinden, niet alleen „ dat het gantſche Corps Zee-Officieren in menig„ vuldige Nieuwspapieren en weeklijkſche Ge„ ſchriften, met de honendſte en beledigendſte be„ woordingen ten toon geſteld werden; maar dat „ zelfs velen van die Schrijvers zich niet ontza„ gen, om met zoo veel woorden, het gedrag „ van de notabelſten van hun Corps met name „ te laken en te veroordeelen; ja, de verkla„ ringen door eenigen gegeven, in verdenking „ van

(*) Het gemelde Adres was geteekend door de Heeren: HARTZINCK, BYLAND, VAN BRAAM, KINSBERGEN, VAN HOEIJ, VAN BRAAM, STAVORINUS, MULDER, STARING, VAN RECHTEREN, VAN WELDEREN, STARING, 'T HOOFD, BOLS, MEURER, ABERSON, BOSCH, WILLINCK, en STORIJ.

„ van valschheid te brengen, zonder dat tot ſtuiting van deze eerrovende Libellen, eenige maatregulen genomen werden. — Dat zij echter met gepasten eerbied vertrouwden, dat zij altijd, zoo veel in hun vermogen was geweest, aan de nadrukkelijke orders van Z. H., om den Vijand alle mooglijke afbreuk te doen, hadden voldaan, in zoo verre de ſituatie van 's Lands Zeemacht zulks had gepermitteerd, terwijl men met geene mooglijkheid had kunnen of mogen verwachten, dat eene Marine, ſedert 80 jaren in verval geraakt, en aan wiens herſtel, hoewel met allen ijver, echter nog maar ſedert eenige jaren was gearbeid geworden, beſtand kon wezen tegen die van een machtig Rijk, dat gedurende dien reeks van jaren niets anders gedaan had dan den zijnen te vermeerderen, ja, dat zij de volkomene bewustheid bezaten, dat zij tot betrachting van hunnen plicht, en als cordate Officieren en Vaderlandlievende Ingezetenen, geene andere of meerdere middelen ten dienſte van den Lande hadden kunnen aanwenden, dan die bij hun aangewend waren geworden."

„ Dat zij zich tot nu toe altoos gevleid hadden, dat 'er bij den Souverain orders zouden zijn geſteld geworden, het zij tot voorkoming

„ van

„ van verdere lasterlijke Geſchriften, het zij tot
„ de gerechte ſtraffe van die geenen, welke ver-
„ ſcheidene Offiçieren van rang en aanzien, met
„ naam en toenaam in hunne Libellen hadden
„ durven veroordeelen en ten toon ſtellen; doch
„ dat zij zich in die hope bedrogen, en bij
„ aanhoudenheid op eene allergevoeligſte wij-
„ ze in hunne Eer aangerand ziende, en zich
„ voorſpellende dat zulks alles geene andere ge-
„ volgen hebben kan, dan het vertrouwen van
„ de Natie hun te ontvreemden, en hunne Per-
„ ſoonen aan de alleronaangenaamſte ontmoetin-
„ gen bloot te ſtellen, rondborstig moesten ver-
„ klaren, dat Zij, indien Zij tot hun innig leed-
„ wezen, nog verder zich op dezelfde wijze door
„ vuile Lasterſchriften beklad zien moesten, zij
„ zich ingevolge hunne Principes van Eer en
„ Plicht verbonden zouden rekenen, om het be-
„ ſtuur over 's Lands Schepen aan zoodanige an-
„ dere over te laten, in welkers directie het Volk
„ dat vertrouwen zoude ſtellen, waar van men
„ hun door dusdanige ſchandelijke middelen had
„ trachten te beroven."

„ Redenen, waarom Zij zich gedrongen von-
„ den, zich tot Z. D. H. als ADMIRAAL-GENE-
„ RAAL der Vereenigde Nederlanden, en dus
„ Opperhoofd van het Corps Zee-Officieren te

„ ke-

„ keren, en van Hoogstdeszelfs bekenden ijver „ voor het beſtaan van de Marine in het bijzon- „ der, met behoorlijk Reſpect af te ſmeken, dat „ het Z. D. H. behagen mogte, deze hunne „ conſideratien en eerbiedig verzoek om redres „ in de tegenwoordig in zwang zijnde Laster- „ ſchriften en Libellen, ter Tafel, en onder het „ oog van H. H. Mog. te brengen, en met „ Hoogstdeszelfs veelvermogende Interçesſie te „ appuieeren." Billijke klachten en gepaste voordracht in de daad! Dan, wat baatte zulks? De Prins voldeedt wel dadelijk aan dit alſints billijk en Conſtitutioneel verzoek van zoo vele dappere Mannen, daar Hij óp den 7 *October* niet alleen aan hetzelve voldeedt, maar boven dien, die gelegenheid te bate nam, om zich over dien handel te beklagen, en op redres aan te dringen; maar welk gevolg had zulks? Geen ander, dan dat des Prinſen voorſtel aan de Leden werd ter hand geſteld, om elk in den haren aan de Staten over te brengen, met verzoek dat 'er de noodige orders tot ſtuiting van dat kwaad geſteld werde, doch van het redres zelve kwam niets, daar het ſchenden en lasteren op denzelfden voet duuren bleef, dewijl de Schandſchrijvers allerwegen geprotecteerd werden. — Eene thans voor ons liggende Anecdote, meld ons, dat toen de Prins

dat

dat Adres in handen kreeg, Hij zich dus uitdrukte: „ *Ik zal aan dat verzoek voldoen, maar het* „ *zal vergeefsch zijn, dewijl al het ſchenden zoo* „ *op de Onderteekenaars als op Mij, het ramp-* „ *zalig gevolg is van het voorſtel van Leyden,* „ *daar de Natie alles wat daar in gezegd word,* „ *voor echte munt opneemt, het welk de verwar-* „ *ringen dag op dag vermeerderen doet, dewijl* „ *men langs dien ſchandelijken weg, het hoofdoog-* „ *merk te bereiken zoekt.*" En in de daad, dat was ook het geval, daar het duidelijk bleek, dat zij, die zich door zulke ſnoode handelwijzen het meeste bekend maakten, als echte Vrijheidszoonen en ware liefhebbers van het Vaderland tot de wolken verheven werden, en zij door hunnen invloed te bewerken wisten, dat 'er op het Advis geen acht geſlagen werdt. Dit gedrag ſpoorde daarom den dapperen KINSBERGEN aan, om de ongerijmdheid van het *Leydſche Voorſtel* aan te toonen in een Memorie te dien tijde door Hem opgeſteld, en aan Z. D. H. en andere voorname Leden van het Hoofdbeſtuur des Vaderlands overgegeven, doch welks inhoud echter voor de Natie onbekend gehouden is, waarom wij het noodzaaklijk keuren, alvorens van dit onderwerp af te ſtappen, eenige trekken uit hetzelve aan onze Lezeren mede te deelen, dewijl dezelven dienen kun-

nen om de waarde van dat voorſtel te kunnen berekenen, en elk te doen zien, wat men van al het klagen over *Inactiviteit* te denken hebbe. Immers, na gezegd te hebben, „ *dat men ten min-*
„ *ſten 4 jaren noodig had, om volgends goede*
„ *Prinçipes een Regiment te disciplineeren, in ſtaat*
„ *om het voor den Vijand te brengen, en daar*
„ *bij in vergelijking nemende, hoe veel 'er noo-*
„ *dig is, om een enkeld Schip op eene behoorlijke*
„ *manier te disciplineeren, daar de vereischten*
„ *van een Soldaat tot die van een Matroos ſtaat*
„ *als 1 tot 6;*" zoo laat Hij ten aanzien van de ſchaarschheid van Officieren daar op volgen.
„ *Eene Natie gelijk de Engelſche, alwaar men*
„ *alleen voor den Zeedienst tusſchen de 12 en*
„ 1300 *Luitenants in dienst heeft; mag niet in*
„ *vergelijking gebragt worden met de onze die*
„ *'er zoo weinigen teld, het welk ten gevolge*
„ *heeft, dat men zich thans zonder genoegzame*
„ *Onder-Officieren op de meeste Schepen bevindt,*
„ *en men zelfs alle moeite moet aanwenden, om*
„ *'er eenigen uit de Commerçie te bekomen, die*
„ *'er over het algemeen zeer weinig genegenheid*
„ *toe hebben, het welk de reden is, dat niette-*
„ *genſtaande 'er door 's Lands Officieren geen*
„ *geld geſpaard wordt, om zelfs door præmien*
„ *van 100 Ducaten een bekwaam Stuurman te*

„ *be-*

„ *bekomen, zij echter dikwijls ondervinden, dat*
„ *men 'er geen gehoor aan geeft.*" En wat de voorgeſtelde *Leydſche Vragen* betreft: *De Ridder was van oordeel,* „ *dat zoo wanneer aan dezel-*
„ *ven voldaan wierd; zulks met recht een verra-*
„ *den van 's Lands geheimen zou behoren geheten*
„ *te worden, en het was de onbillijkheid zelve, om*
„ *'s Lands ongelegenheid aan Z. H. en diens*
„ *Beſtuur toe te ſchrijven. Die Vorst, hadt direct*
„ *bij den aanvang van den Oorlog, eene Commisſie*
„ *beſtaande uit de Capiteinen* BENTINCK *en* KINS-
„ BERGEN, *benevens een Luitenant Colonel en*
„ *Capitein van de Artillerie aangeſteld, om de*
„ *Zeegaten te bezichtigen, en een generaal Plan*
„ *van Defenſie te maken,* en vraagt: NOEMT
„ MEN DIT OOK INACTIEF ZIJN? — Daar en
„ boven, *hoe vele Offçieren heeft men, die in Oor-*
„ *logstijden gediend hebben? Welke Leden bij de*
„ *Admiraliteiten zijn 'er, die volledige en ver-*
„ *eischte kunde hebben, van hunne Departemen-*
„ *ten in Oorlogstijden te reguleeren? Behoorde*
„ *men dit alles, wanneer men cordaat en voor de*
„ *vuist handelen wil, niet in aanmerking te ne-*
„ *men? Z. D. H. als* ADMIRAAL-GENERAAL,
„ *kan niets anders doen dan Zijne orders geven,*
„ *en de Admiraliteits-Collegien moeten die orders*
„ *ten uitvoer doen brengen, ten zij dan dat men*

„ *wilde, dat de Prins op de Werven ging, om*
„ *na te zien of 'er gewerkt wierdt, en of men*
„ *van alles naar vereisch voorzien zij. Dit al-*
„ *les moet men immers aan de Admiraliteiten*
„ *kunnen toevertrouwen? — Z. D. H. heeft in*
„ *eigen Persoon in Texel geweest, en heeft 'er zoo*
„ *lang gebleven tot de Vloot was uitgezeilt, dit*
„ *was alles wat Hoogstdezelve doen kon. Zoo*
„ *men derhalven iemand wil beschuldigen, zou*
„ *dit moeten zijn de Schout bij Nacht* VAN BRAAM
„ *en niet Z. H. Niet dat ik beweren wil, dat*
„ *dien Officier te beschuldigen is: maar alleen om*
„ *aan te wijzen, dat indien het van een van bei-*
„ *den kan vermoed worden, het zekerlijk van*
„ *die geene geschieden moest, die de orders van de*
„ *Prins ontfing, en dezelven niet ten uitvoer ge-*
„ *bragt heeft.*"

„ *Wanneer men met de Schepen in de Balg*
„ *ligt, heeft men mooi weer en slecht water noo-*
„ *dig om de Schepen op zijde te wenden, daar*
„ *men soms 2 a 3 weken lang na moet wagten,*
„ *eer men een dag heeft, om zulks zonder gevaar*
„ *aan die zware ligchamen in opene Zee te*
„ *verrichten: de Heeren van Leyden hadden der-*
„ *halven, om over die zaak te oordeelen, zich*
„ *wel eerst mogen informeeren laten, op welk eene*
„ *manier de locale situatie van ons Land, ons*

„ *ver-*

„ *verplicht zulks te doen, en wat men in Enge-*
„ *land doen kan, en door deze vergelijking zouden*
„ *zij een beter oordeel geveld, en Z. H. niet van*
„ *Plichtverzuim verdacht gehouden hebben. Aan*
„ *wien toch heeft men te danken, dat men nu*
„ *onlangs een veilige legplaats des Winters voor*
„ *'s Lands Schepen gevonden heeft, waar in men de*
„ *groote Schepen veilig opleggen kan? Heeft men*
„ *dit aan de Heeren van Leyden, of aan den*
„ *ijver en de goede voorzorg van Z. D. H.*
„ *dank te weten? Wie anders, dan dien Vorst*
„ *was het, die mij naar den Helder gezonden*
„ *heeft om zulkeen veilige legplaats uit te zoeken,*
„ *waar toe men dan ook het* VEER *geſchikt ge-*
„ *vonden heeft, alwaar thans onze Schepen lig-*
„ *gen?* IS DAT OOK INACTIVITEIT? *En wat*
„ *moet men zeggen van het* NIEUWE DIEP, *al-*
„ *waar thans het Fregat* DE VENUS *met al zijn*
„ *geſchut is binnengezeild? Dat moet dan zeker*
„ *bij Hun ook al een blijk van Inactiviteit ge-*
„ *heten worden? Is het al mede niet aan de zorg*
„ *en ijver van Z. H. dank te weten, dat het*
„ *lang begeerde doel van de Natie, om een vast*
„ *Corps Matrozen beſtendig op de been en in*
„ *dienst te houden, tot ſtand gebragt is gewor-*
„ *den? Kan men Hoogstdezelve ook in dat opzicht*
„ *van Inactiviteit beſchuldigen?*

„ *Wat het niet uitloopen van de Vloot betreft:*
„ *De orders daar toe zijn door Z. H. gegeven ge-*
„ *weest: maar de komst van den Admiraal* HOWE
„ *in de Noordzee, heeft belet om dezelve uit te*
„ *voeren. Immers, Z. H. geinformeert zijnde,*
„ *dat eenige Engelſche Schepen voor de Maze*
„ *kruisten, liet ten eerſten een order toekomen*
„ *aan den Vice-Admiraal* VAN BIJLAND *en aan*
„ MIJ, *om naar Zee te gaan met al de gereed*
„ *zijnde macht, welke order ook dadelijk ter uit-*
„ *voer is gebragt, doch, daar men na eenige da-*
„ *gen gekruist te hebben, geene Vijandelijke Sche-*
„ *pen ontdekte, zoo beſloot men eindelijk weder*
„ *te retourneeren.* KUNNEN HUN ED. ACHTBARE
„ DIT ALMEDE INACTIVITEIT NOEMEN? *Waar-*
„ *lijk, het is wel jammer en zeer nadeelig voor*
„ *'s Lands dienst geweest, dat de Heeren van Ley-*
„ *den, (die zoo als het voorkomt van alles zoo*
„ *wel zijn geinformeert geweest,) van de geſteld-*
„ *heid der Engelſche Vloot, geene Communicatie*
„ *aan den Admiraal en Chef gegeven hebben,*
„ *Of hebben zij dat eerst gehoord toen de En-*
„ *gelſche Vloot binnen was, en zulks in de Cou-*
„ *ranten vermeld ſtondt? De Heeren van Ley-*
„ *den ſchijnen ook zeer weinig van het groot ge-*
„ *brek aan Zee-Officieren geinformeert te zijn,*
„ *en ook niet te weten, dat onze Officieren nooit*

„ *te*

„ *te voren op Kotters gevaren hebben, en dat dier-*
„ *gelijke Vaartuigen eene bijzondere werking en*
„ *kundigheden vereisſchen, — Intusſchen, wil men*
„ *Cordaat handelen, dan vereischt ook tevens de*
„ *billijkheid, dat men wel geinformeert is van de*
„ *natuur van de zaak waar over men onderneemt*
„ *te ſpreken!*" &c. &c.

Wij hebben ons over dien directen aanval der Leydſche Vroedſchap op des Prinſen Erffelijke Waardigheden, als zijnde de eerſte welke zich in de Geſchiedenis aan ons voordeedt, dus uitvoerig uitgelaten, om dat de daar op gevolgde hatelijke beſchuldigingen tegen Z. D. H. bij gelegenheid *van het niet vertrekken van* 10 *Hollandſche Schepen naar de Haven van Brest* door het Franſche Gouvernement begeerd, uit even die zelfde onzuivere bron oorſprongelijk was. Eene aanvrage, die, gemerkt *de toenmalige ſituatie van onze Marine*; het *jaargetijde waar in men die Schepen begeerde*; en eindelijk *de weinige dagen die men bepaalde dat de Schepen werkelijk naar Brest zeilen moesten*, zoo onbegrijpelijk als onuitvoerlijk was, en aan vele Kundigen geen twijffel overliet, om te beſluiten, dat dezelve alleen gepractiſeerd en bewerkſtelligd werdt, om de reeds zoo hoog opgevoerde argwaan tegen den goeden *Stadhouder* nog hoger op te voeren, dewijl men

wel wist, dat het afzenden van 10 Schepen van 's Lands zwakke Zeemacht, zoo al niet onmooglijk, ten minſten zeer bezwaarlijk en gevaarlijk was, en men derhalven als zeer zeker berekenen kon, dat zoo wanneer aan het verzoek des Franſchen Gouvernements niet dadelijk kon voldaan worden, het ook als dan niet misſen kon, eene uitmuntende gelegenheid te verkrijgen, om WILLEM DE VIJFDE als de *verdervende hand* van het Vaderland, als de *gezworen vijand* van het weldadig *Vrankrijk*, en den *onderwerpelijken ſlaaf* van het roofzuchtig *Engeland*, aan de gistende Natie op eene onbeſchaamde wijze ten toon te ſtellen. Laten wij kortelijk opgeven, hoe het zich met deze veel geruchts gemaakt hebbende zaak hebbe toegedragen, en te gelijk nagaan, op welk eene wijze zich Z. D. H. omtrent, en onder dat alles werkzaam betoonde.

Niettegenſtaande men hier te Lande met het Franſche Rijk, geduurende den loop des jaars 1782, een gemeenſchappelijk Plan van Operatien tegen *Engeland* beraamd, vastgeſteld, en gevolgd had; niettegenſtaande men aan het Hof van *Verſailles* ten vollen kennis droeg, dat der Hollanderen Zeemacht zich nog in eenen zwakken ſtaat bevindende was, derwijze, dat men met dezelve aan de Zeevaardije de noodige protectie niet verlee-

leenen kon, veel min dat men daar mede den Vijand eenig gevoelig nadeel zou hebben kunnen toebrengen; en dat men derhalven niet zou hebben kunnen vermoeden, dat het Franſche Cabinet het afzenden van een voornaam gedeelte derzelver, voor een bijzonder gebruik, van de Staten vorderen zou; zoo leerde echter de ondervinding dat dit laatſte bij het voornoemde Cabinet dadelijk bewerkſtelligd werdt, daar den Franſchen Gezant DE LA VAUGUION op den 21 *September* een voorſtel, tot dat einde dienende, aan 's Lands ERFSTADHOUDER uit naam van den Koning Zijnen Meester deedt, inhoudende: „ *dat 'er terſtond,* „ *en met den meesten ſpoed* 10 *Oorlogſchepen* „ *naar de Haven van Brest mogten worden af-* „ *gezonden, om zich aldaar met de gereedlig-* „ *gende Schepen des Konings te conjungeeren;* „ *van waar dezelven, indien H. H. Mog. zulks* „ *raadzaam oordeelden, de middelen van verde-* „ *diging van Hoogstderzelver vastigheden, bijzon-* „ *der die in Azia gelegen waren, zouden kunnen* „ *beſchermen; of wel gezamentlijk met de Sche-* „ *pen die Z. M. te Brest hadt, of hebben zoude,* „ *het Westen van Engeland te blokkeren, de Con-* „ *voyen te onderſcheppen, en aan den Engelſchen* „ *Handel alle afbreuk te doen.*" Een voorſtel, dat den goeden Vorst niet alleen met zeer veel

verwondering, om de zoo evengemelde zeer gewichtige redenen, aanhoorde, maar waaromtrent Hij zich ook in geene geringe verlegenheid bevondt, en als tusſchen twee vuuren geſteld zag. Want voldeedt men completelijk aan 's Konings begeerte, (geſteld zijnde, dat de 10 Schepen dadelijk de reize naar *Brest* konden doen) dan voorzag Z. H. dat het gemis van zulk een gewichtig gedeelte der voorhanden zijnde macht, een aanmerkelijk beletſel hier te Lande veroorzaken moest, om de verwacht wordende *O. I. Compagnie-Schépen*, en die uit de *Oost-Zee*, veilig in behouden Haven te brengen, en zulks bovendien in het aanſtaande voorjaar de macht in de *Noord-Zee* derwijze verzwakken zou, dat daar uit de allergrootſte gevaren voor het Vaderland te duchten waren. Excuſeerde men zich daar van, en volgde men des Konings begeerte niet in, dan vreesde de Vorst, dat zulks niet alleen aan den Koning onaangenaam zijn zoude, maar bovendien zag Hij als dan voor zich de grootſte onaangenaamheden te gemoete, daar het in de opgeruide geſteldheid der gemoederen niet misſen kon, of men zou het niet zenden der gevraagde Schepen, niet aan een gebiedende noodzaaklijkheid van eigen noodweer, maar aan opzettelijke onwilligheid, en als een gevolg van de Hem aangetijgde ſtraf-

ba-

bare Engelschgezindheid ten nadeele van het Vaderland begroeten, en dus doende de breuke langs hoe grooter maken. — „ *De Prins* (zegt een thans voor ons liggende Anecdote) „ *was over* „ *dit voorſtel zoo zeer in de engte gebragt, dat* „ *men den kommer duidelijk op zijn gelaat ge-* „ *ſchilderd zag, en men Hem onder het loozen* „ *van diepe verzuchtingen, dikwijls hoorde zeggen:* „ *o God! verleen mij in dezen de noodige wijs-* „ *heid en voorzichtigheid, om zoodanig een beſluit* „ *te nemen, als Uwe Wijsheid weet dat dienstbaar* „ *zijn kan tot waarachtig heil van den Staat,* „ *en tot mijne bevrijding voor nog meerdere on-* „ *aangenaamheden, als daar door zouden kunnen* „ *veroorzaakt worden.*" Dit maakte de brave Vorst ook bijna beſluiteloos en radeloos om van deze twee kwaden het beste te kiezen: en dus bepaalde Hij zich om in dit gewichtig geval, den raad en het advis van de *Vice-Admiralen* ZOUTMAN *en* REIJNST, en de Heeren *Fiscalen* BISDOM en VAN DER HOOP in te nemen; doch met geen ander gevolg, dan dat ook deze kundige Mannen, groote zwarigheid in het volvoeren van den tocht ſtellende, van Advis waren, *dat men de zaak ter Tafel van de* ALGEMEENE STATEN *brengen moest*, waar op het eindelijk ook neder kwam.

En

En op welk eene wijze dacht men aldaar over dat onderwerp? Dacht men ook daar op dezelfde manier als Z. H. en de zoo evengenoemde Adviſeurs? Alles behalven dat: want de zaak aldaar in handen eener Commisſie geſteld zijnde, zoo bragt dezelve reeds op den 25 *September* een Rapport uit, behelzende: „ *Dat Z. D. H. behoorde* „ *verzocht te worden, om hoe eerder zoo beter te wil-* „ *len despiçieeren, een Vlag-Officier, mitsgaders* „ 4 *of* 5 *Schepen van* 60 *ſtukken, en* 3 *of* 4 *dito* „ *van* 50 *ſtukken, en* 2 *of* 3 *Fregatten; met* „ 1 *Kotter of Advisjacht, en dezelve door den* „ *Vice-Admiraal* HARTZINCK *naar Brest te doen* „ *detacheeren, ten einde aldaar te overwinteren,* „ *en de nadere orders van hier af te wagten, of* „ *gecombineerd met het Fransch Esquader, zoo-* „ *danige Expeditien in de Europiſche Zeeën te* „ *doen, als de voornoemde Vlag-Officier, met* „ *overleg van den Commandeerenden Officier al-* „ *daar dienstig zou mogen oordeelen. Met dien* „ *verſtande nogthans, dat de voorſchrevene order* „ *voor vervallen zou moeten gehouden worden,* „ *wanneer door aanhoudende Westelijke of vari-* „ *eërende Winden, of ook* DOOR EENIG ONVOOR- „ ZIEN TOEVAL, *'s Lands Schepen mogten wor-* „ *den opgehouden en verhinderd om de voorſchreven* „ *Reize voor den* 8 *October* (dus binnen veertien

„ da-

„ dagen) *voort te zetten, op dat aan den Engel-*
„ *ſchen Admiraal* HOWE, *bij zijn retour van Gi-*
„ *bralter, of aan eenige ſuperieure Vijandelijke*
„ *Macht, geene gelegenheid wierde gegeven, om*
„ *het gemelde kleine Esquader op te vangen of*
„ *te vernielen.*" Wanneer men dit Rapport met eenige aandacht leest en overweegt, wie ziet dan bij tegenſtelling niet, hoe juist en gegrond de bekommering van Z. D. H. ware, zoo ook, hoe diep onkundig men zelfs bij *H. H. Mog.* was, van de ware OORZAAK *waarom*, en van de eigentlijke BESTEMMING *waartoe* die Schepen zouden moeten dienen? Zoo veel wist men, *dat die Bodems in* BREST *zouden moeten overwinteren*; maar of zij *op zich zelven ageeren*; dan of zij *gecombineerd met de Franſche Macht* op reis gaan zouden; dit was een raadſel. Het eenige dat men ſcheen te weten, was: *zij zouden in de Europiſche Zeeën ageeren.* Kortom, *alles zou afhangen aan de orders die Hen van hier zouden nagezonden worden*, of, *die hen van den Franſchen Commandant ter Rhede van Brest zouden medegedeeld worden.* — Wij onthouden ons hier opzettelijk onze gedachten, die wij bij het vermelden van deze zaak in onze ziel ontwaren, aan onze Lezeren mede te deelen, doch kunnen niet nalaten hier te vragen, of men zich wel behoefde te verwon-

wonderen, wanneer wij volgens een aan ons medegedeeld bericht zeggen, „ *dat* WILLEM DE „ VIJFDE, *die gewoonlijk zulk een helder inzien* „ *in de toekomst had, uit dat geheele werk het* „ *beſluit opmaakte, dat het voorſtel van* DE LA „ VAUGUION, *niet anders dan als een bal be-* „ *ſchouwd moest worden, die door zijne bittere* „ *Vijanden hier te Lande gefabriceerd, en in* „ *Vrankrijk opgeworpen was geworden, om Hem* „ *en Zijn Beſtuur nog verder in den haat van* „ *de in beweging zijnde Natie te brengen, de-* „ *wijl het onmooglijk moest gerekend worden, om* „ *in den korten termijn van dertien dagen, en* „ *in zulk een ver gevorderd jaargetijde, aan des* „ *Konings begeerte te voldoen?*" In de daad, uit alle omſtandigheden die 'er plaats hadden bij de overgave van dit Rapport, en bijzonder uit het geene 'er bij het Delibereeren over hetzelve ter tafel van H. H. Mog. voorviel en beſloten werdt, valt niets gemakkelijker te beſluiten, dan dat de geheele zaak een louter Staatkundige Hersſenſchim, zoo niet een opzettelijk en met een kwaad oogmerk uitgedacht Bedrog was, met geen ander desſein door 's Prinſen Vijanden uitgedacht, dan om Hem al verder den voet te ligten, waarom 'er ook niets geſpaard werdt, om dat Rapport in een Generaliteits Beſluit geconverteerd te krijgen, dat

dat echter in den aanvang ſcheen te zullen mislukken: want daar HOLLAND, VRIESLAND en OVERIJSSEL zich ſlechts met het Rapport vereenigden, zoo kon men het met de meerderheid zelfs niet gedaan krijgen, ten zij dan, dat 'er nog *één Gewest* bijkwam, in welk geval men als dan de meerderheid van een halve ſtem hadt. — Dan, hier toe, en om den goeden Vorst op éene gewisſe wijze te kwellen, vondt men ſpoedig een huismiddel, in den invloed en het gezach van den *Hertog* DE LA VAUGUION te bate te nemen, die reeds daags na het uitbrengen des Rapports, aan *H. H. Mog.* op de dringendſte wijze te verſtaan gaf, „ *dat 'er een onverwijld en ſtellig ant-*„ *woord moest gegeven worden.*" En dewijl men voorzag dat *H. H. Mog.* Hem te kennen geven zouden, „ *dat alvorens de beſluiten van de Staten* „ *der onderſcheidene Gewesten inkomen moesten,*" zoo had men hem geïnſtigeerd, aan *H. H. Mog.* dit volgend *Inconſtitutioneel*, en tegen alle gronden van den Regeringsvorm ſtrijdend verzoek te doen, namelijk: „ *dat zijne voorſtellen uit hoofde van* „ *den grooten ſpoed, en de noodzakelijke geheim-*„ *houding, niet tot een onderwerp van Delibera-*„ *tien bij de Gewestelijke Staatsvergaderingen* „ *mogten geſteld worden.*" Een voorſtel, dat door die van *Holland* met zeer veel drifts en ijver onder-

derſteund wordende, ten gevolge had, dat GRONINGEN dadelijk bijviel, doch GELDERLAND, ZEELAND, en UTRECHT namen het over, en dus bleef het werk ſteken tot den volgenden dag, toen men *bij de meerderheid* beſluiten wilde, doch dat echter mislukte, en de oorzaak opleverde, dat het aanliep tot den 3 *October*, toen ook die Gewesten bijvielen, en overeenkomſtig het voorſtel des Franſchen Cabinets, of liever ter bereiking van de geheime oogmerken van des Prinſen tegenſtanderen, tot het dadelijk afzenden van de gevraagde 10 Schepen beſloten werdt. Dan, daar de uitvoering van dat beſluit *vóór den* 8 *October*, en derhalven in *vijf dagen tijds* volſtrekt onmooglijk was, zoo liep het Esquader niet uit, en dus bereikten de hoofden van dat werk, op eene uitſtekende wijze hun misdadig doel, namelijk, om den goedhartigen Vorst op nieuw van eene ſtrafbare werkeloosheid ten *believe van Engeland*, en *ten nadeele van Vrankrijk* voor de wereld te beſchuldigen, en Zijne pas ingeleverde MEMORIE VAN JUSTIFICATIE te logenſtraffen, door de onkundige menigte te wijzen, op dit gewaande nieuwe bewijs van des Vorsten *zoogenaamde ſchandelijke Directie* ten nadeele van Zijn Vaderland, en der nieuwerwetſche Vrijheid, die men te dien tijde in *Libellen* en *Laſterſchriften* aankondigde,

en

en in het vervolg met *Bajonet* en *Sabel* op de geweldigſte wijze beſtond door te drijven.

Ongelukkig, Vaderland! Beklagenswaardig Vorst! Deerlijk misleid en bedod wordende Natie! dit mogen wij hier wel uitroepen, bij het opligten van dezen digten ſluier, waar onder zoo veel ongerechtigheids en bedrogs verborgen was, in zoo verre zelfs, dat éénen der voornaamſte Handlangers ter *ondermijning van de Conſtitutie*, en tot *bederf van den braafſten Vorst*, (de berugte MANDRILLON) (*) het welgelukken dezer helsch verzonnen list, als het ware tijdperk beſchouwde, *waar in de Nederlandſche troublen eerst regt de begeerde gedaante verkregen*, daar het geheele werk alleen was uitgedacht, om het door *Engeland* vijandig aangevallen Vaderland, van binnen in vuur en vlam te zetten, en onder dat alles van het

(*) Deze MANDRILLON was een onbeduidend Koopmannetje te *Amſterdam*, en liet zich gebruiken tot alles waar toe de Hoofden des Werks hem oordeelden dienstig te zijn. Wanneer men zijne brieven leest, dan leert men hem kennen als een Weetniet, en een voorwerp die *om geld* zelfs de *Duivel* te voet zoude vallen. — Na onbeſchrijſelijk veel kwaads in de wereld veroorzaakt te hebben, heeft Hij den loon zijner ongerechtigheid op een *Schavot* ontvangen, toen Hij op den 7 *Januarij* 1794 te *Parijs* zijnen misdadigen kop onder de *Guillottine* verloor.

het een en ander een meesterlijk gebruik te maken. Oogmerken, die WILLEM DE VIJFDE tot op den bodem te dien tijde reeds beſpiedde, en die Hem ook het bitterst zielsverdriet veroorzaakten. Laten wij ter duidelijker ontwikkeling van deze gezegden, (alvorens van deze gebeurenis af te ſtappen) den *Geleerden* KLUIT zelve hooren ſpreken, en daar mede het tegenwoordig Pleit voor voldongen achten! Dus ſpreekt Hij, in zijn uitmuntend IETS *over den* ENGELSCHEN OORLOG, *Bladz.* 170 *en vervolgens.* (*)

„ Men heeft doorzichtige Politieken gevonden, „ en de Nakomelingſchap zal dat nog beter kun„ nen beoordeelen, die meenen, dat het geheele „ werk *van het verzoek van den Hertog* DE LA „ VAUGUION *om* 10 *onzer Oorlogſchepen naar* „ *Brest te zenden, in een tijdſtip dat 'er nog geen* „ *nieuw Plan van Operatie met Vrankrijk*, „ ('t welk op den 1 *November* verviel,) *gemaakt* „ *was;*

(*) Wij hebben dit intereſſant ſtuk uit het Werk des HOOGLEERAARS, hier de overneming dubbel waardig gekeurt, om dat wij daar mede aan onze Lezeren kunnen te zien geven, op welk eene triumphante wijze Z. H. gerechtvaardigd werdt, zelfs door Lieden die de bal hadden helpen opwerpen, om dien Vorst te ontzetten van de liefde der Natie. — *Zoo weet God in Zijne wijsheid het kwaad tot heil van de Deugdzamen te doen verſtrekken!!*

„ *was;* en in eene omſtandigheid, dat het vrij
„ waarſchijnlijk was, dat 's Lands Schepen tot
„ zulk eene reize niet geproviandeerd waren, of
„ gelijk de verklaring van alle de Vlag-Officieren
„ medegebragt, *dat de Schepen wegens gebrek*
„ *aan Victualie, manquement aan Behoeftens,*
„ *Klederen voor het Volk, en verſcheidene andere*
„ *redenen,* VOLKOMEN BUITEN STAAT WAREN
„ *om de Expeditie naar Brest ter uitvoer te bren-*
„ *gen;* dat (zeggen zij) dit geheele ſtuk van
„ Brest, een FARÇE, een opgemaakt werk is ge-
„ weest, zoo ongerijmd op zich zelfs, dat het
„ ook niet tot beſluit heeft kunnen gebragt wor-
„ den, anders dan tegen den wil der drie Provin-
„ çien, (GELDERLAND, ZEELAND, en UTRECHT,)
„ wijl de Provinçie HOLLAND met VRIESLAND
„ en OVERIJSSEL, wier voorname Leden toen
„ de HOLLANDSCHE MAATREGULEN bijna in al-
„ les volgden, alleen dat voorſtel aannamen, en
„ dezen eindelijk den Afgevaardigde van STAD EN
„ LANDE hadden weten over te halen, om daar
„ in toe te ſtemmen. — En dit zelfs kon men
„ ter *Generaliteit* met die vier ſtemmen en bij
„ meerderheid niet gedaan krijgen, dan met eene
„ uitdrukkelijke bepaling: *dat wanneer van den*
„ 3 *October 's Lands Schepen door wind of weêr,*

„ *of eenig onvoorzien toeval belet wierden, voor*
„ *den* 8 *October de reize voort te zetten, als dan*
„ *de Order of Reſolutie voor vervallen moest ge-*
„ *houden worden.* — Die uitreize dan bleef achter:
„ maar juist die mislukte uitreize, die ligtelijk te
„ voorzien was, moest den ſtempel drukken op
„ het ſchreeuwen over *Inäctiviteit*, en *beſchuldi-*
„ *gingen tegen den* STADHOUDER, *als de verder-*
„ *vende hand*, en nu kon het werk eerst regt aan
„ den gang gaan, terwijl de Franſche Koning en
„ Zijne Ministers 'er zich denklijk heimelijk in
„ verblijden. — Hooren wij, wat men hier om-
„ trent heeft durven ſchrijven, en als Vaderland-
„ ſche Historie opdisſchen."

„ „ *De mislukking van dezen Tocht, waar*
„ „ *van men zich allen heil beloofde, deedt het*
„ „ *misnoegen over het Beſtuur der Zeezaken*
„ „ *ten hoogſten toppunte klimmen, en zich op*
„ „ *velerleie wijzen openbaren: men ſprak en*
„ „ *ſchreef over die onverwachte gebeurenis, als*
„ „ *één der ſchreeuwendſte in dezen Oorlog voor-*
„ „ *gevallen. Ontelbaar waren de Schimpſchrif-*
„ „ *ten en ſpottende Printverbeeldingen! Alles,*
„ „ *met één woord, wat ten middel kon dienen,*
„ „ *om der misnoegdheid lugt te geven, werdt*
„ „ *aangewend! De vinnigſte en ſtekendſte aan-*

„ „ *mer-*

„ „ *merkingen vloeiden uit Mond en Pen!* " (*)
„ En (dus opmerkelijk vervolgd de brave KLUIT)
„ men liet die vloeijen! Men liet dit toe! Men
„ liet het zijnen *tuil tuilen!* Men liet den STAD-
„ HOUDER ſtraffeloos hoonen en hekelen! En toen
„ alle die vuiligheden hare kracht op der Bur-
„ geren gemoederen gedaan, en de bedoelde uit-
„ werkingen veroorzaakt hadden, *kwam 'er bijna*
„ *drie jaren daar na in Junij* 1785 *een Rapport*
„ *van eene Commisſie, het welk den* STADHOUDER
„ *van alle blaam en verdenking* VRIJ *verklaar-*
„ *de* (†). — Op die wijze werden toen 's Lands
„ zaken bevoorderd, door zulken, die zich mees-
„ ter

(*) Dus ſchrijft den VERVOLGSCHRIJVER *op* WAGENAAR, over dit, den Lande zoo veel onheils gebaard hebbend geval, in zijn IV. DEEL, *Bladz.* 322.

(†) De Hoogleeraar doeſt hier op de Commisſie die bij *H. H. Mog.* benoemd werdt, om wegens het niet zenden der Schepen naar *Brest*, *een politiek onderzoek te doen*, beſtaande uit de Heeren VAN HAAFTEN, VAN ZEEBERGH, VAN BERCKEL, DE BEVEREN, ANDRINGA DE KEMPENAAR, DE PERPONCHER, ROUSE, *en* SICCAMA, bij wien tot *Amanuenſis* werdt aangeſteld, Mr. ABRAHAM VAN BERCHUIJS. Na zoo lang onderzocht te hebben, verklaarden zij den mishandelden Vorst VOLKOMEN VRIJ! Eene uitſpraak, die hier alles afdoet, dewijl 'er onder waren, van wien men op de beste gronden verzekeren kon, dat zoo zij ietsgevonden hadden om Z. H. als ſchuldig te beſchouwen, zij zulks niet zouden nagelaten

„ ter van het gezach gemaakt hadden! De zaak
„ aan de zijde van Vrankrijk beſchouwd, was
„ zeer fijn overdacht. Die kon uit die Schepen,
„ te *Brest* oogſchijnlijk voordeel halen. — Ging
„ het door, zoo behoefde Hij zich weinig te be-
„ kommeren over een *Nieuw Plan van Operatie,*
„ *waar op Amſterdam zoo ſterk drong.* — Hij
„ had de regeling der Operatien dan in zijne hand
„ en macht; zonder zich zelven aan iets te ver-
„ binden! En als Hij de Schepen in het ongure
„ jaargetij, gereed om in de winterlage opgeleid
„ te worden, al niet bekwame, *dan kon Hij*
„ *klagen dat men Hem niet hielp! Dan kon Hij*
„ *reden van ongenoegen tegen de Republiek voor-*
„ *wenden! Dan kon Hij de Republiek aanmer-*
„ *ken als een Bondgenoote, die van geen gewicht*
„ *was, of die den Vijand geen afbreuk konde of*
„ *wilde doen!* Eindelijk: *dan kon Hij Zijne bij-*
„ *zondere zaken doen, en men mogt Hem niet*
„ *kwalijk nemen, dat Hij dan zoo veel mogelijk*
„ *met Engeland zich afzonderlijk zocht te ver-*
„ *dragen*, (waar toe dat Hof reeds in Augustus
„ bij Hem aanzoek gedaan hadt,) *zonder in al-*
„ *len deele zich aan de Republiek te binden. Zij-*
„ *ne*

hebben, *dewijl dit het regte Koorn op hunnen Molen zou geweest hebben.* Zoo als ſtraks nader blijken zal.

„ *ne Vrienden in de Republiek zouden dat dan*
„ *wel weten goed te maken!* — En zeker! het
„ leedt ſlechts drie dagen (den 11 *October*), of
„ daar kwam een opſtuivende Brief uit zekere
„ Provincie aan Z. D. H., over den mislukten
„ tocht naar *Brest*, waar in men met zoo vele
„ woorden zeide, *zich te bekommeren, dat die*
„ *mislukking den Koning van Vrankrijk reden*
„ *mogt geven, om, of eenig ongenoegen tegen de*
„ *Republiek op te vatten, of anders dezelve aan*
„ *te merken, als een Bondgenoote welke van*
„ *geen gewicht is.* (*) Men plaatſte die ſpoedig
„ in

(*) De opſtuivende brief waar van de Heer KLUIT hier ſpreekt, kwam van de Staten van VRIESLAND. De Schrijvers ſtonden in begrip, dat het aan Z. H. ſchortte, en oordeelden *even als die van Leyden gepractiſeerd hadden*, zich nu bevoegd, ook ~~aan~~ den GOEDEN VORST eenige vragen ter beantwoording voor te ſtellen, en dus doende, zich als *Schoolmeester* bekend te maken, beſluitende hun geſchrijf met te zeggen: „ *Wij ſtellen zoo veel gewichts in de oplosſing dezer*
„ *Vragen en Duisterheden, dat wij dezelve van* UWE HOOG-
„ HEID, *als onzen Admiraal-Generaal verlangen te heb-*
„ *ben vóór den 5 November aanſtaande, op dat wij dan*
„ *voor en aleer wij raadplegen over de Equipagien voor het*
„ *volgende jaar, zoodanige maatregulen kunnen nemen, als*
„ *wij naar bevinding van zaken zullen oordeelen best ge-*
„ *ſchikt te zijn, om voor te komen, dat de Penningen door*
onze Ingezetenen zoo bereidwillig, ſchoon in het zweet

 „ *hun-*

„ in de Couranten; en men hieldt met die zaak
„ de Natie bijna *drie jaren* gaande, eer men den
„ STAD-

„ *hunner aangezichten opgebragt, niet, gelijk tot hier toe*
„ *geſchied is, nutteloos verſpild, en onze wel eer geachte*
„ *Republiek tot een ſpot van de geheele wereld verſtrekt.* —
„ *Bij welke overweging nog komt, dat wij ons niet weinig*
„ *bekommeren, dat alle herhaalde Retardementen, gedu-*
„ *rende dit jaar, en wel vóór deze verachtelijke mislukking,*
„ *den Koning van Frankrijk reden mogt geven om, of eenig*
„ *ongenoegen tegen de Republiek op te vatten, of anders*
„ *aan te merken als een Bondgenoote van geen gewicht,*
„ *die niet ſchijnt voorgenomen te hebben, den gemeenen*
„ *Vijand afbreuk te willen doen, tot welk laatst vermoeden*
„ *immers een gebrek aan Zeilen &c., op Schepen, welken*
„ *alle oogenblikken een gevecht moeten verwachten, niet wei-*
„ *nig grond ſchijnt te geven.*" Een brief, die Z. H. wel is waar, niet verplicht was te beantwoorden, doch, het welk hij echter tegen het advis van trouwe Vrienden deedt, om ware het mooglijk bij de *Staten van Vriesland* de verkeerde indrukken, geboren uit gebrek aan echte berichten, weg te nemen. Dan het deedt geen nut. De goede Vorst mogt hen betoogen; *dat niet alleen Hij, maar de kundigſte Mannen in het vak der Marine, de grootſte zwarigheden gevonden hadden, om 's Lands voornaamſte Zeemacht in dat ſaiſoen naar het einde van het Canaal te zenden; dat Hij alles wat mooglijk ware had gedaan, om het werk verricht te krijgen; dat zoo wanneer 'er eenig plichtverzuim mogt plaats gehad hebben, zulks althans niet aan Hem te wijten was; ja dat zelfs in geval van gereedheid der Schepen, het uitloopen derzelver echter door het onſtuimi-*

mi-

„ STADHOUDER *zuiverde.* — De VERVOLGSCHRIJ-
„ VER *der Vaderl. Hist.* (laat de Hoogleeraar vol-
„ gen) na in zijn *VI. Deel* Bl. 182. verhaald te
„ hebben, wie tot deze *Commisſie van Onderzoek*
„ gelast waren, en welke de gunſtige uitſlag van
„ dat onderzoek geweest zij, laat 'er op volgen:
„ „ *Het zelve hieldt in zich de volkomendſte we-*
„ „ *derlegging van de blaam, als ware deze*
„ „ *Commisſie alleen ingericht geweest om iets uit*
„ „ *te vinden, waar mede men den* ADMIRAAL-
„ „ GENERAAL *openlijk kon beſchuldigen, diens*
„ „ *Vrienden benadeelen, en alles op rekening*
„ „ *van den* STADHOUDER *te brengen.*" „ *Maar*
„ *was het de plicht niet geweest van een onzijdig*
„ *Historieſchrijver, om de zaak ook van de an-*
„ *dere zijde te beſchouwen, en, met achterlating*
„ *van alle de voorafgezondene hatelijke Advizen,*
„ *Propoſitien, en Decreten van ſommige* STAATS-
„ LEDEN *en* LIGCHAAMEN, COURIERS, *en* POS-
„ TEN VAN DEN NEDERRHYN, die niets ter zake
„ de-

mige weêr zou zijn verhinderd geworden; doch men bleef op den ouden voet ten zijnen aanziene denken, Hem houdende en denonçeerende als de *verdervende hand*, door welke aan het zinkend Vaderland en de Vrijheid der Ingezetenen, de ſnerpendſte ſlagen op den duur werden toegebragt. — Welk eene onzinnigheid! Welk eenen hoogen trap van verblinding, begocheling, en ingekankerden haat!!!

„ deden, dan om den STADHOUDER en ADMI-
„ RAAL-GENERAAL, voor 't oog van de Natie
„ zwart af te ſchilderen, vooral na deszelfs vol-
„ ledige ontſchuldiging, ook hier eene andere ge-
„ wichtige tegen-aanmerking bij te voegen? Daar
„ in beſtaande: „ *dat geſteld, ter andere zijde,*
„ „ *dat deze Commisſie waarlijk ware ingericht*
„ „ *geweest,* (gelijk velen meenden) *om Z. H.*
„ „ *Eer en Beſtuur te bezwalken, of iets op te*
„ „ *ſporen, dat Hoogstdenzelven te laste gelegd*
„ „ *kon worden, terwijl zelfs eenigen van de he-*
„ „ *vigſte tegenpartijen van Z. D. H. tot onder-*
„ „ *zoekers gekozen waren; of men dan niet zeg-*
„ „ *gen mag, dat dit verſlag, deze vrijſpreking,*
„ „ *teffens inhieldt:* de volkomenſte wederlegging
„ „ van alle den blaam waarmede men den STAD-
„ „ HOUDER en ADMIRAAL-GENERAAL, zoo on-
„ „ verdiend als ſtraffeloos had laten verſmaden en
„ „ vertrappen? *alzoo men na een bijna driejа-*
„ „ *rig onderzoek, onder alle de bevelen, orders,*
„ „ *ſchriftuuren, verhoringen, en uithoringen van*
„ „ *Capiteinen, Vice-Admiraals &c., niet het*
„ „ *minſte had kunnen opdelven, waarom het ge-*
„ „ *drag des* STADHOUDERS *iets berispelijks in*
„ „ *had, of dat eenig bewijs medebragt van die*
„ „ *zoo hoog opgehevene klanken van* INACTIVI-
„ „ TEIT." En kan men den *Penſionaris* VAN

BERC-

„ BERCKEL, die openlijk bekend en geroemd
„ werd als de *Voorſtander van de Franschgezin-*
„ *de Partij*; en den *Tegenſtander van den* STAD-
„ HOUDER, zoo verre boven de menſchelijke
„ zwakheden verheven ſtellen, (hoe braaf hij ook
„ anders moge geweest zijn) dat, indien hij met
„ zijne *Mede-Onderzoekers* iets ten laste van Z.
„ D. H. *gevonden* had, hij zulks niet zoude ge-
„ openbaard hebben? Ik beroep mij hier op zijn
„ eigen gewisſe! — Doch het was nu verre ge-
„ noeg! Men had Z. H. eerst verdacht gemaakt!
„ Nu hadt men Zijne gangen nagegaan! Men had
„ getoond, dat zijn gedrag niet boven de Wet,
„ maar aan onderzoek onderhevig was! (*) Dan,
„ heeft ooit iemand, *zelfs een* STADHOUDER,
„ daar aan getwijffeld? — Zoo iets mogen kwa-
„ lijk-

(*) Men vergunne ons, bij deze uitmuntende taal der waarheid nog dit volgende ter neder te ſtellen. *Nu toonde men met welke oogmerken men op den* 8 *Maart* 1766, *aan* WILLEM DE VIJFDE, *Zijne Inſtructien, gelegd in Goudene Doozen in de hand ſtopte! Nu liet men Hem in de volſte kracht gevoelen, dat Hij een* AMPTENAAR *van de* SOUVERAINE STATEN *was! Dat Hij de* MINDERE, *en eenige* LOONTREKKENDE RAADSLIEDEN *de* MEERDEREN *waren.* — Men herleze bij deze gelegenheid het geene wij in ons I. DEEL *Bladz.* 311—325. dien aangaande gezegd en bewezen hebben.

„ lijkdenkenden uitſtrooijen, maar geen braaf
„ mensch ontkend of miszaakt dit! Zelfs WIL-
„ LEM DE EERSTE niet, toen Hem in *Holland*
„ en *Zeeland*, in die bange tijden was opgedra-
„ gen, *de volkomene Macht en Authoriteit om*
„ *om als* SOUVERAIN *en* OVERHOOFD, *te gebie-*
„ *den en te verbieden, alles wat tot conſervatie*
„ *en beſcherming dezer Landen, dienſtig of ſcha-*
„ *delijk zoude mogen wezen. — En toen de Sta-*
„ *ten in het algemeen, en alle Magiſtraten,*
„ *Schutterijen, en Gemeenten in alle de Steden*
„ *en Vlekken den Eed deden, Zwerende, Hem*
„ *in de voorſchreven Zijne Regeering, Bevelen en*
„ *Ordonnantien, getrouw, onderdanig, en ge-*
„ *hoorzaam te wezen*, (het welk iets meerder was
„ dan Gouverneur en Stadhouder te zijn); die
„ zelfde WILLEM DE EERSTE maakte geene zwa-
„ righeid om de GENERAALE STATEN van alle
„ de Provinçien boven zich uit te ſtellen, Hen
„ voor zijne Hoogſte Overheid te erkennen, en
„ Zijn gehouden gedrag voor hun open te leg-
„ gen (*). Ook onze Stadhouder WILLEM DE
„ VIJF-

(*) Dat dit het ware gevoelen van den *Grondlegger der echte Nederlandſche Vrijheid* was, blijkt op ontelbare plaatzen in 's Lands Geſchiedenis. WILLEM DE VIJFDE volgde ook beſtendig dezen getrouwen Gids, achtende zich niet ver-

„ VIJFDE, wist dat: maar die Stadhouder, met
„ alle weldenkenden, (die zulk een openbaar on-
„ derzoek, als een middel ter verkleining des
„ Stadhouders, en Zijner Hooge Waardigheden en
„ gewichtige Betrekkingen aanzagen) die wisten
„ 'er bij, dat men in onze Republiek zich altijd
„ zorgvuldig gewacht had, om Perſoonagien van
„ uitſtekenden Luister, Rang, Waardigheden, of
„ Invloed, door openbaar gemaakte vermoedens
„ en eclat makende onderzoekingen, bij de Ge-
„ meentens en Ingezetenen in minachting te bren-
„ gen, wanneer niet alvorens zeker ſtond, dat
„ zij zulks waarlijk verdienden, en zij daarom
„ niet meer *gebezigd* konden, zouden, of behoor-
„ den te worden. Dit toch wijzen de *geheime*
„ *Staatsregisters* en *Secrete Stukken*, waar van
„ ſom-

verplicht, om *aan de Staten van elk Gewest* van Zijn Beſtuur verantwoording te geven, zoo dikwijls zij zulks in het hoofd kregen, en dit duidde men Hem euvel, niet in het oog houdende, *dat Hij Erfſtadhouder, Kapitein, en Admiraal-Generaal* VAN DE UNIE *was.* — Intusſchen was de oorzaak van dat *Inconſtitutioneel gedrag* te zoeken in de *onnonige Actens van aanſtelling die men Hem op den* 8 *Maart* 1766 *gaf, en beëedigen liet*, waar door men den Vorst hunne ſuperioriteit ingewikkeld, doch zeer oneigen erkennen deedt, ter bereiking van het toen reeds ontworpen Plan, om Hem ter gelegener tijd de voet te ligten.

„ ſommigen naderhand bekend zijn geworden,
„ overvloedig uit." &c. &c.

Wij hebben (naar ons inzien) genoeg gezegd, om het ware bût en oogmerk, dat de Vijanden van WILLEM DE VIJFDE, bij het opwerpen van deze bal, (*de Expeditie naar Brest*) op het oog hadden, aan onze Lezeren te doen kennen. Gaan wij nu voort, om te bezien welke kwellingen men Hem te dien tijde al meerder aandeedt, om het begonnen werk verder door te zetten, door zich de ſtoutſte inbreuken op Zijne *aangeborene Erffelijke Waardigheden* te veroorloven. — En dan bepaald zich onze beſchouwing op het geene den geduldigen Vorst verduwen moest, *over het geval van den Vaandrig* J. E. DE WITTE, die in qualiteit als *Commandant Militair van Brouwershaven*, op aanzoek van eenen ſchelmſchen en geldzuchtigen Verrader, de dwaasheid had gepleegd, om zijnen eed en Plicht aan den Lande verſchuldigd, in den wind te ſlaan, met zich bereid te toonen, tot het bevoorderen van eene verzonnene en chimerique landing van den Vijand op het Eiland Schouwen, door het afgeven van ſchetswijze aftekeningen van de aan Hem ter verdediging toebetrouwde Batterijen, en opgave van derzelver ſterkte. Een bedrijf, dat hem als *Militair*, aan de misdaad van *Hoog-verraad tegen den Staat* ſchul-

ſchuldig, en aan de daar op geſtelde doodſtraf onderworpen maakte, het zij dan dat Hij zulks vrijwillig, het zij dan op aanzoek van eenen eerloozen ſchurk mogt bedreven hebben. — Het is hier noch de tijd, noch de plaats, om dat veel geruchts gemaakt hebbend geval in alle deszelfs omſtandigheden te boek te ſlaan: ook niet, om in eenig onderzoek te treden, of den *Boskoopſchen Boomkweker* BRAKEL, (die de eigentlijke verleider van DE WITTE was,) de *eenige Inventeur* van dit ſchelmſtuk geweest zij? dan wel, of Hij daar toe *door anderen* is gebruikt geworden; om daar door de dagelijks opgeheven wordende kreet van verraad, aan de zijde van den STADHOUDER aan te klemmen; (zoo als ſommigen gedacht hebben), waarom wij dat alles paſſeerende, ons alleen bepalen zullen, tot de korte opgave van de onaangenaamheden die *Z.* H. bij die gelegenheid van de *hem Vijandelijke meerderheid der Staten van Holland* ondervinden moest. Onaangenaamheden, die hunnen voornamen grond ontleenden uit het gelmeed ontwerp, om dien Vorst, ondanks Zijne hooge quàliteit van *Kapitein-Generaal*, in de uitoeffening van Zijn gezach over de Krijgsmacht van den Staat, op eene wederrechtelijke wijze te ontzetten, door het afſchaffen van de *Militaire Jurisdictie*, die vol-

volgens de Conſtitutie gewijzigd, ingevoerd, en in conſtante praktijk geobſerveerd werdt.

Immers de Prins, door of van wegen den *Raad-penſionaris* VAN BLEISWIJK, (aan wien BRAKEL het prætenſe verraad ontdekt had, in hope daar voor een ſomme gelds te zullen ontvangen,) kennis van het geval gekregen hebbende, verzuimde geen oogenblik, om in het grootſte geheim den voorn. DE WITTE met alle zijne Papieren te doen arresteeren, en naar den *Haage* te doen overbrengen, den Delinquant bij zijne aankomst doende plaatſen in de *Provoost van de Generaliteit*, en wel, om dat de Vorst van begrip was, dat DE WITTE als Militair een attentaat tegen de veiligheid van den geheelen Staat begaan hebbende, ook voor den *Hoogen Krijgsraad der Vereenigde Nederlanden* moest onderzocht en te recht geſteld worden. Spoedig werdt dit verhoor begonnen, en daar de Gevangene weldra de gezegde misdaad confeſſeerde, zoo werdt het onderzoek voor voltrokken beſchouwd, en de Concluſie van Eisch en de Sententie opgemaakt, om hem de verdiende ſtraf te doen ondergaan, en alle welke ſtukken, volgens gebruik aan Z. H. werden overhandreikt, ten fine dezelve te examineren en te bekrachtigen. — Hoe zeer Z. H. tot dat alles het onbetwistbaarst recht had, en bevoegd was,

was, om het vonnis te bekrachtigen en ter Executie te doen leggen; of wel, aan de Misdadiger op zijne bede genade te bewijzen; Hij keurde zulks voor als nog in dit gewichtig geval niet te moeten uitoeffenen, dan na alvorens te hebben ingenomen, de Conſideratien en het Advis van den *Hove van Holland en Zeeland*, ten welken einde Hij aan dat Gerichtshof de ſtukken overzondt, waar door natuurlijker wijze de Proçedure eenige dagen in *ſtatu quo* blijven moest, en te gelijk het Hof in de gelegenheid geſteld wordt, om de Compliçe van den Delinquant en anderen die in het geval mogten betrokken zijn, op te ſpeuren, te doen vatten, of voor zich te doen verſchijnen. — Dan, wat gebeurt 'er? Naauwlijks was de zaak, en de rechtmatige handelwijze van Z. H. daar in gehouden bekend, of de *Regeering der Stad Amſterdam* gaf aan hunne *Gecommitteerden ter Vergadering van Holland* in last, om deswegens eene gemotiveerde voordracht in welgemelde Vergadering te te doen, waar in zij in ſubſtantie zeggen, „ *te hebben begrepen: dat de Hoogheid* „ *en Souverainiteit van Holland, in allen ge-* „ *valle door zoodanig een attentaat ten ſterkſten* „ *was geattaqueerd geworden, als mede: dat de* „ *allergewichtigſte belangen van dezelve zooda-* „ *nig in de zaak waren geconçerneerd, dat naar*

„ *hunne gedachten de indispenſabele plicht van*
„ *Hun Ed. Gr. Mog. vorderde, dat door het Hof*
„ *van Holland aangaande de ware omſtandigheden*
„ *van het verraad, en allen die daar in gewik-*
„ *keld waren, naauwkeurig onderzoek werde ge-*
„ *daan, en op eene wettige en beſtaanbare wijze*
„ *tegen den Delinquant en zijne Compliçen werde*
„ *geproçedeerd, en dat mitsdien het Hof werde*
„ *gequalificeerd en gelast, de Delinquanten te*
„ *doen appræhendeeren, of die reeds in arrest ge-*
„ *nomen waren over te nemen. — Om alle welke*
„ *redenen hunne Committenten hen gelast had-*
„ *den, bij Hun Ed. Gr. Mog. ten ſterkſten te*
„ *inſteeren, dat de voorſchrevene prætenſe Proçe-*
„ *dures, als notoirlijk incompetent, mogten ver-*
„ *klaard worden nul en onbeſtaanbaar te zijn,*
„ *en dat het Hof zonder eenig tijdverzuim mogt*
„ *worden gelast, den Vaandrig* DE WITTE *uit*
„ *handen van den Hoogen Krijgsraad over te ne-*
„ *men, daar toe den Drost van den Hove behoor-*
„ *lijk geadſiſteerd na de Provoost te zenden, en*
„ *in cas van reſiſtentie, van Hun Ed. Gr. Mog.*
„ *nadere voorziening te verzoeken, ten einde de*
„ *Rechten van de Souverainiteit dezer Provincie*
„ *te doen respecteeren.*" Een voorſtel, dat DEELS, na alles wat Z. H. reeds verricht hadt als overtollig; en DEELS, opzichtelijk den eisch van *over-*

ga-

gave aan het Hof, TEN VOLLEN *Inconſtitutioneel* mogt geheten worden, en over zulks geen punt van deliberatie had behoren uit te maken! Dan, dit belette echter niet, dat hetzelve in handen van de *Leden tot de zaken van Juſtitie*, en *Commisſariſen van den Hove* geſteld werdt; met dat gevolg, dat als toen eene Commisſie benoemd werdt, beſtaande uit de Heeren LA CLÉ en LITH DE JEUDE, Burgemeeſteren van *Haarlem* en *Delft*; VAN ZEEBERGH en EMANTS, Penſionariſen derzelve Steden; en den *Raadpenſionaris* VAN BLEISWIJK, om zich naar Z. H. te begeven, en van het genomen beſluit kennis te geven, en te gelijk Z. H. te verzoeken, om hangende de Deliberatien, de Executie van het Vonnis tegen DE WITTE op te ſchorten. Een beſluit, dat op den 17 *October*, niet zonder groote ſtatie volvoerd werdt, daar voorzeide Heeren met alle mogelijke Honneurs bij Z. H. ter gehoor binnen geleid werden, en zich van hunnen last kweeten.

En hoe gedroeg zich WILLEM DE VIJFDE bij die gelegenheid? Hij gaf, (alſchoon Hij daartoe ongehouden was,) aan de Commisſie niet alleen mondelijk, maar oók ſchriftelijk ten antwoord: „ *Dat Hij reeds aan het verzoek in zoo verre hadt* „ *voldaan, dat de ſtukken ter kennisſe van het* „ *Hof gebragt waren, en dat de uitvoering van*

„ *het Vonnis provisioneel gesurcheerd was:* doch „ dat Hij tevens van begrip was, *dat* DE WITTE „ *door zijnen Competenten Rechter was gejugeerd,* „ *niet twijffelende, of de Commissie in wiens han-* „ *den het Amsterdamsche voorstel was gesteld, zou* „ *Rapporteeren, dat Zijne sustenue in allen op-* „ *zichte gefundeert was.* — *Doch* (voegde Z. H. „ daar bij) *zoo tegen alle verwachting de Gecom-* „ *mitteerden van een contrarie gevoelen waren,* „ *en op dien voet Rapporteeren mogten, Hij als* „ *dan vertrouwde, dat Hun Ed. Gr. Mog. alvo-* „ *rens te disponeeren, hetzelve Rapport aan Hem* „ *zouden Communiceeren, en dus in de gelegen-* „ *heid stellen, om onder hun oog te brengen, de* „ *gronden waar op Hij vermeende, dat* DE WITTE „ *wel en te recht door den Hoogen Krijgsraad* „ *was gejugeerd geworden, met welk antwoord* „ *Hij hen vertrekken liet.*" — Dan, hoe toegevend en indedaad ongehouden dit antwoord des Prinsen ook zijn mogte, de Vergadering dacht 'er geheel anders over. De hoofden des werks, voorgenomen hebbende om WILLEM DE VIJFDE hunne superieuriteit te doen gevoelen, namen 'er geen genoegen in: en waren zij onbescheiden genoeg, om den veroordeelden Delinquant van de Judicature zijnes Competenten Rechters te ontzetten, en aan die van het *Hof van Holland* onderwor-

pen

pen te verklaren, in zoo verre zelfs, dat Hij, ondanks het voorſtel van den Fiscaal OLDENBARNEVELD TULLINGH werdt opgeëischt, over welke demarche zich Z. H. niet alleen aan *H. H. Mog.* maar ook aan *Hun Ed. Gr. Mog.* per Misſive vruchteloos addresſeerde, dewijl na verloop van eenige weken, op voorſtel van Z. D. H. (voorzichtigheidshalven) gedaan, dezen gevangen van wegens den *Hoogen Krijgsraad* aan het voornoemde *Hof van Holland werdt overgegeven*, na dat alvorens den Hoogen Krijgsraad dezen Misdadiger als Militair *gedegradeerd*, en tot een gewoon Burger gemaakt had. Eene uitkomst, die aan de *Staten van Holland* gelegenheid gaf, aan die van den Hove te gelasten, om het rechtsgeding tegen DE WITTE geëntameerd op zich te nemen en ten einde te brengen. Ten zelfden dage een beſluit nemende, om de in 1772 aangevangene, doch geſtaakte Discusſien over de *Militaire Jurisdictie*, van nieuws af aan te beginnen, en met den meesten ſpoed dat belangvol onderwerp finaal te termineren, zoo als dan ook in het vervolg van tijd geſchiedde, toen de MILITAIRE JURISDICTIE werd vernietigd, tot grievend hartzeer van Z. D. H., die zich daar over niet zoo zeer beklaagde, omdat zulks Zijnen invloed op de Krijgsmacht van den Staat den bodem inſloeg,

en Zijne Erffelijke Waardigheden beſnoeide; maar veel meer, om dat Hij zulks aanmerkte als een voorſpel van het geene men in het vervolg gebeuren zag, in het willekeurig en onbepaald gezach dat zich de Staten der onderſcheidene Gewesten over de Militairen, ter Repartitie van hunne Provincie ſtaande aanmatigden, waar door de grootſte inconvenienten voor de Militairen, en de zorgelijkſte tooneelen van verwarring tusſchen de Bondgenooten, over de geheele uitgeſtrektheid des Vaderlands geboren werden. De rede waarom wij, over dit onderwerp ſprekende, dus denken, is voornamelijk gelegen in eene aan ons geſuppediteerde Anecdote, aangaande de wijze waarop ZIJNE HOOGHEID te dien tijde over de Hem aangedaan wordende beledigingen, en voorbeeldelooze ondermijningen Zijnes wettigen gezachs zich geliefde uit te drukken, tegen éénen Zijner getrouwſte aankleveren, die zich daar over tot in de ziel getroffen voelde. Gedachten en uitdrukkingen, die in ſubſtantie hier op neder kwamen. —— „ *Verbaasd en chagrineert gij U* „ *mijn Vriend, over het geene men thans tegen* „ *Mij, Mijn Huis, en mijne Waardigheden in* „ *dezen tijd durft te ondermemen, en vleidt gij* „ *U nog met de hoope, dat 's Lands Staten eens* „ *eindelijk paal en perk aan die onbetamelijke*

„ *han-*

„ *handelingen ſtellen zullen? Hoe hartelijk ik*
„ *zulks met U wenſche, zoo ſchijnen mij de tot*
„ *hier toe gebeurde zaken, ſlechts præparatoire*
„ *middelen te zijn, die door nog meer anderen*
„ *van meer bedenkelijker en gevaarlijker aart*
„ *zullen opgevolgd worden, want men maakt 'er*
„ *geen geheim meer van, waar op men het eigent-*
„ *lijk toelegt. Dat de Natie thans in twee par-*
„ *tijen verdeeld is, die met elkanderen in eenen*
„ *hevigen tweeſtrijd zijn ingewikkeld, behoeft niet*
„ *gedemonſtreerd te worden. Zoo min, als dat*
„ *men de eene partij in dezelfde evenredigheid*
„ *protecteerd en tot allerhande ſtappen aanzet,*
„ *als men de andere onderdrukt en vervolgd, al-*
„ *leen om dat zij hun attachement aan de Oude*
„ *Conſtitutie, aan Mij, en Mijn Huis, bij alle*
„ *gelegenheden op den duur blijven aan den dag*
„ *leggen, waar uit t'eenigen tijde,* (zoo God het
„ niet verhoed) *te duchten is, dat den Buitenland-*
„ *ſchen Krijg waar in wij betrokken zijn, ver-*
„ *wisſeld zal worden met eenen Binnenlandſchen*
„ *Oorlog, die het lieve Vaderland tot in den grond*
„ *bederven, en deszelfs Conſtitutie geheel veran-*
„ *deren zal. Het oprichten van Societeiten en*
„ *Exercitiegenootſchappen, dat langs hoe alge-*
„ *meener wordt, geſchied niet zonder oogmerk,*
„ *en dat men de Leden derzelver in alles laat ge-*

„ *worden, en hen als naar de oogen ziet, doet*
„ *mij vrezen, dat men eerlang het dringen in*
„ *Adresſen en Memorien, verwisſelen zal in drei-*
„ *gementen met de gevelde Bajonetten, die men*
„ *de eene clasſe der Burgeren in de handen geeft,*
„ *om de ſtemme der andere clasſe op de geweldig-*
„ *ſte wijze te ſmooren, beſchouwende de ongeme-*
„ *ſureerdſte ſtappen des eenen, als echte proeven*
„ *van ware Vaderlandsliefde; terwijl men de on-*
„ *ſchuldigſte pogingen der anderen voor oproer,*
„ *en bewijzen van een geſmeed verraad beſchouwd,*
„ *die men op de ongehoordſte wijze, en door de wil-*
„ *lekeurigſte dwangmiddelen beletten wil.*" &c. —
En waarlijk, de Prins toonde dus ſprekende, de ware oogmerken en bedoelingen van Zijne vinnige beſtrijderen tot op den bodem beſpied te hebben, daar de minſte blijk van attachement voor Zijnen Doorluchtigen Perſoon, als een Attentaat tegen den Staat, en een openlijke ondermijning van de Souverainiteit der Staten van Holland beſchouwd werdt, ten zelfden tijde, dat men de gruwelijkſte lasteringen tegen 's LANDS ERFSTADHOUDER, (welks gezach toch ook een eſſentieel van de Souverainiteit uitmaakte,) ſtraffeloos gedoogde, en zelfs weigerde op eene gepaste wijze tegen te gaan. Dat wij dus ſprekende, niet meer dan de waarheid zeggen, zal ten vollen blijken uit

uit twee voorbeelden, welke de Geſchiedenis van het einde des jaars 1782 aan de hand geeft; het *Eerſte* bij occaſie van het verſpreiden van een godloos ſeditieus en oproerig Libel tegen Z. H. en Zijn Huis ingericht, en alomme in den Lande geſtrooid: het *Tweede*, bij gelegenheid dat eenige Haagſche Ingezetenen, ziende hoe ijverig des Prinſen Vijanden in de weer waren, om de honendſte Adresſen ten nadeele van Z. H. geteekend te krijgen, een ANTIDOTAAL tegen dezelven inſtelden, en ter teekening voorlegden of deden aanbieden, waar in zij hunne verkleefdheid aan den STADHOUDER, en hunne gehechtheid aan den vastgeſtelden REGERINGSFORM onbewimpeld te kennen gaven. Laten wij kortelijk opgeven hoe het zich daar bij toegedragen hebbe, en welk een gedrag de *meerderheid der Hollandſche Staatsleden*, zich in die opzichten veroorloofde.

Had eenen onbekenden duisterling, aangeblazen door het hoofd der booze geesten, in den voorgaanden jare door een ſchandelijk Libel, geintituleerd *Aan het Volk van Nederland*, de gemoederen van duizenden voorheen geruste Ingezetenen in vuur en vlam gezet, en tegen den goeden WILLEM DE VIJFDE opgehitst; het jaar 1782 gaf een ſprekend bewijs, dat een ſoortgelijke Land- en Volksberoerder even hetzelfde helſche oogmerk bedoel-

de, toen Hij zijne pen in gal indoopte tot het ſchrijven van een infaam Libel, aan hetwelk hij den naam gaf *Brief over de ware oorzaak van 's Lands Ongeval, gevonden tuſſchen de Steden* UTRECHT *en* AMERSFOORT! Leugenachtiger, boosaartiger, en meer onrustzaaijend Schotſchrift, kon 'er tot een Pendant bij geene mooglijkheid uitgeſtoten worden, dan den eerloozen ſamenſteller van dat eerrovend Schotſchrift aan de beroerde en verdeelde Natie in de handen ſtopte, en het welk, o gruwel! bij velen als een meesterſtuk van cordaat Patriottisme tot de wolken verheven en toegejuicht werdt, alleen, om dat 'er Z. D. H., en bovenal H. K. H. MEVROUWE DE PRINCESSE, enz. op de ſchandelijkſte en dolzinnigſte wijze in gelasterd, en daar en boven de Natie tot ſeditie en oproer aangehitst werdt. — Toen het ſtuk ten Hove bekend werdt, veroorzaakte het zulk een ſenſatie, dat ſommige der Hovelingen voor nadeelige gevolgen, zoo voor Z. D. H. als voor H. K. H. die 'er bijzonder over getroffen was, beducht werden.

Toen de KONING VAN PRUISSEN zulks ter ooren kwam, werdt Hij derwijze met verontwaardiging vervuld, dat Hij dadelijk een Memorie door Zijnen Gezant THULEMEYER aan *H. H. Mog.* deedt overleveren, die van dezen inhoud was:

„ *De*

„ *De Ondergeteekende Extraord. Envoye van*
„ *Zijne Pruisſiſche Majeſteit is geauthoriſeert om*
„ *onder het oog van* Uw H. Mog. *te brengen, de*
„ *verontwaardiging die de Koning Zijn Meester*
„ *gevoeld heeft, vernemende, dat de ſtrafwaar-*
„ *dige Autheur van een Libel, ten tijtel hebben-*
„ *de:* Brief over de ware oorzaak van 's Lands
„ Ongeval, gevonden tuſſchen Utrecht en Amers-
„ foort, *de vermetelheid heeft durven gebrui-*
„ *ken, om op de allerſtrafwaardigſte wijze, de*
„ *Doorluchtige Perſoone van de Prinçeſſe Zijne*
„ *Nicht aan te tasten. De uitſtekende hoeda-*
„ *nigheden welke H. K. H. doen uitmunten, ge-*
„ *ven haar het onbetwistbaarſte recht op de eer-*
„ *biedige achting van eene verlichte en erkennende*
„ *Natie. — Z. M. die Prinçeſſe overgevende aan*
„ *de begeerte van den* PRINSE VAN ORANJE, *heeft*
„ *op dat tijdſtip* H. MOG. HEEREN! *Ulieden een*
„ *nieuw blijk gegeven van Zijne Vriendſchap: en*
„ *de inwoning van H. K. H. in dit Land, heeft*
„ *Ulieden doen zien, op welk eenen prijs zij be-*
„ *hoorde geſchat te worden. — De Koning twijf-*
„ *felt geen oogenblik of Uw H. Mog. zullen in*
„ *Zijne verontwaardiging deelen, en niet nala-*
„ *ten ten ſpoedigſten te voldoen aan den eisch,*
„ *welken Hij hun heden doet door Zijnen Mi-*
„ *nister.*

„ Z.

„ *Z. M. verwacht, dat Zij de ſterkſte orders*
„ *zullen geven, ten einde men zonder uitſtel werk*
„ *make, ter ontdekking van den Opſteller van*
„ *dat doemenswaardig Schrift, en dat zij hem,*
„ *gelijk ook de Boekverkopers die het gedebiteerd,*
„ *en zij die zulks gedoogd hebben, naar gelange*
„ *van die misdaad zullen doen ſtraffen. — De*
„ *Ondergeteekende kan voor Ulieden* H. M. Hee-
„ REN! *niet verbergen de verontwaardigende aan-*
„ *doening welke H K. H. heeft gevoeld, ziende*
„ *de doemenswaardige, en noch door lasteringen*
„ *verzwaarde oproerigheden, van welke het Libel*
„ *dat het onderwerp van deze Memorie is, een*
„ *nieuw blijk geeft. &c.*"

Dan, wat baatte dit alles? — Het is zoo, 'er verſcheen eenige dagen daar na een ſcherp Placaat van *H. H. Mog.* in het licht, waar bij een Præmie van *f* 14,000-:-: op de ontdekking en aanbrenging van den Schrijver of Drukker geſteld werdt; en men ſchreef aan de Staten van alle de Gewesten om op de ontdekking te vigileeren, en het debiteeren of lezen van dat Schandſchrift te beletten, maar dat was het ook al. De Kogel was door de Kerk: het Libel was door het geheele Land verſpreid en in elks handen, en het ontbrak, *bijzonder te Amſterdam*, niet, aan zulke eer-

eerlooze en eigenbatige Boekverkopers, die het tot hooge prijzen heimelijk aan den man hielpen, waar door het ſchenden en lasteren van den braafſten Vorst, en Zijne Uitmuntende en Grootmoedige Gemaalinne ten hoogſten toppunte ſteeg. Zal het Nageſlacht t'eenigen tijde kunnen gelooven, dat de *Schrijvers van de Jaarboeken* van dit *Libel* en des Konings *Memorie* gewagende, de onbeſchaamdheid hadden, hun ongenoegen over des Konings bemoeijingen ingewikkeld te doen blijken, door Z. M. oordeel over dit ſchandelijk Lasterſchrift te compromitteeren met eene paſſagie, die den Schrijver van de *Courier du Basrhin*, te *Kleef* uitgegeven wordende, gebezigd had, over het gedrag van de *meerderheid der Raden van het Hof van Holland*, bij gelegenheid dat 'er in de Hofplaats door vele Haagſche Ingezetenen een Request geteekend werdt, ten voordeele van den zoo zeer mishandelden STADHOUDER? Niets echter is waarachtiger, en niets ſtrekt (naar ons inzien) tot een voldingender bewijs, dat men dat lasteren en ſchenden opzettelijk begunſtigde, dan even dit, dat men zelfs de onſchuldigſte poging ten voordeele van den Vorst, als een Crimen van den eerſten rang beſchouwde, en al het woeden en woelen van ſnoode Oproermakers, met de benamingen van *getrouwheid aan den wet-*

ti-

zigen Souverain, en *verkleefdheid aan hunne geheiligde Perſoonen* beſtempelde, en de zoodanigen in bijzondere Protectie en beſcherming nam. Het is deze (zoo wij vertrouwen) zeer gepaste aanmerking, die ons wenkt, om in de *tweede plaats* kortelijk te gewagen, van de treffende onaangenaamheden, die WILLEM DE VIJFDE ten zelfde tijde verdulden en verduwen moest, *over de*, ZELFS TEGEN ZIJN GENOEGEN *door eenige ijveraars ondernomene pogingen, tot het onderteekenen van een Dank-adres ten behoeve van Z. H.*, het welk eene geweldige doorn in den voet van Zijne Hateren zijnde, bij gelegenheid van de *St. Nicolaas Vreugde* aanleiding gaf tot luidruchtige bewegingen onder de ſmalle gemeente van de beide partijen, en dat de Hoofden van WILLEMS beſtrijderen, tot het onzinnig en boosaartig beſluit dreef, *om Hem als een Aanſtoker van tumult, en als het Hoofd van eenen vuigen hoop Oproermakeren aan de wereld ten toon te ſtellen.* Een geval, dat de goede Vorst tot in de ziel ſmertte, dat Hem de grootſte onaangenaamheden berokkende, en dat door een legioen van Schandſchrijvers niet alleen, maar zelfs door vele anderen, van wien men zoo iets niets verwachten mogt, op de logenachtigſte wijze aan de Natie is voorgedragen, waarom wij ons

ons bij hetzelve eenige oogenblikken zullen ophouden.

Herinnert men zich, het geene wij hier voren *Bladz.* 103—108 gezegd hebben, aangaande de manier waar op des Prinſen *Memorie* den 7 *October* aan *H. H. Mog.* overgegeven, bij Zijne Onderdrukkers ontvangen en beoordeeld werdt, hoe men het debiet derzelver, en bijzonderlijk van het *verkort uittrekzel* van dezelve, ten gebruike van het Algemeen gedrukt zijnde, in ſommige Hollandſche Steden ſtremde, en zelfs door ſterke maatregulen tegen de Debiteurs te nemen, belette; dan laat het zich zeer gemakkelijk vatten, dat het teekenen van een *Adres aan den* STADHOUDER, welks inhoud ſtrekkende was om des Prinſen handelingen den welverdienden lof toe te brengen; als *eene ondermijning van het hoog gezach der Souveraine Staatsleden*, en als *eenen directen aanval op hunne geheiligde Perſoonen, en gemanifesteerde Denkwijzen* aangemerkt, en als hoogst ſtrafbaar veroordeeld moest worden, en van hier, dat men geene middelen onbeproefd wilde laten, om die teekening te beletten. De Prins zelve, hoe zeer Hij den ijver van hun, die zich alle moeite gaven om het Adres geteekend te krijgen, als een bewijs van attachement voor Zijn Perſoon en Huis beſchouwde, keurde dien

ijver

ijver ontijdig, en om dat het van ſommigen met dwang begeerd werdt, voor Hem en Zijne belangen zelfs ſchadelijk; en van hier, dat Hij den Heere VAN DER DOES, *Bailluw van den Haage* in last gaf, om uit Zijnen naam *aan de Magiſtraat van den Haag* te verzoeken, dat 'er maatregulen genomen werden om zulks te beletten; het welk ten gevolge had, dat op den 6 *December*, het teekenen van, en het rondloopen met dat Adres door de Regeering verboden werdt, terwijl de Heer *Burgemeeſter* SLICHER, in qualiteit als *Colonel van de Haagſche Burgerij*, zich wel wilde chargeeren met het opſtellen van een ander Request, dat wel in andere bewoordingen vervat, maar wat de zaak zelve betrof, van gelijke bedoeling was, en daarom wel ſpoedig door meer dan 1100 Burgers, en daar onder zeer vele voorname en gequalificeerde Ingezetenen van de Reſidentie, geteekend werdt. Dat dit verbieden van het teekenen des eerst voorgelegden *Dank-Adres*, de gemoederen van het onkundig gemeen in beweging bragt; dat het ſommigen hunner aanzette tot het aan den dag leggen van hunne achting voor Z. H., zoo door het dragen van Oranjetekenen, als het aanrichten van luidruchtige vreugdebedrijven; en dat zoo wanneer zulke Voorvechters iemand in het oog kregen,

gen, die zij als Vijanden van den Prins aanmerkten, zij de zoodanigen, *met woorden* in den ſchild voeren; dit laat zich zonder onze aanwijzing bevatten, vooral, wanneer men den heersſchenden geest van het Haagsch gemeen in aanmerking neemt. Maar welke redenen waren 'er toch, om deze uitwerkzelen van drift bij ſommige in hunnen ijver geſtuitte voorwerpen, die zoo gemakkelijk te beteugelen waren, (wanneer zij tot het plegen van daden van geweld hadden voortgehold) derwijze euvel op te nemen, en als een geweldadig oproer te beſchouwen, even of het leven en de bezittingen van alle de Ingezetenen in het uiterſte gevaar gebragt waren? Dit toch diende tot niets anders, dan om het Publiek in den waan te brengen, dat allen die zich het belang van Z. H. aantrokken, *Oproermakers* waren, en dat Hij zulke daden van geweld, zoo al niet openlijk, ten minſten heimelijk goedkeurde, en langs dien weg Zijn gezach in den Staat wilde handhaven en uitbreiden. — In de daad, wanneer 'er op dien dag zulke hooggaande exçesſen door eenige Werklieden van den *Geſchutgieter* MARITZ, en den *Courantier* GOSSE gepleegd waren, gelijk men zoo ruimſchoots vertelde, dan zou men zulks immers wel vermeld hebben? Dan, dit was het geval niet: alles wat 'er voorviel, bepaalde zich tot het *opzet-*

ten van een Oranjeteeken; het *loopen met Flambouwen*; het *affteken van Zwermers*; en het *heen en wederloopen voor de huizen van eenige Regeeringsperſoonen*, die zij verkeerdelijk hielden voor de oorzaak dat het Request weggenomen was: zoo ook, *dat zij de Boden van de Dordſche Gedeputeerden* NIET VRIENDELIJK *toeſpraken*. — Het zij verre van ons, dat wij deze of foortgelijke bedrijven van eenen doldriftigen hoop goedkeuren zouden; niemand ſterker dan wij kan dezelve afkeuren, dewijl *alle Leuzen* bij ons veroordeeld worden; maar om 'er zulk een ophef als hier geſchiedde van te maken, alleen met oogmerk om *Z. H.* te grieven, keuren wij niet minder ſchadelijk en afzichtelijk, vooral, daar de goede Vorst, uit eigen beweging, Zijnen afkeer tegen die bedrijven te kennen gaf niet alleen, maar zelfs *in voorraad* order ſtelde, om zoo dra 'er exçesſen gepleegd werden, zulks door de ſterke hand van de Militairen, krachtdadig te beletten, waar door alles voorgekomen werdt. Dit het geval geweest zijnde, wat kon dan de *Dordſche* en *Amſterdamſche Gedeputeerden op den Dagvaart*, (de eenige Staatsleden, die zich ondanks het ſcheiden van de Vergadering van Holland, te dien tijde in den Haage bevonden,) op de gedachten brengen, om daags na het geval, en toen alles

in

in rust was, naar den *Raadpenſionaris* VAN BLEISWIJK te gaan, en op hem te begeeren: *dat de Leden der Vergadering met den meesten ſpoed buitengewoon bijéén geroepen werden, om het eminent gevaar waar in zij zich waanden te bevinden, op de efficacieuſte wijze tegen te gaan, en welken ook met de meeste overhaasting, even of het Land op den oever van zijnen ondergang gebragt was, reeds op den 9 December, en dus twee dagen vroeger, hunne ſeſſien aanvingen?* Eene bijeenroeping, die door die Ministers met drift begeerd wordende, nergens anders toe diende, dan om de Juſtitie te doen authoriſeeren en te gelasten, eene algemeene jacht op de voorſtanders van den zoo ſtraffeloos mishandeld wordenden ERFSTADHOUDER aan te vangen, en 's Volks eerbied voor hunne geheiligde Perſoonen, in tegenoverſtelling van den DOORLUCHTIGEN VORST op te wekken, even of zij wezens van eene oneindig hogere natuur, en hunne gevoelens onfeilbare Godſpraken waren. Zoo toch beſchouwde Z. D. H. de geheele toeſtel, en al de ombrage die 'er over dit geval door den Penſionaris DE GIJZELAAR, en diens Boezemvrienden was aangevangen, zeggende (volgens een aan ons medegedeelde aanteekening) tegen eenen zijner Vrienden: „ *Dat die Heeren zich (quaſi) „ zoo bezorgd toonen, om alles wat naar twist*

„ *en tweedracht zweemt in de geboorte te ſmo-*
„ *ren, is op zich zelven beſchouwd, loffelijk en*
„ *prijswaardig; maar ik heb alle reden om te*
„ *moeten beſluiten, dat zij dat oogmerk niet had-*
„ *den, toen zij op de buitengewoone bijeenkomst*
„ *van Hun Ed. Gr. Mog. aandrongen: want zoo*
„ *zij in de daad zulks buteerden, zouden zij*
„ *even zoo actief moeten zijn, om het ſchenden*
„ *en lasteren van Mij, mijne Gemaalinne, en*
„ *alle mijne getrouwe Vrienden door hun ge-*
„ *zach een einde te doen nemen. Men zal (dit*
„ *verwacht ik,) nu hoog en breed opgeven van*
„ *het gebeurde, en daar uit afleiden, een bewijs*
„ *van de mij zoo dikwijls aangetijgde Inactivi-*
„ *teit; doch ik zal niet nalaten om mij in die*
„ *Vergadering te laten vinden, en niet alleen*
„ *van alles naar waarheid verſlag doen, maar*
„ *ook te zien geven, hoe onverantwoordelijk Inac-*
„ *tief men ten mijnen aanziene handeld, door*
„ *mij op den duur blootgeſteld te laten aan de*
„ *vinnige Lasteringen van verachtelijke Paskwil-*
„ *lanten, die men ſtraffeloos geworden laat.*"

En in de daad, de VORST volvoerde dit oogmerk, zoo dra de Leden op den 9 *December* bij een gekomen waren, daar Hij zich in hoogen Perſoon naar de Vergadering begeven hebbende, in de *Eerſte plaats*, een ongekunſteld en waarachtig ver-

verhaal deedt, van het geene 'er zoo vóór, als op dien avond gebeurd was, (het welk wij hier boven opgegeven hebbende, thans niet herhalen zullen) en in de *Tweede plaats*, de volgende Conſideratien aan de Leden in dezer voegen voordroeg:

„ Ik heb reeds zedert een geruimen tijd met „ de diepſte verontwaardiging moeten ondervin„ den, op welk eene liçentieuſe wijze in publie„ ke Geſchriften mijne Eer is aangetast, en door „ welke calumnieuſe middelen men getracht heeft, „ vooral in de *Diemermeerſche en Zuidholland„ ſche Couranten*, al mijn Aanzien en mijne Di„ rectie verdagt te maken. — Ik heb hooggaande „ Injuriën met vele Leden der Hooge Regering „ en Perſoonen van aanzien, en met verſcheidene „ Offiçieren van den eerſten rang in 's Lands „ dienst moeten dulden, waar van het gevolg is „ geweest, dat ik nog onlangs in een zeer alge„ meen gedesſimineert Libel, op de alleronvoor„ beeldelijkſte wijze, en met mij verſcheidene „ zeer Achtbare Regenten en Ministers van deze „ en andere Provinçien, voor het Publiek zijn „ getraduçeert, als vervloekte Verraders van het „ Vaderland en eerlooze Fielten, zoo als ook de „ Prinçesſe mijne Gemaalinne, en verſcheidene „ andere aanzienelijke Perſoonen, op eene aller-

„ haatelijkſte wijze aldaar werden getraduceert, en
„ waarbij te gelijk *als een daad van Eer en Plicht,*
„ *met ronde woorden, de omkeering van 's Lands*
„ *Conſtitutie, en het drijven van een Dolk in*
„ *mijn hart, wierd aangeprezen.* (*)

„ Ik kan niet voor UEd. Gr. Mog. verber-
„ gen, hoe zeer het mij geſmert heeft, dat noch
„ mijne gevoeligheid; noch de klachten over de-
„ ze zoo hooggaande en allergevaarlijkſte tumul-
„ tuaire opruijingen; noch de bekommeringen en
„ doleantien van diverſe beleedigde Perſoonen;
„ noch de addreſſen van een gantsch aantal onzer
„ Zee-Offiçieren; noch de herhaalde en nadruk-
„ kelijke vertoogen van het Provinçiaal Hof van
„ Ju-

(*) Dat de Prins hier niets dan de waarheid ſprak, weten allen die dat EERLOOS LIBEL, namelijk *de gevonden Brief* immer gelezen hebben. — De Fabikeurs en Verſpreiders van duizenden Exemplaren op een en denzelfden nacht dat het alomme geſtrooit is geworden, ſlaagden zoo wel in hunne helſche desſeinen, dat men het in aller handen zag, en velen zich niet ontzagen om de honende pasſagien tegen Z. H. voor de hun aangapende menigte te Reçiteeren, als *iets aardigs*, als *recht cordaat*, en *elken Patriot* overwaardig. Wij zeggen hier niets dan het geene wij zagen en hoorden, terwijl wij ons onthouden, om door het afſchrijven van deze of geene Pasſagie, deze Geſchiedenis van den nu Zaligen Vorst, met zulk ſchuim van opgeruide Hartstochten te bevlekken, Iets, dat ons weinig moeite kosten zou.

„ Juſtitie, het welk ook wel voornamelijk is ge-
„ weest om den luister der Wetten, en de eer
„ en de goede naam van 's Lands Regenten en
„ van alle brave Ingezetenen te maintineeren;
„ noch eindelijk de aangekondigde vrees van dat
„ zelfde Hof, voor de allerſchromelijkſte gevol-
„ gen, tot hier toe hebben kunnen effectueeren,
„ dat deze allergevaarlijkſte Liçentie is beteugeld
„ geworden."

„ En daar deze oproerige middelen, waar door
„ mijne Eer, met de Eer van verſcheidene Leden
„ dezer Hooge Vergadering en andere Perſoonen,
„ zoo eenen geruimen tijd ſtraffeloos is vertre-
„ den en verſmaad, zonder dat daar tegen tot nog
„ toe, door UEd. Gr. Mog. eene generale voor-
„ zieninge is gedaan, de eenige aanleidende oor-
„ zaak ſchijnt gegeven te hebben, dat verſcheide-
„ ne Ingezetenen, dien onvoorbeeldelijken hoon
„ niet langer kunnende verdragen, of door hun
„ ſtilzwijgen willende ſchijnen toe te ſtemmen, ge-
„ meent hebben, ter onderkenning, en tot bewij-
„ zen van hunne denkenswijze, een openbaar blijk
„ te moeten geven, van het afgrijzen het welk zij
„ van deze misdadigheid gevoelen; zoo kan ik
„ mij ook niet verbeelden, dat één éénig Lid
„ dezer Vergadering zou willen met elkanderen
„ gelijk ſtellen, *aan de eene zijde*, het zoo hoo-

„ nend aantasten van mijne Eer, en van de Eer
„ en goeden naam van aanzienelijke Leden van
„ de hooge Regeering, die ons veel dierbaarder
„ wezen moet dan het leven, en het oproeijen
„ van de Natie tot moord, vervolging, en allerlei
„ ſmadende kleinachting van dezelve, mitsgaders
„ de gevaarlijke oproerigheid tegen 's Lands Be-
„ ſtuur en Conſtitutie; en *aan den anderen kant*,
„ eenige genegene pogingen en blijken van aan-
„ kleving en genoegen van ſommige Ingezete-
„ nen. (*) Het ſchijnt mij toe, dat, zal de Eer
„ dezer Hooge Vergadering blijven geconſerveerd;
„ zal de Luister der Wetten en Juſtitie worden
„ gehandhaafd; zal de innerlijke rust bevoorderd,
„ en het noodig vertrouwen herſteld; mitsgaders
„ de voorkoming der ſchromelijkſte onheilen en
„ rampen efficaçieus worden daargeſteld; als dan
„ ook, op het geſtrengſte het Drukken, Verko-
„ pen, en Desſimineeren van alle Geſchriften
„ 's Lands

(*) Dit was echter het geval. — Ten zelfden tijde dat men in Couranten met Stads Wapens prijkende, de oproerigſte ſtukken plaatſte, en Z. H, benevens de braafſte Mannen, als een bende Vagebonden mishandelde, vigileerde men alomme, om de Oppermacht en Souverainiteit der Staten ten top te vijzelen, en elk te beduiden, dat men hen om die rede de ſlaafachtigſte onderwerping verſchuldigd was. — Welk een onbetamelijk gedrag!

„ 's Lands Zaken conçerneerende, bij welken
„ zich niet bevind den naam des Autheurs bij
„ de Drukkers bekend, hoe of dezelven ook mo-
„ gen zijn genaamd, en zonder onderſcheid, of
„ zij *voor* of *tegen* mijn Perſoon, Huis, of Di-
„ rectie zijn; het inſereeren van alle Staats-Reſo-
„ lutien, Propoſitien, Memorien, en van alle
„ daar over te makene reflectien in de Couran-
„ ten; en in het geheel het Drukken en Uitgeven
„ van de *Diemermeerſche* en *Zuidhollandſche Cou-*
„ *ranten*, als de voorname oorzaken en bronnen
„ van de bovengemelde onheilen, te verbieden,
„ en voorts de goede Gemeente overal te roepen
„ tot een ſtil berusten in de beſtuuring der Wet-
„ tige Overigheid; en ik houde mij verzekerd,
„ dat zulks geſchiedende, het vertrouwen der bra-
„ ve Ingezetenen, en de Harmonie onder de Le-
„ den der Regeering dagelijks zal toenemen, en
„ alle verder ongenoegen en onlusten gelukkig
„ voorgekomen worden. (*) Terwijl zulks mij
„ meer

(*) De Prins tastte hier het kwaad op de rechte plaats aan, willende dat de tauxatoire plaatzing en beoordeeling van de genomene beſluiten, aan *oproerige Courantiers* en *hongerige Paskwilſchrijvers* krachtdadig belet werden. — Dan dit begeerde men niet, en het kwaad ging zijnen gang! Hoe gelukkig is ons Land, te midden van deszelfs druk niet, dat al dien Euyelmoed door Koninglijk Gezach gebreideld

„ meer en meer zal aanſporen, om door eene
„ ijverige medewerking ter volvoering van de be-
„ ſluiten dezer Hooge Vergadering, zoo veel in
„ mij is, tot 's Lands nut en voorſpoed mede te
„ werken; zullende ik mij ook nimmer onttrek-
„ ken aan het geven van zoodanige ouvertures
„ omtrent mijn Beſtuur, en de waarneming van
„ mijne Waardigheden, als op eene Conſtitutio-
„ neele wijze, billijk van mij zal kunnen worden
„ gevorderdt." — Na welke voordragt Z. H. de Vergadering verliet, de Leden eene vrije deliberatie overlatende.

Wanneer men nu dit voorſtel des ERFSTADHOUDERS met aandacht overweegt, kon de Vorst dan niet alle reden hebben om te mogen verwachten, dat de Vergaderde Leden zich met hetzelve zouden onledig gehouden, en met postpoſitie van alle andere aangelegenheden, aan het verzoek van Z. H. in zoo verre gedefereerd hebben, dat zij overeenkomstig hetzelve, de oproerige Libellisten eenen breidel in den mond zouden gelegd hebben? Ten minsten, dat zij zich door het nemen van een ferm en cordaat beſluit zouden beijverd hebben, om zich van de ſnerpende verwijten hun daar

is geworden! Een kwaad te *kunnen*, maar niet te *willen* ontknopen, verraad eene ſtrafbare onverſchilligheid.

daar bij gedaan te rechtvaardigen? Dan, in plaatſe van dat, hoorden zij hetzelve aan, en maakten zich van de zaak af, door het gewoone beſluit van dankzegging voor het gecommuniçeerde, en 's Vorsten voorſtel, ten fine van nader bericht, te ſtellen in handen van de gewoone Commisſie tot de Juſtitiezaken, terwijl men de zaak ten prinçipale liet blijven, voor het geene dezelve was, 'er hoegenaamd geen acht op ſlaande: — Niet alleen dit, maar de Gedeputeerden der Steden *Dordrecht* en *Amſterdam*, die de bewerkers van deze buitengewoone bijeenkomst, en te gelijk de ſtoutſte aanvallers van den geduldigen Vorst waren, verhieven hier op hunne ſtemmen, zich wel dapper beklagende over het genomene beſluit. — Want, oordeelende dat zij en de verdere Leden het gebeurde op den 6 *December* met geene onverſchilligheid pasſeeren mogten, dewijl zulks als onder het oog, en met beſpotting van den Souverain was begonnen, zoo vonden zij zich indispenſabel verplicht, om de Leden in conſideratie te geven, of niet die van den Hove zouden behoren te worden gelast, ilico onderzoek naar alles te doen; de Belhamels bij de kop te doen vatten; en verder van hunne bevinding aan *Hun Ed. Gr. Mog.* kennis te geven. Een voorſtel, dat behalven aan de *Leden van de Ridderſchap*, zoo zeer

zeer naar den zin der overige Leden was, dat het weldra in een Staatsbesluit veranderd werdt, volgens het welke, door die van den Hove de sterkste maatregulen van indaging &c. tegen de meest bedrijvige Burgers genomen werden, dewijl zij zich op de spoedigste wijze in tijds door de vlucht gesauveerd hadden.

Zie daar Lezers! naar waarheid opgegeven, op welk eene wijze het zich met de zoo veel geruchts gemaakt hebbende *St. Nicolaas Vrolijkheid* hebbe toegedragen! Waarlijk, een ieder die met ons van die zaak heugenschap draagt, zou wel geheel vreemdeling in den Lande mogen geheeten worden, wanneer hij onkundig gebleven ware, van de gruwelijke lasteringen die WILLEM DE VIJFDE over dat onbeduidend en spoedig gestild geval, van Zijne Vijanden en Vervolgers heeft moeten verdulden, en op welk eene manier zich schuilhoudende *Paskwil-* en geaccrediteerde *Jaarboekschrijveren*, over hetzelve gedacht en geschreven hebben, toen zij, alvorens van het gebeurde op den 6 *December* bericht te geven, op eene boosaartige wijze aan hunne Lezeren diets maakten: „ Dat op den 4 *December* de *Commis-* „ *sarisen van de Hofbuurt* in het Logement *De* „ *Gouden Leeuw* bijéén waren gekomen, om de „ Rekening op te nemen, van de onkosten ge-

„ maakt

„ maakt in 1766, wegens het oprichten van Eere-
„ bogen, ter eere van Z. D. H. die toen Zij-
„ ne Waardigheden aanvaard hadt. Vertellende
„ al verder, dat voorzegde Buurt uit dien hoof-
„ de in 1782 nog met een ſchuld van *f* 1200-:-:
„ bezwaard zou geweest zijn, en dat op dien
„ dag, des Prinſen *Theſaurier Generaal*, de Heer
„ REIGERSMAN, bij Commisſarisſen gekomen
„ zijnde, als toen een geſchenk van 72 *Gouden*
„ *Rijders*, en eenen *Masſief Gouden Beker* uit
„ naam van Z. H. hun ter hand ſtelde." Eene vertelling, die door de *Jaarboekſchrijveren* voor de vermelding van het geval voorafgezonden werdt, om dus doende, hunne Lezeren in den waan te brengen of te verſterken, *dat Z. H. het Gemeen met die 72 Gouden Rijders zoude omgekocht, en tot de gepleegde ongeregeldheden aangeſtookt hebben.* Eene beſchuldiging, die in die dagen zonder eenig menagement, en op de hatelijkſte wijze aan 's LANDS ERFSTADHOUDER wierd te laste gelegd. Intusſchen was het eene zoo wel als het andere, een ſamenſtel van de onbeſchaamdſte Leugenen die immer konden worden uitgedacht, en die voorzegde Schrijvers in het jaar 1783 ook verplicht waren openlijk te herroepen, na dat de Commisſarisſen van voorzegde Hofbuurt, hen hadden aangeſchreven: „ I. *Dat Z.*

„ *H.*

„ *H. niet op den* 4 *December* 1782; *maar reeds*
„ *in het jaar* 1772, *in hoedanigheid van Deken*
„ *van de Hofbuurt, en dus ten behoeve van alle*
„ *de Bewoneren van denzelven, een konstig ge-*
„ *werkte Gouden Beker had geſchonken, tot een*
„ *blijk van Zijne erkentelijkheid en genoegen,*
„ *voor de bewijzen van hoogachting door de geza-*
„ *mentlijke Buurtbewoneren, bij gelegenheid van*
„ *des Vorsten Huwelijk, ten jare* 1767 *aan den*
„ *dag gelegd, in de oprichting van eene prachtige*
„ *Eerepoort.* II. *Dat Z. D. H. niet op den* 4 *De-*
„ *cember* 1782, *maar bereids op den* 23 *Julij van*
„ *dat jaar, tot vereffening van verſcheidene Pos-*
„ *ten, welken door Commisſarisſen ten Zijnen*
„ *laste,* ALS INWONEND LID VAN DE BUURT *ge-*
„ *bragt waren geworden, en dus ten behoeve van*
„ *des Buurts-Caſſe, gezonden had eene Ordon-*
„ *nantie ter waarde van* 72 *Gouden Rijders,*
„ *welke ſomma dan ook ten zelven dage, door den*
„ *fungerenden Hoofdman* VAN DER AA, *op de*
„ *Theſaurie van Z. D. H. was ontvangen gewor-*
„ *den.* En eindelijk III. *Dat het eene volſtrekte*
„ *onwaarheid behelsde, toen de voornoemde Jaar-*
„ *boekſchrijvers verhaald hadden, dat de Kas van*
„ *de Hofbuurt op den* 4 *December* 1782 *nog be-*
„ *zwaart was met een kwaad ſlot van f* 1200-:-:
„ Beſluitende Commisſarisſen hun bericht, met te

„ ver-

„ verklaren: *dat men zich niet kon verbeelden,*
„ *wat men van den opgever dier valſche berich-*
„ *ten in de Jaarboeken vermeld, denken moest?*
„ *Of men zich meer over de opeenſtapeling van*
„ *onwaarheden en verdichtſelen, dan wel over den*
„ *inſidieuſen toeleg en verdraaijing van de een-*
„ *voudigſte en geheel op zich zelven ſtaande ge-*
„ *beurenisſen moest verwonderen? En wat toch*
„ *het præſent van een Gouden Beker in 1772 ge-*
„ *ſchonken; en eene Ordonnantie ter voldoening*
„ *van gewoone Buurlasten en Contributien, reeds*
„ *in Julij 1782 voldaan, met de Historie van*
„ *den 6 December gemeens konde hebben? Waar-*
„ *om zij den Autheur van alle die verzinſelen*
„ *overlieten aan de ſchande die zulke verfoeijelij-*
„ *ke oogmerken bij alle verſtandige en eerlijke*
„ *Lieden verdiende* (*)." Het is zoo, de *Jaar-*
boek-

(*) Wanneer men de in den Text gemelde bijzonderheden met aandacht overweegt, wie ontdekt dan niet, dat Z. D. H., niettegenſtaande Hij zulk eenen uitſtekend hoogen Rang in de Wereld bekleedde, echter zich even als den geringſten Burger verplicht rekende, tot het dragen van de gewoone Burger Lasten, en het zich niet te gering achtte, als *Lid van de Hofbuurt* aangemerkt te worden, in zoo verre zelfs, dat men Hem, wegens de voor Zijn aandeel verſchuldigde Buurlasten en Contributien debiteerde. Trouwens, de Haagſche Burgerij droeg daarop geenen geringen roem,

boekſchrijveren plaatſten deze herroeping in hun Werk, maar, daar het eerst bijna een jaar na het geval geſchiedde, zoo had het gif zijne werking verricht, en de laster had op eene ſtrafbare wijze Prins WILLEM DE VIJFDE, geduurende al dien tijd, voor de Natie ten toon geſteld, als de oorzaak en bewerker van de gepleegde ongeregeldheden, en als de omkooper van hun die zich daar bij hadden doen uitmunten! Daadzaken, van welken de brave Vorst altoos betoond heeft den ſterkſten afkeer gehad te hebben.

Intuſſchen, terwijl men op deze en meer andere manieren, Prins WILLEM DE VIJFDE tot het voorname doelwit van den ſnoodſten laster ſtelde, en in de ingewanden van het zuchtend Vaderland wroette, bleef hetzelve aan de onheilen van den ontvlamden Zee-Oorlog met het Britſche Rijk op den duur blootgeſteld, dewijl het hier te Lande aan genoegzame macht ontbrak, om de *Britten* onze overweldigde Etablisſementen afhandig te maken, en het wegnemen van der Ingezetenen ſchatten krachtdadig te beletten. Van hier, dat zelfs velen die zich bij het uitbarsten des Oorlogs, niets dan

roem, en WILLEM DE VIJEDE ſtelde 'er ook eene Eere in, *een geboren Burger van het Vorſtelijk 's Gravenhage te zijn, en als zoodanig erkent te worden.*

dan heil voorſpeld hadden, als nu reikhalzende naar het eindigen van denzelven uitzagen, te meer, daar *Engeland* hier toe niet ongenegen ſcheen, en de Franſche Staatsministers, ondanks de voordeelen die zij zoo voor hun Land, als voor deze Republiek behaald hadden, met ernst op het herſtel van den Vrede begonden bedacht te worden. Wij kunnen ons hier niet verdiepen, om de zeer vele bijzonderheden deswegens plaats gehad hebbende, op te geven: van meer belang oordeelende, kortelijk te gewagen, van de verſchillende denkwijzen die over dat gewichtig onderwerp, zoo hier te Lande, als te *Londen*, te *Parijs* en te *Petersburg* heerſchende waren, waar door het ſluiten van eene honorabelen en eerlijken Vrede, volgens het oordeel van 's LANDS ERFSTADHOUDER, en alle doorzichtigen, zoo niet onmooglijk, ten minſten zeer bezwaarlijk gerekend moest worden, vermits de drie voorzegde Hoven heimelijke inzichten hadden, en werkelijk ter uitvoer begonden te brengen, op eene wijze, die de *Vrienden van het Franſche Cabinet hier te Lande*, niet alleen tegen de borst ſtiet, maar die zij zelfs zich niet verbeelden konden, toen zij de herhaalde aanzoeken des *Engelſchen* Ministers Fox, om eenen *Wapenſtilſtand* met de Republiek te ſluiten, en de aanbiedingen door den Heere P. WENT-

WORTH, *in den Haage gekomen zijnde om het Tractaat van* 1674 *te vernieuwen, en de teruggave der W. I. Colonien aan te bieden*) trotſchlijk van de hand wezen, en wel op advis van de voornaamſte Franſche Staatsministers hunne vertrouwde Vrienden, die zulks volſtrektelijk afrieden, begeerende, dat zoo 'er van Vrede gehandeld wierdt, zulks niet in den *Haage*, maar te *Parijs* behoorde te geſchieden, niettegenſtaande men met zekerheid wist, dat 'er te *Parijs* werkelijk gehandeld werdt, over het ſluiten van een Vredesverdrag tuſſchen *Groot-Brittannien* ter eener; en *Vrankrijk* en *Spanje* ter anderer zijde, zonder dat iemand *van wegen den Nederlandſchen Staat gevolmachtigd*, daar bij toegelaten werdt: eene handelwijze, die voor 's LANDS ERFSTADHOUDER niet verborgen bleef, *en waar van Hij*, (volgens een aan ons medegedeeld bericht) *zich zoo veel onheils voor het Vaderland voorſpelde, dat Hij Zijne bekommering deswegens aan den Raadpenſionaris* VAN BLEISWIJK *op de duidelijkſte wijze te kennen gaf*, vragende: „ *Wat* „ *zal 'er nu van de Republiek worden, daar Rus-* „ *land ons buiten het Tractaat van de Gewapende* „ *Neutraliteit ſluit, en Vrankrijk zich buiten* „ *ons met Engeland verdraagt, waar door wij* „ *voor den last des Oorlogs alleen zullen moeten*

„ *op-*

„ *opdraaijen, en, verſtoken van alle Bondgenoot-*
„ *ſchappelijke hulpe, op het einde verplicht zullen*
„ *worden, eenen voorgelegden Schandelijken Vre-*
„ *de te onderteekenen, daar wij nu in de mooglijk-*
„ *heid zijn, om nog eenen honorabelen te verkrij-*
„ *gen?*" Eene vraag, welks directe en volledige beantwoording den gezegden VAN BLEISWIJK wel ontdook, door te zeggen: „ *dat men zoo*
„ *iets bij geene mooglijkheid van het Franſche*
„ *Cabinet vermoeden kon, dewijl men zich aldaar*
„ *voor de Republiek zoo zeer intereſſeerde, en de*
„ *belangen van dat Rijk te zeer met die van de*
„ *Republiek verbonden waren;*" doch die echter weldra door de droeve ervaring maar al te zeer bevestigd werdt, in zoo verre zelfs, dat toen de *Staten zulks ontdekten*, zij zich wegens eenen bijzonderen handel zoo zeer bezwaard vonden, dat zij hunne Ambasſadeurs LESTEVENON VAN BERKENRODE en BRANTSEN in last gaven, om deswegens zekere informatien in te winnen, en zulks in de daad alzoo bevindende, als dan den *Minister* DE VERGENNES daar over te onderhouden. — Dan, wat baatte zulks? „ *De Minister*, (lezen wij in eene zeer authentieke aanteekening over dit geval,) „ *hoorde het voorſtel aan; toon-*
„ *de zich min of meer onvergenoegd over de blij-*
„ *ken van argwaan, aangaande zijne zoo vaak*

„ *herhaalde verzekeringen, die hij daar in meen-*
„ *de te ontdekken, ontkennende ten ſterkſten, dat*
„ *'er over eenen bijzonderen Vrede met Engeland*
„ *gehandeld werdt; en verzekerde de Staten, dat,*
„ *wat 'er ook gezegd werdt, en ooit gebeuren*
„ *mogt, de Republiek zich gerustelijk verlaten*
„ *kon op zijne aanhoudende zorg voor de bevoor-*
„ *dering van hare belangen, en de conſervatie*
„ *van de Onafhangelijkheid der Republiek; waar*
„ *meae hij hen vertrekken liet, en welke gezeg-*
„ *de, even als een Godſpraak door de Hoofden*
„ *des Werks in den Haage en elders geloofd en*
„ *aangenomen werden.*" Maar de valschheid en bedrieglijkheid van dit alles kwam wel ſpoedig aan den dag, daar het jaar 1783 naauwlijks een aanvang genomen hebbende, de voorzegging van Z. D. H. tot volkomen vervulling kwam, toen den *Hertog* DE LA VAUGUION uit *Parijs* komende, ilico aan VAN BLEISWIJK en anderen zijner vertrouwde Vrienden niet alleen, maar zelfs aan Z. D. H. en de *Staten Generaal*, offiçieele kennis gaf, *dat de Preliminairen tuſſchen Zijn Hof, en dat van Spanje ter eener; en het Hof van Londen ter anderer zijde, binnen Parijs werkelijk geſloten en geteekend waren:* een tijding, die even gelijk een donderſlag bij helder en aangenaam weêr, door velen vernomen werdt, die nog korts geleden zich

zich zoo iets niet konden voorſtellen, en die anderen ten ſterkſten ontkenden, doch die maar al te duidelijk deedt zien, op welk eenen brozen rietſtaf de Vijanden van WILLEM DE VIJFDE geleund hadden, toen zij aan de betuigingen van DE VERGENNES hun zegel hechtten. Wij kunnen ons hier niet inlaten, met een verhaal van de wijze waar op de Republiek, na zeven maanden lang over de toelating tot den Vrede gehandeld te hebben, door DE VERGENNES werdt voortgezweept, om de door *Engeland* voorgelegde Conditien gaaf te onderteekenen, waarom wij ſlechts aanſtippen, dat zulks op den 2 *September* 1783 te *Parijs* geſchiedde, niet dan tot grievend hartzeer van alle oprechte Vrienden van het Vaderland, die de geteekende Voorwaarden als ſchadelijk en ſchandelijk beſchouwden, en hunne grievende ſmert deswegens alleen lenigen konden, met de vrijſpraak van hun Geweeten, dat zij 'er nimmer aanleiding of oorzaak toe gegeven hadden, door het lichtzinnig gehoor geven aan de vleijerijen van doorſlepene Staatsdienaren, die onder den ſchijn van belangſtelling omtrent 's Lands Onafhangelijkheid, op niets anders bedacht waren, dan hunnen invloed, met behulp van eenige Staatsleden en Stedelijke Ministers hier te Lande te vermeerderen, welke laatſten zich daar toe gebruiken lie-

ten, om daar mede alles naar hunne zinnelijkheid ten uitvoer gebragt te krijgen, tot ondermijning van het wettig gezach des ERFSTADHOUDERS, en tot verwoesting van 's Lands ware Vrijheid en Onafhangelijkheid, alleen, om aan hunne grenzenlooze heerschzucht voldoening te verschaffen. „ WILLEM DE VIJFDE (dus lezen wij in eene aan ons gesuppediteerde Anecdote,) *vernam die* „ *nieuwsmare, wel is waar, zonder groote bevreem-* „ *ding, dewijl Hij van alles wat 'er in Parijs* „ *en hier te Lande onder de Hoofdbeleideren des* „ *werks in het geheim omging, niet onkundig ge-* „ *bleven was; Hij beschouwde het eindigen van* „ *den verderffelijkſten Oorlog die den Staat immer* „ *gevoerd had, in zekeren zin als een verminde-* „ *ring van 's Lands onheilen; doch met dat al-* „ *les, Hij kon zich daar over niet verheugen,* „ *dewijl dien Vrede op zulk eenen duuren prijs* „ *aan het Vaderland, en bijzonder aan de O. I.* „ *Handelmaatſchappij te ſtaan kwam, en de* „ *Republiek zonder eenige ſchadevergoeding te ont-* „ *vangen, geſubjecteerd bleef aan de vernederende* „ *erkenning van der Britten Heerſchappij over* „ *Gods vrije Zee, door het laaghartig ſtrijken* „ *van de Vlag onzer Vloot, zelfs voor één enkeld* „ *Koningſchip! Dit griefde Hem tot in het dieп-* „ *ſte zijner ziele, en deedt Hem beſluiten, dat*

„ *Zij-*

„ *Zijne Vijanden met geen ander oogmerk zich*
„ *aan die ſchandelijke voorwaarden onderworpen*
„ *hadden, dan in de zekere verwachting, dat zij*
„ *door dien weg ontheven werdende van den last*
„ *des Oorlogs, als nu met verdubbelden ijver en*
„ *nadruk zich zouden kunnen toeleggen, om het*
„ *gezach des* ERFSTADHOUDERS *in dezelfde mate*
„ *te verminderen, als zij het hunne door Incon-*
„ *ſtitutioneele en zelfs geweldige maatregelen te*
„ *vermeerderen zogten.*" En in de daad, deze gedachten van den doorzichtigen en goeden Vorst, werden maar al te zeer in het vervolg bewaarheid, daar de ondervinding weldra ten vollen leerde, *dat de voornaamſte Ondermijners van* WILLEMS *Gezach en Eiffelijke Waardigheden*; dat zij, *die het op Zijnen val, en den ondergang van Zijn Vorſtelijk Huis toelegden*, te dien tijde reeds geene andere oogmerken koesterden, dan de voltooijing van het beraamd ontwerp. — Men denke intusſchen niet, dat wij dus ſprekende ons te ſterk uitdrukken, of dat wij hier de Hoofdbeleiderен des werks, zonder genoegzame gronden van zulke verderffelijke desſeinen beſchuldigen, want zij zelven zijn 'er in later dagen openlijk voor uit gekomen, toen zij hunne woelingen als heldendaden uitbazuinden, en 'er geen geheim van maakten, dat zij, niet zoo zeer uit eene zuivere zucht voor

's Lands welzijn, maar veel meer *door wraakzucht* tot het doen van zulke ſchandelijke ſtappen waren aangedreven geworden, waar door zij zelven al hun vroeger geſnoef over Patriottisme en Vrijheidsliefde op de duidelijkſte wijze logenſtraften. Laten wij deze voor ſommigen wel harde, maar echter niet min zekere en eeuwige waarheid, ſlechts met twee voorbeelden, *bevattende hunne eigene woorden* ſtaven, en daar mede deze *Afdeeling* beſluiten. De *Eerſte* is dat, hetwelk eenen verachtelijken MANDRILLON in 1787 aan den KONING VAN PRUISSEN ſchrijven, en dat men hier te Lande onder het oog des ERFSTADHOUDERS en der NATIE in onderſcheidene talen aan het publiek te lezen geven durfde, zeggende: „ *De Patriotten hadden een ſteun noodig, welke* „ *hen konde helpen, in het bewerken der verbe-* „ *teringen welke zij noodig hadden voor hare* „ *Conſtitutie; voor de goede order, en voor de* „ *openbare rust. Vrankrijk, als de Vriend en* „ *Bondgenoot*, (wij zeggen liever, eenige weinige ondeugende Staatsdienaars van LODEWIJK „ DE XVI.) *ſcheen hun die Mogendheid, welke* „ *meest geſchikt was om hunne oogmerken te on-* „ *derſteunen. Vrankrijk beloofde alles: en van* „ *toen af zag men die* STOUTE VERKLARINGEN „ *voor den dag komen, die de aanhangeren van* „ *het*

„ *het Huis van Oranje dreigden, en einde-*
„ *lijk die* AFZETTINGEN VAN REGENTEN, *welke*
„ *die krachtdadige voorderingen te wege bragten,*
„ *die wel haast de drift des Volks ten hoogſten*
„ *top voerden.*" (*) Dan bij deze *ſtoute* VERKLARINGEN en AFZETTINGEN VAN REGENTEN bleef het niet; 'er moest ook GEWROKEN worden! En dat dit ook bewerkſtelligd werdt, leerden in 1795, de bekende BLAAUW en IRHOVEN VAN DAM, in hun *Geſchiedverhaal van de Revolutie*, roemende op Bladz. 7 en 8, op deze wijze:

„ *Naauwlijks waren de zaden ontkiemt van*
„ *de groote Omwenteling*, (in Vrankrijk namelijk)
„ *of de Nederlandſche Gemeenebestgezinden ver-*
„ *beeldden zich de eerſte ſtraal van de dageraad*
„ *van den grooten dag hunner* WREKING *reeds*
„ *duidelijk te onderſcheiden. Dezelfde grondbe-*
„ *ginzelen der Franſchen omhelzende, trachteden*
„ *zij ſteeds eene gemeene zaak met hen te ma-*
„ *ken: want terwijl dezen het zwaard uit de*
„ *ſchede rukten, durfden zij hunne ſtemmen*
„ *opentlijk verheffen, en maakten die grondbe-*
„ *ginſelen door* PEN *en* INKT, *(dat vreeſelijk*
„ *wapentuig,) allerwegen bekend.*" Eene roemtaal, die duidelijk doet zien, dat men 'er alles aan

(*) Zie zijne uitgegevene GEDENKSCHRIFTEN, Bladz. 68.

aan opofferde, om WILLEM DE VIJFDE, en met Hem de CONSTITUTIE den voet te ligten, door te woelen en te woeden, om de gruwelen, die ten tijde van het Schrikbewind, door een ROBESPIERRE, DANTON, MARAT en andere Monsters, in het toen van bloed rookend *Vrankrijk* daaglijksch gepleegd werden, ook in dit Land in zwang te brengen! Handelingen, die zoo veel te ſchandelijker worden, wanneer men in aanmerking neemt, in welk een poel van ellende in die dagen het goede Franſche Volk gedompeld was, door de onbegrensde woede en bloeddorst *van eenige weinige dolle Demagoogen*, die een bende ſnode *Sans-culottes* aan hun ſnoer hebbende, zich baadden in het dierbaar bloed van de *braafſte, kundigſte, rijkſte, en aanzienlijkſte Franſche Burgers!* Men zag en hoorde die gruwelen, en met dat alles, men liet niets onbeproefd om even dat zelfde hier te Lande nagevolgd te krijgen!! *Dit heette men Vaderlandsliefde! Dit noemde men Patriottisme! Dit zou een Grondwettig Herſtel van 's Lands Staatswezen daarſtellen!* Laten wij het gordijn voor alle die gruwelen vallen laten, en het Godlijk Albeſtuur danken, dat toen de Franſche Legermacht in 1795 hier te Lande binnengehaald werdt, het *Robespierrianismus* in *Vrankrijk* reeds verlamd en krachteloos daar neder

der lag, daar de zoo ſtraks genoemde Monsters en Koningsmoorders, hunne ſchuldige koppen onder het wraakzwaard der gerechtigheid op Schandſchavotten verloren hadden, waar door vele ontaarde Nederlanders in de uitvoering van hunne wraakzuchtige desſeinen, door den moed van eenen PICHEGRU, eenen OSTEN, eenen LAURENT, eenen BOURNONVILLE, en meer andere weldenkende *Franſche Generaalsperſoonen*, beteugeld en te leur gefteld werden!!

ACHT-

*

ACHTSTE AFDEELING.

Het is van oude tijden her, als vrij algemeen opgemerkt, dat uit de eerſte ſtap die de mensch tot *goede* of *kwade* daden doet, bij het welgelukken deszelven, al ras eene twede en meer anderen geboren worden, door welken der zoodanigen voorderingen in de *deugd* of *ondeugd* voor den aandachtigen beſchouwer merkbaar wordt. — Was 'er immer een tijdvak waar in deze waarheid op de treffendſte wijze geleerd werdt; was 'er immer een Vorst, die dezelve in eigen Perſoon, in Zijne Lotgevallen duidelijker geſtaafd en bevestigd zag, het was gewis het tijdvak van Willems leven, dat wij thans te behandelen hebben, waar

waar in wij zijne eerst geheime, en toen reeds openbare Vijanden, de ſtoutſte en Inconſtitutioneelſte ſtappen ter ondermijning Zijnes wettigen gezachs zullen zien doen, die men zich naauwlijks verbeelden kan: zekerlijk door de zoodanigen ondernomen, in den valſchen waan, dat zij volkomen meesters van het ſpel waren, om WILLEM DE VIJFDE zoo al niet geheel en al den voet te ligten, ten minſten aan Hem niets meerder dan den naam en de bloote ſchijn van Zijne Erffelijke Waardigheden over te laten, om de palen hunnes gezachs al verder en verder uit te breiden, waar toe hen de bevrijding van den last des Oorlogs, door het ſluiten van den *Vrede te Parijs*, eene zeer voegzame gelegenheid ſcheen aan te bieden, en die ook door hun, in navolging van het gebeurde in vroeger dagen, gretig ter hand genomen werdt. (*) Laten wij na deze aan-

(*) Men denke hier om het gebeurde *ten tijde van het Twaalffjarig Beſtand met Spanje*, hetwelk door OLDENBARNEVELD en zijne Vrienden doorgedrongen wierdt, *om de inwendige twisten die zich hadden beginnen te vertoonen, met klem en nadruk te kunnen doorzetten.* — Men voege hier bij, de ware redenen waarom den *Raadpenſionaris* DE WITT ten jare 1667, den Oorlog met Engeland zich te *Breda* van den halze ſchoof, door het onderteekenen van een Vredestractaat, waar bij aan dat Rijk *de voortduuring van het Trac-*

aanmerking voorafgezonden te hebben, dit gezegde door eenige van de voornaamſte der genomene proeven, op de duidelijkſte wijze ſtaven. En wel in de *Eerſte plaats:* door eene opgave van de

Tractaat van CROMWEL, en het *vernederendst Eerbewijs van het Salut hunner Vlag*, en dus de *Opperheerſchappij over Gods Vrije Zee* werdt toegekent, niettegenſtaande *onze Zeehelden, hunne voornaamſte Zeemacht in de Haven van Chattam vernield en verbrand hadden.* — Wat bewoog dien DICTATOR, om zich van de Engelſchen de wet te laten voorſchrijven, en den voorgelegden Vrede te onderteekenen? Wat redenen had Hij, *om over dien ſchandelijken Vrede zulk eene uitgelatene vreugde te toonen, dat Hij met het Gemeen in den Haage in het ronde ging danſen, en met hen den Beker ledigde?* — Alleen daarom, om dat Hij zich van den last des Oorlogs bevrijd zag, en door dien weg in de gelegenheid geſteld was, om dies te beter de ACTE VAN SECLUSIE en het EEUWIG EDICT te kunnen handhaven, en met eene onbepaalde macht, zoo door zich zelve, als door zijne Vrienden, die Hij alom in het Bewind ſtelde, het geheele Vaderland te kunnen beheerſchen!! Dwalen wij, Lezer! wanneer wij beweren, dat men in 1783 ook diergelijke uitzichten op het ooge had, toen men zich den ſchandelijken *Vrede te Parijs* opdringen liet? Immers, ſints dat tijdſtip, volgde men alle de maatregelen die ſtaande het *Dictatorſchap van* DE WITT in Holland gepractiſeerd werden, door het invoeren van het *overdrevendst Fœderalisme*, waar door men zich van de *Schatkist*, van de *Militie*, en de *Souverainiteit* meester maakte, tegen den duidelijken letter *van de Utrechtſche Unie.*

de wijze waar op men 's LANDS ERFSTADHOUDER, ondanks Zijne Erffelijke Waardigheid van CAPITEIN-GENERAAL VAN DE UNIE, en dus *als den* EERSTEN PERSOON *van de Krijgsmacht van den Staat*, ontzette van het *Commando van den Haage*, hetwelk te recht als eene onwettige beroving van Zijne *Wettige Præëminentien* behoord beſchouwd te worden. — Alvorens echter tot de vermelding van dit onrechtvaardig gedrag, en den goeden Vorst zoo veel onheils verwekt hebbend geval te treden, zal het zijne nuttigheid hebben, hier kortelijk aan te ſtippen, welke wegen en middelen daar toe door Zijne voornaamſte Vijanden, *reeds eenen geruimen tijd bevorens*, bij der hand werden genomen, ten welken einde wij, om de zaak voor onze minstkundige Lezeren klaar en duidelijk te maken, ons eenen kleine terugtred op het pad der Geſchiedenis veroorloven moeten, dewijl de ware Bron van een veel vroeger oorſprong was.

Het kan aan onze Lezeren bij de lecture van de door ons medegedeelde ernſtige drangredenen, door Z. H. voorgedragen om de Republiek *zoo ter Zee als te Lande in ſtaat van Defenſie te ſtellen*, toen wij ons nog in vollen Vrede bevonden, niet ontſlipt zijn, dat men zich op den duur verzetten bleef tegen de verſterking van de Armée.

Dat

Dat men zulks onnodig niet alleen, maar zelfs zeer ſchadelijk keurde. Wat zeggen wij? Dat men des Prinſen voorſtellen tot dat einde gedaan, op de hatelijkſte wijze aanmerkte, als ſprekende bewijzen, *dat Hij de Marine onderdrukken wilde*, en tevens *eenen aanſlag op der Burgeren Vrijheden beoogde, door de Steden op te vullen met loontrekkende Soldaten*, die men op dien tijd niet oordeelde noodig te hebben, voorgevende, dat de Republiek voor geenen aanval aan de Landzijde te duchten hadt. — Dat dit echter aan de zijde van de bekende Vijanden des Prinſen, een louter voorwendſel ware, en dat de vreze van dien Vorst voor eene attacque op der Staten Grondgebied, in een tijdſtip dat 'er nog om geen Oorlog te Lande gedacht werdt, maar al te veel gronds had, leerde de droevige ervaring ten vollen, toen men nog met den verderffelijken *Oorlog ter Zee* te worſtelen had, daar Keizer JOZEPHUS DE II., (die een Zwager van LODEWIJK DE XVI. was,) zich als den Vijandelijken aanvaller van de Republiek kenbaar maakte, vernietigende niet alleen, *eigener authoriteit*, het *Tractaat van Barriere ten Jare* 1715, *tusſchen den Staat en* LODEWIJK DE XV. *geſloten;* maar ook te gelijk voor den dag komende, *met geweldig zware Pretenſien ten laste van den Staat, bijzonder wegens*

de

de gewichtige Vesting Maastricht, gepaard met bedreigingen van eenen aanmarsch van Troupen, ingevalle de Staten Hem niet te willen waren. Handelwijzen van JOZEPHUS, die zoo onrechtvaardig als bekommerend voor dit Land moesten gehouden worden, dewijl Hij bij zijne reize en oponthoud in de Republiek, volkomen kennis van zaken, aangaande de inwendige verdeeldheden en de weêrlooze toeſtand van buiten verkreeg, waar door Hij zeer gemakkelijk berekenen kon, dat Hij met het beste gevolg in dat troubel water viſſchen konde, dewijl hier te Lande de middelen door ſchandelijk verzuim verônachtzaamd, geheel ontbraken, om zich tegen zijne onrechtvaardige eisſchen met nadruk te doen gelden. Daar zijn 'er die beweerd hebben, dat JOZEPHUS, niet zoo zeer uit eigen aandrift en beweging tot die Vijandelijke ſtappen beſloten hebbe; maar dat zulks op aanſtoking van den toenmaligen Franſchen Staatsminister DE VERGENNES, en niet zonder kennis van Koning LODEWIJK DE XVI. zou zijn bewerkt geworden, *doch dat dien Minister zulks op eene ondoordringbare wijze voor zijne aanbidders en vereerers hier te Lande had weten bedekt te houden.* (*) Iets, dat wij hier niet onder-

(*) Opmerkelijk en van veel gewicht is ten dezen aan-

derzoeken, veel minder beſlisſen willen, hetzelve alleen ſlechts aanſtippende, om dat juist dien *Land-*

ziene, het geene wij gevonden hebben, in het bevorens door ons aangehaalde Werk van den *Hoogleeraar* KLUIT, Bladz. 106 en vervolgens, alwaar dezen Kundigen Man dus ſchrijft: „ *Had men de* LANDMACHT *bij tijds naar evenredigheid* „ *van de* ZEEMACHT *vermeerderd*, (*waarop de Land-Pro-* „ *vinçien zoo ſterk aandrongen*,) *men had waarſchijnlijk* „ *kort daaraan den* KEIZER *niet behoeven te vrezen, en* „ *eenen* SLECHTS GEDREIGDEN AANVAL AF TE KOPEN, (*zoo* „ *als ſommige Leden zich uitdrukten*) MET 10 MILLIOE- „ NEN GELDSWAARDE, *en de overgifte van veel Land, waar* „ *onder* LILLO *en* LIEFKENSKOEK, *en een deel van* DE SCHEL- „ DE, *en met de volledige vernietiging van het* BARRIERRE „ TRACTAAT, *met alle de rechten en eiſchen daar uit voort-* „ *vloeijende. Maar* (zegt Hij) *die Landmacht te verbete-* „ *ren, kwam in het Plan* (*van* VERGENNES) *niet; vooral* „ *indien het waarheid is, het welk gemeld wordt, in de* „ LETTRES HISTORIQUES POLITIQUES *Tom VII. pag.* 227. „ *namelijk dat 'er geweest zij*, „ eene heimelijke onder- „ „ handeling tuſſchen *Parijs* en *Weenen*, tot vernietiging „ „ van het *Barriere Tractaat:* dat dit het werk en de „ „ aanſtooking *van den Grave* DE VERGENNES geweest is, „ „ die den KEIZER daar toe zoude aangedreven hebben, „ „ niet twijffelende, of door het wegnemen van dien hin- „ „ derpaal, zoude de Republiek geheel naar des Konings „ „ wil te leiden zijn." *Keizer* JOZEPHUS (vervolgt KLUIT) „ *heeft toch niet te vergeefſch te Parijs met* VERGENNES „ *in mondgeſprek geweest. — Hij heeft niet te vergeefſch* „ DE SCHELDE, LIEFKENSKOEK, *en de ommeſtreken voorts*

„ *in*

Landoorlog eene voegzame gelegenheid aan de hand gaf, om bij gebrek van eene behoorlijke Landmacht, de door CAPELLEN TOT DEN POLL en anderen, reeds zoo zeer aangeprezene oprichting van eene *algemeene Burger Landmilitie* door te drijven, en dus doende *door musket en zwaard*, het

„ *in eigen perſoon komen opnemen! Doch hier van zal onze* „ *Nakomelingſchap met meerder zekerheid kunnen ſpreken.* „ *Evenwel, geloof ik ter goeder trouwe, dat de Franſch-* „ *gezinde Partij der* ZOOGENAAMDE PATRIOTTEN, *en hunne* „ HOOFDEN, *geene de minſte kennis van dat geheime Plan* „ *gehad hebben, voor dat het ter uitvoer kwam.*" Eene aanmerking, die wel is waar, de MATADORS in den eerſten opſlag eenigſints verſchoonlijker maakte, doch waar uit die GELEERDE MAN met volle recht dit beſluit afleidt: „ *Men oor-* „ *deele hier uit in het voorbijgaan, of 'er zoo vele reden* „ *geweest zij, om alle hatelijkheden en zwadder op den* „ STADHOUDER *te werpen, om dat Hoogstdezelve met de* „ *andere Provinçien, de Republiek zoo wel van de* LAND- „ ZIJDE *wilde gedekt hebben, als groote Zeetoerustingen* „ *te maken. Tot Convoyeeren moesten zeker Schepen we-* „ *zen, dan, het kwam toen nog in geene denkbeelden op,* „ *om zich tot eenen* ZEE-OORLOG *toe te rusten, ſchoon* „ *Vrankrijk dit waarſchijnlijk bedoelde, en daar uit voor-* „ *deel voor zich zelven zocht te trekken, door de Republiek* „ *tot medeſtander te hebben in zijnen Oorlog tegen Enge-* „ *land.*" — Merkwaardig gezegde, in de daad! Hoe zeer werdt door hetzelve, het ijveren van Z. D. H. voor de Augmentatie van de Armée niet ten vollen gejuſtificeert!!

het begonnen *Grondwettig Herſtel van Neêrlandsch Staatswezen* door te zetten. Immers maakte dezen bedreigden aanval des Keizers, niet ſlechts eene momenteele vermeerdering van de *Landmacht* hoogstnoodzaaklijk; maar het baande eenen gereeden weg, tot het wapenen van de Ingezetenen, niet alleen in de Steden, maar ook ten platten Lande, die nu op allerhande wijzen aangeſpoord werden, om ter verdediging van hunne Haardſteden de wapens aan te gorden. In de *Steden*, daar men van ouds geregelde Schutterijen in dienst hadt, was dit met weinig moeite zeer gevoeglijk ten uitvoer te brengen geweest, wanneer men zich daar toe van de aanwezig zijnde *wettige Schutterijen* alleen had willen bedienen, al ware het, dat men derzelver ſterkte aanmerkelijk had willen vermeerderen, naardien de noodzaaklijkheid des Wapenhandels, en den bedreigden aanval zulks van elk Gewapend Schutter en Burger vorderde. Dan dit verkoos men niet: de Schutterijen werden op den gewonen voet van ſterkte gehouden, men liet dezelve over het geheel in deszelfs vervallenen, en met het oogmerk hunner inſtelling, door de wijze Voorvaderen bepaald, geheel ſtrijdige toeſtand aan verder verval blootgeſteld, doch beijverde zich dies te meerder om *Exercitie-genootſchappen* en

Vrij-

Vrij-corpſen, geheel en al van de Schutterijen afgezonderd, niet zonder eenen buitengewoonen Wapenpraal tot ſtand te brengen, en zelfs met een kostbare toeſtel van *Uniformen*, *Muzikanten*, *Artillerij* &c. te doen prijken, waar door aan zoodanige Genootſchappen het voorkomen van *Militaire Corpſen*, en aan derzelver Leden, de montering van *Militairen* gegeven werdt. Bekend is het aan zoo velen onzer Lezeren, als nog heugenſchap van de gebeurenisſen van die dagen dragen, met welk eene geestdrift die *Exercitiegenootſchappen* in vele Steden tot ſtand gebragt werden, daar vele Ingezetenen, die uit hoofde van de plaatshebbende Stedelijke Wetten, of ter zake van hunne Godsdienſtige leerbegrippen, van alle Schutterlijke diensten vrijgeſteld waren, als *Werkende* of *Honoraire Leden*, zich op derzelver Rollen lieten aanſchrijven: zoo ook, dat het niet ontbrak aan vele *Vrouwen van aanzien*, die als *Donatrices* deel in het werk namen, hunnen ijver voor de Vrijheid doende blijken, door het vereeren van door haar geborduurde Vaandelen en andere geſchenken, die den luister dier Genootſchappen vermeerderen konden, waarom wij dat met ſtilzwijgen paſſeeren zullen. Van meerder belang, en meer dienstbaar tot ons tegenwoordig oogmerk, is het echter, hier te doen

opmerken, *dat deze geestdrift tot het oprichten van, en deelnemen in gezegde Genootſchappen*, een onzalige bron van verdeeldheid tuſſchen Burgers en Burgers opende, dewijl het uit de handelwijzen en bedrijven van vele Leden derzelver duidelijk bleek, dat *min* de defenſie van het bedreigde Vaderland, maar *veel meer* den toeleg, om zich in onderſcheiding van het grootſte gedeelte der in functie zijnde Schutteren, als echte voorſtanders van de Vrijheid des Vaderlands te doen voorkomen, het ware oogmerk was, hetwelk natuurlijker wijze de zaden van achterdocht en verdeeldheid alomme verſpreiden deedt, naar mate die drift in de meeste Steden algemeener en ſterker wierdt. Dan, ten platten Lande, alwaar men even hetzelfde tot ſtand brengen wilde, was het daar mede geheel anders gelegen, toen de *Staten van Holland*, bij gelegenheid van des Keizers onwettige eisſchen, *de Wapening van den derden Man der Landlieden* bevalen, en zulks dadelijk tot ſtand wilden gebragt hebben. Even zoo veel bijval als de oprichting van Exercitiegenootſchappen bij velen in de Steden vondt, even zoo groot en algemeen was de tegenſtand, die eenige doordrijvers van dat werk ten platten Lande ondervinden moesten, vermits de Boeren zich veel liever met den Ploeg en Spade, en met het oppaſſen van hun Vee, dan met

met den Snaphaan of het Kanon wilden bezig houden, waar door zelfs op ſommige Dorpen de zorgelijkſte opſtanden geboren werden, en de Wapening ten platten Lande geenen voortgang had: te meer, daar de vrees voor eenen Oorlog met de *Keizer* wel ſpoedig werdt opgeruimd, *deels:* doordien het *Tractaat van Barriere* vernietigd werdt: *deels*, doordien de *Franſche Staatsministers te Parijs*, door hunne tusſchenkomst, het bij Keizer JOZEPHUS zoo verre wisten te bewerken, *dat Hij tegen voldoening van* 10 *Millioenen Guldens, van zijn geprætendeerd recht op de Stad Maastricht, het Graafſchap Vroenhoeve, en alle deszelfs gedeeltens in het Land van Overmaze afzag*, op welke voorwaarde den Oorlog voorgekomen werdt, en de Vrede bewaard bleef. (*)

Een

(*) Dat de Vrede die in 1783 te *Parijs* geteekend werdt, eenen *ſchandelijken* en voor de Republiek *hoogstnadeeligen Vrede* was, behoeft geen betoog, daar de meerderheid der Staten van de meeste Gewesten, wat zegge ik? *de grootſte Vrienden van het Franſche Ministerie hier te Lande, dezelve alzoo beſchouwden*, waar onder zelfs de Burgemeeſter RENDORP behoorde. Met dit alles, men liet zich dezelve door den drang der omſtandigheden welgevallen, en verzuimde zelfs niet, om ondanks dien Vrede, door VERGENNES bewerkt, de ſchitterende edelmoedigheid van het Franſche Ministerie voor de Natie ten toon te ſpreiden, door dezelve

Een lotwisſel, die dan ook de voornaamſte drangrede voor de noodzaaklijkheid van de *algemeene Burgerwapening*, bij de voorſtanders en doordrijvers derzelver geheel had behoren te doen wegvallen, geſteld zijnde (des neen) dat *alleen de Defenſie van het Vaderland* hen daar toe had doen beſluiten; want ſchoon alle vrees voor een *Land Oorlog* aan dien kant verdween *door dien allerſchandelijkſten Vrede*, (het zij men dezelve ten aanziene van *Engeland*, of van den *Duitſchen Keizer* beſchouwde); zoo bleek het echter ten

niet alleen te wijzen op de wezenlijke diensten die de Franſche Zeemacht, in de *O. en W. Indien* aan den Staat bewezen had; maar ook bovendien, door het aanbod van DE VERGENNES om de 10 *Millioenen* aan de Keizer te voldoen, dewijl gebrek aan contanten, zoo ſpoedig als de nood vorderde, een hinderpaal tot het aannemen van de bemiddeling was. Intusſchen, hoe hoog en breed dien dienst ook uitgemeten werdt, het ontbrak niet aan velen, die deze edelmoedige overneming van ſchuld door den gezegden Minister, in den benarden toeſtand der Franſche Finantien, uit een geheel ander oogpunt beſchouwden, te weten *eensdeels:* als een middel om zich dies te meerder van den invloed op het Beſtuur van de Republiek te verzekeren: en *anderdeels*, als eene erkentelijke hulde aan JOZEPHUS, die door zijne bedreigende blikken, het Franſche Rijk ontheven had van het *Tractaat van Barriere*, dat altoos een doorn in den voet geweest was.

ten duidelijkſten, dat de Hoofden des Werks, na dien Vrede met eenen verdubbelden ijver werkzaam bleven, om de *Exercitiegenootſchappen* alomme in werking te brengen, en het getal van derzelver Leden langs hoe grooter en aanzienelijker te maken, waar door bij alle doorzichtigen geen den minſten twijffel overig bleef om te beſluiten, dat al dat Exerçeeren en Paradeeren, vergezeld met allen mogelijken Wapenpraal, met een geheel ander oogmerk begonnen was, en als nog aan de hand gehouden werdt dan men in den beginne, en tijdens het Vijandelijk gedrag des Keizers aan de Natie hadt opgedischt. Trouwens, dat bleek nog duidelijker, daar weldra door de meeste Leden van die *Gewapende Exercitiegenootſchappen*, het oprichten van *Ongewapende Burgerſocieteiten* bewerkſtelligd werdt, onder het voorwendſel, dat terwijl men de Ingezetenen in de *Eerstgenoemden*, voor het Vaderland en de Vrijheid leerde ſtrijden met *Musket*, *Kanon*, en *Zwaard*; men in de *Laatstgemelden* hen recht grondig wilde onderrichten *in het Grondwettig Herſtel van Neerlandsch Staatswezen*, het welk voornamelijk, zoo als bij de uitkomst bleek, beſtaan moest, EERSTELIJK, in de Burgers bekend te maken met de oude Handvesten en Privilegien, in vroeger eeuwen door de *Holland-*

ſche Graven, (die men zelve veelal als Uſurpateurs en Despoten beſchouwde) aan de Steden geſchonken, en hen den diepſten eerbied voor dezelve in te boezemen, even of die perkamente brieven, in ſchaarsch bezocht wordende Sacristijen opgeſloten zijnde, Reliquiën der Heiligen waren. TEN TWEEDEN, in de Ingezetenen door mond en pen te beduiden, dat velen van die Handvesten en Privilegien, zoo door de Heerschzucht van de vorige STADHOUDERS in het generaal; als wel bijzonder door dien van den reeds in den haat gebragten WILLEM DE VIJFDE, en Zijne Aristocratiſche *Luitenant-Stadhouders*, in de meeste Gewesten en Steden dag op dag geſchonden en buiten werking gehouden werden. Waar uit men TEN DERDEN, als bij wettigen gevolge (quaſi) het als plichtmatig en regt Volk- en Vrijheidlievend keurde, om de alzoo verlichte Burgers aan te ſpooren, om op de herſtelling en punctueele opvolging van die oude Voorrechtbrieven aan te dringen, bij hunne Gewestelijke of Stedelijke Regenten, door hunnen wil en begeerte aan dezelven in Requesten, Memorien, en andere Schriften cordaat en onbewimpeld, zoo als Vrije Burgers toekwam, te verſtaan te geven, onder welke bezwaren, als de bron van veel kwaad, het door den Stadhouder in de meeste Steden uitgeoef-

oeffend wordend recht van Aanſtelling van Regeeringsleden, bij hen werdt aangemerkt, gepaard gaande met exhortatien aan de Burgers, om ingevolge de oude Handvesten, dat hun toekomend recht terug te nemen en uit te oeffenen, het welk volgens de gedachten der Hoofdbewerkers, best zou kunnen en behoren te geſchieden door *Burger-Gecommitteerden*, *Burger-Geconſtitueerden*, &c., het vertrouwen van de Burgers volkomen meriteerende, en door de gezamentlijke Leden van de *Burger Societeit*, (die toch als de bloem des Volks waren aan te merken) daar toe verkoren en aangeſteld. Maatregelen, die in vele Gewesten en Steden, echter met eenen zeer verſchillenden uitſlag, bijna zoo ſpoedig daargeſteld als uitgedacht en nagevolgd werden, derwijze, dat 'er ſlechts weinige maanden verliepen, of 'er waren in verre weg de meeste ſteden, en zelfs op aanzienelijke Dorpen, *Genootſchappen van Wapenhandel* en *Burger Societeiten* opgericht, die met elkander in het naauwſte verband ſtonden. Want als men op de *Exercitievelden*, de *Doelens*, of *in de Kerken*, zich met den Wapenhandel, met postpoſitie van zijne gewoone bedrijven of handwerken, onledig gehouden en vermoeid hadt, ſnelde men weldra naar de *Societeit* om aldaar uit te rusten, en midlerwijl door de eene of andere be-

belangelooze Burgervriend, in de ware belangen van Stad en Vaderland onderricht te worden, het zij, door het ter teekening voordragen van een Conçept Request, of door het Reçiteeren van de eene of andere Vrijheidademende Aanſpraak, om het ontvonkte Vrijheidsvuur in der Burgeren borst nieuw leven en voedſel te verſchaffen. En daar men, overeenkomſtig 's Lands oude Gulde Spreuk, *Eendracht maakt Macht*, voorwendde te willen handelen, zoo werdt bij de Hoofden des werks, het daarſtellen van eene *Gemeenſchappelijke* en *Vriendbroederlijke Correspondentie*, tusſchen alle de *Gewapende Genootſchappen*, *en Ongewapende Burger Societeiten* noodzaaklijk gekeurd, waardoor men van elkanders handelingen en bedoelingen eerst *door Brieven* kundſchap verkreeg, doch toen de werkzaamheden door al het *Grondwettig Herſtellen* te zeer vermeerderden, zoo maakte men zich dat werk façielder, door het bijeenroepen van afgezondenen, op zekere in de Couranten bepaalde *Algemeene Vergaderplaatſen*, die aldaar met behoorlijken last voorzien, veelal in de *Uniform van het Genootſchap*, met den *Sabel* op zijde, en den *Panache* op den hoed uitgedoscht aankwamen, en gewoonlijk op Reçes ſcheidden, om zoo dra zulks nodig geoordeeld werdt, aldaar of ergens el-

elders zich te laten vinden. Eene uitvinding, die niet alleen wonderen te wege bragt, en door welken het *Grondwettig Herſtellen* eerst recht de bedoelde uitwerking alomme gevoelen en ondervinden deedt; (*) maar die ook bovendien, de *Genoot-*

(*) Wij kunnen in een Werk van dien aart, als deze Levensgeſchiedenis is, ons niet verdiepen in de vermelding van de vele bijzonderheden, door welken de omkering van 's Lands vastgeſtelden *Regeeringsvorm*, en te gelijk den begeerden val van het in den haat gebragte *Oranjehuis*, in die dagen gepræpareerd geworden is: dit toch behoord tot de algemeene Geſchiedenis van dat rampvolle tijdvak, die wij werkelijk onder handen genomen hebben, en waar van het DERDE DEEL ter Perſſe is gelegt. Alleen ſtippen wij hier aan, dat toen men bijzonderlijk in *Holland*, door de bevorens gemelde gebeurenisſen den toon gegeven hadt, het in de *Provincie van Utrecht* allereerst tot dadelijkheden kwam, om door den zoogenaamden *Gewapenden Burgerarm*, de hekken van de Regering te verhangen, met het geweldadig Removeren der wettige Regenten, door *Burgergecommitteerden*, of *Geconſtitueerden van de Burgerij*, die zulks wederom niet deden, dan met goedkeuring en toeſtemming van verandering beöogende Regeringsleden, die zich door het bedrijf der Burgeren van de macht des STADHOUDERS wilden ontheven zien, om dezelve voor zich te verzekeren. Een bedrijf, dat de reeds plaatshebbende verdeeldheden onder de Ingezetenen, tot eene nooit waargenomene hoogte dreef, en dat de *bedaarde aanhangers van 's Lands Oude en Wettige Conſtitutie*, en tevens *ware Vrien-*

den

nootſchappers, zoo gemeenzaam met de monteering en wapenrusting maakte, dat zij veel al zich buiten den tijd tot den Wapenhandel geſchikt, met dezelven alomme in ſchuiten en op wagens vertoonden, wanneer zij om hunne Affaires te verrichten, of om zich te vermaken naar de eene of andere Stad reisden, ten einde zich overal als ware Vrijheidszoonen, en echte Voorſtanders van der Burgeren onvervreemdbare Rechten te doen erkennen en toejuichen, door alle welke handelingen de Partijſchappen in den Staat aangevuurd, en de verwarringen over de geheele uitgeſtrektheid des Vaderlands dag op dag aanmerkelijk vermeerderd werden.

Luttel moeite zou het ons kosten, om dit gezegde door een bijna onöverzienbare reeks van gebeurenisſen, in die dagen in vele Steden des Vaderlands voorgevallen, voor onze Lezeren te ſtaven. Dan, daar ons zulks te uitvoerig zou doen worden, zullen wij dit achter wege laten, en

den van het Stadhouderlijk Bewind, met den grootſten tegenzin aanſchouwden en geduldig verdroegen, doch dat niet te min, aan velen van geringeren ſtand onder dezelven zoo zeer tegen de borst ſtiet, dat wanneer zij een of meer van die Gewapende Genootſchappers in het oog kregen, zij door het toewerpen van ſchendnamen &c., hunnen afkeer voor de zoodanigen openlijk te kennen gaven.

en ons alleen bepalen, om hier te vermelden op welk eene wijze dat geſtadig gewapend loopen, de grootſte onaangenaamheden aan Prins WILLEM DE VIJFDE berokkende, daar het ook in de Reſidentie, buiten de wettige Schutterij, niet ontbrak aan een *Gewapend Genootſchap*, welks Leden in het vervolg zich in violentie tegen Zijn Perſoon en Huis bijzonder kenbaar maakten. Een gedrag, dat den goedhartigen Vorst een onbeſchrijffelijk hartzeer veroorzaakte, dewijl zich onder dezelven Lieden bevonden, die hun fortuin grootdeels aan Zijne gunsten, of aan die van Zijne Vorstelijke Ouderen te danken hadden, en dat bovendien als de voorname oorzaak is toe te kennen, dat de meerderheid der Hollandſche Staatsleden tot het beſluit kwamen, om Z. D. H., ondanks Zijne qualiteit als *Kapitein-Generaal van de Landmacht*, te ontzetten van het Commando over het Haagſche Guarniſoen, en hetzelve in handen te ſtellen van hunne *Gecommitteerde Raden*, door welke maatregel Z. H. zich Zijnes ondanks in de verplichting geſteld zag, om den *Haage* te verlaten en elders Zijn verblijf te nemen. Laten wij zoo kort en beknopt ons doenlijk zij, hier opgeven, op welk eene wijze zich dit hebbe toegedragen.

Het was op *Zondag den* 4 *September* 1785, dat

dat eenige Genootſchappers uit *Leyden*, *Schiedam*, en *Vlaardingen*, zich in hunne Uniformen uitgedoscht, en in gezelſchap met eenige Leden van het Haagſche Exercitiegenootſchap op de Paradeplaats begaven, alwaar gewoonlijk, en bijzonder op den Zondag, vele aanſchouwers van onderſcheidenen rang bijeenkwamen om het Muzijk te hooren. (*) Het lijdt geen bedenking, om als zeker te vooronderſtellen, dat zoo wanneer deze Lieden, waar van de eene een *Brander*, de andere een *Makelaar*, en de derde een *Goudſmitsgezel* was, zich in hunne gewone Burgerkleding op reize begeven hadden, 'er niets zoude gebeurd zijn: dan, daar zij zich in Uniform hadden gekleed, en daar en boven in gezelſchap waren met eenige bekende Leden van het *Haagſche Genootſchap*

(*) Te dien tijde beſtond het *Haagſche Vrijcorps* uit weinig Leden, en was ook nog niet door de *Staten van Holland* gelegaliſeerd. Zij oeffenden zich nog niet publiek in den Wapenhandel, zoo als in andere Steden het geval was, maar deden dit in de Tuin van zeker Bloemist, AALBERTS geheten, die gelegen was onder de *Uilenboomen*, eene van de geringſte gedeelten van den *Haag*, veelal bewoond door geringe Lieden en Militairen, aan wien dat Exerceeren in dien Tuin eene geweldige doorn in den voet was, en aan wien de Leden uit dien hoofde niet onbekend gebleven waren.

ſchap, zoo gaf dit gelegenheid, dat ſommige van de aanwezenden op de Parade, hunnen afkeer jegens hun door ſchimpende gebaarden te kennen gaven, zonder dat het aldaar tot eenige feitelijkheden kwam. Dan, toen de Parade aftrok, de Lange Pooten doormarcheerende, en de Genootſchappers de Militairen volgden, zoo wierden zij weldra opgevolgd door een hoop volks, die hun eerst eenige ſcheldnamen toewierpen, en vervolgens derwijze op hun aandrongen, dat zij op een der ſtoepen moesten retireeren, eene houding aannemende om zich te verdedigen, daar een van hun zijn zijdgeweer trok, en daar mede in het ronde ſloeg, waar door een Burger Man, aldaar bij toeval pasſeerende, aan het hoofd gekwetst werdt, hetwelk de woede tegen de Genootſchappers door ſchelden en ſtooten zichtbaar vermeerderen deedt, doch hen echter niet belette, dat zij den hoek van de *Veeneſtraat* bereikten, en aldaar onder huisdak, kwamen. Slechts eenige minuten aldaar vertoefd hebbende, bleek duidelijk, *dat de Juſtitie niet alleen kennis van den oploop droeg, maar dat de Drosſaard van den Hove reeds vigileerde om dezelve te dempen, en de aangevallenen voor verdere inſultes te beveiligen, daar zij verkozen, om onder geleide van voornoemde Drosſaard naar zekere Herberg te gaan,*

alwaar de Genootſchappers gewoonlijk bij een kwamen. Intusſchen had den Drosſaard van alles wat 'er gebeurt was onverwijld kennis gegeven, zoo aan den Procureur Generaal, als aan de Heeren Commisſarisſen van den Hove, die dan ook niet vertoefden om oogenblikkelijk op de zaak onderzoek te doen, gelastende den Drosſaard, *om de Genootſchappers naar het Hof te vergezellen, ten einde hunne klachten te hooren*, zoo als dan ook geſchiedde in een verhoor dat tot vijf uuren in den namiddag duurde, waar na zij niet alleen vrijheid kregen om weder te vertrekken, maar hen ook door Commisſarisſen het aanbod werdt gedaan, *om ter beveiliging voor verdere onaangenaamheden, door den Drosſaard geconduiſeert te worden.* Hadden zij dit aanbod aangenomen, en den Haag verlaten, dewijl hun oogmerk toch was, om aldaar niet te vernachten, gewis 'er zou niets verders zijn voorgevallen: dan zij weigerden zulks, en, even of zij op eenen nieuwen aanval geſteld waren, verkozen zij zonder dat geleide te vertrekken, den weg nemende naar de Boekhorſtſtraat, gevolgd wordende door eenige menſchen, alwaar zij, *zonder eenige inſultes ondervonden te hebben, in zeker huis intraden, en eenigen tijd vertoefden, geduurende welke, den Onderſchout van den Haag, met eenige van zijne Dienaars zich in*

in deszelfs nabijheid onthielden, een wakend oog houdende op de voor het huis ſamenſcholende menigte, waar door alle excesſen wierden voorgekomen, die ook verder wel zouden zijn belet geworden, wanneer zij de aangebodene beſchermin g geaccepteerd, en in ſtilheid zich buiten den Hage begeven hadden. Maar in plaatſe van dat, begaven zij zich wederom op de Straat, waar door zij door het gemeen op onderſcheidene plaatſen van den Haag op nieuw geïnſulteerd en achtervolgd werden, derwijze, dat zij niet anders dan door de adſiſtentie zoo van de *Juſtitie*, als van de *Militaire Macht* zich buiten de Reſidentie begeven, en de terugreize naar hunne woonplaatſen *Leyden*, *Schiedam*, en *Vlaardingen* aanneemen konden, waar mede de rust volkomen herſteld, en de niet veel om het lijf hebbende bewegingen op dien onrustigen dag een einde namen.

Niet veel om het lijf gehad hebbende bewegingen, (zeggen wij), en zoo wij vertrouwen op goeden grond; want niettegenſtaande de *Penſionariſſen* der Steden *Dordrecht* en *Amſterdam*, benevens hunne Vrouwen, op dien dag met een Jacht naar den *Leydſchendam* vertrokken waren, om zich aldaar te diverteeren, en zij van alles wat 'er in den Haage gebeurd was, hoegenaamd geen kundſchap verkregen hadden, daar zij in den avond

gerust en wel te vreden aan het Spui met het Jacht terug kwamen; zoo veroorzaakte het gezicht van een ſterk Militair Eskorte, aan het Veer hunne komst verbeidende, geene geringe ſenſatie onder het gezelſchap, en bijzonder bij de Dames, die door dezen gewapenden toeſtel op het vermoeden vielen, dat het in den Haage zoo ellendig geſteld was, dat 'er een wezentlijk gevaar voor hunne Perſoonen te duchten was: eene vreze die weldra bleek ongegrond te zijn, dewijl het in de Reſidentie alomme rustig was, en zij allen, zonder iets te vernemen dat naar oproer geleek, behouden in hunne Logementen aankwamen. Deze bijzonderheid in acht nemende, wie ziet dan niet, dat het beſluit van den Raadpenſionaris VAN BLEISWIJK en *twee Leden van de Vergadering van Holland*, tot het dadelijk zenden van een Militair Escorte om het gezelſchap op te wachten, en (quaſi) voor gevaar te beveiligen, zeer overtollig, ja zelfs ſchadelijk kon gerekend worden, daar dien toeſtel bijzonder geſchikt was, om een partij volks, niet wetende wat dit alles beduiden wilde, van nieuws af op de been en in beweging te brengen, en het boven dien *zonder een zeker oogmerk ten doele te hebben*, de ongerijmdheid zelve was, om *buiten kennis van den* KAPITEIN-GENERAAL, tot zulk eenen maatregel te beſluiten, daar Hoogſt-

de-

dezelve zich op dien tijd op de *Oranjezaal*, en dus in de nabijheid van den Haage bevondt? Dan, die verbazing duurde niet lang, daar het ware oogmerk, vier dagen daar na, zich ten duidelijkſten ontdekte, hier in beſtaande, dat eenige Leden van Holland blijkbaar te zien gaven, dat zij het gebeurde op den 4. bevorens, toekenden aan den Prinſe ERFSTADHOUDER, dewijl Hoogstdezelve zich in den *Haage* bevindende, niet belet hadde dat de aan ons reeds bekend geworden Genootſchappers, door het gemeen waren geinſulteerd geworden, vermits op den 8 *September*, de *Heeren Gedeputeerden van de Stad Haarlem* goedvonden, om eigener authoriteit, ter Vergadering van Holland, in ſubſtantie deze navolgende Propoſitie te doen: „ *Dat Zij met leedwezen en veront-*
„ *waardiging vernomen hadden, de geweldige op-*
„ *loop, en verregaande zamenrottingen op den 4.*
„ *bevorens hebbende plaats gehad; en ſchoon niet*
„ *kunnende bepalen wat daar van de ware oor-*
„ *zaak mogt zijn geweest;* (*) *het echter van al-*
„ *le*

(*) Dat dit ſlechts een voorwendſel, en geenſints met de waarheid ſtrookende uitdrukking was, blijkt duidelijk uit het geen wij zoo ſtraks vermeld hebben. De *oorzaak*, de *ware en eenige corzaak* was voor elk die ſlechts zien wilde, alleen daar in te vinden, *dat het de Leden van*

„ *le kanten bleek notoir en zeker te wezen, dat*
„ *niet alleen de rust en veiligheid op eene ſtraf-*
„ *bare wijze geſtoord was, maar dat het oproer*
„ *een en andermaal herhaald zijnde*, (dat alleen
„ door het heen en wederlopen der Genootſchap-
„ pers, en hunne weigering van Escorte veroor-
„ zaakt was) *verſcheidene uuren geduurd hadt.*
„ *Dat zij zich mitsdien verplicht vonden, Hun*
„ *Ed. Gr. Mog. in Conſideratie te geven, of niet*
„ *zouden kunnen goedvinden, eene Publicatie te*
„ *arreſteeren en te emaneeren, waarbij alle at-*
„ *troupeeringen op zware boete werden verboden,*
„ *en geſtatueerd, dat alle inſolentie en geweld*
„ *ten ſtrengſten aan den Lijve, ja zelfs met de*
„ *Galg zoude worden geſtraft.* Voorts propo-
„ neerende: *om Heeren Gecommitteerde Raden te*
„ *gelasten, naauwkeurig onderzoek te doen naar*
„ *de oorzaak van het oproer, en op wat wijze de*
„ *Juſtitie was werkzaam geweest om de rust te*
„ *her-*

de Exerçitiegenootſchappen goeddacht, om buiten de uuren van Wapenoeffening, zich alomme met de Monteering en Gewapend te vertoonen, en overal het hoogſte woord te voeren, even of zij alleen de Lieden waren, die het wel met het Vaderland en deszelfs Vrijheid meenden. Het welk in die dagen zoo verre ging, dat, geen *Lid van een Gewapend of Ongewapend Genootſchap te zijn*, genoegſaam was, om de beste Burgers als Vijanden van den Staat te begroeten en te mishandelen,

„ *herſtellen.* 2 *Gecommitteerde Raden te gelas-*
„ *ten, van tijd tot tijd de noodige Patrouilles*
„ *door den Haage te laten doen, en de Overtre-*
„ *ders onder derzelver bewaring te nemen.*" Voorſtellen, die weldra, ondanks het niet inſtemmen van de Ridderſchap, in even zoo vele Reſolutien veranderd en dadelijk ter uitvoer gebragt werden, 't welk ten gevolge hadt, dat de Vergadering van Hun Ed. Gr. Mog. op ſpeciaal verzoek van *'s Lands* ERFSTADHOUDER, door Gecommitteerde Raden nog dien eigen avond buitengewoon bijeen geroepen werdt, alwaar Z. D. H. in eigen Perſoon verſchenen zijnde, volgens een aan ons medegedeeld bericht, niet zonder eene zichtbare aandoening over de beſluiten der Staten dien morgen genomen, dit volgende ſchriftelijk voorſtel hooren liet:

„ De Kapitein van de Hóofdwagt mij rapport
„ gedaan hebbende, dat hem door Heeren Ge-
„ committeerde Raden, uit naam van UEd. Gr.
„ Mog. belast was, deze nacht Patrouilles door
„ alle de Wijken en Straten te zenden, van de
„ ſchemering van den avond tot des morgens ten
„ zes uuren, en zoo deszelfs wagt daar toe niet
„ ſuffiçient zoude zijn, dezelve te doen verdubbe-
„ len: zoo hebbe ik gemeend te moeten verzoe-

„ ken, dat het Collegie van Heeren G. R. we-
„ derom gelieſde te vergaderen, en aan Hun Ed.
„ Gr. Mog. voor te moeten dragen, *mijne ver-*
„ *wondering over deze nieuwigheid, en dat het*
„ *Hun Ed. Mog. behaagd hadde, diergelijke or-*
„ *ders, in een tijd dat Ik hier præſent was,*
„ *direct, en buiten Mij, aan den Capitein van de*
„ *Hoofdwacht te geven: daar ik van begrip ben,*
„ *dat de eer hebbende van Gouverneur en Capi-*
„ *tein-Generaal van deze Provincie te zijn, Ik*
„ *die geene was, door wien de orders aan het*
„ *Guarnizoen behoorden gegeven te worden*, en dat
„ dus *Hun Ed. Mog.* volgens het gewone gebruik
„ Mij hadden behoren kennisſe te geven van de
„ intentie van *UEd. Gr. Mog.*, wanneer ik niet
„ zoude nalatig wezen, om alle mooglijke præ-
„ cautien te doen nemen, ten einde alle desordres
„ voor te komen, en alle attroupementen te be-
„ letten. — *Dat ik Mij aan het getuigenis van*
„ *alle de Leden van het Collegie gedroeg, of Ik*
„ *niet altoos bereid was geweest, om op hun ver-*
„ *zoek de noodige meſures te nemen tot ſtuiting*
„ *van alle moetwil en desordres, zoo hier als in*
„ *andere Plaatſen van deze Provincie?* — Doch
„ Heeren G. R. begrijpende, *dat zij volgens het*
„ *voorſchrift van de Reſolutie van UEd. Gr. Mog.*
„ *op heden genomen, verplicht waren, die ordres,*

„ *met*

„ *met voorbijgaan van den Gouverneur en Kapi-*
„ *tein-Generaal dezer Provinçie, direct aan de*
„ *Capitein van de Hoofdwacht te geven*, heb ik
„ niet kunnen afzijn, Hun Ed. Mog. te verzoe-
„ ken, de Vergadering van *UEd. Gr. Mog.* nog
„ heden bij elkander te convoçeeren, *om mij ge-*
„ *legenheid te geven, om mijne bezwaren aan*
„ *UEd. Groot Mog. met alle eerbied voor te dra-*
„ *gen, hebbende Ik inmiddels ordre gesteld, dat*
„ *de Hoofdwacht versterkt is, en de Patrouilles*
„ *uitgezonden zijn, volgens de intentie van UEd.*
„ *Gr. Mog.* (*).

„ Ik vinde mij verplicht, *zoo tot voorkoming*
„ *van alle confusie, welke uit het geven van ordres,*
„ *buiten kennis en communicatie van den Gou-*
„ *verneur en Kapitein Generaal dezer Provinçie,*
„ *com-*

(*) Het heeft in die dagen niet ontbroken aan zeer velen die dit alsints onbescheiden gedrag van *Heeren Gecommitteerde Raden*, als recht Cordaat, Mannelijk, en Vaderlandlievend begroeteden: en even zoo min aan anderen, die het in het tegenovergestelt licht beschouwden, van oordeel zijnde, dat de welvoeglijkheid vorderde, dat G. R. alvorens de order van de Staten uit te voeren, van dat alles aan Z. H. kennis gegeven hadden. Iets, dat in het geheel in geen aanmerking kwam bij de Heer DE ROO VAN WESTMAAS, en diens boezemvrienden in dat Collegie, die zich al mede als Vijanden van den goedhartigen Stadhouder kenbaar maakten.

„ *commandeerende het Guarnizoen alhier; als*
„ *tot Maintien van de Rechten, Mij in bovenge-*
„ *melde qualiteiten bij UEd. Groot Mog. gedefe-*
„ *reert*, Hoogstdezelve te verzoeken, *om wan-*
„ *neer UEd. Gr. Mog. eenige voorziening gelieven*
„ *te doen, waartoe de adſiſtentie van de Militie*
„ *noodig is, Mij als Gouverneur en Kapitein-Ge-*
„ *neraal dezer Provinçie, van derzelver intentie*
„ *te verwittigen, op dat ik dan dien conform de*
„ *noodige ordres geven kan, om dezelven exacte-*
„ *lijk te doen uitvoeren en naarkomen, terwijl*
„ *UEd. Groot Mog. mij altijd volvaardig zullen*
„ *vinden, om aan derzelver gemanifesteerde in-*
„ *tentie, volgens mijnen plicht, in mijne kwali-*
„ *teiten te voldoen, gelijk ik in het bijzonder*
„ *nimmer, en in geen geval gehæſiteert hebbe,*
„ *of in gebreke gebleven ben, om ook zoo dikwijls*
„ *als de Juſtitie, ter bewaring van de goede order*
„ *ſpeçiaal gelast en geauthoriſeert, eenige adſi-*
„ *ſtentie heeft verzocht of verlangd, dezelve oogen-*
„ *blikkelijk te verleenen, of te doen verleenen.*"

„ Ik houde mij verzekerd, *dat de intentie van*
„ *UEd. Gr. Mog. niet kan zijn, om mij te de-*
„ *poſſedeeren van het Commando over de Militie,*
„ *mij als Gouverneur en Kapitein-Generaal de-*
„ *zer Provinçie door UEd. Gr. Mog. gedefereerd,*
„ *en vleije mij dus, dat Hoogstdezelve mij daar*

„ *bij*

„ *bij zullen maintineeren, en van mij requiree-*
„ *ren, om door de Militie alhier Guarnizoen*
„ *houdende, de behulpzame hand te doen bieden,*
„ *tot ſtuiting van alle moetwil en desordres, wan-*
„ *neer Hoogstdezelve deze adſiſtentie zullen noo-*
„ *dig oordeelen.*"

(*Was geteekend*)

W. PR. VAN ORANGE.

Billijke en rechtmatige klachten in de daad, die wij in dit voorſtel duidelijk bemerken kunnen, dewijl dezelve op Conſtitutioneele gronden gebazeerd waren, en die, zoo aan de zijde van de Staten, als van hunne G. R. beſchouwd zijnde, (zoo lang het niet door onloochenbare daadzaken bewezen was, dat WILLEM DE VIJFDE Zijnen plicht opzettelijk verwaarloosd had,) eene directe inbreuk op Zijne Erffelijke Waardigheid, als Hoofd van de Landmacht, medebragt. Te recht derhalven, dat de Prins, zoo als op het einde des voorſtels blijkt, zich als nog flatteerde, dat men op Zijne Demarche, tot andere en betere gedachten komen zoude, waar door de zaken niet verder uit hun geheel zouden gebragt worden: dan de uitkomst leerde weldra, dat de uitgevaardigde orders van

Ge-

Gecommitteerde Raden, ten aanziene van het doen van Patrouilles, ſlechts beginſelen van ſmerten waren voor den geduldigen en miskend wordenden Vorst. Want Z. H. de Vergadering verlaten hebbende, zoo duurde het ſlechts weinige oogenblikken, of de Leden namen op 's Prinſen voorſtel en gedane klachten dit navolgend beſluit: „ Is goedgevonden en verſtaan, bij deze te „ perſiſteeren bij de Reſolutie, heden namiddag op „ het geproponeerde van de Heeren Gedeputeerden der Stad Haarlem genomen: alsmede te „ approbeeren en te laudeeren, het geene door „ Heeren Gecommitteerde Raden ter executie van „ het voorſchr. gereſolveerde is verrigt. En is „ verder goedgevonden en verſtaan, de voornoemde G. R. ſpeciaal te authoriſeeren, om den „ Commandeerenden Officier van de Hoofdwacht, „ nog dezen avond voor zich te ontbieden, en „ ſerieus te recommandeeren, de ordres hem heden middag uit naam van *Hun Ed. Gr. Mog.* „ gegeven, ſtiptelijk en met alle accurateſſe na „ te komen, *zonder dat aan eenige ordres ter* „ *contrarie, van wie ook dezelve aan hem zouden mogen worden gegeven, eenigſints te obtemporeeren;* met verdere volkomene qualificatie „ en authoriſatie op de voornoemde Heeren Gecommitteerde Raden, om ten opzichte van alle

„ ver-

„ verdere voorzieningen, die tot conſervatie van „ de rust alhier zouden worden gerequireerd, „ zoodanig te disponeeren, als oordeelen zullen „ te behooren." — Een beſluit, dat weldra door nog verſcheidene anderen van ſoortgelijken aart gevolgd werdt, uit welken duidelijk bleek, dat men niet alleen had voorgenomen, om op des Prinſen voorſtel en klachte hoëgenaamd geen acht te willen ſlaan maar zelfs alle onderzoek aangaande Zijn gedrag op den 4 *September* gehouden, onnoodig te keuren, en dien Vorst, ondanks Zijne Waardigheid van *Kapitein Generaal van de Unie*, op de willekeurigſte wijze te ontzetten van Zijnen wettigen invloed op het Haagſche Guarnizoen, dewijl men, met voorbijgang van Z. H., de ordres over hetzelve aan den *Luitenant-Generaal* SANDOZ gaf, met uitdrukkelijken last, *dat deze de daaglijkſche Rapporten moest inzenden aan Heeren Gecommitteerde Raden, of aan den eerſten præſent zijnde Heer van dezelven.* Eene dispoſitie, die behoudens des Prinſen Waardigheid zoò even genoemd, de ongerijmdheid zelve mogt geheten worden, dewijl men Hem door dien weg onderworpen maakte, aan de ordres van den tijdelijken Commandant, en als 't ware noodzaakte, OF, tot het nemen van krachtdadige maatregulen ter handhaving Zijnes wettigen gezachs, te-

gen

gen de bewerkers dier nieuwigheden: of, tot het nemen van een beſluit, om zonder eenig verwijl den *Haage* te verlaten, en naar elders de wijk te nemen, zoo als wij ſtraks vermelden zullen.

Dan, eer het daar toe kwam, veroorloofden zich de Heeren *Gecommitteerde Raden* nog een beſlisſender ſtap, ter nadere ontwikkeling van het beraamd ontwerp ter ondermijning van het Erfſtadhouderlijk gezach van den goedhartigen Vorst, die wij best kunnen leeren kennen uit het navolgend beſluit, genomen den 13 *September*, bij gelegenheid dat Z. H. kennis gaf, voornemens te zijn, Patent te verleenen tot het marcheren van een gedeelte der Haagſche Bezetting naar de bedreigd wordende Grenzen des Vaderlands, dus luidende:

„ De Heer *Raadpenſionaris* heeft aan *Hun Ed.* „ *Mog.* gecommuniçeerd, dat heden morgen, even „ voor dat ſtondt uit te gaan, een Billet heeft ont- „ vangen van Z. H. den Heere Prinſe Erfſtad- „ houder, houdende, dat Hoogstdezelve, ver- „ mits de tijdingen van aanmersch der Oosten- „ rijkſche Troupen zich van alle kanten confir- „ meerden, van intentie was, van hier te doen „ uittrekken het Esquadron Guardes du Corps, „ en het Regiment Guardes Dragonders, achter- „ latende die Manſchappen en Paarden, die niet

„ in

„ in ſtaat waren om in Campagne te gaan, met
„ de noodige Offiçieren en Onder-Offiçieren om
„ dezelve te Commandeeren, op dat de voet van
„ die Corpſen hier mogt blijven, en dat nader-
„ hand daar uit konden worden geſuppleert, de
„ manſchappen die zouden kunnen vermist wor-
„ den of geſneuveld. Dat Hoogstgemelde Z. H.
„ zulks echter niet had willen doen, zonder hem
„ Heer Raadpenſionaris daar van te prævenieeren;
„ dat zoo die tijdingen zich naderhand ongegrond
„ bevonden, de beide Regimenten wederom naar
„ herwaards konden trekken. Dat Z. H. proviſio-
„ neel geen Infanterie van hier wilde doen rekken,
„ om den Haag niet te veel te degarneeren van
„ Trouppes, doch gaarne zoude vernemen, of het
„ Battaillon van *Onderwater* niet uit Rotterdam
„ zoude kunnen trekken, blijvende aldaar het
„ Detachement van het Regiment Guardes te
„ Paard. Alles met bijvoeging, dat hij Heer
„ *Raadpenſionaris*, hier op aan Hoogstgedachte
„ ZIJNE HOOGHEID hadt geantwoord, *dat op het*
„ *ernſtigſte verzocht, dat voor als nog geene or-*
„ *dres mogten worden gegeven, om eenige Militie*
„ *uit den Haage te doen trekken* (*)."

„ En

(*) Het lijdt geene de minſte bedenking, om als zeker te ſtellen dat de Prins op dat tijdſtip reeds kundſchap verkre-

gen

„ En heeft de Heer DE RÒO VAN WEST-
„ MAAS, Hun Ed. Mog. Medebroeder in Rade,
„ aan *Hun Ed. Mog.* voorgeſteld: *of Hun Ed.*
„ *Mog. niet zouden kunnen goedvinden vast te*
„ *ſtellen, dat voortaan geene Attaches of Paten-*
„ *ten nopens de Militie, elders als in den Haage*
„ *in guarniſoen liggende, door een der Leden*
„ *van het Collegie geteekend, noch door den Secre-*
„ *taris geëxpedieerd zullen mogen worden, dan na*
„ *voorafgaande deliberatie en conſent van ten min-*
„ *ſten vijf Leden, en voor zoo veel het guarnizoen al-*
„ *hier*

gen had, van het oogmerk dat Zijne hevige tegenſtanderen hadden, om het Hem toekomend recht *van Patenten te verleenen*, aan Hem afhandig, en aan hun Collegie bankvast te maken, en dat Hij, ten einde te kunnen zien wat men in den ſchild voeren zoude, deze ongehoudene præallabele kennisgeving van Zijn voornemen aan den Heer VAN BLEISWIJK deedt, die, zoo als in den text blijkt, zeer wel geinformeerd was, wat 'er op til ware, daar Hij zich oogenblikkelijk tegen des Prinſen voornemen verklaarde, en dus doende, een ſprekend bewijs aan den dag lag, dat niettegenſtaande Hij zoo vele jaren door Z. H. met gunsten en weldaden overladen was geworden, Hij zich echter als zijnen openbaren tegenſtander kenbaar maakte, en geheel en al overhelde, tot de handelingen en bedoelingen van zoodanige Staatsleden, die zich allerhande Inconſtitutioneele ſtappen ter ondermijning van des Vorsten gezach durfden veroorloven, zoo als het vervolg van den Text doet zien.

„ *hier betreft, niet anders dan met voorkennis*
„ *en aggreatie van Hun Ed. Gr. Mog., mitsga-*
„ *ders daar van aan Hoogstdezelven op morgen*
„ *bij Misfive kennisfe te geven.*"

„ Waarop gedelibereerd, en de conſideratie
„ van den Heere Raadpenſionaris vernomen zijn-
„ de, is *conform deszelfs Advis*, overeenkomſtig
„ het voorſchrevene geproponeerde, goedgevon-
„ den en verſtaan, dat voortaan geene Attaches
„ of Patenten, nopens Militairen, elders als in
„ den Haag guarnizoen houdende, door een der
„ Leden van 't Collegie zullen geteekend, noch
„ door den Secretaris geëxpediëert mogen wor-
„ den, dan na voorafgaande deliberatie en con-
„ ſent van ten minſten Vijf Leden; en voor zoo
„ veel het Guarnizoen alhier betreft, niet an-
„ ders dan met voorkennis en aggreatie van Hun
„ Ed. Gr. Mog., en dat hier van op morgen
„ aan Hoogstdezelve zal worden kennis gegeven."

Op zulk een ongehoorde, wederrechtelijke, en volſtrekt willekeurige wijze, werdt WILLEM DE VIJFDE door de meerderheid der Hollandſche Staatsleden, van een der wezentlijkſte deelen, van Zijne hem aangeborene Erfſtadhouderlijke Waardigheden ontzet! Op zulk eene wijze liet men Hem in nadruk ondervinden, dat Hij de *mindere* was, en de Gedeputeerden der Steden als de *meerdere*,

de ware en eigentlijke Souverainen des Lands moesten beschouwd worden, aan wiens gunste Hij, even als een gewoon Amptenaar, op den 8 *Maart* 1766, Zijne aanstelling tot kennelijk wederzeggen te danken had! De verbazing en sensatie die dit Staatsbesluit zoo bij Z. H., als bij *Mevrouwe de Prinçesse*, en voorts bij alle ware Vrienden van Zijn Persoon en Huis verwekte, gaat alle denkbeeld te boven, en deedt weldra bij den mishandelden Vorst en Zijne Koninglijke Gemaalinne het besluit geboren worden, om met den grootsten spoed der Staten Residentie, en hun Hof te verlaten, en naar elders de wijk te nemen, alwaar men Hem als nog, ten aanziene van Zijne Waardigheden niet openlijk prostitueerde, daar Hij reeds op den 15. daar aan volgende, na alvorens de Vergadering van *H. H. Mog.* en die des *Raads van State* bijgewoond te hebben, de reize naar Zijne Voorvaderlijke bezitting, de Vesting *Breda* aannam, bevel gevende aan den *Luitenant-Generaal* SANDOZ, en den *Generaal Major* VERSCHUUR, om Hem zonder verwijl derwaarts te vergezellen, waar door het Commando over het Guarnizoen van den Haage, volgens besluit van Gecommitteerde Raden, van den eerstgenoemden werdt overgebragt op den *Generaal-Major* VAN KRETSCHMAR. Schrijvende Z. H. ver-

verders eene Misfive aan *Hun Ed. Gr. Mog.*, waarbij Hij verzocht, te mogen disponeren over het *Esquadron Garde du Corps*, en over de *Guarde Dragonders*, echter *met agterlating van de Zieken en Recruten* bij voornoemde Corpſen zich bevindende: een verzoek, dat voor zoo verre het laatſte gedeelte betreft, door de Staten finaal werdt afgeſlagen, dewijl men begreep, dat de *Zieken* en *Recruten* met de overigen vertrekken konden, waardoor men tevens ontdekken kon, hoe ongegrond de bezorgdheid der Staten was, om, ingevolge het zoo ſtraks aangehaalde bericht, attache te verleenen aan deze Manſchappen, die de Prins naar de Frontieren wilde doen marcheren, doch die echter de reize derwaards niet aannamen. En wat H. K. H. *Mevrouwe de Prinçeſſe*, benevens de *drie Vorſtelijke Kinderen* betreft, ook dezen verlieten op even dienzelfden dag het Stadhouderlijk Kwartier, den weg nemende over *Haarlem* naar *Spaarndam*, van waar Zij naar *Vriesland* vertrokken, om het Jubilé van de Academie te *Franeker* bij te wonen. Eene beſlisſende ſtap, die 's Prinſen Vijanden in dezelfde evenredigheid tot vreugde, als Zijne oprechte Vrienden tot grievend hartzeer verſtrekte, vooral bij de zulken, die van oordeel waren, dat Z. H. nadrukkelijker en ſterker maatregelen dan *klachten*

en *verzoeken* had behoren te nemen tot handhaving Zijnes wettigen gezachs. Het is deze aanmerking die ons wenkt, om verſlag te geven van de wijze waarop Hij, alvorens de Reſidentie te verlaten, in dat opzicht werkzaam was.

En dan bepaald zich onze beſchouwing al aanſtonds, tot des Prinſen Voorſtel aan *H. H. Mog.* gedaan, zoo bij gelegenheid van de raadplegingen over de *Petitie van Oorlog* voor den jare 1785, aangaande de middelen van verdediging te Water en te Lande, (waar mede het in alle opzichten, ondanks zoo vele dringende voorſtellen, ſints vele jaren door Z. H. en den *Raad van State* aan de gezamentlijke Bondgenooten gedaan, op den duur ellendig geſteld bleef); als bij occaſie van de alſints vinnige en beledigende Propoſitie, die de *Heer* CAPELLEN TOT DE MARSCH op den 14 *Januarij* van dat jaar op den Gelderſchen Landdag deedt, waar in Hij, in navolging van zijne vertrouwde Vrienden te *Leyden* en *Haarlem*, een Commisſie van Onderzoek wilde benoemd hebben, en waar in Hij zonder eenige bewimpeling, 's Lands onheilen voornamelijk toeſchreef aan een opzettelijk en ſchandelijk plichtverzuim van den werkzamen en geduldigen Vorst. (*) Een voor-

(*) Dat wij dus ſprekende niets anders dan de waarheid zeg-

voorſtel, waarin Z. H. (na gezegd te hebben, *dat hij zich niet konde vleijen, dat eene nieuwe verdediging Zijnes gedrags, eenig meerder effect dan alle de voorgaande defenſien doen zoude*) zich onzeggen, lijdt geen bedenking, daar wij in dat ſtuk diens Edelmans in ſubſtantie lezen: „ *De ſchandelijke directie is* „ *ten top gerezen. — De uitvoerende macht aan den* KAPI- „ TEIN-GENERAAL *met den Raad van State opgedragen,* „ *blijft of onachtzaam op het geen in dit tijdſtip tot behoud* „ *des Vaderlands dient gedaan te worden, of door onkun-* „ *de, of door kwaadwilligheid bepaald tot maatregulen,* „ *die ver af zijn om de ware activiteit te bevoorderen,* „ *maar integendeel zeer dikwijls ſtrekken om de verwar-* „ *ring te doen toenemen, en om 's Lands Schatkist tot den* „ *bodem uit te putten. — Wanneer wij in het bijzonder* „ *onzen aandacht vestigen op de verrichtingen van den* KA- „ PITEIN-GENERAAL, *wie van ons is 'er Ed. Mog. Heeren!* „ *die in gemoede kon zeggen, te vrede te zijn over deszelfs* „ *directie, ſpeciaal met relatie tot het Militaire Wezen,* „ *enkel en alleen hier door bedorven? Ik gevoele dat deze* „ *rondborſtige taal, met betrekking tot den eerſten Uwer* „ *Ed. Mog. Dienaren, in deze Raadzaal vreemd moet* „ *klinken; doch het tijdſtip is gekomen, dat niemand, hij* „ *zij wie hij zij, moet ontzien worden. &c.*" — Wie hoorde immer zulk eene taal voeren, waar van het ongerijmde en onwaarachtige aan elk in de oogen ſtraalt, wanneer Hij herdenkt dat alles, wat wij in den loop dezer Levensgeſchiedenis hebben bijgebragt, waar uit duidelijk blijkt, aan wien 's Lands weerloozen toeſtand op den duur moest toegeſchreven worden?

onder anderen in ſubſtantie aldus hooren liet: (*)
„ Van het begin af, dat wij onderſcheidene denk-
„ beelden van de ware belangen dezes Lands be-
„ gonden te vormen, hebben wij begrepen, dat
„ voor deszelfs behoud en voorſpoed niets wen-
„ ſchelijker zij, dan het genot van den Vrede. —
„ Wij hadden door de geſchiedenisſen geleerd,
„ dat het, om den Vrede te behouden, niet altijd
„ genoeg is Vredelievend te zijn en aan niemand
„ offenſie te geven, maar dat men dikwijls, Zij-
„ nes ondanks, in eenen Oorlog kon worden inge-
„ wikkeld, en dus kwam het Hem altoos als eene
„ der gegrondſte Staatsmaximen voor, dat men
„ zich

(*) Het geheele ſtuk te uitvoerig zijnde om hier van ons overgenomen te worden, zullen wij ons alleen vergenoegen met het plaatſen van eenige pasſagien uit hetzelve, welken wij altoos als een zeer verkort Compendium van de ware oorzaak van 's Lands onheilen, en de rampen van WILLEM DE VIJFDE beſchouwd hebben. Wij oordeelen zulks dies te noodzaaklijker, *eensdeels:* om dat deze waarſchouwing des Prinſen, als de laatſte van allen die Hij zoo menigwerven gedaan had, te beſchouwen is: en *anderdeels*, om dat men op dezelve niet alleen hoegenaamd geen acht ſloeg, maar zelfs van dit gewichtig ſtuk of geheel geene, of eene zeer verminkte opgave deedt, met geen ander oogmerk voorzeker, dan om de taal der waarheid, in hetzelve zoo zichtbaar doorſtralende, voor de in beweging gebragte Natie ten nadeele van den braven Vorst, opzettelijk te verdonkeren.

„ zich ten allen tijde in zulk eenen ſtaat van ver-
„ dediging ſtelde, dat men eenen onrechtvaardi-
„ gen aanval afweren, of eene geledene offenſie
„ wreken, of liever prævenieeren kon. In dien
„ ſtaat vonden wij in *1766* de Republiek niet,
„ zoo min te Water als te Lande, en dit is te
„ zeer bekend, en door alle de Bondgenooten
„ te dikwijls geadvoueerd, dan dat wij dit als nu
„ nog nader zouden betoogen. — Onze eerſte
„ zorg was dan om beiden op te beuren: en wij
„ beſteedden alle onze pogingen, om eenparigheid
„ van gevoelens onder alle de Bondgenooten te
„ bewerken, zonder welke het niet mooglijk zij,
„ dat een Ligchaam uit verſcheidene Leden be-
„ ſtaande, gelukkig wezen en bloeijen kan. —
„ Het is aan *U Hoog Mog.*, het is aan alle de
„ Bondgenooten bekend, en de meeſten van
„ 's Lands Ingezetenen kunnen het niet ignore-
„ ren, dat wij geene moeite geſpaard, geene mid-
„ delen ontzien hebben, om dat oogmerk te be-
„ reiken: dat wij niet gelukkig genoeg geweest
„ zijn om daarin te kunnen ſlagen, en dat zulks
„ ten gevolge gehad heeft, dat Land- en Zee-
„ macht beiden, gebleven zijn zeer verre beneden
„ die hoogte, op welken zij beiden hadden kun-
„ nen gebragt worden, zoo men den Staat wilde
„ behouden bij derzelver volkomene Vrijheid en

„ Onafhangelijkheid, en bevrijden tegen het ge-
„ vaar, van zijnes ondanks te moeten afgaan van
„ die Neutraliteit, die alleen overeenkomt met
„ het Commerçieele, zoo wel als met het Poli-
„ tiek belang van de Republiek.

„ Hoe menigmaal hebben wij vooraf van dat
„ gevaar gewaarſchouwd, en het gevolg van het
„ gebrek aan eensgezindheid en toegevendheid
„ voorſpeld! Hoe ongelukkig zijn niet onze waar-
„ ſchouwingen en voorſpellingen door de uit-
„ komst begonnen bevestigd te worden, bij het
„ ontſtaan van de nieuwe onlusten tuſſchen twee
„ magtige naburen, welken de Republiek niet
„ Conçerneerden, waar in het haar waar belang
„ was geen deel te nemen, en zich te wagten
„ van die demarches en meſures, die echter ge-
„ daan en genomen zijn, en die, uit hoofde van
„ haare zwak- en weerloosheid eenen Oorlog heb-
„ ben te weeg gebragt, waar door alle haare reg-
„ ten, en haar beſtaan zelve geëxponeert is ge-
„ worden aan het gevaar van eene geheele vernie-
„ tiging. — Ons vooruitzicht en onze waarſchou-
„ wingen, dat uit alle die demarches en meſures
„ onfeilbaar zoude reſulteeren eenen Oorlog, tot
„ welke de Republiek ten eenemale ongepræpa-
„ reerd was, vonden geen geloof, en de uitkomst
„ heeft dezelven eyenwel bevestigd. — Even eens

„ was

„ was het gelegen met de acçesſie van den Staat
„ tot de Gewapende Neutraliteit, welke wij in
„ den weerloozen toeſtand der Republiek, wel
„ aanzagen als wenſchelijk; maar welke wij be-
„ grepen, dat aan die Mogendheid tegen welke
„ zij was ingericht, ongenoegen geven, de Vre-
„ debreuk verhaasten, en aan den Staat niet al-
„ leen geen nut toebrengen kon, maar veel eer
„ het gevaar vermeerderen moest, indien men
„ niet ten behoeve van dit Gemeenebest eenige
„ Conditien bedingen konde, die tot deszelfs
„ meerdere beveiliging dienen moesten. Ook in
„ dit opzicht heeft de uitkomst onze bekomme-
„ ring en vooruitzicht gejuſtificeerd. Het onge-
„ wapend laten van de Republiek; het verleenen
„ van onbepaalde Convoyen, eer de Republiek
„ nog in ſtaat ware om dezelve completelijk te
„ beſchermen; de acçesſie tot eene Gewapende
„ Neutraliteit, zonder genoegzame zekerheid dat
„ 'er door de Republiek de gewenschte vruchten
„ van zouden kunnen geplukt worden; alle deze
„ omſtandigheden zamen genomen, hebben dit
„ Land in eenen Oorlog gedompeld, op een tijd-
„ ſtip, waarop het genoegſaam geheel onvoor-
„ zien was van al het noodige, om denzelven
„ met eenige hoop van ſucçes, of liever zonder
„ vreze voor eenen totalen ondergang, te kunnen

„ voeren." Na hier te hebben laten volgen, wat 'er als nog, in geval van den voortgang der Vijandelijkheden met Keizer JOZEPHUS te duchten ſtond, en tot afwending bij der hand diende genomen te worden, gaat Z. H. dus voort:

„ Mogten wij zoo gelukkig zijn, dat alle de „ Ingezetenen van dit Gemeenebest, Juſtitie de„ den aan de liefde tot het Vaderland, waarmede „ wij bezield zijn, en die, hoe groot en druk„ kende ook de desagrementen zijn van allerleien „ aart, onder welken wij gebukt gaan, noch ver„ koeld noch verminderd is; wij zouden den moed „ niet opgeven, maar bij aanhoudenheid alle on„ ze vermogens met getrouwheid en ijver beſte„ dende tot verdediging van een Land, aan welks „ behoud en voorſpoed onze dierbaarſte belangens „ en die van ons Huis onafſcheidelijk verbonden „ zijn, de uitkomst van zaken gerustelijk overla„ ten aan dat ALMAGTIG OPPERWEZEN, 't welk „ wel eens meer dit Land gered heeft, wanneer de „ nood op het hoogſte ſcheen gekomen te zijn, „ en 'er geene hoop op uitkomst meer overig „ was. Maar, buiten onze ſchuld, geheel on„ voorzien van de noodige middelen, op eene on„ verdiende wijze mistrouwd, veracht, beſpot, „ beſchuldigd, en afgeſchilderd als eenen eer„ loozen Verrader van onze eigene belangen en

„ die

„ die van het Vaderland, zullen *U Hoog Mog.*
„ zich niet verwonderen kunnen, dat wij vre-
„ zen, van ons op nieuw bloot te ſtellen aan het
„ gevaar van aan niemand der Bondgenooten te
„ kunnen voldoening geven, en verantwoorde-
„ lijk gemaakt te worden, voor alle die onheilen
„ en verliezen, welke het ons thans niet moge-
„ lijk zal zijn te prævenieeren, nu de onëensge-
„ zindheid onder de Bondgenooten belet heeft,
„ het in tijds nemen van maatregelen, die alleen
„ in ſtaat waren, om de Republiek te beveiligen
„ tegen het gevaar van 'er aan geëxponeerd te
„ zijn. — Bijaldien 'er geene mooglijkheid is,
„ of om Hulptroepen van andere Mogendheden
„ te bekomen, of om den nodigen bijſtand van
„ magtige Nabuuren te verwerven, zal de Repu-
„ bliek niet beſtand zijn, maar onder den eer-
„ ſten aanval moeten bezwijken, en genoodzaakt
„ zijn, of aan des Keizers eiſchen, hoe groot en
„ ruïneus ook voor de Republiek, te moeten vol-
„ doen; en door de vermindering van haar ver-
„ mogen, en het beſnoeijen van de voornaamſte
„ takken van haren welvaart, een goed deel van
„ hare Onafhangelijkheid te verliezen, en voor
„ hare Vrienden onnut of tot last te worden: of
„ toe te ſtemmen in ſchikkingen en cesſien, die
„ dat ongeluk mooglijk wel voor eenen tijd op-

„ ſchor-

„ ſchorten, doch haar echter aan hetzelve altoos
„ geëxponeerd laten zullen. — Maar ook dit zul-
„ len wij ons niet te verwijten hebben; daar wij
„ zonder eenige andere bedoeling, van het begin
„ onzer Adminiſtratie af, het beſtendig daar op
„ hebben toegelegd, om ons Vaderland te ſtellen
„ in dien ſtaat, dat het aan niemand reden van
„ ongenoegen gevende, op zich zelven beſtaan kon-
„ de, en van niemand afhangelijk gemaakt wierd,
„ maar door wederzijdsch voordeelige Alliantien,
„ recht bekwam, om bijſtand te eisſchen, wanneer
„ het onrechtvaardig wierd aangerand."

„ Zoo veel *Hoog Mogende Heeren!* meenden
„ wij te moeten zeggen tot onze eigene verde-
„ diging! Wij hebben ons genoodzaakt gezien,
„ om den ſtaat van zaken te ſchilderen, zoo als
„ wij ons in gemoede verbeelden, dat hij in
„ waarheid beſtaat! Wij herhalen het, ons oog-
„ merk is niet geweest, om eenige præventien in
„ te boezemen, tegen wie het ook zijn moge;
„ maar alleen om te doen zien, dat wij het al-
„ toos met het Vaderland, in alle getrouwheid
„ wel gemeend hebben, en ons zelven niet wei-
„ geren kunnen het vertroostend getuigenis,
„ dat de uitkomſten volmaakt overeenſtemmen
„ met onze vooruitzichten en voorſpellingen:
„ of het nog dienen mogte, om de vooringeno-

„ me-

„ mene Natie van hare vooroordeelen te doen
„ terug komen, alle disſidentien en oneensgezind-
„ heden te doen ophouden, de bronnen waar uit
„ zij geſproten zijn, en verder kunnen geperpe-
„ tueerd worden, te doen opdrogen of ſtoppen,
„ en de Bondgenooten aan te ſpooren, om in
„ den hogen nood van het gemeene Vaderland,
„ met voorbijzien van alle bijzondere belangen
„ en inzichten, zoo wel onderling, als met ons,
„ harten en handen in een te ſlaan, tot het bera-
„ men van alle die meſures, waar van men zich,
„ onder de Zegen van God Almachtig, eene uit-
„ redding uit het presſante gevaar moge kunnen
„ voorſpellen. En het is met den welgemeen-
„ den wensch, en in het vaste vertrouwen, dat
„ dit de vrucht moge zijn van alle onze pogin-
„ gen, dat wij op nieuws ons aanbieden, om,
„ hoe hoog de nood ook moge gekomen zijn,
„ alle onze vermogens van Ligchaam en Ziel,
„ Goed en Bloed, en al wat ons dierbaar is,
„ onder opzien naar den Goddelijken bijſtand,
„ aan het behoud en de verdediging van het Va-
„ derland trouwhartig te beſteden, en zoo het
„ Gods wille is, des noods daar aan op te offe-
„ ren. &c. &c." Beſluitende verder met een zeer gemotiveerd voorſtel, tot het dadelijk ter hand nemen van verſcheidene middelen, die ter afwending

ding van vele onheilen ſtrekken konden, welken wij hier met ſtilzwijgen pasſeeren zullen, dewijl de uitkomst geleerd heeft, dat men van dezelve even min gebruik verkoos te maken, als men gezind was, om het ſchenden en lasteren van den besten Vorst op eenigerhande wijze tegen te gaan, of zijne bemoeijingen tot het dempen van alle onrustige bewegingen, op eene Conſtitutioneele wijze te ſecondeeren, welke bijzonderheid wij aanmerken als eene tweede poging, die Z. H. voor Zijn vertrek uit den Haage bewerkſtelligde, om ware het mogelijk, Zijne bittere beſtrijderen onder de Hollandſche Staatsleden, tot het volgen van gematigder begrippen ten Zijnen aanziene te bewegen, toen de Vorst op den 31 *Januarij* 1785 in hoogen Perſoon ter hunner Vergadering verſcheen, en ten aanziene van het verzenden des zoo evengemelden voorſtels, met eene ter zake dienende Misſive aan de Gewesten, deze navolgende Propoſitie deedt:

EDELE GROOT MOG. HEEREN!

„ De principes van Moderatie, Zachtzinnig-
„ heid, en ware Vaderlandliefde, welke ik be-
„ ſtendiglijk getoond heb aan te kleven, in weer-
„ wil van de grootte, de langdurigheid, en het
„ ge-

„ gewicht der beledigingen met welken ik daag-
„ lijksch verongelijkt wordt, hebben mij getermi-
„ neerd, om aan de Natie bekend te maken de
„ waarachtige ſentimenten van mijn hart, en om
„ alle 's Lands Ingezetenen te vermanen tot rust,
„ harmonie, en gehoorzaamheid. — Ik hebbe niet
„ willen afzijn *Uwe Ed. Gr. Mog.* bij dezen aan
„ te bieden, een afſchrift van het ſtuk hetwelk
„ ik met dat oogmerk heb doen vervaardigen,
„ en waar van ik eerstdaags de eere zal hebben
„ het noodige getal gedrukte Exemplaren aan
„ *UEd. Groot Mog.* te doen toekomen, met ver-
„ zoek, om hetzelve zoo ſpoedig moóglijk ter Pu-
„ blicatie en affictie te willen doen verzenden aan
„ de Magiſtraten en Gerechten der Steden en
„ Plaatſen in *Uwer Ed. Gr. Mog.* Provinçie: en
„ mene van de Landsvaderlijke Zorg en Recht-
„ vaardigheid van *Uw Ed. Gr. Mog.* te mogen
„ verwachten, dat Hoogstdezelven wel zullen wil-
„ len zoodanige meſures nemen, dat het kwaad
„ niet verergere, door het oeffenen van al te veel
„ geſtrengheid tegens zulken, die niets anders
„ verricht hebben, dan daden, die op zich zel-
„ ven aangemerkt, noch misdadig, noch onge-
„ oorloofd zijn, maar alleen zoodanig konnen ge-
„ worden zijn, door bijgekomene omſtandigheden,
„ tenzelfden tijde, dat een vrije en ongehinderde

„ loop

„ loop zoude gelaten worden, aan zoodanige rust-
„ verſtoorende, haat, tweedracht, en wantrou-
„ wen verwekkende middelen, waar van het mis-
„ dadige niet afhangt van tijden en gelegenheden;
„ maar die uit haren eigen aart regelregt ſtrijdig
„ zijn tegen de Goddelijke, zoo wel als tegen de
„ Menſchelijke Wetten, die in alle welgeregelde
„ Landen en Staten in gebruik zijn."

(geteekend)

W. PR. VAN ORANGE.

Zijnde de Publicatie door Z. H. geconçipieert en gearreſteerd, van dezen volgenden inhoud:

„ *Wij* WILLEM &c. &c. &c. *Allen de gee-*
„ *ne die dezen zullen zien of hooren lezen, Salut!*
„ *Doen te weten: Dat zedert eenigen tijd onder*
„ *de Ingezetenen dezer Landen ontſtaan is een*
„ *geest van partijſchap, door welken aan eenigen*
„ *van onze Landgenooten, tegen onzen Perſoon*
„ *en Beſtuur wantrouwen en ongenoegens zijn in-*
„ *geboezemd, die voor ons geweest zijn van de*
„ *alleronaangenaamſte gevolgen. Dat anderen*
„ *van 's Lands Ingezetenen, zich door den ſtroom*
„ *der opgevatte vooringenomenheid niet hebbende*
„ *la-*

„ *laten wegſlepen, zich veroorloofd hebben uiter-*
„ *lijke vertooningen, tegen welke de Hooge Over-*
„ *heid in ſommige Provinçien noodig geoordeelt*
„ *heeft voorzieningen te doen. Dat in weerwil*
„ *derzelven, eenigen van 's Lands Ingezetenen*
„ *daar in voortvaren, waar door aanleiding ge-*
„ *nomen word, om zoo valſchelijk als kwaadaar-*
„ *tiglijk uit te ſtrooijen en te verſpreiden, dat*
„ *door Ons, of van Onzentwege, de goede Gemeen-*
„ *te zoude worden opgeruid en aangemoedigd tot*
„ *oproer, met het dwaze en alſints beſpottelijk*
„ *oogmerk, om het gezach wettiglijk op Ons ge-*
„ *devolveerd, op eene onwettige wijze te vermeer-*
„ *deren, ja zelfs te verwiſſelen voor de Souverai-*
„ *niteit over deze Landen, en dat uit zoodanige*
„ *geheime aanblazingen van Ons of van Onzent-*
„ *wegen zoude geſproten zijn, die bewegingen,*
„ *welken hier en daar in ſommige Plaatſen der*
„ *Republiek van tijd tot tijd zijn beſpeurt ge-*
„ *worden.*"

„ *Dat Wij in ervaring zijn gekomen, dat*
„ *in verſcheidene Plaatſen van de verſchillende*
„ *Provinçien, de Ingezetenen, inzonderheid ten*
„ *platten Lande, weigeren te gehoorzamen aan*
„ *de gegevene bevelen van de Hooge Overheid,*
„ *om zich in den Wapenhandel te laten oeffenen,*
„ *en in ſtaat te ſtellen, om tegen eenen buitenland-*

„ *ſchen Vijand zich des noods te kunnen defendee-*
„ *ren. En alzoo Wij, inzonderheid in den criti-*
„ *quen en gevaarlijken toeſtand, waar in de Re-*
„ *publiek zich thans bevind, door den Oorlog met*
„ *welke dezelve op nieuw bedreigd wordt, niets*
„ *aanzien als gevaarlijker en nadecliger voor de*
„ *ware belangen van het dierbaar Vaderland,*
„ *dan partijſchappen, onderling mistrouwen, ver-*
„ *deeldheden, en ongehoorzame wederſpannighe-*
„ *den aan de bevelen van 's Lands wettige en ge-*
„ *biedende Overheid: en 'er Ons aan den anderen*
„ *kant ook ten hoogſten aan gelegen ligt, dat*
„ *Wij noch verdacht, noch met grond beſchuldigd*
„ *worden van den toeleg, om eenige ſchadelijke en*
„ *oproerige bewegingen te willen favoriſeeren,*
„ *veel min te doen geboren worden: daar het Ons*
„ *al verder hoogſt ſmartelijk moet vallen, wan-*
„ *neer Onze Landgenooten zich om Onzentwille,*
„ *door het gebruik van verkeerde en onbetaamlij-*
„ *ke middelen, in gevaar brengen van ſchade en*
„ *ſchande, en alle de geſtrengheid der Juſtitie te*
„ *moeten ondergaan. En daar Wij, wel verre*
„ *van de couleur van Onzen Naam immer te*
„ *hebben willen doen dienen, tot eene leuze van*
„ *oproer en ongehoorzaamheid, (zoo als Wij het*
„ *hartzeer gehad hebben, dat zij daar voor is*
„ *verklaard geworden,) nooit iemand met genoe-*

„ *gen*

„ *gen daar mede hebben zien pronken, dan die*
„ *zich distingueerden door liefde tot Vrijheid,*
„ *Eendracht, en Gehoorzaamheid, en daar door*
„ *zich betoonde een waar Vriend te zijn, zoo van*
„ *Ons, als van het Vaderland:* ZOO IS HET,
„ *dat Wij ten uiterſten nuttig en noodig geoor-*
„ *deeld hebben, alle de Ingezetenen dezer Repu-*
„ *bliek bij dezen te informeeren, van Onze ware*
„ *gevoelens en bedoelingen, daar henen gaande,*
„ *dat Wij niet alleen geene grootere mate van*
„ *gezach verlangen, dan aan Ons wettiglijk com-*
„ *peteerd, en door de Heeren Onze Prædeçeſſeu-*
„ *ren is geposſedeerd geweest; maar zelfs, dat*
„ *Wij den uiterſten afkeer hebbende, van het*
„ *doen van inbreuk op de Souverainiteit en Vrij-*
„ *heid van een Land, wiens Vrijmaking en On-*
„ *afhangelijkheid de grootſte Eertijtel is van On-*
„ *ze Voorouderen, die geenen, die op de eene of*
„ *andere wijze, heimelijk of in het openbaar, zou-*
„ *den mogen trachten eenige onwettige vermeerde-*
„ *ring van dat gezach aan Ons te doen defereé-*
„ *ren of opdragen, (bij aldien 'er waarlijk, tegen*
„ *Ons vermoeden, zoodanige inzichten bij den eenen*
„ *of anderen zouden mogen huisvesten), niet zou-*
„ *den kunnen aanzien als Onze ware Vrienden,*
„ *noch als de ware Vrienden van den Vrijen*
„ *Staat der Vereenigde Nederlanden. — Dat*

„ *Wij niets met meerder ijver vergen en begeeren,*
„ *dan eens wederom in dit Ons Vaderland, on-*
„ *der alle deszelfs Inwoneren te zien herleven, die*
„ *Harmonie en Eensgezindheid, zonder welken*
„ *het gevaar uit eenen buitenlandſchen Oorlog*
„ *ſpruitende, noch conſiderabel moet toenemen;*
„ *allen Lasteraaren den mond te ſtoppen; de wa-*
„ *re Liefhebbers van het Vaderland te vereeni-*
„ *gen; en alle Onze Landgenooten te overtuigen*
„ *van Onzen ijver en oprechte begeerte, om het*
„ *Vaderland uit alle deszelfs nooden, zoo verre*
„ *Ons vermogen reikt, onder den bijſtand van*
„ *God Almachtig te redden, en hetzelve tot het*
„ *hoogstmooglijke toppunt van Luister, Voorſpoed,*
„ *Welvaren, Vrede, Vrijheid, en Onafhangelijk-*
„ *heid te brengen. — Dat Wij aan deze wettige,*
„ *en met Onze genegenheden, zoo zeer als met*
„ *Onzen plicht overeenkomſtige middelen, en geen-*
„ *ſints aan de onbetamelijke wegen van oproer,*
„ *muitzucht, ongehoorzaamheid, en wederſpannig-*
„ *heid, verlangen ſchuldig te zijn, de achting*
„ *en liefde van Onze Landgenooten, die Ons zoo*
„ *onontbeerlijk is, om Ons te bemoedigen in den*
„ *gewichtigen Post, waarin Wij door de Godde-*
„ *lijke Voorzienigheid geplaatst zijn. Dat Wij*
„ *daarom ten hoogſten afkeurende alles wat ſtrek-*
„ *ken kan, om de zoo noodige en wenschlijke Har-*

„ *mo-*

„ *monie te ſtooren, of liever het herſtel daarvan*
„ *te beletten; de Wetten en Bevelen der Hooge*
„ *Overheid te ſchenden, en Burgertwisten aan te*
„ *ſtooken, allen en een iegelijk der Ingezetenen*
„ *van deze Republiek willen verzocht, vermaand,*
„ *en gewaarſchouwd hebben; om zich te onthou-*
„ *den van alle licentieuſe en aanſtotelijke discour-*
„ *ſen en geſchriften, mitsgaders van alle oproeri-*
„ *ge bewegingen, en van het geene verder aan-*
„ *leiding geven kan, tot het ondernemen van feite-*
„ *lijke buitenſporigheden en ſtooringe van de ge-*
„ *meene ruste; maar integendeel zich in alle op-*
„ *zichte te gedragen, zoo als het aan ſtille, vreed-*
„ *zame, en gehoorzame Ingezetenen jegens hunne*
„ *Overheden betaamd.*"

„ *En op dat deze Onze gevoelens ter kenniſſe*
„ *komen van de geheele Natie, verzoeken Wij,*
„ *dat deze alomme zal worden gepubliceerd en*
„ *geaffigeerd, ter plaatſe waar men gewoon is*
„ *Publicatie en Affictie te doen.*"

„ *Gegeven in den Haage, den* 31 *Januarij*
„ 1785."

(*geteekend*)

W. PR. VAN ORANGE.

Wij hebben, overeenkomſtig den aart en het oogmerk van deze onze tegenwoordige Levensgeſchiedenis van den Doorluchtigen Vorst, het van de grooſte nuttigheid geoordeeld, deze belangrijke Demarches van WILLEM DE VIJFDE, ter Juſtificatie van Zijn gedrag, en ter demping van de hooggeſtegene oneenigheden onder de Ingezetenen van allerleien ſtand, aan onze Lezeren in hun geheel te doen kennen, om elk wien het hart op de regte plaats heeft, *aan de eene zijde*, te doen gevoelen, dat vele Vrienden van Z. H., in die dagen zeer verkeerd gedacht hebben, die beweerden, dat Zijn beſluit tot verlating van de Reſidentie, te præmatuur, te overhaastend, zou genomen zijn; dat Hij in den Haage gebleven, en op eene meer efficacieuſe wijze Zijn gezach moeste gehandhaafd hebben: zoo ook, *aan den anderen kant*, de hatelijkheid van de conſequentie, die Zijne Vijanden daar uit getrokken hebben, beweerende, dat Zijn vertrek (bij ſommigen eene *ſchandelijke vlucht* genoemd,) een bewijs van het aangetijgde plichtverzuim ware: want, de zaak wel ingezien, en de plaatshebbende Regeerwijze daar bij in aanmerking genomen zijnde, dan kon de Vorst na het ontnemen van het *Commando*, en van het *Recht van Patenten*, hem wettig competeerende, bij geene mooglijkheid eene andere keu-

keuze doen, dewijl Hem, buiten deze nu opgegevene wegen en middelen, geene andere overbleven, ten zij dan, dat Hij zich in de daad eene Inconſtitutioneele uitbreiding van Zijn gezach had willen veroorloven, iets, waar van Hij den grootſten afkeer gevoelde, en altoos betoonde te hebben. En waarlijk, wanneer 'er aan de zijde van 's Prinſen doodelijke Vijanden in de meeste Gewesten, en bijzonderlijk onder die *Hollandſche Staatsleden* die aan alles den toon gaven, ſlechts eenige de minſte gezindheid geweest ware, om de verdeeldheden en twisten met ernst en nadruk tegen te gaan, en met den vastgeſtelden *Regeeringsform*, ook het *Erfſtadhouderſchap* van WILLEM DE VIJFDE te blijven handhaven; wat toch zou hen daar in verhinderd en belet hebben, daar Z. H. zoo cordaat als onbewimpeld de ware gevoelens van Zijn hart aan de Natie openlag, en Zijne beſtrijderen duidelijk toonden, niet in de mooglijkheid te zijn, om dezelve door het aanvoeren van duchtige bewijzen, eenigermate te logenſtraffen? Was 'er ooit een tijdſtip geweest, waar in men door duchtige bewijzen, de door Z. H. aangevoerde Verdediging van Zijne bedoelingen en handelwijzen had behoren te wederleggen, het was het toenmalige, waarin Hij, niet ſlechts *door het voorſtel in de Staatsvergadering, tot H. H.*

Mog.; maar ook *door de Publicatie, tot geheel de Natie ſprak*, en Zijnen wensch te kennen gaf, dat elk zich onthield van allen onbezonnen ijver in het voorſtaan van Zijne Præëminentien en Waardigheden, die door andere doldriftige Zeloten zoo roekeloos ondermijnd en geſchonden werden, terwijl men de Publiçiteit van die merkwaardige ſtukken op alle mogelijke wijzen belemmerde, en des Prinſen betuigingen, in hatelijke Misſives en honende Reſolutien trachtte te ontzenuwen, zoo als wij door verſcheidene voorbeelden, van het geene in *Vriesland*, *Overijſſel*, *Zeeland*, en bijzonder in *Holland* gebeurde, ten overvloede zouden kunnen ſtaven. Dan, daar ons dit te uitvoerig zou doen worden, zullen wij ons daar van onthouden, en ſlechts één voorbeeld aantoonen, dat zelfs de *Raad van Schiedam*, ten aanziene van des Prinſen Voorſtel en Publicatie, zoo ſtraks door ons opgegeven, aan hunne Gedeputeerden op den dagvaart in last gaf te verklaren:

„ *Dat zij met leedwezen hadden ontvangen de*
„ *waarachtige ſentimenten van Z. H., die met*
„ *al vrij wat circumſpectie dienden te worden*
„ *overwogen, dewijl het ſcheen, als of Z. H. in-*
„ *tentie hadt, om openlijk voor het oog van de*
„ *Natie, de bevelen van den Souverain te tauxee-*
„ *ren, en het dragen van Oranje Strikken en*
„ *Lin-*

„ *Linten, door Hoogstdenzelven Souverain ver-*
„ *klaard voor Oproerleuzen, en even daarom ten*
„ *ſtrengſten verboden, als iets onverſchilligs, veel*
„ *min misdadigs of ongeoorloofds te beſchouwen:*
„ *ja, wat meer was, om de Oranjekleur, vlak*
„ *tegen het begrip van Hun Ed. Gr. Mog. aan,*
„ *als een teeken van gedistingueerde uitmuntende*
„ *liefde voor het Vaderland te proclameeren: ter-*
„ *wijl Hun Ed. Gr. Achtb. met bijzondere op-*
„ *merkzaamheid hadden gadegeſlagen, de ver-*
„ *zwijging der omſtandigheden door Z. H. be-*
„ *doeld, die eigentlijk het misdadige der beweegin-*
„ *gen, naar het begrip van Z. H. zouden te weeg-*
„ *brengen, mitsgaders van de rustverſtoorende,*
„ *haat, tweedragt, en wantrouwen verwekkende*
„ *middelen, aan welken, als door den Souverain*
„ *met een ſtilzwijgend genoegen, de vrije loop*
„ *zou worden toegelaten* (*).

„ *Dat dewijl alle die bedekte gevoelens niet an-*

„ *ders*

(*) Daar wij het *Voorſtel* en de *Publicatie* van Z. H. hier boven deden kennen, zoo kan elk Lezer uit deze *Interpretatie* die de *Schiedamſche Vroedſchap* aan die ſtukken gaf, ten duidelijkſten opmaken, op welk eene wijze des Prinſen ſchuldelooſte pogingen, tot demping van de plaatshebbende verdeeldheden, op de hatelijkſte wijze beſchouwd en miskend werden, waarover zich het Nageſlacht nog verbazen zal.

„ *ders konden worden geconſidereerd, dan als zoo*
„ *vele Inſinuatien om de directie van den Souve-*
„ *rain te tauxeeren; en dat de geproponeerde*
„ *Waarſchouwing het middel mogt worden ge-*
„ *naamd, om de harten der Ingezetenen van hun-*
„ *nen wettigen Souverain af te trekken; de bewe-*
„ *gingen te vermeerderen; de tweedracht te ver-*
„ *grooten; en de oproerige factie meer en meer*
„ *te doen aangroeijen: hunne Principalen van*
„ *gedachten zouden zijn, dat de Waarſchouwing*
„ *door Z. H. overgelegd, door Hun. Ed. Gr. Mog.*
„ *expresſelijk zou behoren te worden gedisappro-*
„ *beerd en afgekeurd, en* ONWAARDIG VERKLAARD
„ OM MET EENE SANCTIE VAN HUN ED. GR.
„ MOG. TE WORDEN BEKRACHTIGD."

„ *En gemerkt, dat Hun Ed. Gr. Achtb. wel*
„ *willen adopteeren, dat het ſtelſel van de Pro-*
„ *poſitie en Waarſchouwing, even als de* ACTE
„ VAN CONSULENTSCHAP, *de geboorte verſchul-*
„ *digd was aan Eigenbaatzoekende en Landberoe-*
„ *rende Raadgevers; en het wenſchelijk zoude*
„ *zijn, dat dezen mogten ontdekt, en eens en*
„ *vooral van den Perſoon van Z. H. verwijderd*
„ *worden, zij zich verplicht geoordeeld hadden,*
„ *in overweging te geven, of Hun Ed. Gr. Mog.*
„ *niet zouden kunnen goedvinden, in een Beſoigne*
„ *te doen examineeren, op welke beſte wijze en*

„ *door*

„ *door welke geſchikte wegen en middelen, de*
„ *Aanvoerders of Opſtellers van de gemelde Pro-*
„ *poſitie en Waarſchouwing, zouden kunnen ont-*
„ *dekt worden? Ten einde als dan daar na zoo-*
„ *danig te reſolveeren, als geoordeeld zoude wor-*
„ *den te behooren.*"

Wanneer wij de tot hiertoe verhaalde reçeptie van des Prinſen in het werk geſtelde pogingen, zoo tot verdediging van het Vaderland, als tot eene efficaçieuſe opruiming van de plaatshebbende verdeeldheden onder de Ingezetenen, overwegen, en dan daarbij in aanmerking nemen, op welk eene wijze de meerderheid der Hollandſche Staatsleden tot het beſluit kwamen, om dien Vorst, ter zake van eenige bewegingen op den 4 *September*, buiten Zijn toedoen voorgevallen, van het Commando over het Haagſche Guarnizoen te ontzetten, wie ziet dan niet, dat de Prins geene andere keuze overbleef, dan die wij Hem, benevens Zijne Koninglijke Gemaalinne en de Vorstelijke Kinderen zagen ten uitvoer brengen? Met dit alles, de Vorst beſloot tot dit uiterſte niet, dan na alvorens van alles wat 'er gebeurt ware, aan Zijnen Koninglijken Oom en Bloedverwant, FREDRIK DE GROOTE, *Koning van Pruiſen*, door eenen Courier kennis te geven, en Zijne bemiddeling in te roepen, van oordeel zijnde, dat als dan

dan de doordrijvers van het werk, tot gematigder handelingen ten Zijnen aanziene zouden bewogen worden: dan, de ondervinding leerde weldra, dat Zij zich aan des Konings herhaalde tusſchenkomſte in het geheel niet lieten gelegen liggen, toen gezegde Monarch op den 18 *September* zoo aan de *Staten Generaal* in het algemeen, als aan de *Staten van Holland* in het bijzonder, zijne bevreemding over het ontnemen van het Commando te kennen gevende, zich jegens de laatstgenoemden, in dezer voegen uitdrukte: „ *Na de* „ *verzekering ons door de Algemeene Staten der* „ *Vereenigde Nederlanden gedaan, en Hoogstder-* „ *zelver antwoord van* 30 *Augustus* 1784, *heb-* „ *ben wij ons verzekerd gehouden, dat 'er in geene* „ *der vereenigde Provinçien meer aan gedacht* „ *wordt, om aan den Heere Erfſtadhouder,* „ *Prinſe van Oranje en Nasſau, in het bezit* „ *der aan Hem eenmaal opgedragene rechtma-* „ *tige Voorrechten eenige afbreuk te doen. Onze* „ *verwondering en leedwezen was derhalven des* „ *te grooter, wanneer wij tegen alle verwachting* „ *aan vernemen moesten, dat men Hem, Heer* „ *Erfſtadhouder, onlangs het Commando over het* „ *Guarnizoen van den Haag heeft afgenomen,* „ *het welk toch onbetwistbaar tot de Charge van* „ *eenen Erfſtadhouder en Capitein-Generaal be-*

„ *hoort,*

„ *hoort, en dat het zich al verder zoo laat aan-*
„ *zien, als of men Hem van de wezentlijkſte en*
„ *gewichtigſte voorrechten van het Erfſtadhouder-*
„ *ſchap, het eene voor, het andere na, zoekt te*
„ *ontzetten, en niets anders dan den bloten naam,*
„ *en een ſchijnbeeld daar van overlaten.*"

„ *Dewijl wij nu geheel niet van meening zijn*
„ *ons in de interieure omſtandigheden van Uwen*
„ *Vrijen Staat in te laten; nog UEd. Groot*
„ *Mog. in de uitoeffening van derzelver Souve-*
„ *raine Rechten te prævenieeren; maar integen-*
„ *deel van derzelver billijkheid en liefde tot ge-*
„ *rechtigheid overtuigd zijn, zoo zullen UEd.*
„ *Gr. Mog. ons ook niet verdenken, wanneer wij*
„ *aan het noodlot van een ons zoo nabeſtaand*
„ *Vorst, en deszelfs Huis niet onverſchillig kun-*
„ *nen zijn: te meer, daar wij ons verzekerd hou-*
„ *den, dat de Heer Erfſtadhouder, geene de min-*
„ *ſte gelegenheid nog oorzaak tot eene zoo harde*
„ *en onverdiende behandeling zal gegeven hebben,*
„ *maar veel meer alles doet wat mogelijk is, om*
„ *Zijne hooge Charges naar waarde te bekleden,*
„ *het welzijn van den Staat te bevoorderen, het*
„ *vertrouwen en de genegenheid der gezamentlij-*
„ *ke Heeren Staten te verdienen, waar toe wij*
„ *Hem ook bij iedere gelegenheid beſtendig aan-*
„ *maanen.*"

„ *En*

„ *En gelijk wij bovendien aan den welſtand*
„ *en rust van eene zoo aanzienlijke en ons zoo*
„ *nabij gelegen Republiek, een zoo groot en op-*
„ *recht aandeel nemen, zoo verzoeken en verma-*
„ *nen wij UEd. Groot Mog. bij dezen nogmaals*
„ *ernſtig, dat zij met ter zijde ſtelling van al*
„ *het geen tot hier toe, veelligt uit misverſtand*
„ *of verhaasting is voorgevallen, zich met den*
„ *Heer Erfſtadhouder op eenen beteren en vriend-*
„ *ſchappelijken voet gelieven te zetten; de voor-*
„ *malige gelukkige eensgezindheid, en het weder-*
„ *zijdsch vertrouwen te herſtellen; den Heer Erf-*
„ *ſtadhouder in de rustige uitoeffening van de*
„ *aan Hem en Zijn Huis eenmaal erffelijke af-*
„ *geſtane Voorrechten en Prærogativen te laten;*
„ *Hem daarin niet verder te ſtooren, maar in-*
„ *tegendeel het geene Hem ontnomen is weder te*
„ *geven.*"

„ *Mogten UEd. Gr. Mog. nu ten besten*
„ *van hare Provincie voornemens zijn, in het*
„ *beſtuur der openbare en interieure zaken eenige*
„ *daar toe geſchikte veranderingen te maken,*
„ *zal het Hoogstdezelven niet moeilijk vallen,*
„ *zich deswegens met den Heere Erfſtadhouder,*
„ *zonder krenking Zijner Rechten te vereenigen,*
„ *terwijl Hij zich gewis tot al wat billijk en*
„ *voor den Staat meest voordeelig is, gewillig*

„ *too-*

„ *toonen zal, wanneer UEd. Gr. Mog. zich daar-*
„ *omtrent maar met Hem zullen gelieven te ver-*
„ *ſtaan. Konden wij, door onze bemiddeling*
„ *daar aan iets toebrengen, en wilden UEd. Gr.*
„ *Mog. ons daaromtrent derzelver vertrouwen gun-*
„ *nen, dan kunnen Hoogstdezelven verzekerd zijn,*
„ *dat wij zulks niet alleen als een Aanverwant*
„ *van het Huis van Oranje, maar ook als een*
„ *waar en oprecht Vriend en Nabuur van den*
„ *Staat der Vereenigde Nederlanden, met zoo*
„ *veel ijvers, als ware onpartijdigheid en oprechte*
„ *genegenheid verrichten zullen.*"

Op deze wijze interesſeerde zich de GROOTE FREDRIK, (ten gevolge van des Prinſen klachten over het Hem aangedaan ongelijk,) voor de belangen van Vorst en Vaderland! Uit een thans voor ons liggend bericht, hebben wij alle gronden om onzen Lezeren te kunnen verzekeren, dat Z. H. zoo ook Zijne KONINGLIJKE GEMAALINNE, zich na Hun vertrek uit den *Haage*, van 's Konings tusſchenkomst eenige verandering ten goede voorſtelden, en dat dit ook de oorzaak opleverde, waarom aan 's Vorsten vertrek naar *Breda*, het voorkomen van eene reize uit noodzaak; en aan de tocht van H. K. H. naar *Vriesland*, het aanzien van een Plaiſierreisje gegeven werdt, in de vooronderſtelling en hoope levende, dat 's Konings

nings aangebodene bemiddeling, door de Hollandſche Staatsleden met erkentenis zoude aangenomen worden, Dan, het bleek op den 5 *November*, dat die opgevatte hoope ten eenenmale ijdel was, toen op des Konings Misſive (geſteld zijnde in handen van de Gecommitteerden tot het Groot Beſoigne,) een alſints ongunſtig Rapport werdt uitgebragt, waar bij de zaak van het Commando, als wel en wettig verricht, en des Konings gevoelen over dezelve, als ten hoogſten ongerijmd beſchouwd werdt, dewijl de Leden in ſubſtantie van oordeel waren: „ dat, daar *Z.* M. in Zijne „ Misſive onderſtelde, dat het Commando over „ het Guarnizoen aan Z. H. als Erfſtadhouder „ en Capitein-Generaal zoude competeeren; zoo „ iets echter noch met den aart, noch met de „ Commisſie aan Z. H. gegeven, kon worden „ overeengebragt: dewijl het van zelfs ſprak, dat „ in de Reſidentie, niemand *buiten den Souve-* „ *rain*, eenig Oppergezach over de Militie in „ dezelve liggende kon prætendeeren. Dit ge- „ voelen trachtende te ſtaven met de Reſolutie „ van den 5 *Maart* 1672, genomen ten tijde „ van het Stadhouderloos Bewind, onder den „ *Raadpenſionaris* DE WITT, en waar bij ver- „ klaard was, *dat het Guarnizoen aan niemand* „ *anders, dan aan de Staten en derzelver Gecom-*

„ *mit-*

„ *teerde Raden gehoorzaamheid verſchuldigd was.*"
Een gevoelen, dat in eene zeer uitvoerige Memorie gedefendeerd werdt, en welk ſtuk beſloten wierdt met een tweeledig Advis, behelzende, EENSDEELS: „ *dat men zich ſtiptelijk behoorde te houden aan* „ *alle de deelen der Reſolutie van den 5 Maart* „ 1672: en ANDERDEELS, *dat men van dit be-* „ *ſluit per Miſſive, in zeer deçente termen opge-* „ *ſteld, aan Z. M. den Koning van Pruiſſen,* „ *ter beantwoording van Zijne Miſſive, behoorde* „ *kennis te geeven,*" ten welken einde zij tevens een Conçept van zoodanig antwoord overlagen, welken wij hier eene plaats zullen inruimen, om uit de eigen gezegden van des Vorsten beſtrijderen onze Lezeren te doen zien, tot welke ongerijmdheden zij vervoerd werden, ter doorzetting van het beraamd ontwerp ter ondermijning van 's Lands Conſtitutie, en het daar aan verbonden Erfſtadhouderſchap, hoofdzakelijk dus ſchrijvende:

DOORLUCHTIGSTE! GROOTMACHTIGE KONING!

„ Wij hebben wel ontvangen de Miſſive van „ den 18 *September*, waarmede het Uwe Majes- „ teit behaagt heeft ons te vereeren, en hebben „ niet dan met genoegen daar uit gezien, de ver-

„ nieuwde verzekeringen van vriendſchap en at-
„ tentie van Uwe Majesteit voor den welvaart
„ van deze Republiek, waar van onze Provinçie
„ zoó een voornaam deel uitmaakt.

„ Dan, naar mate onze zucht tot aankweking
„ dezer gunſtige diſpoſitie van Uwe Majesteit
„ is, naar die mate zijn wij te meerder getrof-
„ fen geweest, wanneer wij uit die Misſive heb-
„ ben ontdekt, dat een voorname aanleidende
„ oorzaak tot het ſchrijven van dezelve gelegen
„ geweest is, in de informatien die men aan Uwe
„ Majesteit ſchijnt te hebben geſuppediteerd, *als*
„ *of wij aan den Heere Prinſe van Oranje niet*
„ *alleen ontnomen zouden hebben, iets, het gee-*
„ *ne indisputabel tot de Charge van eenen Erf-*
„ *ſtadhouder en Erf-Capitein-Generaal zoude be-*
„ *horen;* maar, als of de geſteldheid van zaken
„ in onze Provinçie zoodanig zoude zijn, *dat*
„ *het zich liet aanzien, als of men Z. H. van*
„ *de wezentlijkſte en gewichtigſte voorrechten van*
„ *het Erfſtadhouderſchap, het eene voor, het an-*
„ *dere na, zoude ontzetten, zoo dat men Hem niet*
„ *dan de bloote naam en het ſchijnbeeld daar van*
„ *zoude overlaten, op welke berichten den inhoud*
„ *van Uwe Majesteits Misſive berust.* Voor zoo
„ veel deze geſuppediteerde informatien in eene
„ generale en ongedetermineerde voordragt van za-
„ ken

„ ken uitlooPen, is het ons niet mooglijk om de-
„ zelve *en detail* te beoordeelen, en na te gaan,
„ of ook, zonder ons weten, en tegen onzen
„ wil, iets mogt zijn ondernomen, waar op in
„ het bijzonder bij zoodanige algemeene voor-
„ dragt mogt zijn gedoeld; maar dit kunnen wij
„ met eene cordate openhartigheid verzekeren,
„ dat, hoe zeer wij ook overtuigd zijn van de
„ noodzaaklijkheid tot herſtelling van abuizen en
„ inkruipingen, *wij echter nimmer de hand heb-*
„ *ben geleend, of daar aan leenen zullen, dat*
„ *tegen onze gevestigde Conſtitutie, of de wettige*
„ *Rechten van den Heere Erfſtadhouder, of van*
„ *iemand anders, iets worde vastgeſteld* (*)."

„ Wij

(*) Zoo het waarheid is, dat deze Misſive aan FREDRIK DE GROOTE uit de pen van den *Raadpenſionaris* VAN BLEISWIJK gevloeit is, (zoo als velen op goede gronden verzekeren) wie moet zich dan niet verbazen over deze betuiging? Wanneer men herdenkt dat alles wat wij, aangaande de behandelingen Z. H. ſints 1778 door *vele Hollandſche Leden* aangedaan, en de Inconſtitutioneele ſtappen die zij zich veroorloofden, te boek geſteld hebben, moet men dan niet erkennen, *dat de ſteller van deze Misſive, hier tegen zijn beter weten aan handelde, en zich werkzaam betoonde om Z. M. was het mooglijk, te beduiden dat Hij zich had laten bedriegen, en lichtgelovig genoeg was, om aan onwaarheden zijn zegel te hechten?* Dat FREDRIK DE GROOTE dit bemerkte, en om die rede gantsch niet geſticht was,

„ Wij vleijen ons (dus gaat men voort) dat „ deze onze welmeenende verzekering genoeg „ zal zijn, om alle verkeerde indrukken, welke „ de abuſive, en geheel ongedetermineerde in- „ formatien bij Uwe Majesteit mogten veroor- „ zaakt hebben, uit te wisſchen, en dat meer „ ſpeçiaal aan Hoogstdezelve, en wel uit onze „ Reſolutie van den 8 *September* is opgegeven, „ als een daad van ons, waardoor de Heer Erf- „ ſtadhouder in Zijne notoire en indisputabele „ rechten verkort zoude zijn: naardien wij met „ betrekking tot die Reſolutie even ſtellig verze- „ keren kunnen, dat noch de inhoud, noch de „ bedoeling derzelve, iets bevat, of bevatten kan, „ 't welk in het minſte met de gedane opgave „ zoude overeenkomen, of daartoe zelfs relatie „ hebben."

„ Het zijn alleen de egards voor Uwe Majes- „ teit, die ons tot deze nadere explicatie aanzet- „ ten, ſchoon wij anders, indien wij ons in eene „ discusſie konden inlaten, vrij wat meer rede- „ nen van onzen kant zouden hebben, om ons „ ge-

leerde de ondervinding, zoo als wij in het vervolg nader zien zullen, bij de verdere ontwikkeling van het beraamde ontwerp ter ondermijning van 's Lands vastgeſtelden Regeringsvorm.

„ gevoelig te toonen, over de denkbeelden die
„ men aan Uwe Majesteit, ten aanzien van on-
„ ze Reſolutie ſchijnt te hebben gegeven; als
„ waardoor in effecte wordt in twijffel getrokken,
„ of wij, die de onbetwistbare Souverainiteit in
„ deze Provinçie bekleden, wel bevoegd zouden
„ zijn geweest, om tot onze eigen veiligheid, en
„ tot demping van oproerige bewegingen die on-
„ der ons oog plaats hadden, het Collegie van
„ onze Gecommitteerde Raden, hetwelk uit zijn
„ aart en natuur geſchikt is om daar tegen te
„ waken, en tot welks deliberatien de Heer Prinſe
„ van Oranje mede toegang heeft, te qualifiçee-
„ ren, om van de alhier zijnde Militie, meestal
„ uit onze Lijfguardes beſtaande, zoodanig ge-
„ bruik te maken, waar door de geſtoorde rust
„ herſteld zoude kunnen worden. — Bij een
„ Vorst gelijk Uwe Majeſteit, die de Rechten
„ aan alle Souverainiteit gehecht, zoo wel weet
„ te appretieeren, zouden wij de Conſideratie
„ waar mede Hoogstdenzelven ons wil vereeren,
„ notoirlijk moeten verliezen, indien wij niet
„ voor die aan ons zoo indisputabel toebehoo-
„ rende Rechten met allen ernst waakten, en in-
„ tegendeel derzelver aanwezen door deze of gee-
„ ne ſchikkingen daar van lieten verminderen."
„ Om die reden vertrouwen wij ook, dat Z. H.

„ zelfs, dit ons ſyſtema zal billijken, en zich „ wel zal willen overtuigd houden, dat wij niet „ in ſtaat zijn, om ten Zijnen opzichte de ge„ voelens van billijkheid en rechtvaardigheid, „ waar door wij onze Regering zoeken te doen „ Characteriſeeren, eenigſints te verlochenen, „ maar integendeel niets ijveriger bedoelen, dan „ om de heilzame vruchten te vermenigvuldigen, „ welken de richtige uitoeffening en waarneming „ der hooge Charges, die in ons Gemeenebest „ in het generaal, en in deze Provincie in het „ bijzonder aan Z. H. zijn toevertrouwd, tot het „ algemeene welzijn van den Lande, en van de „ Ingezetenen eenigſints zoude kunnen produceeren." &c. Zich verder beroepende op de gronden, vervat in een uitgebragt *Staatsrapport*, waar in de ſtellers zich vermoeiden, om te betogen, *dat de Staten, ingevolge het beſluit van den 5 Maart 1672 tot de genomene Reſolutie van den 8 September bevoegd waren.*

Eene Misſive, die zoo zeer naar het genoegen van de meerderheid der Leden was, dat zij niet alleen tot de afzending derzelver dadelijk beſloten, maar ook bij het genomen beſluit, *omtrent het Commando over het Haagſche Guarnizoen, en het verleenen van Patenten* perſiſteerden, echter niet zonder uitdrukkelijk protest van

de

de *Leden van de Ridderſchap*, welke declareerden: „ *in geenen deele geconcurreert te hebben* „ *tot het nemen van zoodanige Reſolutien als bij* „ *de Miſive aan Z. M. werden bedoeld; waarom* „ *zij ook de verantwoording derzelver, aan de* „ *Leden die dezelve goedkeurden en afzonden, ge-* „ *heel overlieten.*"

Dat zulk een antwoord, opgevuld met betuigingen die niets beteekenden, en zich zelven wederlegden, door FREDRIK DE GROOTE met tegenzin gelezen, en met afkeuring behandeld werdt, heeft de ondervinding te zeer doen zien, dan dat wij zulks hier behoeven te vermelden. Van meer belang, en overeenkomſtiger ons oogmerk is het, te vermelden, op welk eene wijze WILLEM DE VIJFDE oordeelde over het zoo ſtraks door ons aangeſtipt *Rapport*, dat op den 5 *November* ter Vergadering was ingekomen, en ten gevolge had, dat men bij het genomene beſluit, om Z. H. van een voornaam deel Zijner Erffelijke Waardigheden voor altoos ontzet te houden, bleef volharden, zich (quaſi) beroepende op eene Reſolutie, genomen in een tijd, waar in men door de invoering van het *Eeuwig Edict* in den waan verkeerde, dat 'er nimmer een *Stadhouder over Holland* zou worden aangeſteld, en die derhalven op de tegenwoordige geſteldheid van Rege-

ring in geenen deele kon of vermogt toegepast te worden. Immers *Z.* H. dat *Rapport* onder het oog krijgende, verzuimde geen oogenblik om hetzelve op de duchtigſte wijze te doen wederleggen, in eene zeer bondige en wel bewerkte *Memorie van Conſideratien*, geſterkt en geſtaafd door niet minder dan 12 *belangrijke Bijlagen*, allen daar henen gericht, om Zijn wettig recht, Hem door der Staten Reſolutie van den 8 *September* ontnomen, te betoogen en te reclameren. Eene *Memorie*, waar in niet alleen de ongerijmdheid en de abſurditeit van het *Staatsrapport*, ten duidelijkſten aangetoond, en het onbetwistbaar recht van den Vorst op de zaak in quæstie, middagklaar gededuçeert werdt; maar waar in ook het gegeven antwoord aan FREDRIK DE GROOTE in het ware daglicht wordt geplaatst. Wij kunnen hetzelve uit hoofde van deszelfs uitgebreidheid hier niet plaatſen, waarom wij ons alleen vergenoegen zullen met de overneming van het allerbelangrijkst ſlot, dat met volle recht als *eene korte recapitulatie van het geheel* behoord beſchouwd te worden, in ſubſtantie dus luidende:

„ Dewijl echter *Hun Ed. Gr. Mog.* aan de „ eene zijde, bij het antwoord aan Z. M. eene „ genoegzame kennis van de Conſtitutie dezer „ Provinçie aan *Z.* H. toekennen; en het tevens

„ waar

„ waar is, dat Z. H. ſustenue omtrent het ge-
„ zach over de Militie niet nieuw is, maar ten
„ allen tijde bij alle Heeren Gouverneurs en Ka-
„ piteins Generaal is ſtaande gehouden, en door
„ *Hun Ed. Gr. Mog.* op allerleie wijzè gejuſti-
„ ficeert; en dat nogthans aan den anderen kant,
„ bij het Rapport wordt voorgedragen, dat daar
„ als nu ſchromelijke gevolgen zouden moeten
„ worden geappræhendeert, door dien Z. K. M.
„ wegens de notoire verkorting van Z. H. recht,
„ zich bij Misſive aan *Hun Ed. Gr. Mog.* heeft
„ geaddreſeert. — En daar Z. H. zich echter
„ niet kan imagineeren, dat zoodanig eene vrij-
„ willige voorſtelling van Z. M. eenige verande-
„ ring in den aart en de eſſentie van de Hooge
„ Charges van *Gouverneur en Kapitein-Generaal*
„ *van Holland* zoude kunnen maken, veel min
„ eenig nadeel aan de wettige werking dier Waar-
„ digheid toebrengen: zoo vraagt men, *welke*
„ *toch thans de redenen van die apprehenſie meer-*
„ *der kunnen wezen, dan ooit bevorens?* —
„ Edoch, Z. H. verkiest liever deze redenen
„ niet op te zoeken, en te eplucheren, maar veel
„ eer de diverſe Conſideratien in deze Memorie
„ voorkomende kortelijk te contraheeren, ten
„ einde het waar object van het different te dui-
„ delijker te doen voorkomen, *als het gevolg eener*

„ *onderſtelling die niet exteert*, en zijne gevoe-
„ lens over de zaak zelve, ter wegneming van
„ alle mogelijke hæſitatie, nog eens nader open
„ te leggen, te weten: *Dat als nu gebleken is,*
„ *dat door de dadelijke intrekking en vernietiging*
„ *van de Reſolutie van den 5 Maart 1672, als*
„ *alleen een gevolg en toevoegſel zijnde van het*
„ *Eeuwig Edict, en even onbeſtaanbaar met de*
„ *functie van een Gouverneur en Kapitein-Gene-*
„ *raal als het Edict zelve; het gezach van Z. H.*
„ *in zaken van de Militie, nooit is gelijk geſteld*
„ *met, of verheven geworden boven dat van Hun*
„ *Ed. Gr. Mog. En dat de quæstie in dit ge-*
„ *val nooit heeft kunnen wezen, of Hun Ed. Gr.*
„ *Mog. als Souverain, niet* PER SÉ *met het recht*
„ *van Oppergebied over de Troupes in hunne Pro-*
„ *vincie, zouden hebben ontdaan; gelijk zulks,*
„ *noch bij Z. H. noch bij iemand Zijner Prædé-*
„ *ceſſeuren is geſustineert? en gevolgelijk, dat het*
„ *voorſchreven Rapport zijne geboorte alleen ver-*
„ *ſchuldigd is, aan eene duistere en abuſive voor-*
„ *ſtelling van de zaak, en aan eene verzuimde*
„ *Determinatie, wat door het Oppergezach, en*
„ *de verſchillende relatien waar toe het gebragt*
„ *wierd, te verſtaan was, als zijnde daar bij dat*
„ *onafhangelijk Oppergebied, dat altoos in den*
„ *boezem van den Souverain blijft, en dat Repræ-*

„ *ſen-*

„ *ſentatief gezach en beſtuur, 't welk daar uit*
„ *proſlueert, en bij Z. H. werdt uitgeoeffend,*
„ *'t geen in het effect der uitvoering wel een en*
„ *'t zelfde is, maar relatief tot, en ondergeſchikt*
„ *aan elkanderen, twee diverſe Maxima zijn,*
„ *onder één vermengd. En dat mitsdien in de*
„ *laatſte plaats, alle anxieuſe apprehenſien van*
„ *een waarlijk denkbeeldig en chimeriecq* Impe-
„ rium in Imperio, *van zelve komen te verval-*
„ *len.* — Want indien het waarachtig is, gelijk
„ zulks in deze *Memorie* voor Z. H. meer dan
„ eens is gedeclareert, dat Hij geen ander Op-
„ pergezach over de *Militie in het generaal*, en
„ ſpeciaal ook over het *Guarnizoen van den Haag*,
„ ooit heeft geſuſtineert of verlangd, *als alleen*
„ *in onderſchikking aan de goedvinding van de*
„ *Heeren Staten;* en dat in de orde van zaken,
„ Hoogstderzelver dispoſitien, door Hem, als
„ Hoofd van de Militie, in de geheele Provinçie
„ moeten worden gedaan volvoeren; zoo zijn 'er
„ geene *Termini Habiles* voor eenige gelijkheid
„ van macht: en de geheele *Ratio impulſiva* van
„ het voorſchr. Rapport vervalt. En wat grond
„ of ſchijn van reden zou 'er dan evenwel nog
„ kunnen overblijven, om Z. H. met eene open-
„ lijke Proſtitutie te priveeren van dat recht,
„ 't geen alle Zijne Prædeçesſeuren, anterieur aan

„ Hem,

„ Hem, en Hij zelve, tot hiertoe rustig en on-
„ geïnterrumpeert hebben geuſeert, en bij Erffe-
„ lijke Delatie aan Hem en Zijne Kinderen en
„ Descendenten is toegekend? Waarom Hij dan
„ ook vertrouwd, dat, met terzijde ſtelling van
„ alle verkeerde, en in de daad voor Z. H. zeer
„ bezwarende diſſendentie, nopens eenigerlei an-
„ dere bedoelingen, de zaken op den ouden en
„ fundamenteelen voet zullen gelaten worden."

Intuſſchen, hoe bondig en beredeneert deze *Memorie* ook zijn mogt, Z. H. oordeelde echter dezelve niet blotelijk aan *Hun Ed. Gr. Mog.* te moeten afzenden, maar integendeel dezelve te doen vergezeld gaan met eene Misſive, geſchreven op *het Loo*, den 4 *December* 1785, waarin Hij de ware gevoelens Zijner Ziele blootleide, om ware het mogelijk hen tot gematigder begrippen, en de zaken niet verder uit hun geheel te brengen. Eene Misſive, die duidelijk doet zien, hoe zeer Z. H. die zaak ter harte nam, dus ſchrijvende:

„ Het heeft ons ten hoogſten getroffen, dat de
„ Heeren Uwe Gecommitteerde Raden hebben
„ kunnen goedvinden op den 8 *September* laatst-
„ leden, eenige orders te geven *aan het Guarni-*
„ *zoen van den Haage*, buiten onze kennis, en
„ met voorbijgang van ons, in onze kwaliteit

„ *als*

„ *als Gouverneur en Kapitein-Generaal van deze*
„ *Provinçie*, vermits wij oordeelen, dat zulks
„ aan ons in onze qualiteit voorſchreven alleen
„ was competeerende, en wij ons te dier tijd al-
„ daar præſent bevonden, vooral, daar zulks niet
„ duister te kennen gaf, dat onze directie en voor-
„ ziening, in het ſtellen der noodige orders tot
„ maintien van de publieke rust en veiligheid,
„ dat vertrouwen niet vond, 't geen wij meenden
„ te meriteeren."

„ Wij weten niet, en kunnen ons niet herinne-
„ ren, ooit iets te hebben geömitteert, 't geen
„ ons ter voorkoming en demping van eenige
„ tumultuaire bewegingen, door Heeren Gecom-
„ mitteerde Raden, of door de Juſtitie in het al-
„ gemeen is verzocht en voorgedragen: en wij
„ verbeelden ons, dat daar van verſcheidene voor-
„ beelden voor handen zijn. — De gevoeligheid
„ over dit ongelijk ons aangedaan, heeft ons ver-
„ volgens aangezet tot eene demarche, die ons
„ de geſchiktſte en prompſte heeft toegeſchenen
„ om daar van herſtelling te bekomen, namelijk
„ om te verzoeken, dat *UEd. Gr. Mog.* Verga-
„ dering nog dien zelfden dag bij elkanderen
„ kwam: en het is met dat oogmerk dat wij op
„ dien avond in perſoon ons beklag ter Uwer
„ Vergadering hebben ingebragt: doch met zoo

„ wei-

„ weinig fuccès, dat wij niet alleen Hoogstder-
„ zelver ongenoegen over deze Convocatie heb-
„ ben moeten vernemen, maar dat door Uwe ap-
„ probatie op de goedvinding van Heeren Ge-
„ committeerde Raden, wij met 'er daad ontzet
„ zijn van een voorrecht, waar van alle onze
„ Voorzaten ongeinterrumpeert hebben gegau-
„ deert."

„ Wij vinden ons bovenal gegrieft, door den
„ voordragt en de ſtellingen bij het Rapport van
„ het Staatsbeſoigne van den 4 *November* gema-
„ nifesteert, en tot niets minder ſtrekkende, als
„ om ons voor altoos van het geheel Commando
„ van het Guarnizoen van den Hage te ontzet-
„ ten, en hetzelve aan het Collegie van Gecom-
„ mitteerde Raden over te brengen."

„ De ongedetermineerde en ongefundeerde gron-
„ den daar bij gelegt; de verkeerde denkbeelden
„ nopens de Souveraine Rechten van UEd. Gr.
„ Mog. bij hetzelve aan ons toegekend; en de
„ illatien uit het een en ander afgeleid, hebben
„ wij met geene mogelijkheid ſtilzwijgend kun-
„ nen paſſeeren, maar wij hebben ons verplicht
„ gevonden, het beledigende dat daar in voor
„ onze Eer en billijke Denkwijze ligt opgeſloten,
„ met alle decentie voor *UEd. Gr. Mog.* open te
„ leggen."

„ Men

„ Men heeft de zaak daar bij zoodanig voor-
„ geſteld, als of wij een Oppergezach over de
„ Militie in deze Provinçie, zelfs boven, en on-
„ afhangelijk van *UEd. Gr. Mog.* hadden willen
„ prætendeeren, en het is op deze gantsch erro-
„ neuſe adſumtie, dat men bij het voorſchr. Rap-
„ port eene noodzaaklijkheid heeft voorgewend,
„ om de rechten van de Souverainiteit tegen ons
„ te handhaven en te vindiçeeren, en tot dat
„ einde den voorſlag te doen, om het zoo ſtraks
„ gemelde *Commando over het Guarnizoen van*
„ *den Haag*, 't geen wij en onze Prædeçeſſeuren,
„ even als dat van de overige Troupes in de Pro-
„ vinçie, in qualiteit als *Gouverneur en Capitein-*
„ *Generaal van Holland en Weſtvriesland* altoos
„ en ongeinterrumpeert, niet ſlechts met kennis
„ en adveu, maar op de duidelijkſte Reſolutien,
„ Conçeſſien, en gearreſteerde Ordres van UEd.
„ Gr. Mog. zelven hebben geëxerçeert, aan ons
„ te ontnemen, en hetzelve te reguleeren op eenen
„ gelijken voet, als zulks geweest is ten tijde dat
„ deze Provinçie zonder Gouverneur en Kapi-
„ tein-Generaal zich bevondt. Ja, zoo als het-
„ zelve gebragt was in die bijzondere Epoque,
„ wanneer men tot maintien van het *Eeuwig*
„ *Edict* van den Jare 1667, meende, alle denk-
„ beelden van de waardigheid van eenen Stad-

„ hou-

„ houder Gouverneur en Kapitein Generaal, voor
„ altoos en eeuwig te moeten laten varen, en
„ alle aanleiding tot eenig Militair Commando en
„ Gezach foigneuslijk te prævenieeren." — Tot
„ volkomene wegneming van deze vooronderſtel-
„ lingen en accuſatien, hebben wij vervolgens
„ doen formeeren de nevensgaande *Memorie*,
„ waarin *UEd. Gr. Mog.* behalven de gronden
„ en redenen van onze ſuſtenue, teffens zullen
„ vinden geëxpliçeert, onze ontwijffelbare erken-
„ tenis van het Oppergezach en hoogſte Rech-
„ ten van *UEd. Gr. Mog.* over de Militie, zoo
„ wel in de gantſche Provinçie, als over het Guar-
„ nizoen van den Haag, op eene wijze, dat wij
„ daarin, en in de eerbiediging welke ieder Re-
„ gent en Ingezeten aan dezelven verſchuldigd is,
„ aan niemand hunner willen çedeeren."

„ Wij nemen vervolgens de vrijheid tot den
„ inhoud van deze *Memorie*, (waarop wij de
„ ſerieuſe aandacht van *UEd. Gr. Mog.* imploree-
„ ren,) ons te refereeren, en de gronden en ge-
„ voelens daar bij in 't brede gedetailleert, als
„ onze ware denkwijze en ſentimenten op deze
„ gewichtige materie interoepen, met herhaling
„ van het geene wij de eere gehad hebben, ten
„ dezen opzichte reeds op den 3 *September* laatst-
„ leden, ter volkomene gerustſtelling van *UEd.*

„ *Gr.*

„ *Gr. Mog.* in Hoogstderzelver Vergadering voor
„ te dragen: al het welke te zamen genomen,
„ en in zijne ware mening ingezien, het gezach
„ en de ſuperioriteit van *UEd. Gr. Mog.* niet min-
„ der juſtificeert en bevestigd, als zulks bij het
„ voorſchr. Rapport zelve heeft kunnen gedaan
„ worden: maar teffens in de orde van zaken,
„ door eene præciſe en gedetermineerde voorſtel-
„ ling van het recht, 't geene ons in onze voor-
„ ſchrevene eminente Charge wettig competeert,
„ deszelfs noodzaaklijke werking, op onweder-
„ ſpreeklijke gronden billijkt en vindiceert."

„ Wij zullen vervolgens hier niet treden in eene
„ discusſie der zaken in deze *Memorie* behandeld;
„ noch in de ongerijmde conſequentien en con-
„ fuſien, welken uit het ſyſthema bij het Rapport
„ geadopteert, zouden moeten proflueeren; maar
„ wij kunnen voor *UEd. Gr. Mog.* niet verber-
„ gen, dat wij naauwlijks begrijpen, hoe Wij,
„ zonder onze eige Eer, en de Hooge Digniteiten
„ waar mede wij in naam en bij Erffelijke Dela-
„ tie van *UEd. Gr. Mog.* zijn bekleed te com-
„ promitteeren, onze Reſidentie *in den Haage*
„ beſtendig zouden kunnen continueeren, indien
„ dat zelfde ſyſthema effectivelijk zoude mogen
„ worden gerealiſeert."

„ Inmiddels verklaren wij zeer gaarne, dat het

„ altoos onze beſtendige poging zijn zal, de Hoog-
„ heid en Souverainiteit van *UE. Gr. Mog.* bin-
„ nen derzelver Provincie in alles, en ſpeciaal in
„ het ſtuk der Militie, te blijven respecteeren,
„ dezelven, in onderſchikking aan *UEd. Gr.*
„ *Mog.* als Gouverneur en Kapitein-Generaal van
„ Holland en Westvriesland te maintineeren, en
„ te doen respecteeren, na de regelen en princi-
„ pes van den dienst en de ſubordinatie, om de
„ publieke rust, die ons zoo zeer als iemand ter
„ harte gaat, te doen bewaren, en alles wat tot
„ 's Lands heil en de handhaving der Rechten
„ en Privilegien van deszelfs Ingezetenen, in
„ welker midden wij geboren en opgevoed zijn,
„ bevoorderlijk is, met den beſtendigſten ernst
„ te helpen toebrengen, tot luister van den Staat,
„ en in het bijzonder ook van *UEd. Gr. Mog.*
„ Vergadering. — Waar mede &c."

(geteekend)

W. Pr. v. Orange.

En of dit alles nog niet genoeg ware, zoo zondt Z. H. boven en behalven deze veelzeggende *Memorie* en *Misſive* aan de Staten gericht, nog eene Circulaire Misſive aan de Heeren Burgemees-

te-

teren en Regeerders van alle de ſtemhebbende Steden in Holland, waar in *Z. H.* deze kennisgeving deedt:

„ Het Rapport van het Staatsbeſoigne van
„ *Hun Ed. Gr. Mog.* van den 4 November laatſt-
„ leden, met alle oplettendheid bij Ons overwo-
„ gen zijnde, en daar uit met geen minder leed-
„ wezen als bevreemding vernomen hebbende,
„ dat men de zaken daar heen tracht te dirigee-
„ ren, om Ons voor altoos het Commando van
„ het Guarnizoen van den Haag te ontnemen,
„ offchoon hetzelve aan Ons in Onze qualiteit als
„ *Erf Gouverneur en Erf-Kapitein-Generaal van*
„ *Holland en Weſtvriesland* wettig competeert,
„ en zoo bij Ons, als bij Onze hooge Prædeces-
„ ſeurs altoos ongeinterrumpeert, en op de dui-
„ delijkſte Concesſien, Reſolutien, en Ordres van
„ *Hun Ed. Gr. Mog.*, mitsgaders onder derzel-
„ ver oog, en met hunne voorkennis en appro-
„ batie is geëxerceert."

„ Wij hebben gemeend, dat Onze Eer en Dig-
„ niteit bij het voorſchr. Rapport te aanmerkelijk
„ zijn gecompromitteerd, en dat ook de goede
„ order, en het waar belang van de Provincie,
„ daar bij te veel is geintereſſeerd, vooral uit
„ hoofde van de verkeerde en beledigende denk-

„ beelden, welken Ons, met opzicht tot Onze
„ erkentenis van het Oppergebied, en de Souve-
„ rainiteit van *Hun Ed. Gr. Mog.* en derzelver
„ Provinçie, tegens Onze ware gevoelens, en ten
„ allen tijde gemanifesteerde bedoelingen, bij het-
„ zelve zijn toegekend; dan dat Wij niet alle ge-
„ paste middelen zouden gebruiken, om voor te
„ komen, dat het voorſchr. Rapport tot Conclu-
„ ſie zouden worden gebragt. — Dit heeft Ons
„ verplicht, om Ons daar over op heden bij *Mis-*
„ *ſive* te adresſeeren aan de *Ed. Groot Mog. Hee-*
„ *ren Staten der Provinçie*, en bij eene ampele
„ *Memorie*, zoo Wij vertrouwen te doen zien,
„ dat de gronden en Motiven waarop het voorſchr.
„ Rapport is gebouwd, uit gebrek van eene be-
„ hoorlijke onderſcheiding, en bepaling, *niet al-*
„ *leen zijn irrelevant*, maar ook *geheel en al on-*
„ *gefundeert:* en dat door de ontneming van het
„ Commando in die onderſchikking aan het Op-
„ pergezach van de Heeren Staten, zoo als Wij
„ hetzelve ſuſtuneeren aan Ons in Onze voorſchr.
„ qualiteit te competeeren, een onherſtelbare grief
„ aan de hooge Charge van Erf-Gouverneur en
„ Erf-Kapitein-Generaal van de Provinçie zoude
„ worden toegebragt."

„ En het is de importantie van deze zaak,
„ en het beſef van Onze beëdigde verplichting,
„ om

„ om de voorſchrevene Digniteit waarmede Wij
„ bekleed zijn, naar behoren te blijven waarne-
„ men, en vervolgens aan Onze wettige Succes-
„ ſeuren over te laten, welke Ons verplicht UEd.
„ van Ons voorſchr. Adres aan de Heeren Staten
„ kennis te geven, met inſtantelijk verzoek, om
„ met UEd. verdere deliberatien over deze materie
„ te ſuperçedeeren, tot dat Onze voorſchr. *Mis-*
„ *ſive* aan *Hun Ed. Gr. Mog.*, met de daar bij
„ gevoegde *Memorie*, bij UEd. zal zijn gelezen
„ en geëxamineerd, in het vertrouwen, dat On-
„ ze daar bij gedane voordragt zoo Convaincant,
„ en van die evidentie zal worden gevonden, dat
„ UEd. geen zwarigheid zullen maken, om daar
„ toe te concurreeren, dat de zaken, in dit opzicht
„ op den ouden en Conſtitutioneelen voet gelaten
„ worden. Waar mede &c."

(geteekend)

W. PR. VAN ORANGE.

Dit waren de *Conſtitutioneele, doch geheel vruchteloos bevondene pogingen*, die WILLEM DE VIJFDE in het werk ſtelde, tegen de *Inconſtitutioneele ſtappen* en *willekeurig uitgevoerde bedrijven* van Zijne Vijanden onder de Hollandſche Staatsleden,

die ſtout op eene geringe meerderheid van ſtemmen in de Vergadering, (*) op de duidelijkſte wijze aan den dag legden, dat zij om lief nog leed van maatregelen veranderen wilden, maar integendeel het nu begonnen werk, ter ondermijning van des Vorsten wettig gezach, verder voltooijen wilden, zoo door het maken van allerleie veranderingen in plaatshebbende gebruiken, die op

(*) *Geringe meerderheid* (zeggen wij), en zoo wij vertrouwen te recht, want wanneer men de Registers van den Staat met vereischte opmerkzaamheid inziet, dan wordt men overtuigd, dat de *zaak van het Commando;* het *intrekken van het Patentrecht;* en verſcheidene andere maatregelen tot kwelling en vernedering van Z. H. zijn genomen, door *Tien Leden*, te weten: *Dordrecht*, *Haarlem*, *Leyden*, *Gouda*, *Gorinchem*, *Schiedam*, *Schoonhoven*, *Alkmaar*, *Monnikendam*, en *Purmerende*, en derhalven met een meerderheid *van ſlechts* EENE STEM. — DE VERVOLGSCHRIJVER OP WAGENAAR zegt: „ *dat zulks niet weinig opziens baarde.*" Doch tracht dit door eene zeer gedrongene voordragt voor de Natie te plooijen, door onder anderen te vertellen: „ *dat* „ *het niet mangelde aan zulken, die het respectabel Corps* „ *van de Hollandſche Ridderſchap*, (welks meerderheid te„ gen alles protesteerde) *aanmerkten, meerder als de Voor*„ *ſpraken van den* STADHOUDER *en Zijne Raadgevers, dan* „ *als de Handhavers van de Souverainiteit.*" Eene beſchuldiging, die (wel is waar) ons den heerſchenden geest van dien rampzaligen tijd kennen doet; doch die geene verandering in de aanteekeningen van 's Lands Ministers maken kan.

op zich zelven beſchouwd, ten allen tijde van zeer weinige beteekenis geweest waren; maar die echter nu bij hen van het hoogſte belang gekeurt werden, *om den Vorst Zijne afhangelijkheid aan hunne macht* te doen gevoelen; en de Natie daar en tegen, op eene zintuiglijke wijze te doen opmerken, *dat aan Hun, als de Souverainen van van den Lande, de hoogſte en uitſtekendſte Eere onbetwistbaar toekwam.* Wij zouden te uitvoerig worden, wanneer wij hier opgeven wilden, op welk eene wijze dat alles, het eene voor, het andere na, met den grootſten ſpoed bewerkſtelligd werdt, waarom wij de onderwerpen ſlechts aanſtippen zullen, om onze Lezeren te doen zien, tot welke geringe kleinigheden men nederdaalde, *om ten koste van* 's LANDS ERFSTADHOUDER, *zich zelven te verheffen, en de onkundige en in beweging gebragte Natie, tegen dien Vorst, even als ware Hij een Uſurpateur, een Streever naar de Oppermacht, op te ruijen.* Ter bereiking van dat oogmerk brengen wij in de EERSTE PLAATS: *de veranderingen die 'er gemaakt werden, in het Formulier van den Eed, dat gebruikt werdt bij de beëediging van de Officieren en verdere Manſchappen, in dienst geſteld wordende bij het Esquadron Guardes du Corps van Z. H., als welken boven den gewonen Eed aan den Lande, nog eenen*

particulieren Eed van trouwe aan Z. H. præsteerden. Want, daar zeer velen van dat Corps zwarigheid maakten, om zonder toeſtemming van Z. H. aan het beſluit van den 8 *September*, wegens het Commando te optemporeeren, zoo werdt die zaak door eenige Gelastigden onderzocht, met dat gevolg, dat dezen deswegens een Rapport uitbragten, behelzende: „ *dat het voor* „ *de Ingezetenen zeer gevaarlijk, en van verre* „ *uitziende gevolgen zoude zijn, wanneer een ge-* „ *deelte der Troupen, hoe klein hetzelve ook wezen* „ *mogt, door eenen particulieren Eed aan een* „ BIJZONDER PERSOON, *op eene clandeſtine en* „ *eigendunkelijke wijze, buiten communicatie met* „ *den Souverain zou mogen zijn verbonden, oor-* „ *deelende, dat den gedanen Eed, zoo door de* „ *Officieren als Gemeenen afgelegd, behoorde ge-* „ *annulleerd, en zij allen van den dienst ontſla-* „ *gen te worden, die deswegens eenige zwarigheid* „ *ſtelden.*" Een Rapport, dat weldra in eene Reſolutie veranderd zijnde, ten gevolge had, dat velen van dat Corps hun ontſlag kregen, terwijl anderen, op de voorgang van den *Colonel* VAN DER CAPELLEN, zich daar toe gewillig toonden. Eene handelwijze van dien zoo evengenoemden Hoveling, die door veelen als zeer ondankbaar jegens Zijnen Weldoener is beſchouwd geworden,

en

en eene van de oorzaken opleverde, waarom Z. H. Hem naderhand uit Zijnen particulieren dienst als Kamerheer ontsloeg, na dat gebleken was, dat Hij in vertrouwde vriendschap verkeerde, met 's Prinsen vinnigsten bestrijder, den Dordrechtschen Pensionaris DE GIJZELAAR, die te recht als de eerste en voornaamste uitvinder en bewerker van vele hoonende Resolutien, ten opzichte van Z. H. beschouwd moest worden. Hier toe moet men ook brengen in de TWEEDE PLAATS: de delicate deliberatien, die 'er ten zelfden tijde plaats hadden, *over de figuuren, die op de Vaandels van het Regiment Hollandsche Guardes te voet*, en op *de Ringkragen van derzelver Officieren gevonden werden*, bestaande onder anderen ook in de *Wapens van den Stadhouder*, die ten jare 1766, niet op aanzoek of begeerte van Z. H., maar alleen uit kracht van een vrijwillig besluit of goedkeuring van de Staten, of derzelver *Gecommitteerde Raden*, op die Veldteekens geschilderd of gegraveerd geworden waren. Ook dit was nu in 1785 een geweldige doorn in den voet van 's Prinsen Hateren geworden, en de meerderheid der Hollandsche Staatsleden, keurden de vernietiging van die Wapens zoo gewichtig en belangrijk, dat zij bij Resolutie verklaarden: „ *dat in de gesteldheid* „ *van tijden eene verdubbelde aandacht vereischt*

„ *wierde op alles wat maar eenige aanleiding kon*
„ *geven, om het wettig gezach van den Souverain*
„ *te verminderen, zorgvuldig te vermijden, ten*
„ *einde des te beter de Authoriteit van den Souverain*
„ *te handhaven, en alle denkbeelden, als of de op-*
„ *perſte macht maar gedeeltelijk bij hun berustte,*
„ *bij een ieder af te ſnijden. &c.*" Al waarom zij aan Heeren *Gecommitteerde Raden* in last gaven, om zonder verwijl, *Nieuwe Vaandels* en *Ringkragen*, prijkende met de *Wapens van Hun Ed. Groot Mogende*, zijnde het gewone *Wapen van Holland* te doen vervaardigen, en in plaatſe van de oude in gebruik te brengen, hetwelk dan ook in den aanvang des volgenden jaars op de plechtſtatigſte wijze verricht werdt. Een dergelijk beſluit viel in de DERDE PLAATS, omtrent de *Buſſen die de Staten Bodens op hunne borst droegen*: ook omtrent de *Wapens die op de Postwagens tuſſchen den Haag* en *Amſterdam rijdende, gevonden werden.* Kleinigheden en veranderingen, waar toe die Staatsleden, wel is waar, gerechtigd waren, maar die, wel ingezien bij alle verſtandigen zeer ongepast geoordeeld wierden, in de toenmalige verhitte geſteldheid der gemoederen van de verdeelde Natie, welks eene gedeelte dat alles op de uitbundigſte wijze toejuichte, terwijl het andere zulks op de ſterkſte wijze wraakte,

waar-

waardoor de grootſte verbittering tegen elkanderen dag op dag nieuw voedſel verkreeg. Dit laatſte had bijzonder plaats, toen men bij de meergenoemde meerderheid, in de VIERDE PLAATS noodzaaklijk keurde, „ *om de teekenen van Souve-* „ *rainiteit, ſints eenen geruimen tijd verdonkerd,* „ *weder in 't oog te doen ſchitteren,*" (*) hier in beſtaande: als 1. *In het doen bouwen van eene koſtbare en prachtige Hoofdwacht voor de Lijfwacht van den Souverain op het Binnenhof, recht tegen over de groote trap die naar hunne Vergaderzaal geleide.* 2. *In een bevel, dat de Wachthebbende Militairen, de hoogſte Honneurs alleen bewijzen moesten aan Hun Ed. Gr. Mog., aan derzelver Gecommitteerde Raden, en aan den Raadpenſionaris, zoo dikwijls dezelve naar de Vergadering gingen, of van daar huiswaard keerden.* En eindelijk ten 3. *Dat de Poort die den toegang van het Binnenhof naar het Buitenhof ver-*

(*) Dit zijn de eige woorden van den *Vervolgſchrijver op Wagenaar*, toen Hij van alle deze veranderingen met den hoogſten lof gewaagde, dezelve beſchouwende, als zichtbare blijken van het cordaat gedrag der Hollandſche meerderheid, in het handhaven van 's Lands Vrijheid en Onafhangelijkheid, en van het handhaven hunner volſtrekte Souvereiniteit. Welke nadeelige en donkere uitwerking dat *ſchitteren* te wege bragt, zal het vervolg leeren.

verleent, gewoonlijk de STADHOUDERSPOORT *geheeten,* (om dat niemand dan den Stadhouder dezelve met Rijdtuig pasſeerde) *ook voor de Leden van de Vergadering moest geopend ſtaan, zoo lang zij bij elkander vergaderd waren, ten einde* (des begerende) *ook van denzelven in het gaan of komen gebruik te te maken.* — Verordeningen, die over het geheel genomen, niet alleen veel opſpraak en gemor verwekten; maar welke laatſte inzonderheid aanleiding gaf, tot een geval, dat zeker Haagsch Burger in het allergrootſte gevaar des werelds bragt, om zonder eenigen vorm van Proçes aan eene galg te worden opgehangen, ter zake, dat Hij door den Drost van het Hof bij de kop gevat werdt, op het moment, *dat Hij zijne handen geſlagen hieldt aan het gebit van de Paarden, geſpannen voor het Rijdtuig van de Dordſche Afgevaardigden* GEVAERTS en DE GIJZELAAR, *die order gegeven hadden om door die Poort t'huiswaards te worden gereden,* om dus doende de ſaamgeſchoolde menigte, die zoo zeer tegen deze en andere nieuwe inrichtingen gekant was, te doen zien, dat zij als Leden van den waren Souverain, alleen eene wettige aanſpraak hadden op een eerbewijs, dat tot hier toe aan den Stadhouder betoond was, en dat door vele driftige ijveraars voor dien Vorst, aan alle anderen betwist

twist werdt. Een geval, dat een verbazend eclat door het geheele Land verwekte, en de tweedragt tusſchen de verdeelde Ingezetenen niet weinig aanvuurde, en bovendien eenen neteligen twist tusſchen *Het Hof van Holland*, en het *Collegie van Gecommitteerde Raden* veroorzaakte, dewijl de laatſten, den Geappræhendeerden, van de eerſten, (wiens gevangen Hij was,) reclameerden, om hem dadelijk eenen geweldigen dood te doen ondergaan, doch waar tegen die van den Hove zich zeer ernſtig, hoewel vruchteloos verzetteden, dewijl den geappræhendeerden, aan G. R. overgegeven zijnde, door dat Collegie veroordeeld werdt, om dadelijk met de Koord geſtraft te worden, doch welk vonnis bij wijze van gratie, op de inſtantien van de genoemde Heeren, in een eeuwigduurend Confinement veranderd werdt, op het oogenblik dat hij het doodvonnis zoude hebben moeten ondergaan, over welke daad van Clementie, den uitbundigſten lof aan hen werdt toegezwaaid, zelfs in expres daar toe vervaardigde Straatliederen, welkers inhoud, bij velen doorzichtigen geen twijffel overliet, om te beſluiten, dat dit alles niet zonder een bijzonder oogmerk te bedoelen, ondernomen werdt. (*)

Ge-

(*) Het geval met den *Paruikmaker* MOURAND in den Text

Genoeg gezegd, om onze Lezeren te doen zien, welke maatregulen 'er in *Holland* ondernomen

Text bedoeld, en waar over zoo veel papiers beſchreven is, is op zeer verſchillende wijzen beſchouwd en beoordeeld geworden. De voorſtanders en goedkeurders van de dag op dag gemaakte veranderingen, alleen om *der Staten Souverain Oppergezach*, en *des Stadhouders afhangelijkheid aan hunne bevelen* aan de Natie in te prenten, noemden het gebeurde *een gewelddadig attentaat op de geheiligde Perſonen van de beiden Heeren, en de ſtrengſte ſtraffe dubbel waardig.* Anderen daar en tegen, die deze nieuwe inrichtingen als onbeduidend, en hoegenaamd geen wezentlijk nut aanbrengende, aanzagen, noemden het *een expresſelijk uitgedacht werk, om de misnoegdheid onder de Ingezetenen te dempen, door de vrees voor de ſtrenge ſtraffen die 'er geſteld waren, tegen allen, die eenige de minſte achting voor Z. H., of genegenheid voor de onſchuldige couleur van Zijnen Naam betoonden te hebben*, bewerende, *dat* MOURAND *hoegenaamd geen attentaat op de beiden Heeren in den zin had, veel minder werkſtellig maakte, toen hij voor de Paarden ſtaande, het gebit in de handen nam. Want voor de Paarden zich plaatzende, was hij van hunne Perſoonen verwijderd.* Al verder verzekerende: *dat Hij zulks deedt, om zich te bevrijden van door de Paarden vertrapt te worden, dewijl de Koetſier geordonneert werdt, om ondanks den drang der ſaamgeſchoolde menigte van gemengden ſtand, de zweep over de Paarden te leggen, en zonder eenig verwijl of iemand te ontzien, door de Poort te rijden.* En indedaad, het geval van dien kant beſchouwd zijnde, dan was het *Noodweer* en *Lijfsbehoud*, die door MOURAND in acht genoo-

men werden, om WILLEM DE VIJFDE het leven bitter, en zijn verblijf in de Reſidentie, (behoudens

nomen werdt tot conſervatie van zijn leven, en derhalven een daad, die geen misdrijf heeten kon, en alles behalven den dood waardig was. — Wij willen hier niets beſlisſen; maar zoo veel is zeker, dat zoo lang MOURAND voor de Paarden ſtondt, hij in de onmooglijkheid was, om hen die in de Koets zaten te vermoorden, zoo als hem te laste wierdt gelegd, dewijl hij van ſchietgeweer of ander tuig onvoorzien was. — Al verder op dien grond bewerende, *dat het aan die bedenking, van ſommige Leden van Gecommitteerde Raden, aan wien de* VEROORDEELING *van den Gevangenen werdt toegekent, zij toe te ſchrijven, dat de Doodſtraf in een Confinement veranderd werdt, dewijl 'er geen oogmerk was om het gepronuntieerde Vonnis ter executie te leggen.* En dit zoo zijnde, dan blijft 'er ook geen bedenking over, om de zoo evengenoemde gedachten als wettig en gegrond, en het geheele geval als onbeduidend en weinig om het lijf gehad hebbende te begroeten, zoo als volgens een aan ons medegedeeld bericht, bij ZIJNE HOOGHEID het geval was. toen Hoogstdezelve bericht van het gebeurde, en den afloop des gevals ontving, liet Hij zich daar over in dezer voegen hooren: „ *Hoe zeer beklaag ik den ongelukkigen Man en* „ *zijne Familie, over het bedrijven van een daad, die* „ *hij welligt om zijn leven te ſauveeren, genoodzaakt was* „ *het werk te ſtellen. Hoe velen* (voegde de Vorst 'er „ bij) *zou ik dan niet wel des doods waardig hebben kunnen* „ *keuren, die zich bij den aandrang der menigte voor de* „ *Paarden van mijne Koets plaatſten, en den voortgang* „ *van het Rijdtuig beletteden? Wat mij betreft, ik zou*

„ *mij*

dens het gevoel van eer) onverdraaglijk te maken. Gelukkig zou het voor den Vorst, ondanks zoo vele grievende behandelingen ter beſnoeijing Zijnes wettigen gezachs, nog geweest zijn, wanneer Zijne verdrieten zich bij de tot hier toe op genoemden bepaald hadden, dewijl Hij als dan zich had kunnen en mogen vleijen, dat de *Staten van de overige Gewesten*, zich Zijner belangen zouden aangetrokken hebben, door het bewerkſtelligen van hunne interçesſie ten Zijnen faveure bij die van *Holland:* maar ook dit mogt Hem niet gebeuren, want wanneer men de Geſchiedenis van dat tijdvak met opmerkzaamheid beſchouwd, dan is men genoodzaakt om te moeten beſluiten, dat de voornoemde maatregelen tegen Z. H. in *Holland* genomen, in een naauw verband ſtonden met die, welken bevorens in andere Gewesten, en wel bijzonderlijk in *Utrecht*, *Overijſſel*, en *Gelderland*, niet zonder medehulp van vele *Hollandſche Staatsleden* ondernomen, en met de grootſte drift voortgezet worden. Het is deze aanmerking die ons wenkt, om, voor zoo verre zulks

„ *mij althans in zulk een geval wel gewacht hebben, om* „ *order te geven aan den Koetſier om 'er de zweep over te* „ *leggen, dewijl zulks gelegenheid tot de droevigſte ongelukken geven moest.*"

zulks tot den ſchakel van des Vorsten Lotgevallen behoord, kortelijk op te geven, op welk eene woeste wijze men bijzonder in die Gewesten te werke ging, door zonder Hem te kennen, en tegen den duidelijken letter der *wederzijdsch bezworene Regerings-Reglementen*, als STADHOUDER te ontzetten van een groot deel Zijner Waardigheden in die Gewesten, die reeds op Hem gedevolveerd waren, zoo dra Hij het ongeluk had Zijnen Doorluchtigen Vader te verliezen, en die men ten tijde van Zijne meerderjarigheid, uit krachte van de voorzegde Regerings-Reglementen, zonder eenige reſerve of tegenbedenking, door eenen plechtigen Eed, bij vernieuwing aan Hem gewaarborgd en verzekerd hadt. Eene omſtandigheid, die op het hooren noemen zelfs, als onbillijk en willekeurig beſchouwd moet worden, bij allen, die met ons van oordeel zijn, *dat ingevalle de Staten van die Gewesten wettige redenen hadden, om eenige veranderingen in die Reglementen, tot nut van de Ingezetenen te begeren; die veranderingen echter niet konden daargeſteld worden, dan met voorkennis en toeſtemming van den* STADHOUDER, *die buiten alle bedenking, ten tijde van de invoering en de vernieuwde beëediging dier Fundamenteele Grondwetten van Staat, één van de beiden Contracteerende Partijen*

was, en uit dien hoofde op dit zijn recht eene wettige aanſpraak behieldt, zoo lang Hij van het zelve geene vrijwillige afſtand had gedaan. Dit het geval zijnde, wie ziet dan niet, dat het de grootſte onrechtvaardigheid ten opzichte van WILLEM DE VIJFDE moest geheeten worden, toen men Hem euvel duide, dat Hij zijn ongenoegen blijken liet, daar ſommige Regeringsleden in de Provincie UTRECHT, door het aanheffen van de hevigſte klachten over het *Regerings-Reglement, ten jare* 1674 tuſſchen WILLEM DE DERDE ter eener, *en de Staten 's Lands van Utrecht* ter anderer zijde, gereguleert en wederzijdsch beëedigd, de gemoederen der Ingezetenen in beweging bragten, met het door hun beëedigd Regerings-Reglement als onwettig, en door willekeurig gezach van WILLEM DE DERDE ingevoerd, af te ſchilderen; en hetzelve voor te ſtellen, als de grootſte en eenigſte hinderpaal, om ooit in het vol genot van de ware Vrijheid, alleen verkrijgbaar door de daarſtelling van een *Grondwettig Herſtel van Neerlandsch Staatswezen*, geſteld te worden? Klachten, tot welks openbaarmaking, en ten einde dezelven aan elk bekend mogten worden, de uitgave van het bekende Weekblad *de Post van den Nederrhijn*, binnen de Hoofdſtad van dat Gewest, (en dus *onder*

der het oog van de Staten,) dienstig en noodzaaklijk gekeurt werdt. Een blad, uit welks aanleg en bedoeling ten duidelijkſten bleek, dat het dienen moest, om WILLEM DE VIJFDE, als een belager van der Burgeren Vrijheid aan het Volk voor te ſtellen, en hetzelve op te zetten, om door het begeren van de zoo hoog geroemde Volks-invloed op het Algemeen Beſtuur, het Regerings-Reglement derwijze veranderd te krijgen, dat des Stadhouders invloed zoo al niet geheel, althans grootdeels vernietigd werdt. Pogingen, aan welken bij den aanvang des werks, door eenige naar meerder macht hunkerende Regenten in dat Gewest, het voorkomen gegeven werdt, als alleen dienende, om het geluk en de Vrijheid des Volks te vermeerderen; maar waar van de ondervinding weldra het tegendeel leerde, wijl dezelve door de eerſte toongevers in de Regerings-Collegien, om geene andere oorzaak ondernomen werden, dan om het gezach van den Stadhouder, in dezelfde evenredigheid te beſnoeijen en te verminderen, als het hunne te vermeerderen, en uit te breiden, dat echter niet wel mooglijk was, zoo lang met zich door het *Regerings-Reglement van* 1674 daar in belemmerd zag. Geen beter, en met de van dag tot dag algemeener wordende denkbeelden van eene

aanlokkelijke Vrijheid, meer ſtrokender middel derhalven, voor zoodanige Regeringsleden, dan zich te beklagen over de knellende banden waar aan zij gebonden waren door het Reglement, en alle gelegenheden te bate te nemen, om zich zelven, bij de veelal onkundige en niets ergs vermoedende Burgers, als *ware Volksvrienden* te doen voorkomen, en hen zoo bij monde, als door de *Post van den Nederrhijn*, door het leveren van ſtukken in dat Blad, voor te prediken, hoe noodzaaklijk en nuttig het ware, dat zich de achtbare Stemme des Volks, (die doch de Stemme Gods was) tegen dat gehaate Reglement eens éénmaal met kracht en nadruk hooren liete, als zijnde het eenige en ware middel om hetzelve vernietigd te krijgen, en Hun, die geen ander doel dan het heil des Volks op het ooge hadden, door dien weg in ſtaat te ſtellen, om de klagende Gemeente in het waar genot der Vrijheid te ſtellen, door het bezorgen van eenen onmiddelijken invloed op het verkiezen van hunne Regenten, welker aanſtelling en continuatie, ingevolge het Reglement, geheel en al aan den STADHOUDER was toegekent, en die volgens hun voorgeven, in onderſcheiding van andere Gewesten, die onbepaalde macht in het STICHT bleef uitoeffenen, niet zoo zeer door zich zelve, maar wel voornamelijk

lijk door Zijne zoogenaamde *Luitenant-Stadhouders*, welken daarom dag op dag met de hatelijkſte couleuren als Slaven van den Stadhouder, en als onderdrukkers van den Vrijen Burger aan de kaak geſteld werden in naamlooze Libellen en Schotſchriften, waar in als dan niet vergeten werdt de menigte te beduiden, hoe noodzaaklijk het ware, om door het aanſtellen van eenige *Geconſtitueerden* en *Burger-Gecommitteerden*, door het Volk te verkiezen, en met deszelfs vertrouwen vereerd zijnde, het Reglement veranderd te krijgen, dewijl zulks door alle individueele Leden van de Burgerijen in de Steden en ten platten Lande niet welvoeglijk en ordenlijk geſchieden kon. Maatregelen, die, wel is waar, bij ſommigen als ſtrijdig met de plaatshebbende Regeerwijze; als lijnrecht tegen het Beſtuur gericht, en derhalven niet vrij van gewichtige bedenkingen en zwarigheden gekeurt werden; doch die echter bij de zoodanigen weldra uit den weg geruimd werden, door Hen te verzekeren, *dat de benoeming dier Geconſtitueerden bij vele Volksvrienden onder de Regenten geen tegenſtand ontmoeten zoude*, daar men zelfs van ſommigen integendeel verzekeren konde, dat zij het in de Raadzaal wel zoo verre zouden kunnen brengen, dat men die aanſtelling, zich niet alleen liete welge-

vallen, maar dat het bovendien niet aan Regenten ontbreken zoude, die zich wel verledigen wilden, *om op eene gemeenschappelijke wijze met de Burgerij te willen werkzaam zijn, om het drukkend Regerings-Reglement, te doen verwisselen met een ander, waardoor de macht van den* STADHOUDER *binnen behoorlijke palen beperkt; den invloed van de gehaate* LUITENANT-STADHOUDERS *geheel vernietigd; en het Vrije Oppermachtige Volk, in het waar genot van hunne onvervreemdbare Rechten gesteld kon worden* (*).

Niets

(*) Wij kunnen ons bij deze gelegenheid niet verdiepen, in eene gedetailleerde opgave van alle die intrigues, ter verwekking van Verwarringen, inwendige Twisten, en hooggaande Burgerlijke oneenigheden, die in de *Stad en Provincie van Utrecht*, ter ondermijning van des ERFSTADHOUDERS *Digniteiten en Waardigheden* aangevangen en voortgezet zijn geworden, waarom wij onze Lezeren willen verzocht hebben, zich te vergenoegen met deze korte, en zoo wij vertrouwen, naar waarheid ter nedergestelde schets, van de oorzaak, waar uit zoo veel onheils voor Vorst en Vaderland geboren wierdt. Zoo 'er ergens door naar meerder macht hunkerende Regenten, op de zichtbaarste wijze een schandelijk oogmerk gekoesterd werdt, om (quasi) door de Volkstem, de macht van den Stadhouder te fnuiken, en dezelve in handen van de Regenten over te brengen; het was *in het Sticht*, alwaar velen van hen, ter bereiking van de heerschzuchtigste oogmerken, de schandelijkste rollen speelden

Niets valt (onzes inziens) aan een opmerkzaam waarnemer van het menſchelijk hart; bij het lezen van

den, door de gemoederen der Burgeren in beweging te brengen, met hen te beduiden, *dat de ware Oppermacht en Souverainiteit bij het Volk berustte, en dat de Regeringsleden niets anders waren, dan de uitvoerders van deszelfs oppermachtigen wil.* — Die Leer ſtondt men openlijk voor, zoo lang het Volk zich in alles naar dezelve geleiden liet; doch toen men bemerkte, *dat het Volk die Leer in Practijk brengen en uitoeffenen wilde*, toen ſprong bij velen van die zoogenaamde Volksvrienden de Aap uit de mouw, daar zij de Burgerij in *Ariſtocratiſche Kluiſters* ſluiten wilden, en zoo menigmaal van ſentimenten veranderden als zij ter bereiking van hunne oogmerken dienstig keurden. Van hier, die herhaalde teleurſtellingen van vele honderden Burgers, die men op de onbarmhartigſte wijze, op de *Loopplaatzen*, of op *de Neude*, aan de ongemakken van wind en weêr liet blootgeſteld, terwijl men in de warme Raadzaal zat te kibbelen en te twisten, over het al of niet toeſtaan van eisſchen, die men den Burgeren zelve in den mond gegeven had, en nu onbetamelijk keurde, dewijl men zich door het inwilligen derzelver, de handen te zeer gebonden keurde. Handelingen, die gevolgd werden van een ontzettende vermeerdering van Aanhangen en Partijſchappen, waardoor het aangenaam en bevorens gelukkig *Sticht*, in een Tooneel van de grootſte verwarring herſchapen werdt, op welke een aantal Intriguanten en Vreemdelingen, de hatelijkſte rollen ſpeelden, tot onherſtelbaar bederf van vele voorheen rustige en wel te vredene Inwoneren, die naderhand de wraak der Aristocraten maar al te deerlijk ondervinden moesten.

van deze korte ſchets van de ware bron waar uit in *de Stad* en de *Provinçie van Utrecht* zoo vele rampen en onheilen voortgevloeid zijn, gereder in het oog, dan dat het niet misſen kon, of zulk een geſuikert vergif, (aan de in beweging gebragte Burgeren, dagelijksch toegediend wordende), moest de bedoelde uitwerking hebben, namelijk: *te ontevredenheid en gemor onder alle ſtanden, over wezenlijke of ingebeelde bezwaren; zucht naar verandering om daar van bevrijd te worden;* en, (dat voor den goeden ERFSTADHOUDER wel het ongelukkigſte was,) *eene nooit gehoorde liçentie die zich vele bekende en onbekende Perſonen, (in navolging van het geene in Holland plaats had) veroorloofden, om* WILLEM DE VIJFDE *als een Dwingeland en Onderdrukker van de Vrijheid aan de wereld voor te ſtellen,* om dat Hij zich bevoegd en gerechtigd keurde, tot de uitoeffening van die Prærogativen en Voorrechten, als aan Hem, ingevolge het wederzijdsch beëedigd *Regerings-Reglement* geçedeert en afgeſtaan waren: maar wie ziet dan ook ten zelfden tijde niet, dat het van ſommige Regenten, ten opzichte van Z. H. zeer onbillijk en onverantwoordelijk gehandeld was, toen zij onder het masque van *Vrienden des Volks*, belanglooze *Voorſtanaers van der Burgeren Rechten*, en *Vijanden van alle Overheersſching* te zijn; zich

zich werkzaam betoonden, om zulks te ondernemen ten koste van een Vorst, aan wien zij hunne Ampten, en den voorſpoed van hunne Huizen en Geſlachten te danken hadden, en wien zij bij geene mooglijkheid, met eenigen grond beſchuldigen konden, immer eenig misbruik van Zijne macht gemaakt te hebben? Het is wel zoo, dat zoo wanneer Z. H. zich op de willekeurige uitbreiding Zijnes gezachs had willen toeleggen, Hoogstdezelve daar toe eenen gebaanden weg zou gevonden hebben in het *Regerings-Reglement*, waar bij *alle Posten van Bewind, jaar op jaar ter Zijner beſtellinge ſtonden;* maar zoo lang die Vorst daar van geen gebruik maakte, en zoo lang Hij zich ſtiptelijk naar den Letter van het Reglement gedroeg, zoo was het de onrechtvaardigheid zelve, om Hem bij de Natie verdacht te maken als een *Uſurpateur*, wiens wenſchen en begeerten ſlechts daar heenen liepen, om alles van Zijne wenken te doen afhangen, tot onderdrukking van de Vrijheid der Ingezetenen, zoo als men de Natie dag op dag diets maakte: doch zonder eenige de minſte ſchijn van waarheid, dewijl het niet gelochend kan worden, dat WILLEM DE VIJFDE, geduurende den tijd Zijnes rampſpoedigen Bewinds, op de duchtigſte wijze getoond heeft, een vijand te zijn van alles wat naar uit-

breiding van gezach zweemde. En niet alleen dit, maar wij kunnen op de beste gronden verzekeren, dat zoo wanneer de *Regering* en het *Volk van Utrecht*, op eene Conſtitutioneele en gepaste wijze hun adres aan den STADHOUDER gemaakt hadden, om *wezenlijke bezwaren* opgeheven te krijgen, door eenige veranderingen in het *Regerings-Reglement* tot wederzijdsch genoegen te maken, *Z.* H. zich daaromtrent niet ongenegen zou getoond hebben. Dan, dezen betamelijken en Conſtitutioneelen weg verkoos men in de STAD en het STICHT VAN UTRECHT niet te bewandelen, daar een deel der Regenten, eerst de gemoederen des Volks in beweging bragt, door de bitterſte klagten over het Juk van overheerſching dat hun (quaſi) door het Reglement op den nek gelegd was; en daar na dat zelfde Volk aanſpoorde, om zich daar van ontheven te krijgen, zoo door het *buitengewoon Wapenen der Burgeren*, tot handhaving van hunne rechten door Musket en Zwaard; als door het *oprichten van Volks-Societeiten, ter verkrijging van eene gegronde kennis van hunne onvervreemdbare Rechten*, en het verkiezen en aanſtellen van *Burger Gecommitteerden en Geconſtitueerden*, om die Rechten in naam des Volks te handhaven; door eigener authoriteit; en zonder eenige de minſte ruggeſpraak

met

met den STADHOUDER gehad te hebben, *eerst* de Burgerij op te roepen, om hunne bezwaren tegen het Reglement op te geven; en *daarna* een *Conçept-Reglement* in de wereld te brengen, welks inhoud, zoo men voorwendde, gewijzigd was naar de wenſchen van de Burgerij, doch die in de daad geene andere ſtrekking had, dan den STADHOUDER zijn gezach en invloed afhandig, en daar en tegen de Leden der Regering van de teugels des Bewinds volkomen meester te maken.

Aanſtalten tot deze nieuwigheden, begon men reeds te maken in 1783, toen eenige Burgers een Request, houdende *aan de Regering der Stad Utrecht*, teekenden en inleverden, niets minder behelzende dan een verzoek, dat de Heer R. M. VAN GOENS, Raad in de Vroedſchap dier Stad, van zijne Ampten mogte ontzet worden, dewijl Hij zich die eer en hun vertrouwen had onwaardig gemaakt, om dat aan hun bij geruchte bekend geworden was, dat Hij de Schrijver ware van een bevorens uitgegeven werk, onder den tijtel van *Politiek Vertoog over het ware ſyſthema der Stad Amſterdam*. Een werk, waarin dien Schrijver niet alleen het verderffelijke van de handelwijzen van eenigen der aan ons bekend gewordene Regenten en Ministers dier Stad, aantoonde; maar ook te gelijk op eene onbewimpelde wijze Zijne gehecht-

hechtheid aan de Oude Staats- en Stadhouderlijke Regeerwijze, en Zijnen afkeer voor alles wat daar tegen ondernomen werdt, te kennen gaf. Had de Vroedſchap der Stad *Utrecht*, dat Request (opgevuld met hatelijke verdenkingen en conſequentien, en waar in geen ééne wezenlijke daadzaak ten zijnen laste werdt opgenoemd,) buiten deliberatie gehouden, en aan de inleveraars terug gegeven, met aanzegging, dat zij met wezenlijke daadzaken aan te voeren hunne verzoeken ſtaven moesten; welligt zou het vuur van Burgertwist, dat reeds zoo lang onder de asſche geſmeuld hadt, voor altoos zijn uitgedoofd. Dan, dit verkoos men niet: integendeel, de meerderheid van den Raad, vondt de klacht der Requestranten zoo gewichtig, dat Zij het Request niet alleen aan Z. H. mededeelden, maar ook het daarbij gedaan verzoek ten ſterkſten appuieerden, in zoo verre zelfs, dat zij Z. H. op den 12 *Augustus* verzochten, *om den Heer* VAN GOENS, *bij de aanſtaande jaarlijkſche verandering der Regering niet te doen continueeren, maar Hem buiten functie te houden.* Een verzoek, waar op Z. H. vermeende geen reguard te kunnen of te moeten ſlaan, dan na dat den beſchuldigden, door het vrijwillig vragen om Zijne demisſie het ſtruikelblok zelfs had uit den weg geruimd, wijl de Prins

Prins aan Hem dat verzoek accordeerde, maar ook te gelijk aan de meerderheid van de Vroedſchap bij Misſive daar van kennis gaf, tevens declareerende: „ *Wij zouden nimmer van Ons heb-*
„ *ben kunnen verkrijgen, om aan dergelijk ver-*
„ *zoek, zonder behoorlijke defenſie van den aan-*
„ *geklaagden, te defereeren; en zouden oordeelen,*
„ *dat de billijkheid vereischte, dat Wij, na dat*
„ *voorn. Heer van verſcheidene voor Zijne Eer*
„ *nadeelige zaken, zonder eenig voldoend bewijs*
„ *wordt beſchuldigd, en hier op Zijne demisſie uit*
„ *de Regering geëischt, hem niet konden disconti-*
„ *nueeren, zonder Hem alvorens gelegenheid te*
„ *geven om zich te exculpeeren: en dat zulks een*
„ *materie zijnde van de Juſtitie, niet door eene*
„ *politieke diſpoſitie van Ons kon worden afge-*
„ *daan, zonder Hem eene verregaande ongerech-*
„ *tigheid aan te doen.*" — Sluitende verder met het bericht: „ *Dat Hoogstdezelve den beſchuldig-*
„ *den, alleen uit hoofde van zijn gedaan verzoek*
„ *Zijne demisſie geaccordeert hadt; en van oor-*
„ *deel was, geen reguard te moeten ſlaan op Ac-*
„ *cuſatien en Inſimulatien, tegen wien zij ook*
„ *mogten worden ingebragt, tot dat bewezen ware,*
„ *dat de beſchuldigde Perſoon waarlijk ſchuldig*
„ *was, aan het geene hem te laste was gelegd.*"
Billijk en rechtvaardig beſluit, dat buiten alle be-

den-

denking aan het Character van den goeden Vorst eere aandeedt, en ten bewijze ſtrekte, dat Hij die onrechtvaardige en willekeurige STADHOUDER niet ware, als waar voor Hij daaglijksch aan de Natie, en wel bijzonder te *Utrecht*, in de aldaar gefabriçeert wordende *Post van den Nederrhijn* werdt ten toon geſteld! — Hoezeer had dit bewijs van Zijnen afkeer voor alle willekeurig misbruik van gezach, Zijne Hateren niet behoren aan te zetten, om allen argwaan ten Zijnen opzichte te laten varen! Dan in plaatſe van dat, zoo leerde de ervaring, dat dezelve, zoo bij vele Leden van de Regering, als bij een aantal Burgers dag aan dag veld won, daar het eene voorſtel der Burgers tot dat einde dienende, het andere volgde, die allen met de uitbundigſte blijken van welgevallen door de Regering ontvangen werden, als onder anderen een adres, ſtrekkende om Z. H. te bepalen, *in het verleenen van Patenten voor de Militairen, en in het affchaffen van de in gebruik zijnde Recommandatien*, over welk laatſte punt den Heer WIELING zoo veel hoons en ſmaads verdulden moest, dewijl Hij zich tegen die nieuwigheden verklaard hadt. Zoo ook, in het buiten kennis van Z. H. doen rooijeeren van zekere Periode, voorkomende in het Formulier van den Eed, welke de nieuwe aankomende Raden

zwee-

zweeren moesten, 't welk de Vorst wel onnoodig keurde, doch echter zich inſchikkelijk genoeg toonende, om zich dat beſluit te laten welgevallen. Wij zwijgen van zoo vele andere voorſtellen en eisſchen die daarop volgden, allen geene andere ſtrekking hebbende dan om des STADHOUDERS gezach en invloed te beperken, en dus doende den weg te banen tot vernietiging van het Regerings-Reglement, waar toe van wegen de meerderheid van de Vroedſchap, na voorafgegaan verzoek van 725 Burgers, de eerſte openbare ſtap gedaan werdt, door het aanſtellen van den Heer VOET VAN WINSEN tot Vroedſchap, zonder daar in Z. H. op eenigerhande wijze te kennen. Een ſtap, die door velen als cordaat en mannelijk toegejuicht, doch door Z. H. met de grootſte indignatie vernomen, en als eene directe inbreuk op Zijne Waardigheden beſchouwd werdt, zoo als blijkt uit Zijn ſchrijven aan de *Staten*, over dien onwettigen ſtap, zich onder anderen, ten aanziene van de met de grootſte overhaasting genomene beſluiten, en de gedane beëediging van genoemden Heer, dus uitdrukkende: „ *Het zijn* „ *deze Reſolutien, en de daar op gebouwde de-* „ *marches van de Utrechtſche Vroedſchap, waar* „ *tegen Wij niet alleen, als informeel, onwettig,* „ *en met de orde van de Regering onbeſtaanbaar*

„ *moe-*

„ *moeten proteſteeren; maar waaromtrent Wij*
„ *ook Eed- en Plichtshalve genoodzaakt zijn,*
„ *de efficaçieuſte voorziening van UEd. Mog met*
„ *alle mogelijke nadruk te verzoeken. — Wij*
„ *zouden* (zegt de Vorst) *niet getrouw zijn aan*
„ *de Hoogheden, Rechten, en Heerlijkheden van*
„ *de Provinçie; noch aan de hooge Digniteiten,*
„ *die Ons en Onze Nakomelingen bij Erffelijke*
„ *Delatie zijn opgedragen, en die Wij onge-*
„ *krenkt voor den Lande, voor Ons, en voor Hun*
„ *moeten Custodiëeren; indien wij de herſtelling*
„ *dier grieven niet ernſtig ter harte namen, daar*
„ *het gedrag van de Vroedſchap involveert, zoo*
„ *wel eene dadelijke indragt op de Hoogheid en*
„ *Gerechtigheid van UEd. Mog.; als eene verre-*
„ *gaande verkorting van Rechten en Præëminen-*
„ *tien, aan Ons als Erfſtadhouder van Uwe Pro-*
„ *vinçie competeerende.*" Eene ſtelling, die Z. H. op de duchtigſte wijze ſtaafde, niet alleen uit het ſubſiſteerend Reglement van 1674, (dat nu alleen tot eed regel en richtſnoer dienen moest;) maar ook uit verſcheidene voorbeelden van vroeger dagen, waar uit duidelijk bleek, dat de Magiſtraatsbeſtelling, nimmer aan de Stedelijke Magiſtraten, of aan de Burgerij was overgelaten, zoo als men nu bij de meerderheid ſuſtineerde. Dan, wat baatte zulks? Hoe klaar en overtuigend des Prinſen

ſen voordragt ook was; en hoe zeer de Souveraíniteit der Staten zelve, tegen deze ſchadelijke nieuwigheid daar in gehandhaafd en verdedigd werdt, het deedt ook bij Hun geen effect, dewijl men het ſtuk, na onderzocht te hebben, *ſlechts voor Notificatie aannam*, en dus doende niet alleen het gedrag der Vroedſchap goedkeurde; maar ook een deur opende tot verdere Inconſtitutioneele ſtappen. Trouwens, dit kon ook niet wel anders, daar het reeds te dien tijde duidelijk bleek, dat even diezelfde ſentimenten, welken door de *meerderheid der Utrechtſche Vroedſchap*, ter ondermijning van Z. H. Waardigheden waren aangenomen, ook omhelsd werden door de *meerderheid der Staatsleden*, en dezen zich mede al jeukerig betoonden, om (quaſi) door de achtbare *Volks-ſtem* hun gezach vermeerderd te krijgen: want in plaatſe van door een verbod tot demping van de bron des kwaads, met den Prins te willen medewerken om de ontruste gemoederen der Ingezetenen tot bedaren te brengen; zoo zag men door die Illuſtre Vergadering, (immers door derzelver meerderheid) een nieuwe bron van onëénigheden openen, door het afkondigen van een Placaat, *waar bij de Ingezetenen wierden opgeroepen en uitgenoodigd, om hunne bezwaren omtrent de plaatshebbende Regeerwijze op te geven, aan eene ex-*

pres daar toe benoemde Commisſie van 9 Leden, aan welken in last gegeven was, om van het ingekomene Rapport te doen, en tevens de middelen op te geven, om des Volks klachten en bezwaren op te ruimen, en de Harmonie en goede Order te herſtellen. Een maatregel die ten gevolge had, *eensdeels:* dat door vele Ingezetenen een reeks van bezwaren werden opgegeven, die bij de Staats-Commisſie nimmer tot punten van deliberatie hadden behoren te verſtrekken, dewijl de meesten rouleerden over zaken tot het algemeene Bondgenootſchap behoorende: doch die *anderdeels* echter aan de Commisſie eene gelegenheid ſcheen aan de hand te geven, om bij het uitbrengen van derzelver Rapport, een tentamen te doen tot verandering in het Regerings-Reglement, en van welk Rapport men aan Z. H. Staatsgewijze kennis gaf, even of Hoogstdezelve dat als wel en wettig goedkeuren zoude. Intusſchen bleek het wel ras, met welk een oog die Vorst deze ſinguliere handelwijze beſchouwde, daar Hij aan de Staten ſchreef (*) *Wij waren niet weinig ge-ſur-*

(*) Hoe zeer wij ons verplicht vinden, om deze Levensgeſchiedenis, zoo min uitgebreid als mooglijk zij, te maken, zoo vertrouwen wij echter van onze Lezeren, dat zij ons niet euvel zullen duiden, wanneer wij, bij het ver-

„ *ſurpreneerd uit dat Rapport ontwaar te wor-*
„ *den, dat die Gecommitteerden, met voorbijgang*
„ *van alle andere bezwaren, zich alleen bepaald*
„ *hebben tot het Reglement van* 1674, *en een*
„ *nieuw Reglement Reformatoir hebben voorgeſla-*
„ *gen, waarop UEd. Mog. nu goedvinden Onze*
„ *gedachten te verzoeken, zonder Ons, noch nu,*
„ *noch alvorens eenige opgave gedaan te hebben,*
„ *zoo van de gronden en motiven van het heer-*
„ *ſchend ongenoegen, veel min van de bezwaren*
„ *der In- en Opgezetenen van Uwe Provinçie:*
„ *door welke behandeling Wij niet alleen verſto-*
„ *ken zijn van de eſſentiëelſte Onzer Voorrechten;*
„ *maar*

vermelden van elken aanval die op des Vorsten Erffelijke Waardigheden, door Zijne Vijanden ondernomen werdt, HEM ZELVE LATEN SPREKEN: niet zoo zeer om te doen zien *dat Z. H. niet onverſchillig was omtrent de Conſervatie van Zijne Erffelijke Rechten*, (zoo als door ſommigen is beweerd geworden;) maar veel meer, om daar door aan onze Lezeren op de duidelijkſte wijze te betogen, *hoe gezocht en onwaarachtig het voorwendſel van die Staatsleden was, toen zij van Batterij veranderden, en het Volk varen lieten, zich ontſchuldigende met te zeggen:* DAT ZIJ NIMMER BEDOELD HADDEN AAN Z. H. EENIGE ONAANGENAAMHEID AAN TE DOEN. — Uit de vele Protestatien van dien Vorst bleek, hoe zeer hem de opeenvolgende inbreuken op Zijne Rechten tot verdriet verſtrekten. Hoe zeer had hen zulks niet tot inkeer behoren te brengen!!

„ *maar ook van de aangenaamſte der aan Ons*
„ *gedemandeerde plichten, namelijk het hooren en*
„ *beteren, zoo verre het in Onze macht is, van*
„ *de bezwaren der Ingezetenen van de bijzondere*
„ *Gewesten van dit Gemenebest.* (*) *Wij zullen*
„ *niet onderzoeken, wat hier toe aanleiding ge-*
„ *geven hebbe, maar Ons alleen bepalen, om*
„ *UEd. Mog. te verzoeken, alle de bezwaren die*
„ *door Uwe Gecommitteerden voorloopig zijn geëx-*
„ *amineerd, aan Ons te willen overzenden, om*
„ *dezelve naar behoren te pondereeren, en Onze*
„ *gedachten, nopens die bezwaren, en de ware*
„ *remedien tot herſtel van de Harmonie en goede*
„ *Orde, aan UEd. Mog. voor te dragen. —*
„ *Wijders vertrouwen Wij, dat UEd. Mog. het*
„ *voornoemde Rapport* PRO UT JACET *zullen ſe-*
„ *poneeren, te meer, daar Wij Ons gerust een*
„ *getuigenis kunnen geven, (door Uwe Gecommit-*
„ *teerdens zelve bevestigd) dat Wij nimmer van*
„ *de*

(*) Z. H. argumenteerde hier, uit het Verbond der UNIE, hetwelk de arbitrage over ontſtane differenten, zoo tuſſchen *Regenten* en *Regenten*, als tuſſchen *Regenten* en *Ingezetenen*, aan de HEEREN STADHOUDERS IN DER TIJD, *had toegekent*, en geenſints aan *buiten Hem benoemde Commisſien*, die dezen taak met geen ander oogmerk op zich namen, dan om door verandering in het Reglement voor te ſlaan, hun eigen gezach uit te breiden, ten koste van Vorst en Volk.

„ *de macht aan Ons door het Reglement van Re-*
„ *gering toevertrouwd, eenig misbruik hebben*
„ *gemaakt, en dienvolgens met alle recht vorde-*
„ *ren, dat deze* GRONDWET, *zoo wel door UEd.*
„ *Mog. als door Ons plechtig bezworen, zij en*
„ *blijve een* NORMA *voor Ons wederzijdsch ge-*
„ *drag. &c.*" Billijke gronden in de daad, waarom Z. H. het gedrag van de Utrechtſche Staatsleden afkeurde, en Zijne wettige Rechten bij vernieuwing reclameerde. Hoe zeer had men aan dezelve het volkomenſte gehoor niet behoren te geven! Dan, in plaatſe van dat, hieldt men vol, en dit voorbeeld zette *de meerderheid* (*) *van de Utrechtſche Stads-Regering* aan, om even dien zelfden weg in te ſlaan; daar zij op den 13 *April* eene Publicatie deden afkondigen, waar bij zij in ſubſtantie te kennen gaven, „ *niet alleen ge-*
„ *con-*

(*) Daar alle den Heere ERFSTADHOUDER zoo zeer hoonende beſluiten van de *meerderheid* der Vroedſchapsleden, tegen den zin van de *minderheid* genomen werden, zal het (zoo wij vertrouwen) zijne nuttigheid hebben, hier aan te ſtippen, dat de *meerderheid* uit *twee derde* van het getal der Leden beſtondt, en dat de *minderheid* het overige derde deel uitmaakte, beſtaande uit de Heeren DIJKVELD, LOTEN, VERBEEK, VAN DER DUSSEN, WIELING, VAN MUSSCHENBROEK, BODDENS, WESTRENEN, DE JONCHEERE, PESTERS, ZAAL, EWIJCK, NAHUIS, en ODÉ.

„ *concurreert te hebben tot het Staatsbesluit, waar*
„ *bij eene Commissie van 9 Leden benoemd was,*
„ *tot het ontfangen en onderzoeken van der In-*
„ *en Opgezetenen bezwaren; maar dat zij ook*
„ *nodig gekeurt hadden, de bezwaren van de Bur-*
„ *gers en Ingezetenen hunner Stad in het bijzon-*
„ *der in te winnen; en ten einde elk daar toe, zon-*
„ *der overhaasting gelegenheid te verschaffen,*
„ *zoo verzochten zij, dat zij allen die eenige be-*
„ *zwaren hadden, dezelven binnen den tijd van*
„ *vijf weken, in scriptis over te leveren ter Se-*
„ *cretarije van de Politie, alwaar zich Twee Ra-*
„ *den en eenen Secretaris zich sisteeren zouden*
„ *om dezelve aan te nemen. Alles, ten einde den*
„ *Raad na examinatie van het overgebragte, in*
„ *staat zoude worden gesteld, om die bezwaren*
„ *aan de Staten over te brengen, en dus doende*
„ *middelen uit te denken, om de plaatshebbende*
„ *Misnoegdheden weg te nemen, en de Eensgezind-*
„ *heid en het onderling Vertrouwen te doen herle-*
„ *ven en bestendigen.*' Schoonschijnend besluit, wanneer men het oppervlakkig beschouwde, maar dat wel ingezien, al wederom eenen nieuwen aanval op Z. H. was, en dat te gelijk een nieuwe bron van tweedracht opende, dewijl zulks aan de bewoneren van de Hoofdstad niet alleen, eene schoone gelegenheid aan de hand gaf, om de algemeene

Bond-

Bondgenootſchappelijke bezwaren aan de Staats-Commisſie op te geven, en zulken daar bij te voegen, die tot de *Huishoudelijke costumen en gewoonten van de Stad Utrecht* betrekkelijk waren; maar die ook daar en boven verſcheidene voorvechters van de plaatshebbende nieuwigheden, de pennen ſnijden deedt, tot het ontwerpen en in openbaren druk uitgeven van verſcheidene *Nieuwe Regerings-Reglementen, voor het Gewest en de Stad*, waar in elk op zijne wijze het Land wilde geregeerd hebben, daar de één den invloed en het gezach des STADHOUDERS *geheel;* en wederom anderen, *gedeeltelijk* wilde vernietigd of beperkt hebben. Dat het Project der Eerstgenoemden, den meesten bijval binnen de Stad *Utrecht*, bij de Hoofden des werks ondervondt, laat zich zonder onze aanwijzing geredelijk vatten, en van hier ook der zoodanigen ongenoegen, toen zij vernamen, dat de meerderheid van de Vroedſchap het beſluit genomen had, om niet alleen de ingekomene ſtukken te ſtellen in handen van de *Staatscommisſie;* maar daar en boven *eene Commisſie van* 10 *Leden uit hun midden hadt benoemd*, met last, om alle de punten van bezwaar te onderzoeken, en eene ſchifting en ſcheiding te maken, tusſchen die, welken *het Beſtuur van de Provincie in het generaal;* en tusſchen die, *welken*

het Beſtuur der Stad Utrecht in het bijzonder betroffen, dewijl de Raad van oordeel was, dat de bepaling en beſlisſing alleen aan haar als Repræſentanten van de Utrechtſche Burgerij toekwam. Dan, dit morren maakte geene verandering in het wezen van de zaak, hoe gaarne ſommigen het werk des onderzoeks, of liever het in de wereld brengen van een *Concept-Reglement*, ook aan Leden van het Stadsbewind zagen toevertrouwd. De Staten vonden goed, bij hun beſluit tot eene Commisſie van 9 Leden uit haar midden benoemd te perſiſteeren, die daaraan voldeden op den 1 *September* 1784, toen zij het reſultaat van hunne werkzaamheden, zijnde een *Rapport*, en een geheel nieuw ontworpen *Reglement Reformatoir* aan de Staten overgaven, waar van eenige afdrukken ook aan de Requestreerende Utrechtſche Burgers werden ter hand geſteld, met aanzegging, om voor den 22ſte dier maand hunne aanmerkingen daar op in te leveren. Dan, dit veroorzaakte nieuw gemor; daar 1784 Burgers dien bepaalden termijn te kort keurende, van den Raad dier Stad, bij Requeste eene verlenging van tijd begeerden, en te gelijk, dat daar het niet mogelijk ware, dat 'er een finaal beſluit op dat belangrijk onderwerp, *vóór den* 12 *October* (de dag van gewoone jaarlijkſche verande-

dering van de Stads Regering) konde genomen worden; 'er als dan ook geene verandering moest gemaakt worden, maar dat alle de Leden in hunne Posten moesten continueeren, tot tijd en wijle dat het Oude Reglement Staatsgewijze vernietigt, en het nu overgegeven *Concept-Reglement Reformatoir*, na het maken van de noodig gekeurde veranderingen, finaal ingevoerd zoude zijn. Hoe wederrechtelijk, en vierkant ſtrijdig tegen het nog ſubſiſteerend Regerings-Reglement deze beide eiſchen ook wezen mogten; en hoe zeer men zou hebben mogen verwachten dat de Vroedſchap dezelven van de hand zoude gewezen hebben, de *eerſte* werdt echter oogenblikkelijk ingewilligd: en ſchoon de *tweede* toeteſtaan, zoo min aan den *Raad*, als aan de *Staten*, maar wel aan den ERFSTADHOUDER ſtondt, zoo vonden zij dezelve echter zoo belangrijk, dat zij aan de Requestranten beloofden, hun verzoek reeds den volgenden dag ter tafel van Hun Ed. Mog. te zullen overbrengen, met exhortatie, *dat aldaar, ſtaande die zitting, de begeerde ſurcheançe van de aanſtaande Jaarlijkſche Verandering Staatsgewijze beſloten werdt.* En in de daad dit geſchiedde, doch op eene wederrechtelijke wijze: want hoe zeer het *Eerſte Lid*, namelijk de *Heeren Geëligeerden*, zich daar tegen verzetteden, van oordeel zijnde,

dat men zich in alles, en ſpeçiaal ten aanziene van de Jaarlijkſche Verandering der Stedelijke Regering, ſtiptelijk aan den Letter des Reglements van 1674 houden moest; zoo begrepen de *Heeren Edelen*, en de *Gedeputeerden der Steden*, als uitmakende het *Tweede en Derde Lid van Staat*, dat aan der Burgeren verzoek behoorde voldaan te worden, en dus werdt tot hetzelve bij meerderheid beſloten, niettegenſtaande de voorzittende Heer PESTERS, zich daar tegen met zeer veel nadruk verzette, ſuſtineerende, *dat volgens de Conſtitutie, in dit gewigtig geval, geene overſtemming vermogt plaats te hebben*, wordende wijders beſloten, om van het gereſolveerde per Misſive aan Z. H. kennis te geven.

En hoe beſchouwde de zoo zeer mishandeld wordende Vorst deze ſchandelijke en voorbeeldelooze ſtappen van deze *Ondermijners van 's Lands Conſtitutie, en Beſnoeijers van Zijne Erfſtadhouderlijke Waardigheden?* Volgens eene ons medegedeelde Anecdote, barstte Z. H. op het vernemen van dit onwettig doorgedrongen beſluit van de *Edelen* en *Steden 's Lands van Utrecht*, in eene zichtbare drift uit, zeggende: „ *Waar moet het eindelijk in het ongelukkig* „ STICHT *met de rampzalige verdeeldheden en* „ *twisten heen? Kunnen de Heeren Edelen, en*

„ zoo

„ *zoo vele Leden van de ſtedelijke Regeringen al-*
„ *daar, zulke ſtappen als plichtmatig, als over-*
„ *eenkomſtig hunnen duuren Eed, die zij aan*
„ *God, aan het Vaderland, aan de goede Inge-*
„ *zetenen, en aan Mij, zoo plechtig en bij her-*
„ *haling gedaan hebben, beſchouwen, en zulks*
„ *ooit voor God en hun Geweten verantwoorden?*
„ *Zal de Poſteriteit dat alles niet verfoeien en*
„ *afkeuren, wanneer dezelve zal te weten komen*
„ *hoe zij hunne plichten, niettegenſtaande zij de*
„ *Handhavers van Orde en Rust behoorden te zijn,*
„ *met voeten treden, en de Onrust en Wanorder*
„ *elken dag vermeerderen. Aan wien van hun al-*
„ *len die zich zoo vijandig jegens mij betoonen,*
„ *heb ik zulk eene behandeling verdiend? Wie van*
„ *hun, heb ik immer eenige wettige reden tot on-*
„ *genoegen gegeven, door willekeurig gebruik te*
„ *maken van de macht, mij door het Reglement*
„ *op eene wettige wijze in handen geſteld? Wie*
„ *van hun, heb ik immer eenig verzoek afgeſla-*
„ *gen, wanneer het ſlechts in mijn vermogen was,*
„ *om behoudens mijne plichten aan hetzelve te*
„ *voldoen? Men beſchuldigd mij van Heersch-*
„ *zucht, en het ſtreven naar een onbepaald ge-*
„ *zach, waardoor men mij van de Liefde en*
„ *Achting der Natie beroofd; daar God weet*
„ *en ik Hem tot getuige roepe, dat mijne Ziele*

„ *van*

„ *van die ſnoode ondeugd in Vorsten, den grootſten* „ *afkeer heeft! &c. &c.* Dan, wat mogt, wat kon dit alles den goeden Vorst baten, daar Zijne openbare en heimelijke belageren, zoo in de Hooge Collegien, als onder de gemengde ſtanden des Volks, over bijna de geheele uitgeſtrektheid der Republiek, en bijzonder in het deerlijk beroerde STICHT, even als een hollend Paard, toom en breidel op den rug namen, en alles ondernemen durfden, om de zoo zeer ten top gevijzelde Leer van eene toomelooze Volks-vrijheid alomme in te voeren? waar door niet alleen de Stad *Utrecht*, maar ook de kleinere Steden *Amersfoort* en *Wijk bij Duurſtede*, door de opruijingen en aanhitſingen van eigenbatige Ingezetenen, en uit andere Steden daar toe opzettelijk overgekomene Roervinken, tot de ellendigſte tooneelen van de ſchromelijkſte Verwarringen en de hatelijkſte Burgertwisten, tusſchen verſcheidene tegen elkander werkende Partijen herſchapen werden? (*) Het kwaad

(*) Om de waarheid van deze hoewel ſcherpe, doch met dat alles gepaste uitdrukking te gevoelen, zal het genoeg zijn, hier te denken, aan den beruchten FRANCOIS ADRIAAN VAN DER KEMP, toen Doopsgezind Predikant te *Leyden*, die wij reeds in ons vorig II. DEEL, als eenen *woedende Demagoog* hebben leeren kennen, daar Hij *in de Uniform van een* JAGER-

KA

kwaad had door geheime drijfveeren, eer de Prins zulks van vele Leden der Regering bij eenige mooglijkheid vermoeden kon (waar bij nog kwam Zijnen doodelijken afkeer tegen ſterke maatregulen: en daar en boven Zijne gezindheid, om zelf tot wegruiming van wezenlijke bezwaren mede te werken) bereids zulke geduchte voortgangen gemaakt; dat Hij buiten de mooglijkheid was om het te ſtuiten, dewijl' Hij zich verlaten zag van zoo velen als Hem daar in hadden kunnen en behoren te adſiſteeren, waardoor Hem niets anders overbleef, dan wederom op nieuw de pen op te vatten, om Zijne denkwijze, over het attentaat op Zijne Waardigheden ondernomen, onbewimpeld voor te dragen, toen Hij op den 5 *October*, onder anderen over de bij meerderheid genomene beſluiten ten Zijnen nadeele, aan de *Staten 's Lands van Utrecht* dus ſchreef: „ *Wij kun-*
„ *nen niet ontveinzen, dat wij zeer verwonderd*
„ *zijn geweest, dat UEd. Mog. zonder Onze*
„ *communicatie hebben gelieven eene Reſolutie*
„ *te nemen, omtrent een verzoek rakende de voor-*
„ *rech-*

KAPITEIN, *geduurig naar Wijk bij Duurſtede trok, om de Ingezetenen op te hitzen, tot de overdrevendſte oproerigheden, en de willekeurigſte daden tegen hunne wettige Overheden.* Wij zwijgen van anderen die Hij aan zijn ſnoer hadt.

„ *rechten van het Erfſtadhouderſchap, verknocht*
„ *bij het Reglement op de Regering, het welk*
„ *alle de Leden van UEd. Mog. Vergadering zich*
„ *bij Eede verplicht hebben te maintineeren, en*
„ *Wij hadden billijk verwagt, dat aan Ons de*
„ *voorgemelde Propoſitie zoude zijn gecommuni-*
„ *çeert, alvorens daarop te disponeeren.*"

„ *Wij waren te meer over het nemen dier Re-*
„ *ſolutie geſurpreneerd, toen Wij vernamen, dat*
„ *in een zaak van dat gewicht, niets minder in-*
„ *volveerende dan het buiten effect ſtellen van de*
„ *vigeerende en bezworen Conſtitutie van den Lan-*
„ *de, met zoo veel Preçipitançe eene Concluſie bij*
„ *de Meerderheid, en tegen het Protest van het*
„ *Lid der Geëligeerden is genomen. UEd. Mog.*
„ *zullen Ons ten besten houden, dat Wij deze*
„ *Reſolutie niet als een wettig Staatsbeſluit kun-*
„ *nen Conſidereeren, en dat Wij de Concluſie van*
„ *dezelve aanzien als irregulier, en geenſints over-*
„ *eenkomſtig met de Grondwetten van de Provinçie,*
„ *en welke van de allergewichtigſte Conſequentien*
„ *zouden kunnen zijn, terwijl niemand zeker is*
„ *van te zullen behouden, het geen hij wettig,*
„ *en bij eenparige Staatsbeſluiten verkregen heeft,*
„ *indien eene Meerderheid de macht heeft, om te*
„ *beletten, gebruik te maken van voorrechten,*
„ *welke met eenparigheid zijn verleend, en het*

„ *ef-*

„ *effect derzelver te ſurcheeren, zonder toeſtem-*
„ *ming van die geenen, aan wien die voorrechten*
„ *zijn verleend* (*)."

„ *Zoo*

(*) Wanneer men dit bondig betoog van Z. H. ter verdediging van Zijne Rechten, en ten bewijze van Zijnen afkeer over het gedrag der Staten, met onpartijdigheid overweegd, wie ziet dan niet, dat het Raiſonnement van de zoodanigen geen ſteek houd, die beweren, *dat Z. H. in deze Misſive aan de Staten gericht, zoude geconcurreert en toegeſtemd hebben, om een* NIEUW REGLEMENT REFORMATOIR *op te ſtellen.* Het tegendeel is waar. — Want, toen door of van wegen de Staten *met algemeen goedvinden*, aan Z. D. H. kennis gegeven werdt, van de gerezene onlusten en verdeeldheden onder de Ingezetenen; en alle de Leden aan Hem vertoonden, hoe nuttig het zijn zoude, dat men door het inwinnen en wegnemen dier bezwaren, de twisten deedt eindigen; zoo keurde de goedhartige Vorst dien maatregel wel goed, (dewijl Hij geneigd was, om behoudens Zijn Recht en 's Lands Conſtitutie, de rust te herſtellen;) maar nimmer was Zijn oogmerk, dat de *Staats-Commisſie* TOT HET INWINNEN DER BEZWAREN GEAUTHORISEERT, een *Nieuw Regerings-Reglement* in de wereld zoude brengen, waardoor Hij als STADHOUDER zich van Zijne voornaamſte Prærogativen zag ontzetten. — Zoo WILLEM DE VIJFDE, tot zulk een daad in ſtaat geweest ware, dan zeker zou men Hem, overeenkomſtig met den blaam van Zijne bittere Vijanden, *als een Vorst van weinig doorzicht mogen begroeten*; maar dat was Hij niet, en heeft zulks nimmer getoond te zijn in alle de berovingen Zijnes wettigen gezachs. Integendeel: Hij toonde zich omtrent de indragt

op

„ *Zoo de Heeren Burgemeesteren en Regeërders*
„ *van de Stad Utrecht, en van de verdere Ste-*
„ *den*

op dezelve zeer naarijverig, doch met dat alles toegevend, zoo het met Zijne Rechten, en die van Zijne Descendenten maar eenigſints beſtaanbaar was. — Men houde ons deze aanmerkingen ten goede, die wij hier alleen plaatſen, om dat men ons bij zekere gelegenheid heeft zoeken te beduiden, *dat Z. H. kennis gedragen niet alleen, maar zelfs Zijne toeſtemming zoude gegeven hebben, om een Nieuw Concept-Reglement Reformatoir op te ſtellen*, waardoor men dien Vorst ingewikkeld van dubbelhartigheid beſchuldigd, dewijl Hij 'er zich tegen verzette, toen het Hem onder de oogen kwam. Eene vertelling en aantijging, die (naar ons inzien) door dit ſchrijven van Z. H. ten vollen gelogenſtraft wordt. Trouwens, wanneer men zich herinnert, welke ſtappen 'er in de *Provinçie van Utrecht* reeds ondernomen waren, toen de Staats-Commisſie met het Nieuwe Plan voor den dag kwam; en wanneer men het daar bij overgelegd *Rapport van de Commisſie* met opmerking leest, dan ziet men duidelijk, dat de Opſtellers van het *Reglement Reformatoir* zelve gevoelden, *dat zij meerder verricht hadden dan hunnen last inhieldt.* Die toch bepaalde zich alleen *tot het opnemen van wettige bezwaren:* maar geenſints *tot het maken van een Nieuw Regerings-Reglement*, waarom zij zich ook in hun Rapport trachten te verdedigen. Tot het *Eerſte* hadden Z. H. en alle de Staatsleden geconſenteert: maar wat het *Tweede* betreft, het wierdt niet alleen door Z. H., maar ook door het EERSTE STAATSLID, de HEEREN GEËLIGEERDEN, als onwettig beſchouwd en gewraakt, zoo als in den Text duidelijk blijkt. En dat waarom? *Om dat het* EERSTE *met*

de

„ *den, aan welken zich eenige Burgers hebben*
„ *geadreſſeerd, om te verkrijgen dat alle de ac-*
„ *tueel in functie zijnde Raden wierden geconti-*
„ *nueerd, de Requestranten aan Ons hadden ge-*
„ *lieven te renvoyeeren, of wel derzelver Reques-*
„ *ten aan Ons toe te zenden, met verzoek, om*
„ *daar op de noodige reflectie te ſlaan; zoo zou-*
„ *den Wij, die niets meerder verlangen, dan zoo*
„ *veel in Ons is, genoegen te geven aan de goede*
„ *Burgers en Ingezetenen van dit Gemeenebest,*
„ *gaarne daar aan hebben gedefereert, en* VOOR
„ DITMAAL *geen gebruik gemaakt, van het voor-*
„ *recht Ons bij het Reglement gegeven, omtrent*
„ *de continuatie of discontinuatie van de Raden*
„ *in Stad en Steden, des, dat deze condescen-*
„ *dance nimmer in eenige conſequentie zoude geno-*
„ *men worden, en dat daar uit niet zou worden ge-*
„ *rekent, dat Wij voor wettig hielden, de aanſtel-*
„ *lingen door de Vroedſchap van Utrecht en Wijk*
„ *bij Duurſtede gedaan, alle welke aanſtellingen*
„ *Wij houden voor nul en van geener waarde. —*
„ *Wij moeten Ons des ten hoogſten beklagen, dat*
„ *UEd. Mog. door het nemen der Reſolutie van*

„ 21

de Conſtitutioneele Grondwetten zeer beſtaanbaar was. Terwijl het TWEEDE *tegen dezelve, en des Prinſen Waardigheden vierkant ſtrijdig moest geheten worden.*

„ 21 *September, Ons buiten ſtaat hebben geſteld,*
„ *een blijk te geven van Onze deferençe aan de*
„ *verlangens van de goede Burgerij en Ingezete-*
„ *nen, wanneer dezelve aan Ons op eene behoor-*
„ *lijke wijze worden voorgedragen, en verzoeken*
„ *UEd. Mog. die Reſolutie te willen Altereeren,*
„ *en Ons te laten Jouïſſeeren van de voorrechten*
„ *aan Ons wettig competeerende, ten opzichte van*
„ *de Continuatie of Discontinuatie van de Ra-*
„ *den in de Steden binnen Uwe Provinçie; terwijl*
„ *Wij anderſints, Ons tot Ons leedwezen genood-*
„ *zaakt zien, tegens den inhoud dier Reſolutie,*
„ *en de informeele wijze op welke zij is genomen,*
„ *te moeten protesteeren, en voor rekening te la-*
„ *ten van die geenen, welke dezelve hebben hel-*
„ *pen nemen, de nadeelige gevolgen welke deze*
„ *inbreuk op de wettige Conſtitutie kan naar zich*
„ *ſlepen. — Het is alleen om de zaken buiten*
„ *verdere confuſie te houden, dat Wij gereſolveert*
„ *hebben, om eene Electie te doen van Burgemees-*
„ *teren en Schepenen der Stad Utrecht: doch Wij*
„ *achten noodig, tevens te declareeren: dat Wij*
„ *zulks niet anders doen, dan onder uitdrukkelij-*
„ *ke Protestatie van geensſints te willen worden ge-*
„ *houden, om daar door te hebben geprœjudiçieert*
„ *aan het Recht, aan Ons als Erfſtanhouder van*
„ *Uwe Provinçie competeerende, omtrent de Con-*

„ *t i-*

„ *tinuatie of Discontinuatie van de Raden der*
„ *voorſchreven Stad, of door het doen van die*
„ *Electie te hebben geagnoſceert, de wettigheid van*
„ *die Reſolutie, bij de meerderheid der Leden van*
„ *UEd. Mog. genomen. &c.*"

Op deze wijze toonde WILLEM DE VIJFDE hoe zeer Hij, over het gedrag van de meerderheid der Utrechtſche Staatsleden; over het nieuw ontworpen Regerings-Reglement; en over het wederrechtelijk doorgedrongen beſluit tot Surcheançe van de gewoone jaarlijkſche Regeringsverandering, dacht! 'Er is, onzes inziens, geen bedenking, om als zeker te ſtellen, dat zoo wanneer de openbare en geheime Vijanden van den Vorst, op dat tijdſtip nog gehoor hadden willen geven aan de ſtem der Rede, die zich in des Prinſen brief, ter hunner overtuiging, zoo duidelijk hooren liet, dat als dan nog veel onheils in het vervolg zouden zijn verhoed geworden; dewijl Z. H. daar in duidelijk te zien gaf, dat Hij op Zijn uiterſte recht niet ſtaan bleef: dan dit begeerden zij niet, daar zij des Vorsten ſchrijven ſlechts *voor Notifieatie aannamen*, en bij hun genomen beſluit, tot opſchorting van de gewoone jaarlijkſche verandering der Regering bleven perſiſteeren. Een daad, die door de zoogenaamde voorſtanders der ware Vrijheid, als cordaat beſchouwd, en tot de wol-

ken verheven is geworden, en naar het oordeel van alle verſtandigen den weg gebaand heeft, tot de ten toonſtelling van alle die tooneelen van verwarringen en onëenigheden, die de Inwooneren binnen de Steden van het Sticht zoo langen tijd geteisterd hebben, en die voor veelen van de akeligſte gevolgen waren, welke wij, als niet noodzaaklijk behorende tot deze Levensgeſchiedenis, met ſtilzwijgen hier pasſeeren zullen, om met een vluchtig oog te bezien, welke verdrieten ten zelfden tijde, door *ſommige Regeringsleden* van de Provinçie *Gelderland*, aan WILLEM DE VIJFDE berokkend werden, met geen andere bedoeling van de zoodanigen, dan om Hem door allerhande wegen en middelen te ontzetten van de volledige uitoeffening Zijner Erffelijke Waardigheden, Hem volgens het Reglement van den jare 1750 competeerende; bij Zijne meerderjarigheid in 1766 op nieuw toegekent; en door eenen plechtigen Eed aan Hem gewaarborgd.

Sommige Regeringsleden: zeggen wij, en dit niet zonder bij ons zeer gewichtig gekeurd wordende redenen: want hoe zeer in de *Provinçie Holland*, ſints het *uitbarsten der Noord-Americaanſche Onlusten*; en daar na, *ten tijde van den heilloozen Oorlog met Engeland*, ook in de *Provinçie Utrecht*, de geest van vijandſchap tegen den

den braven Vorst, zich in de Raadzalen der Hoogere en Lagere Regerings-Collegien als heerſchende had beginnen te vertoonen; in *Gelderland* vertoonde zich dezelve in de eerſte tijdperken niet, dan alleen bij zekere gelegenheden in de Advizen en Voorſtellen, die door CAPELLEN TOT DE MARSCH, in navolging van het geene in *Holland* gebeurde, ter Staatsvergadering gedaan werden, die bij eenige weinige Staatsleden met goedkeuring ontvangen wordende, even als zoo vele electricque ſchokken, voor vele voorheen wel te vrede Ingezetenen aangemerkt kunnen worden, die hunne zielen in beweging bragten, en de zaden van ongenoegen allerwegen verſpreidende, aan dezelven eenen weligen wasdom bezorgden, waar van zich de vruchten allengs begonnen te vertoonen, in het opſtellen, ter teekening liggen, en inleveren van verſcheidene Adresſen, welks inhoud betrekking had op het beleiden van Regeringszaken, zoo wel ten aanziene van de *Provinçie Gelderland*, als van het *Algemeene Bondgenootſchap*. Adresſen, die duidelijke kenmerken droegen, dat de opſtellers derzelver geene andere bedoeling hadden, dan in alle opzichten de voetſtappen van de meerderheid der *Hollandſche* en *Utrechtſche* Staatsleden, ook in *Gelderland* te drukken, dewijl die Requesten eene ſtrekking hadden, om *de Wapening der Bur-*

geren in de Steden, (reeds met veel drifs ingevoerd zijnde) *ook tot de Bewoneren van het platte Land, door een Staatswet uit te ſtrekken. Voorts, om het Volk opening te geven van de ſtaat van 's Lands Algemeene Schatkist. Al verder: aangaande de zaak van het Conſulentſchap des Hertogs van Brunswijk, en het nemen van een beſluit tot verwijdering van denzelven uit 's Lands Dienst.* Vervolgens: *om ouverture te hebben van het beraamde Plan tot verdediging van de Republiek.* Zoo ook: *een dringend aanzoek, om het gedrag van de beide voornaamſte Ministers van den Raad van State, de Heeren* GILLIS, *en* VAN HEES, (beſchuldigd wordende van Plichtverzuim,) *ten naauwkeurigſten te onderzoeken.* En eindelijk: *eene begeerte, om het ſubſiſteerend Regerings-Reglement van den jare* 1675, *en in* 1750 *van nieuws gerevideerd en vastgeſteld, te Herzien en te Verbeteren.* Adresſen en Requesten, die uit hoofde van de termen waar in ze geſteld waren; en de quantiteit en qualiteit der genen die ze onderteekend hadden, bij de *Staten van Gelderland* van dien aart geoordeeld werden, dat zij die allen niet alleen van de hand wezen; maar ook *het Hof van Juſtitie* door een beſluit machtigden, *om de Hoofd-Officieren en Magiſtraten aan te ſchrijven, dat zij een naauwkeurig onderzoek doen moesten*

naar

naar de Onderteekenaars dier Adresſen, en naar de wijze waar op zij tot het teekenen derzelver waren aangezet geworden, dewijl 'er maar al te veel redenen waren, om te moeten beſluiten, dat zeer vele onkundigen en eenvoudigen, die zelfs hunne namen niet ſchrijven konden, het zij door beloften of bedreigingen tot dien ſtap waren bewogen geworden. Een maatregel, die door verre weg de grootſte meerderheid der Gelderſche Staatsleden noodzaaklijk gekeurt werdt, om de geest van ontevredenheid te dempen, en het kwaad dat daar door in andere Gewesten geſticht was, in hun Gewest in zijne geboorte te ſmooren, maar die weldra van eene tegenovergeſtelde uitwerking bevonden wierdt, dewijl dezelve een luide kreet over Tyrannij, en Onderdrukking van de Vrijheid der Ingezetenen, in de Provinçie *Gelderland* deedt opgaan, die weldra de geheele Republiek in rep en roere ſtelde, waar bij het gedrag van de *minderheid der Staatsleden*, die zich door het aanhoudend klagen over een menigte van drukkende bezwaren, als zoogenaamde *belangelooze Volksvrienden* kenbaar gemaakt hadden, tot den Hemel verheven; en daar en tegen dat van de *meerderheid derzelver* tot den afgrond gedoemd en verfoeit werdt; daar men hen, bijzonder in *Holland*, zonder eenig menagement, als *Volks-*

verdrukkers, en *verachtelijke Slaven van den Stadhouder*, op de openlijkſte wijze aan de kaak ſtelde, in zeer vele Dagbladen en naamlooze Libellen, die in menigte het Land overſtroomden. Hoe grievend en beledigend, en te gelijk ſtrijdig met het denkbeeld van de *Provinçiale Souveraiiteit* (door de Hollandſche meerderheid ter uitbreiding van hunne macht, zoo zeer beweerd wordende,) dit alles ook zijn mogte voor de Gelderſche Staatsleden, hetzelve was nog van een oneindig nadeeliger gevolg voor WILLEM DE VIJFDE, die daar bij op de onzinnigſte wijze gelasterd werdt, als het Hoofd en de Patroon der Gelderſche Dwingelanden, die gezegd werden van Zijne wenken af te vliegen, en door Hem gebruikt te worden, als Inſtrumenten, om al het gewicht van Zijn Macht en Heerschzucht aan de verdrukte Natie te doen gevoelen. Geen misdaad zoo ſnood, of zij werdt den besten Vorst openlijk aangetijgd, zoo in de eerlooste *Pamphletten*, als in de honendſte *Spotprinten*, die men dagelijksch in de wereld ſtootte, en die met eene ongemeene geestdrift gekocht, gelezen, en beſchouwd werden, tot onbeſchrijffelijk hartzeer van alle eerlijkdenkenden in den Lande, en bovenal voor Z. H., voor wien zulks niet verborgen bleef, en aan den ongelukkigen Vorst, dagelijks nieuwe ſtoffe verſchafte,

over

over de verdrieten die men Hem zoo onverdiend berokkende, alleen, om dat Hij zich min voor *zich zelve*, maar meer voor Zijne *Succesfeuren* in der tijd, op eene Conſtitutioneele wijze bezorgd toonde, voor de Conſervatie van Zijne Erfſtadhouderlijke Waardigheden en Digniteiten (*).

In-

(*) Waar zouden wij beginnen, waar zouden wij eindigen, wanneer wij hier een Lijst van de veele *Schotſchriften* en *Spotprinten* in den Text bedoeld, voor het oog van onze Lezeren ophangen wilden? De verfoeijelijkſte ondeugden, als *Heerschzucht*, *Wreedheid*, *Ontucht*, *Gierigheid*, *Dronkenſchap*, en welken niet al meerder? werden den braven Vorst daar bij aangetijgd, en, even of het zijne hebbelijke hoedanigheden waren, op de beestachtigſte wijze te laste gelegd. — De pen weigerd ons hier bijna den gewonen dienst, om dit gezegde *door voorbeelden* te ſtaven. Dan, wij kunnen en willen ons niet onthouden, om voor zulken onzer Lezeren die van veele zaken onkundig bleven, hier aan te ſtippen, dat het in die dagen niet ontbrak aan *Kunstgraveurs*, die de beestachtigheid hadden, om een plaat in de wereld te ſtooten, verbeeldende *een Zwijn*, *op welks ligchaam eene Afbeelding van een menſchenhoofd*, *met de Gelaatstrekken van Z. H. geplaatst was*, *ſtaande voor een Trog*, *uit zijnen mond ſpuwende een ſtroom van Rood vocht*, (verbeeldende BOURGOGNE WIJN) *waar onder te lezen ſtondt:* HET GELDERSCHE ZWIJN. Hoe zeer het eerloos ſtuk, in plaats van goedkeuring, elks afgrijzen verdiende, het werdt echter bewonderd, en den Inventeur, als een man van Talenten toegejuicht, waarom men 'er

Intusſchen, daar onder het voorſtaan en beſtrijden van deze opgenoemde en meer andere onderwerpen, het vuur van binnenlandſchen twist onder de Ingezetenen van alle kanten hevig begon op te blaken, ontbrak het onder de Leden der Regering in verſcheiden gedeelten van Gelderland niet aan de zoodanigen, die het op de ondermijning van Z. H. gezach, en de invoering van eene *Volksregering* begonden toe te leggen, en tot dat einde alle hunne krachten en vermogens in het werk ſtelden. Want om nu niet te gewagen van het geene 'er in die dagen, zoo door de *Gemeenslieden* in de Steden, als door een aantal *Regenten* binnen de Stad *Arnhem*, (quaſi) ter invoering eener *Grondwettige Herſtelling*, of liever, van eene *volſtrekte Democratie* bijeengekomen, ondernomen werdt, en waar over Hoogstdezelve zoo veel verdriets ondervondt; zoo willen wij ons alleen bezelfs aanzienelijke prijzen voor betalen zag, bij baatzuchtige Boek- en Kunstverkopers, die hunne rekening maakten bij het aan den man helpen van dergelijke eerloze ſtukken. Volgens een aan ons medegedeeld bericht, ſtorte de goede Vorst een ſtroom van traanen over het onrecht dat men hem daar door aandeedt, uitroepende: *Eenmaal zal de Alwetende God deze lasteringen t'huis zoeken aan de Bewerkers van dezelven. En dan zal mijne onſchuld aan de Natie te laat blijken!*

bepalen om hier kortelijk op te geven, welke hevige aanvallen Hij inzonderheid verdulden moest, van den Heer VAN DE MARSCH, die zich in alles als den hevigſten tegenſtander, en als de Echo der aan ons bekende *Hollandſche Staatsleden*, in de Gelderſche Staatsvergadering, ter ondermijning van Z. H. gezach, en 's Lands Conſtitutie kenmerkte, EENSDEELS *door Z. H. op de openlijkſte wijze van een ſchandelijk Plichtverzuim' omtrent de behartiging van 's Lands aangelegenheden, en als de oorzaak van deszelfs rampen te denonçeeren*; en ANDERDEELS: door eene onbewimpelde verklaring, *dat Hij zich ontſlagen hieldt van alle verplichtingen waar aan Hij en alle Zijne Mede-Staatsleden, door eenen plechtigen Eed op het Reglement van den jare* 1750, *verbonden waren*. Bemoeijingen en Daadzaken, die niet kunnen wederſproken worden, en daarom door WILLEM DE VIJFDE met het hoogſte recht zijn aangemerkt geworden, als de voorname bronnen waar uit alle de onzalige twisten en verdeeldheden tuſſchen *Staatsleden*, *Stedelijke Regenten*, *Gemeenslieden*, *Leden van Schutterijen en Gilden*, en het gros der Gelderſche In- en Opgezetenen zijn voortgeſproten. Het is zoo, dat dit gezegde welligt aan een of ander als hatelijk voorkomen zal, die op het voetſpoor van ſommigen, de bedrijven van

dien

dien Edelman, als prijsſelijk en navolgenswaardig hebben toegejuicht; maar dit beneemt 'er echter de waarheid niet van, zoo als middagklaar blijkt uit dit volgend voorſtel, door Hem gedaan op den Gelderſchen Landdag, gehouden te *Nijmegen* den 14 Januarij 1785, niet meerder bedoelende, dan in Conformité van het geene bevorens in *Holland* gepractiſeerd geworden was, het zenden eener Commisſie naar den *Haage*, met last, om van Z. H. opening en verantwoording van Zijne gehoudene Directie af te vorderen, bij welke gelegenheid de Heer VAN DE MARSCH zich bijzonderlijk ter belaging van den Heere ERFSTADHOUDER, aldus hooren liet: (*)

„ Daar

(*) TER BELAGING VAN DEN STADHOUDER zeggen wij: en naar onze gedachten met het grootſte recht, niettegenſtaande de Voorſteller in later tijd heeft trachten te beweren, *dat Hij nimmer zich als een Vijand van den Stadhouder had doen voorkomen, als waar voor Z. H. hem beſchouwde.* — Wij willen zeer gaarne geloven, dat de Heer VAN DE MARSCH even als veele anderen, nu 30 jaaren rugwaard gerekend, zich nimmer kon voorſtellen, die gevolgen, welken dit en ſoortgelijke Voorſtellen als Hij gewoonlijk deedt veroorzaakt hebben; maar dit beneemt niets aan de juistheid en gegrondheid van 's Prinſen oordeel over die ſtukken, dat door den inhoud van dezelve ten vollen gejuſtifiçeert wordt. Wij hebben om die reden, niet alleen hier de plaatſing van dit zoo veel onheils geſticht hebbend Voorſtel noodzaaklijk ge-

„ Daar ons Gemeenebest nog aanhoudend de
„ jammerlijkſte gevolgen moet verduwen van de
„ verkeerde Directie, die desſelfs Uitvoerende
„ Macht in den jongſten Oorlog ſtraffeloos heeft
„ durven ondernemen; daar een ieder die be-
„ langeloos zijne oogen op dat Beſtuur ves-
„ tigt, in ſtaat is om te ontdekken, door welk
„ eene drijfveer, die niets minder dan het ter ne-
„ dervellen van onze Onafhangelijkheid ten doel-
„ einde had, den Vaderlande zoo vele onheilen
„ zijn berokkend geworden; zou men natuurlijk
„ moeten verwachten, dat niets onbeproefd zou
„ zijn gelaten, om voor te komen, dat de Re-
„ publiek niet andermaal door eene *verdervende*
„ *hand* gedwarsboomd werde, in het daarſtellen
„ en doen uitvoeren van maatregelen, die ver-
„ eischt worden, om eenen naderenden Vijand,
„ zoo veel in ons vermogen is te weer te ſtaan.
„ Het tegendeel is echter zeker *Edele Mogende*
„ *Heeren!* De ſchandelijke Directie van het De-
„ partement, waar aan de zorg is toebetrouwd
„ om

gekeurt, maar ook de vrijheid gebruikt, om door eenige korte aanwijzingen aan den voet der Bladzijden, onze minkundige Lezeren te doen zien, dat Z. H. alle rede had, om over het doen van zulke ſtappen zich hoogst beledigd en gevoelig te toonen.

„ om voor 's Lands Defenſie te waken, is ten
„ top gerezen! *De Uitvoerende Macht aan den*
„ *Heer Kapitein-Generaal met den Raad van*
„ *Staten opgedragen, niettegenſtaande de menig-*
„ *vuldige Remonſtrantien, en zonder op de recht-*
„ *matige verontwaardiging der Natie te letten,*
„ *blijft, of* ONACHTZAAM *op het geene in dit*
„ *hagchlijk tijdſtip tot behoud des Vaderlands*
„ *dient gedaan te worden; of, 't zij uit* ONKUN-
„ DE, *'t zij uit* KWAADWILLIGHEID, *bepaald*
„ *zich tot maatregelen, die, hoe zeer men ook al*
„ *eens eenen werkzamen toeſtel ziet maken, verre*
„ *af zijn, om de ware Activiteit te bevorderen,*
„ *maar integendeel, al te zeer dikwijls ſtrekken,*
„ *om de* VERWARRING *te doen toenemen, en om*
„ *'s Lands Schatkist tot den bodem uit te put-*
„ *ten* (*)."

„ Even-

(*) Zie daar in *ëéne volzin*, Z. H. op de openlijkſte wijze voor de Natie beſchuldigd van zes daaden, die elk op zich zelve EENE MISDAAD TEGEN DEN STAAT zoude geweest zijn, wanneer Hij 'er zich aan had ſchuldig gemaakt, te weten: A. ONVERSCHILLIGHEID *omtrent de plaatshebbende klachten des Volks.* B. ONACHTZAAMHEID *op 's Lands toeſtand, en de middelen van Defenſie.* C. ONKUNDE. D. KWAADWILLIGHEID. E. *Zucht of toeleg* OM DE VERWARRINGEN TE VERMEERDEREN. F. UITPUTTING *of beroving* VAN 's LANDS SCHATKIST. Waar toe moest zulks alles dienen? Het vervolg van dit Voorſtel zal het duidelijk leeren.

„ Evenwel, daar 'er niet alleen een argwaan
„ ten dezen opzichte plaats heeft, maar daar on-
„ wederlegbare bewijzen ſpreken, blijft nog eene
„ ſchroomachtigheid bij de Vertegenwoordigers
„ van Nederlandsch Volk en Overheid plaats be-
„ houden, om die Uitvoerende Macht naar be-
„ horen paal en perk te ſtellen, om naar de ware
„ oorzaak van alle de onheilen den Lande toege-
„ bragt te inquireeren, en om dezulken, *zij zijn*
„ *dan wie zij zijn*, die zich aan zulk een enorm
„ wanbedrijf hebben ſchuldig gemaakt, loon naar
„ werk te doen ontvangen. — Het tegendeel ziet
„ men intusſchen plaats hebben: terwijl de eene
„ Dienaar zijn ontſlag verkrijgt, zonder dat Hij
„ tot eene verantwoording zijns gedrags gehouden
„ word; blijft voor den anderen, ſchoon Zijne
„ Malverſatien den dag zien, een dergelijk veel
„ minder verdiend toegevend vooruitzicht over. —
„ Vermoedelijk vleijen zich dezen, dat *Juſtifica-*
„ *toire Memorien* hen mede zullen redden, en
„ dat die, zonder onönderzocht te blijven, als
„ kenmerken van onſchuld moeten aangezien wor-
„ den (*)."

„ *En*

(*) Zouden alle deze algemeene, en zonder eenige bewijzen geſtaafde beſchuldigingen, de Heeren GILLES en VAN HEES (tegen wien de hatelijkſte aantijgingen van ontrouw en plicht-

„ *En wanneer wij onzen aandacht vestigen op*
„ *de verrichtingen van den Heer* KAPITEIN-GE-
„ NERAAL, *wie is 'er van ons* ED. MOG. HEE-
„ REN, *die in gemoede zeggen kan, te vreden te*
„ *zijn over deszelfs Directie, ſpeçiaal met relatie*
„ *tot het Militaire wezen, enkel en alleen hier*
„ *door bedorven?* — Ik gevoele, ED. MOG. HEE-
„ REN! dat deze mijne rondborstige taal, met be-
„ trekking tot den EERSTEN DIENAAR UWER
„ ED. MOGENDEN, in deze Raadzaal vreemd
„ moet klinken; doch het tijdſtip is geboren, dat
„ niemand, *Hij zij ook wie Hij zij*, wanneer het
„ op het behoud van het Land aankomt, moet
„ ontzien worden. — Ik zou in een groot detail
„ komen, wanneer ik hier over in het brede wil-
„ de uitweiden.... *Ik vrage alleen, welk een*
„ *denkbeeld zich de Natie, ja geheel Europa*
„ *moet vormen van* ZIJN HOOGHEIDS *nalatig-*
„ *heid, om eene allervriendelijkſte en welmeenende*
„ *aanbieding aan den Staat, van een kundig Of-*
„ *ficier, door Zijne Zweedſche Majesteit aan Haar*
„ *voor-*

plichtverzuim alomme werden verſpreid) betroffen hebben? Het is twijffelachtig Lezer! Duidelijker ſpreekt Hij van Z. D. H. in het geene nu volgt, en dat daarom bijzonder *uwe attentie verdiend, dewijl wij ſtraks hooren zullen hoe 'er de Stadhouder over dacht.*

„ *voorgedragen, zulk eenen langen tijd bedekt te*
„ *houden? Zal of kan zulk een gedrag van onre-*
„ *gelmatigheid* (om mij maar van eene zagte uit-
„ drukking te bedienen) *vrijgesproken worden? —*
„ *Men verschoone deze nalatigheid te vergeefsch!*
„ *Het onbeantwoord laten van deze aanbieding*
„ *was genoeg, om eene Mogendheid, die het met*
„ *de Republiek wel meend, tegens dezelve te in-*
„ *disponeren. Trouwens, die strekte voorzeker*
„ *om den Staat van 's Konings geneigdheid te*
„ *overtuigen, waar van de opgevolgde aanbie-*
„ *ding van* 6000 *man zijner Troupes ten bewijze*
„ *strekt* (*)."

„ *Daar*

(*) Ongelukkiger keuze, om de beschuldiging van *opzettelijk Plichtverzuim* door Z. H. (quasi) bedreven, te vindiçeeren, kon 'er niet wel uitgedacht worden, dan die waar op den Voorsteller het oog had, als zijnde 1. *de logenachtige berichten van den Luitenant ter Zee* KOELBERG, *wegens het verzeilen van het Schip* DE PRINS WILLEM, *onder Commando van Capitein* ANDRIES DE BRUIN *op de Zuiderhaaks.* — Over welken Hij, naar gedaan onderzoek, door het *Collegie van de Admiraliteit op de Maaze, niet alleen was gereprimendeerd, maar zelfs gestraft, door intrekking van zijne Commissie als Luitenant, en de Werfactens door welgemelden Raad aan Hem verleent.* En wat ten 2. *het aanbod van* 6000 *man Zweedsche Troupes* betreft: DIT WAS EEN VOLSTREKTE ONWAARHEID, ZOO als de *Schrijvers van de Jaarboeken openlijk beweerd hebben*, zeggende: DAT ZODA-

„ *Daar* Uw Ed. Mog. (dus gaat hij voort)
„ *in het bijzonder onkundig zijn, omtrent al het*
„ *geene tot het werk der Defenſie betrekking heeft;*
„ *daar de Armée van den Staat nog op verre*
„ *niet in die orde is, dat dezelve in cas van nood*
„ *zou kunnen ageren; daar het zich niet laat*
„ *aanzien, dat de Republiek ſpoedig met de be-*
„ *oogde Duitſche Hulpbenden zal gerieft worden;*
„ *daar*

NIG AANBOD NOOIT HAD PLAATS GEHAD. Het waren dus twee *verteltſeltjes*, alleen uitgedacht om Z. H. bij de Natie gehaat te maaken, en die bij ons van dezelfde waarde geſchat worden, als de *lompe leugen*, die wij in die dagen hoorde opdisſchen aan een aantal eenvouwige Burgers, *door zekeren Haarlemſchen Burgemeester*, die aan hun verzekerde, *dat Hij en één zijner Vrienden aan Z. H. het aanbod gedaan hadt*, OM 40 UITGERUSTE EN BEMANDE OORLOGSCHEPEN TE BEZORGEN WAAR DIEN VORST DEZELVE BEGEERDE, DOCH DAT Z. H. ZULKS GEWEIGERD HADT. Een tastbaare leugen, die echter geloofd werdt, niettegenſtaande het bekend was, dat dien Burgemeester op dat tijdſtip de waarde van een Sloep niet in wettigen Eigendom bezat. Wij zouden hier NAAMEN en DAADZAAKEN, ten bewijze van dit laatſte gezegde kunnen opnoemen; dan, om niet hatelijk te ſchijnen, zullen wij dit nalaaten. Wij ſtippen zulks alleen maar aan, om elk onpartijdig Lezer te doen gevoelen en tasten, hoe vijandig zich de Voorſteller op dat tijdſtip zich tegen Z. H. betoonde, om Hem te grieven, en in den haat te brengen. Het *Tweede Voorbeeld*, dat in den Text volgd, was van geen beter alloi, als zijnde een loutere hersſenſchim.

„ *daar* Uw ED. MOG. *zich zoo aliëen toonden,*
„ *om ingevolge mijne inſtantien van gisteren, on-*
„ *der de hand, op de meest efficacieuse wijze bij*
„ *het Hof van Verſailles te doen bewerken de*
„ *zekerheid, dat, ingeval van Oorlog, een corps*
„ *van 25 a 30,000 Man Franſche Troupes ten*
„ *dienſte der Republiek gereed mogten gehouden*
„ *worden, om des noods, dadelijk tot ons te kun-*
„ *nen overgaan;* (*) daar intusſchen geene vol-
„ doen-

(*) De *onkunde der Staatsleden*, die den Voorſteller hier TEGEN OVER ZIJNE MEERDERE EN GEGRONDE KUNDE OVERSTELDE, was in de daad zoo groot niet, als Hij zich wel verbeeldde. Dat Hij en *zijne Hollandſche Vrienden* naar de komst van 25, a 30,000 man Franſche Troupen verlangden, *is bekend*; en het is zeer vermoedelijk, dat DE VERGENNES hun dit beloofde; maar, *dat die hulp te* PARIJS *ſlechts te vragen ware* om dezelve te bekomen, dat leerde de ervaring wel beter, daar dezelve nimmer kwam opdagen, hoe zeer bij *openbaare aankondiging te Amſterdam, hunne aankomst op het Territoir van den Staat verzekerd wierd.* Alles derhalven, wat uit deze beſchuldiging ten aanzien van Z. D. H. kan opgemaakt worden, is dit, *dat die Vorst oneindig beter van de* WAARE GEZINDHEID DES FRANSCHEN CABINETS *geinformeert was, dan de Heer* VAN DE MARSCH, *en zijne Vrienden.* En dus was het in Z. H. geen misdaad, *dat Hij zich aan die hersſenſchim niets liet gelegen liggen.* Iets, dat echter de geheele grond tot deze hatelijke beſchuldiging tegen WILLEM DE VIJFDE opleverde. Men houde ons deze aanmerking ten goede. *Liefde tot de waarheid*, en de

„ doende meſures worden werkſtellig gemaakt om
„ ons te beveiligen; door nog daar en boven de
„ zulken, die den Stadhouder zoeken te behagen,
„ de maatregelen tot zelfsverdediging onzer Inge-
„ zetenen, (die *Uw Ed. Mog.* te vergeefsch ſme-
„ ken om daar toe in ſtaat geſteld te worden)
„ tragten tegen te gaan en te verijdelen; daar
„ met een woord, de toeſtand van dit Gemenebest
„ in het algemeen, en die van deze Provinçie in het
„ bijzonder allerhagchlijkst is; daar men 'er op
„ uit ſchijnt te wezen, om de verdeeldheden te
„ voeden, om ware het mogelijk, door eene mis-
„ leide menigte die tot oproer aangehitst wordt,
„ onze Vrijheid eens voor al den hart-ader af te
„ ſteken; zoo moet mijns oordeels, niets verzuimt
„ worden, (willen 's Lands Vaderen zich van alle
„ toekomſtige verwijtingen vrijſtellen) om eens
„ met kennis van zaken te oordeelen, of 'er in
„ de daad op eene krachtdadige en welmeenende
„ wijze maatregulen tot ons behoud bij de hand
„ genomen zijn? En zoo neen: om dan nog bij
„ tijds alle verkeerde en verdervende oogmerken
„ te kunnen voorkomen."

Na zulk eene argwaanzaaijende Præambule, kwam

eerbied voor de nagedachtenis van den afgeſtorvenen Vorst, ontwrong dezelve aan onze penne.

kwam den Voorſteller nu eerst tot de hoofdzaak, of het voorſtellen van zijne gedachten tot middelen ter wegneming van al het kwaad, die Hij op deze wijze voordroeg: „ En op dat zulks „ met hoop op eenen goeden uitſlag geſchiede, „ (daar de ondervinding ons leerd, da an ge„ wone inſtantiën door Misſiven niet veel te „ verwachten is, en daar de Uitvoerende Macht „ tot geene ouvertures door dezen weg zal te „ bewegen zijn) zoo geeve ik *Uw Ed. Mog.* in „ ernſtige bedenking: *of de aangelegenheden en „ de presſançe dezer zaak niet zoude vereisſchen*, „ dat eene buitengewoone bezending van eenige „ Leden uit het midden dezer Landſchap, (*die in „ geene Generaliteits Collegien Sesſie hebben*) aan „ den *Heere* KAPITEIN-GENERAAL werde vast„ geſteld, *om op eene wijze, met* UW ED. MOG. „ *Souverain Gezach overeenkomſtig, van Z. H. te „ eisſchen, ouvertures van de gemaakte en voor„ genomene ſchikkingen en intentiën in deze „ kommerlijke omſtandigheden, in ſpecie de De„ fenſie van het Vaderland in het algemeen, en „ van deze Provinçie in het bijzonder conçerne„ rende:* daar van met allen haast aan *Uw Ed. „ Mog.* Rapport te doen, ten einde hier door te „ effectueeren, van niet langer door ombrageuze „ vermoedens in zulk eene ontrustende en voor

„ onzer aller veiligheid angstvallige onzekerheid
„ te blijven verkeren. Als wanneer wij in ſtaat
„ zijn zullen, om ons, na een manmoedig on-
„ derzoek van zoodanig eene opening, te kunnen
„ beraden, omtrent het geene wij als Vertegen-
„ woordigers van een mishandeld doch onafhan-
„ gelijk Volk zullen dienen bij der hand te ne-
„ men? Als ook, in hoe verre aan onzen tegen-
„ woordigen reëelen nood voldaan is, dan niet?
„ Deze voorzorg, *Ed. Mog. Heeren!* is tot
„ onze redding noodig. Dan eerst zullen wij
„ op eene voldoende wijze kunnen medewerken,
„ om den ſnoodſten toeleg te doen verijdelen!
„ Dan eerst zullen *UEd. Mog.* kunnen beoordee-
„ len, of van de authoriteit, die aan de Uitvoer-
„ ders Uwer bevelen is gedemandeerd, een misbruik
„ is gemaakt geworden? – En deze præcautien moe-
„ ten genomen worden, wanneer men in conſideratie
„ neemt, *dat, hoe zeer men al eene aan den*
„ KAPITEIN GENERAAL *vereischt wordende Theorie*
„ *wil toekennen; het evenwel zeker is, dat die met*
„ *geene Ondervinding gepaard gaat. En dat*
„ *daar en boven Z. H. niet te rade moet gaan met*
„ *den* RAAD VAN STATE, *waar op men geen ver-*
„ *trouwen mag noch kan ſtellen!*

„ Zonder deze krachtdadige voorzieningen,
„ zijn wij bij onverhoopt gebeurenisſen, daar

„ de

„ de Vijand ſteeds blijft naderen, niet te redden.
„ Zonder dezelve, al waren onze Hulpbenden
„ dáár, kunnen geene hulpmiddelen baten. Daar
„ in tegendeel uit deze ouvertures, waar toe door
„ inſtantien van Mannen die Vrijheid en Vader-
„ land weten te waardeeren, mondeling kan aan-
„ gedrongen worden, te verwachten is, dat uit-
„ en inwendige Verraders in hunnen toeleg zul-
„ len worden geſtuit. Dat de Activiteit in het
„ midden onzer, om Binnen- en Buitenlandsch
„ Geweld te wederſtaan, kracht en leven zal be-
„ komen, op dat onzen edelmoedigen Bondge-
„ nóot, *die door onze laffe en verraderlijke wer-*
„ *keloosheid, veelligt zou kunnen worden afge-*
„ *ſchrikt om ons krachtdadig bij te ſtaan*, moge
„ worden geanimeerd, om ons met verdubbelde
„ pogingen te helpen en te redden. — En ten
„ einde met den vereischten nadruk deze maatre-
„ gulen ten uitvoer te brengen, is het noodig, dat
„ van zulk eene beſlotene bezending de vereischte
„ Communicatie aan de Bondgenooten bij Circu-
„ laire Misſives gegeven worde, te gelijk met de
„ ſterkſte inſtantien, om ter bevoordering van de
„ Salutaire Meſures, van welkers gevolgen het
„ ſtaan of vallen der Republiek zal afhangen, te
„ willen medewerken. &c. &c."

Zie daar *onbevooroordeeld en waarheidlievend*

Lezer! U deze voorſtelling, geene andere ſtrekking hebbende, dan om de zaden van wantrouwen tegen den braven Vorst, en ter vermeerdering van de hatelijkſte Tweedracht onder de Ingezetenen, welig te doen opſchieten, met de eigene woorden van den Voorſteller onder uw oog gebragt, ten einde U te kunnen doen oordeelen, of WILLEM DE VIJFDE in Zijn oordeel dwaalde, toen Hij de Heer VAN DE MARSCH voor eenen der hoofden van Zijne Vijanden hieldt, die het op Zijnen ondergang, en die van Zijn Huis hadden toegelegd! — Was het wonder, dat toen Z. H. dit ſtuk onder de oogen kwam, Hoogstdezelve, (volgens eene aan ons medegedeelde Anecdote) zich daar over zeer gehoond en beledigd achtte, in zoo verre zelfs, dat Hij Zijne verontwaardiging deswegens niet kon verbergen voor eenen Zijner getrouwe Vrienden, jegens wien Hij zich over hetzelve in ſubſtantie dus uitdrukte: „ *Zoo ben ik dan, door de mij aangetijgde On-*
„ *willigheid, Onkunde, Heerschzucht &c., naar*
„ *het oordeel van dezen Edelman, de voorname*
„ *en eenige oorzaak van 's Lands Rampen, en*
„ *de hooggeſtegene Onlusten onder de In- en Op-*
„ *gezetenen van Gelderland! Aan Mij en Mijne*
„ *Directie is dan, volgens zijn oordeel, te wijten,*
„ *dat Wij aan de Landzijde niet in ſtaat zijn,*

„ *om*

„ *om Vijandelijke gezindheden des Keizers, bij*
„ *gébrek van eene genoegzame Landmacht met*
„ *nadruk te keer te gaan! Zoo Hij daar van*
„ *zoo gewis en zeker overtuigd is, waar toe dan*
„ *den voorſlag gedaan, tot het zenden eener Com-*
„ *miſſie, om aangaande Mijne gehoudene Direc-*
„ *tie onderzoek te doen? Waarom dan geene we-*
„ *zenlijke Daadzaken opgenoemd? Wie meer dan*
„ *Hij, heeft zich tegen de Defenſie te Lande doen*
„ *hooren, toen Ik bij den aanvang der Onlusten,*
„ *op eene tijdige vermeerdering van het Leger aan-*
„ *drong, om de Frontieren van den Staat in pos-*
„ *tuur van verdediging te ſtellen? Toen was 'er*
„ *(naar zijne gedachten) geene noodzaak voor de*
„ *Augmentatie: het heette toen een voorwendzel,*
„ *om de verſterking van de Marine te dwarsbo-*
„ *men; en werd de Republiek van de Landzijde*
„ *bedreigd, dan zou volgens zijne verzekering,*
„ *het Cabinet van Verſailles voor alles wel zor-*
„ *gen. Nu, nu het water aan de lippen ſtaat,*
„ *wil men nog* ONDER DE HAND *de gezindheid*
„ *van dat Cabinet ondertasten, niettegenſtaande*
„ *'er bij allen, die even als Ik, de zaken uit*
„ *het ware oogpunt beſchouwen, geen twijffel*
„ *overblijft om als zeker te ſtellen, dat 'er bij*
„ *geene mooglijkheid eenig ſecours van Vrankrijk*
„ *ter verdediging van Onze Frontieren aan dien*

„ *kant te verwachten is*, (*) *en de uitkomst zal*
„ *leeren, dat het daar mede even eens afloopen zal*
„ *als met de hooge gedachten die Hij zich vorm-*
„ *de van de Gewapende Neutraliteit, waar aan*
„ *men de nalatigheid tot het behoorlijk en in*
„ *tijds verſterken van de Marine zoo zeer hebbe*
„ *toe te kennen, dewijl Hij van de Noordſche*
„ *Hoven in het algemeen, en van Rusland in het*
„ *bijzonder, de beveiliging van onze Schepen en*
„ *Etabliſſementen, op eenen zeer gewaagden voet,*
„ *als zeker verwachtende was. &c.*

Hoe dit zij, dat Z. H. dus ſprekende, een helder inzien in de Staatkundige bedoelingen der Hoven van *Verſailles*, *Weenen*, en *Petersburg*, en te gelijk van de ware belangen van het Vaderland toonde te hebben, en omtrent dezelven veel juister begrippen vormde, dan Zijne bittere Vijanden, heeft de tijd en de ervaring ten vollen bevestigd: maar ook

(*) Dat de Prins dit beſluit op eenen gewisſen grond vormde, is door de ondervindlng geſtaafd. Ook was het de ongerijmdheid zelve, in dat geval op Franſche hulp te hoopen, zoo het waarheid zij, dat door RENDORP is beweerd geworden, namelijk: *dat de Keizer door de Ministers van* LODEWIJK DE XVI. *zou opgeſtookt zijn, om langs dien weg de Frontieren van den Staat te overweldigen*, alleen, *om dezelve daar naa in ruiling aan Vrankrijk afteſtaan.* Eene overeenkomst die Z. H. had weten uit te vorſchen.

ook niet minder, dat even dit, en meer andere voorſtellen van de Heer VAN DE MARSCH *en van zijne vertrouwde Vrienden in de Gelderſche Staatsvergadering*, even als zoo vele Electrieque ſchokken zijn aan te merken, waar door de gemoederen van duizenden voorheen wel te vredene Ingezetenen van dat Gewest in beweging gebragt, en zij tot de overdrevendſte en willekeurigſte ſtappen zijn vervoerd geworden, waar van het gebeurde in vele Steden en Districten van hetzelve, en bovenal in de kleine Steden HALTEM en ELBURG de rampzalige uitwerkzelen in het vervolg opleverden.

Het is ons oogmerk niet, om hier een verhaal te leveren, van alles wat in die twee zoo evengenoemde kleine Steden door ſommigen is ondernomen geworden, om het zoogenaamd *Grondwettig Herſtel*, tegen alle *order van Regering*; tegen den *duidelijk verklaarden wil van het meerderdeel der Staatsleden; en tot verkorting van des* STADHOUDERS *Rechten* werkelijk daar te ſtellen, door het doen van vele opéénvolgende gewelddadige ſtappen: en welligt zouden wij hier in het geheel geene melding van het *Hattemſche* en *Elburgſche* werk gemaakt hebben, ware het niet, dat de gebeurenisſen aldaar voorgevallen, (naar ons inzien) als eene nadere proeve tot het *losmaken van den band*

band der Unie; eene bijna geheele vernietiging van het Erfſtadhouderſchap; en van het aanvangen eenes volſlagenen Burgeroorlogs behoorden aangemerkt te worden, toen de *Staten van Gelderland*, ter demping van de hooggeſtegene onlusten in die beide Steedjes, noodzaaklijk keurden, om dezelven door Militairen te doen bezetten. Want de Hoofden van de in beweging gebragt zijnde Inwoneren daar de lucht van krijgende, hieven zij eene geweldige kreet over de tyrannij der STATEN, en bijzonder over die des STADHOUDERS aan, welke het geheele Land vervulde, door niet alleen *eene Circulaire Misſive aan alle Gewapende Genootſchappen in de Republiek af te zenden, waar bij de Leden van dezelve opgeroepen werden, om ter hunner hulpe, en ter verdediging van de Vrijheid aan te rukken;* maar ook, door het inleveren van een *Adres aan de Staten van Holland*, tendeerende, om van hun te verzoeken, „ *dat zij zoodanige efficaçieuſe beſluiten geliefden* „ *te nemen, waardoor belet werdt, dat geene* „ *Militie ter repartitie van hunne Provinçie* „ *ſtaande, ter overweldiging van eenige der Mede-* „ *bondgenooten van Gelderland gebruikt werde, en* „ *verder te willen bewerken, dat geene Burgerijen* „ *in het Vaderland, door gewelddadige inrukkin-* „ *kingen van Militie van den Staat mogten over-*

„ *val-*

„ *vallen worden.*" Welk verzoek door die van *Holland* weldra toegeſtaan zijnde, niet alleen de oorzaak opleverde, dat de verwarringen en verdeeldheden over het geheele Vaderland hand over hand toenamen, dewijl elk Gewest een onbepaalde macht over de Troupen ter hunner betaling gerepartitieert, begon uit te oeffenen; hen bedreigende met *inhouding van Tractement*, en *Casſatie uit den Dienst*, ingevalle zij voldeden aan den inhoud der Patenten, die van wegen den STADHOUDER aan hun ter hand geſteld werden, om op begeerte van de Staten naar eene of andere Stad te marcheeren; maar dat bovendien van de droevigſte uitwerking was voor WILLEM DE VIJFDE, om dat Hij, *ingevolge de gronden der Conſtitutie*, en *overeenkomſtig met Zijne Waardigheid als Stadhouder van de Unie*, aan het verzoek van de *Staten van Gelderland* tot het zenden van Militaire Macht naar de beide beroerde Steden voldeedt; dewijl Hem zulks tot een misdaad van den hoogſten rang door Zijne Vijanden werdt toegerekend, en bij hen aangemerkt, aan een doorſlaand bewijs van de Hem aangetijgde zucht tot onderdrukking van de Vrijheid en Voorrechten der Burgeren, waarom Hij, en geheel zijn Geſlacht, naar hun oordeel, van alle Zijne Waardigheden in den Staat voor altoos behoorde ontzet

zet te worden. Het gelust ons niet, om hier het zwart en afzichtelijk Register van de uitgezochtſte ſchendnamen bij die gelegenheid door een zwerm van Schandſchrijvers, in openbaar uitgegevene ſtukken, Z. D. H. daaglijkſch naar het hoofd geworpen, op te geven, want waar zouden wij beginnen? waar zouden wij eindigen? (*) Dan, daar

(*) Om onze Lezeren te kunnen doen oordeelen over de manier waar op Z. H. dagelijks gelasterd werdt, *om dat Hij als* CAPITEIN-GENERAAL VAN DE UNIE, *even die zelfde bereidvaardigheid, ter voldoening aan de orders van de Staaten van Gelderland betoonde,* ALS DIE VAN HOLLAND VOOR ZICH BEGEERDEN, zal het genoegzaam zijn, hier op te geven, wat wegens de zaak van HATTEM en ELBURG, in de POLITIEKE KRUIJER, *openlijk te Amſterdam uitgegeven wordende*, ſtraffeloos werdt uitgeſtoten. „ *Menigwerf* (zegt „ dien Lasteraar) *is door publieke ſchriften aangewezen,* „ *dat* WILLEM DE VIJFDE *zich door ongeoorloofde middelen,* „ *ten koſte van de Vrijheid trachtte te verheffen. — Dat* „ *Vrijheden en Voorrechten hem niet ter harte gingen,* „ *wanneer zij zijne ingebeelde grootheid wederſtreefden. —* „ *Dat hij ze blijmoedig zoude willen vernielen, wanneer hij* „ *in macht en aanzien daar door maar eene ſtap zoude* „ *kunnen vorderen. Duizenden wilden daar geen geloof* „ *aan geven: dan, hier doen zijne daaden de uitſpraak. —* „ *Hij trekt den gewetten moorddolk tegen zijne eigene mede-* „ *burgers. Dien zelven dolk, die in den Engelſchen Oorlog* „ *gedoemd ſcheen om in de ſchede te roesten, word nu door* „ WILLEM *ontbloot, om onze Broeders den ſtrot af te ſte-* „ *ken.*

daar Z. H. dat mede van Staatspersoonen ondervondt, en Hoogstdezelve (volgens een aan ons mede-

„ *ken. — Alles wat de kunst vermag, om te moorden, te*
„ *branden, en te verwoesten, wordt uit de Magazijnen ge-*
„ *haald om* HATTEM *en* ELBURG *te vernielen, of te dwin-*
„ *gen, om zonder tegenspreken aan de voeten van* WILLEM
„ *als slaaven te kruipen. — Is dit geen bewijs, dat hij*
„ *zich ten koste van Vrijheid tracht te verheffen? Dat hij*
„ *gereed is om Vrijheden en Voorrechten te vernielen, wan-*
„ *neer die zijne Heerschzucht in den weg staan?* — WILLEM,
„ *die zoo vaak de voorspraak der Oproerigen was; die zoo*
„ *beklaaglijk 's Lands Vaderen tot zachtmoedigheid omtrent*
„ *de Stoorers der gemeene rust aanspoorde, is in één oogen-*
„ *blik gereed, om met volvaardigheid en aandrift, Steden*
„ *te vernielen en plat te schieten, om dat zij zich wettiglijk,*
„ *bezadiglijk, en met standvastigheid tegen onderdrukking*
„ *gekant, en hunne Rechten verdedigd hebben. — Roeidt*
„ *Gij* (dus vraagt de Lasteraar aan Z. H.) *dus niet alle*
„ *liefde, die nog bij iemand voor U huisvest, ten eenen-*
„ *maale uit? Toont gij niet door zulk een gedrag, dat*
„ *men, om uwe voorspraak te verwerven, een* BOOSWICHT,
„ *een* OPROERMAKER, *en* VERTRAPPER VAN MENSCHELIJKE EN
„ GODDELIJKE WETTEN *moet worden?*" *&c.* — De pen weigert ons hier bijna den gewonen dienst, om nog meer andere gruwelen, aan Z. H. te laste gelegd, af te schrijven, en dus zal dit weinige genoegzaam zijn, om elk te doen zien, dat het in die dagen zoo verre gekomen was, dat Hij, die 's LANDS ERFSTADHOUDER het ergste durfde te schenden en te vloeken, als de beste Patriot in Holland werdt aangemerkt.

degedeeld bericht,) *het gebeurde te* HATTEM *en* ELBURG, *als het Signaal aanmerkte, dat door Zijne Vijanden gegeven werdt, om opentlijk en zonder eenigen ſchroom, de in het geheim beraamde geheele omkering van 's Lands Regeringsvorm, en de val van Zijn Huis, door de geweldadigſte middelen zelve te ondernemen;* zoo zullen wij ons daar van onthouden, oordeelende het meer overeenkomende met ons tegenwoordig oogmerk te zijn, om kortelijk op te geven, welke reproches en onrechtvaardige handelingen Hij daar over van de laatstgenoemde claſſe, te weten van vele Staatsleden in andere Gewesten, verdulden moest. En dan bepaald zich onze beſchouwing al aanſtonds tot het geene daar omtrent in OVERIJSSEL gebeurde.

Wanneer men zich herinnert, hoe veel 'er ſints den aanvang der *Noord-Americaanſche onluſten*, op de voorgang van den Heer VAN DER CAPELLEN TOT DEN POLL, en andere van diens vertrouwdſte Vrienden, onder de Staatsleden in OVERIJSSEL te doen viel, over de *Drostendiensten;* de *Militaire Jurisdictie;* het *werk der Quota's;* de *Inactiviteit ten opzichte van de Defenſie;* het recht *van Overſtemming in de Staats ergaderingen*, en meer andere onderwerpen: en wanneer men dan daar nog bij in overweging neemt, met wel-

welke geestdrift de *Burgerwapening* aldaar was doorgezet, en welke oneenigheden 'er in de meeste Steden tusschen de *Leden der Regering*, de *Gemeenslieden*, en *Hoofden der Gilden*, over die en meer andere onderwerpen ontstaan waren, en met de grootste hitte aan den gang gehouden werden; dan laat het zich zeer geredelijk vatten, dat toen het oogmerk der *Gelderſche Staatsleden*, tot het beteugelen van den aangevangen Burger-oorlog, door het zenden van eenige Militairen naar *Hattem* en *Elburg*, in het naburig OVERIJSSEL bekend werdt, zulks de reeds tegen Z. H. zoo zeer in gisting zijnde gemoederen in vuur en vlam zette, en velen van de driftigste voorstanders eener tomelooze Vrijheid, tot het doen van de overdrevendste stappen vervoerde, bijzonderlijk in de Steden CAMPEN, DEVENTER, en ZWOLLE, alwaar het Enthusiasme voor het zoogenaamd *Grondwettig Herstel* tot eene ontzettende hoogte was opgedreven. Bewijs voor de waarheid van dit gezegde vinden wij in het besluit dat de Regeringen dier Steden bij die gelegenheid namen, te weten, het zenden van eene Commissie uit hun aller midden naar het *Vorstelijk* Loo, alwaar zich Z. H. onthieldt, met last, om bij dien Vorst aan te dringen: *dat de orders tot aanmarsch van Militie gesurcheerd, of*

buiten effect geſteld zouden worden. Een maatregel, die zij hadden afgezien van de Regering uit eenige Hollandſche Steden, en die als nu aan Z. H. gelegenheid verſchafte, om hun Zijne ſentimenten over dat onderwerp te doen bekend worden. Want na dat zij hunnen last volvoerd hadden, aarzelde Z. H. niet, om ten blijke dat Hij hunne bedoeling tot in den grond bevroedde, aan hun te declareeren: „ *Dat niemand ter wereld* „ *meerder dan Hij, vervreemd was het gebruiken* „ *van middelen van geweld, — Dat men Hem* „ *geheel ten onrechte aanzag voor den Autheur* „ *van dat werk, daar Hij als Kapitein-Generaal* „ *van Gelderland, alleen executeerde de ſtrikſte* „ *bevelen van de Heeren Staten dier Provinçie,* „ *tot het geven van welken, Hij hun, als re-* „ *præſenteerende den wettigen Souverain, volko-* „ *men bevoegd rekende. Dat Hij echter aan de* „ *Afgevaardigden verzekeren kon, dat niemand* „ *in die Steden eenig geweld of nadeel in zijn* „ *Recht, Goed, of Vrijheden door iemand geſchie-* „ *den zoude; en het aan de Steden* HATTEM *en* „ ELBURG *zelve ſtond, om onder voldoening aan* „ *de bevelen van den wettigen Souverain, van al-* „ *len Militairen dwang als nog bevrijd te zijn;* „ *want, dat de intentie der Heeren Staten met* „ *het zenden van een Guarnizoen, geen ander*

„ *was,*

„ *was, dan om aan de Regeringen dier Steden,*
„ *aan het Hof van Gelderland, en aan de Hee-*
„ *ren Staten zelve gelegenheid te geven, om op*
„ *eene bedaarde en Conſtitutioneele wijze te on-*
„ *derzoeken, de oorzaken der onlusten en ongere-*
„ *geldheden in die Steden ontſtaan, zonder geëx-*
„ *poneert te zijn aan ſeditieuſe bewegingen van*
„ *onrustige Perſoonen.*" Ten ſlotte hier bij voegende: „ *Dat de Magiſtraten der Steden van*
„ OVERIJSSEL, *naar Z. H. gedachten, beter zou-*
„ *den gedaan hebben, hunne eigene Burgeren te*
„ *rug te houden, om tegen alle Order aan, het*
„ *Territoir van eenige Provincie gewapend in te*
„ *trekken, en dus doende te violeeren, als zijnde*
„ *ſtrijdig met de Souverainiteit aan de Staten*
„ *van elk Gewest competeerende.*"

Gepast, en juist ter zake dienend antwoord, dat Z. H. op de inſtantien van de Leden van de Commisſie gaf, en dat hun niet weinig in verlegenheid bragt, in zoo verre zelve, dat zij den toevlucht namen tot *onwaarheden*, of *niets beteekenende uitvluchten*, om zich daar uit te redden. Zeggende: „ *Dat de Violatie van het Gelderſche*
„ *Territoir door Overijſſelſche Burgers, geſchied*
„ *was*, BUITEN EENIGE LEGALE KENNIS, VEEL
„ MIN MET CONSENT OF OP AUTHORISATIE VAN

„ DE REGERINGEN (*). *De drift van de geheele*
„ *Natie, en ſpeciaal van de Burgerijen hun-*
„ *ner Steden, om ter hulpe van de beide be-*
„ *naauwde Steden toe te ſchieten, was onweder-*
„ *ſtaanbaar: en zij vertrouwden, dat wanneer*
„ *Z. H. Zijn veelvermogend crediet, invloed, en*
„ *tusſchenſpraak bij de Staten van Gelderland*
„ *geliefde te interponeeren, de genomene beſluiten*
„ *wel dadelijk zouden worden geſurcheerd. Men*
„ *was, ja wel, overtuigd, dat Z. H. in Zijne*
„ *qualiteit als* KAPITEIN-GENERAAL, *gehouden*
„ *was, aan de poſitive Ordres van den Souverain*
„ *zonder eenige twijffeling te moeten gehoorzamen;*
„ *dan, zij Gecommitteerden adieerden Z. H. tkans*
„ *meerder in qualiteit als* STADHOUDER, *welke*
„ *aan*

(*) Moet men zich niet verbazen over dit onwaarachtig voorwendſel, daar het bekend was, dat reeds in de maand *Augustus*, door *de Burger Krijgsraad te Hattem*, een Circulaire Misſive was afgezonden aan alle Gewapende Genootſchappen in de Republiek, om Manſchappen ter verdediging te zenden? Konden de Regeerders van *Campen*, *Deventer*, en *Zwolle*, onkundig zijn van de Misſives en andere Stukken, uit OVERIJSSEL naar GELDERLAND gezonden, opgevuld met bedreigingen, dat men gezind was, om die van *Hattem* en *Elburg* te ſtijven en te ſterken, tegen de Reſolutien van de Staaten, en de Inſtantien van den ERFSTADHOUDER?

„ *aan Hem ſuppediteerde de noodige invloed en*
„ *verplichting, om de Rust van het Vaderland,*
„ *en de Harmonie tuſſchen de bijzondere Provin-*
„ *çien, Leden en Steden van het Bondgenootſchap,*
„ *op alle wijzen te conſerveeren of te herſtellen.* &c."
Subtiele distinctie in de daad, tusſchen de beide hooge qualiteiten van den Vorst, die nu alleen te bate genomen werdt, om dat men zelve de ongerijmdheid en tegenſtrijdigheid van de inſtantie gevoelde, dat ook aan Z. H. niet ontſlipte, daar Hij op dit gezegde ten antwoord gaf: *Dat het*
„ *ridicul was, van Hem te vergen het emploi*
„ *van Zijn Crediet, daar zij Heeren Gecommit-*
„ *teerden zeer wel wisten, dat Hij geen Crediet*
„ *of Invloed meer had, dewijl men Hem die ſints*
„ *eenige jaren benomen had. Hij had daarom*
„ *de brieven van hunne Committenten gezonden*
„ *aan de Staten van Gelderland, doch welk een*
„ *beſluit zij daar op nemen zouden, was Hem*
„ *onbekend: en derhalven, zoo Hij geene nadere*
„ *orders ontving, zoo kon Hij in de uitvoering*
„ *derzelve geene de minſte verandering maken.*
„ *Het zenden van Militairen naar de eene of*
„ *andere Stad, was ook niets vreemds of onge-*
„ *woons: zelfs hadden de* STATEN VAN HOLLAND
(die zich nu zoo duchtig tegen het emploi van de Militie tegen de beide Steedjes hooren lieten)

„ *in het vorige jaar, Hem daar toe de ſtellige*
„ *orders gegeven, en die Hij ook ten uitvoer had*
„ *gebragt, zonder dat eenige andere Provinçie of*
„ *Stad daar tegen was opgekomen. De zaak in*
„ *verſchil, was naar Z. H. inzien,* PURE DOME-
„ STICQ: *een zaak, waar in de Staten van Gel-*
„ *derland, even zoo Souverain en machtig in hun*
„ *Gewest handelen konden, als de Heeren Staten*
„ *van de andere Gewesten elk in den hare. En*
„ *dat, voor zoo verre zij eenige vreze hadden,*
„ *dat het marcheeren der Troupes, ombrage aan*
„ *de Provinçie van* OVERIJSSEL *zoude kunnen ge-*
„ *ven, Z. H. hen verzekeren kon, ook nu, zoo*
„ *als altoos gedachtig te zijn, aan Zijnen Eed*
„ *die Hij als* KAPITEIN-GENERAAL, *niet alleen*
„ *van Overijſſel, maar ook van alle de overige*
„ *Provinçien gezworen hadt; en Hij uit dien hoof-*
„ *de nimmer Patent, of eenige Orders tot marche-*
„ *ren van Troupes zoude geven, als op requiſitie,*
„ *of met conſent van de Heeren Staten van* OVER-
„ IJSSEL." Sluitende verder met hen te beduiden: „ *Dat Hij zeer wel wist en geleert had, wat*
„ *Hem in Zijne qualiteit als* STADHOUDER *te*
„ *doen of te laten ſtond, zonder deswegens eenige*
„ *herinnering noodig te hebben.*" *&c.* Waar mede Hij hen vertrekken liet.

Bekend is het uit de Geſchiedenis, dat ondanks de-

deze en meer andere pogingen, tot het doen voortduuren der oneenigheden, het marcheeren van eenige Militairen naar de beiden kleine Steden werkelijk volvoerd werdt: en dat, hoe zeer eenige Burgers derzelve, benevens de vele van elders aangekomene *Gewapende Genootſchappers*, gezworen hadden, *zich eerder onder de puinhopen te zullen laten begraven, dan voor de Militaire Macht te willen bukken*, de ondervinding echter leerde dat zij dien Eed niet geſtand deden, dewijl volgens raad van de Heer VAN DE MARSCH, op de verſchijning der Troupen, zij allen op de vlucht gingen, derwijze, dat de Steden door de Militairen bij derzelver intocht, bijna geheel van Inwoneren ontbloot gevonden werden. Eene omſtandigheid, die aan de eene zijde het ſtorten van menſchenbloed voorkwam, en het geroep over de manmoedige defenſie der Genootſchappers, en over het aangeregte bloedbad logenſtrafte; maar die aan de andere zijde, van de nadeeligſte gevolgen, bijzonder voor Z. H. was. Want daar de vluchtenden zich niet ſlechts naar het naburig *Overijſſel*, maar ook naar het meer verwijderd *Holland* begaven, zoo veroorzaakte het zien derzelver, en nog meer hunne allarmeerende en confuſe berichten van de ijſſelijke geſteldheid der Steedjes, door den betoonden wederſtand of het gepleegd

geweld der Soldaten (quaſi) veroorzaakt, zulk eenen nadeeligen indruk ten aanziene van Z. H. op vele gemoederen die reeds tegen dien Vorst vooringenomen waren door de ſchandelijkſte Libellen; dat het openlijk uitſtoten van de gruwelijkſte lasteringen en vervloekingen ten Zijnen opzichte, als aan de order van den dag geſteld ſcheen. *Nu toonde* (naar hun zeggen) WILLEM DE VIJFDE, *welk eene Ziel in Hem huisvestte, daar Hij alleen de oorzaak van het onheil dier ongelukkigen was, door het zenden van Zijne Slaven om hunne Vrijheid te verwoesten, en zich te baden in het dierbaar Burgerbloed. Wie hier nog aan twijffelen mogt, moest ſlechts naar* HATTEM *en* ELBURG *gaan, daar zou men zien, wat 'er voor het geheele Vaderland te duchten ware, wanneer men de macht en invloed des Stadhouders niet in tijds vernietigde, die volgens hun oordeel, door het gebeurde aldaar, alle recht en aanſpraak op Zijne Waardigheden verloren en verbeurd hadt!* De namen van *Nero*, *Dwingeland*, *Tyran*, *Burgerbeul*, *Onderdrukker van der Burgeren Vrijheid*, (gezwegen van meer andere ſchandelijke en beſpottelijke benamingen) werden daar bij niet vergeten, en maakten zelfs de ſchering en inſlag uit van *Adreſſen* en *Requesten*, die men den Staten der onderſcheidene Gewesten durfde aanbieden,

den, ja zelfs van vele *Couranten*, die met de *Wapens der Steden* en dus *op publiek gezach* uitgegeven worden. Kon het wel anders, of deze opgenoemde, en nog meer andere zoo algemeen als ſtraffeloos gepleegd wordende gruweldaden en vervloekingen, uitgeſtoten tegen den Perſoon en het Geſlacht van eenen der aanzienelijkſte en vermogendſte Vorsten van Europa, (zoo als WILLEM DE VIJFDE met het hoogſte recht genoemd moest worden) moest Hem beroven van de achting en genegenheid van vele duizenden der Ingezetenen, die Hem in Zijne Kindschheid en Jongelingſchap, als den appel hunner oogen waardeerden, en Hem alle hunne liefde en eerbied waardig keurden? En zou men den zoo openbaar voor het oog van geheel de wereld mishandeld wordenden Vorst, niet boven het menſchelijke verheven beſchouwen moeten, wanneer men in navolging van Zijne bittere Hateren beweren wilde, dat Hij onder dat alles *ongevoelig* of *onverſchillig* bleef? Vooral dan, wanneer men in aanmerking neemt, welk eenen hoogen prijs Hij altoos ſtelde, op de liefde en toegenegenheid van geheel de Natie, waar onder Hij was geboren en opgevoed, en voor welks Vrijheden en Voorrechten, zoo in den Godsdienst als Burgerſtaat, Zijne Voorvaderen hun Goed en Bloed hadden opgeof-

ferd? Het is zoo, en niets zou door ons met een reeks van bewijzen duidelijker kunnen geſtaafd worden, dan dat de zoo even genoemde ſchandelijke aantijging den goeden Vorst is te laste gelegd, door ſommigen die beweerden, *dat Z. H. te midden van den aanwas van 's Lands ellende, en van de vermeerdering Zijner bijzondere Rampen en Verdrieten, zulk een onbehoorlijk en onmenſchelijk beſtaan zoude aan den dag gelegd hebben*; maar wie, die eenigſints het Character van dien Vorst uit ons verhaal van Zijne Lotgevallen, en uit Zijne daden en handelingen heeft leeren kennen en naar waarheid beoordeeld, kan zoo iets bij mogelijkheid vermoeden? Het tegendeel, (dit kunnen wij door een reeks van geloofwaardige berichten, aan ons ter hand gekomen, ſtaven) hadt in die dagen, bij den ongelukkigen Vorst op de zichtbaarſte wijze plaats, en is nog in geheugenisſe bij zoodanige nog in leven zijnde Hovelingen, welken in die jammervolle dagen in de gelegenheid waren om Z. H. van nabij waar te nemen, als die allen daar in overeenſtemmen, *dat het hartzeer en verdriet over 's Lands toeſtand, en over het ſchreeuwend onrecht dat Hem en Zijn Huis werdt aangedaan op Zijn gelaat geſchilderd ſtondt. Dat Hij meer dan gewoonlijk de eenzaamheid zocht; dikwijls in diepe gepeinzen verzonken*

ne-

nederzat; en eindelijk *de Hemel, onder het ſmeken om redding en uitkomst, tot getuigen riep over de zuiverheid Zijner bedoelingen ten beste van het lieve Vaderland.* — „ *Hoe toch*, (dus ſchreef de Vorst in die dagen aan eenen Zijner getrouwſte Vrienden) „ *Hoe toch, kan men mij* „ *van zoo vele, en zelfs de ſchandelijkſte euvel-* „ *daden beſchuldigen, daar mijne Vijanden zelve,* „ *wanneer zij de ſtem van hun geweten maar ge-* „ *hoor verleenen willen, zich overtuigd moeten* „ *houden, dat ik van dezelve altoos eenen afkeer* „ *had, en 'er mij nimmer aan ſchuldig maakte.* „ *Behoren de handhaving van de Conſtitutie; het* „ *verſterken en bevestigen van den band der Unie;* „ *de bewaring van het Souverain Gezach der* „ *Heeren Staten van* ALLE *de Gewesten; de be-* „ *voordering van den algemeenen welvaart des* „ *Vaderlands; en te gelijk de conſervatie van* „ *Mijne wettige Erffelijke Rechten en Waardig-* „ *heden, niet tot de voornaamſte Plichten die ik* „ *op deze wereld te betrachten hebbe? Hoe kan* „ *men mij dan ten aanzien van het geval der* „ *beide Steden, met eenigen grond euvel duiden,* „ *dat ik, door het voldoen aan de Reſolutien van* „ *de Heeren Staten van Gelderland, een bewijs* „ *geve, dat ik dezelven tragte te vervullen? Wat* „ *moet 'er toch van de Republiek worden, wan-*

„ *neer*

„ *neer men de gewelddadige handelwijzen die al-*
„ *omme bedreven worden, en bijzonderlijk den*
„ *werkelijk begonnen Burgeroorlog doet voort-*
„ *duuren, en zelfs nog algemeener maakt, door*
„ *het te wapen roepen van Auxiliairen uit alle*
„ *oorden van de Republiek, en dat zonder eenige*
„ *authoriſatie van den wettigen Souverain, ter-*
„ *wijl men de bij de Conſtitutie verordende mid-*
„ *delen niet wil aangewend hebben, en zich*
„ *daar tegen verzet? Zullen, bij het op den duur*
„ *volgen van de grondbeginzelen, die de meerder-*
„ *heid der Heeren Staten van Holland ſints*
„ *eenige jaren aangenomen hebben, en die in an-*
„ *dere Gewesten zoo zeer toegejuicht en gevolgd*
„ *worden, de Hoekſche en Cabeljauwſche Moord-*
„ *tooneelen niet eindelijk op nieuw in de Repu-*
„ *bliek vertoond worden? En zal men door dien*
„ *weg het geluk des Volks immer kunnen bevoor-*
„ *deren? Ach! Hoe wordt mij de ziel van een*
„ *geſcheurd, niet zoo zeer over mijne eigene ver-*
„ *drieten, maar over den akeligen en verwarden*
„ *toeſtand van het Vaderland! Want zoo 'er niet*
„ *ſpoedig gepaste middelen worden bij der hand*
„ *genomen, om den verwoestenden ſtroom in zij-*
„ *nen vaart te ſtuiten, door eensgezind van hart*
„ *en hand, weder te keren tot het volgen van*
„ *de ware en echte gronden van Regering, zal*

„ *de*

„ *de wensch tot het herſtel des Vaderlands te ver-*
„ *geefsch bevonden worden. &c.*" —

Dan, hoe wettig en gegrond des Vorsten klachten over deze Hem aangedaan wordende mishandelingen, om het betrachten Zijner plichten ook wezen mogten; hoe zeer de akelige gevolgen door Hem voorzien wordende, aan elk opmerkzaam beſchouwer van al dat *zoogenaamd Grondwettig Herſtellen van Neêrlandsch Staatswezen*, in het oog moesten vallen; (daar het Vaderland in *een compleet Eiland van verwarring* herſchapen werdt,) het eene zoo min als het ander baatte niets! Integendeel, de eene geweldige en Inconſtitutioneele ſtap, ter doorzetting van het begonnen werk, was door de Hoofdbeleideren naauwlijks gedaan, of zij beijverden zich, om die door meer anderen van nog woester aart te doen gevolgd worden, daar toe de *oprichting aanmoedigende van Gewapende en Ongewapende Genootſchappen en Societeiten*, welks Leden geredelijk in *ſpeciale Protectie* genomen wordende, zich bevoegd keurden, tot het dagelijksch inleveren van Requesten en Adresſen, waar in men de in het geheim beraamde Plannen, *ter beſnoeijing van des Stadhouders Rechten, en het ondernemen van geweldige Inconſtitutioneele ſtappen* afſchaduwde, ja als zeer noodzaaklijk, en door de Natie begeerd wor-

den-

dende, te lezen gaf, waardoor *vele Stadtlijke Gedeputeerden in de Hollandſche Staatsvergadering*, en bijzonderlijk eenige *Penſionarisſen*, of *Loontrekkende Dienaren*, die zich als gedeclareerde Vijanden van WILLEM DE VIJFDE dagelijksch kenbaar maakten, zich alles veroorloofden, *wanneer het maar ter uitbreiding van hunne zoo zeer gelikkoosde Souverainiteit; tot hoon en ſmaad van* 's LANDS ERFSTADHOUDER; *en tot vernietiging van Zijne Erfelijke Digniteiten en Waardigheden dienstbaar was.* — Waar zouden wij beginnen, waar zouden wij eindigen, wanneer wij hier de vele bewijzen aanvoeren wilden, waar uit dat geheime oogmerk middagklaar zichtbaar was? want zij die aan alles den toon gaven, lieten hetzelve dagelijksch zien, zelfs in *belagchelijke kleinigheden*, (*) die deswegens bij alle doorzichtigen geen twijf-

(*) BELAGCHELIJKE KLEINIGHEDEN, zeggen wij: en zoo wij vertrouwen met het hoogſte recht, dewijl het door onloochenbare daadzaken te bewijzen is. — Of hoe? Was het niet belagchelijk, dat de Heer DE ROO VAN WESTMAAS, wegens de Stad *Dordrecht* zitting hebbende in het *Collegie van Hee en Gecommitteerde Raden*, IN DEN LATEN AVOND *van den 6 Januarij* 1786, het Collegie buitengewoon bijéén deedt komen, even of het Vaderland in het grootſte gevaar van eenen Vijandelijken aanval verkeerde, waardoor 'er eene algemeene ſenſatie in de Hofplaats ontſtondt? — En waarom moes-

twijffel overlieten. En daar zulke handelingen op de openlijkſte wijze en in openbaar uitgegevene Couranten en Weekbladen, als echte bewijzen van cordate Vaderland- en Vrijheidliefde geroemd, en tot de wolken verheven en toegejuicht werden, zoo ſtrekte zulks (als 't ware) aan 's Prinſen verklaarde tegenſtanderen, tot ſpooren en prikkels, om het aangevangen werk op de ſpoedigſte wijze te voltooijen, door dien Vorst niet ſlechts te belemmeren in de macht die Hij *in qualiteit van Kapitein-Generaal van alle de Gewesten*, volgens de *Conſtitutie*, en de aan Hem overhandreikte *Commiſſien*, op de Militie van den Staat kon en behoorde uit te oeffenen; maar ook om Hem *van die Waardigheid zelve te ontzetten*, ten einde

moesten zijne Collegen bijéén komen? Schrik niet Lezer! *Hem was in het zekere bericht, dat twee Onder-Officieren van de Hollandſche en Zwitſerſche Guardes, bij gelegenheid van den Nieuwjaarsdag, een Vizitekaartje bij hunne bekenden hadden rond gebragt, op het welke een Hollander en een Zwitſer ſtonden afgebeeld, ſtaande het Wapen van Z. H. hunnen Kapitein-Generaal tuſſchen hun beiden*, en dit was het Crimen waarom de Vergadering bijeen geroepen werdt!! Wie moet niet glimplagchen over dit ſtaaltje van bitteren wrok tegen een Vorst van dien hoogen Rang als WILLEM DE VIJFDE was, en tevens van de onverdraaglijke trots, die deze Præſident te zien gaf, in het convoçeeren der Leden over zulk een bagatel!!!

de door dien weg, de Landmacht van den Staat alleen te doen afhangen van hunne wenken, en dus doende de *Militairen* en de Leden der *Gewapende Genootſchappen* dienstbaar te maken, tot bevoordering en voltooijing van het door hun beraamd ontwerp. Een kunstgreep, die bij gelegenheid van het gebeurde te *Hattem* en *Elburg*, en bijzonder *tot ſtijving en doorzetting van de hoogſtijgerende onlusten in de Provincie van Utrecht*, door den *Dordſchen Penſionaris* DE GIJZELAAR, *en eenige anderen die met hem eenſtemmig dachten en handelden*, gepractiſeert en ter uitvoer gebregt werdt, tot verbazing van geheel de Natie, en tot bittere zieleſmart van den goedhartigen Vorst, die zulks te recht aanmerkte, als eene directe aanval op de Conſtitutie, en eene dadelijke beroving van ééne der voornaamſte Charges, die Erffelijk op Hem gedevolveert waren. Deze onwettige, en tegen de Grondwetten van den Staat vierkant ſtrijdige handelwijze, die alleen door eenige weinige Leden van *Holland*, ter bevrediging van hunnen ingekankerden haat tegen Z. D. H. en ter meerdere uitbreiding van het aangematigd gezag ondernomen werdt, om dat zij zich, (gerugſteund door zoo vele Gewapende en Ongewapende Genootſchappers) tot alles in ſtaat en gerechtigd rekenden, verdiend, dat wij 'er ons eenige

ge oogenblikken bij ophouden, om onze Lezeren te doen zien, *welke gruwelijke ongerechtigheden 'er onder het masker van Vrijheid en Vaderlandsliefde; zucht voor der Burgeren Rechten, en der goede Steden Privilegien*, in die beroerde dagen aan den braafſten Vorst werden aangedaan, ondanks de ernſtigſte vertogen, die Hij daar tegen op eene Conſtitutioneele wijze, bij vele gelegenheden, in het werk ſtelde.

De geringe meerderheid der Hollandſche Staatsleden niet te vreden dat zij, door Z. H. het Commando over het Haagſche Guarnizoen te ontnemen en aan zich te verzekeren, Hem de *Reſidentie* en *Holland* (als 't ware) hadden uitgedreven; vonden de luide kreet over des ERFSTADHOUDERS onderdrukking, en over het ſmoren van der Burgeren ſtem door Militair geweld, die in *Gelderland* en *Utrecht* zoo algemeen opgeheven werdt, en het bidden en ſmeken om hunnen vermogenden bijſtand tot verdediging van de Vrijheid, veel te gunſtig, dan dat zij zich van dezelve niet zouden bediend hebben, om even die zelfde macht, welken zij zich op de wederrechtelijkſte wijze over het *Haagſche Guarnizoen* aangematigd hadden, ook omtrent alle de Militairen die op de Provinçie Holland, volgens de gronden van het Bondgenootſchappelijk Beſtuur gerepartitieerd waren,

uit te oeffenen, zich zelven *als Betaalsheeren van dezelven* daar toe gerechtigd wanende. De eerſte ſtap daar toe geſchiede op den 4 *September*, bij gelegenheid van het nemen eenes beſluits, *dat geene Militairen ter hunner betaling ſtaande, zich zouden mogen laten employeeren tot het beſlisſen van geſchillen die tusſchen Regenten en Burgers ontſtaan waren*, waar van door Circulaire Misſives aan de overige Gewesten, ten fine van navolging, en ter hunner gerustſtelling werdt kennis gegeven. Het was bij die occaſie dat de zoo ſtraks genoemde DE GIJZELAAR, in de Vergadering voor zijne Collegen openlijk durfde beweren: *dat het kwaad alleenlijk zat in den boezem van* WILLEM DE VIJFDE *hunnen eerſten Staatsdienaar.* Vragende voorders *of het niet onverantwoordelijk ware, om Hem in deze omſtandigheden zoo veel machts te geven?* Tevens het voorſtel doende, *om eene bondige en ter zake dienende Misſive aan Z. H. af te zenden, en daar in van Hem te eisſchen, eene verklaring, dat Hij nimmer zoude medewerken of voldoen aan dergelijke beſluiten; als 'er in Gelderland en in het Sticht ten aanziene van de aldaar plaats hebbende onëenigheden genomen waren. En dat, in gevalle Hij daar toe niet dadelijk concurreerde, en op deze wijze niet zichtbaar toonde een afkeer van*

dat

dat alles te hebben, dat men Hem dan in Zijne macht paal en perk moest ſtellen. En ten blijke dat het die van *Dordrecht* regt ernst ware, zoo proponeerde Hij, *dat men zonder verwijl, aan de Commandanten van alle de Corpſen die ter betaling van Holland ſtonden, onaangezien in welk gedeelte van de Republiek zij zich bevonden, behoorde aan te ſchrijven, dat zij zich met hunne Manſchappen, op het ontvangen dier order gereed maken en houden moesten, om op order van de Staten van Holland te marcheeren, werwaards dezen zulks goedvinden mogten, ten einde gebruikt te worden tegen allen en een iegelijk die zich als Vijanden van den Staat gedroegen.* Een voorſtel, dat door de Gedeputeerden der Stad *Haarlem* nog nader aangedrongen zijnde, door 11 Leden werdt goedgekeurt: doch dewijl de overigen zich deswegens niet finaal konden of wilden verklaren, zoo liep het aan tot den 6 dito, toen met de Meerderheid beſloten werdt, om ingevolge het voorſtel van DE GIJZELAAR, door een aantal Bodens, de orders aan de Commandanten van den *Briel, Hellevoetſluis, Schoonhoven*, en *Gornichem* te doen overbrengen, *om dadelijk met hunne Troupen naar het binnenſte gedeelte van de Provincie Holland te trekken;* terwijl men boven dien, de Offiçieren van de Guardes ten zelf-

den tijde, door het toezenden van eene ſchriftelijke Reſolutie, ontſloeg *van den Eed van gehoorzaamheid aan de orders en bevelen van den* KAPITEIN GENERAAL (*).

Intusſchen, bij deze violente maatregulen bleef het op dien dag niet berusten: want naauwlijks was ingevolge en overeenkomſtig het voorſtel van DE GIJZELAAR, het zoo even genoemde beſluit ten aanziene van de Militie genomen, of het werdt al mede uit hoofde van hetzelve voorſtel gevolgd door een ander, het welk onmiddelijk 's LANDS ERFSTADHOUDER betrof, hoofdzakelijk van dezen inhoud zijnde:

„ *Is goedgevonden en verſtaan, dat Z. H. als*
„ *Kapitein-Generaal van deze Provincie zal wor-*
„ *den aangeſchreven, dat Hdn Ed. Gr Mog.*
„ *met het uiterſte ongenoegen, en tevens het ſenſi-*
„ *belst leedwezen vernomen hebben, de demarches*
„ *tot welken de Staten van Gelderland hadden*
„ *kun-*

(*) Die Order luidde aldus: „ Ingevolge het bij ons ge-
„ reſolveerde van heden, dispenſeeren Wij Ulieden, bene-
„ vens de verdere Officieren van uw Regiment, door de-
„ zen van dat gedeelte van den Provincialen Eed, het
„ welk betrekkelijk is, tot het pareeren aan de Orders van
„ den Kapitein Generaal, en gelasten Wij Ulieden daar van
„ aan de abſente Officieren insgelijks kennis te geven, om
„ zich daar na ſtiptelijk te gedragen," &c.

„ *kunnen goedvinden ten opzichte van de Steden*
„ *Hattem en Elburg te komen, als mede het*
„ *gunt op naam van de Staten van Utrecht, tot*
„ *het doen rukken van eenige Militie binnen de-*
„ *zelve Provincie was ondernomen, volſtrekt diens-*
„ *tig en noodig hadden geoordeeld, om van Z. H.*
„ *te requireeren, eene præcieſe en openhartige ope-*
„ *ning van deszelfs Perſoneele denkwijze, over de*
„ *geweldige maatregulen tegen dezelve Steden en*
„ *Provincie beraamd en in het werk geſteld. Ter-*
„ *wijl Hun Ed. Gr. Mog. verwagten, dat zij*
„ *door eene voldoende ouverture van de gevoelens*
„ *van Z. H.* BINNEN 24 UUREN NA DEN ONT-
„ VANGST DEZER AANSCHRIJVING *aan Hun Ed.*
„ *Gr. Mog. bekend te doen worden, zullen wor-*
„ *den geſteld en gehouden buiten de onaangename*
„ *noodzaaklijkheid, tot het nemen van zoodanige*
„ *maatregulen, die voor den Perſoon en het Huis*
„ *van Zijne Hoogheid niet anders dan van na-*
„ *deelige gevolgen zouden kunnen zijn.*" — Spoedig was 'er een brief, in den geest van dit *trotsch* en *bedreigend* beſluit opgeſteld, in gereedheid gebragt, en werdt dezelve, oogenblikkelijk goedgekeurt zijnde, door een Courier aan Z. H. gezonden, die zich toen op *het Loo* in *Gelderland* bevondt, alwaar Hij dezelve met de grootſte aandoening Zijner Ziele ontving en las. — Volgens

een aan ons ter hand gekomen bericht, „ *oordeel-*
„ *de één der Hovelingen, dat Z. H. zich zorg-*
„ *vuldig onthouden moest, om aan den trotſchen*
„ *en hoonenden inhoud van die Misſive te voldoen,*
„ *ten einde zich niet te Compromitteeren met den*
„ *Steller, en de weinige Perſonen die voor de af-*
„ *zending geijvert hadden.*" Dan, de goede Vorst niet ſchroomende om de ware gevoelens van Zijn hart aan geheel de wereld te openbaren, wilde geen gebruik van dien raad maken, zoo als blijkt uit het antwoord dat Hoogstdezelve, reeds op den volgenden dag, (*eu dus binnen de bepaalde* 24 *uuren*) aan de *Staten van Holland* deedt toekomen, hoofdzakelijk behelzende: „ *Dat niet weinig getroffen was, over de aan*
„ *den dag gelegde verdenking van niet gehan-*
„ *deld te hebben volgens de exacte regelen van Eed*
„ *en Plicht. Eene verdenking, die Z. H. dies te*
„ *vreemder voorkwam, daar Hun reeds uit het*
„ *ſchrijven der Heeren Staten van Gelderland ge-*
„ *bleken was, dat Hij niets had gedaan of ver-*
„ *richt, dan op hun ſpeciaal verzoek, aan het*
„ *welke Hij, in Zijne qualiteit van Stadhouder*
„ *en Kapitein-Generaal van die Provincie, ver-*
„ *plicht was te obtemporeeren: ook ſtrekte het*
„ *Hem tot een bijzonder genoegen, deswegens ver-*
„ *ſcheidene approbatoire Reſolutien ontvangen te*
„ *heb-*

„ *hebben, die (ingeval zulks noodig was) ter Zij-*
„ *ner volledige Juſtificatie zouden kunnen verſtrek-*
„ *ken. Trouwens, daar de ondervinding geleerd*
„ *hadt, dat de Staten van Holland zelve, de Mi-*
„ *litaire arm tot herſtel der rust in hunne Pro-*
„ *vincie noodig keurden en gebruikt hadden; zoo*
„ *behoefden zij zich niet te verwonderen, dat de*
„ *Staten van Gelderland, even dat zelfde gedaan*
„ *hadden, dewijl zij daar toe even zeer als die*
„ *van Holland gerechtigd waren. &c.*"

En welk eene uitwerking had dit ter zake dienende antwoord? Even dat, als wanneer men, om eenen uitgeſlagen Brand te blusſchen, in plaatſe van water, olij in de vlamme werpt. — De Meerderheid verontwaardigd over dit ſchrijven, zoo nam men 'er geen genoegen in: terwijl de Afgevaardigden van *Dordrecht*, *Gouda*, *Schoonhoven*, *Alkmaar* en *Monnikendam* declareerden van Advis te zijn: „ *dat Z. H. uit hoofde van het volſtrekt*
„ *onvoldoende antwoord, op de gerequireerde ex-*
„ *plicatie van deszelfs bijzondere en perſoneele*
„ *ſentimenten, over de geweldige maatregulen te-*
„ *gen Hattem en Elburg genomen, proviſioneel,*
„ *van nu af aan behoorde te worden geſuſpen-*
„ *deert in Zijne functie als Kapitein-Generaal:*
„ *en dat voorts in een groot Beſogne zou beho-*
„ *ren te worden onderzocht, welke maatregulen*

„ *verder in dezen ten Zijnen opzichte, tot con-*
„ *ſervatie van de Hoogheid en Souverainiteit der*
„ *Provinçie, mitsgaders van de Vrijheid der In-*
„ *gezetenen, en tot behoud van het gantſche Va-*
„ *derland noodzaaklijk zouden worden geoordeeld.*"

Zie daar, het ware doel en oogmerk dat men ſints lange in 't geheim omtrent den STADHOUDER, zoo wederrechtelijk als onverdiend beraamd hadt, nu openlijk aan den dag gebragt, en Hem *Staatsgewijze* verklaard en gedenonçeert, als een *Aanrander en Schender van de Souverainiteit en de Vrijheid der Ingezetenen, en uit dien hoofde onwaardig, om langer in Zijne functie als* KAPITEIN-GENERAAL *geduld te worden.* Toen WILLEM DE VIJFDE (die tot in den grond Zijner Ziele den diepſten afkeer van deze Hem aangetijgde misdaden, altoos en onafgebroken betoonde te hebben) dit beſluit onder het oog kreeg, hoorde men Hem zeggen: „ *Men vindt mijne gege-*
„ *vene explicatie onvoldoende; en veroordeeld mij-*
„ *ne daar in aan den dag gelegde ſentimenten:*
„ *maar waarom nu geene redenen en bewijzen in*
„ *het midden gebragt, die de ongenoegzaamheid*
„ *of onwaarheid van het aangevoerde door daad-*
„ *zaken kunnen betoogen?*" Trouwens dit konden zij, die aan alles den toon gaven, uit hoofde van des Prinſen bondige bewijzen niet doen; doch

doch, daar zij het 'er echter op gezet hadden, om het nu reeds zoo verre gevorderde werk, bij de ontwikkeling van de vele zwarigheden die zich reeds begonden te vertoonen, ter bereiking van hun doel te voltooijen; zoo zag men ook in den loop van weinig dagen een reeks van besluiten te voorschijn komen, welken bij alle doorzichtigen geen twijffel overlieten, om te besluiten, *dat zij 'er alles aan wagen wilden, om de reeds in het verschiet geplaatste suspensie van den* KAPITEIN-GENERAAL *dadelijk ter executie te leggen.* Dan, daar de vermelding van de wijze waar op dit ter uitvoer is gebragt, *deze Afdeeling* te zeer zou doen uitdijen, zullen wij daar mede *de volgende* aanvangen.

*

NEGENDE AFDEELING.

Hebben wij in den doorgaanden inhoud van de *vorige Afdeeling*, uit de onwraakbaarſte bewijzen, die ons *de Regiſters der Beſluiten van 's Lands Hoogſt-geconſtitueerde Machten* en *andere beſcheiden* aan de hand gaven, aan onze Lezeren doen zien, *welke kromme wegen 'er ingeſlagen, en welke Inconſtitutioneele middelen ter ondermijning van den gevestigden Regeeringsvorm, en tot omkeering van den Erfſtadhouderlijken Zetel van* WILLEM DE VIJFDE, van tijd tot tijd zijn bij der hand genomen geworden; door eenige (in vergelijking van geheel de Natie) zeer weinige geſlagene vijanden en bittere beſtrijde-

deren van dien ongelukkigen Vorst en geheel Zijn Doorluchtig Huis en Geſlacht; zagen wij aan het **ſlot** van dezelve, *hoe reeds de onrechtvaardige Suspenſie, in de uitoefening van éene der Voornaamſte Erffelijke Waardigheden* van *'s Lands geboren* ERFSTADHOUDER, door den toenmaligen *Dordſchen Penſionaris* DE GIJZELAAR als in **het** verſchiet geſlagſchaduwd werdt in een **Voorſtel** dat Hij in de *Vergadering van Holland* **deed**: thans vereischt de Orde der Geſchiedenis, dat wij nu op het geleide van even dezelve getrouwe Gidſen ons verledigen, om aan onze Lezeren op te geven, de manier waarop, **naar** aanleiding van dat Schandelijk voorſtel, het in **het** geheim beraamde ontwerp dadelijk ter Uitvoer **werdt** gebragt, en welke rampzalige gevolgen **daar** door voor het Lieve Vaderland in het **algemeen**, en voor Z. D. H, in het bijzonder zijn **voortgeſproten**. Laten wij ons ten dien einde, **in** onze verbeelding nu wederom naar de *Vergaderzaal van Holland* begeven, om kortelijk te **bezien**, op welk eene wijze men aldaar werkzaam **was**.

Pas **was** het antwoord van den ERFSTADHOUDER in **de** Voormiddag-vergadering van den 8. *September* **gelezen**, en als onvoldoende afgekeurt: pas **hadden** de Afgevaardigden van *Dordrecht*, *Gou-*

Gouda, *Schoonhoven*, *Alkmaar*, en *Monnikendam*, op voorgang van *den Penſionaris* DE GIJZELAAR hun Advis te kennen gegeven, tendeerende *om 's Prinſen Misſive in een groot Beſoigne te onderzoeken*, of men ging, zonder het Rapport van het Beſoigne afte wachten, tot de verdere volvoering des begonnen werks dadelijk over, door het nemen eenes beſluits, om aan de Commandanten van alle de Regimenten op *Holland* gerepartitieerd en elders in bezetting liggende, nader aan te ſchrijven: „ *dat ingevalle* „ *zij met hun volk den marsch nog niet mog-* „ *ten hebben aangenomen, zij zulks als dan da-* „ *delijk moesten doen, zonder zich eenige hinder-* „ *palen van wat aart of natuur die ook wezen* „ *mogten te laten ophouden: op ſtraffe, dat zoda-* „ *nige Corpſen, welken aan den last niet ſtip-* „ *telijk voldeden, van dat oogenblik af aan,* „ *niet langer zouden aangemerkt worden, als* „ *Troupen in Soldij van Holland ſtaande, maar* „ *overgelaten blijven aan hun eigen lot.*" En om de Militairen dies te eerder, tot het dadelijk volvoeren van dezen Last aan te ſpooren, zoo beloofden de Leden van Hollands Vergadering, niet alleen aan de zodanigen, „ *hunne bijzonde-* „ *re Gunſte en Beſcherming;* maar ook boven- „ dien *machtigden zij Hunne Gecommitteerde*

Ra-

„ *Raden, om zoodra die Troupen op het Terri-*
„ *toir van Holland zouden aangekomen zijn,*
„ *ter hunner Schadeloosſtelling en Aanmoediging,*
„ *te doen betalen eene Proviſionele verhoging van*
„ *Soldij, tot* 12 *ſtuivers in de week.*" *Reſerve-*
rende de Vergadering aan zich, „ *om ten aan-*
„ *ziene van de Officieren eene nadere ſchadeloos-*
„ *ſtelling en aanmoediging te bepalen* (*)." Hier me-

(*) Deze *allerverderffelijkſte*, en ter *dadelijke losmaking van den heiligen* UNIEBAND *ſtrekkende Reſolutie*, was deszelfs oorſprong verſchuldigd, aan de zwarigheid die eenige Commandanten, in de Generaliteits-landen Guarniſoen houdende, gemaakt hadden, om aan de Orders van *Holland* te voldoen, van oordeel zijnde, *dat zij alleen verpligt waren de Orders van de Algemeene Staten, als Territoriaale Souverainen te moeten in acht nemen.* De Commandant van het talrijk Guarniſoen *der veſting Bergen op den Zoon*, en eenige anderen, vonden zich over die aanſchrijving *van Holland* derwijze bezwaard, dat zij rond uit verklaarden, *zich aan dezelve niet te kunnen of te willen verbinden, hiervan bericht gevende aan H. H. Mog.* die dit gedrag approbeerden. Dan, naauwlijks was op den 8. *September* die mare ter ooren van de *Staten van Holland* gekomen, of zij zonden, zonder eenig verwijl eene talrijke en plechtige Deputatie aan *H. H. Mog.* bij welke den *Raadpenſionaris* VAN BLEISWIJK als *Woordvoerder* zich bevondt, ten ſterkſten inſteerende, *dat H. H. Mog. het gedrag dier Commandanten geliefden aftekeuren:* met verklaring tevens: *dat zoo H. H. Mog. het gedrag der Commandanten mogten blij-*

mede het werk dien voormiddag afgelopen zijnde, kwamen de Leden des avonds ten 7 uren voor de tweedemaal bijéén, in welke vergadering beſloten werdt: „ 1. *Het Corps van den „ Rhijngrave van Salm,*" (eenen vreemden gelukzoeker, die met de onderlinge twisten eenen ſchandelijken Koophandel dreef) „ *in den partikulieren Eed en dienst van Holland te doen „ overgaan.* 2. *Om den volgenden dag bij aan„ geplakte Billietten bekend te maken, dat de „ Lijfguardes te voet en te paard, en de overige „ Militie in den Haage in Guarniſoen zich be„ vindende, en die aldaar in het vervolg zouden „ aankomen, aan niemand anders dan aan de „ Staten, of derzelver Gecommitteerde Raden „ directelijk of indirectelijk eenige gehoorzaam„ heid bewijzen mogten:*" en verder, „ *dat het „ geven van het Wachtwoord alleen geſchieden „ moest door Gecommitteerde Raden, zonder „ dat dit teeken van gezach mogt overgegeven „ worden aan iemand, van wat Character, „ Func-

blijven goedkeuren, DE GEDEPUTEERDEN VAN HOLLAND TER GENERALITEIT ALS DAN DADELIJK MOESTEN OPSTAAN, DE VERGADERING OOGENBIKKELIJK VERLATEN, EN ZICH VAN DE UNIE SCHEIDEN Eene verklaring, die door het overnemen van de meerderheid, op dat tijdſtip nog buiten werking bleef.

„ *Functie, of Digniteit, in de Politie, of in de* „ *Militie hij ook zoude mogen wezen.*" (Eene order, waar aan zich alle de *Guardes du Corps van Z. H., zoo Officieren als Gemeenen niet wilden onderwerpen*, uitgezonderd deszelfs *Collonel Commandant, de Heer* VAN DER CAPELLEN, die zich in allen opzichte onderwierp aan de Orders en Bevelen van de Hollandſche Meerderheid.) En Eindelijk ten 3. „ *Dat 'er met* „ *den meeſten ſpoed door de van alle oorden op-* „ *ontbodene Militairen, ter betaling van Hol-* „ *land gerepartitieerd ſtaande, eene Linie van* „ *Defenſie, langs de grenzen van de Provincie* „ *Holland, ſtrekkende van de* MAAZE *tot aan de* „ ZUIDERZEE *zoude geformeert worden, over* „ *welken het Oppercommando werdt opgedragen* „ *aan den Generaal Major* ALBERT VAN RIJS- „ SEL," die dan ook geene zwarigheid maakte om dezen opgedragen last, ter bereiking van het beraamde Plan der vijanden van zijnen KAPITEIN GENERAAL zich te laten welgevallen.

Zie daar, in weinig oogenblikken, *door eenige weinige Individu's* de hoekkanteelen van het grootsch gebouw der echte Nederlandſche Vrijheid, dat na 80 Jaaren ſtrijdens was Geçementeert in het bloed der dappere Voorvaderen; het welk ſints bijna twee Eeuwen bij afwisſeling,

ling, de jalouzij, zoo wel als de verwondering van alle de omgelegene Volken tot zich getrokken hadt, door deze bij overhaasting genomene beſluiten losgerukt, en de aanſtalten gemaakt, om eerlange de bloedige Toneelen van eenen *Volſlagenen Binnenlandſchen Burger-Oorlog* tusſchen Gewesten en Gewesten aan te vangen, en dat alles onder het voorwendſel, van eene *Grondwettige Herſtelling* te willen daarſtellen, en ondanks dat men door eenen plechtigen Eed aan WILLEM DE VIJFDE als ERFSTADHOUDER VAN DE UNIE, en KAPITEIN-GENERAAL VAN DE GEHEELE LANDMACHT VAN DEN STAAT, op dat tijdſtip nog verbonden was! Zoo ooit ter doorzetting van ééns beraamde Plannen, *het recht van den ſterkſten*, ten nadeele van den *zwakkeren* te bate genomen werdt, het was in dit geval: want daar de *Provinçie Holland*, naar mate van deszelfs *aanzienlijker Bevolking*, en den *meerderen Rijkdom van derzelver bewoneren*, het grootſte gedeelte der Troupes in Dienst en Eed van den Lande ſtaande, betalen moest, zoo maakte men zich door het opontbod derzelver, ter beſcherming van Hollandsch Grondgebied uitgedacht, niet alleen meester van het grootſte gedeelte van 's Lands Armée; maar men ontzette de Frontieren van den Staat, en de overige Gewesten, van derzelver ad-

ſi-

ſiſtentie ter wering van Buiten- en Binnenlandsch geweld, waar van het gevolg was, dat de Staten derzelver, ondanks zij de Souveraineiteit over hunne Gewesten in gelijken graad bezaten, verplicht werden, om van de wenken van eenige Hollandſche Staatsleden, even als Vaſallen af te vliegen. *Daadzaken*, die de verwarringen ten toppunte ſtijgen deden.

Inmiddels dat dit alles beraadſlaagd en beſloten werdt, waren de Leden van het Groot Beſoigne ijverig in de weer, om ingevolge het gereſolveerde van den 8 *September*, een Rapport in order te brengen, aangaande de Propoſitie van *Dordrecht*, *Gouda*, *Schoonhoven*, *Alkmaar* en *Monnikendam*, die dan ook aan dien laſt voldeden op den 16 *September*, op eene wijze die in allen deele met de propoſitie overeenſtemde. Dan, daar dat Rapport, zoo door de *Edelen*, als door *eenige Steden* werdt overgenomen, zoo liep het aan tot den 22 *September* 1786, toen met 15 *ſtemmen* dit navolgend beſluit genomen werdt. (*)

„ *Bij proviſie, en onverminderd de verdere delibe-*
„ *ratien te perſiſteeren, bij alle de genomene Re-*
„ *ſolutien en geſtelde Ordres ten aanziene van de*
„ *Mi-*

(*) De EDELEN en HOORN, protesteerden tegen het Beſluit: DELFT en BRIELLE zagen de Concluſie aan.

„ *Militie van den Staat, waar bij dezelve tot*
„ *nader bevel was ontſlagen van het Artijkel van*
„ *den Eed, uit kragte van het welke, zij aan*
„ *den* KAPITEIN GENERAAL *gehoorzaamheid ver-*
„ *ſchuldigd waren. &c. En verder bij proviſie*
„ *op te ſchorten,* HET EFFECT VAN HUN ED. GR.
„ MOG. RESOLUTIE VAN DEN 8 MAART 1766,
„ *waar bij aan Z. H. als* KAPITEIN-GENERAAL
„ VAN HOLLAND, *bij ſpeciale delatie was opge-*
„ *dragen,* DE COLLATIE EN BEGEVING VAN ALLE
„ CHARGES OVER DE MILITIE, STAANDE TER
„ REPARTITIE VAN HOLLAND, VAN VAANDRIG
„ AF TOT COLONEL INCLUSIVE. &c." Van welke Reſolutie aan Z. H. den Heere ERFSTADHOUDER oogenblikkelijk ſchriftelijke kennisſe werdt gegeven (*).

En hoe gedroeg zich WILLEM DE VIJFDE op het vernemen van dit alſints Inconſtitutioneel en Onwettig beſluit? Overtuigd *aan de eene zijde* van Zijne onſchuld, dewijl Hij in alles naar Plicht en Geweten gehandeld hadt; en *aan de andere zijde* zich verzekerd houdende, dat het door de meerderheid genomen beſluit, nul en van onwaarde

(*) Dit was dan het effect van de op den 8 *Maart* 1766 overhandreikte Inſtructie, gelegd in een *kostbare Gouden doos*, die wij als de Doos VAN PANDORA aanmerkten.

de was, zoo ſchreef Hij op den 26 *September*, deze ernſtige en ter hunner overreding zoo zeer dienende Misfive: „ *Wij kunnen over UEd. Gr.* „ *Mog. Reſolutie niet ongevoelig zijn, als waar* „ *door Wij met de daad verſtoken worden, van het* „ *recht, Ons met volkomen eenparigheid van alle* „ *de Staatsleden, in Onze qualiteit van Erf-Ka-* „ *pitein-Generaal van Holland en Weſtvriesland* „ *opgedragen en gedefereert. — Wij zouden dus* „ *met recht kunnen reclameren het effect dezer* „ *Uwer Ed. Gr. Mog. met eenparigheid genomene* „ *Reſolutie, die, zoo dezelve zoude kunnen en* „ *mogen gealtereert of ingetrokken worden, ten* „ *minſten volgens de Grondwetten niet zoude mo-* „ *gen veranderd en opgeſchort worden, dan met* „ *gelijke eenparigheid. Maar het geene Ons bo-* „ *ven alles gevoelig aandoet, en waar in Wij* „ *met Ons ſtilzwijgen niet kunnen berusten, is* „ *het Motief, dat UEd. Gr. Mog. gelieven te* „ *allegeeren, tot het nemen van deze Reſolutie,* „ *om namelijk voor te komen Onzen invloed als* „ *Kapitein-Generaal op, en Onze Directie over* „ *de gemelde Militie, als in dit oogenblik onbe-* „ *ſtaanbaar met de zekerheid van de Provincie,* „ *en de maatregulen tot dat einde genomen wor-* „ *dende.*"

„ *Wij zouden, behoudens het geene Wij aan*

„ *UEd. Gr. Mog. verſchuldigd zijn, van U kun-*
„ *nen verzoeken, en wel met dien ernſt, die een*
„ *zaak van dat aanbelang, als is de conſerva-*
„ *tie van Onze Eer en goeden Naam vordert,*
„ *aan Ons te willen mededeelen de redenen van*
„ *mistrouwen, die UEd. Gr. Mog. tegens Onzen*
„ *invloed op, of Directie over de Militie hebben*
„ *opgevat, wanneer Wij volkomen in ſtaat zou-*
„ *den zijn, om aan UEd. Gr. Mog. te kunnen*
„ *bewijzen de ongegrondheid van dat mistrouwen*
„ *en van de inſimulatien, die eenige, voor het*
„ *Vaderland en voor Ons kwalijk geintentioneer-*
„ *de Perſoonen aan UEd. Gr. Mog. hebben in-*
„ *gebragt.*"

„ *Dan, Wij zijn ten volten gerust, dat niets*
„ *met eenigen grond van waarheid tegen Ons*
„ *zal kunnen worden geallegeert, hetwelk Ons*
„ *met recht het vertrouwen van UEd. Gr. Mog.*
„ *zoude hebben kunnen doen verliezen. En Wij*
„ *kunnen voor God, en UEd. Gr. Mog., voor het*
„ *gantſche Volk van Nederland, en zelfs voor de*
„ *geheele Wereld betuigen, dat Wij ten dien op-*
„ *zichte een blank geweten hebben. — UEd. Gr.*
„ *Mog. zullen het Ons ten goede houden, wijl*
„ *Onze Eer Ons dierbaarder is dan het Leven,*
„ *en Wij met die blaam en ſletriſure niet kun-*
„ *nen blijven, die al de blijken van mistrouwen*

„ *van*

„ van UEd. Gr. Mog., en bijzonder de bovenge-
„ melde Periode uit die Resolutie op Ons hebben
„ geworpen, en Wij, zoo aan het Huis waar uit
„ Wij gesproten zijn, als aan die, aan welken
„ Wij de eer hebben van geallieert of geparen-
„ teert te zijn; aan H. H. Mog.; en aan de
„ respective Provinçien, aan welkers dienst Wij
„ door de Waardigheden op Ons Erffelijk gede-
„ devolveert, zijn verbonden, en aan Ons zelven
„ verschuldigd zijn, om Ons van dien blaam te
„ zuiveren. Dat Wij Ons zelven onschuldig ken-
„ nende dan het verbreken van die trouwe, waar
„ toe Wij Ons, zoo aan UEd. Gr. Mog., als
„ aan den Lande van Holland en Westvriesland,
„ door den Eed, die Wij als Erfstadhouder, Erf-
„ Gouverneur, Erf-Capitein-Generaal en Admi-
„ raal van UEd. Gr. Mog. Provinçie, ter Uwer
„ Vergadering bij het aanvaarden der bovenge-
„ melde Waardigheden hebben afgelegd, het daar
„ voor moeten houden, dat 'er niets wezenlijks ten
„ Onzen laste is, en dat alle maatregulen ten
„ Onzen nadeele genomen, alleen daar uit zijn
„ resulteerende, dat SOMMIGE LEDEN van UEd.
„ Gr. Mog. Vergadering, het oor hebben gelieven
„ te leenen aan lieden, DIE DERZELVER VER-
„ TROUWEN ONWAARDIG ZIJN, en die geen an-
„ der oogmerk hebben, dan om de wettige Voor-

„ *rechten aan Ons en Ons Huis door UEd. Gr.*
„ *Mog. verleend, en door de vorige Heeren Stad-*
„ *houderen en Kapiteins-Generaals geëxerceert,*
„ *te verminderen, of zelfs, om eene geheele ver-*
„ *andering in de wettige en vastgeſtelde Conſti-*
„ *tutie dezer Landen te maken, en het Stadhou-*
„ *derſchap of geheel te vernietigen, of wel uit te*
„ *werken, dat hetzelve van geen nut voor het*
„ *lieve Vaderland, of voor de goede Ingezetenen*
„ *zijn kan: terwijl Wij verder aan Ons reſer-*
„ *veren, om ter Onzer volkomene Juſtificatie zoo-*
„ *danige maatregelen te nemen, als Wij raad-*
„ *zaam zullen oordeelen.*

„ *Hier mede zouden Wij kunnen eindigen, wa-*
„ *re het niet, dat Wij noodig oordeelden, om nog-*
„ *maals te betuigen, dat nimmer bij Ons ietwes*
„ *is gedaan of getenteert, 't geene Wij oordeelen*
„ *niet overeenkonstig te zijn met de ware belan-*
„ *gen van den Algemeenen Staat der Vereenigde*
„ *Nederlanden, en bijzonder van den Lande van*
„ *Holland en Weſtvriesland. En dat Wij niets*
„ *meerder verlangen, dan om in ſtaat geſteld te*
„ *worden, om met 'er daad blijken te kunnen*
„ *geven, van de ware Vaderlandsliefde waar me-*
„ *de Wij bezield zijn; en dat Ons niets meer-*
„ *der ter harte gaat, dan het welvaren van de*
„ *Nederlanden, en bijzonder van UEd. Gr. Mog.*

„ *Pro-*

„ *Provincie, waar in Wij zijn geboren en op-*
„ *gevoed, en dat onze grootſte zorg is, om in*
„ *Gods hand een nuttig werktuig te zijn, ter be-*
„ *voordering van het algemeen welwezen van den*
„ *Lande.*" Waar mede &c.

(geteekend)

W. PR. v. ORANGE.

Ter overreding dienende Misſive (zeiden wij zoo even): en in de daad, daar toe was dezelve bijzonder geſchikt, wanneer de meerderheid der Leden van de Vergadering, nog eenigermate voor de *ſtem der waarheid* en de *kracht der overreding* (die in beiden dezelve zoo duidelijk te ontdekken zijn,) vatbaar gebleven waren. Dan, tot *onbeſchrijffelijk verdriet van den* STADHOUDER, en tot *onherſtelbaar bederf van het beroerde Vaderland*, werden beiden geſmoord en verdrongen, door hèt onzinnig woeden en woelen, van de onder elkanderen verdeeld zijnde Partijen in den Staat, die elk op zijne wijze het Vaderland regeren, en eene *zoogenaamde Grondwettige Herſtelling* bezorgen wilden, doch welker zoo zeer uit één lopende en verſchillende doeleinden en pogingen, ſamen liepen in dit ééne punt, *de ont-*

ſnoering van den Band der Unie, en de daar mede onafſcheidelijk verbonden zijnde, geheele of gedeeltelijke vernietiging van het Erfſtadhouderſchap. Eenen onafmeetbaren weg zouden wij met onze Lezeren te bewandelen hebben, wanneer wij hen hier langs de vele kronkelpaden, die deze *onderſcheidene Aanhangen en Partijen in den Staat*, ter bereiking van dat gemeenſchappelijk doel inſloegen, geleiden wilden, 't welk ook de oorzaak opleverde, dat WILLEM DE VIJFDE dag op dag overladen werdt met eene menigte van brieven, adresſen, eisſchen, en andere ſchriftuuren, waar in de Stellers en Afzenders toonden elkander niets te willen toegeven, om den goeden Vorst het Leven en Zijne Hooge Waardigheden, bitter te maken; dan, daar dit uitvoerig te melden, ons thans te wijdlopig zou doen worden, en het echter voor vele minkundigen onzer Lezeren dienstig en nuttig is, om hen de onder elkander overhoop liggende Partijen te doen kennen, zullen wij ons hier bedienen van de naauwkeurige ſchets, die de *beroemde Hoogleeraar* KLUIT, ſprekende van dit voor den Lande zoo rampvol tijdvak opgehangen heeft, toen Hij hen verdeelde in *drie Hoofdpartijen*, te weten: 1. „ In „ zulken, die als *Voorſtanders der gevestigde Con-* „ *ſtitutie*, zoo als dezelve bij de opkomst der

Re-

„ Republiek geweest was, zich de *Staats-Stad-*
„ *houderlijke* noemde, welke alle de toenmalige
„ woelingen aanmerkten, als gevaarlijke nieuwig-
„ heden, die geen goed, maar veel kwaads kon-
„ den doen, hoe zeer dezelven ook vernist wer-
„ den met den naam van *Vrijheid en Vaderland-*
„ *liefde.* — 2. In zoogenaamde *Aristocraten*, voor
„ zoo verre zij hun eigenbelang meer dan het al-
„ gemeen belang bedoelden, en zich van het bij
„ hun zogenoemd *hatelijk Juk der Stadhouder-*
„ *lijke Regering* zogten te ontdoen; dewelken
„ in de rijden van JAN DE WITT, en in de
„ *Brieven van* D'ESTRADES en D'AVAUX, ge-
„ noemd werden *Republikeinen* en *Gemeenebest-*
„ *gezinden*, in tegenoverstelling van *Prinsgezin-*
„ *den* (*). 3. In *Democraten*, die met het *nieuw*
„ *Sy-*

(*) „ Om mij wel te verstaan," (zegt de KUNDIGE MAN, *in eene Aanmerking*) „ en mijne meening niet ten kwaade
„ te duiden, merk ik hierbij op, dat het woord *Aristo-*
„ *craten*, 't welk een zoo hatelijke naam door het gebruik
„ geworden is, op zich zelf, en in zijnen oorsprong geen
„ het minste kwaad betekent, maar in tegendeel eenen zeer
„ goeden en gunstigen zin oplevert, betekenende hetzelve,
„ *eene Regering der beste Burgeren, der Voornaamsten,*
„ *Aanzienlijkste, Notabelste, Rijkste, Vroedste.* En
„ dewijl onze meeste stedelijke Privilegien en Voorrechten
„ medebrengen, dat *niet het Gemeen, de Lagere stand,*

„ *Syſthema* en *Vrijheidsſtuwel* 't welk thans (in „ 1793) Europa doorwandelt, beſmet, op beide „ de genoemde Partijen het gemunt hadden; en „ die eene zoogenaamde *Repræſentative Volksre-* „ *gering*, meest volgens het Americaanſche ſy- „ ſthema zogten in te voeren, en alles wat daar „ tegen ſtreed veranderen wilden. — Deze laat- „ ſten, (*laat de Hoogleeraar volgen*) waren het, „ die van eerst af aan achter het ſcherm zaten, „ en de *Tweede Partij* (de Aristocraten) wer- „ ken en woelen lieten, tegen de *Eerſte Partij* „ (de Staats-Stadhouderlijke), tot dat zij de za- ken

„ maar wel de *Voornaamſten*, *Notabelſten*, *Rijkſten*, en „ *Vroedſten* (dat is *Verſtandigſten*) uit de Burgeren het „ Bewind moeten voeren, en alle de overige Burgeren „ vertegenwoordigen; zoo volgt daar uit, dat *in zoo verre* „ onze Regering (in 1793) is eene *Ariſtocratie*, en dat „ alle onze Regenten zijn *Ariſtocraten*, dat is Aanziene- „ lijke, Kundige, *Welgeſtelde* medeleden van den Burger- „ ſtaat; het woord in dien zin is genomen: maar in dezen „ zin noem ik hier het woord *Ariſtocraten* niet, maar wel „ in den thans (in 1793) meer gebruikelijken zin van „ *Eigenbelangzoekers*, die zoo wel de *mindere Burgers*, „ als het *Uitſtekend Hoofd der Republiek* aan hunne be- „ doelingen zouden opofferen. — Zodanigen waren 'er „ velen gedurende het Bewind van den *Raadpenſionaris* „ DE WITT, en ik zondere hier mede de latere tijdperken „ niet uit." &c. &c.

„ ken verre genoeg gevorderd ziende, meer open-
„ lijk te voorſchijn kwamen, en de Regeringen
„ in de Steden van het kuſſen wierpen. Het
„ was deze Partij, en niet eigentlijk de *Aristo-*
„ *cratiſche*, die den gantſchen *Republicainſchen*
„ *Regeringsvorm* toen trachtte overhoop te wer-
„ pen, en door *'s Volks zoogenaamden invloed*
„ op den naam van verbeteringen van *Misbrui-*
„ *ken*, en *Grondwettige Herſtelling*, eene *bloote*
„ *Volksregering bij Repræſentatie*, zoo als in
„ America, en daar na in Vrankrijk in te voe-
„ ren, met vernietiging van alle ſtandgrijpende
„ Rechten en Machten. Doch deze *Democraten*,
„ (vervolgt de *Profeſſor* KLUIT,) liepen in 1786
„ en 1787, (gelijk gewoonlijk gaat, en ook reeds
„ vroeger voorſpeld was) ook uit elkander, en
„ raakte weder in *Twee Partijen* geſcheurd, na-
„ melijk in *Zachtere* en meer *Geweldige*. — De
„ *Laatſten*, (en tot dezen behoorde CAPELLEN
„ TOT DE MARSCH, gelijk hij toont in zijne door
„ hem zelfs erkenden brief) wilden het eindelijk
„ met geweld van wapenen doordrijven. En de-
„ zen zijn het, die daar toe de latere *Burgerle-*
„ *gertjes* gebruikten. De *Eerſten* wilden wel in
„ alles hetzelfde, maar bij leeniger middelen, bij
„ forme van *Voorſtellen*, *Deliberatien*, *Rappor-*
„ *ten*, *Beſoignes*, *Volksvergaderingen*, *Reſolutien*:

„ en

„ en alles zoo zachtkens aan, onder den ſchijn „ van, en het beroep op *'s Volks Rechten, Volks-* „ *vrijheden*, en *Privilegien.* — Dezen nu, wel- „ ken zachter middelen gebruikten, waren (in „ 1786) bij mij wel de gevaarlijkſten, en had- „ den met de Republikeinsgezinden onder het „ Beſtuur van DE WITT niets gemeens, dan de „ *Specieuſe* namen van *Vrijheid*, &c., en *den* „ *Haat tegen het Huis van Oranje* (*)."

Wanneer men (om nu na dezen uitſtap tot ons verhaal weder te keren), wanneer men dit naar waarheid juist geſchetst Tafereel, van de vele tegen elkander worſtelende Partijen in het Vaderland, met aandacht beſchouwd, en uit de *Registers van den Staat* geduurende dien rampzaligen tijd gehouden, bijna op elk blad te weten komt, met welk eene drift en hitte, de door den *Hoogleeraar* KLUIT aangewezene Partijen, van *Eigenbelangzoekende Aristocraten*, en *Doldriftige* of *meer Gematigde Democraten* zich beijverden, om den boventoon te zingen, ter onderdrukking van den STADHOUDER, en zij die zich met Hem voor de conſervatie van den gevestigden en beëdigden Regeringsvorm verklaarden; dan laat het zich zeer

(*) Zie 's Mans Voortreffelijk IETS *over den Engelſchen Oorlog. Bladz.* 212-218.

zeer geredelijk bevatten, het geene ons door een bericht van dien tijd is medegedeeld, namelijk: „ *dat* WILLEM DE VIJFDE, *derwijze overkropt* „ *werdt met Misfives, Memorien, en andere ſtuk-* „ *ken, dat Hij dag en nacht in Zijn Cabinet* „ *werkzaam was, en zich bijna den ſlaap ont-* „ *zegde, om op alles met den meesten ſpoed de* „ *vereischte Antwoorden te doen depecheeren.*" Trouwens, *lang* en *onafgebroken*, en ondanks de veelheid en het gewicht der onderwerpen aan Zijne Posten verbonden, *onvermoeit* te werken, was Hem, volgens onderſcheidene getuigenisſen, ſints Zijne Jeugd eene hebbelijkheid geworden. Doch dat in die rampvolle dagen, bij velen die Hem daaglijksch van nabij waarnamen, meer ſtoffe tot verwondering gaf, was dit: dat Hij ondanks de vele honende beledigingen, Hem in vele toegezondene ſtukken, (geſchreven in Provinçiale en Stedelijke Regerings-Collegien) wordende aangedaan; en bij het lezen van de daaglijksch uitkomende Nieuwspapieren en Schotſchriften, waar in men de gruwelijkſte aanvallen, zoo wel op Zijn Perſoon en Huis, als op 's Lands Conſtitutie aan de Natie te lezen gaf, *eene doorgaande lijdzame en geduldige geſteldheid der ziele blijken deedt, die van alle wraakneming ten eenemale afkerig was.* Bij zulke gelegenheden hoorde men, (volgens

gens eene aan ons medegedeelde Anecdote) den ongelukkigen en mishandelden Vorst, vurige wenſchen tot God opzenden: „ *om Hem toch een* „ *onderworpen hart te willen ſchenken, onder al-* „ *le de Verdrieten en Rampen die Hem omring-* „ *den; om ſteeds de gedachte in Zijne Ziele le-* „ *vendig te houden, dat Hem al dat leed en on-* „ *recht, niet bij toeval, maar onder de toelating* „ *Gods, en ter bevoordering van Zijne altoos wij-* „ *ze en heilige oogmerken, ten nutte van Lan-* „ *den, Volken, en bijzondere Perſonen, werdt* „ *aangedaan. — o God! God van Mijne Vaderen!* „ *die Mij van Mijne vroege dagen tot op dezen* „ *dag, zoo vele uitſteekende Weldaden en Zege-* „ *ningen, boven zoo vele duizenden Mijner Na-* „ *tuurgenooten geſchonken hebt*, (dit hoorde men „ de brave Vorst in die beroerde dagen, dikwerf „ bidden,) *onttrek Mij ook nu Uwen bijſtand* „ *niet! Geef Mij een levendig beſef van Mijne* „ *Plichten, die Ik aan U, aan Mijn Vaderland,* „ *aan alle Mijne Medemenſchen, ook aan Mij-* „ *ne Vijanden thans bijzonder verſchuldigd ben!* „ *Bewaar Mij voor ſchadelijke Hartstochten en* „ *Driften, en geef Mij een onderworpen hart* „ *aan Uwen heiligen Wil! Erberm U over den* „ *toeſtand van het Vaderland! Beteugel door Uwe* „ *Almacht, de woedende driften van hun, die*

„ *des-*

„ *deszelfs ondergang en die van Mijn Huis trach-*
„ *ten te bewerken, op dat zij zich door het na-*
„ *laten van nog meer geweldadige handelingen,*
„ *niet verder jegens hetzelve en Mij bezondi-*
„ *gen! &c.*" — Uitboezemingen, die buiten alle bedenking het Character van WILLEM DE VIJFDE aan ons in het verhevenſte licht voorſtellen, en Zijner nagedachtenisſe tot eene onverwelkbre eere verſtrekken; doch die hoegenaamd geene uitwerking ten goede hadden, zoo min op de zielen van velen Zijner hevigſte Vijanden in de onderſcheidene Staats- en Stedelijke Regerings-Collegien zitting hebbende; als op die van anderen, die van hunne wenken afvlogen, en echter niet onkundig waren, dat de goede Vorst die man niet was, als waar voor zij Hem aan de wereld ten toon ſtelden. — Want daar de *Eerſten* door het nemen van de violentſte beſluiten, geene middelen onbeproefd lieten, om aan het vuur van Tweedracht en inwendige Verdeeldheden, dag op dag nieuw voedſel te verſchaffen; zoo beſtonden de *anderen* om door Kanon, Musket, en Zwaard, aanſtalten te maken, tot het voeren van eenen volſlagenen Burgeroorlog, het rampzaligſte onheil dat immer aan Land en Volk kon overkomen, doch welke bedrijven echter op de uitbundigſte wijze, door vele Staatsleden, *en wel voornamelijk in Holland*

wer-

werden toegejuicht en aangemoedigd, zoo dikwerf de bedrijveren van al dien euvelmoed, van hunne daden en gevoelens, het zij bij monde of geſchrifte kennis gaven; daar de meerderheid deze openlijke verklaring aan hun deedt toekomen: „ *Dat men op het ſterkſte getroffen was, door* „ *den Vaderlandſchen ijver, die men in de Aan-* „ *ſpraken of Adreſſen zag doorſtralen: en zich* „ *overtuigd hieldt, dat in de liefde van een Vrij* „ *Volk, en in de Wapenen die hetzelve tot be-* „ *ſcherming van de Vrijheid en zijnen wettigen* „ *Souverain gereed was aan te gorden, billijk* „ *het grootſte vertrouwen tot conſervatie van de* „ *algemeene veiligheid, en afwering van alle ge-* „ *weld kon worden geſteld; en dat men dus had* „ *goedgevonden en verſtaan:* „ *Het hoogſte genoe-* „ *gen over der Requestranten betuigingen en verze-* „ *keringen, om de Souveraine Staten tot den laat-* „ *ſten druppel bloeds bij te ſtaan, aan den dag* „ *te leggen, en dezelve als zoo vele blijken van* „ *verknochtheid aan hunne Perſonen, en aan de* „ *dierbaarſte algemeene belangen, met gevoelige* „ *erkentenis te acçepteeren.*

„ *Declarerende al verder, alle Gewapende Schut-* „ *terijen en gelegaliſeerde of ſubſiſteerende Genoot-* „ *ſchappen van Wapenoeffening, die met voor* „ *ſchreven ſentimenten waren bezield, mitsgaders*

„ *in*

„ *in het bijzonder de Leden uit dezelven, die in*
„ *geval van nood, tot afkering van geweld, het*
„ *zij aan den Lande of aan de Leden van de*
„ *Hooge Regering van dien aangedaan worden-*
„ *de, zich zouden willen laten emploieeren, te ne-*
„ *men in hunne ſpeciale Beſcherming en Protec-*
„ *tie.*" Kon het wel anders, of dit vleijend en in de daad kruipend antwoord, op de van alle kanten aanſtromende Adresſen van Ongewapende en in de Wapenen gebragte IJveraars, (in welken de gruwelijkſte lasteringen tegen WILLEM DE VIJFDE ſoms te lezen gegeven werden), moest met de ſnelheid van den Blixem de bittere Vijanden van *'s Lands* ERFSTADHOUDER alomme in beweging ſtellen, om niet alleen eene houding aan te nemen, als zouden zij, door alles in vuur en vlam te zetten, allen tegenſtand te keer gaan; maar ook, om in het bijzonder ten bewijze van hun *Patriotisme*, hunne helſche woede en ingekankerden haat tegen WILLEM DE VIJFDE den losſen teugel te vieren? In de daad, zij allen die zich eenigſints bekend gemaakt hebben met de treurige waarneming, tot welke buitenſporigheden en gruwelen den anders redelijken mensch vervoerd en voortgezweept wordt, wanneer hij met verwaarloozing van zijne plichten de inſpraak van zijn Geweten ſmoort, het gebruik van zijne Rede na-

laat, en ſlechts aan zijne driften en booze neigingen gehoor geeft; zullen aan die handelwijze, gebruikt door eenige weinige *Hollandſche Vroedſchappen* en *bezoldigde Ministers*, (die veelal hun fortuin en bevoordering aan Z. H. hadden dank te weten,) geredelijk toeſchrijven, *dat niet minder dan* 350 *Haagſche Ingezetenen*, (*ziende, dat aan het Schenden en Lasteren van den Eerſten en Voornaamſten Burger van de Hofplaats*, GOEDKEURING VAN DEN SOUVERAIN, EER, VOORDEELEN *en* BIJZONDERE BESCHERMING *werdt vastgehecht*,) tot de gruwelijke ſnoodheid gedreven werden, om de in hunne zielen huisvestende gevoelens jegens den besten Vorst, (die velen hunner met weldaden overladen hadt) aan de Wereld bloot te leggen, toen zij almede in die dagen beſtaan durfden, om dit volgend Schand-adres, *met hunne namen onderteekend*, aan de *Staten van Holland* in te leveren? En niet alleen dit, maar dat ook hetzelve door de Vergadering aangenomen zijnde, waardig geoordeeld werdt, om 'er de *Registers van deszelfs Beſluiten*, even als met eene onuitwischbare vlek, mede te bekladden? Daar het in deze bewoordingen was opgeſteld (*).

Aan

(*) Niemand waane, dat wij door de plaatſing van dit *Godvergeten Request* (hetwelk een bewijs oplevert van de hoe-

Aan Hun Ed. Gr. Mog. de Heeren Staten van Holland en Westfriesland!

„ Geven met verſchuldigden eerbied te ken-
„ nen, de ondergeteekenden, alle *Burgers en*
„ *Ingezetenen van 's Gravenhage*, dat zij ſteeds
„ bezield zijnde met ongeſchonden trouw en bla-
„ kende liefde voor het Vaderland, zich ver-
„ plicht achten, om in dit hagchelijk tijdsge-
„ wricht, het welk huns bedunkens het *Heil*,
„ of den *Val* van dit Gemenebest beſliſſen moet,
„ hun-

hoegrootheid des zedelijken bederfs in allen die het onderteekenden) een oogmerk hebben zouden, om den *Opſteller*, of een van die allen, welken nog in leven zijn, te grieven: want, *hoezeer wij hunner aller naam thans voor ons hebben liggen*, willen wij 'er geene noemen. Maar dewijl de HELD DEZER GESCHIEDENIS, over dat ſchendig en eerloos beſtaan van 350 *Haagſche Burgers*, tot een graad van droefheid verviel, die ſommigen van zijne getrouwe Vrienden, voor zijn leven vrezen deedt; en vermits Hij, ten tijde van de wederherſtelling in Zijne Waardigheden, die ſchenddaad aan niemand dier ondertekenaars wilde t'huiszoeken, (*ſchoon Hij daar de* MACHT *en het* RECHT *toe had*,) zoo vonden wij ons verplicht, om hetzelve hier onder het oog van onze Lezeren te brengen, om tevens een bewijs te geven, welk eene edele ziel in het binnenſte van den *nu* zaligen Vorst huisveſtte. — Men leze het eerloos ſchandſchrift, en verbaze zich, dat het in die dagen zijne bewonderaars vondt.

„ hunne gevoelens onbewimpeld, gelijk het
„ eenen vrijgeboren Nederlander past, aan den
„ dag te leggen. — Dat zij ten dien einde in de
„ *Eerſte plaats*, hunne eerbiedige dankbaarheid
„ aan *Uw Ed. Gr. Mog.* moeten betuigen, voor de
„ onophoudelijke waakzaamheid, welke Hoogst-
„ dezelve betoond hebben, om een Vrij Volk
„ voor de gemanifesteerde ondernemingen eener
„ onbepaalde Heerschzuchr te beveiligen, en het
„ behoud dezer Provinçie, aan het welk dat van de
„ geheele Republiek verbonden is, te ſtaven, door
„ de krachtdadige beſcherming van hare eerſte en
„ dierbaarſte ſteunpilaar *de Vrijheid.* — Dat de-
„ ze zelfde grondbeginſelen de Supplianten nood-
„ zaken, om aan *Uw Ed. Gr. Mog.* voortedra-
„ gen, dat de *gehoudene Directie van den* STAD-
„ HOUDER, reeds ſedert eenige Jaren, en veel
„ meer nu, hen ten hoogſten verderffelijk voor
„ het welzijn dezer Republiek heeft toegeſche-
„ nen. Want zonder in discusſie te willen tre-
„ den, van de zoo geweldige als heimelijke aan-
„ ſlagen welken door Denzelven, (*te weten Z.*
„ *D. H.*) ſedert het begin van den ſchandelijk
„ gevoerden Engelſchen Oorlog, tot heden toe,
„ tegen het lieve Vaderland geſmeed zijn (*),
„ en

(*) De Uitgevers van de NEDERLANDSCHE JAARBOEKEN, dit

„ en wiens doelwit alleenlijk gemist is, door
„ de beſtuuring der weldoende Almacht, welke
„ ſteeds de *God der Vrijheid*, en de *Redder van*
„ *Nederland* geweest is, en onder deszelfs ze-
„ gen, door de Wijze en Cordate beſluiten van
„ *U Ed. Gr. Mog.*; heeft de laatſte onderneming
„ van den STADHOUDER, tegen de getrouwe en
„ vrijheidlievende Ingezetenen van Hattem en
„ Elburg ingericht, der Supplianten harten met
„ ontroering vervuld, daar zij bedenken, dat
„ die Staatsdienaar, welke aan het Opperwe-
„ zen en Neerlandsch volk gezworen heeft, de
„ Vrijheid en Privilegien in ons Gemenebest te
„ zullen handhaven en beſchermen, de aan hem
„ gedefereerde Charges misbruikt, en dien ge-
„ hei-

dit *Lasterſchrift*, en *openlijk geprotecteert oproerig Schotſchrift* plaatſende, maken op deze pasſagie de volgende aanmerking: „ *Zou men niet van Lieden van Jaren, en bij* „ *hunne zinnen zijnde, mogen verwachten, dat zij van dit* „ *hun voorgeven, van die* GEWELDIGE EN HEIMELIJKE AANSLA- „ GEN *bewijzen in handen hadden? Waarom*" (vragen zij) „ *dezelve dan niet te voorſchijn gebragt.*" — Het antwoord is bij ons gereed: *Het was, om dat 'er geen ſchaduw van bewijs, bij eenige mogelijkheid kon gegeven worden, dewijl de geheele aangetijgde misdaad niet aanwezig was.* — De volgende aanmerkingen op dit ſtuk, zijn van dezelfde ſchrijvers.

„ heiligden Eed geſchonden heeft (*), in zoo
„ verre dat door Deszelfs toedoen, en om Des-
„ zelfs belang alleen, het vernielend vuur van
„ den Burgerkrijg in 't hart van ons Vaderland
„ ontvlamt is, 't geen door de mannelijke en
„ burgerlievende beſluiten van *U Ed. Gr. Mog.*
„ wel in zoo verre gedempt is, dat het Neer-
„ lands ſtaat nog niet in volle vlam heeft kun-
„ nen zetten; doch het welk nog onder de as-
„ ſche ligt te ſmeulen, en welligt door de ver-
„ dervende hand ĕĕns DWINGELANDS, of van
„ den ſnooden aanhang zijner gewelddadige ME-
„ DESTANDERS aangevuurd, het weleer bloei-
„ jend en gelukkig Nederland zoude kunnen
„ verteeren. En, hoelang Ed. Gr. *Mog.* Hee-
„ ren! is die zelfde STADHOUDER de liefde en
„ wellust der Natie geweest? Immers van zijn
„ geboorteuur af, tot dien rampzaligen tijd, in
„ welken overtuigend gebleken is (†), dat Hij
„ ver-

(*) *Wat zegt ge Lezer? Zonder eenig het minſte of geringſte bewijs een Vorst van Meineedigheid te beſchuldigen!*

(†) *Zonder dat echter een eenig bewijs van die overtuigende blijken te berde heeft kunnen worden gebragt. — Zoo deze Tekenaars, althans een deel derzelver, verleid zijn; aan wien hebben zij zulks dank te weten.* — Dit laatſte ſlaat daarop: *dat velen van deze Vorstenhaters na de terugkomst van Z. H. zich op hunne onkunde beriepen.*

Zij

„ verre van het welzijn van dezen Staat voor te
„ ſtaan, *den gezworen Vijand van denzelven*,
„ onzen meineedigen Geloofs- en weleer Bond-
„ genoot in de hand werkte, zijne Eminente
„ Charges niet ſlechts verzuimde, maar ook ten
„ kwade aanwendde, en eindelijk, om dit zwart
„ Tafreel te voltooijen, aanleiding gaf, om het
„ Vaderlandsch bloed in ons onderdrukt Geme-
„ nebest door eenen Binnenlandſchen Oorlog te
„ doen ſtroomen (*). De Supplianten moeten
„ ten beſluite nog aanmerken, dat deze Reſiden-
„ tieplaats van *Uw Ed. Gr. Mog.* veelvuldige
„ malen is ontrust geworden door de ijverigſte
„ aanhangelingen van den STADHOUDER, zonder
„ dat dezelve immer zijne afkeuring van zoo
„ een oproerig gedrag getoond hebbe, ja zelfs
„ in-

Zij wisten niet wat zij getekend hadden! Maar wie kon dit van de meesten geloven? WILLEM DE VIJFDE *zeer zeker niet*, en echter hij rekende hun die misdaad niet toe! Welk eene grootheid van ziel!!

(*) *Wie ijst niet* (vragen de Jaarboekſchrijvers) *van zodanige aantijgingen aan eenen Vorst, van wiens zachtmoedigheid een ieder overtuigd is?* — Wij antwoorden: De toenmalige meerderheid der Hollandſche Staatsleden vast niet, want zoo dat hun geval geweest was, zij zouden hun genoegen over dit eerloos Schandſchrift aan die *Roervinken* niet betuigd hebben! —

„ integendeel hunne woeste en muitzuchtige po-
„ gingen ter Uwer Vergadering openlijk ver-
„ ontſchuldigd, en met den naam van *onſchuldi-*
„ *ge vrolijkheid* beſtempeld heeft. — De Sup-
„ plianten ontveinzen niet, den diepen in-
„ druk, welken de ſentimenten van den STAD-
„ HOUDER op hen gemaakt hebben, vermeenen-
„ de als getrouwe Ingezetenen verplicht te zijn,
„ dezelve met behoorlijke eerbiedigheid aan Uw
„ Ed. Gr. Mog. voor te dragen, zich verze-
„ kerd houdende, dat hunne gevoelens bij de
„ laate Nakomelingſchap zullen gerechtvaardigd
„ worden (*), en als blijken van hunne ſtand-
„ vastige getrouwheid aan *Uw Ed. Gr. Mog.*
„ aan de lieve Vrijheid, en aan het dierbaar Va-
„ derland. — Weshalven de Supplianten zich
„ keeren tot *Uw Ed. Gr. Mog.* eerbiediglijk ver-
„ kende, dat het Hoogstdezelven als Vaderen
„ des Vaderlands, welken voor het Oog des
„ Almachtigen aan hetzelve trouwe gezworen
„ heb-

(*) *De tijd zal zulks leeren!* Dit zeiden de *Jaarboek-ſchrijvers* in 1786. Wij voegen 'er bij, *dat niet het Nageſlacht, maar de Tijdgenooten, reeds voor eenige Jaren, de gruwelijke gevoelens van deze ontaarte* HAAGENAARS, *verfoeit en veroordeeld, en als de Bron van alle de Rampen het dierbaar Vaderland en den nu zaligen Vorst op deze wereld overgekomen, aangemerkt hebben.*

„ hebben, en tot heil van de Vrijheid, Vertegen-
„ woordigers van een vrij Volk zijn, behagen
„ moge, *den* ERFSTADHOUDER *in die hooge*
„ *Charges, welken hij gedurende een reeks van*
„ *Jaren*, TEGEN EED EN PLICHT, TEN VER-
„ DERVE VAN HET GEDULDIG EN TE LANG VER-
„ DRUKTE NEDERLAND HEEFT AANGEWEND,
„ *zodanig te bepalen, dat Hem, voor wien het*
„ *beste en verlichtſte deel der Natie alle liefde*
„ *en vertrouwen verloren heeft, en die nu reeds,*
„ DE STRAFFEN VAN ZIJN WANGEDRAG *in de*
„ *harten van alle brave Burgeren, zoo wel als*
„ *in zijn* GEWISSE *vindt*, ALLE MACHT BENO-
„ MEN WORDE, *om het lieve Vaderland nog die-*
„ *per in den poel van rampen te doen zinken,*
„ *waarin hetzelve* DOOR ZIJNE DIRECTIE, *uit*
„ *eenen bloeijenden gelukſtaat geſtort is, en dat*
„ *Hoogstderzelver alom beroemde Wijsheid en*
„ *Vaderlandsliefde, de noodige maatregulen tot*
„ *dat gewenschte einde beramen mogen. En wij-*
„ *ders, dat het Uw Ed. Gr. Mog. volgens Hoogst-*
„ *derzelver bekende rechtvaardigheid, goede trou-*
„ *we, en plechtige belofte behagen moge*, DE ON-
„ SCHULDIGE SLACHTOFFERS VAN DEN STAD-
„ HOUDER, *onze vrijheidlievende medebroeders,*
„ *welken* OM ZIJNENT WILLE *uit Hattem en*
„ *Elburg hebben moeten vluchten, en van alle*

„ *hunne bezittingen beroofd, en door den arm*
„ *des gewelds, (die ſlavinne van het Despotismus)*
„ *zijn uitgeplonderd, en tot de bitterſte ellende*
„ *gebragt, met de daad in hunne hoge protectie*
„ *te nemen, en hen het effect derzelver in hun-*
„ *nen uiterſten nood te doen genieten, ten einde*
„ *het aan geheel Europa moge blijken, hoe ge-*
„ *heiligd het woord van onze geliefde* SOUVERAI-
„ NE REPRESENTANTEN ZIJ! *Hoe dezelven ſteeds*
„ *voor de belangens der Vrijheid en des Vader-*
„ *lands, en het heil hunner Ingezetenen waken.*
„ *En hoe zeer Hoogstdezelven de hoogachting en*
„ *de onwankelbare getrouwheid van een vrij en*
„ *dankbaar Volk waardig zijn.*"

Wanneer men dit ſchandelijk Addres, door een *gering getal Inwoners van den Haag* (*), ge-

(*) Toen Z. H. dat ſchandelijk ſtuk gelezen had, en na aan zijne tranen en klachten eenen vrijen loop gegeven te hebben, de naamen en het getal der Ondertekenaars beſchouwde, hoorde men Hem deze aanmerking maken: „ *Toen ruim* 3000 *Ingezetenen van den Haag, zich voor*
„ *mij op eenen gepaſten en beſcheiden toon interesſeerden,*
„ *liet men dat op de ſtrengſte wijze beletten, noemende*
„ *zulks een oproerige daad van een geringe hoop opgeruid*
„ *gemeen: maar nu zich* 350 *Ingezetenen beijveren om*
„ *mij te ſchenden en te lasteren, heet het de ſtem van*
„ *een vrij Volk dat men bezig is tot ſlaven te vernederen.*"

Ge-

geteekend, en aan de *Staten van Holland* ingeleverd, leest en overweegt, en dan daarbij in aanmerking neemt, dat zulk een eerloos en Z. H. zoo zeer lasterend Libel, even als vele anderen van dien ſtempel, niet alleen door dezelven *met blijken van welgevallen geacçepteerd werdt;* maar dat men zelfs de onbeſchaamdheid en boosheid zoo verre dreef, dat men de onderteekenaars *Protectie en Beſcherming beloofde;* op het zelfde tijdſtip *dat men den voorſlag des* STADHOUDERS *tot eene ſchikking van zaken in den wind ſloeg;* behoeft men zich dan wel te verwonderen, over de ongehoorde ſtappen die door vele Leden van de alomme opgerichte *Gewapende en Ongewapende Genootſchappen* ondernomen werden, om den door de STATEN eerst aangekondigden *Burgeroorlog*, en de reeds aanvangelijk ondernomene *inbreuken op de Conſtitutie, door de verbreking van den band der Unie* met den meesten ijver te voltooijen? Het is hier de plaats en ook ons oogmerk niet, om op te geven alles wat daar van zou kunnen gezegd worden: maar dewijl de *voornaamſte Hoofdbeleiderен* en *Doorzetters*

Gepaste aanmerking! Hoe zeer heeft men in later dagen met ſoortgelijke Volksſtemmen niet alles weten gedaan te krijgen.

ters van de meest geweldadigſte maatregulen, (*die door den ſtraksgenoemden Hoogleeraar* KLUIT, te recht *met den naam van* GEWELDIGE DEMOCRATEN *gekenmerkt zijn geworden,*) zich altoos beholpen hebben, met de bekende ellendige uitvluchten, *dat* NIET ZIJ, *maar* WILLEM DE VIJFDE, *en zijne getrouwgeblevene Vrienden in de* GELDERSCHE *en* UTRECHTSCHE *Staatsvergaderingen, de eerſte aanleiding tot dien Burgeroorlog gegeven hebben; dat zij, met de aanmoediging en Protectie aan de Gewapende Genootſchappen te verlenen, en hunne aangebodene hulp in te roepen, geene andere bedoeling hadden, dan om de Conſtitutie van gebreken te zuiveren, en verre verwijderd waren, van het oogmerk om* DEN BAND VAN DE UNIE *te breeken, en den* ERFSTADHOUDER *den voet te ligten:* Ja, daar het nog in deze dagen, niet mangelt, *aan zulken van die Clasſe*, die ſtout en ferm blijven beweeren, *dat zoo Z. H. zich naar hunne oogmerken geſchikt hadt; dat wanneer zij in* 1787 *in de ontwikkeling van hunne plannen tot het Grondwettig herſtellen van den Staat niet waren belet geworden door den intocht van de Pruisſiſche Legermacht; dat als dan het heil der Natie, en den Luister van het Huis van Orange door hen op onwrikbare gronden zou zijn gevestigd geworden*; zoo oordeelden

deelen wij het hier ter handhaving van de in dit opzicht zoo gruwelijk geſchondene Eer des overledenen ERFSTADHOUDERS noodzaaklijk en plichtmatig te zijn, *om ſlechts eenige van de vele geweldige ſtappen, door die Gewapende en Ongewapende beſtrijderen van* UNIE, CONSTITUTIE, *en* ERFSTADHOUDERSCHAP, *het zij in eigen perſoon bedreven, of door voorbeeld aangemoedigd zijnde, aan te ſtippen*, ten einde elken waardheidlievenden in de gelegenheid te ſtellen, om te kunnen beoordeelen, of door die geweldige handelingen bij eenige mogelijkheid het welzijn van Vorst en Vaderland immer zou hebben kunnen bevorderd worden? Om dit zoo duidelijk mogelijk zij te volvoeren, zullen wij ſlechts eenige van de door WILLEM DE VIJFDE op den duur gewraakte daadzaken ſlechts vraagsgewijze voorſtellen. En dan vragen wij

In de EERSTE PLAATS: of het eenigzints overeenkomſtig met de UNIE, en de daar op gebouwde Conſtitutie gehandeld was, dat *de meerderheid der Staten van Holland*, als *Betaalsheeren van een groot gedeelte der Militie*, ſtaande in Eed en Dienst van het Algemeene Bondgenootſchap, (het welk uit hoofde van het Vermogen en den Rijkdom van hun Gewest, ruim twee derde deelen van het geheel bedroeg) buiten

ten kennis van *Z.* H. en zonder Communicatie te geven aan de Staten der andere Gewesten in hunne qualiteit als *Territoiriale Souvereinen* beſchouwd zijnde, dezelve uit de Grensvestingen en andere Guarniſoenen opontbood, met last, *om een Cordon langs de Grenzen van Holland te formeeren, ſtrekkende van de Maaze tot aan de Zuiderzee, ten einde hunne Provincie, tegen eenen voor-onderſtelden binnenlandſchen Vijand, in die zelfde evenredigheid te dekken; als de meer afgelegene, en dus voor Vijandelijken aanval van Vreemden meer blootgeſtelde Gewesten, van Defenſiemiddelen te ontbloten?* Met bedreiging tevens aan hen die aan die order niet dadelijk obtemporeerden, dat zij de beurs geſloten, en de zoodanigen als ongehoorzamen uit den dienst casſeeren, en aan hun lot blootgeſteld laten zouden? Was het van den *Generaal-Majoor* VAN RIJSSEL, (die het Opper-commando over het Cordon verkreeg,) en van de overige Officieren, die zich, *deels* uit vreze voor gebrek wanneer zij van hunne Tractementen ontzet werden; *deels* om de voordeelen die hen in cas van obedientie toegezegd werden, volgens de regelen van den Dienst, en ingevolge hunnen Eed van trouwe aan de Republiek gepræsteert, wel gehandeld, toen zij buiten toeſtemming van den Souverain, op wiens

Ter-

Territoir zij zich bevonden, en aan wien zij bij hunne aankomst insgelijks den Eed van gehoorzaamheid en trouwe gezworen hadden, aan de ontvangene bevelen van *Holland* voldeden, en zich derwaards op marsch begaven? De PRINS oordeelde, dat alle deze handelwijzen *verderffelijk voor het Land*, en vierkant *strijdig met de* UNIE waren, want, dat wanneer de Staten van elk Gewest het voorbeeld van *Holland* volgden, om naar willekeur over de door haar betaald wordende Corpsen te beschikken; en aan andere Corpsen hun Territoir te ontzeggen; het geheele Bondgenootschap ontbonden, en de onderlinge bescherming die de Gewesten aan elkander verschuldigd waren, en tevens Zijne *Erffelijke Waardigheid van* KAPITEIN-GENERAAL vernietigd werdt. — Was het:

In de TWEEDE PLAATS, strookende met de UNIE, dat men de daar bij als *wettig verklaarde Schutterijen in de Steden*, aan het verval waar in dezelven staande de Stadhouderlooze Regering geraakt, en, in de over het geheel genomen 26 rustige jaren, na de herstelling van de Stadhouderlijke Regering gehouden waren, toonde te willen blootgesteld laten, terwijl men in tegendeel zich bij het ontstaan der Americaansche Twisten, alle moeite gaf, *om Vrijcorpsen en Genootschappen van Wapenhan-*

handel, geheel afgeſcheiden van de Schutterijen, en in alles op eenen Militairen leest geſchoeit, niet ſlechts in de Steden, maar zelfs op Dorpen en in Gehuchten ten platten Lande, op de been te brengen, onder het voorwendſel, dat zulk eenen gewapenden Burgerarm het ware bolwerk was, waar achter de Vrijheid alleen veilig kon aangemerkt worden, waarom men de Leden derzelver, in onderſcheiding van anderen die tot de wettige Schutterijen behoorden, als echte Zoonen der Vrijheid, alleen het vertrouwen van den Souverain waardig ſchatte? Daar de UNIE van geene *Vrijcorpſen, geheel onafhangelijk van de Stedelijke Overheden* gewaagde, en daar en tegen *Gewapende Schutterijen, onder beſtuur of invloed van de Magiſtraten ſtaande*, verordende, zoo was dit de oorzaak, waarom WILLEM DE VIJFDE zich tegen de oprichting van die bijzondere Vrijcorpſen van den beginne af aan verklaarde; en om dat Hij dit deedt, zoo beſchouwde men Hem als een Vijand van den Burgerlijken Wapenhandel, en een Belager van de Burgerlijke Vrijheid, dewijl velen dezelve waanden gelegen te zijn, in het onophoudelijk handteeren van den Snaphaan of het Kanon, en in het dragen van eene Militaire Uniform, waar in zij ſoms eene belagchelijke figuur maakten. — Deze hatelijke gevolgtrekking was intus-

tusschen van allen grond ontbloot: want het was 'er zoo verre af, dat Z. H. den Wapenhandel voor de Leden der wettige Schutterijen onnoodig of geene aanmoediging waardig gekeurt zoude hebben; dat Hij bij gelegenheden van plechtige inhalingen van Zijnen Persoon en Familie, dikwijls Zijn gevoelen te kennen gaf, *dat de Schutters wel geene Soldaten behoefden te zijn, doch dat zij echter*, volgens de Ordonnantien in 1749, veel al door Zijnen Doorluchtigen Vader, overeenkomstig den *geest van de* UNIE, *en de plaatselijke gelegenheid, en bevolking der Steden geëmaneert, in zoo verre moesten geoeffend worden, dat zij, in geval van noodzaaklijkheid de Wapenen met succes voeren konden:* en wanneer Hij dit bij de paradeerende Vaandelen bespeurde, bleven de bewijzen van Zijne goedkeuring niet achter. Opmerkelijk, en bij het behandelen van dit onderwerp bijzonder te passe komende, is hier den hoofdzakelijken inhoud, van eene ons in de hand gestelde Missive, die Z. H. in den nazomer van het jaar 1778 (tijdstip waar in het transformeeren van Vrije Burgers in Soldaten, door het oprichten van *Vrijcorpsen*, in vele oorden des Vaderlands met zoo veel drifts werdt aangevangen) aan eenen der Regenten van zekere Stad in Holland schreef, bij gelegenheid (zoo als uit dien brief blijkt) dat

Z. H. was geinviteerd geworden, om de afvuuring van het aldaar opgerichte *Exercitiegenootſchap*, (toen nog uit liefhebberij geſchiedende) met Zijne tegenwoordigheid te vereeren, waar in de Vorst zich aldus uitdrukte: „ *Ik zou geen* „ *oogenblik gehaſiteert hebben, om aan het ver-* „ *zoek ter bijwoning van de onlangs verrichte* „ *afvuuring van het Exercitiegenootſchap Uwer* „ *Stad te defereeren, ingevalle ik het mij zel-* „ *ven niet tot eenen regel had voorgeſchreven, om* „ *mij altoos van diergelijke verzoeken te moeten* „ *excuſeeren, dewijl ik het daar voor houde, dat* „ *het Enthuſiasme voor den Wapenhandel, dat ſom-* „ *migen thans aan den dag leggen, niet zonder* „ *deſſein geſchied, dat welligt door vele onkundigen* „ *niet eerder ontdekt zal worden, dan wanneer* „ *het te laat is. Zoo men het nuttig en noodzaak-* „ *lijk keurt, dat Burgers in het Militaire Vak* „ *kundiger worden, waarom geeft men dan daar* „ *toe geene gelegenheid aan die Leden der Schut-* „ *terijen, welken volgens de Costumen der Ste-* „ *den tot Schutters zijn aangeſteld en beëedigd?* „ *Aan dezen is het bewaren der Stedelijke rust,* „ *en het beletten van alle overlast en geweld in* „ *de Steden, bij de* UNIE *toevertrouwd, dat niet* „ *zonder eene zekere maat van kennis in den* „ *Wapenhandel geſchieden kan: doch men laat*

„ *de*

„ *de Schutters over het geheel onkundig, en be-*
„ *ſteed alle vlijt aan de Leden der Exerçitiege-*
„ *nootſchappen. Ik kan dit niet approbeeren, en*
„ *zal mij daarom wel onthouden, om door mijne*
„ *tegenwoordigheid een bewijs te geven, als of ik*
„ *dat werk met genoegen aanſchouwde.*"

WILLEM DE VIJFDE had derhalven, met zich tegen de *Vrijcorpſen* en *Exerçitiegenootſchappen* te verklaren, toen het nog liefhebberij heette, geen oogmerk, *om de Ingezetenen dies te gereeder onder het juk van Zijne Soldaten te doen bukken, zoo als velen van Zijne Haters Hem openlijk te laste lagen;* maar Hij zag toen reeds, dat 'er onder al dat ijveren voor den Wapenhandel een adder in het gras verborgen lag, die t'eenigen tijde, de hartáder van den welvaart des Vaderlands en deszelfs Conſtitutie treffen konde, wanneer men het niet in tijds verhoede, waarom Hij niet afliet, om bij alle gelegenheden voorname Leden van Regering in de Steden te waarſchuwen, dat men op zijne hoede moest zijn, want dat al dat Exerçeeren, Manœuvreeren en Paradeeren, met een geheel ander doelwit aangevangen werdt, dan men 'er openlijk aan toeſchreef, en in de aanſpraken welken bij Afvuringen en Paradeeringen voor het Front van die Corpſen gedaan werden, te kennen gaf. „ *Het heet nu,*"

(hoorde men Z. H. bij zekere gelegenheid ten tijde van de onlusten met den Keizer, tegen een Regent zeggen, die met dat werk al vrij hoog liep, en het Exerçeeren als eene aangename en nuttige oeffening voor jonge lieden beſchouwde:) „ *Het heet nu eene nutte en aangename uitſpan-*
„ *ning; men oordeeld op die manier den Wapen-*
„ *handel op alle moogelijke wijzen te moeten be-*
„ *voorderen, om ingevalle van eenen Vijandelij-*
„ *ken inval, Haardſteden en Altaren tegen uit-*
„ *heemsch Geweld te beſchermen; doch ik vreze,*
„ *dat het in de Republiek, even als elders gaan*
„ *zal, namelijk, dat men beide aan inheemsch*
„ *geweld zal exponeeren, en door de Wapenen*
„ *zal trachten te bewerken, het geen men hei-*
„ *melijk bedoeld, en reeds in voorraad berekenen*
„ *kan, buiten dat niet te zullen verkrijgen.*" Hoe zeer heeft de ondervinding, na verloop van ſlechts drie jaren deze voorſpelling van Z. H. niet bewaarheid? Het is deze aanmerking die ons wenkt, om in de

DERDE PLAATS te vragen: of het overeenkomſtig de UNIE, en ſtrookende met den vastgeſtelden Regeringsvorm des Vaderlands gehandeld was, dat toen men door het te werk ſtellen van alle mogelijke dwangmiddelen, het oprichten van Gewapende en Ongewapende Genootſchappen, over

over de geheele uitgeſtrektheid des Vaderlands volvoerd hadt, onder voorwendſel dat de EERSTEN *tot eene nuttige uitſpanning*; en de TWEEDEN *tot verkrijging van eene gegronde kennis in 's Lands Historie, en in der Steden Handvesten en Privilegien ſtrekken moesten*; de Vergadering van Holland echter ſtilzwijgend aanſchouwer bleef, *toen de Hoofdbeleiderên van alle die nieuwigheden ondernemen durfden, om met kennis en goedkeuring, en onder het oog van de Regeringsleden van vele Seden, Circulaire Misſives af te zenden, aan de Commandanten en dirigerende Leden van alle die Corporatien, waar in zij verzocht en aangeſpoort werden, op zekere daar bij opgegevene Plaatſen en Dagen, Gedeputeerden te zenden, voorzien met uitdrukkelijken last* OP *bevorens opgegevene Punten,* OF *op zoodanige andere Voorſtellen, als op de Vergadering zouden mogen gedaan worden?* — WILLEM DE VIJFDE van oordeel zijnde, dat 'er om den Wapenhandel te oeffenen, zoodanige Vergaderingen van Gedeputeerden niet noodig waren, gaf (volgens eene thans voor ons liggende Anecdote) op het eerſte gezicht van dit verſchijnſel Zijne verbazing en bekommering aan VAN BLEISWIJK te kennen, noemende zoo iets, „ *een Rijk in een Rijk te ſtichten, en een openlijk Attentaat, zoo op de Souve-*

„ *rai-*

„ *rainiteit der Staten, als op de Hoogheid en*
„ *Gerechtigheden van den Lande en hunne Ver-*
„ *gadering, adhorteerende den Minister, om zijne*
„ *Heeren en Meesters op dat alles opmerkzaam*
„ *te maken, en door zijnen invloed te willen me-*
„ *dewerken, dat zulke bijeenkomsten krachtdadig*
„ *zouden belet worden, want dat het bij de Hoof-*
„ *den des werks op eene omverrewerping van de*
„ *Conſtitutie en Regeringsvorm gemunt was:*" maar toen heette het bij dien Minister, „ *eene*
„ *kwalijkgeplaatſte en te verre gedrevene vreze,*
„ *die Z. H. was aangejaagd, vermits men tegen*
„ *zoo iets* (ingevalle dit het oogmerk zijn mogte)
„ *wel zoude waken:*" Doch wat leerde de onderviudig, ſtechts na verloop van eenige maanden, dat die Bijeenkomsten in zwang geraakt, getolereert, en op den duur gehouden werden? Kwamen zij die aldaar verſchenen, met een oogmerk om de hooggeſtegene verdeeldheden en twisten te doen eindigen, en de zoo verre verwijderde Eendracht tusſchen *Regenten* en *Ingezetenen*, tusſchen *'s Lands Hooge Machten* en *den* ERFSTADHOUDER wederom in te roepen, en te doen herleven? Alles behalven dat. De *Houding* die deze Gedeputeerden aannamen; de *Gesprekken* die zij alomme openlijk voerden; en hunne openlijk aan den dag komende *Werkzaamheden*, getuigden juist het te-

tegendeel, en zetteden het zegel der waarheid op alles wat de DOORZICHTIGE VORST voorſpeld had, toen men het ware oogmerk nog bedekt hieldt, of ten minſten voor hetzelve nog niet openlijk uitkwam. Trouwens, men zag dat gaarne bij de Hollandſche meerderheid: want alle die *ſamenſcholingen* moesten dienen, om het reeds vroeg gevormd Plan *ter onderminning van de* UNIE *en van der* ERFSTADHOUDERS *gezach, al verder te ontwikkelen, door Hem,* (in navolging van ſommige *Stedelijke Regenten* en *Ministers*, die aan alles den toon gaven) *als de éénige oorzaak van 's Lands Onheilen door gewapende Burgers te doen verklaren, om door dien weg geheel de Natie tegen den besten Vorst in het harnas te jagen, en daar en tegen het gezach van de zoo hooggeroemde Vaderen des Vaderlands uit te breiden.* Men wane niet, dat wij dus ſprekende, ons van te ſterke uitdrukkingen bedienen, want het is ſlechts een ſtuksken der zake van een Adres: dat men in de maand *September* 1786, uit den boezem van éénen der Vergaderingen van deze *Gewapende Helden*, binnen de Stad *Leyden* gehouden, (en op welken de beruchte PIETER VREEDE de pen voerde,) houdende aan de *Staten van Holland*, zag ten voorſchijn komen, hetwelk dien Vorst zoo vele bittere zielsverdrieten ver-

oorzaakte, en in deze bewoordingen was opgesteld: (*)

„ Geven met eerbied te kennen, de Gecommitteerden ter vergadering van Schutterijen en „ Gewapende Corpsen binnen deze Provincie; „ dat zij met de levendigste gevoelens van hartelijke erkentenis en zuivere hoogachting, in „ de genomene besluiten van UEd. Gr. Mog. „ de Edele en Burgerlievende pogingen en werkzaamheden van rechtgeaarte volksbestuurders „ ten duidelijkſten ontwaar worden, en door het „ hoogstloffelijk gedrag van UEd. Gr. Mog. „ zich gesterkt vinden, om overeenkomstig hunne duure verplichting, den luister van hun „ Vaderland, de Vrijheid, de Privilegien en de „ Voorrechten, zoo van zichzelfs, als van hunne medegenooten, voorteſtaan en te handhaven, „ zij te minder kunnen afzijn, om de gevoelens van hunne harten onbewimpeld voor „ UEd. Gr. Mog. openteleggen."

„ Dat

(*) Wij hebben de overneming van dit Adres dies te noodzakelijker gekeurt, om dat WILLEM DE VIJFDE hetzelve altoos heeft aangemerkt, als een van de voornaamste bronnen, waaruit de onheilen het dierbaar Vaderland en zijnen Persoon bejegend zijn voortgesproten, als zijnde opgevuld met de tastbaarste leugens, die door de ondervinding van den dag gelogenstraft worden.

„ Dat de Ondergeteekenden niet zullen treden
„ in een uitvoerig verhaal van gebeurenisſen,
„ die versch in het geheugen zijn, en waarin
„ het geheel weldenkend Nederland maar al te
„ gevoelig gedeeld heeft, om met veel woor-
„ den aan *UEd. Gr. Mog.* te worden voorge-
„ dragen: kortlijk zullen zij ſlechts de bronnen
„ aanwijzen, waaruit, hunnes bedunkens, de
„ onheilen die Nederland thans drukken zijn
„ voortgevloeit."

„ Het gehouden gedrag van den STADHOU-
„ DER in den jongſten Engelſchen Oorlog, het-
„ welk zoo veel ſtof van klagten heeft opge-
„ levert, voor allen die genen wien het waar be-
„ lang des Vaderlands regt ter harte ging; de
„ pogingen die men bij aanhoudenheid heeft zien
„ aanwenden, door hen die het STADHOUDER-
„ LIJK HUIS zijn toegedaan, om niet alleen wer-
„ keloos en weerloos onze Bezittingen aan de
„ roofzucht van eenen verraderlijken Bondge-
„ noot overtelaten; maar om ook door Binnen-
„ landſche twisten aanteſtoken, en oproeren te
„ verwekken, de Burgerlijke vrijheid den zeke-
„ ren doodſteek te geven; en om willekeur en
„ overheerſching op den throon te plaatſen; de
„ tegenwoordige gebeurenisſen, die een volſla-
„ gen toeleg van de Stadhouderlijke partij aan

„ den

„ den dag leggen, om eindelijk door geweld „ dat gene te verkrijgen, waartoe list en op- „ roer te kort ſchoot: dit alles ontdekt middag- „ klaar, dat het de STADHOUDER zelve is, aan „ wien vooral deze rampen te wijten zijn, en „ tegen welke de ondergetekende voornaam- „ lijk vermeenen op hunne hoede te moeten „ zijn."

„ De afſchaffing der Recommandatien, het be- „ palen van het Commando over het Guarni- „ ſoen van de Reſidentie; en, om niet alles op „ te halen, de jongſte beſluiten van *UEd. Gr.* „ *Mog.* genomen met betrekking van den STAD- „ HOUDER, zijne ſuffiçante bewijzen, dat de on- „ dergetekenden niet misgetast hebben, *in de* „ *voornaamſte Bron van Neêrlandsch Rampen in* „ *den perſoon van* WILLEM DE VIJFDE *te hebben* „ *aangewezen.*"

„ *Utrecht*, *Wijk*, *Hattem*, en *Elburg* gevoe- „ len de uitwerkſels zijner wrokkende heerſch- „ zucht, ſchoon men niets anders ten laste der „ Burgers van die Steden heeft ingebragt, dan „ dat zij rechten handhaafden, die voor het „ bloed hunner vaderen gekocht, nimmer vol- „ gens de grilligheid of heerſchzucht van den „ STADHOUDER, of zijne begunſtigden mogen „ afgeſtaan of weggeſmeten worden; dan dat zij „ hun-

„ hunne bezwaren, die bij eenigen zelfs zijn
„ ingeroepen, hebbende ingeleverd, ook deswe-
„ gens herſtel gevorderd hebben, of daar de
„ dwang en willekeur hen die weigerde, zelfs
„ de hand ter herſtelling hebben uitgeſtoken.
„ De STADHOUDER, voor dezen zoo traag of
„ nalatig in het uitvoeren der middelen ter afwee-
„ ring van Buitenlands geweld, ontdekt naauw-
„ lijks de neiging om den Burger in zijne wet-
„ tige werkzaamheid te verhinderen en met ge-
„ weld te ſtremmen, *of zijn ijver om Soldaten*
„ *tegen 's Lands Ingezetenen aan te voeren, en*
„ *den Vrijgeborenen Burger met het moorddadig*
„ *ſtaal op de borst, in eenen verachtelijken ſlaaf*
„ *te herſcheppen, ontſteekt derwijze, dat Neder-*
„ *land met verbazing erkennen moet, dat de*
„ STADHOUDER (indien men een wettig gevolg uit
„ zijne werkzaamheid in dat geval mag trekken)
„ *den Burger die zijne Rechten handhaaft, voor*
„ *een ongelijk grooter vijand houdt, dan den uit-*
„ *heemſchen verbondbreker, die niets minder be-*
„ *doelde, dan de geheele welvaart van Nederland*
„ *den bodem in te ſlaan!* UEd. Gr. Mog. too-
„ nen zelfs dit op te merken, daar in den jong-
„ ſten oorlog, in ſtede van aanſporing tot meer-
„ dere activiteit gelijk toen het geval was,
„ UEd. Gr. Mog. thans het beſluit neemen,

„ *om*

„ *om den* STADHOUDER *in zijne vaart, om den*
„ *vrijen Burger door geweld van wapenen te dwin-*
„ *gen, zoo veel mogelijk is te ſtuiten.*"

„ Even zoo min als *UEd. Gr. Mog.* deze ge-
„ weldige ſtappen van den STADHOUDER, (die
„ als het beweegrad zijner afhangelingen, hier
„ vooral in aanmerking komt) onverſchillig of
„ werkeloos aanzien; even zoo min beſchou-
„ wen de *Gewapende Burger-Corpſen*, uit wier
„ naam de Ondergeteekenden de eer hebben te
„ ſpreken, deze aanvallen op de Burger-vrijheid
„ met een onverſchillig ſtilzitten. *Neerlandsch*
„ *Burgerſtaat, mag in de voorledene Eeuwen,*
„ *de verklaarde Adders in haren boezem gebor-*
„ *gen, en een nieuw leven geſchonken hebben;*
„ *maar thans is zij te zeer verlicht, is te zeer*
„ *met hare eigene belangen bekend, om door*
„ *ingeſtampte volksvooroordeelen verblind, den*
„ *Vorſtelijken dolk te kuſſen, die haar tot den*
„ *verachtelijkſten rang vernederd, of haar het*
„ *hart doorboord. Neerlandsch Burgerſtaat er-*
„ *kent de verplichtingen die zij aan het* STAD-
„ HOUDERLIJKE HUIS *heeft: doch wanneer 'er uit*
„ *dat Huis* EEN ALVA *te voorſchijn komt, dan*
„ *gaat zij met hare onafhangelijkheid en groot-*
„ *heid te raade, en verzet zich tegen* DEN VIJ-
„ AND DER BURGEREN, *om het even welk eenen*

„ *naam*

„ *naam hij voert, of wie zijne voorouders wa-*
„ *ren.*"

„ Uit dit alles kunnen *UEd. Gr. Mog.* dui-
„ delijk opmaken, *dat wij den* STADHOUDER,
„ *als de Bron aanmerken, waar uit alle die ge-*
„ *weldadige handelingen zijn voortgevloeid, en om*
„ *wiens wille, eerlang, zoo God Almachtig het*
„ *niet verhoede, Nederland in een bloedbad zal*
„ *veranderd worden! De getrapte Burger is wak-*
„ *ker geworden! Zijn geduld is geëindigd! Alles*
„ *noopt hem tot zelfsverdediging! De Unie van*
„ *Utrecht, door de gewelduige ſtappen van den*
„ *Stadhouderlijken aanhang openlijk geſchonden,*
„ *noodzaakt hem ter handhaving van dat plech-*
„ *tig verbond, dat door Burgerbloed zal uitge-*
„ *wischt worden.*"

„ Openlijk derhalven, leggen de Ondergeteek-
„ kenden bij dezen een bewijs af, van hunne
„ levendige dankerkentenis voor de vaderlijke
„ voorzorg, en de krachtdadige middelen, door
„ UEd. Gr. Mog. gebezigd, *in de beteugeling*
„ *der gevaarlijke ondernemingen van den* STAD-
„ HOUDER, die men te recht moet aanmerken, als
„ de gevolgen eener ingewikkelde bedreiging in
„ deszelfs brief van den 13 *Augustij* gedaan, als
„ niet kunnende berusten in UEd. Gr. Mog.
„ Reſolutie. De Ondergeteekenden, door zoo

„ ve-

„ vele ſterk ſpreekende blijken van UEd. Gr.
„ Mog. Vaderland- en Burgerliefde, in hun ver-
„ trouwen op het wijs en loffelijk beſtuur van UEd.
„ Gr. Mog. volkomen bevestigd, voelen zich
„ gedrongen, en vooral in deze hagchelijke tijd-
„ ſtippen, om UEd. Gr. Mog. plechtig van
„ dat vertrouwen niet alleen te verzekeren,
„ maar ook met daaden daar van blijken te ge-
„ vens, als UEd. Gr. Mog. die ten nutte van Va-
„ derland en Vrijheid zouden komen te eisſchen.
„ Zij beſchouwen zich als Contractanten van dat
„ groote verbond, dat de VII. Provincien niet
„ blotelijk vereenigd, maar ook der Burgeren
„ Vrijheid en Privilegien verzekerd, en vol-
„ gens deze heilige verbindtenis zijn zij gereed,
„ om alle inbreuken op dezelven met alle magt
„ te weeren, om het ſtiptelijk te onderhouden
„ en de ſchenders van hetzelve ter welverdien-
„ de ſtraffe te vorderen. — Insgelijks vertrou-
„ wen de Ondergetekenden, dat UEd. Gr. Mog.
„ onbezweken zullen voortgaan, in de Vaderlij-
„ ke bezorgdheid over de Ingezetenen dezer Pro-
„ vincie, dat zij niet zullen ophouden met ef-
„ ficaçieuſe middelen te beramen, om den
„ STADHOUDER bij zijn plicht te houden, en dat
„ UEd. Gr. Mog. nooit zullen gedogen dat Hij
„ nimmer ongeſtraft eenen geweldigen aanval
„ doe

„ doe op de Rechten en Vrijheden van Burgers,
„ die bij de *Unie van Utrecht* hen zijn ver-
„ zekert geworden. Eindelijk nog vertrouwen
„ zij, dat UEd. Gr. Mog. de geweldige onder-
„ nemingen op *Utrecht*, *Wijk*, *Elburg* en *Hat-*
„ *tem*, en op alle andere plaatſen die in het
„ vervolg daar mede zouden mogen worden be-
„ dreigt, met alle macht zullen te keer gaan,
„ dezelve aanmerkende, als een ſchennis van de
„ *Unie*, en eenen ſtrafbaren aanval op het Souve-
„ rain Gezach van deze Landen. Tot welke ge-
„ wichtige en heilzame einden, de Ondergetee-
„ kenden UEd. Gr. Mog. den krachtigen bijſtand
„ van Neerlandsch God, en Zijnen Zegen hart-
„ grondig toewenſchen. &c."

Zie daar, onbevooroordeeld en waarheidlievend Lezer! door het overnemen van dit ſchandelijk Lasterſchrift, voortgekomen uit den boezem *der Leden van deze algemeene Vergadering van Afgevaardigden der Gewapende Genootſchappen in Holland*, het door ons hier boven opgegeven DERDE VOORSTEL, zoo wij vertrouwen genoegzaam beantwoord, en U tevens in de gelegenheid geſteld, om de *denkwijze van de Requeſtranten, omtrent Z. H. en 's Lands gewichtigſte aangelegendheden*; zoo ook, *het ware oogmerk van hunne bijeenkomst* te kunnen opmaken! En daar de

Staats-

Staatsleden, ondanks de betrekking waar in zij op dat tijdſtip met *'s Lands* ERFSTADHOUDER nog ſtonden, geene zwarigheid maakten, om dat ſtuk niet alleen aan te nemen; maar ook als een uitmuntend bewijs van der Inleveraren echt Patriottisme, en gehechtheid aan hunne Perſonen te begroeten, en eene zeer vleijende Reſolutie waardig te keuren, op een tijdſtip, dat zij hun Gewest door Militaire Macht in ſtaat van verdediging begonden te ſtellen; zoo willen wij geruſtelijk aan uw oordeel verblijven laten, om te beſlisſchen, wie hier de Vaan tot het voeren eenes volſlagenen *Burgeroorlogs* in het binnenſte gedeelte des Lands begon te planten, of ZIJ, *die over het grootſte deel van 's Land Militie naar willekeur beſchikten; en alle de Ingezetenen, met zulke gevoelens bezield, tot bereiking van dat oogmerk, de wapens in handen wilden geſteld hebben?* Of 's LANDS ERFSTADHOUDER, *die de Landmacht van den Staat, en de Gewapende Schutterijen in de Steden wilde doen dienen, tot die heilzame en nuttige oogmerken, (namelijk ter wering van Buiten- en Binnenlandsch Geweld,) als waar toe beiden volgens de* UNIE *verordend waren?* In de daad, de beſlisſing van deze vragen valt niet moeijelijk, en elk, die het door ons bijgebragte aangaande de bedrijven der *geweldige Democraten*

ten van dien tijd onpartijdig overweegd en naar waarheid beoordeeld, zal hier niet lang in twijfel behoeven te ſtaan om toe te ſtemmen, EENSDEELS: dat het goedkeuren en toejuichen van zulke hatelijke en wraakzuchtige gevoelens ten aanziene van WILLEM DE VIJFDE, het middel niet was, *om de plaatshebbende abuizen en ingeſlopene misbruiken in de Regering te redreſſeren, of de oorſprongelijke Conſtitutie, door het bloed der Vaderen gevestigd, grondwettig te herſtellen,* zoo als Zijne verbitterde Vijanden altoos beweerden: en ANDERDEELS: dat die Vorst de wettigſte en gegrondſte redenen hadt, om de Hem, zoo door de aldusdenkende *Hollandſche* en andere *Staats- en Regeringsleden*, als door vele *Gewapende en Ongewapende Genootſchappers* aangetijgde misdaad, *van eenen Burgeroorlog te hebben aangevangen*, van zich af te weren, door zijn gedrag, en de gronden waarop hetzelve berustte, bij alle gelegenheden aan geheel de wereld bloot te leggen, met aanbieding tevens, om als nog aan Zijne zijde, met Regeringsleden en Ingezetenen, op eene Conſtitutioneele wijze te willen medewerken, om de verdeeldheden en twisten te doen ophouden, en het beroerde Vaderland te bevrijden van de onheilen, die hetzelve zeker te wachten hadde, wanneer men hittig en driftig volhieldt,

om dezelve door geweld van wapenen te doen voortduuren, en zulke gevoelens op die wijze aan andersdenkende Gewestelijke en Stedelijke Beſtuuren op te dringen.

Even zoo juist en gegrond als het oordeel van WILLEM DE VIJFDE, over deze en meer andere violente handelwijzen *van deze geweldige Democraten* was, even zoo zeer was ook dat, het welk Hij over het bedrijf van zulke Regenten en Staatsleden velde, die wij hier voren, op het voetſpoor van den *Hoogleeraar* KLUIT *als eigenbelangzoekende Aristocraten* leerden kennen, en welken zich in onderſcheiding van de eerſten, *Republikeinen* en *Gemeenebestgezinden* noemden, toen zij, ziende tot welke buitenſporigheden en geweldige Inconſtitutioneele middelen men tegen hunne ware bedoeling overſloeg, den hang aannamen, om de zoodanigen in de volvoering hunnes ontwerps tegen te gaan, door (quaſi) de CONSTITUTIE en den STADHOUDER te willen conſerveren, terwijl zij ter uitbreiding van hun gezach, aan beiden, zoo wel als aan het begeerd wordend *overdreven Volksgezach*, een vijandig hart toonden toe te dragen. Behoeven wij aan onze in 's Lands Geſchiedenisſen van dien tijd ervaren Lezeren te zeggen, dat wij dus ſprekende het oog hebben, op het oordeel dat Z. D. H. velde, over de beruchte

Ac-

Acte van onderlinge Verbindtenis tusſchen eenige (zoogenaamde) *Vaderlandlievende Regenten, ter handhaving van de Republicainſche Conſtitutie*, welk ſtuk op eene listige wijze, en met het hatelijkſte oogmerk, ter ondermijning van des Stadhouders gezach opgeſteld zijnde, door 79 Regenten uit de VII Provinçien onderteekend werdt, op eene Vergadering welken zij *in de maand Auguſtus* 1786 binnen de Stad *Amſterdam* hielden, na dat zij, even als de Leden der Gewapende Genootſchappen, bevorens op verſchillende tijden en plaatſen bijeen gekomen waren? Welke Acte (met aandacht beſchouwd) voor de vastgeſtelde *Conſtitutie des Vaderlands* en het *Erfſtadhouderſchap*, van dezen zeer verre uitzienden en bedenkelijken inhoud was: (*)

„ Wij ondergeteekende Regenten, en alzoo
„ Medevertegenwoordigers des Volks in de on-
„ derſcheidene Provinçien dezer Republiek, rijpe-
„ lijk overwogen hebbende, den jammerlijken toe-
„ ſtand en het diep verval des gantſchen Vader-
„ lands;

(*) Wij plaatſen dit ſtuk hier in zijn geheel, om onze Lezeren dies te gegronder te kunnen doen oordeelen, over de wichtigheid en juistheid der aanmerkingen die WILLEM DE VIJFDE op hetzelve maakte, welke wij 'er zoo aanſtonds op zullen volgen laten, om het eene met het ander te kunnen vergelijken.

„ lands; verklaren, tot onderlinge verzekering
„ omtrent onze ware oogmerken en goede inten-
„ tie, met de inrichting van deze onze vereeni-
„ ging en correspondentie, geen ander oogmerk
„ te hebben, dan om de algemeene belangen met
„ meer eensgezinde pogingen te kunnen voor-
„ ſtaan en verdedigen, tot verhaasting van eene
„ zoo hoognodige, en te recht bij het beste ge-
„ deelte der Natie begeerd wordende Grondwet-
„ tige Herſtelling. Wij betuigen dierhalven bij
„ deze op het plechtigſte, geen ander voornemen
„ te hebben, dan om met al ons vermogen de
„ ware Republicainſche Regeringsvorm in ons
„ Gemeenebest, namelijk *eene Regeringsvorm bij*
„ *Repræſentatie des Volks, gegrond op den aart*
„ *der Conſtitutie, en de Privilegien van de bij-*
„ *zondere Gewesten, Steden, en Leden van dien,*
„ *en bevestigd bij de Unie van Utrecht, met een*
„ *daar aan ondergeſchikt Erfſtadhouderſchap,*
„ *erflijk in het Huis van Oranje, voor zoo verre*
„ *zulks met de ware gronden van 's Lands en der*
„ *Ingezetenen Onafhangelijkheid, en het welzijn*
„ *van het Vaderland niet is ſtrijdende:* zonder
„ dat wij immer zullen trachten mede te werken
„ tot, of te gedogen het invoeren van eene *Al-*
„ *leenheerſching*, of eene Onafhangelijke en tegen
„ de Priviligien ſtrijdende *Familie-Regering*, met

„ ver-

„ verſtomming van de loffelijke en eerbiedwaar-
„ dige Volksſtem; even zoo min als eene *vol-*
„ *ſtrekte Democratie of Volksregering buiten Re-*
„ *præſentatie:* maar dat wij de gemelde *Drie wij-*
„ *zen van Beſtuur*, als voor dit Land ten hoog-
„ ſten verderffelijk, met raad en daad, en alle
„ mogelijke gepaste middelen zullen trachten te-
„ gen te gaan en te weren. Gelijk wij ook op
„ het plechtigſte betuigen geene andere bedoeling
„ te hebben, dan de ware Chriſtelijke Gereformeerde
„ meerde Godsdienſt, zoo als dezelve in de pu-
„ blieke Kerken dezer Landen geleerd word;
„ welken wij, benevens de Burgerlijke Vrijheid
„ houden voor onſchatbare vaſtigheden van *Neer-*
„ *landsch Staatsgebouw*, insgelijks met allen ijver,
„ ernſt, en nadruk te handhaven, zonder mede
„ te werken of te gedogen, dat de gronden van
„ den Godsdienſt op eenigerhande wijze wor-
„ den ondermijnd, behoudens nogthans eene bil-
„ lijke vrijheid van Godsdienſtoeffening voor an-
„ dere Gezindheden. En zoo wij oftwaarwier-
„ den, dat men eenigen toeleg ſmeden mogt,
„ om 's Lands Republicainſche Conſtitutie, of
„ vaſtgeſtelde Godsdienſt te veranderen; zoo ver-
„ binden wij ons bij dezen, de een den anderen
„ daar van terſtond te zullen informeeren, en
„ zoo veel in ons is de bronnen op te geven,

„ waaruit wij zoodanige verderffelijken toeleg zijn
„ ontwaar geworden. — En verbinden wij ons
„ bij dezen vrijwillig en welberaden, daar wij
„ de gerechte zaak onzer Medeburgeren en In-
„ gezetenen ſteeds als de onze behartigen, niet
„ te zullen dulden, of ten minſten op alle mo-
„ gelijke wijze te zullen keren: dat tegen Burgers
„ en Ingezetenen, die hunne Rechten eerbiedig
„ inroepen en wettig verdedigen, geweld gebruikt
„ worde. En in het bijzonder, dat wij het ge-
„ bruik van Troupen tegen dezelven door Stem
„ en Invloed zullen tegengaan. Als ook, dat
„ wij nimmer of nooit zoodanige Regeringen, die
„ het 'er op toeleggen om hunne Heerschzucht
„ geweldig ſtaande te te houden, zullen ſtijven
„ of ſterken."

„ Daar en boven beloven wij elkander als
„ Mannen van Eer, dat wij van de zaak van elk
„ Regent, die om deszelfs bedaarde en Conſti-
„ tutionele Vrijheidlievende pogingen vervolgd
„ of mishandelt wordt, eene algemeene zaak zul-
„ len maken, en niet ſtilzitten, voor dat in zulk
„ een geval alles volkomen geboet, vergoed, en
„ herſteld is. En daar wij allen kunnen verze-
„ keren bezielt te zijn, met eene oprechte, zui-
„ vere, en belangelooze liefde voor het Vader-
„ land, en met het welmeenendſte verlangen,

„ om

„ om 's volks ware belangen bevoorderlijk te
„ zijn; zoo verbinden wij ons allen verder,
„ om ſteeds werkzaam te blijven in het aan-
„ wenden der meest efficaçieuſe pogingen, tot
„ eene volledige herſtelling van Rechten en Voor-
„ rechten, overal, zoo in de vereenigde Gewes-
„ ten, als in de Generaliteits-landen, en waar
„ dezelve verder noodig zal bevonden worden,
„ *en wel in het bijzonder ten opzichte der Pro-*
„ *vinçien, welke door onwettige, en inconſtitu-*
„ *tionele ingevoerde Regerings-Reglementen, on-*
„ *der het juk van overheerſching en afhankelijk-*
„ *heid gebukt gaan.*"

„ En dewijl deze grondbeginſelen, die wij
„ plechtig belijden de onzen te zijn, zoo naauw
„ aan elkander verbonden zijn, dat dezelve uit-
„ maken de ware fundamenten en oogmerken
„ van alle Burgerlijke Regeringen, het eenige
„ Bolwerk tegen alle overheersſching, en de
„ eenige zekerheid van elk Cordaat, Eerlijk, en
„ Burgerlievend Regent, zoo verbinden wij ons
„ eindelijk hoofd voor hoofd, om elkanderen,
„ en een iegelijk Regent, die zich verder met
„ ons vereenigd, in allen opzichte, (des noods)
„ met Goed en Bloed, in verwachting van de
„ Goddelijke Hulpe, en in een vast vertrouwen
„ op de medewerking en bijſtand der Ingezete-

„ nen te ondersteunen en te beschermen, indie
„ iemand onzer, uit hoofde van deze plechtig
„ Verbindtenis, tot handhaving der Vrijheid e
„ Onafhankelijkheid dezer Republiek en d
„ Ingezetenen Rechten ingericht, of uit hoofd
„ van eenig bedrijf, tot het welke zij door d
„ ze Verbindtenis zouden verplicht zijn, in h
„ minst of meest gekrenkt of gemoeit zoude
„ worden." &c.

Verre uitzienden en bedenkelijken inhoud zeiden wij ten opzichte van deze *Acte va Verbindtenis* zoo even, en in de daad in dat lic beschouwde de Vorst, deze wel niet geweldig maar echter volstrekt Inconstitutioneele handeli gen van deze zich noemende Vaderlandlievend Regenten, zoo als duidelijk blijkt, uit een aa ons medegedeeld stuk, waar in wij onder and ren vermeld vinden, dat eenigen tijd, naa d deze *Acte van Verbindtenis* door eenige Regen ten uit de onderscheidene Gewesten en Stede des Vaderlands, ontworpen, onderteekend, door middel van de publieke Nieuwspapieren aan de Natie te lezen gegeven was, Hoogstdeze ve daar over zeer getroffen was, en zijne gevo ligheid deswegens, aan éénen van die Regenten (welke die ACTE als nuttig voor Vorst en V derland trachtte te verdedigen,) op eenen er

st

ſtigen toon te kennen gaf, door zich in ſubſtantie aldus uit te drukken: „ Gij moogt U „ verbeelden *Mijn Heer!* dat deze *Acte van* „ *Verbindtenis* tot een middel verſtrekken zal, „ om de ongehoorde ſtappen welke de Hoofden „ der Gewapende en ongewapende Genootſchap„ pen, tegen de UNIE, tegen de CONSTITUTIE, „ tegen MIJ, en tegen het ERFSTADHOUDER„ SCHAP dag op dag beſtaan te ondernemen, „ te keer te gaan; maar ik verzeker U, dat „ Gij en uwe Medeonderteekenaren, door dit „ middel uw bedoeld oogmerk, *de vermeerde„ ring van Ulieder Macht en Gezach* niet be„ reiken zult; maar dat hetzelve naar mijne ge„ dachten, de kwaal die men voorwend te willen „ wegnemen, van een erger natuur maken zal, „ wanneer die Hoofden bemerken zullen, dat „ het ſtuk is ingericht *om het invoeren van* „ *eene volſtrekte Volksregering* of *Democratie* „ *te keer tegaan*, welke echter de hoofdbedoe„ ling van hunne wenſchen en begeerten is, en „ waar toe zij zich thans beginnen in ſtaat en „ gerechtigd te keuren, na dat de *Heeren Sta„ ten van Holland* hebben kunnen goedvinden, „ om door verſcheidene Staatsreſolutien die Ge„ nootſchappen te legaliſeeren, de handelingen „ van derzelver leden goed te keuren, en mits„ dien

„ dien dezen in hunne ſpeciale Protectie te ne-
„ men, door welke beſluiten deze ijveraars na-
„ tuurlijker wijze niet weinig moeten aange-
„ moedigd worden, om van tijd tot tijd nog ge-
„ weldiger ſtappen te ondernemen, en eindelijk
„ zelfs de wet te ſtellen aan die Souverainen,
„ voor welken zij nu betuigen hun goed en
„ bloed veil te hebben, zoo dra dezen een of
„ ander beſluit nemen, 't welk met hunne Over-
„ drevene denkbeelden van volksgezach niet over-
„ eenſtemd. — De minſte tegenſtand die zij van
„ de Onderteekenaars dezer *Acte van Verbindte-*
„ *nis* ondervinden, zal al ligtelijk aangemerkt
„ worden als een Attentaat op de, door de
„ Staten zelfs, zoo onbepaald erkende Souve-
„ rainiteit des Volks, en welke gevolgen kan dit
„ voor U en uwe Medeonderteekenaren niet heb-
„ ben, wanneer zij, tegen wien deze *Acte* ſchijnt
„ gericht te zijn, t' eenigen tijde ondernemen,
„ om met de wapenen, die men hun nu zoo
„ gretig in handen ziet geven, aan hunne eis-
„ ſchen voldoening te bezorgen? De dagelijkſche
„ ervaring leert ten overvloede, tot welke dol-
„ zinnige ſtappen, tegen de UNIE, de CONSTI-
„ TUTIE, en het ERFSTADHOUDERSCHAP, de
„ Afgevaardigden der gelegaliſeerde Genootſchap-
„ pen, in hunne openlijk aangekondigde Bijeen-
„ kom-

„ komſten vervoerd worden, dewijl dezen hen
„ tot de voltooijing van hun ontwerp in den
„ weg ſtaan, doch welke gronden zijn 'er om
„ te vermoeden, dat deze *Acte van Verbindte-*
„ *nis* een beter lot te beurte zal vallen, waarin
„ men bij den aanvang verklaart, *geen andere*
„ *bedoeling te hebben, dan de Regeeringsvorm,*
„ *gegrond op den aart der Conſtitutie en de Pri-*
„ *vilegien, en bevestigd door de Unie, benevens*
„ *het Stadhouderſchap te willen Conſerveeren en*
„ *handhaven, zoo wel tegen de Alleenheerſching*
„ *en Familieregeering, als tegen eene volſtrekte*
„ *Democratie of Volksregeering?* — Voor de
„ handhaving der Conſtitutie te waken, en 'er
„ zelve niets tegen te ondernemen, is één der
„ Hoofdplichten, die zoo wel Ik in mijne quali-
„ teiten, als elk Regent in de zijnen te ver-
„ vullen heeft, zal hij getrouw handelen in zij-
„ nen Post, en overeenkomſtig den plechtigen
„ Eed, die Hij aan het Vaderland en de Con-
„ ſtitutie gezworen heeft: en dien Eed is Hij
„ verplicht heilig in acht te nemen, zoo lang Hij
„ in de Posſeſſie van zijnen Post als Regent
„ geſteld blijft. Derhalven, zoo Gij en de ove-
„ rige Onderteekenaren van deze ACTE, geene
„ andere bedoeling hebt, dan de *Conſervatie en*
„ *handhaving van de Conſtitutie, tegen de ge-*

„ wel-

„ *weldige aanvallen die op dezelve thans ond*
„ *nomen en volvoert worden*, dan is deze
„ dere verbindtenis overtollig en onnut. O
„ kan, naar mijne gedachten, dat oogmerk
„ bereikt worden, *door het houden van bijz*
„ *dere Vergaderingen in Logementen, en*
„ *dere Locaalen, alwaar men zonder behoor*
„ *ken last van de Gewestelijke en Stedelijke Co*
„ *gien, en ſlechts als Individuele leden der B*
„ *gerlijke Maatſchappij verſchijnt.* — Zoo
„ zamenverbondene Regenten in waarheid
„ dacht zijn geworden, om de hooggaan
„ twisten en verdeeldheden in de Republi
„ te doen ophouden, door elk zoo veel in z
„ vermogen is mede te werken, tot het veré
„ gen der zoo zeer uitéénloopende gevoele
„ over de aangelegendſte onderwerpen, dan
„ dezen nieuw ingeſlagen weg de regte ni
„ om dat loffelijk doelwit te bereiken. De V
„ gaderzalen waarin de Heeren Staten der ond
„ ſcheidene Gewesten, en de Vroedſchappen
„ Steden, van ouds hunne gewoone Vergader
„ gen houden, dit zijn, naar mijn gevoelen,
„ ware en eenige plaatſen, alwaar men met vru
„ kan werkzaam zijn, om door het nemen v
„ eenparige beſluiten de Eendracht onder
„ Leden te herſtellen, en dus doende, ond

„ d

„ den zegen van God Almachtig, de Conſtitu-
„ tie en Regeeringsvorm voor eenen dreigen-
„ den ondergang te beveiligen! Wanneer de
„ Staten der onderſcheidene Gewesten, het elk
„ in den hare, en overeenkomſtig de Funda-
„ menteele wetten van hun Gewest, eens zijn;
„ en men als dan, in navolging van vroeger
„ dagen, eene buitengewoone Vergadering van
„ Afgevaardigden uit alle de Gewesten, gemu-
„ nieert met behoorlijken last, bijeen deedt ko-
„ men, om de Gebreken alomme te herſtellen,
„ welke redenen zouden 'er dan kunnen zijn,
„ om te wanhopen aan het wederherleven van
„ de Eendracht, en de Redding van het veege
„ Vaderland?" — Op deze wijze dacht en ſprak
de GOEDE VORST over de beruchte *Acte van Verbindtenis*, die door geheime belagers van den vastgeſtelden Regeringsvorm opgeſteld en getee-kend werdt, onder het glimpig voorwendſel, dat men in de *Conſtitutie*, in het *Stadhouderſchap*, en in de *bijzondere Protectie van den Hervormden Godsdienſt*, *als de Godsdienſt van den Staat*, geene verandering bedoelde, en zulks in anderen zoude te keer gaan! Hij noemde dit ſtuk dikwerf *een geſuikert vergif*, en daar het in *alle de Gewesten* minder of meerder Onderteekenaars ge-vonden had, zoo beſchouwde Hij het *als een*

trou-

treurig bewijs, dat de zucht, tot het losmak
Fundamenten van het Staatsgebouw, even a
kanker, reeds alle de deelen van het geheele S
ligchaam aangeſtoken hadt, en dus zeer m
lijk zou te herſtellen zijn. Met dit alles,
de zaak des Vaderlands den *goeden Vors*
zeer aan het hart, dat, niettegenſtaande de
Hem bevorens afgezondene Misſives aan d
ten van verſchillende Gewesten, tot het
van betere grondbeginzelen, hoegenaamd
ne verandering ten goede bewerkt hadden
als nu te rade werdt, zich in geſchrifte tot
Mog. te wenden, om nog éene poging
werk te ſtellen, ten einde die Vergaderin
de redding van den vegen ſtaat met ernst be
te doen worden, daar toe in ſubſtantie de
gende belangrijke Misſive op den 10 *Octobe*
het Loo doende afgaan: (*)

(*) Daar deze Misſive niet alleen een *Compendi*
de mishandelingen Z. D. H. aangedaan, maar oo
zijne ſentimenten over de echte en ware gronden
Conſtitutie in zich bevat, zoo oordeelden wij dezel
de plaatzing dubbel waardig. Men kan toch des
gevoelens en gedragingen niet beter beoordeelen dan ui
eigene woorden, die wel gewraakt, verworpen, e
vloekt, doch nimmer op eene duchtige wijze zijn
legd en gelogenſtraft geworden.

HOOG MOGENDE HEEREN!

„ In de critique omſtandigheden waar in het
„ lieve Vaderland zich thans bevind, kunnen wij
„ niet langer ſtilzitten, om onder het oog van
„ *Uw Hoog Mog.* te brengen, hoe Wij, niet dan
„ met eene gevoelige aandoening en innig leed-
„ wezen beſchouwen, de hooggaande oneenighe-
„ den en verdeeldheden, die in deze Republiek
„ ontſtaan zijn tusſchen Regenten en Ingezetenen
„ in ſommige Provinçien; en die tot die hoog-
„ te geklommen zijn, dat daar uit zelfs verdeeld-
„ heden tusſchen de respective Bondgenooten te
„ duchten zijn, waar uit niet anders dan de
„ fachieuſte gevolgen te voorzien, en niet min-
„ der dan eene gantſchelijke omwenteling van de
„ wettige en vastgeſtelde Conſtitutie van de Re-
„ gering te vrezen is."

„ Het ſmert Ons vooral, dat Wij voor Onzen
„ Perſoon, en uit hoofde Onzer Digniteiten en
„ Eminente Charges, in alle deze rampzalige
„ Verwarringen en Onéénigheden zoo merke-
„ lijk geconçerneerd zijn, en bij velen onverdiend
„ worden aangemerkt, als de oorzaak en aan-
„ voerder van alle deze Beroertens: waar door
„ men niet alleen getracht heeft Ons bij de ge-
„ heele Natie verdagt te maken, maar het zelfs

„ zoo

„ zoo verre heeft weten te brengen, da
„ het vertrouwen van vele Staatsleden hebbe
„ loren, en daar uit zien geboren worden
„ danige Staats-reſolutien, die de duidelijkſt
„ merken dragen, van een gemanifesteerd wa
„ wen omtrent Onze Denkwijze, en geho
„ Directie, waar door Wij in Onze Eer en
„ den Naam, niet weinig gefletrisſeerd zij
„ Al overlang hebben Wij, tot Ons innig
„ wezen beſpeurd, dat men getracht heeft,
„ allerlei onbetamelijke wegen, het zaad va
„ deeldheid te ſtrooijen onder de Regenten
„ gezetenen, van dit weleer gezegend, en i
„ vaart bloeijend Vaderland; en dat men ni
„ eenige gelegenheid heeft laten voorbijgaan
„ Onze Perſoon, en Onze gehoudene Di
„ verdacht te maken, en Onze onſchuldigſte
„ delingen en gedragingen in een allerhat
„ daglicht te ſtellen; ja, dat men zich niet
„ zien heeft, om Onze dierbare en Konin
„ Gemaalinne en Ons Huis, ware het mo
„ in verachting te brengen bij de gantſche
„ tie."

„ En alhoewel Wij Ons rechtmatig beklag
„ de openbare ſchending van Onzen goeden N
„ en verſpreiden laster tegen Ons, en wat
„ dierbaar is, meer dan eens aan de Heeren

„ ten van de Provinçien alwaar zulks plaats had,
„ hebben voorgedragen, en niets meerder geëischt,
„ dan dat aan Ons dat Recht en die Justitie mog-
„ te worden uitgeoeffend, die de geringſte Bur-
„ ger en Ingezeten van een Vrij Land vorderen
„ kan; zoo heeft het echter Ons nooit mogen
„ gebeuren, dat aan Ons billijk verzoek en ge-
„ gronde klachten is gehoor gegeven."

„ Wanneer, zoo door *Uw Hoog Mog.*, als
„ door de Heeren Staten van de respective Pro-
„ vinçien, twee faamrovende Schriften, onder
„ den Tijtel: *Aan het Volk van Nederland*, en
„ *zekere gevonden Brief* waren verboden, en eene
„ Præmie tegens de Autheurs of Uitgevers be-
„ loofd was, zoo is het gevolg daar van niet an-
„ ders geweest, dan dat de ſtellingen daar in ver-
„ vat, in andere Schriften zijn overgenomen, en
„ in het openbaar geleerd en aangenomen. Ja,
„ Wij hebben integendeel moeten ondervinden,
„ dat de Laster en Leugentaal, noch paal noch
„ perk kennende, onbeſchroomd en ſtoutmoedig
„ onder het oog van den Souverain is voortge-
„ gaan, om al den Laster, dien het helſche vuur
„ in ſtaat is aan te blazen, tegens Onzen Perſoon
„ en Huis uit te werpen, gelijk uit de menigvul-
„ dige Couranten, en dagelijkſch uitkomende
„ Schriften openbaar is: tot zoo verre, dat On-

„ ze Perſoon daar in word beſchreven, *a*
„ *tweede Hertog van Alba*, en *een Vijan*
„ *het Vaderland.*"

„ Bewust van Onze onſchuld; verzeker
„ het getuigenis van een goed en onſchuld
„ weten; overtuigd, dat nimmer uit Onz
„ richtingen en gehouden gedrag, zedert h
„ gin Onzer Adminiſtratie tot op het h
„ oogenblik toe, zal kunnen worden bew
„ dat Wij nimmer of ooit eenig oogmerk z
„ kunnen gehad hebben, ten nadeele van 's
„ Hoogheid en Onafhangelijkheid, of der
„ zetenen Rechten en Privilegiën; zoo h
„ Wij met die verachting en verontwaardi
„ die zulke Leugen- en Lastertaal verdiend,
„ moeten ſtilhouden, in afwagting van gun
„ tijden en omſtandigheden."

„ Hoe zeer het Ons tot in de ziel get
„ heeft, te moeten ondervinden, dat getra
„ door alle deze ongeoorloofde middelen
„ weldenkende Natie te misleiden, en wa
„ mogelijk, van hare liefde en genegenheid
„ Ons en Ons Huis af te trekken; hoe
„ en onverdiend deze handelwijze ook zi
„ weest; Wij zouden mogelijk nog hebben
„ nen blijven ſtilzitten, in een billijk vooruitz
„ dat door eene bedaarde overweging van al

„ f

„ ſchromelijke gevolgen van zoo eene handelwij-
„ ze, en niet terug ziende op het gepaſſeerde,
„ de Regenten eens eindelijk zouden bewogen
„ zijn geworden, om gezamenderhand alle mid-
„ delen in het werk te ſtellen, om deze hatelijk-
„ heden te ſtuiten; de Rust en Eendragt te her-
„ ſtellen; en het vertrouwen tuſſchen Ons en Hen
„ te doen herleven: dan, daar het thans niet meer
„ is *eene beſchuldiging van Eer en faamrovende*
„ *Schrijvers*, maar de zaken zoo verre gebragt
„ zijn, dat tegen Onzen Perſoon, Denkwijze,
„ en Verrigtingen, *beſchuldigingen zijn ingebragt*
„ *in de Souveraine Staatsvergaderingen van meer*
„ *dan eene Provincie, door de Leden van de Re-*
„ *gering*; dat bij ſommigen derzelver Provinçien,
„ niet alleen gehoor is gegeven, maar dat de-
„ zelve ook ten gevolge gehad hebben, Reſolu-
„ tien van eenen allerbedenkelijkſten naſleep en
„ vooruitzicht; zoo kunnen Wij niet langer blij-
„ ven ſtilzitten, zonder Ons verantwoordelijk te
„ ſtellen voor Ons, voor Ons Huis, ja voor den
„ Staat zelve, uit hoofde van de Betrekkingen
„ en de Relatien, waarin wij tot elke Provinçie
„ in het bijzonder, en tot alle dezelven gezа-
„ mentlijk, uit hoofde van de Waardigheden die
„ wij de eere hebben in de Republiek te bekle-
„ den, en die op Ons Erffelijk zijn gedevolveerd,

„ ſtaan: wijl het aan den Staat geenſints
„ ſchillig zijn kan, of Wij de achting e
„ vertrouwen van de Regenten en Ingez
„ verdienen; dan of Wij door Ons Gedr
„ gehoudene Directie dezelve verloren he
„ Wij zouden meer dan een Exempel k
„ bijbrengen, van gebeurenisſen in deze of
„ Provinçie of Steden, die duidelijk doen
„ hoe men bij ſommige Regenten Onzer
„ ſoon en Handelingen heeft in verdenki
„ bragt. Ja, het ontbreekt ook aan geen
„ vallen, waarin ontwijffelbare bewijzen do
„ len, dat men op Onze wettige Rechten e
„ ëminentien, op Ons Erffelijk gedevol
„ heeft trachten te empiëteeren, en de all
„ delijkſte traçes medebrengen van ontev
„ heid tegen Onzen Perſoon. Wij zulle
„ voorvallen voor het tegenwoordige voorbi
„ en Ons alleen bepalen tot dat geen, h
„ aanleiding gegeven heeft, tot die verre
„ klachten, beſchuldigingen, en daar uit re
„ rende Reſolutien tegen Ons, bij occaſie
„ Oneenigheden en Beroerten in de Prov
„ van *Gelderland* en *Utrecht*."

„ Afkerig van alle middelen van Gewe
„ om den Militairen arm te gebruiken i
„ gerlijke Questien en Verdeeldheden, zoo

„ ben Wij Ons niettemin, bij meer dan eene ge-
„ legenheid, in de onaangename noodzaaklijkheid
„ gevonden, *om op verzoek van de Heren Sta-*
„ *ten van deze en geene Provinçie daar van ge-*
„ *bruik te moeten maken;* en Wij hebben nim-
„ mer weigerig geweest daar aan de hand te
„ leenen, zoo dra ons zulks door de Heren
„ Staten van de respective Provinçien verzocht
„ wierdt. Het is ons ook nooit als een poinct
„ van beſchuldiging toegekend, wanneer wij in
„ de Provinçien van *Holland* en *Zeeland*, op
„ requiſitie van de Heeren Staten derzelver,
„ Troupes hebben gezonden, tot maintien van
„ de goede order en tranquiliteit. En offchoon
„ Wij met gelijk Recht, in Onze qualiteit van
„ *Kapitein-Generaal*, aan de Heeren Staten van
„ *Gelderland* en *Utrecht* niet konden of mogten
„ weigeren, die zelfde hulp en adſiſtentie van de
„ Troupes die Hun Ed. Mog., of tot herſtel
„ van de goede order, bewaring, en conſervatie
„ der rust, of tot hunne veiligheid noodig oor-
„ deelden; zoo is Ons zulks echter tot een zware
„ misdaad, en een ſtap van verregaande uitzicht
„ toegerekend."

Na dat Z. H. een beknopt verſlag gegeven had, van het geene door de Gelderſche en Utrechtſche Staten, ter demping van de Beroerten in hunne

Gewesten gevoorderd was geworden, met opg
van de wijze waarop Hij aan die verzoeken
voldaan; als mede op welk eene manier de m
derheid der Staten van Overijsſel en Holland
daar over in verſcheidene Misſives en Reſolutie
onvreden getoond hadden, (zaken die wij hier
ven reeds medegedeeld hebben) *zoo gaat de V*
vervolgens op deze wijze voort:

„ Wij vonden Ons door alle deze onderſc
„ dene aanſchrijvingen van de Heeren Staten
„ vier Provincien, in geene geringe verlegenh
„ Wij gaven van alle hetzelve, aan de S
„ van *Gelderland* telkens kennis: en naar
„ Wij van de intentie der Heeren Staten va
„ vier bovengemelde Provincien ſuccesſiv
„ wierden geinformeert, droegen Wij zorg,
„ geene Troupen op de Reparitie van de
„ ſchrevene vier Provincien ſtaande, naar
„ *derland* of *Utrecht* marcheerden; en tra
„ den, zoo veel van Ons afhing, voor t
„ men, dat dezulke, die reeds in de Pro
„ van *Gelderland* Guarniſoen hielden, (offe
„ in den Eed van de Heeren Staten van
„ *derland* ſtaande,) niet wierden geëmploie
„ voorſchreven eindens. — Wij voldeden
„ zoo veel van Ons konde worden gev
„ aan de intentie van de Heeren Staten der

„

„ ſchreven vier Provincien, en behoudens dat
„ geen, hetwelk Wij aan de Heeren Staten van
„ *Gelderland* en *Utrecht* verſchuldigd waren.
„ Wij konden dus geenszints verwachten, dat
„ daaruit zulke onaangename, en voor Onze
„ Eer en Goede Naam zoo fletrisſante Reſolu-
„ tien zouden hebben kunnen proflueern."

Hierop verhaald DE PRINS *in het kort, tot welke violente maatregelen de meerderheid van Holland, getreden was, tot zoo verre zelfs, dat men* HEM *in Zijne Erffelijke Waardigheid van* KAPITEIN GENERAAL *over dat Gewest geſuſpendeert had, zoo als Wij hier voren al mede hebben aangeteekend, en die daarom hier paſſeeren zullen: van meer belang oordeelende, nu te laten volgen, de klachten en bezwaren die Z. H. bij de* ALGEMEENE STATEN *in het midden bragt, over meer andere ſchreeuwende onrechtvaardigheden, Hem zoo onverdiend aangedaan, dus vervolgende:*

„ Gemelde Heeren Staten vonden wijders
„ goed, nog diverſe Reſolutien te nemen, alle
„ relatief tot de Militie op hare Provincie ge-
„ repartitiëerd, en waar in Wij voor Onze Per-
„ ſoon niet minder geconçerneerd zijn; als on-
„ der anderen, het geordonneerde aan de Com-
„ mandanten van de reſpective Regimenten, om

„ geene Rapporten of Lijsten hoegenaamd
„ Ons te zenden. *Van welke Reſolutie Wij*
„ *geene directe en legale kennisſe van de H*
„ *Staten ontvangen hebben* (*)."

„ Eene Reſolutie, zoo vernederend voor
„ kon niet dan eene zeer gevoelige aandoe
„ in Ons verwekken! Wij dachten het daa
„ van Onzen indispenſabelen plicht te zijn,
„ Ons daar over aan gemelde Heeren State
„ moeten addresſeeren, en Ons bezwaar over
„ zoo onverdiende en fletrisſante Reſolutie vo
„ ſtellen, in hope, dat eene bedaarde overwe
„ van Ons rechtmatig bezwaar, bij *Hun*
„ *Gr. Mog.* eenige ingang zoude vinden,
„ Hoogstdezelven zouden doen terug komen
„ die vooroordeelen tegen Onzen Perſoon
„ Onze Directie opgevat, en gepermoveerd
„ den zijn geworden, om, in aanmerking
„ de ſacheuſe gevolgen, die uit eene dem

(*) Kan men wel ſterker bewijs voor de violente h
wijze der bekende Hollandſche Vorstenhaters van die
begeeren, dan even dit, dat zij, Z. H. ontzettende va
wettig recht, boosaartig of achteloos genoeg waren
'er dien Vorst niet van te verwittigen? Een Land op d
nier te willen beheerſchen, kan dit voor *Patriottism*
groet worden?

„ van zoo eenen bedenkelijken aart te duchten
„ zijn, voorſchreven Reſolutie in te trekken."

„ Wij refereeren Ons tot de voorſchreven Miſ-
„ ſive, en laten gaarne aan het oordeel van *H.*
„ *H. Mog.* en van de reſpective Bondgenooten,
„ ja, van de geheele Natie over, om te beoor-
„ deelen, of wij in deze voor Ons zoo ſtetris-
„ ſante Reſolutie kunnen blijven berusten? be-
„ houdens dat geen, hetwelk Wij aan Ons zel-
„ ven, aans Ons Huis, ja, aan de gantſche Re-
„ publiek verſchuldigd zijn? Wij reclameeren
„ derhalven die Rechten, die Præëminentien,
„ die Ons, als *Erf-Kapitein-Generaal* compe-
„ teeren, en Wij vertrouwen, dat het Ons niet
„ ten kwade zal opgenomen worden, indien
„ Wij eene Reſolutie, zoo vernederend voor de
„ trouwe van het Huis waar uit Wij geſpro-
„ ten zijn, en wiens voetſtappen Wij altoos ge-
„ tragt hebben na te volgen (zoo als wij bij eene
„ andere gelegenheid, van foortgelijke natuur
„ als deze, geuit hebben) moeten blijven aan-
„ merken, als of dezelve ten Onzen opzichte
„ nooit genomen of ingeroepen ware."

„ Daar Wij dan tot ons innig leedwezen we-
„ derom ondervinden moeten, dat Onze recht-
„ matige en billijke klachten in den ſchoot van
„ *Hun Ed. Gr. Mog.* uitgeſtort, over de verre-

„ gaande verdenkingen tegen Ons Beſtuu
„ Handelingen, zedert eenen geruimen tijd
„ gevat, en dagelijkſch meer en meer wo
„ de aangeſtookt, van geene de minſte inv
„ zijn; en daar Wij die klachten bij meer
„ eene gelegenheid, en laastlijk bij Onze M
„ ve, met opzicht tot het Commando over
„ Guarniſoen van den Haage, te vergeefsch
„ ben gerepeteert; zoo hebben Wij niet la
„ kunnen afzijn, om Ons tot *Uw Hoog*
„ zoo als ook tot de Heeren Staten der
„ pective Provincien te wenden, in die
„ wachting, dat eene bedaarde overweging
„ al het gebeurde, zoo met Onze Perſoon
„ tot zoo vele Contrarieerende geſtelde O
„ en Reſolutien, betrekkelijk de Militie van
„ van den Staat — bij ſommige Provinçien
„ nomen; — mitsgaders de verdeeldheden, t
„ in de Republiek ſubſiſteerende, dien in
„ op de Deliberatien, zoo van *Uw Hoog*
„ als van de Heeren Staten van de reſpective
„ vincien zullen maken, als een zaak van
„ g wicht en aanbelang, *waarvan het ſtaa*
„ *vallen van de Republiek afhangt*, meritee
„ Beſchouwen Wij de reſpective Relatien
„ in Wij, uit hoofde van Onze Waardigh
„ van *Erfſtadhouder*, *Erf-Gouverneur*, en
„

„ *Kapitein Generaal* en *Admiraal van de Unie*,
„ geſteld zijn, en uit kragte van welke Wij
„ aan alle de Provincien egalijk verbonden zijn;
„ Conſidereeren Wij, dat de Erffelijke Delatien
„ van alle deze Eminente Charges, door de
„ gezamentlijke Provincien op Onzen Perſoon,
„ voornamelijk tot oogmerk moeten gehad heb-
„ ben, om daar door de banden van de Unie
„ dies te naauwer toe te haalen, en vervolgens
„ aan het Gebouw van den Staat, meer Eer,
„ Aanzien, en Vermogen toe te brengen; zoo kan
„ het geenzints aan *Uw Hoog Mog.* zoo min als
„ aan de Heeren Staten van de respective Pro-
„ Provincien onverſchillig zijn, wanneer door
„ deze of gene Provincien tentamens worden
„ gedaan, en met 'er daad Reſolutien worden
„ genomen, ſtrijdig tegens de wettige, en met
„ eenparige bewilliging van alle de Leden van
„ het Bondgenootſchap, vastgeſtelde Conſtitutie
„ en Regeringsform, en tegens de op Ons Erf-
„ lijk gedevolveerde Rechten en Præëminentien.
„ En het is niet anders dan Conſtitutioneel,
„ conform den aart van het Bondgenootſchap,
„ wanneer Wij Ons aan *Uw Hoog Mog.* en de
„ Heeren Staten der respective Provincien adres-
„ ſeeren, aan dezelven onze rechtmatige bezwaren
„ onder het oog te brengen, en derzelver verlver-

„ mo-

„ mogenden invloed en krachtdadige hulpe ve
„ ken, ten einde Wij in het genot van Onze
„ tig verkregene Voorrechten worden herſt
„ Wij herhalen hier, het gene Wij in
„ Misſive van den 13 *Augustij* laatsleden,
„ de Heeren Staten van Holland hebben
„ gedragen, namelijk: *dat indien het ond*
„ *mogelijke gevallen ware, dat een Erfſta*
„ *der, Erf-Gouverneur, en Kapitein-Gene*
„ *zich zoo verre vergeten kon, van de A*
„ *ritheit waarmede hij door den Souverein*
„ *kleed, te misbruiken tot benadeling van's L*
„ *waare belangens, en dus tegens de intenti*
„ *den Souverain, Wij ontwijffelbaar zeker*
„ *den, dat Hoogstdezelven het recht en de m*
„ *hebben zouden, om voor hunne Hoogheid*
„ *veiligheid op eene efficaçieuſe wijze* Orde
„ *ſtellen.* Wij voegden 'er te gelijk bij,
„ die betuiging herhalen wij hier) *dat Wij*
„ *dit eerbiedig denkbeeld van de rechtvaar*
„ *heid van eenen Souverain vormden, dat z*
„ *nooit geſchieden kan of mag, zonder zeer*
„ *wigtige redenen, waardoor ten klaarſten*
„ *ſteert, van het misbruik der toebetrouwde*
„ *thoriteit.*"

„ Dan, zulke redenen zijn ten Onzen opz
„ te nooit voorgedragen, en kunnen ook

„ wa

„ waarheid nooit voorgedragen worden, om dat
„ wij het Ons altoos tot een plicht en genoe-
„ gen voorgeſteld hebben, de oogmerken van
„ den Souverain in Onze betrekkingen tot el-
„ ke Provinçie, met al ons vermogen te bevoor-
„ deren."

„ Wij wenſchen niets vuuriger, dan een ein-
„ de te zien van alle de onaangenaame *Ver-*
„ deeldheden, die thans in de Republiek, reeds
„ ſedert eenige jaren ontſtaan, nog plaats heb-
„ ben: Wij verlangen dit dies te meer, om dat
„ Ons Perſoon en Huis daarin bijzonder gecon-
„ cerneert zijn. Wij verzoeken hier toe op het
„ allernadrukkelijkst, dat *Uw Hoog Mog.* en de
„ Heeren Staten van de respective Provincien,
„ in den haren, daar toe de hand gelieven te
„ bieden, en *Uwe Hoog Mog.* zullen ons altoos
„ volvaardig vinden, om al wat in ons vermo-
„ gen is aantewenden, tot bereiking van die ge-
„ wenſchte eindens."

„ Wij kennen Onze verplichtingen; Wij we-
„ ten waar in Onze Grootheid en Geluk gelegen
„ is! Niet daarin dat Wij zouden tragten, met
„ verkorting van 's Lands Hoogheid en Privi-
„ legien, te empiëteeren op de Rechten der
„ Souverainiteit; maar in de achting, het ver-
„ trouwen, en de genegendheid van Regenten

„ en

„ en Ingezetenen tot Ons. Wij herinnere
„ de verdienſten der Helden en Groote Ma
„ Onze Doorluchtige Voorvaderen uit den
„ van Oranje en Nasſau! Onze grootſte
„ tie ſtellen Wij daar in, om hunne ber
„ voetſtappen en daden, ten beste van h
„ ve Vaderland aangewend, te drukken
„ te volgen. Wij zijn bereid Ons leven
„ goed en bloed op te offeren, tot welz
„ behoud van het lieve Vaderland, ter
„ having van Vrijheid en Onafhangelijkh
„ Godsdienst en Burgerſtaat."

„ In die gevoelens ſtaan Wij, en zulle
„ altoos tot het laatſte oogenblik Onzes
„ blijven! In die gevoelens wenſchen e
„ pen Wij Onze Kinderen, met Gods
„ onder het opzicht van eene waardige e
„ ſtandige Moeder, Onze Koninglijke Ge
„ ne, opteleiden."

„ Veel konden Wij hier nog bijbrenge
„ aan te toonen alle de ſchreeuwende en
„ de laster en leugentaal, die ongeſtraft,
„ het oog van den Souverein in ſommig
„ vincien, *en zelfs zoo het ſchijnt met adv*
„ *denzelven wordt uitgeboezemd!* — Dan
„ willen liever alle die akeligheden met ſ
„ gen voorbijgaan."

„ Wij zijn met plechtigen Eede verbonden,
„ voor te ſtaan en te vorderen, de Hoogheid,
„ Gerechtigheid, Privilegien en Welvaren van
„ deze Landen, Leden, Steden, en Ingezete-
„ nen van dien: Wij mögen dan ook met even
„ dat zelfde recht vorderen, dat Wij in Onze
„ Rechten en Privilegien niet worden verkort,
„ maar daarbij allezins blijven gemaintineerd,
„ vooral, terwijl dezelve op eene wettige wijze
„ op Ons Erflijk zijn gedevolveerd, en een
„ voornaam deel uitmaken van de tegenwoordi-
„ ge Conſtitutie en Regeringsvorm, die bij den
„ Souverein zelfs, meer dan eens, voor de heil-
„ zaamſte en beste is erkent."

„ Wij zouden hier nog meer kunnen bijvoe-
„ gen, betrekkelijk tot alle de bedenkelijke Re-
„ ſolutien en Ordres, bij de Heeren Staten van
„ ſommige Provinçiën genomen en geſteld, ra-
„ kende de Militie, en de magt en authoriteit
„ die daar over bij dezelve geoeffend wordt,
„ waar uit vele confuſien te verwagten zijn: dan,
„ daar de Raad van State, bij Misſive van den
„ 29 *September jongstleden*, aan *U Hoog Mog.*
„ dit point aan de ernſtige overweging van de
„ respective Provinçien heeft voorgedragen, zoo
„ kunnen Wij voor het tegenwoordige daar in
„ berusten, in afwachting, dat *Uwe Hoog Mog.*

„ en

„ en de Hooge Bondgenooten daarop ſpoed
„ vruchtbaar zullen gelieven te reſolveren."

Op deze wijze trachte WILLEM DE VIJFI
de *Algemeene Staten* het Hem toekomend
twistbaar recht te verwerven, dat Hem in
mige *Gewestelijke Vergaderingen*, bijzond
Holland en *Overijſſel*, zoo op de halſter
wijze gewijgerd werdt. „ *Deze klachten v*
„ *gen, gelijk zoo vele voorgaanden*, (zeg
VERVOLGSCHRIJVER *op* WAGENAAR,) „ z
„ *eenige uitwerking, tot heil des Vorſtelijken*
„ *gers te baren.*" Wij voegen 'er bij: *d*
dervinding leerde ten duidelijkſten, dat dez
bij des Vorſten Vijanden, eene geheel tegen
dige uitwerking deden. Hoe klaar en duid
Z. H., even als bij voorgaande gelegenhede
deze Misſive demonſtreerde, dat Hij in he
temporeeren der Orders van de Staten van
derland en *Utrecht*, niets anders dan even
zelfden plicht volvoerd hadt, *welke de State*
Holland en Zeeland, in gelijke gevallen ge
hadden, het kon niets baten, daar men ni
leen in de Vergaderingen op den duur de
ſtoppen bleef, voor de ſtem der overredin
zich zoo duidelijk in 's Prinſen brieven h
deedt; maar ook ondertuſſchen alle middel

het werk ſtelde, om te beletten dat Zijne klachten, Zijne betuigingen aangaande de zuiverheid Zijner oogmerken en handelingen; en Zijne welmenende aanbiedingen, om tot herſtel van de hooggeſtegene oneenigheden op eene Conſtitutioneele wijze te willen medewerken, bij de in beweging gebragte Natie niet gehoord konden worden, waardoor het voor elk die Zijne oogen voor het licht der waarheid niet moetwillig gefloten hield, geen oogenblik twijffelachtig bleef, dat men van geene verzoening of bevrediging hooren wilde, maar integendeel vaſtelijk beſloten hadt, om het dus verre gevorderde werk, ter omkeering van de CONSTITUTIE, en tot vernietiging van het ERFSTADHOUDERSCHAP met den meesten ſpoed te voltooijen.

Duidelijker toch bleek dit laatſte niet, dan in de loop der, zoo het zich oppervlakkig liet aanzien, zeer belangrijke onderhandelingen, ten dien tijde aangevangen *tuſſchen* Z. D. H. en Zijne KONINGLIJKE GEMAALINNE ter eener; en de *Cabinetten van* BERLIJN *en* PARIJS ter anderer zijde, waar van zich niet alleen de BEIDE VORSTELIJKE ECHTGENOOTEN, maar ook vele *oprechte Vrienden van het Huis van Oranje*, en *ongeveinsde Hoogſchatters van 's Lands ondermijnd wordende Regeringsvorm*, in den beginne eene gewensch-

wenschten uitslag beloofden: EERSDEELS, om
het *Hof van Pruisen* zich de belangen van
H. en Zijn Huis met ernst scheen te willen
trekken, door het zenden van een geaccredi
Persoon, (zijnde den *Graave* VAN GOËRTZ,)
last *om de ontstane geschillen tusschen Z. H*
Zijne Tegenstanderen, door den weg van bem
king te termineeren; en ANDERDEELS: door
het *Fransche Hof* zich op het aanzoek des
nings van Pruisen, almede niet ongenegen t
de, daar toe de hand te willen bieden, toet
ter bereiking van dat oogmerk den *Hee*
RAYNEVAL naar de Republiek afzondt.
gebeurenis, die wij hier niet met stilzw
passeeren kunnen, niet zoo zeer, om dat
zelve tot den schakel der Lotgevallen van W
LEM DE VIJFDE onmiddelijk behoort; maar
meer, om aan te toonen, dat de nadeelige
ding, welken door des Vorsten bittere Vija
aan die onderhandelingen bezorgd is gewo
de oorzaak was van derzelver vruchtelozen
slag, en tevens van de vermeerdering zoo va
verdrieten van den braven Vorst, als van d
heilen des jammerlijk verdeelden Vaderlands.
oogmerk hebbende, om hier aangaande den
sprong, voortgang, en *eindelijken afloop* va
de fijngesponnene Diplomatique Onderhan

gen, (waar onder zoo veel Staatkundig bedrog tot grievend verdriet van Z. H., en onheil van de Republiek verborgen gehouden werdt,) dat alles voor te dragen, wat wij daar van zouden kunnen te berde brengen, zal het navolgende, zoo wij vertrouwen, genoegzaam zijn.

Herinnert men zich, het geene wij opzichtelijk het ontnemen van het Commando over het Haagsche Guarnizoen aan Z. H.; en aangaande de bemoeijingen van FREDRIK DEN GROOTEN ten voordeele van WILLEM DE VIJFDE te boek geslagen hebben, dan weet men te gelijk, *dat de Staten van Holland zich op eene trotsche wijze jegens dien Monarch gedroegen, Hem door het aanhalen van eene Resolutie, genomen ten tijde dat 'er geen Stadhouder was, willende beduiden, dat zij tot die daad een onbetwistbaar recht hadden: doch dat die grijze Held de Man niet was, om zich door zulk een voorwendsel van deze bittere bestrijderen van des* ERFSTADHOUDERS *Waardigheden te laten om den tuin leiden.* Ongelukkig, driewerf ongelukkig voor Z. H. en ook voor het Vaderland, mogt her derhalven geheten worden, toen deze Vorst, (die alles behalven een onverschillig aanschouwer was, van het geene hier te Lande, en bijzonder met den STADHOUDER omging) op den 17 *Augustus* 1786, in den hoogen ou-

ouderdom van ruim 74 jaren, door de
werdt weggerukt, door welk ſterfgeval
Kroon en Troon in het bezit kwam v
nen Neef FREDRIK WILHELM, die ee
Broeder was van HAARE KONINGLIJKE
HEID DE GEMAALINNE DES ERFSTADHO
Eene gebeurenis, waar uit (wel is waar)
len hier te Lande de beste gevolgen
Huis van Oranje, en de ſpoedige bem
der aanhangige twisten in het Vaderland
moete zagen; doch die echter ten opzic
het een en ander geen nut ter wereld aa
ja zelfs in later tijd voor geheel *Europa*
ſchromelijkſte gevolgen bevonden werdt.
dit zij, pas had deze jonge Vorst, even z
in jaren, als in Staatkundig doorzicht ver
de met den GROOTE FREDRIK, de Thr
dezen Zijnen Grijzen en Doorzichtigen G
klommen, of Hij toonde zich gezint, o
als Zijnen Prædeçesſeur, zich voor de
van het HUIS VAN ORANJE te willen in
ren, daar Hij éénen Zijner Gunstelinge
Grave VAN GOERTZ, bekleed met het C
van *Buitengewoon Minister Plenipotentiar*
den Haage zondt, voorzien met eene In
waar naar Hij zich bijzonder regelen mo
bij H. H. Mog., en bijzonder bij de Sta

Holland, door billijke middelen van overeenkomst, op eene nadrukkelijke wijze uit te werken, dat Z. D. H. de Prins ERFSTADHOUDER *in ſtaat geſteld werde, om wederom met eere en welvoeglijkheid in den Haage te kunnen retourneeren, om Zijne Hooge Ampten uit te oeffenen: en dat vervolgens over de nog overblijvende verſchillen eene met de Gerechtigheid, de Eer, en het ware Intrest van alle de Partijen overeenkomende, duurzame uitkomst getroffen werde!* Had de jonge Koning, in navolging van Zijnen Oom, dien belangrijken last aan Zijnen gewonen Gezant bij *H. H. M.g.*, den *Grave* VAN THULEMYER opgedragen, daar dit zoo toch in die zaak wel meer gebruikt was, en bovendien eene grondige kennis droeg van het geene 'er in de Republiek ſints eenige weken ten nadeele van Z. H., en ter ondermijning van UNIE en STADHOUDERSCHAP was ondernomen, en dadelijk bewerkſtelligd geworden (*); had Hij even als

(*) *De Vervolgſchrijver op Wagenaar*, van het tijdſtip van de aankomst des GRAVEN VAN GOERTZ in den *Haage* ſprekende, (als zijnde *in het begin van September des jaars* 1786, toen de Hollandſche meerderheid *tot de ſuspenſie van Z. H. als* KAPITEIN GENERAAL, en meer andere, door ons bereids opgegevene Violente maatregelen beſloot) noemde dat tijdſtip *allerongunſtigst voor dien Gezant om bij de Patriotten ingang te vinden:* maar zou dat voor VAN

als de grijze FREDRIK, volgens de regelen
ken *Bloedverwantſchap* en *gezonde Staat*
aan Hem voorſchreven, in dit opzicht gehad

GOERTZ nog niet moeijelijker gevallen hebben, wanne
met even dezelfde ſtaatkundige denkbeelden was
geweest als de *Oude* THULEMEYER? OF wanneer de
ſche Staatsminister DE VERGEMES in de daad begeer
dat de inwendige Rust in de Republiek herſtel
STADHOUDER en CONSTITUTIE geconſerveerd zoude
den? De zending van DE RAYNEVAL toonde dat wel
want daar deze volmaakt overeenſtemde met des
Onderdrukkers en gezworene Vijanden, zoo moe
ſtrekken tot een middel, *om de zending van* VAN
vruchteloos te maaken, en 's Prinſen vijanden, DI
VRIENDEN WAREN *in de hand te werken.* Dat DE
VAL dit meesterlijk volvoerde, zal uit de Handeling
ken! Trouwens hoe kon dat ook anders, want dez
den Hem in 1783 EEN ZILVER SERVIES DER WAARD
14000 GULDENS VEREERD, OM DAT HIJ DE REPUBLIE
EENEN SCHANDELIJKEN VREDE HAD HELPEN BEZORGEN
heil kon Z. H. toch verwachten van een Onderha
die zijne kundigheden, betreffende de onlusten in
land, (de oorzaak waarom men Hem van Zijne
heden ontzetten durfde) *moest aanleeren uit de b*
van den BARON VAN DE CAPELLEN TOT DE MARSC
als de ſtraksgenoemde ſchrijver aan het Publiek ve
heeft? En die daar en boven in zijne handelingen
heeft, alles wat hem van dien kant verteld werdt,
Euangelie te geloven, en werkzaam te willen zijn,
STADHOUDER nog dieper te vernederen?

welligt zou Hij op dat tijdſtip nog dat geene hebben uitgewerkt, waar voor des STADHOUDERS *Vijanden* zoo veel vreze hadden, en waarop Zijne getrouwe *Vrienden* zulk een onbepaald betrouwen ſtelden: dan, dit deedt de Koning niet. De kundige THULEMEYER werdt nu door Hem gepasſeert, en eenen Zijner Gunſtelingen, (die volgens, ſommigen, *tot de geheimen der Illuminaten was toegelaten*) moest nu de Man zijn, die de PRINS VAN ORANJE in deszelfs ontroofde Eer en Waardigheden herſtellen, en de rust en order in de Republiek weder brengen moest, en wel door het Canaal van den *Grave* DE VERGENNES, en andere Staatsdienaars van LODEWIJK DE XVI., die door den invloed welke den *Marquis* DE VERAC op de voornaamſte Regeringsleden en geſlagene Vijanden van den STADHOUDER uitoeffenden, zulk een gewichtig aandeel in de twisten namen, en de geweldige maatregelen tegen Z. D. H. aanzagen en goedkeurden, ten minsten niet beletteden, niettegenſtaande zulks in hunne macht ſtond. In de daad, de nutteloosheid van al dien toeſtel, tot vermeerdering van des Prinſen verdrieten, en tot aanmoediging van Zijne Vijanden om vol te houden en niets toe te geven, was ligtelijk te ramen, en zulks bleek duidelijk, uit de Handelingen die tusſchen VAN GOERTZ en DE RAYNEVAL plaats had-

hadden, welken wij nu kortelijk opgeven
len.

RAYNÉVAL in *den Haage*, en wel *vóór de G*
VAN GOERTZ aangekomen; en zijnen intrek bi
Marquis DE VERAC genomen hebbende, a
men de zaken gewoonlijk onder de bel
Hoofden des werks in gereedheid bragt,
rens dezelve in de Vergadering der Staten
geſteld of in deliberatie genomen werden;
hij de eerſte ſtap tot het werk dat te verri
ſtond, door het ſchrijven van eene *Misſiv*
VAN GOERTZ, waarin hij den ſtaat des ge
volmaakt in den geest van zijne Vrienden,
den toon die dezen hem aangegeven hac
aldus voorſtelde: „ *Het kwam niet in h*
„ *king, om aan de Amptsverrichtingen to*
„ *Stadhouderſchap, volgens de Conſtitutionel*
„ *dracht van 1766 te raken: doch daar*
„ *als Kapitein Generaal van Holland w*
„ *ſuspendeerd, zoo moest men ſlechts bedachi*
„ *om een middel te vinden, waar door d*
„ *ten konden bewogen worden, om die ſu*
„ *op te ſchorten* (*)." En hoe moest di

(*) AAN DE AMPTEN VAN Z. H. MOEST NIET G
WORDEN: DOCH MEN HAD HEM ECHTER ALS KAPITE
NERAAL REEDS GESUSPENDEERD! Behoorde dit Am

ondernomen worden? In welk afpect beſchouwde Hij de *Staten* en Z. H.? Wie moest hier *Amende Honorable* over *die aanraking aan 's Prinſen Amptsverrichtingen doen?* Volgens RAYNEVAL, niet de BELEDIGERS, maar de BELEDIGDE. — En op welk eene wijze? Laten wij Hem zelven horen: „ *De Staten,*" (dus ſchrijft hij) „ *zijn Souvereinen, en de Waardigheden,* „ *met welke de Prins bekleed was, maakten Hem* „ *van dezelven afhangelijk. De Prins was der-* „ *halven niet op eene gelijke hoogte met de Sta-* „ *ten: en zij konden met Hem niet handelen* „ *als Gelijken met Gelijken. Hier uit volgde,* „ *dat de Staten de eerſte ſtappen niet konden doen.* „ *Integendeel, het was de zaak van den Prins* „ OM HEM *daar in te voorkomen. Z. H. moest* „ *de eerſte ſtappen doen, om de Staten tot de* „ *opſchorting te bewegen. En dit was,*" (naar zijn gevoelen) „ *dies te noodzakelijker,* OM DAT „ Z. H. HUN HAD AANGETAST IN HUNNE SOU- „ VEREINITEIT, DOOR HUN BESLUIT VOOR ON- „ WETTIG EN NIETIG TE VERKLAREN, EN DE „ ZAAK TER KENNISSE TE BRENGEN VAN H. H. „ MOG." (in de Misfive hier boven door ons meniet tot de Conſtitutioneele opdracht van 1766? Zoo dit geen onzin oplevert, dan verſtaan wij niets.

medegedeeld). — „ *De bezetting van* H
„ *en* ELBURG *had aan de Staten van H*
„ *het beſluit ton de opſchorting afgedr*
„ *het ſcheen Hem dus toe, dat men voo*
„ *dingen die bezetting moest doen ophoude*
„ *dit ſtond aan Z. H., wanneer Hij de*
„ *van Gelderland zulks maar beval, en*
„ *Gevluchte Inwoneren dier ſteden vrijhe*
„ *gunde om tot hunne Haardſteden te*
„ *keeren* (*)."

(*) Zie daar de oude zang door de *Antagonis*
Z. H. ſints lange opgezongen. *De Staaten van Ge*
waren Slaven, Lijfbedienden, en wat niet al meer
den STADHOUDER. *Hij gebruikte hun als Machi*
zijne heerschzuchtige desſeinen uittevoeren, en als
maar een wenk toe geeven wilde, dan zou alles g
zijn. — Een ſpreekend bewijs, dat RAYNEVAL
prompt geleerd had, en zeer getrouw wist over te
Jammer was het intusſchen, dat DE RAYNEVAL zoo
onderrecht was van de waare oorzaak waarom
HATTEM en ELBURG het op een vluchten geſteld
Zoo de Prins hun verjaagd hadt, zijne vertelling zou
ſchijn gehad hebben: maar dat verſchilde veel. Noch de
noch de STAATEN VAN GELDERLAND hadden hun voortge
maar de vrees dat het 'er ſpannen zou, wanneer aan al
lijksch gepleegd geweld door de Militairen een einde
maakt worden, was ee oorzaak, dat men hen, onda
gezwets der Auxilliairen niet kon tegenhouden. — Z.

Dan dit was het niet al: zouden de gemoederen tot bedaren gebragt, en de Twisten geflecht worden, dan moest 'er naar de opinie van den Heer DE RAYNEVAL, door den STADHOUDER nog een meer belangrijker ſtap gedaan worden, en die was: „ *Hij moest eene begeerte* „ *aan den dag leggen, om de Regerings-Regle-* „ *menten hervormd,*" (of dat op het zelfde uitkomt) „ *vernietigd te krijgen. Die toch waren* „ *onuitwischbare beginzelen van wantrouwen en* „ *vrees: zij waren in de daad ſtrijdig met de Vrij-* „ *heid, die toch de grondſlag was van de ſtaats-* „ *geſteldheid der Republiek. — Het was wel zoo,* „ *dat de Prins daar tegen een afkeer moest heb-* „ *ben, en dat Hij daaromtrent zeggen kon:* „ EEN VERKREGEN RECHT OP DIE REGLEMEN- „ TEN TE HEBBEN, *en uit dien hoofde geene* „ *beweegredenen te hebben, om van dit zijn* „ *Recht af te ſtaan: maar Hij was een* HOL- „ LANDER, *en dus, Hij moest zijn Vaderland* „ *beminnen* (*): *en dat beminnen beſtond alleen* „ *in*

niemand verdreven. Was het dan de ongerijmdheid zelve niet, om van Hem te vergen: Dat Hij die gevluchten terug riep?

(*) Toen Z. H. deze periode in de brief van DE RAYNEVAL las, maakte Hoogstdezelve, (volgens een ons medegedeeld bericht,) deze merkwaardige Reflectie: „ *Zoo zou ik dan*

„ *in mede te werken tot deszelfs rust; en i*
„ *doen van opofferingen, om die te verzeke*

Om nu dat oogmerk te bereiken, „ *moest* (
zijn begrip) „ Z. H. *in Kwaliteit als* STAD
„ DER, *een brief afvaardigen aan de Staten*
„ *Gelderland, waarin Hij zijn leedwezen te*
„ *nen gaf, 't welk Hem de Beroerten veroorz*
„ *ten, en de wenschen welken Hij vormd*
„ *ze ſpoedig te zien ophouden: de Staten t*
„ *uitnoodigende en aanſporende, om het K*
„ *volk uit Hattem en Elburg te trekken,*
„ *opontbodene Militairen naar hunne Guar*
„ *nen terug te zenden. Het Gewest aldus*
„ *zich zelven vrijelijk wedergegeven zijnde,*
„ *moesten de Staten vrij en vreedzaam delibe*
„ *over de middelen om de Conſtitutioneele*
„ *te herſtellen: als dan behoorden zij het a*
„ *meest hunne aandacht te vestigen op het*
„ GERINGSREGLEMENT VAN 1750. *Dat, n*

„

dan, om te toonen dat ik een Hollander ben, van e
aangeboren wettig toegekent recht moeten remuntie
alleen, om dat men zulks begeerd? Waarlijk, zoo de
DE RAYNEVAL *met het character van een* ECHT HOLL
of HET MIJNE *bekend was, dan behoorde hij te weeten*
een HOLLANDER *zonder wettige redenen zich van zijn*
tig recht niet laat ontzetten, veel min, dat Hij he
op de eerſte aanvraage prijs zoude geeven.

„ *genſtaande het wettig recht dat hetzelve aan*
„ *den* STADHOUDER *gaf, Hij echter daarin be-*
„ *hoorde toe te ſtemmen, dewijl het Hem genoeg*
„ *behoorde te zijn, dat hetzelve kon aangemerkt*
„ *worden als belemmerend voor de Vrijheid, welke*
„ *de fundamenteele grondſlag was van de* CON-
„ STITUTIE *en den Welvaart der* UNIE: *weshal-*
„ *ven Hij de Staten moest uitnoodigen, om in*
„ *het Reglement zoodanige veranderingen te ma-*
„ *ken,* ALS ZIJ *noodig of dienſtig zouden oordeelen.*
„ *Ook moest Z. H. naar zijne gedachten, ſoort-*
„ *gelijke brieven afzenden naar de overige Ge-*
„ *westen die Regeringsreglementen hadden.*"

Wanneer nu DE PRINS deze kruipende en laage ſtappen gedaan had, „ *en wanneer het krijgs-*
„ *volk zou weggetrokken zijn, als dan behoorden*
„ *de Staten van Holland, van hunne zijde,*
„ *geene redenen meer te moeten vinden, om het*
„ *Cordon niet te doen wegtrekken, of de ſuſpen-*
„ *ſie te doen voortduren.*" *&c.* Voegende hier nog eene uitvoerige verklaring, over de aart en natuur van het KAPITEINSCHAP GENERAAL; over het COMMANDO VAN DEN HAAG; over de BENOEMING TOT KRIJGSAMPTEN; en over het GEVEN VAN HET WACHTWOORD bij, alles op eene wijze ingericht, die duidelijk deedt zien, dat Hij alle zijne kundigheden aan de Lesſen van *'s Prin-*

ſen

ſen Antagoniſten had dank te weten. — T*
op een bijzonder briefje nog opgevende, het
TIMATUM *dat door de Hoofden des werks,*
Hem en aan den MARQUIS DE VERAC *wa*
gegeven, bevattende de punten die zij zo
kunnen en willen toeſtaan, wanneer het op
onderhandelen kwam.

De *Graaf* VAN GOERTZ op deze wijze
trent den ſtaat van zaken geïnſtrueert, e
houden zijnde om van het verhandelde aan
VROUW DE PRINCESSE *verſlag te doen*, (als
bende die Vorſtinne, ſints eenen geruimen
geen gering aandeel genomen in de Mishand
gen die men Z. H. Haren Gemaal, en teven
Hem, ook aan Hare Zonen hadt aangedaa
zoo duurde het niet lang, of hij gaf van zijn
dervaren verſlag aan DE RAYNEVAL, in e
brief, die wij hier, als te uitvoerig zijnde,
afſchrijven willen, ons alleen bepalende,
te berichten: *dat H. K. H. aan den* S
HOUDER *van alles verſlag deedt: dat* DE P
over het zelve zeer aangedaan en ten hoog
getroffen was: doch, dat de beide Vorste
Echtgnooten die voorſtellen finaal verwier
en dat H. K. H. zelve de pen opvatte, on
eigen Perſoon aan den Koning haren Broed
ſchrijven om Zijn gevoelen in te nemen, te

het beſluit nemende, *om de zaak in zijn geheel te laten rond ſtaan, tot dat het antwoord uit Berlin zou aangekomen zijn.* — En daar dit natuurlijker wijze eenige vertraging in de onderhandelingen veroorzaakte, zoo verzuimden de beide Gezanten niet, zich dien tuſſchentijd ten nutte te maken, om de BEIDE VORSTELIJKE ECHTGENOOTEN te bewegen, tot het aannemen van de aan hun gedane voorſtellen.

Dat dit door DE RAYNEVAL, (dien getrouwen tolk der gevoelens van des Prinſen Beſtrijderen) in het werk geſteld werdt, zal wel niemand in twijffel kunnen trekken, die zijne, door ons zoo even medegedeelde Voorſtelling, met opmerking las; doch dat den Pruiſſiſchen Gezant op even dat zelfde aambeeld ſloeg, moet elk opmerkzaam Lezer zeer wonderlijk voorkomen, die te gelijk kennis draagd, dat zijnen last inhieldt, *om een einde te maken aan de zeer buitengewone onderdrukkingen die den Doorluchtigen* STADHOUDER *zoo onſchuldig lijden moest.* Want in plaatſe dat Hij aan DE RAYNEVAL de hardheid en onrechtvaardigheid zijner vorderingen nader adſtrueerde, zoo toonde Hij dezelve niet alleen goed te keuren; maar ook zijnen invloed aangewend te hebben, om 'er zoo wel H. K. H. als den *Heere* ERFSTADHOUDER in te doen

doen toeſtemmen, aan DE RAYNEVAL dus
vende: „ *Ik heb terſtond aan* MEVROU
„ PRINCESSE *Uwen vertrouwelijken brief*
„ *lezen, en aan die verlichte Princeſſe n*
„ *leen verſlag gedaan, van uwe wijze v*
„ *zien, handelen, en denken; maar 'er n*
„ *gevoegd alle* VERTOGEN, AANDRANGEN
„ DENKINGEN *en* REDENEN, *welke ik hel*
„ *nen uitdenken. En na dat zij den br*
„ *derzocht had, om 'er aan Haren* GE
„ *niet dan een uittrekſel van aan te bieden*
„ *welk ik naauwkeurig alle de Voorwaard*
„ *ſteld hebbe, echter met verandering ten*
„ *te van de Regerings-Reglementen, het w*
„ *mij veroorloofd hadt* (*). — *Ik verber*
„ *U niet, dat de* PRINS *in dit uittrekſel*
„ *jelijke en ſterke dingen gevonden heeft.*

(*) De voorwaarden waren zoo hard en onaa
dat zij die dezelven hadden opgegeeven, zich ſch
om ze aan Z. D. H. *in hun geheel* onder het oog
gen. De Prins kreeg 'er dus een gedeelte van on
oog, en duar Hij over hetzelve op die manier da
wij zoo aanſtonds hooren zullen, dan laat het zic
gereedelijk vatten, hoedanig het geheel moet gewee
en dat VAN GOERTZ alles behalven des Prinſen b
bevoorderen wilde, toen hij dien Vorst adhorteerde,
de gedaane voorſtellen genoegen te neemen.

„ *droeffenis en levendige aandoening heeft Hij mij*
„ *over Zijnen toeſtand geſproken. Ik heb bij Hem*
„ *getragt alleen te doen gelden Zijne betrekking*
„ *van Burger, van Vader, en van Echtgenoot,*
„ *en Hij heeft mij gebeden Hem tijd van overleg*
„ *te gunnen, dat ik niet heb kunnen weigeren.*"

Dringend waren derhalven de inſtantien die de beide Onderhandelaars in het werk ſtelden, om de beide VORSTELIJKE ECHTGENOOTEN tot het doen van de vernederendſte ſtappen te dringen! Doch zij beiden misten hun doel, zoo als duidelijk bleek, uit eene zeer merkwaardige Misſive die H. K. H. op den laatſten dag des jaars 1786 aan den Pruisſiſchen Gezant ſchreef, waar in Zij, *zoo voor Zich zelven*, als *voor den* ERFSTADHOUDER, de gronden bloot lag, waarom beiden een beſluit genomen hadden, om de gedane aanbiedingen van de hand te wijzen. Dus *fier*, en voor den Gezant niet minder *Plichtherinnerend*, dien brief ſchrijvende (*):

„ *Hee*

(*) Wij oordeelen de plaatſing van deze Misſive hier noodzaaklijk, om TWEE *gewichtige redenen*. De EERSTE is: om dat het ſchrijven van dien Brief, de haat tegen MEVROUW DE PRINCESSE zeer vermeerderde. De TWEEDE is: om dat de inhoud completelijk logenſtraft de vertellingen van dien tijd, namelijk, dat de BEIDE VORSTELIJKE ECHTGENOOTEN het

„ *Het, is Mijn Heer! om te voldoen*
„ *verzoek, dat ik ga trachten, om in een*
„ *ſtek de voornaamſte bedenkingen bijéé*
„ *melen, welke Wij U hebben medegede*
„ *opening, die Gij Ons van de voorſta*
„ *den Heere* DE RAYNEVAL *gegeven he*
„ *Gij kent Mijne manier van denken, en*
„ *den* PRINS *genoeg, om niet te twijffe*
„ *Wij, de eene zoo wel als de ander,*
„ *rechtelijk wenſchen, dat de ongeluk*
„ *deeldheden welke den Staat van een ſ*
„ *mogen ophouden. Het zou derhalven*
„ *zijn, U op dit ſtuk betuigingen te h*
„ *waar van de waarheid even zeker a*
„ *kend is, als aan Mij zelve.*"

„ *Maar Gij zijt tevens te verlicht en te*
„ *om niet insgelijks te erkennen, dat di*
„ *wensch van elk* WAAR PATRIOT, *waa*
„ *voorwerp de herſtelling der Eensgezin*
„ *even gelijk al het overige, ondergeſch*
„ *zijn, aan het geene* EER *en* PLICHT
„ *ſchrijven. Ik wil hier mede zeggen:*

onder elkander zeer oneens waren, over het
involgen van de voorſtellen, die RAYNEVAL uit
de Hoofden des werks deedt. — De lezer beſliſ
naar waarheid.

„ *leenlijk de uitſpraken van Zijn hart te vol-*
„ *gen, zonder te onderzoeken, of het geene men*
„ *verlangt, overeenkomstig is met de geheiligde*
„ *Verbindtenisſen, welke men plechtig voor zich en*
„ *Zijne Erven heeft aangegaan; of de geëischte*
„ *opofferingen in der daad voor het Vaderland*
„ *nuttig en voordeelig zijn? Of 'er de Eer niet*
„ *bij gewaagd wordt? en of ze bij gevolg de rust*
„ *in het Land wezentlijk op eenen vasten grond*
„ *kunnen herſtellen, (hoedanig men, hoe ook ge-*
„ *naamd den grond niet erkennen kan van een*
„ *vergelijk, waarin de Eer van eene der Onder-*
„ *handelende Partijen zou beledigd zijn) niets an-*
„ *ders is, dan zich rechtſtreeks van zijnen plicht*
„ *te onttrekken, en eene inſchikkelijkheid te too-*
„ *nen, die dan kleinheid van Ziel zou zijn, door*
„ *zich ſchuldig te erkennen, en de achting on-*
„ *waardig te maken van alle brave Lieden, en*
„ *in 't bijzonder van de aanzienlijke Hoven, wel-*
„ *ke wel belang in Ons lot willen nemen?"*

„ *Deze, Mijn Heer! Zijn de voorlopige bedenk-*
„ *kingen, welke Ik mij zelve veroorloofd hebbe :*
„ *en het is overeenkomstig met deze Grondbegin-*
„ *zelen, dat* WIJ *de voorſlagen van den Heere*
„ DE RAYNEVAL *rijpelijk onderzocht en gewogen*
„ *hebben. — Ik beken openhartig, dat bij dat*
„ *onderzoek, deze aanmerkingen en bedenkingen*

„ *Mij in menigte voor den geest gekome*
„ *en Ik ben thans meer verlegen, hoe 'er*
„ *te ſnoeijen 't geene overtollig zou kunne*
„ *om ſlechts het klein getal te behouden, d*
„ *Mijn oogmerk voldoet; en hoe U dezelve*
„ *waar licht voor te ſtellen, zonder de p*
„ *buiten te gaan, welke ik Mij hebbe voor*
„ *ven; dan hoe bewijsredenen genoeg te*
„ *om Ons gevoelen te ſtaven, en Onze deni*
„ *te billijken.*"

„ *De voornaamſte ſtukken, welke de op*
„ *heid van den Heere* DE RAYNEVAL
„ *kunnen, dunkt Mij, tot deze* DRIE *gebr*
„ *den.* I. De Suſpenſie van den Prins i
„ Waardigheid van Kapitein Generaal van
„ vinçie van Holland. II. De verander
„ Conſtitutie in de Provinçien waar Re
„ ten zijn. III. De bepalingen welke n
„ ken zoude, omtrent de Amptsverrichtin
„ den Kapitein-Generaal van Holland,
„ men een bekwaam middel zou gevond
„ ben, om het beſluit der Suſpenſie te d
„ roepen. — *Ik zal deze Drie Stukken*
„ *doorlopen.*"

„ *Vooraf zal Ik aanmerken, dat he*
„ *Stuk van een zeer teêren aart is. De*
„ *den* PRINS *is 'er zoo klaarblijkelijk*

„ *mengd, dat het onmooglijk is, de minste ſchik-*
„ *kingen nopens dit ſtuk toe te ſtaan, noch in*
„ *eenige Verbindtenis hoegenaamd te komen, waar*
„ *uit men eene ſtilzwijgende toeſtemming zou kun-*
„ *nen opmaken, van de ſchuld die men den* PRINS
„ *geeft, en aan welken Hij geen het minste deel*
„ *heeft. — De Heer* DE RAYNEVAL *zou den*
„ PRINS *onſchuldig erkennende, Hem zekerlijk*
„ *niet kunnen aanraden zich ſchuldig te verkla-*
„ *ren. Hij moet derhalven dan oordeelen, of* (om
beter te zeggen) „ *men heeft getracht Hem te*
„ *overreden, dat de* PRINS *in de daad de Suſpen-*
„ *ſie zich zelfs op den halze gehaald heeft. —*
„ *In de onderſtelling van het tegendeel, kan men*
„ *niet geloven, dat de Heer* DE RAYNEVAL *zou*
„ *toeſtaan, dat een Souverain die gedwaald heeft,*
„ *zijne overhaaste beſluiten, op valſche berichten*
„ *genomen, niet kan herroepen, en de droevige*
„ *gevolgen doen ophouden, wilke dezelve gehad*
„ *hebben* (*). *Dit zou, met andere woorden, het*
„ *zelf-*

(*) Uit dit gezegde ziet men duidelijk, dat H. K. H. de *ontneeming van het Commando over het Haagſche Guarniſoen*, en *de Suſpenſie van Z. H. als Capitein Generaal* beſchouwde, *als gevolgen van valſche berichten.* En in de daad dat was ook zoo. Wanneer men zich ons verhaal *van het geval met de Genootſchappers op den 4 September in den Haag gebeurd*, herinnert; dan kan men 'er geenen

„ *zelfde zijn, als ſtaande te houden, dat een*
„ *verain geen recht kan doen. En daar Hij*
„ *zelve aan den minſten Zijner Onderdanen*
„ *ſchuldigd is, kan Hij het dan aan ie*
„ *weigeren, die door Zijne* GEBOORTE, *en*
„ *de* EENPARIGE BESLUITEN, *van die geenen*
„ *ken dien Souverain uitmaken; die* EEN
„ VAN DEZELVE IS, *en zich bekleed vind m*
„ *verhevendſte Waardigheden van den Staat*
„ *Zal Hij alleen uitgezonderd zijn van den*
„ *gemeenen Regel? Of moet men beſluiten,*
„ *de Burgers van een Vrij Land dat recht*
„ *erlangen kunnen, hetwelk men zelden te*
„ *geefsch inroept in eene Alleenheersſching?*
„ *zou ontëerend zijn voor den ſchoonen n*
„ *van Vijheid, die thans de geesten verhit*
„ *het is vooral niet bij den Heer* DE RAYNE
„ *dat* IK *eene dergelijke Leer zoeken zoud*
„ *Indien* IK *onderſtelle dat Hij overreed is v*
„ *ſchuld van den* PRINS, *zou ik hier durven*
„ *merken, dat 'er zeer weinig evenredigheid*
„ *zou, tusſchen den aart der misdaad, en*
„ *ſchen de middelen welke hij aan de hand g*
„ *om vergiffenis te verwerven.*"

„ *M*

anderen naam aan geven, *als een uitgedacht ſtuk*
Z. H. *uit de Reſidentie te drijven.*

„ *Maar, Mijn Heer!* HET IS GEEN VERGIF-
„ FENIS WELKE WIJ VRAGEN. — *Het is de*
„ *Rechtvaardigheid van eenen Souverain welke*
„ *wij inroepen: en, zonder voor het tegenwoor-*
„ *dig over* ONS GOED RECHT *in discusſie*
„ *te treden; of over de grond van het verſchil*
„ *(het welk meer de Staten van Gelderland dan*
„ *de* ONZE *is,) te willen beſlisſen, zal* IK *ſlechts*
„ *ééne aanmerking maken: zij doet (dunkt* MIJ*)*
„ *in ééns alles af, wat men zou kunnen aan-*
„ *voeren, ten voordeele van het willekeurig be-*
„ *ſluit van de Staten van Holland, 't welk den*
„ KAPITEIN GENERAAL *van hunne Provincie*
„ *ſuspendeert. — Daar* DE PRINS *niet anders*
„ *gehandeld heeft, dan in hoedanigheid van* KA-
„ PITEIN GENERAAL DER PROVINCIE GELDER-
„ LAND, *kan* HIJ, *hoedanig zijn gedrag ook*
„ *moge geweest zijn, niet verantwoordelijk we-*
„ *zen, dan aan de Staten van Gelderland. —*
„ *Dit is eene waarheid welke niet kan tegen-ge-*
„ *ſproken worden, die ſlechts de eerſte begrippen*
„ *heeft van de Conſtitutie der Republiek van de*
„ *Vereenigde Nederlanden; en ik denk niet, dat*
„ *de Heer* DE RAYNEVAL *dezelve zal in twijf-*
„ *fel trekken.*"

„ *Na het gene* IK *gezegd hebbe, van* ONS *vaſt*
„ *beſluit, om geene bepalingen toeteſtaan, om-*

„ trent de herroeping der ſuspenſie van den
„ pitein-Generaal, welke WIJ even als het
„ mando over het Guarniſoen van den H
„ als voorlopige Artijkels beſchreven, WAAR
„ WIJ NIET KUNNEN AFGAAN; zult gij lig
„ grijpen, Mijn Heer! dat geen ſtap van
„ PRINS, geſchikt om de rust in de Provi
„ van Gelderland, Utrecht, en Overijſsel o
„ voorgeſlagen voet te herſtellen, thans in
„ king kan komen. — De PRINS zou da
„ boven, op de vreemdſte wijze onkundig n
„ zijn van zijne plichten, als HIJ imme
„ binteniſsen konde aangaan, die het inw
„ beſtuur van ééne der Provincien tot hun
„ werp hadden, zonder de toeſtemming der
„ ten van die Provincie. Men zou ondertus
„ groot ongelijk hebben in te beſluiten, d
„ PRINS bij het weigeren van dergelijke
„ ſlagen, afkeerig zou wezen van zich
„ laten in ſchikkingen, die Conſtitutioneel
„ kwaam mogten zijn om de beroerten t
„ len. — De plechtigſte verklaringen van
„ ſtandvastig verlangen, om met de State
„ de Provincien mede te werken, tot het ge
„ herſtelling vau Vrede en Eendracht van
„ nen, en ter handhaving der Onafhangeli
„ van de Republiek kan ſtrekken, bewijzen

„

„ *vloedig het tegendeel, en men kan met geene*
„ *billikheid, de oprechtheid dezer betuigingen te-*
„ *genſpreken, als men acht ſlaat op den ijver dien*
„ DE PRINS *betoond heeft, en die* HIJ *altoos*
„ *behoudt, om de onderhandelingen te doen her-*
„ *vatten, welken te* UTRECHT *begonnen, en niet*
„ *door* ZIJN *toedoen zijn afgebroken.*"

„ *Ik zal hier niet aandringen, Mijn Heer!*
„ *op de* ZEER WEZENLIJKE ONMOGELIJKHEID,
„ *in welke de* PRINS *zich zou bevinden, om uit*
„ *te voeren, 't geen men van Hem vordert, ten*
„ *opzichte van de Provinçien, (al wederhielden*
„ *Hem geen gewichtiger redenen om 'er zich toe*
„ *te verbinden) gemerkt de neigingen en uitzich-*
„ *ten der Staten dier Provinçien: om dat zulks*
„ *voor het tegenwoordige kwalijk geplaatst zoude*
„ *zijn, en Gij zelfs in ſtaat zijt om 'er van*
„ *nabij over te oordeelen. Ik kan mij daarom-*
„ *trent gerustelijk op uw getuigenis beroepen.*"

„ *Op het Derde ſtuk merk ik aanſtonds aan,*
„ *dat indien het waar is, dat de Souverein Mees-*
„ *ter is om een beſluit in te trekken, het welk*
„ *onderworpen is aan* ZIJN GOEDVINDEN; *het*
„ *insgelijks ontegenzeggelijk is, dat een* RECHT-
„ VAARDIG *Sauverain zulks niet doen zal in ge-*
„ *valle van eenig belang, dan uit overtuiging,*
„ *dat het nuttig en noodig is voor het Vader-*

„ *land: en nooit zal hij iemand, wie h*
„ *zij, van Rechten en Voorrechten ontz*
„ *welke ten allen tijde met deszelfs pos*
„ *verbonden geweest, ten zij Hij ze zich*
„ *onwaardig gemaakt, en dat de Welvaa*
„ *den Staat het vordere. Daar* DE PR
„ *eerſte onderſtelling niet kan toeſtaan,*
„ *zijn Geweten Hem op dit ſtuk niets ve*
„ *zoo verwacht Hij van den Souverein, dat*
„ *ve de Suſpenſie van den Kapitein-Genera*
„ *Holland intrekkende, Hem in de voll*
„ *waarneming herſtellen zal, van alle Am*
„ *richtingen dier Waardigheid, en het zal*
„ DAN DAAR NA *zijn, dat het zou kunnen t*
„ *komen, om te onderzoeken of die Amptsv*
„ *tingen, zoodanig als zij tot hier toe ge*
„ *zijn, aan twijffelingen onderhevig zijn,*
„ *bij de welvaart van den Staat belang*
„ *Alvorens echter te eindigen, kan ik nie*
„ *bij, nog eene dwaling aan te toonen, v*
„ *het blijkt, dat men den Heer* DE RAY
„ *gebragt heeft. — Hij ſtelt namelijk, d*
„ PRINS *volſtrekt niets doen kan, dan bi*
„ VIJS VAN GECOMMITTEERDE RADEN.
„ *ſchijnlijk is Hij onkundig, dat wel veel*
„ *daar aan Ondergeſchikt te zijn, in 't b*
„ *der met opzicht tot het Commando va*

„

„ *Haag, integendeel Gecommitteerde Raden bij*
„ *hun Berichtſchrift gelast zijn:* NIETS TE
„ DOEN, EN GEEN BESLUIT TE NEMEN, BE-
„ TREKKELIJK TOT MILITAIRE ZAKEN, DAN MET
„ OVERLEG, EN BIJ RADE VAN DEN STADHOU-
„ DER EN KAPITEIN-GENERAAL VAN DE PRO-
„ VINCIE."

Op deze wijze, gaf HARE KONINLIJKE HOOGHEID niet alleen Hoogstderzelver gevoelen over de opgegevene Voorwaarden van bemiddeling, maar ook die van Z. D. H. Haren DOORLUCHTIGEN GEMAAL (waar door te gelijk het verſpreid gerucht van een gerezen misverſtand tuſſchen beiden gelogenſtraft werdt) aan den Pruisſiſchen Gezant te kennen! Was de Animoſiteit van hun, die het HUIS VAN ORANJE *in het generaal*, en die *doorzichtige Vorstinne in het bijzonder* een vijandig hart toedroegen, ten tijde van de aankomst der beiden Afgezanten, reeds tot een verbazende hoogte geſtegen; dit fier en ferm afwijzend beſluit van de beiden VORSTELIJKE ECHTGENOOTEN, gaf aanleiding, bij de min of meerder geweldige ondermijners van des Vorsten gezach, dat de Onderhandelingen zonder eenige vrucht ten goede bewerkt te hebben, finaal afgebroken werden, en dat na dien ongelukkigen afloop, de vijandſchap tegen den besten

Vorst.

Vorst in eenen woedenden haat tegen H
geheel zijn Huis verwandelde. Trouwen
kon ook niet wel anders, want, daar uit de
dier onderhandelingen gebleken was, d
Graye VAN GOERTZ, van wegens den
zijn Meester, niet zoo zeer naar de Re
gezonden was, om dadelijke verbetering
lot van den STADHOUDER toe te brenge
wel, om ſlechts kennis van zaken te nem
dat VAN GOERTZ zelfs al zijne welſpreken
koste gelegd had, om Z. H. tot het do
de vernederendſte ſtappen over te halen
deedt dit de trots van des Prinſen vijande
wel *Ariſtocraten* als *Democraten* niet
vermeerderen, vermits zij uit die onde
lingen duidelijk beſpeurd hadden, dat z
als nog van het *Berlijner Cabinet* niets
vrezen en van het *Franſche Minister*
beletſel altoos te verwachten hadden in h
zetten en volvoeren des bereids zoo z
voorderden werks. Het is deze aanmerki
ons gel.id, tot de beſchouwing van een
treffendſte Rampen en verdrieten, die W
DE VIJFDE, uit hoofde van het gemeenſ
lijk woelen en woeden der beiden zoo
genoemde Partijen, (hoe zeer uit elkand
pende hunne bedoelingen ook waren)

dulden had. Want daar de *Eerstgenoemden* hun vernuft ſpitsten, om Z. H., volgens den wensch der Genootſchappers, van dag tot dag van zijnen wettigen invloed op het Beſtuur des Lands te ontzetten, en Hem naauwelijks den naam van STADHOUDER over te laten; zoo ſpanden de *Laatstgenoemden* alle hunne krachten en vermogens in, om, en ERFSTADHOUDER en CONSTITUTIE geheel vernietigd te krijgen, en langs dien weg, eene *volſtrekte Democratie* in deszelfs plaats in te voeren. Handelwijzen, welke na het vruchteloos afloopen der onderhandelingen, en het vertrek der beiden Afgezanten, ten gevolge hadden, dat de beiden Partijen onder elkander wel dra overhoop raakten, en dat eindelijk de Gewapende en Ongewapende Genootſchappers tot zulke dolzinnige en overdrevene ſtappen, zoo wel tegen Z. H., als tegen ſommigen van de door hun bevorens aangebedene Staats en Regeringsleden vervoerd werden, dat de laatſten zelven op middelen bedacht werden, om ware het mogelijk, den losgebroken ſtroom eener tomelooze *Democratie* in zijne allesvernielende vaart te ſtuiten. Middelen, welken daar toe niet alleen ontoereikende waren, maar die daar en boven de allerſchadelijkſte uitwerkſelen deden, op de ingisting zijnde gemoederen, waardoor de Hoofden

den des werks tot daden overſloegen, al
de tijden der *Hoekſche en Cabbeljaauwſc*
roerten, in het Vaderland niet waren or
men geworden. Men verwachte hier echt
alles, wat wij daar van zouden kunnen
de brengen, ſlechts eenige weinige ſtalen
toereikende zijn, om de waarheid van
zegde te betogen.

Herinnert men zich, het gene wij be
bij eene en andere gelegenheid aangehaal
ben, aangaande de trouwhartige en
waarſchouwingen, die Z. D. H. aan ſc
Regeringsleden hadt medegedeeld, over
ken van genoegen en goedkeuring, welk
de bedrijveren van vele nieuwigheden,
de Gewestelijke als Stedelijke Collegien v
wind, zoo ruimſchotig gegeven waren
den; dan weten wij, EENSDEELS: dat Ho
zelve hun toen reeds voorſpelde, *dat zij*
werk nog éénmaal beklagen zouden, wann
te laat zoude zijn, want, dat 'er onder
ijveren voor het oprichten van SOCIETEITE
de Burgerijen (quaſi) *eene gegronde ken*
's Lands Geſchiedenisſen te bezorgen, en hun
waardij van de Stedelijke Handvesten en
gien te doen bekend worden; zoo ook onder he
lijksch oeffenen in den Wapenhandel, door

richting van bijzondere Vrijcorpſen, om dié Rechten en Privilegien, des noods, met de Wapenen te kunnen verdedigen, een adder in het gras verborgen lag, hen wijzende op het geene elders gebeurde; en ANDERDEELS: *dat men toen dien heilzamen raad des Prinſen in den wind ſloeg, den dag des kwaads verre ſtellende,* of, dat nog erger was, *dat vele Regenten des Vorsten bekommering aan heerschzuchtige oogmerken toeſchreven, dewijl zij alle die nieuwigheden dienstbaar keurden, om hunne macht in die zelfde evenredigheid uit te breiden, als den invloed des Stadhouders te verminderen:* dan, hoe ongeloofelijk die voorſpelling te dien tijde aan velen, en zelfs (zoo als wij aangeteekend hebben) ook aan den *Raadpenſionaris* VAN BLEISWIJK mogt voorkomen, de ondervinding leerde echter wel ſpoedig, dat de vreze van WILLEM DE VIJFDE maar al te zeer gegrond was, en dat Zijne voorſpelling wel ſpoedig tot vervulling kwam. De ongehoorde ſtappen die door de Gewapende en Ongewapende Genootſchappers, in de Provinçien *Utrecht* en *Gelderland*, ondernomen werden, om alles naar hunnen wil en wenk gedaan te krijgen; en de drift die velen aan den dag begonden te leggen, om zulks in *Holland* insgelijks na te volgen, liet deswegens geen twijffel, en ſpoorde den *Raad der Stad*

Am-

Amſterdam aan, tot het doen van een ſta
ſchikt om dat verderfelijk kwaad (ware h
gelijk) in zijnen voortgang te ſtuiten. W
duurde niet langer dan tot den 5 *Julij* 178
de Afgevaardigden dier Stad, tot geene geri
tisfactie van den STADHOUDER, en tot geer
dere verbazing van velen ter *Staatsverga*
van Holland, dit volgende voorſtel op expre
van de Heeren hunne Prinçipalen deden.

„ *in diverſe Steden van Holland Gewapend*
„ *ſen of Genootſchappen van Wapenhan*
„ *zich zelven, en afzonderlijk van de S*
„ *rijen beſtaande, opgericht zijnde, voor*
„ *Heeren hunne Prinçipalen in het alg*
„ *daaromtrent geconſidereerd hadden, dat*
„ *oude tijden af, de Schutterijen in de*
„ *waren opgericht, om voor de rust en veil*
„ *derzelven* ALLEEN *te waken; en dat*
„ *admitteeren van andere Gewapende Co*
„ *afgezonderd van voornoemde Schutterijen*
„ *zij onder de benaming van Vrijcorpſen,*
„ *çitiegenootſchappen, of dergelijken, te ko*
„ *aan het billijk vertrouwen, het welk*
„ *waakzaamheid, getrouwheid, ijver, en*
„ *nendheid der Schutteren, met volkomene*
„ *heid kon geſteld worden.*

„ *Dat de genegenheid, om zich in den*

„ handel te oeffenen, onder de Schutterijen en
„ het algemeen ſedert eenen geruimen tijd zoo-
„ danig is toegenomen, dat zij in vlijt en be-
„ kwaamheid voor geene Vrijcorpſen of Exercitie-
„ genootſchappen behoeven te wijken, en mits-
„ dien ook uit dien hoofde het admitteeren van
„ eenige Genootſchappen, van de Schutterijen af-
„ gezonderd, onnoodig is. — Dat ook zoodanige
„ Genootſchappen ſchadelijk zijn voor de Le-
„ den die dezelve Compoſeeren, alzoo zij aan-
„ leiding geven tot het verzuimen van aff ires,
„ en het maken van onnoodige onkosten, en daar
„ door op hunne ware belangen, en die van hun-
„ ne Huisgezinnen eenen verderffelijken invloed
„ hebben."

„ Dat het verders te duchten is, en op ſom-
„ mige plaatſen reeds ondervonden is, dat bij-
„ zondere Corpſen of Genootſchappen, aan de
„ goede Harmonie, Rust, en Eensgezindheid on-
„ der de Burgers en Ingezetenen zeer nadeelig
„ zijn: terwijl de Heeren hunne Principalen
„ verneemen, dat op alle wijzen moet worden
„ aangekweekt, het geen tot behoud, en tegen-
„ gaan van het geen tot ſtooring van dezelve
„ zoude kunnen ſtrekken. En dat ook voorna-
„ melijk aan de geëtablisſeerde Schutterijen geene
„ redenen van misnoegen moeten worden gege-

„ ven, als of men op derzelver bekwaami
„ getrouwheid, ijver, welmeenendheid, en w
„ zaamheid voor het welzijn en de veiligheid
„ ne Steden en Regenten, geen genoegzaam
„ trouwen ſtelde."

„ Dat de Heeren hunne Principalen, de
„ noemde redenen, op haar zelven beſcho
„ genoegzaam zouden oordeelen, om te doen
„ ſeeren alle gewapende Corpſen, of dierg
„ Exerçitie-Genootſchappen, afzonderlijk v
„ geëtabliſeerde Schutterijen ſubſiſteerende:
„ dat daarenboven genoegzaam wereldk
„ was, hoe zoodanige Genootſchappen niet
„ men zich te immisceeren in de beſtellin
„ Publieke zaken en Binnenlandſche Diſſen
„ in zoo verre zelfs, dat zij bij Circulaire
„ ven of Advertentien in de Nieuwspapi
„ zoogenaamde Stedelijke en Provinçiale V
„ deringen beleggen, en poincten van be
„ ving rond zenden, inhoudende Voorſtell
„ tot beſchikkingen der Publieke zaken
„ niet dan zeer bedenkelijk kunnen zijn, e
„ aldus aanmatigen een gezach, tot hetwe
„ geen de minſte bevoegdheid hebben, het gee
„ anders dan verwarring kan verwekken,
„ genſtrijdig is, met alle goede Orde en g
„ heid der Regering."

„ *Dat de Heeren hunne Prinçipalen, tot voor-*
„ *koming van alle nadeelige gevolgen, die daar*
„ *uit zouden kunnen ſpruiten, noodzaaklijk ge-*
„ *oordeeld hadden, ter Vergadering van Hun Ed.*
„ *Gr. Mog. voor te ſtellen en te inſteeren, dat*
„ *door Hoogstdezelven gereſolveert werde, dat om*
„ *de gemelde redenen, geene Gewapende Corpſen*
„ *of Exerçitie-Genootſchappen, afzonderlijk van*
„ *de Schutterijen ſubſiſteerende, zullen worden ge-*
„ *admitteerd, en de reeds opgerechte verklaard*
„ *zouden worden te Ceſſeeren.*" &c.

Belangrijk, en in het afgetrokkene beſchouwd, allernuttigst voorſtel, dat hier van wegens den Raad eener Stad gedaan werdt, waar onder de Perſonen te tellen waren, door welkers pogingen, in vroeger dagen zoo veel was toegebragt, om de Harmonie, Rust, Eensgezindheid, en het zoo hoognoodig wederkeerig Vertrouwen tusſchen Regenten en Ingezetenen den Bodem in te ſlaan, door het onophoudelijk klagen over de Inäctiviteit, die zij zoo vaak op rekening van den STADHOUDER ſtelden, ſchoon dezelve in hunnen eigen boezem te zoeken was. „ *Hoe wen-*
„ *ſchelijk ware het niet geweest*, (zoo dacht 'er de Vorst over) „ *dat men eenige jaren vroeger, op*
„ *die wijze zich bezorgd had getoond, om het voe-*
„ *den en aankweken van alle verdeeldheden, eens-*

„ *ge-*

„ *gezind van hart te keer te gaan! Want*
„ *de zaken te ver uit hun geheel, en di*
„ *ſtel, hoe nuttig het ook ſchijnen moge,*
„ *ik vermoede, in de tegenwoordige geſteldh*
„ *gemoederen, eene geheel tegenſtrijdige*
„ *king veroorzaken, dan die, welken den*
„ *van Amſterdam zich voorſtelde.*" En in d
de uitkomst bevestigde dit op de duidelijk
ze, daar het Voorſtel de Hoofden der Gew
Genootſchappers niet alleen verbitterde
Hun die hetzelve gedaan hadden; maar
hun het opzet deedt geboren worden,
aangevangen werk nog driftiger en onſt
dan tot nu toe geſchied was, door te zette
toch, *aan de eene zijde* bemerkende, dat op
geſchrevene Algemeene Vergaderingen, d
tijd tot tijd gehouden worden, het nemen
parige beſluiten, uit hoofde van de talrijk
Afgevaardigden, zoo al niet onmooglijk, t
ten zeer bezwaarlijk was; en *aan de an*
de, met het ontwerp zwanger gaande, *om*
Genootſchappen tot één op elkander werke
ch aam, ter invoering van eene volſtrekte D
tie te vormen, hadden naauwlijks de lu
de Amſterdamſche Propoſitie vernomen
aarſelden geen oogenblik, om voor hun
bedoelingen ruiterlijk uit te komen, he

niets minder beſtond, *dan alle Vrijcorpſen en Excercitie-Genootſchappen over de geheele uitgeſtrektheid van Holland opgericht, tot één op elkander werkend ligchaam te vereenigen, en nu door de wapenen, de vernietiging van Erfſtadhouderſchap en Conſtitutie; en tevens de invoering van eene volſtrekte Democratie met den meesten ijver door te drijven.* Immers, in eene *Algemeene Vergadering te Leyden* beſchreven, maakte men des geen het minſte geheim, toen men aldaar alle de Leden der Vrijcorpſen en Exercitie-Genootſchappen (die men eerst de wapenen onder het masker van eene nuttige oeffening, of tot weering van eenen Buitenlandſchen vijand, in de handen gegeven had) volſtrekt afhangelijk maakte, aan de wenken en luimen van eene Commisſie, beſtaande uit *Negen Perſonen*. (*) aan wien de geheele Directie over het geheele werk, en ſpeciaal over het emplooy van zoo vele duizende Gewapende Burgers zonder eenige bepaling werdt toevertrouwd, naardien hun het recht

(*) Dit Negental beſtond uit: COSTERUS van *Woerden*; REYER VAN DEN BOSCH, van *Delft*; CAU, van *Voorſchoten*; HELDEWIER, en VREEDE van *Leyden*; VAN DER JACHT van *Maaslandſluis*; HAANTJENS, en LA COSTE van *Dordrecht*; en VAN DER LINDEN VAN DEN HEUVEL van *Vlaardingen*.

recht werdt toegekent, *om alleen en bov*
anderen, de manſchappen geheel of gedeelt
te eiſchen, ten einde naar zoodanige plaat
tot præſtatie van alzulke diensten te t
als dat Negental zou goedvinden en o
te behoren: een beſluit, waar aan men
eenbrengen van de beruchte *Vliegende B*
gers, die even als zoo vele *Horden va*
Cannibalen het Land van *Holland* doortr
om alles door Vuur en Zwaard tot onderw
te dwingen, hebbe toe te ſchrijven, en e
die geheime Reſolutien, opzichtelijk den g
tigen WILLEM DE VIJFDE was, van w
Delftſche Gedeputeerden, van *Leyden* ge
neerd, en van het verhandelde verſlag d
gewaagden, toen zij deze gruwelijke tale
den: „ Zie daar, Manhafte Leden! (*zegg*
„ de verrichtingen van Uwe Gecommitteer
„ Provinçiale Vergadering der Gewapend
„ ger Corpſen! Ziet daar, na een langer
„ van kwellende onzekerheid en onafgeb
„ verdrukking, U met de wenſchelijkſte
„ bemoedigd! — De Vijand der Burgeren
„ LEM DE VIJFDE, heeft na onophoudelijk
„ lingen, na het verbitterst wrokken te
„ liefhebbers des Vaderlands, eindelijk h
„ ker afgelegt, en zich in zulk een ſter

„ geplaatst, als het immer een PHILIPS DE II.,
„ of een DUC D'ALVA mogelijk was. — WILLEM
„ DE VIJFDE (*vervolgen zij op de woedendſte en leugenachtigſte wijze,*) „ doof voor de ſtem der
„ Natuur, en der Burgerlijke verplichting, ja,
„ doof voor de Stem van den Heiligen Godsdienſt, en die des Hemels, wiens wraak reeds
„ lang boven Zijn hoofd donderde, is opgeſtaan om de uiterſten te beproeven, die Zijnen
„ verbitterden haat nog overſchoten! WILLEM DE
„ VIJFDE, heeft den arm des gewelds uitgeſtrekt
„ tegen Uwe Landgenooten, OM ZIJNE HANDEN
„ IN HUN BLOED TE WASSEN, om hunne woningen in puinhopen te herſcheppen, of aan
„ het alles vernielend vuur der vlamme op te offeren: om het vermaak van NERO, en de
„ wraak van den SPAANSCHEN DWINGELAND zamen te paren, en om, na zulk eenen zegepraal
„ op de Lijken van NEDERLANDSCHE BURGEREN,
„ den lang begeerden Throon te vestigen, die geen
„ ſchaduw van Vrijheid in ons midden zou overig laten, en eene willekeurige Heerſchappij
„ invoeren, die de SPAANSCHE DWINGELANDIJ,
„ waaronder onze Voorouders zuchteden, wenſchelijk zou maken."

„ Dank, dank zij echter de Goddelijke Voorzienigheid! Dank zij den GOD van Nederland!

„ die het geweldig, het dodelijk beſluit van e
„ helſchen Bloedraad ontdekt heeft: die onze
„ zworen ondergang afweert, en de Schav
„ wegblixemt, die de Stadhouderlijke aan
„ voor U, voor Ons, en voor alle ware V
„ landers beſtemd heeft! WILLEM DE VI
„ in het Adres der Gecommitteerden ter V
„ dering van de Gewapende Burger-Cor
„ als den VIJAND, als den TYRAN van alle
„ denkende en plichtbetrachtende Burgers,
„ het hoogſte recht gebrandmerkt, wordt o
„ door den Vinger Gods aangewezen, Hij
„ op het punt om in den afgrond te ſtorten
„ Hij voor 't geheel Nederland gedolven h

„ De oogenblikken, (*zeggen deze* gruwe
Vorſtenhaters, *gehuld in het kleed van Vrijh*
minnaars, die zich tot alles gerechtigd en in
keurden,) „ De oogenblikken die ons lo
„ ſliſſen zullen, zijn op handen! Het groot
„ neel waarop alle oogen zullen ſtaren, 'is
„ pend! Gevoelt in deze tijdſtippen wat een
„ Burger is! Gevoelt dat Gij Nederlanders
„ Niemand Uwer Voorouderen heeft het i
„ mate immer kunnen gevoelen! Gevoelt
„ en zend Uwe gebeden op tot GOD der
„ machtigen! Hij wenkt U uit den Hemel!
„ Zegepraal is in Zijne Regte, de Verdel

„ (

„ Uwer moordzuchtige Vijanden is in Zijne Slin-
„ ke Hand! Doch Hij eischt Uw vertrouwen,
„ Uwe werkzaamheid, Hij vordert Uwe uiterſte
„ pogingen! Onderſteunt dan door Geld Uwe be-
„ dreigde Medebroeders, of grijpt de Wapens
„ aan, en vliegt henen om den Dwingeland van
„ Utrechts wallen te keeren, en Hem in den af-
„ grond neder te blixemen."

Wie hoorde immer zulk eene gruwelijke taal in den lande voeren, als deze Rapporteurs hier aan hunne Committenten hooren deden? Wie, die dit afſchuwelijk ſtuk met aandacht las, bemerkte niet, dat het ſlechts tot een *Voorlooper* dienen moest, om de Gewapende Helden als in het verſchiet te doen zien, *welke groote gebeurenisſen 'er voor de deure ſtonden, nu het hoofdbeſtuur des beraamden werks, aan het ſtraks genoemde* NEGENTAL *was toevertrouwd?* En daar WIJBO FYNJE zelfs de onbeſchaamdheid had, *om het Stuk woordelijk in de Delfiſche Stads-Courant te plaatſen*, zoo ſtrekte zulks tot een ſprekend bewijs voor de waarheid van des Vorsten gezegde, toen Hij dat Rapport lezende, van oordeel was, *dat het voorſtel des Amſterdamſchen Raads, tot vernietiging van alle de Vrijcorpſen, olij in de vlam geworpen was, dewijl het deze gewaande Grondwettige Herſtellers van Neêrlands Staats-*

wezen, met eenen driedubbelen ijver a
zoude, om in weerwil van die Propoſitie
meer andere hinderpalen, als aan hun no
voorkomen, hun heilloos plan, de verja
den STADHOUDER *uit Zijn wettig Erf-*
land, en de herſchepping van de CON
in eene volſtrekte Democratiſche Volksrege
den meesten ſpoed te voltooijen.

Immers, ter bereiking van het eerſt
dienen het voorſtel dat weinig tijds naa
den dier Algemeene Vergadering gedaa
beſtaande in eene vraag: „ *Of het n*
„ *en noodzaaklijk zijn zoude, dat doo*
„ *der Gewapende Burgercorpſen en Bu*
„ *teiten, de Reſolutien en verrichtinge*
„ *Jaaren 1747 en 1748, betrekkelijk*
„ *fing des Stadhouders, verklaard werde*
„ *ſtrijdig met 's Volks voorrechten, en*
„ *onwettig, en van geene de minſte ve*
„ *kracht?*" Dan, hoe zeer zij, welke
poſitie deden, zulk eenen ſtap als nood
en dienstbaar om de voornaame bron va
twisten te ſtoppen, deden voorkomen; e
gelegenheid alle moeite in het werk ſtel
dezelve in een beſluit veranderd te krij
werk vondt zwarigheid, dewijl ſomm
waare bedoeling uit het ingewikkeld, en

min geheimzinnig voorſtel niet bemerkten: en bovendien de meeste Gewapende Genootſchappers, op dat tijdſtip, nog volſtrekt onkundig waren, zoo wel aangaande het geheime voorneemen, dat de doldriftigſte aanblazers der Beroerten met Z. H. en de CONSTITUTIE in den zin hadden; als van het onbetamelijk gebruik dat zij voornemens waren van de alzoo Gewapende Ingezetenen te maaken.

Hoe dit zij, het duurde niet lang, of men kwam, ten aanziene van het gene men met den STADHOUDER van zins was, op de openlijkſte wijze voor den dag. De hoofden des werks mogten te dien tijde nog eenigen ſchroom bij zich zelven ontwaren, om voor hun oogmerk ruiterlijk en onbewimpeld *bij de Genootſchappers* en de Natie uit te komen; doch deze zwarigheid was wel ſpoedig uit den geruimd, daar men den *Redacteur van de Post van den Nederrhijn* bereid en genegen vondt, om het zelve niet ſlechts aan *de Vrijcorporiſten*, maar zelfs aan *de geheele Natie*, door middel van zijn ſchendig weekblad, dat als het Orakel beſchouwd en algemeen gelezen werdt, te openbaren, toen men, *ter bewerking van* WILLEMS *ondergang*, dit volgende daar in aantrof:

„ Niemand is 'er die, het zij binnen of buiten-

„ tenlands, eenige wetenſchap heeft
„ toedragt der zaken onzer Republiek
„ tegenwoordige tijden, die niet willen
„ willens zal moeten toeſtemmen, dat de
„ *Hattem* en *Elburg* op eene baarbaarſc
„ zijn behandeld: dat men derzelver Re
„ Privilegien, ondanks de Burgerij, ee
„ zachtheid en list heeft zoeken te ove
„ len en verder te vertrappen: dat
„ naderhand met bloed en roof heeft
„ door te zetten, ja, dadelijk doorgeze
„ met een alles dwingend Geweld, en m
„ ſtelling van de geheele Republiek aa
„ allesvernielenden bloedigen Burger-Oo
„ welke alles de PRINS VAN ORANJE,
„ LEM DE VIJFDE, aan PHILIPS DE T
„ *Koning van Spanje*, en aan deszelfs
„ bevelhebber, den HERTOG VAN ALVA
„ ſchenden van 's volks Privilegien nie
„ toegegeven. — Ja, wij maken geene
„ heid, *om dien Wreeden en Onrechtva*
„ *Koning en Dwingeland, in vergelijki*
„ WILLEM DEN VIJFDEN *eerlijk en rea*
„ *noemen.* Hij immers was een *Souvera*
„ *der Nederlanden*, en WILLEM DE
„ *ſlechts een Dienaar van den Souverai*
„ dit niettegenſtaande, heeft de laatſte

„ als de eerstgenoemde, de Privilegien des Volks
„ openlijk vertrapt. — Wat wederhoudt toch
„ den Souverain, om WILLEM DE VIJFDE te
„ ſtraffen als een weerſpannigen Minister die zich
„ aan 's Lands Hoogheid aanhoudende vergrijpt?
„ WILLEM DE VIJFDE is zoo wel ſtrafbaar als
„ STADHOUDER dan als KAPITEIN-GENERAAL!
„ Alle menagement of ontzag, het geen omtrent
„ hem verder gebruikt wordt, is ten uiterſten
„ gevaarlijk voor de Republiek! — Dag aan dag
„ levert hij in zijne Misſives nieuwe blijken op,
„ dat hij verhard is in het kwade, en onver-
„ zettelijk blijft, om 's Lands Hoogheid te on-
„ dermijnen, de vrijheid in ſlavernij, en 's Volks
„ geroofde voorrechten in zijne kluisters te hou-
„ den. — Het Vaderland, het Volk, de Vader-
„ landſche Staatsleden, hebben nimmer van Hem
„ of van zijnen Aanhang eenig heil te hopen
„ of te wachten. En zoo lang men omtrent
„ hem eenig menagement pleegt; zoo lang men
„ Hem, om welke reden het ook zou mogen
„ zijn, in eenig gezach laat, zoo lang ſtelt
„ men ook het Vaderland, het Volk, en de
„ Voorſtanders van de goede zaak, bloot aan
„ de verderffelijke en listige aanſlagen van dien
„ onverzettelijken Dwingeland, die voor de re-
„ delijke en ontzachlijke Volksſtem; voor de be-

„ ve-

„ velen, aanmaningen en verzoeken van
„ Hooge Vertegenwoordigers, voor d
„ der wetten, ja, voor den eisch van
„ venden God, die een gruwel heeft
„ rannen, geheel en al doof is. — 's H
„ Volks veiligheid en welzijn vereisſche
„ woordig, *dat* WILLEM DE VIJEDE,
„ *zijne Bedieningen in onze Republiek*,
„ *latig en ongehoorzaam ontzet worde.* —
„ men geen gedulds genoeg gebruikt? '
„ alle bedenkelijke wegen van gunſtig
„ nende inſchikkelijkheid vruchteloos ing
„ Hoe zacht hebben de Vaderlanders ni
„ WILLEM DE VIJFDE behandeld? He
„ men hem niet ſteeds de gelegenheid
„ weg aangewezen, om tot bedachtzaam
„ ſels terug te keeren, om zich in de
„ liefde der Natie te herſtellen? 't He
„ ter niets mogen baten. — Men he
„ verdwaasden STADHOUDER, met eene
„ ſchrijffelijke halſterrigheid in zijne eenm
„ worpen maatregelen zien voortgaan,
„ behulp van gehuurde en omgekogte
„ van lage en kruipende Hovelingen, do
„ door kuiperij, door aangeſtookt Opr
„ door Geweld, alles zien dwarsboom
„ tot heil; alles zien te werk ſtellen

„ ruïne van het Vaderland kan ſtrekken. Nie-
„ mand, die zich het gebeurde ſints een reeks
„ van jaren herinnert, kan, ten zij hij het oog
„ voor den glans der waarheid ſluite, een en-
„ kel oogenblik meer twijffelen, of die Staats-
„ dienaar is even bedorven van Hart, als be-
„ krompen van Geest: en niets kan zekerder
„ zijn, dan dat, na hij eenmaal in ontzinde
„ woede den dolk des Gewelds in het hart der
„ Vrijheid openlijk getracht heeft te duwen, hij
„ ook nooit zal ophouden, 't herſtel der Rust,
„ de verbetering der misbruiken, het welzijn van
„ het Algemeen te wederſtreven, ten zij Hem,
„ door de beſlisſende Maatregulen daar toe alle
„ macht benomen werde. Onbuigzame en wre-
„ vele hardnekkigheid kenſchetst, op de ſpre-
„ kendſte wijze, het Character van WILLEM
„ DEN VIJFDEN! Alle hoop op zijne verbete-
„ ring, op eindelijke verandering van gedach-
„ ten en maatregulen; is dwaasheid en een lou-
„ teren harsſenſchim! Alle uitſtel is gevaarlijk,
„ verwoestend." &c.

Intuſſchen, op hoe veel ſpoeds 'er door het *Utrechtsch Orakel*, bij het voorſtellen van zijne elſche raadgevingen ook mogt aangedrongen worden; de Hoofden der *Gewapende Genoot-chappers*, (die zich intuſſchen met die der *Ont-*

ge-

gewapende Societeiten, tot een en hetz
vereenigd hadden) beſpeurden weldra,
de meerderheid van *den Raad der Sta*
dam alleen niet was, die zich over hu
drevene ſtappen begon te bekommeren,
om op eene *Vernietiging der Vrijcor*
aangedrongen: want even die zelfde ge
zich ook in de Vroedſchaps-Collegien,
andere Steden te vertonen, waar uit
Genootſchappers te duchten ſtond,
eerlang de meerderheid der ſtemmen, teg
violente handelwijzen in Hollandsch
verklaren zoude, en zie daar, eene nie
van Onëenigheden in het beroerde V
geopend, dewijl het de Hoofden des
het beſluit vervoerde, om hunne wapene
derf van den STADHOUDER, op den
van vele Regenten te werk geſteld, o
gen die Regenten zelve te wenden, het
door de zoodanigen die zich tegen de
ſen en *Societeiten* verklaard hadden, ge
van hunne Regeringsposten te ontzetten
het gewoone getal der Vroedſchapsleden
letter der Privilegien (ſints 1748 gevolg
buitengewoon te vermeerderen, om in
gevallen, die Raadsplaatſen vervuld te krij
lieden welken in alles hunne gevoelens

nen waren toegedaan. Wij kunnen ons niet verdiepen om hier op te geven, op welk eene wijze die kunstgrepen, in *Amſterdam*, *Rotterdam*, *Gorinchem*, &c. ter uitvoer gebragt werden, doch ſtippen dit alleen maar aan, om dat aan deze geweldadige handelwijze was toe te kennen, dat de Afgevaardigden der Gewapende Burger-Corpſen, te *Dordrecht* bijeen gekomen zijnde, zich in ſtaat geſteld vonden, om meer openlijk met hunne beraamde plannen, niet ſlechts tot *vernietiging van het* ERFSTADHOUDERSCHAP, maar ook ter geheele *omkeering van de* CONSTITUTIE, voor den dag te komen, daar zij de onbeſchaamdheid hadden, om in een Adres, ingericht aan de *Staten van Holland* (welke Vergadering gedeeltelijk uit onwettig aangeſtelde Perſonen gecompoſeert was) te eiſchen: „ I. *Dat Hun Ed. Gr. Mog.* „ *door hunne Afgevaardigden ter Vergadering* „ *van de Algemeene Staten deden declareren:* „ *dat zij geduurende de fatale directie ter* „ *Generaliteit, hun Contingent in de Algemene* „ *Staatslasten, het zij in de reeds geconſenteer-* „ *de, 't zij in de zulken, waar toe als nog* „ *zoude mogen beſloten worden, zullen inhouden,* „ *en ter Generaliteits Caſſe geene penningen meer* „ *zullen inbrengen, dan alleen zoo velen, als be-* „ *noodigd zijn tot het betalen der Intereſſen van*

„ *de Obligatien ten laste der Generalitei*
„ *lopende.* II. *Dat Hun Ed. Gr. Mog.*
„ *anden des Vaderlands, met de vereenig*
„ *ger en Militaire Macht der Provincie*
„ *den brengen, en derzelver hostiliteiten*
„ *ren zullen.* III. *Dat de Staten, op h*
„ *beeld der Suspenſie van het* KAPITEIN
„ RAALSCHAP, *den tegenwoordigen* STADH
„ WILLEM DEN VIJFDEN, *ook zouden*
„ *deeren in het* STADHOUDER- *en* ADM
„ SCHAP *dezer Provincie, met inhouding*
„ *le de Tractementen en Emolumenten,*
„ *Bedieningen ten lasten dezer Provincie*
„ *de.*" Verzoeken, die duidelijk deden z
zij in den ſchild voerden, en van welke h
ſte, *bij de meerderheid der Leden van den O*
der Stad Dordrecht, zoo ook bij den *Ra*
Schiedam, van dat belang geoordeeld wer
zij, voor zoo verre hunne Steden betrof
lijk beſloten, om *Z. H.* ALS STADHOU
ADMIRAAL GENERAAL *te Suspendeeren,*
houding van Zijne Jaarwedden en Emolu
Was het wonder, dat dit ſchandelijk voo
gegeven wordende *door de Regeringen v*
ſtemmende Steden van Holland, de Geno
pers alomme aanvuurde, om niet alleen
kanten een *moordkreet* tegen WILLEM DE

doen opgaan; maar ook, om door het aanbla-
en van den ontvlamden Burgeroorlog, alle mid-
elen van asſopiatie te keeren, ten einde hunne
raak tegen allen die zij in de volvoering hunner
oze desſeinen hinderlijk keurden, den ruimſten
eugel te vieren, waar van het Adres, ingeſteld
oor eenige Ingezetenen van het *toen welvarend*,
och *nu in ellende gedompeld* VLAARDINGEN, het
hrikbarendst voorbeeld gaf? (*)

Intusſchen dat alle deze en meer andere onge-
oorde gruwelen, onder het masker van liefde tot
het

(*) Niemand waane, dat wij het woord MOORDKREET
ebruikende, hier te ſterk ſpreken, want het VLAARDINGSCH
DRES, waar in dezelfde eisſchen gedaan werden, als
oor de *Algemeene Vergadering der Gewapende Genoot-
happers, te Dordrecht bijeen geroepen*, waren voorgè-
agen geworden, ademde niets anders dan *wraak, moord,
verwoesting*, tegen allen die niet even dolzinnig ijverden
gen STADHOUDER en CONSTITUTIE, dan zij die het onder-
kenen en overleveren durfden, zijnde A. VAN DER LINDEN
N DEN HEUVEL, L. VRIENDS, D. SPELEVELD en A. VAN
N BERG, zich noemende *Geconſtitüeerden van een nota-
l getal Burgers der Stede Vlaardingen*, welken zich
kere J. BADON *Junior* tot penvoerder verkoren hadden.
en Adres, dat de kennelijkſte bewijzen oplevert, dat de
pſteller, door het hoofd der Booze Geesten aangeblazen
erdt, toen hij de pen opvatte, om hetzelve op het papier
brongen.

het Vaderland, en het vestigen eener noo
Vrijheid in den Lande bedreven werd
droeg de braave Vorst het hem aanged
dend onrecht en verdriet, met de groo
heid van eenen Held, en met de onde
van eenen Christen! Minder aangedaan
eigen leed, gevoelde Hij het gewicht van
Rampen, en dat van zoo veele duizende
tenen, die hunne liefde voor Hem behou
den, met eene verdubbelde zwaarte: en
bewoog hem, om nog éénmaal eene kra
poging in het werk te ſtellen, om de
der Bondgenooten op 's Lands veegen te
bepalen, ten einde hen aanteſpooren tot h
dadig ſtuiten van al dien euvelmoed, doo
een bewijs aan den dag te leggen, v
hartelijke gezindheid, om te willen me
tot het herſtel der zoo zeer verwijde
dracht, daar Hij het volgend *Declarat*
gaande zijne waare inzichten aan geheel
bekend maakte.

„ *Wij* WILLEM, *bij de gratie Gods*
„ *die dezen zullen zien of hooren leezen*,
„ De grove lasteringen en ſmaadhe
„ welken wij zoo geheel onverdiend in
„ Gewesten der UNIE, vooral in *Holla*

„ ſedert eenige jaaren, onder het oog en zonder
„ verhindering van den Souverain, alles op de
„ laagſte en verfoeijelijkſte wijze hebben zien
„ beproeven, om ons, niet alleen van het geene
„ ons boven alle dingen dierbaar is, namelijk van
„ onze Eer, en van de liefde der Natie te be-
„ roven; maar om zelfs tegen ons en ons Be-
„ ſtuur, een misnoegen en wantrouwen te verwek-
„ ken, waar aan door onze oprechtſte inzichten
„ en welmeenendſte handelingen geene genezing
„ toegebragt, maar waar aan door dezelve inte-
„ gendeel telkens nieuw voedſel gegeven is ge-
„ worden, tot de hatelijkſte en de ongerijmdſte,
„ doch altoos onbepaalde verdenkingen. De
„ menigvuldige openbaare verkortingen van veele
„ onzer Wettige en Erffelijke Rechten, welken
„ op grond van dat verwekt mistrouwen gebouwd
„ en ondernomen zijn; de geduurige onlusten,
„ moeijelijkheden, en wanorders eindelijk, welke
„ ons lieve Vaderland bij aanhoudenheid zoo ge-
„ weldig beroerd en geſchokt hebben: dit alles
„ zou ons overlang gerechtigd kunnen hebben,
„ tot zodanige openlijke Verklaringen en Maat-
„ regelen, als meest geſchikt gerekend konden
„ worden, om ons op het krachtigst, tegen de
„ inzichten en woelingen van die *weinige Leden*
„ *en Ministers* van Regeering te verzetten, wel-

„ ken hunnen invloed op den geest van een
„ te der Natie, en zelfs op de Raadplegin
„ den Souverain uitoeffenen, met geen and
„ merk in het bewerken van alle deze
„ ſporigheden, dan om ingevolge van een
„ oorloofde en zeer ingewikkelde verbindt
„ thans gevestigde Conſtitutie van alle de
„ dere Gewesten, en van de geheele U
„ ver te werpen, en in plaatſe daar v
„ Nieuw Ontwerp van Regeering door
„ ven, hetwelk, bijaldien het al eens k
„ den aangemerkt als onverſchillig voo
„ eigen invloed en vermogen; nogthans
„ eene eigendunkelijke en denkbeeldige n
„ gegrond, ten uiterſte hagchelijk moest
„ den worden, voor de wezenlijke belan
„ het lieve Vaderland.

„ Het is alleen aan onze blijkbaare n
„ zachtheid, en bovenal aan onze beh
„ zorgvuldigheid voor de algemeene rus
„ vaart, toe te ſchrijven, dat wij die
„ dende ongeregeldheden tot hier toe
„ ſtille gelatenheid en verachting voorb
„ en alleen ons eigen wettig recht tege
„ zelve, niet dan met de bedaardſte er
„ middelen bewaard, of getracht hebbe
„ waren: dewijl wij zorgvuldig alle ſta

„ mijden wilden, waar uit eenig nieuw misnoe-
„ gen werde opgevat, of de hitte der onderlinge
„ verdeeldheid en tweedracht verder mogt aange-
„ vuurd worden."

„ Zoo lang toch als de heilige band der Unie
„ bij zijne verbindende kracht; en de Wettige
„ Regeering der bijzondere Gewesten, Leden,
„ en Steden van dien, bij haare Privilegien, Vrij-
„ heden, en Gezach eenigsfints bewaard bleven,
„ meenden wij, zoo wel in den aart der ver-
„ wekte moeijelijkheden zelve, als in de voor-
„ beelden van vroeger tijd, genoegsaamen grond
„ te vinden, om te verwachten, dat de hollende
„ driften der menigte zoo veel mogelijk ontzien,
„ en even daardoor aan het bedaren geraakt
„ zijnde, de gevaarlijke oogmerken van hunne
„ aanvoerders, zich zelfs dus te duidelijker ont-
„ dekken zouden, en dat langs dien weg niet
„ slechts alle ongerijmde verdenkingen, en alle
„ zucht tot hagchlijke nieuwigheden van zelfs
„ verdwijnen zouden; maar dat ook met het
„ herstellen van alle onbedachte en overhaaste
„ verongelijkingen, eindelijk eens die zelfde Een-
„ dracht, Liefde en Vertrouwen herleven zou-
„ den, door welke dit ons Gemeenebest, tot aan
„ het begin der tegenwoordige onlusten, niet
„ alleen bij zijnen Godsdienst en Vrijheid be-

„ waard; maar tot de aanzienelijkſte hoo
„ Bloei en Welvaart was opgeklommen.
„ Noch voor weinig tijds ſcheen de
„ beſtendige verwachting door de gel
„ uitkomst bevestigd te zullen worden;
„ digſte en getrouwſte Regenten, met ve
„ grootſte gedeelte der goede Burgerijen
„ dere In- en- Opgezetenen van alle de
„ ten der Unie, in 't bijzonder van *A*
„ geven reeds bij onderſcheidene gelegenhe
„ duidelijkſte blijken van hunnen weerzi
„ de ſchadelijke ontwerpen en onrecht
„ beſluiten, welke door den invloed, en
„ drang van weinige zamenſpannende H
„ met de Wapenen van eenige misleide B
„ tegen de bedaarde vertogen van de g
„ menigte hunner Medeburgeren, en t
„ duidelijk verklaarde inzichten hunner
„ Regeeringen, dadelijk en onregelmat
„ den doorgedreven: het oogenblik ſche
„ nabij te wezen, dat men ter *Staats*
„ *ring van Holland* zelve, zodanige
„ ſtond te neemen, als meest dienſtig
„ zijn, om te voldoen aan het bekend v
„ van het grootſte en beste deel der Na
„ elk in zijne wettige Rechten, en ons
„ de wettige en volkomene uitoeffening

„ onze Waardigheden, dadelijk te herſtellen; en
„ om voorts met bedaard overleg, de meest ge-
„ paste middelen te beramen, tot het weeren van
„ alle verder geweld hetwelk aan Vrijheid en
„ Vaderland mogt gedreigd worden: dan, tot
„ onze grievende ſmerte, hebben wij moeten
„ ondervinden, dat deze billijke inzichten der
„ Vaderlandlievende Regenten en Burgers, in
„ plaatſe van de *Hoofden der Cabaale* tot eenig
„ omzien, en van het halſtarrig doordrijven hun-
„ ner nieuwigheden, tot redelijker handelwijzen
„ te rug te brengen; integendeel derzelver drift
„ te ſterker aangezet, en tot die uiterſten heeft
„ doen overſlaan, *welke onwederſprceklijk eene*
„ *dadelijke ſchending van de plechtig bezworene*
„ *Conſtitutie hunner Provincie, en eene verſcheu-*
„ *ring der banden van de Unie medebrengen.*"

„ Men heeft zich niet te vreden gehouden,
„ met aan eenige Stedelijke Regeeringen in Hol-
„ land, door de Bajonetten zijner verhitte mede-
„ ſtanders, alle zodanige beſluiten afte dwingen,
„ als bij overleg met de Hoofden der Gewapende
„ Genootſchappen te voren beraamd, en onder
„ de houding van eerbiedige verzoekſchriften,
„ bij afgeperſte of gehuurde Tekeningen van
„ eenige Ingezetenen, als de onweerſtaanlijke
„ begeerte eener algemeene Volks-ſtem waren

„ voorgeſchreven; maar men heeft zich ze
„ ſtout, om door het zelfde middel var
„ baar geweld, wettige Regenten van
„ Raadsplaatſen te ontzetten, anderen in
„ plaatſen te ſtellen, en deze openbare ſch
„ van Handvesten, Octrooijen, en Privi
„ hoe blijkbaar ook behorende tot de voo
„ zorge, en de bezworene beſcherming v
„ Souverain, en ſpeciaal ook aan het toevo
„ en de bewaring van ons, in onze hooge
„ digheid als Erfſtadhouder bij eene be
„ Commisſie aanbevolen; evenwel bij de
„ derheid dier Staatsvergadering, door d
„ vloed van diezelfde cabaal, (niettegenſ
„ de ernſtigſte vertogen van Regeeringen e
„ meente,) onder den naam van Domesti
„ doen doorgaan, en buiten alle voorzieni
„ houden."

„ Door alle deze *Uſurpatien* en ove
„ ſchenden invloed, is de Orde en Wettighe
„ Hooge Staatsvergadering van Holland
„ vreemdſte wijze omgekeerd en verwaar
„ Van wegens eenige ſteden toch, worde
„ den meer ter Vergadering gebragt *de*
„ *ſtemmen van derzelver Vroedſchappen*,
„ eenige Volksrepræſentanten zijn, welk
„ waare Leden van Staat, door hunne

„

„ vaardigden ter Vergadering kunnen ſtem voe-
„ ren; maar integendeel doet men 'er de wille-
„ keurige begeerten gelden, van eenige weinige
„ Ingezetenen, welke zich met onrechtvaardig
„ geweld, een *Oppergezach* over de Raadplegin-
„ gen hunner Regeeringen hebben aangematigd.
„ De Vroedſchapsvergaderingen daarenboven,
„ van twee der vermogendſte Koopſteden *Am-*
„ *ſterdam* en *Rotterdam*, zijn door gewelddа-
„ dige uitzetting en verandering, tot die onze-
„ kerheid van beſtaan gebragt, dat niet ſlechts de
„ Uitgezette Regenten, maar, (om van een
„ menigte Burgers en Ingezetenen te zwijgen)
„ ook een aanmerkelijk getal van hunne aange-
„ bievene en aanzienelijke Medeleden openlijk
„ verklaard hebben, die nieuwe Vergaderingen,
„ en derzelver beſluiten, te moeten beſchouwen
„ als onwettig, en behoudens Eed en Plicht, niet
„ te kunnen deelen in derzelver Deliberatien: en
„ ondertusſchen blijft men evenwel, door dien-
„ zelfden overmeesterenden invloed volharden
„ den last van alle die gedwongene, of geweldig
„ verzette Stads-Regeeringen, ter Staatsverga-de-
„ ring als wettig te ontfangen."

„ Door deze wederrechtelijke beſtellingen, alle
„ de goede inzichten van braave Regenten ver-
„ ijdeld; en zich van zoo veele ſtemmen ter

„ Staats-

„ Staatsvergadering verzekerd hebbende
„ voornaame Hoofden en Beleiders van
„ derneemingen nodig oordeelden, om
„ gevormde ontwerpen, door eene onb
„ meerderheid te blijven doordrijven,
„ eindelijk dezer dagen tot de Openbaar
„ ding van de Unie voortgeſlagen. —
„ fenſiewezen der Provincie van Holl
„ zijne ontwerpen en verrichtingen, ge
„ blijkt, altoos eenſtemmig met de bewegi
„ Gewapende Genootſchappen; heeft v
„ kunnen verkrijgen, om niet alleen d
„ groot aantal dier gehuurde of verbijſter
„ den; maar om zelfs door een Corps lig
„ pen, in den bijzonderen dienſt van
„ zijnde, het grondgebied van eenen der
„ raine Bondgenooten der Unie, van de
„ *van Utrecht*, openlijk te ſchenden,
„ dadelijk geweld, zoo wel de verblijfp
„ als de bewegingen te ſtooren, van het
„ volk van de Generaliteit, hetwelk ter
„ ging van dat grondgebied, op verzoek
„ Provinciaalen Souverain, met onze H
„ derwaards getrokken, en door den ge
„ Eed aan de Hoogheid en Belangen
„ Provincie verbonden was. — Men hee
„ zelfs niet ontzien, om deze ſchennis

„ eerſte en heiligſte grondwet dezer Republiek ,
„ met eene Tweede, van geen minder gevaarlijk
„ uitzicht, en ongetwijffeld zonder eenig voor-
„ beeld te bezwaren. — Officieren der Generali-
„ teit, door hunnen eſſentieelen en oorſpronge-
„ lijken ſtaat en betrekking, mitsgaders bij duu-
„ ren Eede aan derzelver gehoorzaamheid, en
„ door geenen afzonderlijken band aan eene der
„ bijzondere Gewesten, buiten desſelfs eigen Ter-
„ ritoir verbonden, hebben bevelen ontfangen ,
„ om op enkelde order van Holland, zonder ken-
„ nis der Unie, zonder het Patent van Ons als
„ derzelver Capitein Generaal, en zonder verlof
„ of *Attaches* van de Heeren Staaten van Utrecht ,
„ rechtſtreeks in te rukken op derzelver Grond-
„ gebied, en daar door de gehoorzaamheid en
„ gezworene trouwe aan de Generaliteit, en den
„ verſchuldigden eerbied aan Ons, als Capitein
„ Generaal, te gelijk met het plichtmatig ontzach
„ voor het grondgebied van eenen Souverainen
„ Bondgenoot, zonder eenige waarſchouwing ,
„ feitelijk, en uit hoofde der omſtandigheden ,
„ met een duidelijk oogmerk van aggreſſie en
„ vijandelijkheid te ſchenden. — Eenige weinige
„ Officieren en Manſchappen, hebben zich in de
„ daad, het zij bij verraſſing, het zij met ſtraf-
„ baare inzichten, tot het doen van dien ſtap

„ laa-

„ laaten vervoeren, en vinden zich reeds
„ Wapenen van de Generaliteit, als V
„ op het Grondgebied van eene der Sou
„ Provinçien, zonder dat wij kunnen of
„ bepalen, op wiens ſpeciaale order zu
„ ſchied zij, en zonder dat wij hebben
„ worden onderricht, dat eene zoo aller
„ tigſte en veruitziende ſtap, bij eenig bel
„ de Vergadering der Staaten van Holland
„ geſteld: zoo, dat wij genoodzaakt zij
„ zelve almede aan den invloed en het
„ der Voornaame Hoofden van de voorſ
„ Cabaal in dit Gewest toetekennen.

„ De Raad van State, mogt tegen al
„ Wanorders en Eedverbrekingen, aan
„ ren en Gemeenen de ernſtigſte waarſch
„ gen hebben doen voorhouden; de
„ Bondgenooten zelve, mogten die voorzi
„ van den Raad, door eene volkomene g
„ ring bekragtigd hebben; de onverzetteli
„ ſtarrigheid evenwel, gaat bij diezelfde
„ zoo verre, dat ze zelfs ter Staatsverg
„ van hunne Provincie, de dadelijke ſ
„ hebben durven voorſlaan en doordringe
„ alle Officieren, die getrouw aan den E
„ gehoorzaam aan de waarſchouwingen
„ neraliteit, in groten getale geweigerd

„ en nog weigeren, om zich op de bevelen van
„ Holland, buiten die Provincie, tegen eenen
„ Souverainen Bondgenoot, en tegen het krijgs-
„ volk van den Staat, een en dezelfde Armee
„ met hen uitmakende, te laten aanvoeren."

„ Daar dus de voorbeeldelooze drift eener on-
„ begrensde heerschzucht dezer verderffelijke
„ Cabaal, na den Burger tegen zijne Regenten
„ en Medeburgeren in de wapenen gejaagd; de
„ wettige Regeering van veele Steden omgekeerd;
„ en alle de deelen van het Staatsbeſtuur met
„ wanorder vervuld te hebben, nu ook nog
„ voorſlaat; om de geheele Armee van den Staat,
„ eerst van haare beste en kundigſte Officieren te
„ ontzetten; vervolgens tegen elkander te verdee-
„ len; en eindelijk het welcer vreedzaam en ge-
„ zegend Grondgebied van dezen Staat, tot het
„ toneel van eenen Burgerkrijg te maken, waar-
„ om veele ongelukkig vervoerde, en door ſchijn
„ misleide Ingezetenen in koelen bloede ter ſlacht-
„ bank geleid, en met hun bloed, en dat der
„ krijgslieden, de beste krachten van de Repu-
„ bliek, door haar eigen Krijgsvolk en Burgers
„ ſtaan te worden afgetapt; daar moet het hart
„ van elk braaf Nederlander bloeden, bij het
„ oogenblikkelijk gevaar dat ons dreigt, van
„ weldraa onze gezegende Unie voor altijd ge-
„ ſcheurd;

„ ſcheurd; onze gelukkige Regering
„ heel en al omgekeerd; onzen duur
„ Godsdienst en Vrijheid eens voor
„ tigd; onzen winstrijken Koophandel,
„ en Publiek vertrouwen uit deze Gew
„ bannen; en in eens alle die voordeele
„ vaart onherſtelbaar verloren te zien,
„ weleer, onder Gods milden zegen, e
„ beſtuur der wettige Overheid, den ſch
„ Vijanden, en de verwondering van g
„ ropa deden zijn."

„ Wij althans, kunnen op dit oogen
„ bittere ſmarte en aandoening niet ve
„ over dezen jammerlijken toeſtand de
„ lands: en wij gevoelen thans meer dan
„ kracht van die hartelijke liefde, me
„ wij ons altoos op het tederſte verkn
„ vonden hebben, aan eene Natie, ond
„ wij geboren zijn; in welker zegen e
„ ſpoed wij grooter belang hebben dan e
„ Nederlander, en welker Vrijheid, op
„ dienſten en het bloed onzer Doorluchti
„ vaderen gegrond, te gelijk eene der vo
„ ſte bronnen is, (en, dat God geeve
„ blijven zal,) van den Welvaart en R
„ Ons en van Ons Huis."

„ Wij zouden thans meenen te kort

„ aan de heilige Eeden, door welken wij in
„ Onze hooge Betrekkingen, tot handhaving van
„ 's Lands Vrijheid, Godsdienst en Gerechtig-
„ heden gehouden zijn; Wij zouden meenen te
„ kort te doen, aan de duure verplichting, welke
„ het grootſte en aanzienelijkſte gedeelte der
„ Natie, zoo wel Regenten en Burgers, als
„ Krijgslieden van allerleien Stand en Rang,
„ door de uitbundigſte blijken van liefde en ver-
„ trouwen op Ons gelegd heeft, indien wij, ook
„ nu nog vasthoudende aan Ons vorig ontwerp,
„ van een ſtil uitzicht en eene lijdzaame ver-
„ wachting op het nodig herſtel van onze eigene
„ Rechten, verzuimden, onze denkwijze over
„ den geheelen ſtand der tegenwoordige onlus-
„ ten, voor eene bij ons zoo geliefde Natie open
„ te leggen, en ons bereid te toonen tot alle
„ zodanige behulpzaamheid, en in onze betrek-
„ kingen en plichten gegronde medewerking, als
„ mogten geſchikt zijn, om de Voorſtanders van
„ den gevestigden Regeeringsvorm, niet langer
„ onder de dwinglandij der overheerſching; en
„ om de ongelukkige en verdwaalde Voorvechters
„ zelfs van nieuwigheden, niet met het geheele
„ Gemeenebest ten prooije te laten van woest
„ geweld en algemeen bederf."

„ Deze plichtmatige gevoelens en inzichten

„ zijn bij ons niet weinig aangewakkerd
„ levendigd, door de onverwijlde bereidv
„ heid, met welke reeds de Staaten van
„ land, die van Utrecht zoo veel in hu
„ te hulpe gekomen, en de overige Bon
„ ten in de handhaving van de Unie e
„ Rechten voorgegaan zijn, en Wij he
„ meend aan dezen onzen ijver en liefde
„ waare belangen van het dierbaar Va
„ voor als nog niet beter te kunnen v
„ dan door opentlijk en ten ſpoedigſte
„ bereidvaardigheid te verklaren, gelijk
„ klaren bij dezen, om, zoo met Hoog
„ Heeren Staaten van Gelderland en Utre
„ met die van de overige Gewesten, b
„ de Leden en Steden van dien, door
„ vermogens, gezach, en invloed, w
„ Onze hooge Waardigheden kunnen
„ worden verbonden te zijn, op het ſ
„ en krachtdadigſte mede te werken, to
„ van alle de reeds toegebragte breu
„ Unie; tot opheffing en ſtuiting van
„ wettig geweld; en tot herſtelling v
„ dracht, Rust, en Vertrouwen, zoo
„ de Provinçien met elkanderen, als tu
„ Heeren Staaten, Regeeringen, en In
„ van ieder van dezelven, ten einde

„ heid, digniteit, en independentie van de res-
„ pective Provinçien bewaard, alle de Rechten,
„ Privilegien en deugdelijke Belangen der Inge-
„ zetenen beſchermd, en in 't bijzonder aande
„ Burgerijen zodanige billijke invloed op de
„ ſtedelijke en algemeene belangen gegeven
„ worde, als bevonden zal worden met de vast-
„ geſtelde Orde van Regeering, Privilegien,
„ Octroijen, en wettige Herkomſten der Steden
„ en Leden van Staat, mitsgaders met de waare
„ en bezworene Conſtitutie van den Lande be-
„ ſtaanbaar te wezen.

„ En op dat wij hier in, door vereenigde
„ pogingen, dies te gelukkiger mogen ſlagen,
„ willen wij de Heeren Staaten van alle de
„ Gewesten der Unie, de Heeren Staaten Ge-
„ neraal, alle Collegien van Staatsbewind of
„ Juſtitie, en derzelver bijzondere Leden, mits-
„ gaders de goede Burgerijen, en verdere In-
„ en Opgezetenen dezer Landen, niet ſlechts
„ bij dezen dringenden nood, op het vriende-
„ lijkst en ernſtigst, tot eene vaardige mede-
„ werking, elk naar zijne betrekking, uitgeno-
„ digd; maar tegelijk ter nadere verklaring on-
„ zer inzichten op het nadrukkelijkst en plech-
„ tigst verzekerd hebben, dat wij niets meer
„ verlangen, dan Ons heiliglijk aan den Eed

„ en Plicht te gedragen, aan het Vaderl
„ 't algemeen, en aan iedere Provincie
„ bijzonder gedaan en verſchuldigd. D
„ geen ander voornemen hebben, dan om
„ Rechten en Vrijheden te helpen bewar
„ publieke Godsdienst te handhaven; a
„ welddadige verongelijkingen, en alle o
„ kingen der Ingezetenen aan hunnen w
„ Rechter tegen te gaan; en ſpeciaal r
„ of ooit eenige meerdere macht, gebie
„ zach, of invloed te zoeken of verk
„ dan Ons uit krachte Onzer Commisſie
„ tegenſprekelijke Staatsreſolutien, en e
„ duidelijke Posſesſie wettig competeert.
„ alle welke eindens, Wij in 't bijzonde
„ trouwen, dat niet alleen de Heeren Sta
„ andere Gewesten, Onze welmeenende
„ gen onderſteunen; *maar dat in 't bij*
„ *de Heeren Staten van Holland en W*
„ *land (als tegenwoordig, gelijk Wij*
„ *wen, volkomen overtuigd van het dring*
„ *vaar, waarin de voorſchreven heersch*
„ *invloed van eenige weinige Perſonen h*
„ *Vaderland gebragt heeft) niet langer*
„ *teeren zullen, om hunne zoo overhaa*
„ *onwettige beſluiten, omtrent het Com*
„ *en het Kapitein-Generaalſchap van H*

„ *ter Onzer Præjuditie genomen,* AANSTONDS
„ *en* VOORAF *te willen opheffen, met te niete-*
„ *doening van al het geen waarmede Onze Eer*
„ *benevens Onze zuivere bedoelingen en ſchulde-*
„ *looze gedragingen, zoo onverdiend en onvoor-*
„ *beeldelijk bezoedeld, en ter Vergadering van*
„ *dezelve Heeren Staten, door de ſchandelijkſte*
„ *aanvoering van laster en logen zijn aange-*
„ *klaagd; en om Ons voorts, niet ſlechts van*
„ *dien ſnooden blaam volkomen te zuiveren en*
„ *te juſtificeeren, maar ook in het genot en de*
„ *exercitie van Onze wettige Præëminentien en*
„ *Rechten te herſtellen, ten einde Ons daar door*
„ *gelegenheid te geven, om behoudens de Digni-*
„ *teit aan Onze Hooge Geboorte en Betrekkin-*
„ *gen verſchuldigd (waaromtrent de Hooge Over-*
„ *righeid zelve, uithoofde van Onze naauwe be-*
„ *trekkingen tot den Staat, en tot het aanzien*
„ *van den Lande niet onverſchillig wezen kan)*
„ *ten ſpoedigſten in hunne Provincie terug te kee-*
„ *ren, hunne geſchillen met de overige Provin-*
„ *çien te helpen vereffenen, langs dien weg de*
„ *rust en orde te herſtellen, en het lieve Vader-*
„ *land, onder Gods zegen, en met medewerking*
„ *der Bondgenooten, voor zijnen ondergang te*
„ *behoeden.*

„ Gegeven op des Furtendoms Burg
„ megen, den 26 Mei 1787.

„ (geteekend)

„ W. PR. VAN O

„ (lagerſtond)

„ *Ter ordonnantie van* ZIJN Ho

„ (geteekend)

„ W. VAN CIT

Op zulk eene grootſche en verhevene
was WILLEM DE VIJFDE, te midden van
Onrecht en Geweld dat Hem bij aanho
heid zoo ſtraffeloos werdt aangedaan, nog
zaam, om het Vaderland, (als 't ware
te trekken van den rand des gapenden Afg
waarop hetzelve benevens alle de deszelf
ve Ingezetenen, door de heillooze woeling
zijne bittere vijanden was gevoerd gew
Dan, wat mogt Hem zulks baten? Het zo
medegedeeld DECLARATOIR mogt aan de
zijn ingericht; maar de Cabaal, die het

ondergang van STADHOUDER en CONSTITUTIE, en op *het voeren van eenen volſlagenen Burgeroorlog*, had toegelegd, ontbrak het niet aan middelen, om ook deze loffelijke oogmerken van den geduldigen Vorst, voor het oog des Volks een tijd lang te verdonkeren, of door gehuurde pennen van logenachtige Dagbladſchrijveren in het haatelijkſte daglicht te plaatſen! Het deedt derhalven, even als zoo vele andere belangrijke ſtukken, door Z. H. aan het licht gegeven, geen het minſte nut. Integendeel, het ſpoorde de aan ons bekende Mannen des Bloeds en des Gewelds met eene ontzinde woede aan, om de maate hunner gruwelen te boorde toe te vullen, en dusdoende, hunnes ondanks, zelven de weg tot hunnen eigen val, en tot de wederherſtelling van CONSTITUTIE en ERFSTADHOUDERSCHAP te baanen! Eene gebeurenis, welke oppervlakkig beſchouwd, het geluk van WILLEM DE VIJFDE, van geheel ZIJN HUIS, en van het LIEVE VADERLAND, op de duurzaamſte wijze ſcheen te zullen vestigen; maar die na verloop van weinig jaren door een zamenloop van omſtandigheden, wederom nieuwe Rampen en Verdrieten voor dien Vorst berokkende, van welken Hij niet dan door den dood. bij zijnen overgang in de Gewesten van eeuwige Vreugde, ontheven wierdt,

en